LOVEC

GLASILO
SLOV. LOVSKEGA DRUŠTVA
V LJUBLJANI

LETNIK X.

UREDIL DR. JANKO PONEBŠEK

LJUBLJANA 1923

NATISNILA JUGOSLOVANSKA TISKARNA

Sp. R 103-10-1923/1

LOVSKA ZVEZA SLOVENIJE

Juv. št. PD 58/1981

KAZALO.

I. LOV.

A. Članki.

L. D.:
Pogoji letošnjega tekmovalnega streljanja 125

M. Hanzlovský:
Obris lovskega živaloslovja . 10, 40, 76, 155, 199, 238, 264, 305, 368

Zvonko Juvančič:
Strelska tekma s kroglo 123

Jakob Medved:
Nekaj podatkov o jerebih 272

Slavko Plemelj:
Planinski orel 310

Podgorski:
Lisičje 1, 35, 73

Dr. Janko Ponebšek:
Kljunači 115
Planinski orel in lov 207

Dr. Quidam:
O vidrah in o tem in onem. S slikami 97, 142, 183, 223, 257, 291, 360

Ing. Anton Šivic:
Lovstvo v Sloveniji. S slikami . . 333
Pokrajinski lovski zaklad 45

F. T.:
Kakšni lovci smo 139

Kapetan Zvonko:
Jastrebi. S sliko 6
Malokalibrski strelski sport . . . 244
— —:
Lov na volkove 111
— —:
Organizacija vojvodinskih lovcev . 15

B. Iz lovskega oprtnika.

Čudni lovski nazori. A. V. 220
Gnezditev prepelice. Ant. Godec . 253
Gojimo divje race! 218
Iz Bele Krajine. A. Čebular . . . 325
Jerebice in tehnične naprave. Ant. Godec 284
Kosec ali hariš (ortygometra crex). Ant. Godec 393
Kragulj in pes. Ant. Godec . . . 393
Krokar (corvus corax L.). Iv. Šega 131
Lestenec iz jelenovih rogov . . . 326
Lisica v škripcih. Ant. Godec . . 130
Lisičja smrt. Iv. Šega 130
Lisičja dobra letina 393
Lisičji nenavaden lov. B. R. . . . 69
Lovska zbornica. Dr. J. P. . . . 325
Lovske karte 28, 394
Lovski klub v Dol. Logatcu . . . 70
Lovske skušnje. Dr. J. P. 325
Mlado medvedko 220

Nad vranel 173
Nagrade za ubite volkove 70
Nagrada 254
Najemnike lovov 132
Nezgoda na Snežniku 28
Novodobne lovske zakupnine . . 286
Obnovitev lovskih kart. Ing. A. Šivic 219
Oznanjevalci pomladi 69
Paberki 173, 286
Planinski orel. Iv. Šega 131
Pomladanska selitev in drugo . . 130
Prepovedani lovski čas 394
Preserje z okolico 173
Prezimujoče škurhe 28
Prošnja 220
Ravnateljstvo ljubljanskega muzeja 30
Redki gostje. Iv. Šega 131
Skalni jereb in drugo. Vl. Kapus . 285
Srna in lisica. Vl. Kapus 285
Srnjad 1923. Vl. Kapus 285
Srnjaka lansko klicanje. Vl. Kapus 285
Še nekaj o letošnji pomladanski selitvi 253
Tekmovalno streljanje s kroglo . . 135
Volkovi v Loškem potoku. Al. Kapus 392
Vran zastrupljevanje 69
Vran pokončavanje 28
Vran škodljivost 132
Zadnja povodenj na Ljubljanskem barju 326
Znaki za javne straže 70

C. Društvene vesti.

Častni večer predsedniku SLĐ . . 326
Čestitke 254
Dopisovanje s SLD 220
Odborove seje 132
Odlikovanje 68
Orel Adolf † 287
Poroka 286
XII. redni občni zbor 28, 175
Razglas 69
Smrekar Josip † 68
Strelnine 328
Šterk Anton † 28
Dr. Tavčar Ivan †. Dr. Lovrenčič . 33
Zeleni križ . . . 132, 220, 286, 394

D. Psi.

Direkcija šum v Ljubljani 326
Klub ljubiteljev brakov 255
Klub ljubiteljev sportnih psov . . 28
Letošnji občni zbor ljubljanskega kluba ljubiteljev ptičarjev . . . 68
Psarna Smlednik in Bilo 255
Tretja mladinska preizkušnja ptičarjev 68

II. RIBARSTVO.

A. Članki.

Dr. August Munda:
Kako se sestavljajo pogodbe o zakupu ribolova 275
Ribarstvo in lov ter osnutek novega kazenskega zakona 53
Ribe v porečju Save 314, 377
Slavko Plemelj:
Lipan 83
Dr. Ivan Robida:
Slovensko ribarsko društvo — svojemu čast. članu prof. Franketu . 152
Dr. F. S. M.:
Nestor slovenskih ribičev, prof. Ivan Franke — častni član Slov. ribarskega društva. S sliko . . . 93

B. Ribarska mreža.

Bogat ribji lov 329
Častni večer prof. Franketu . . . 221
Dinamit in ribji tatovi 221
Gojenje rakov 221
Hidroelektrična centrala na Savi pri Krškem in ribarstvo 180

Kako konserviramo piškurje . . 395
Krka in električna centrala pri Krškem 330
Letošnja pomlad in sportna ribolov 221
Lipani in postrvi v Savi. Vl. Kapus 288
Lov z umetno muho. Dr. M. . . . 222
Meja pri Idriji 289
Morski pes ulovljen v Bakru . . . 329
Morski psi v Adriji 180
Navodila za transport in vlaganje postrvskih mladic 287
Nova blestivka. Dr. M. 330
Oddaja postrvi. Dr. M. 255
Oddaja sulčjih mladic. Dr. M. . . 255
Ozimice v Boh. jezero 288
Pernice 221
Postrvje mladice 221
Postrvje ikre 136
Prenehanje rib. časopisa. Dr. M. . 331
Prevažanje ribjih iker 394
Redka riba v Ljubljanici. Dr. M. . 329
Ribarski kataster 221
Ribja selitev v Savi 395
Ribnik v Želimljah. Dr. M. 289
Sava od Trbovelj do hrvaške meje 221
Sveže ribe z Jadrana v Pragi . . 180
Sulca, velikega 288
Sulca, težkega 16 kg 329
Sulca 329
Sulcev lov 329
Sulec in vidra 221
Sulčja drest 136
Sulčja drest v l. 1923 136
Sulčja drest in ribji tatovi 136
Sulčja lov v sezoni 1922/23 . . . 135
Vagoni za prevoz živih rib . . . 137
Vališče v Bohinju 289
Vlaganje lipanskih iker 395
Zastrupljevanje rib 136
Zastrupljevanje voda 255
Zatvornice Gruberjevega kanala . 137
Zakupne pogodbe 395
Zakupodaja ribolova 71
Zbirka rib 288

C. Društvene vesti.

Knjižnica Slov. ribarskega društva v Ljubljani. Dr. M. 289
Občni zbor Slov. ribarskega društva v Ljubljani 31, 70
Odborove seje . . 71, 180, 289, 395
Proházka Vinko †. Dr. M. 331
Ribarska društva v Mariboru . . 222
Ribarski sportni klub »Sava« . . . 31
Ribarsko društvo v Zagrebu. Dr. M. 330
Sedemdesetletnico 68

* *

ZAKONODAJA.

Edinstveni zakon o ribarstvu . . . 137
Kranjski ribarski zakon 289
Naredba pokrajinskega namestnika 330
Objava 28
Pokrajinska uprava, oddelek za kmetijstvo 289
Pravilnik o ribolovu za l. 1923 . . 137
Provizorični sportni ribolovni red za državne vode v Bohinju . . . 31
Razglas o pristojbinah po sportnem ribolovnem redu za državne ribje vode v Bohinju 182
Razglas o sportnem ribolovnem redu za drž. ribje vode v Bohinju 181
Razlaganje zakona o lovopustu in o varstvu redkih živali 30
Ribarski zakon. Dr. M. 330
Takse za ribarske knjižice . . . 289

* *

LISTEK.

Janko Barle:
Puščavnik 20

Peter Gilly:
Lovci med seboj 118

Kapherr-Bračun:
Prijatelj Tintalovič 277

Miloš Roš:
Spomin 17

M. R.:
Žalostna zgodba zaljubljenega Jurčka 170

Dr. Soracenus:
Sanje starega lovca v noči na 1. junija 1923 210

Fr. Starovaški:
Laetare 162
Oculi 59

SLOVSTVO.

Gozdarstvo v Sloveniji 256
Jugoslavenski šumarsko-lovački kalendar 32
Lovački Glasnik 71
Prvi ribarski list v Jugoslaviji. Dr. M. 289

* *

RAZGLASI . . . 137, 182, 290, 331

MALA OZNANILA . 32, 72, 138, 182, 222, 256, 290, 331, 396

IZ UREDNIŠTVA 26, 332

IZ UPRAVNIŠTVA 32, 332

IZ BLAGAJNIKOVE MAPE . . . 396

ERRATA CORRIGE 396

Podgorski:

Lisičje.

Ni to kakšna vas ali selo to »Lisičje«, ki hočem o njem pisati, čeprav je dosti krajev tega imena. Dal sem to ime zbirki kratkih lovskih zgodbic o lisicah, zgodbic, ki sem jih sam doživel na lisičjem lovu in jih bom zato verno, to se pravi ne latinsko, opisal v zabavo starejšim, v pouk mlajšim lovskim tovarišem.

I.

Enajst let je že tega, kakor posnamem iz svojega lovskega dnevnika, ki ga vodim že od leta 1902. Takrat sta živela še oba moja lovska prijatelja, moj logar Anton in moj jazbečar Dojan. Kateri mi je bil bolj vdan je težko reči, oba sta visela na meni z dušo in telesom. Prav tako težko je reči, kateri je bil strastnejši lovec, ali logar Anton ali jazbečar Dojan. To je gotovo, da sta oba živela samo za lov, mislila in sanjala samo o lovu, osobito pa o lovu na lisice in jazbece. Tudi drugače sta si bila precej podobna: oba nizkih, kratkih nog, oba bolj šibkega, toda mišičastega telesca, oba precej zgovorna. Razlika je bila le ta: če se je oglasil Dojan, si lahko prisegel, da ne — laže, če se je pa oglasil logar Anton, je bilo treba vzeti stvar že malo bolj previdno.

Pred Svečnico je bilo, 21. januarja. Sneg je bil po večini že skopnel in nastopila je huda golomrazica.

Tako vreme sicer ni najugodnejše za lisičji lov po jamah, ker ne veš, ali je kaj v lisini ali ne, toda bilo je razhodno in to je tudi nekaj vredno, ker lahko obhodiš en dan več jazbin in lisin in ti ni treba jazbečarja prenašati od jame do jame v nahrbtniku, čemur se v debelem snegu ne moreš izogniti, če nočeš psa preveč upehati. Utrujen in upehan pes ti pa nikdar ne bo tako delal v jami kakor izpočit.

Nisem bil prav gotov, da-li so se lisice že začele snubiti, ker ni bilo snega, ki bi bil izdajavec njihovih nočnih potov in početij. Ali proti Svečnici, če ni baš preostra zima, se v naših krajih vedno pričnó lisičje svatbe in na to sem se zanašal. Logar Anton je silil, da bi šla preko lazov in spotoma pregledala nekaj prav dobrih lisin, ki sva vedela tu zanje;, jaz sem bil pa za to, da jo kreneva naravnost v Dolgo dolino pod potoško cesto. V Dolgi dolini je namreč ves lisičji in jazbečji grad, ki ni nikoli prazen, če ni doma lisice, je pa gotovo jazbec.

Kakor malo uspešen je tu lov na jazbeca — razen na počak — tako vabljiv je na lisico, seveda, če imaš res dobrega psa. In Dojan je bil tak! Odredil sem ga sam od čistokrvne matere in prvovrstnega očeta. Bil je kratke dlake, črnotigrast, srednje težak. Takrat mu je bilo šele dve leti, pa je imel že precej srditih bojev z lisicami in jazbeci za seboj, kar so pričale globoke brazgotine po dolgem gobcu in na klapastih ušesih.

Pes je pri tem lovu pravzaprav — vse; z dobrim psom si uspeha gotov, s slabim je pa boljše, da se jamarjenja ne lotiš, prihraniš si trud in jezo. Kar je pri ptičarju poslušnost, pri braku vztrajnost, to je pri jamarju hrabrost. Pes, ki nima srca, da bi se zgrabil z lisico zob za zob, je za ta lov popolnoma nesposoben. Za ta lov pravim, kjer gre zato, da lisica s k o č i iz jame, kajti, ako jo hočeš sam i z k o p a t i ali jo ujeti v past, potem zadošča tudi manj srčen pes, četudi celo pri kopanju doživiš s takim psom več neuspehov kakor uspehov. Ali tudi ostrost mora imeti svoje meje. S psom, ki se ti slepo zakadi v lisico in jo skuša zadaviti, ti ni dosti pomagano. Pred takim psom lisica namreč nič rada ne skoči, ker pravzaprav nima prilike ne časa, saj mora neprestano odbijati ljute napade pasjih zob. Še najprej spravi lisico iz jame tak pes, ki jo sicer ostro naskakuje, ki ji pa vendar pusti toliko duška, da se lahko premika iz kota v kot. Dokler traja boj le na enem mestu, se ne nadejaj lisice ven; čim pa začne po jami ropotati, potem le puško k licu. Da me pa ne bo kdo napačno razumel, kakor da hočem reči, da lovcu ni treba biti prej pripravljenemu, dokler ne začuje ropotanja v jami, poudarim prav krepko: od prvega tre-

nutka, ko je pes izginil v lisino, pa do zadnjega, ko je že davno privezan, mora biti lovec pripravljen na strel. Pri nobenem drugem lovu se ne pripeti toliko presenečenj kakor pri jamarjenju. Ko najmanj misliš na to, pa ti švigne iz lisine. In s kakšno naglico! Osobito je pa treba, da si pozoren prav ob času lisičjih svatb. Srameżljiva nevesta je vso noč bežala pred vsiljivimi snubači in jim kazala ostre zobe ali pa tudi ne, in šele proti jutru so se svatje umaknili v bližnji brlog, da tam pirujejo naprej.

Če naletiš na tako svatovsko družbo, potem storiš prav, če puške sploh ne deneš od lica.

Čim se namreč oglasi pes v jami, se svatje razprše po vseh kotih, vsak gleda kod bi odnesel pete, vse rine in tišči k izhodom. Najbolj urni so pri tem snubači, ki ubogo nevesto prepuste svoji usodi, da se sama ravsa s psom in plača račun. Kaj se hoče, nehvaležnost ni samo pri ljudeh doma.

Tako svatovsko družbo sem se nadejal najti tisti dan tudi v Dolgi dolini. Res ni nevesta pri takih prilikah izbirčna glede spalnice, saj ji pride včasih prav celo cementna cev cestnega jarka, vendar se vse te veselice iz večine odigravajo v lisičjih trdnjavah, kakršne najdeš povsod v naših loviščih. Kadar ni snega, storiš najbolje, če se držiš takih poznatih lisin ali jazbin, ker imaš še največ izgledov na uspeh.

Tako sem računal tudi jaz tistega dne, ko sem se bil odločil za Dolgo dolino. Pa kaj sem hotel! Logar Anton je trdil, da v Dolgi dolini ne bova opravila ničesar, da je tam pravzaprav jazbečji grad, da pa v tak grad lisica ne popelje rada svojih svatov. Ti razlogi so se mi zdeli tehtni, kajti jazbec in lisica se gledata približno tako, če morata stanovati pod eno streho, kakor današnji hišni lastnik in pa — stranke. Seveda je to krepko utemeljeno. Jazbino je izkopan on, stroške popravil mora nositi on, mesto visoke stanarine nizek smrad, in na vse zadnje pa še tako — pohujšanje! Pa je že tako na tem lisičjem in jazbečjem svetu. On mora potrpeti. Globoko užaljen se zarije v drugo stran, si napravi druga vrata in čaka novega stanovanjskega zakona ali vsaj pravilnika, dočim se ona košati in —.

Kajpak sem moral jaz odjenjati, in napotili smo se na laze. Na vse zadnje je tudi vseeno, ali dobimo lisico na lazih v kakšni jami ali pa v Dolgi dolini. Pot, četudi je strma in utrudljiva, me ni dolgočasila, zakaj Anton je imel dragoceni dar zgovornosti. Takole v vznožju hriba je pričel z mično lovsko povestico in ta povestica se je potem vila, kakor se je vila pot. Seveda je Anton vsako tako povestico široko zasnoval tako, da je bilo že naprej izključeno, da mu poteče nit sredi pota. Zato sem pa

skoro od vseh teh povestic slišal le prvo ali kvečjemu še drugo ali tretje poglavje in sem se moral šele po končanem lovu ali pri kaki drugi priliki poučiti, kakšen je bil pravzaprav konec. Kakor se to spodobi za modernega pisatelja, je bil tudi pri mojem Antonu konec njegovih povestic v primeri s prvimi poglavji zelo mršav, in se tudi ni vselej s prejšnjimi poglavji ujemal, kar je povsem umljivo, če se uvažuje, da je imel Anton zelo bujno domišljijo, ki je pri takih prilikah ni deval na uzdo.

Katera povestica je bila baš tisti dan na vrsti, se več ne spominjam. Vem le toliko, da sva našla jame po lazih vse prazne in so se vse najine nade osredotočile na Dolgo dolino.

Ko pridem na kakih sto korakov do jame, Dojan napne verižico, zapiči smrček v tla in začne naglo švigati z repom. Ves razburjen je.

»Je že notri,« mi šepne Anton.

»Le izpustite ga,« mu velim prav tako šepetaje in mu pokažem, kam naj se postavi.

Pes osvobojen verižice in ovratnika zdrsne kot po loju v jamo. Midva pa hitro nabaševa puške in se postaviva na prežo

Vse to se godi tiho in previdno, nobeden ne črhne niti besedice glasno. In tako mora tudi biti. Če hočeš uspešno jamariti, drži jezik za zobmi! Ako lisica zasliši človeške glasove zunaj pred jamo, bo treba hudega boja, preden pojde ven, ker predobro ve, kaj jo zunaj čaka.

Zato: pred jamo mir in zopet mir! Pa prav v tem lovci največkrat greše. Glasno kramljajoč med seboj se približajo prav do jame, preiskujejo vhode, da bi našli kaj dlake ali sledove, in ko se je pes spoprijel z živaljo, topotajo in cepetajo ter ščujejo psa. Potem se pa čudijo, če pes lisice ne spravi iz jame!

Midva z logarjem Antonom sva imela v tem oziru že preveč skušenj, kako previden mora biti lovec pred jamo. Stala sva kakor vkopana in pazila na vhode, on na levo, jaz na desno.

Ta jama ima namreč več vhodov in nikoli se ne ve, pri katerem se bo žival prikazala.

Od vhodov sva stala dobrih 30 korakov stran. Postaviti se tik pred jamo ni dobro iz več razlogov. Prvič te žival zasliši; posebno kadar je zmrzla zemlja, te koraki izdajo že na veliko razdaljo. Drugič te žival zavoha in po intenzivnosti duha dobro ve, da stojiš prav pred jamo. In tretjič je strel na kratko razdaljo vedno bolj negotov, kakor na 30—40 korakov. Seveda se je treba včasi zaradi preglednosti vhodov postaviti bliže, toda vedno glej, da nisi preblizu.

V jami se je bil med tem časom vnel ljut boj. Dojan je režal in se zaganjal, da je kar bobnelo. Jama v Dolgi dolini namreč ni posebno globoka, zato pa tem obsežnejša, ker je mali hrbet pravzaprav ves votel. Psa se prav dobro sliši iz te jame in po glasu lahko zasleduješ ves boj.

Nekaj časa, morda kakih deset minut, je borba trajala na mestu, ni se ganila ne naprej, ne na stran. Nato pa zaropota v jami. Dojan hudo zacvili od bolečine, očividno ga je morala lisica vsekati, začne pa takoj še srditejše in še gostejše lajati, toda precej proti levi strani, kjer je stal Anton.

To me zmoti, da se ozrem na vhode, ki jih je imel stražiti Anton. Le-ta vrže puško k licu in vsak hip sem pričakoval, da — poči.

Toda počiti ni hotelo. Ko tako bulim proti Antonu, se mi zazdi, da se pri enem mojih vhodov posveti nekaj rdečega. Ozrem se in kaj vidim? Lisjak, velik kakor koštrun, se baš vrže v goščavo. Pomerim, sprožim in — zgrešim.

Kako se je moglo to zgoditi? Prav lahko!

Namesto, da bi bil pazil na svoje vhode, sem prodajal zijala na Antonovo stran in lisjaka, ki je skočil iz jame, prepozno zagledal. Očividno se je bila Dojanu postavila v bran samo lisica, lisjak se je pa zadaj za njo tiščal. Ko se je potem lisica premaknila in Dojan za njo, si je lisjak mislil: sedaj ali pa nikoli, in se urnih krač izmuznil iz jame.

Da bi se bil najrajše zlasal radi take nepazljivosti, si lahko mislite in tudi kletvice, ki sem si jih v olajšanje te lovske nesreče privoščil, me niso mogle pomiriti. Anton je pa stal dalje na preži, kakor da se ni nič zgodilo. Iz jame je nepretrgoma udarjalo srdito lajanje Dojana. Ej, si mislim, morebiti pa lisica vendarle skoči.

Obup se umakne novim nadam. Dojan postaja vedno srditejši, kar sliši se, kako naskakuje. Gonja se podi po celi jami, lisici, kakor je videti, postajajo tla vedno bolj vroča. S puško pri licu srepo zrem v vhode, položaj postaja vedno bolj napet.

In zopet se prikaže pred vhodom nekaj živo rdečega, se stegne v ravno črto in jo ubere po strani.

Takrat pa palec skrivim, rezek pok, in lisica obleži mrtva na mestu. Niti se ne gane. Dojan, ki se prikaže za nekaj sekund za njo iz jame, si jo seveda pošteno privošči in jo davi za golšanec, da kar kosti škripljejo. Naj ima veselje, saj si ga je zaslužil.

Pa vsaka stvar ima svoje meje. Lisico — bila je stara samica — poberem in obesim, Dojana pa vnovič pošljem v jamo. Kaj se ve, če ni še katera notri. Dojan me sluša, se sicer prej parkrat

povalja po tleh, ker je ves blaten in krvav po gobcu, zleze nazaj v jamo pa se hitro vrne: jama je bila prazna.

Anton priveže psa, si obesi lisico čez ramo in hajd domov! Po poti je Anton malo namigaval na mojo nepazljivost, češ da bi bila lahko dve lisici prinesla domov. Jaz sem skesano molčal, žulil pipo in si mislil: tudi tebi se lahko pripeti kaj takega. In zares se mu je. Drugo leto (9. febr. 1913) sva z logarjem Antonom zopet jamarila v Dolgi dolini. Dojan je spravil lisico ven, Anton jo pa prav pošteno — zgrešil, in bila sva — bot.

(Dalje prihodnjič.)

Kapetan Zvonko:

Jastrebi.

Bilo je leta 1913., ko smo bili na vežbah v Slanem, v malem obalnem trgu v Dalmaciji. Kraj leži ob morju, nima posebnih znamenitosti in se po ničemer ne razlikuje od drugih dalmatinskih mest. V tem gnezdu smo bili primorani ostati 14 dni. Zabave ni bilo nikake razen kopanja v morju in dobrega vina. Dne 5. julija smo imeli večjo vežbo v okolišu gore Tmor (899 m). Med pogovorom o vežbi me je sunil prijatelj v hrbet, in ko sem se ozrl nanj, mi je z glavo pokazal navzgor v sinje nebo. Tu sem opazil velikega jastreba, ki je plul nad nami. Spuščal se je sedaj više sedaj niže, nas obkrožal in enkrat je bil le kakih 100 m nad nami. Seveda sem bolj pazil na jastreba kakor na pogovor o vežbi. Naenkrat me pozove polkovnik ter me po nečem vpraša, pa ga prvič niti slišal nisem; šele ko me dregnejo, sem opazil. Seveda odgovora nisem vedel. Dobil sem nos. Nato sem bil nekaj časa pozoren na pogovor, ali jastreb je tako lepo nad nami krožil in nehote sem ga zopet opazoval. Kar naenkrat zaslišim osorne polkovnikove besede: »Gospodje, pustite vendar jastreba v miru ter se zanimajte za pogovor, drugače sem primoran nategniti druge strune. No, če že lovec gleda na jastreba, ni še tako hudo, ali kaj to pomaga, dobi ga vendar nihče in lovci navadno samo besedičijo in mnogo govore, dobe ga pa nikdar.« Vsi so gledali mene, na katerega so letele besede; a bil

sem tih ter poslušal pogovor. No, tudi tega pogovora je bilo konec in kmalu sem jezdil nazaj v Slano.

Pri menaži sem moral marsikaj požreti radi lova. Nazadnje sem se razjezil, posebno, ko mi je polkovnik rekel, če sem res tak lovec, naj prinesem jastreba, katerega bo dal on nagačiti ter ga podari menaži v Gružu. Vstal sem ter mu rekel, da mu prinesem jastreba tekom enega tedna, da vidi, da lovci nekaj znamo, ne pa samo besedičiti.

Pripomniti moram, da sem bil takrat zapovednik »Meldereiterjev« ter sem samo pri večjih vežbah sodeloval, drugače sem bil prost. Jastrebe sem že lovil v Bosni in Hercegovini, a v Dalmaciji še ne. Povpraševal sem okoličane, kako love jastrebe. Rekli so mi vsi, da je to opasno ter naj jih rajši pustim v miru, čeravno delajo škodo med ovcami, dosti jih itak ni. Gnezdijo pa v skalah na Tmoru, tu bi jih najlaže dobil, samo naj se čuvam, da me ne prevrnejo v prepad. Veliki so kakor odrasel fant in moč imajo tako, da odneso največjo ovco. Nisem se zmenil dosti za te besede, temveč sem se odpravil s svojimi jezdeci takoj drugi dan v pogorje Tmora. Oprtil sem si trocevko, jezdeci pa so imeli karabinarje, ki bi jih lahko porabil, če bi mi trocevka ne zadostovala. Jahali smo do vasi Mravinca. Tu sem pustil jezdece z narednikom, sam sem pa šel z dvema možema na goro. Hodili smo vse jutro in ob sedmih je že solnce tako silno pripekalo, da nam je lil pot curkoma s čela. Čez dobre pol ure smo bili na Tmoru ter smo pozorno opazovali skale in prepade, ali o jastrebih ni bilo ne sluha ne duha. »Šli so za plenom, počakajmo malo,« je rekel jezdec in sem ga ubogal. Sedeli smo na skalah ter naenkrat opazili na nebu jastreba, ki se je vračal; plaval je kakih 500 m nad nami mirno v smeri proti Zavali v Hercegovini. Pozorno sem gledal z daljnogledom za njim in opazil, kako se je spustil na skale Iljinega brda kakih 6 km zračne daljine od nas. Še sem gledal za njim, čeravno ga nisem več videl; ali opazil sem nekaj drugega. Z Iljinega brda se je dvignilo čez nekaj časa pet jastrebov, ki so vsi leteli proti Zavali. Moj načrt je bil gotov: drugi dan sem sklenil iti na Iljino brdo ter tam v zasedi čakati jastrebe. Povedal sem svoj načrt obema spremljevalcema, ki sta ga odobravala. Nato smo šli navzdol proti Mravinci. Med potom smo našli po skalah mnogo jastrebovih odpadkov in tudi nekaj gnezd, ali ta so bila bržkone že nekaj let zapuščena. Mudili se nismo dolgo pri teh gnezdih, temveč se žurili, da smo prišli v Mravince. Tu smo sedli na konje in čez dobre pol ure smo bili v Slanem. Za drugi dan sem dal zapoved, da odrinemo iz Slanega že ob štirih zjutraj.

Drugega dne smo ob določenem času odjahali po krasni vozni cesti iz Slanega proti Zavali. (Zavala je znana po starem samostanu in jami vetrnici; pri njenem vhodu so skulpture starih bosenskih lovskih motivov.) Čez dobro uro dospemo v Orehovo, ob vznožju Iljinega brda (982 m). Tu sem pustil jezdece z narednikom taboriti, sam pa se odpravim z vojakoma polagoma na Iljino brdo. Steze seveda nismo poznali, a tudi prebivalci vasi niso poznali nobenega pota na vrh.* Začetkoma smo šli po raznih kozjih stezicah, ali kmalu so še te nehale in s težavo smo se prerili skozi boško, da smo prišli na skale. Tu je bila pot še nepristopnejša. Počasi smo lezli od skale na skalo, izrabili vsak najmanjši pomol ter se vili po skalovju kakor kače. Prilezli smo pod stene, ali sedaj nam je bila pot zaprta. Navpična stena, kakih 100 m visoka, nam jo je zaprla. Kako čez njo? Pogledali smo se ter začeli ugibati, kako bi prišli na vrh, ker smo bili mnenja, da so gnezda jastrebov na drugi strani vrha. Najrazličnejše načrte smo preudarjali, ali vse smo ovrgli, ker nam je manjkala najvažnejša stvar, brez katere nam ni bilo mogoče premagati te velike barijere — namreč vrv. Ko smo strmeli v te navpične skale, smo opazili na njih dupline in špranje, kakor polite z neko belo maso. Začel sem z daljnogledom opazovati te reči. Spodnje luknje in špranje so bile zapuščene; na višini kakih 50 do 70 m pa sem opazil v neki duplini nekaj belkastega. Pozorno sem gledal, ali nisem mogel opaziti ničesar. Utrujen položim daljnogled na skalo, ko me spremljevalec opozori, da se v luknji nekaj giblje. Zopet sem z daljnogledom opazoval, in res se je nekaj gibalo; sedaj sem opazil kljun, a ne enega, temveč kar tri. Pa tudi moja spremljevalca sta opazila istočasno, da je to gnezdo z mladimi jastrebi. Naenkrat smo opazili še tri druga gnezda, više od prvega. Kar izleti iz enega gornjih gnezd velik jastreb, ki je najprej malo padel, nato pa se dvignil in jo ubral čez vrh.

Posvetovali smo se, kaj naj storimo. Prvi je nasvetoval, da naj streljamo v gnezda, češ, da bodo jastrebi izleteli in jaz jih lahko ustrelim. Tega pa nisem dovolil, ker sem se bal, da bi pri tem ubili kakega mladiča. Torej kaj početi? Dober svet je bil drag. Nazadnje smo se zedinili, da poskusimo te stene obiti ter priti na vrh od druge strani. Šli smo po skalah malo navzdol, potem pa zavili proti vzhodni strani. Nismo se motili: vrh je bil od te strani dostopen in po kaki dobri pol uri smo bili približno

* Iljino brdo ima ime po preroku Iliji, ki se baje še danes vozi v nebesa od tu, če treska, zato se ljudje boje iti na vrh; kakor v Krivošiji, kjer se boje ljudje iti na vrh gore, da bi jih ne ubila strela.

v višini prvih gnezd. Poskušali smo pogledati čez skalovje v gnezda, a bilo je nemogoče, ker so gnezda zakrivali mali pomolki iz stene. Jastrebi so najbrž opazili naše početje, ker jih je šest krožilo visoko nad nami. Začeli smo laziti više. Ko smo dospeli približno do najvišjih gnezd, sem opazil mal skalnat pomol, raz katerega sem mislil opaziti gnezdo. Začel sem se pripravljati, da zlezem na ta pomol. Iz obeh opasic spremljevalcev ter iz hlačnih jermenov si napravim približno 5 m dolgo vrv, s katero sem se opasal, nato pa začel lesti čez skalo. Puško sem bil že prej prislonil na skalo, da bi jo imel za vsak slučaj pripravljeno. Moža sta držala vrv, jaz pa sem zlezel čez skalo. Ko sem bil na pomolu, vzamem puško v roko, ki je bila prislonjena na skali nad menoj. Ta trenutek me je nekaj opihnilo

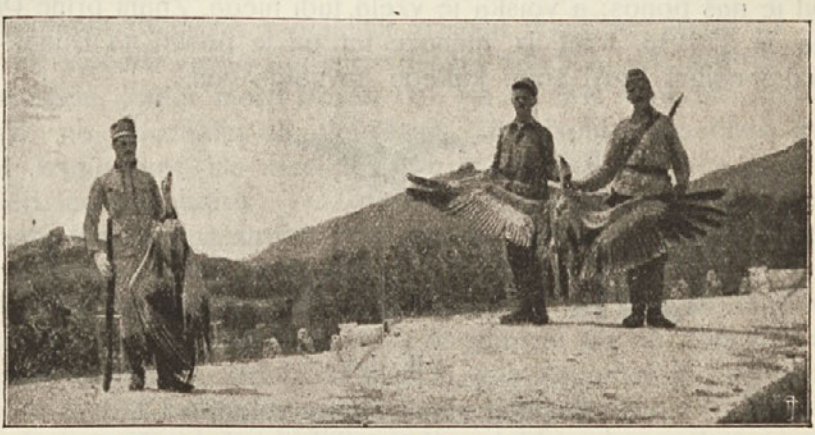

kakor silen veter, skoraj bi bil padel v prepad; toda hladnokrvnost me ni zapustila. Jastreb, ki je opazil naše početje, se je zaletel od zadaj v nas, ali malo prepozno. S krikom se je povrnil proti meni, kakor bi me hotel napasti; a tudi jaz sem bil pripravljen s puško na licu. Bil je kakih 50 m od mene, ko sem sprožil, in mogočna ujeda je povesila krila ter z velikim ropotom padla v brezdno. Pok se je razlegal po skalovju in tisočkrat odmeval po skalovju. Spremljevalca sta po strelu takoj vesela pogledala izza roba ter me potegnila po vrvi na rob. Takoj smo se napotili po stari poti nazaj. Med potom sta mi pripovedovala, da je priletel jastreb ko blisk od zadaj, prvemu zbil čepico z glave, drugi pa se je vrgel na tla. »Vrvi pa vendar nisva izpustila,« sta oba dodala. Čez uro smo bili pri jastrebu, ga obesili čez puško ter šli vriskaje proti Orehovemu. Tu so nas z veseljem sprejeli in vsak je hotel nesti jastreba, česar moja spremljevalca

nista dovolila. Eden ga je vzel k sebi na konja in čez uro sem bil v Slanem, kjer sem jastreba in oba spremljevalca fotografiral, nato pa so fotografirali še mene. Jastreb je bil okoli 8—10 kg težek, meril je z razprostrtimi perotí 3 m 14 cm in bil od glave do repa 1 m 45 cm visok. Bil je to jastreb gologlavec (vultur fulvus).

V Slanem sem ga takoj nesel v menažo, kjer sem ga pokazal gospodom. Ko je vstopil g. polkovnik, mu ga podarim z besedami, da lovci vendar še znajo streljati in da ne besedičijo zmeraj. Rad ga je vzel ter tudi izpolnil besedo. Še isti dan ga je poslal v Gruž; od tam je šel z ladjo Baron Gautsch v Trst, nato na Dunaj, kjer ga je tvrdka (njeno ime sem pozabil) nagačila ter poslala v Gruž, kjer je bil v menaži namesto lustra. Nagačen je bil, kakor da bi letel in v krempljih je imel žarnice. Bil je naš ponos; a vojska je vzela tudi njega. Znani princ Parma ga je l. 1916. vzel iz menaže ter ga je poslal na Dunaj, kjer sedaj najbrž krasi sobo kakega navijalca cen.

M. Hanzlovský:

Obris lovskega živaloslovja.

II. del.

1. Navadni zajec (lepus vulgaris L.).

Lovci navadno razlikujejo med gozdnim in poljskim zajcem; v bistvu je ena in ista vrsta, namreč: navadni zajec.

Navadni zajec živi skoro po vsem svetu. Ugajajo mu pa najbolj kraji, kjer ne vlada prehud mraz ali prehuda vročina. Glavni pogoj za njegov obstoj je hrana. Po kakovosti hrane in po različnosti klimatičnih razmer se zajec tudi razvija. Zato se nikakor ne da primerjati zanikarnih zajčkov s kraških tal z dobro rejenim zajcem s slovenskih poljan ali pa s kapitalnim zajcem iz češkoslovaških šum. — Vsled tega se ne more nikakor govoriti o kaki povprečni teži ali telesni meri.

Razlika med poljskim in gozdnim zajcem leži v teži; gozdni so navadno težji kakor poljski. Prvi so večinoma tudi nekoliko temnejši. Poljski zajec biva navadno na polju, ob gozdnih obronkih ali v gozdu in hodi na pašo samo na polja in nižinske planote. — Gozdni zajec živi običajno samo v osrčju prostranih nižinskih in gorskih gozdov in pridejo le redkokdaj na polje in to osobito samo v zimskem času. Poljski zajec se navadno na

pomlad preseli na polje, v nižje ležeče grmičevje in nizke gozde, gozdni zajec pa ostane vedno v gozdu. Barva navadnega zajca se spreminja od rjavočrne do rdečkastorumene. Ta barva je različna in se spreminja po krajevnih in klimatičnih razmerah. Samec je navadno temnejše, samica pa svetlejše barve. V teku nosi samec repek pokonci, samica pa bolj poševno. — Barva zajca je predobro znana, da je nadaljni opis nepotreben.

Navadni zajec spada v vrsto glodavcev. Zgornja ustnica je preklana, vsled česar se mu vidita iz čeljusti dletasta zoba. Med glodalnimi zobmi in med kočnjaki je prazen prostor. — Ušesa so daljša kot glava in so na koncu črna. — Zajec je zadaj ustvarjen mnogo močneje in više nego v prednjem delu telesa. Mišice so jako močne in ga usposobljajo za vztrajen beg. Ker je zadnji del telesa krepkejši, more zajec delati ogromne skoke, ki niso v nikakem razmerju z ostalimi vrstami divjačine. Noge ali šape so po stopalih gosto porasle s trdno volno, ki ga obvaruje pred ranjenjem, kadar mora bežati čez trn in strn. Globoko preklane prste pa uporablja ob globokem, že nekoliko sesedlem snegu kot krplje, ker jih med hojo po snegu drži narazen in se mu vsled tega ne udira. — Zadnje noge prestavlja pri hoji vedno hkrati, prednje pa drugo pred drugo. V begu preskoči z zadnjimi nogami vsled prvih nog.

Zajec je samotar in ne ljubi družbe. Za lož ali ležišče si izbere primerno mesto na njivi, v grmovju ali ob zapestju drevesnih korenin. — Pri izbiri loža je zelo natančen in vedno pazi, da se njegov kožuh ne razlikuje dosti od okolice. — Zanimivo je, da je zajčev lož v poletju vedno globlje izkopan kot po zimi, da ga hlad zemlje v vročini osveži. Pa tudi ob slabem vremenu se ve prilagoditi neprilikam. Če brije ostra burja, ne smeš iskati zajca na vetrni strani; kajti dobro čuti, kaj pride in si kot dober vremenski prerok poišče zatišni prostor. Tudi pozimi si poišče le solnčne lege, kjer si ob medlih žarkih zimskega solnca ogreva svoj kožuh. Če sneži, se hitro umakne v kako gosto smrečino, kjer mu ne pada sneg na občutna ušesa. Ko začne padati z dreves ojužnen sneg, se zopet seli v prikladnejši kraj. — Hribovski zajci se radi prisele že ob prvem večjem snežnem metežu v niže ležeče gozdne oddelke; čim več snega pade, tem niže ga zapodi mrzla zimska usoda. Kakor hitro pa se na pomlad začne stiskati in nižati snežna plast, ga najdemo zopet pri selitvi.

Čez dan leži zajec v svojem ložu in spi z odprtimi očmi. Zajčeva strahopetnost je znana. — Če začuje v svojem dremanju kak šum — dostikrat ni prav nič nevarnega — skoči takoj po-

konci in že je v divjem begu, ne vedoč, kaj ga je spravilo na noge. — Dostikrat sem opazoval zajce ob nevihti. Ko je prihrumel veter, jo je že primahal v dolgih skokih s polja, naredil »možička« ter se plaho oziral in prisluškoval na vse strani. Kar naenkrat se je utrnila iz oblakov iskra in temu je sledilo kratko, poku podobno grmenje. To mu je popolnoma zmešalo majhne možgane. Naglo kot puščica je tekel v eno stran, se obrnil ter skakal nazaj, potem zopet v stran. Ponovni blisk in grmenje sta ga spravila zopet v drugo smer; naposled je obsedel na sveže zorani njivi na prostem in čakal, da se je vlila ploha z vso silo po njem. Mirno je čakal, da je minulo neurje in šele, ko se je čulo grmenje že precej daleč, je otresel kožuh preobile mokrote in blata, se malo očedil in uredil ter odskakal v gosto koruzovje. — Nenavaden pojav je, da jo zajec odkuri ob času, ko vzhaja luna in ob mrazu veliko prej pred človekom ali psom, nego v času, ko vlada tema, piha južni veter ali pa leži nad loviščem megla.

Pri vsej plahosti vendar zaspi zajec dostikrat tako trdno, da ga lahko pohodiš. Dosti primerov mi je znanih, da so pokrile kmetice spečega zajca z jerbasom in ga prinesle domov, kjer so ga vtaknili med kunce in je tam kmalu poginil, ali pa je našel neslavno smrt in zginil v globok lonec.

Ko se jame mračiti, postane zajec precej živahen. Nemirno se premika v ložu, in če niso njegova ušesa sprejela nikake radio-depeše o bližajoči se nevarnosti, potem kmalu smukne iz svojega loža in se pomiče proti kraju, kjer je izvohal izdatno hrano. — Preden pa pride na plan, posluša pazno in če je zrak čist, je z enim skokom zapustil stečino in že je na potu proti deteljišču ali zelniku. — Pozimi obere seveda vsak grm, preišče polja, če ni kje še kaka zapuščena zelnata glava ali zelnat štor, ubere jo ob potu, koder so vozili vozniki les, dobro vedoč, da se je spotoma stresla kaka bilka detelje ali sena. Zelo dobro pa ve za kraje, kjer se navadno krmi živina, ker je tam več ostankov. — Ko si je potolažil glad, postane precej živahnejši. V poletnih časih ga dobiš še ob solnčnem vzhodu, da se valja po peščenih tleh ali se umiva, sedeč na zadnjih nogah.

Zajec ne gre dnevno redno v isti lož ležat, ampak si izbere vsakokrat drug kraj. Če so ga psi pregnali v kak drug neznan kraj, se tam ne počuti varnega in se vrne že prihodnjo noč v domači kraj, kjer pozna vsako stečino, vsak grm, da, rekel bi, skoro vsako drevo. To mu nudi sigurnost pred zasledovanjem in preganjanjem in lahko mu je potem ukaniti marsikaterega zasledovalca.

Preden zajec skoči v lož, dela kljuke, to je, da prekriža zapuščeno sled semtertja, hoteč speljati zapuščeno sled v napačno smer, nakar se šele požene v dolgem skoku v lož. Kljuke dela zajec tudi pred psi, posebno tedaj, ako so ga že dalj časa gonili in so še precej daleč za njim. Dostikrat se mu posreči pse na ta način ukaniti, posebno mlajše, toda starejši psi si hitro pomagajo s krogom in so mu kmalu za petami. Najnavadnejšo prevaro psov izvrši zajec na ta način, da steče po zapuščenem sledu skoro do 50 korakov nazaj in nato odskoči v dolgem skoku v stran. Često pa teče nekaj časa po sledovih psov ali ljudi in potem odskoči. Prav rad se po gotovem krogu vrne na staro sled, ki je že vsa zakrita od pasjih sledov in jo odbriše po tej nazaj, dobro vedoč, da ga psi ne bodo več izvohali. — Pa ne samo pred psi, tudi pred lisico se zna vesti enako zvito. Kot posebno svojstvo je še omeniti, da teče zajec, če ima pred seboj kako brežino, najraje v hrib, ker je pri begu v hrib mnogo hitrejši nego v dolino. Zajec ne teče nikoli proti vetru, ampak z vetrom.

Zajec se ne glasi, razen v slučaju, če ga nenadoma zagrabiš. Glas vekajočega zajca je podoben otroškemu joku. Ta glas poznajo osobito roparice, in se ga posnema v svrho priklicanja. — Ako človek zajca zagrabi in ga dvigne, se uspešno brani s kremplji; dostikrat se mu je že posrečilo uiti iz zajcev manj vajenih rok.

Med zajčevimi čuti je najbolj razvit posluh; slabše razvit je vonj, še slabši pa je vid. Zato se mora zajec zanašati po večini samo na svoja ušesa.

Meseca februarja že lahko opazujemo samce, kako pridno obvohavajo zajčje sledove in če so našli pravo sled kake zajke, potem jih ne zadrži nobena stvar. Dostikrat se pa tudi srečata na svojih ponočnih sprehodih s kako mamico in jo zasleduje toliko časa, dokler je z dokazi prevroče ljubezni ne omehča. — Na ta način bi seveda prišel po ceni do namena, toda dogodi se, da snubi najdeno ljubico že drug snubač. V takem slučaju pride do boja, ki seveda ni smrtnonevaren, ker se vrši samo s klofutami; toda ušesa se pri tem tepežu lahko pretrgajo in izgubi se tudi precej volne. Take avanture se pa ne dogajajo samo ponoči, ampak tudi podnevi. Nekoč sem srečal samico, katero je zasledovalo troje samcev, ki so bili kakor raztrgani capini. Samica je tekla tik mimo mene, — toda zajci se niso dali preplašiti, da bi ne ubrali isto pot, akoprav sem se premikal. — Da, tudi zajcu zamaši ljubezen ušesa in postane neustrašen vitez. In ravno v tem času jih največ postane žrtev lisic in kun.

Zajka nosi štiri tedne in povrže prvikrat 2—4 mladiče, ki takoj vidijo in so porasli s kratko volno. Mlajše zajke povržejo največ samo po dva mladiča. Navadno povrže prvikrat na pomlad in zadnjič v jeseni samo 2—3 zajčke; drugič in tretjič povržejo že 4—5 mladičev. Samica povrže tedaj 2—4 krat na leto in sicer mlajše zajke 2—3 krat, starejše pa 3—4 krat. Vsakokrat nosijo 30—31 dni. — Za to si napravi zajka dovolj prostorno kotlino v zemljo, katero nastelje z razno travo in z lastno volno, ki si jo napuli po trebuhu. Mladiči sesajo navadno 3 tedne in mati jih nato zapusti. Dokler so mladiči še slabotni, ne gredo daleč narazen. Ko so pa napol dorasli, že ne vedo več, kje je njega brat ali sestra. Mladiči prvega (marčevega) povrženja se navadno že v avgustu plemenijo. Tako mlade mamice pa ne povržejo več kot enega mladiča.

Znano je, da prekaša seksualni nagon zajca vse druge živalske vrste. Ko je na pomlad poskusil zopet slasti ljubezni, nima do avgusta miru. Dognano je, da se pusti zajka zaskakovati, ko je že precej široka in nadaljuje spolno občevanje že dober teden po povrženju. — To nagnjenje rodi razne spolne bolezni. Francoska bolezen ni med zajci nič nenavadnega. Zajec s to boleznijo dobi ule ali ture na spolovilih (zunanje in notranje) kakor tudi na pljučih. Vsled preobilega spolnega občevanja dobita samec in samica kot lešnik velike ule in vnetje (kože) ob spolovilih in ob izstopu debelega črevesa. Te bolezni spravijo obilo zajcev s sveta. — Nadalje napada zajca tudi znana jetrna gniloba, ki zahteva v močvirnih legah obilo žrtev. Svoječasno se je pisalo tudi o neki vrsti zajčje kuge. Nisem pa mogel dobiti natančnejših podatkov o tej bolezni, ki je razsajala osobito po ogrskih nižinah. — Zajec ne dočaka visoke starosti. Navadno je s šestimi leti dosegel starost starčka in čaka na skorajšno preselitev v večna lovišča.

Nobena žival nima toliko sovražnikov kakor zajec. Od majhne podlasice do medveda in od skobca do orla vse ga preganja in se hoče polastiti njegovega okusnega mesa. Ni torej čudno, da se zajec zaveda te velike množice sovražnikov in da ga vznemirja že najmanjši šum.

Organizacija vojvodinskih lovcev.

Dne 10. decembra 1922 se je vršil v Novem Sadu prvi kongres mestnih lovskih društev iz Bačke, Banata, Baranje in Srema, ki si je stavil za cilj, osnovati Zvezo lovskih društev iz Vojvodine in precizirati stališče vojvodinskih lovcev napram nameravanemu izenačenju lovskih zakonov kraljevine v enoten zakon.

Kongres je bil zelo dobro obiskan ter je prisostvovalo 71 delegatov 37 lovskih društev iz Vojvodine s 1288 člani. Slovensko lovsko društvo je zastopal dr. Stanko Erhartič. Izbran je bil upravni odbor pod predsedništvom g. Jovana Lakića, mestnega svetnika v Novem Sadu; a mesto prvega tajnika je bilo poverjeno g. Mr. Ph. Joci Divildu, duši vsega pokreta, ki je prevzel tudi uredništvo novega glasila Zveze »Lovačkog Glasnika«, katerega prva številka je izšla že 15. decembra 1922.

Namen Zveze je izražen v pravilih: povzdiga smotrenega lovstva, vzgoja lovcev s strokovnimi nasveti, gojitev divjačine, prirejanje raznih tekem in snovanje lovskih društev, ki postanejo njeni obvezni člani. Redni člani Zveze so samo lovska društva, ki plačujejo članarino sorazmerno po številu svojih članov.

Na kongresu, ki se je vršil v vzornem redu in ki je pokazal veliko vnemo in zmisel za pravilno lovstvo Vojvodincev, je bila sprejeta in ministru šum in rudnikov poslana obširna resolucija sledeče vsebine: Kongres zavzema stališče, da se mora pri potrebni ureditvi enotnega lovskega zakona na razlike, ki postojajo v bitnih pogojih lovstva v posameznih pokrajinah naše kraljevine, brezpogojno ozirati ter da se mora prej nego bi kakšen koli načrt tega zakona bil predložen zakonodavnemu odboru, sklicati strokovna anketa, sestavljena iz predstavnikov vseh lovskih korporacij vse kraljevine ter da se za podlago tega načrta vzamejo vsi dosedanji lovski zakoni posameznih pokrajin. Ta anketa naj bi končno rešila na podlagi parlamentarnega principa, da se manjšina pokori večini. Konstatira se, da so z neznatnimi izjemami vsa lovska društva iz Vojvodine odločno protivna sistemu svobode lova, kakor ga vsebuje lovski zakon stare kraljevine Srbije ter se argumentira potrebnost, da se naj novi lovski zakon pridružuje edinole zakupnega sistema. Pravo do zakupa lovišč in izvrševanje lova na njih naj se dovoljuje samo organiziranim lovcem odnosno lovskim društvom.

Vojvodina, nepregledna, plodna ravnina, je nekoč slovela po bogastvu svojih lovišč, a je po prevratu, ko so si mnogi naši sodržavljani tolmačili pojem svobode z materijalne strani, pre-

trpela ogromno pobijanje divjačine. Kakor povsod pri nas so prinesle povojne razmere tudi v Vojvodini veliko število novih lovcev, katerih lovske lastnosti pomenjajo uničenje tega, kar je v loviščih ostalo. Neposredni povod vojvodinskim lovcem k že davno prepotrebni organizaciji in končni ureditvi vprašanja lovskega zakona je bil, ker so lovci iz Srbije, večinoma člani Beograjske lovske zveze, smatrali, da njih članstvo in državna lovska karta opravičujeta k nemotenim lovskim izletom v zakupna lovišča onstran Save in Donave, kjer so prirejali celo večje love in gonje s hrti.

Mi Slovenci moremo udruženje vojvodinskih lovcev le z veseljem pozdraviti, ker pomenja povzdigo lovstva v naši kraljevini in to v loviščih, ki pri pametnem ravnanju in pravilnih lovskih načelih morejo postati eldorado nizkega lova. Osebe, ki so prevzele vodstvo te organizacije, nam dajejo jamstvo, da se bo ureditev novega lovskega zakona izvedla tako, kakor si ga zamišljamo mi, in da dobimo v vojvodinskih lovskih tovariših dobre sotrudnike pravega in plemenitega lova.

Organizacija vojvodinskih lovcev je pa tudi zato velikega pomena, ker je s tem izpolnjena velika vrzel v organizaciji lovcev naše kraljevine sploh. Slovenski lovci so organizirani v »Slovenskem lovskem društvu«, hrvatski v »Hrvatskem društvu za gojenje lova i ribarstva«, srbski v »Savezu lovačkih udruženja« tako, da pogrešamo le še Dalmacijo, Bosno in Hercegovino. Pričakujoč, da bodo vojvodinski lovci še trdneje strnili svoje vrste, če vidijo, da jih pozdravlja tudi slovenska lovska falanga, udružena v »Slovenskem lovskem društvu«, je naš predsednik dr. Lovrenčič naprosil gospoda dr. Stanka Erhartiča, atašeja našega zunanjega ministrstva v Beogradu, ki je čitateljem »Lovca« dobro znan po svojih izredno zanimivih feljtonih, n. pr. Aza itd., da pohiti 10. decembra m. l. v Novi Sad in zastopa na kongresu naše društvo. Kako častno je naš delegat izvršil svojo misijo, nam priča »Lovački glasnik«, glasilo vojvodinskih lovcev, ki poroča, da je bilo na kongresu soglasno sklenjeno, govor našega delegata priobčiti v društvenem glasilu.

Miloš Roš:

Spomin.

Dasi sva bila z Lojzetom dobra pešca, sva lezla oni dan po polžje od Save navzgor skozi Ribnik proti Dobovcu. Soparica, ki naju je tiščala k tlom že ob Savi, nama ni prizanesla niti v senčnatem Ribniku, katerega je hladil še potoček, skakljajoč po pečinah v neštetih malih slapih. Ni se ganila nobena vejica, ni se zglasila nobena ptička, iz potoka se ni pognala nobena postrvica, le midva sva motila tišino s počasnimi, trudnimi koraki.

Vsa preznojena sva došla naposled na dobovško ravnino.

»Neumnost, da sva šla z doma!« zagodrnja Lojze že v tretje na poti od Save. »Neumnost! Ne bova ga čula! Pa si nisi dal dopovedati!«

Lojze je menil seveda, da ne bova čula petelina. Da si nisem dal dopovedati ter ostal doma, je pa imelo ta vzrok, da sem bil obljubil lovcu Janezu, ki je bil odšel na Kum že preteklo noč, da pridem za njim popoldne po končanem pouku v šoli.

»Sediva tja v fižol pod lipo!« pravim Lojzetu.

»V kakšen fižol?« me začuden pogleda.

»No, tja pod lipo!«

»Kakšno lipo? To je vendar bukev, pod njo pa pšenica.«

»Pšenica? Ne fižol?« sem se čudil.

»Prismoda!« zakriči Lojze, videč, da ga vlečem, nato pa zauka, da je odmevalo daleč, daleč. Zdelo se je, da prav doli v našo dolinico v malo samsko sobo. Tam je umiral baš tedaj najin lovski tovariš Radek. Če bi bila mogla gledati v tako daljavo, bi videla, da so se zaokrožila pri spominu na lov baš tedaj zadnjikrat usta umirajočega, skrila v dolgih, močnih brkih.

Kakor da se je prišel od naju poslavljat, sva se spomnila isti hip oba na veselega lovca in prav tako se je spomnil nanj tudi Janez, ležeč pod kumskim vrhom v prijazni lovski kočici.

Marsikatero zabavo nam je pripravil Radek s svojo dolgo puško, katere cevi so gledale malemu možicu visoko čez glavo, kopito se je pa skoro vleklo po tleh za njim. Z njo je streljal

domalega na vsaki brakadi, pobral pa ni nikdar nič. Pač enkrat! Psi so namreč požrli obstreljenega zajca razen glave. To je položil Janez k bukvi, da je bila videti kakor glava spečega zajca. Nanjo je poslal Radka, ki je meril... meril... dolgo meril, in ko je stisnil, je zamižal. V grmu, dva metra na strani, je zašumelo, in ker se »zajček« ni genil, je pritisnil Radek še enkrat. Kdo bi popisal njegov obraz, ko je izvlekel izza bukve okrvavljeno glavo! Vendar mu ga je razjasnil ponos, ko mu je Janez pojasnil, da meče njegova puška tako dobro, da je odneslo skoro vsega zajca.

Obujajoč si take spomine, sva dospela v vas, kjer sva se zamudila predolgo, ne toliko radi Enškovih deklet kakor radi dobrega njegovega vina, klobas in črnega kruha. Skratka: ko je bilo treba pozneje zaviti iz Lontovške doline po skrivnostni stezici skozi gost smrekov nasad v stran proti lovski koči, je izjavil Lojze, da je izgrešil v temi stezo in da je ni druge rešitve, ko da se podava vrh Kuma ter prenočiva tam ali se pa vrneva odtam navzdol po dobro poznani poti do koče.

Ta pot pa je vodila baš skozi rastišča in Janez bi nama nikoli ne odpustil, da sva vznemirjala njegovo svetišče. In vendar sva storila ta greh! Ker sem bil rad v Janezovi družbi in je bil tudi obljubil, da pripravi obilno večerjo, sem odločno zahteval, da se podava navzdol. Prižgala sva svetiljko in pazila v rastiščih na vse mogoče načine, da bi ne prepodila petelinov, kar se je nama tudi posrečilo. Brž̌čas ni bilo nobenega, koder sva hodila, ker so slutili za ljubezen neprimerno vreme prihodnjega dne.

Ko sva dospela na planino, na katere spodnjem koncu stoji koča, sva obstala, da ugasneva svetiljko. Bala sva se, da ne dozna Janez, kod sva hodila. Ta hip opaziva, da je kočica odprta ter da stoji nekdo med vrati. Hipec pozneje sva bila v temi, a tudi spodaj je izginila svetloba — vrata koče so se zaprla.

Po daljšem premišljevanju, kaj naj storiva, obvelja Lojzetov nasvet, da greva dalje ob strani pod kočo ter se ji približava zopet odspodaj. Tako sva tudi storila.

Ko potrkam, se oglasi Janez nekam plaho: »Kdo je?«

»Le odpri! Upam, da je miza že pogrnjena.« Vrata so se odprla, a le malo. Skozi ozko odprtino zagledam Janeza, ki se mi je zdel ves preplašen.

»Torej sta vidva! Le vstopita! Večerje še nisem pripravil. Nisem bil gotov, ali prideš sam ali tudi Lojze ali nobeden... Slabo vreme bo!«

Z Lojzetom sva odložila ter se ulegla na slamnico. Janez je pričel kuhati. Ta večer je bil izredno molčeč in večkrat se je ozrl po naju, kakor da se hoče prepričati, ali sva prava ali ne

»Lojze,« pravi naposled, »v podstrešje moram. Prižgi svojo svetiljko in mi posveti!«

»Aha! Zdajle se prične,« si mislim. Toda Lojze je bil navihan: svetiljko je bil seveda doma pripravil, a pozabil jo je na mizi. Saj sva tudi komaj našla v temi pot do koče!

Janez je pobledel in ni šel pod streho.

V ponvi je jelo tajinstveno brbljati in po sobi se je začel širiti prijeten vonj. Ker ni bilo Janezu za razgovor, sva pričela z Lojzetom dremati. Naposled se obrne Janez name: »Po kateri poti sta prišla?«

»V Hrastniku čez Savo, potem čez Matico — skozi Lontovž si nisva upala v temi.«

Janez je vnovič utihnil, Lojze me je pa sunil pod mizo ter namežiknil tako hudomušno, da sem se obranil le s težavo smeha.

Ko smo sedeli končno pri večerji, je vprašal Janez vnovič:

»Lojze, odkrito mi povej, ali sta svetila vidva zgoraj na planini ali ne?«

Ko sva ga zagotovila vnovič, da ne, da sva prišla od spodnje strani, je nadaljeval:

»Odprl sem vrata, da čujem, če že gresta, takrat pa zagledam pod rastišči lučko, ki je plesala sem in tja, hipoma pa izginila. Čujta, na Radka sem se bil spomnil že popoldne. Težko mi je, da sem ga tolikokrat vlekel...«

Umolknil je za kratek čas, potem pa sklenil s tresočim, zamolklim glasom: »Ta lučka je bil on, umrl je revež in se prišel poslavljat...«

Takoj po večerji se je Janez vlegel, midva z Lojzetom pa tudi. Bila sva utrujena in Enškovo ter Janezovo vino je tudi pripomoglo, da nisva čula Janeza, ki se je premetaval pozno v noč po škripajoči postelji.

Pred zarjo še smo vstali in lezli v rastišča, v katerih se pa ni oglasil noben petelin.

Ob dnevu je pričelo deževati in celo snežiti, zato smo se vrnili v kočo. Vendar nisva razložila Janezu, kaj je videl sinoči, zlasti ker ga je spravil kratek spanec v novo dobro voljo in smo se celo dopoldne izborno kratkočasili v kočici.

Naslednji dan smo pokopali Radka.

Lojze je seveda razložil pozneje ob priliki Janezu, kako ga je strašilo na Kumu. Smejal se je, vendar je bilo videti, da nič kaj rad ne verjame.

Danes krije zemlja tudi njega in Lojzeta, a mene bi bila skoro pogoltnila južna Italija za časa svetovne vojske.

Janko Barle:

Puščavnik.

Ležal sem na Robanovem travniku v Robanovem kotu. Bilo mi je tedaj tako ugodno in prijetno, da ne bi menjal niti s kitajskim cesarjem. Pozabljena je bila dolgočasna pisarna, pozabljeni zaprašeni akti, pozabljenih sto in sto sitnosti, ki me nadlegujejo sleherni božji dan, ker je pred menoj razprostrla vse svoje čare lepa božja priroda, ki morda ni nikjer tako lepa, tako mogočna, kakor v tem veličanstvenem gorskem zatišju, v tem mojem Robanovem kotu. Kakor vsak obraz najde svojega slikarja, tako je našel Robanov kot v meni svojega slavitelja. Morda ravno zato, ker je tako blizu lepa Logarjeva dolina, ki je tako zaslovela po svojih krasotah, da vsak, ki pride v gorenjo savinjsko dolino, gotovo obišče Logarjevo dolino, prav zato je Robanov kot manje znan, ker vsak, ki pride v ta planinski raj, misli, da mora v Logarjevo dolino. Jaz priznam prav odkritosrčno, da mene tamkaj še ni bilo, a morda me niti ne bo. Zakaj naj hodim po istem potu kakor vsi drugi ljudje? Danes je le tisti nekaj vreden, ki hodi v literaturi, v slikarstvu, a tudi v glasbi svojo pot. Ker se že na književnem, slikarskem in glasbenem polju nisem mogel odlikovati, morda nekaj koristi moji bodoči slavi vsaj to, da sem na svojih redkih potovanjih kolikor toliko originalen in da ne stopam v stopinje drugih navadnih ljudi. Izbral sem si zato Robanov kot, ki je blizu Logarjeve doline, v katero leta in leta prihajajo izletniki, gredo mimo Robanovega kota in le redek ptič se zaleti v to mirno dolinico, v kateri upam, da mi danes ali jutri hvaležni narod postavi spomenik, ali pa vsaj, kar bi bilo v današnjih razmerah še več vredno, sezida skromno kočo.

Skoraj sem se preveč razgovoril, kar je pa tudi umevno, kadar govoriš o spomenikih, katere hvaležni narod postavlja svojim zaslužnim sinovom. Naj se povrnem zato zopet na Robanov kot, kjer je mati narava postavila sebi toliko spomenikov, da bi jih gledal leta in leta in da bi si jih nikdar ne nagledal. Kaj je najlepši spomenik, ki so ga izklesale vešče roke ubogega človeškega črviča, če ga primerjaš s strmimi vrhovi Ojstrice, z navpičnimi skalami Veže in kamenitimi nastropji mogočne Radohe? In vsi ti spomeniki so kipeli pred menoj v sinji nebeški obok, tako blizu, tako jasno, da je moja duša dobila perotnice in se dvigala kvišku, kvišku. Prav je rekel mladi Roban, ki se je povrnil iz ruskega ujetništva, da je prehodil mnogo sveta, videl mnogo dežel, hribov in poljan, a tako lepo ni nikjer na

vsem božjem svetu, kakor je v Robanovem kotu. Da, prav je rekel. Ko sem bil prvič v Robanovem kotu, sem si obljubil, da dokler bom prebival v tej solzni dolini, bom romal v Robanov kot vsako leto vsaj enkrat, da vsaj enkrat!

Ležal sem torej na Robanovem travniku v Robanovem kotu in nisem bil sam. Z menoj je bil Tone Pečovnik, star lovec iz Luč, moj prvi spremljevalec v Robanov kot, a mislim, da me bo tjakaj spremljal, dokler naju smrt ne loči. Nekaj čez sedemdeset jih že ima, pa vendar ne vem, če ne bo smrt v obleki nebeškega kondukterja pri meni prej zavpila: odhod. Možiček srednje postave, koščat, trden, ki je rasel in živel več po pečinah in po gozdih kakor pa v svoji hiši ali na njivi. To so pravi! Majhne, bistre oči so preiskale vsak grmiček, ozirale se gori po skalovju in iskale, da najdejo kakovega kozla ali kaj drugega, kar bi mene dolinca zanimalo. Narava ni šla mimo njega. Bil je ne samo lovec, prodajal je tudi živalske kože, nabiral in razpošiljal razna zdravilna zelišča. Torej tudi nekake vrste botanik, prav tako kakor jaz, ki hodim s svojim herbarijem v naravo, da si s tem med svetom pridobim nekaj ugleda. Dosti je, če te smatrajo za učenjaka vsaj neučeni ljudje!

Ležala sva torej na Robanovem travniku ves božji dan, ker sem že lansko leto napravil obljubo, da pridem zjutraj v Robanov kot in me od tam prežene samo noč. V našem nahrbtniku je bil suh želodec, kos sira s kruhom in dobra kapljica iz Knezove gostilne doli pri žagi. Za telesno potrebo je bilo torej preskrbljeno, a duševno hrano mi je dajal moj Tone. Bilo je nekako tako, kakor v tisoč in eni noči, samo da se niso Tonetove povesti vršile na čarobnem vzhodu in slikale raznih ljubezenskih dogodkov, nego tukaj v raznih loviščih lepe savinjske doline, a niso bile zato nič manj zanimive. Poslušal bi jih dan in noč in mislim, da bi Tone ne bil v zadregi, če bi jih imel pripovedovati tudi tisoč in dve noči. Pripovedoval je o medvedih, o jelenu, o kozlih, srnah, lisicah, petelinih, škarjevcih itd. in ker je bil dan dolg, prišla sva naposled tudi na samotnega puščavnika, na botra jazbeca.

Moram iskreno priznati, da mi ta zver ni mnogo znana. Prvi jazbec, ki sem ga poznal, je bil v Novem mestu dobro znani in spoštovani čevljar Jazbec. Ko sem koncem sedemdesetih let prišel v Novo mesto, je bil to že star možiček, ali je vendar še čvrsto korakal v zadnjih redovih meščanske garde pri raznih slovesnostih. Seveda z menoj ni prišel v ožjo dotiko, ker je delal čevlje samo za gosposke ljudi; vendar nam je delalo njegovo ime mnogo zabave. Živel je dolgo in so ga šele pred nekaj leti

— mislim, da je dočakal več kot devetdeset let — častno ob zvokih glasbe spremili na novomeško pokopališče. Drugega jazbeca, ki hodi tudi samo po dveh nogah, sem spoznal pred kratkim. To je spoštovani gostilničar, ki se bavi tudi z mesarijo, pa je lepo rejen. Tako rejeni so samo jazbeci v pozni jeseni.

Poznal sem tudi jazbečevo kožo, ki sem jo videl pri voznikih na konjski opravi takrat, ko še ni sopihala po mirnem Dolenjskem hitra dolenjska železnica. Tedaj so bili pač boljši časi in gostilne na Luži, v Kandiji, v Trebnjem, na Velikem gabru in Grosuplju so imele pač več poezije, kakor te zadimljene, dolgočasne postaje, ki so druga drugi enake. Konji, ki so imeli na komatu jazbečevo kožo, so bili pač konji in njih gospodar je bil mož, ki je štel srebrnjake. Jazbečeva koža na komatu se mi je zdela kot kaka plemenitaška diploma med vozniki, katera se ni mogla obesiti ob vrat kaki izstradani mrhi.

Zdaj pa je, gospodje lovci, moja učenost pri kraju. To bi bilo skoraj vse, kar bi vedel povedati o jazbecu, o tem puščavniku v lovskem kraljestvu, pa bi moral dati še zdaj besedo Tonetu, da pove kaj iz svoje lovske prakse. Ker bi pa po tem dolgem uvodu ta črtica bila vendar prekratka, sem napravil tako, kakor delajo drugi učeni ljudje, pogledal sem v leksikon in tam sem našel marsikaj zanimivega. To bi utegnilo zanimati tudi vas, ki nimate toliko časa, da se bavite z zaprašenimi leksiki. Jazbecu je latinsko ime Meles Taxus, Ursus Taxus, Taxus vulgaris ali pa Meles vulgaris. Meles je njegovo rodbinsko ime, in sicer prav znamenito. Meles je reka pri Smirni, kjer se je, tako pripovedujejo, rodil slavni Homer, pa zato adjektiv meletus v pesniškem pomenu znači homerski. To bi bilo seveda za našega puščavnika zelo častno, vendar se ne morem iz njegovega življenja in vedenja domisliti ničesar, kar bi ga saj nekoliko moglo približati slavnemu pesniku, celo niti novomeškemu čevljarju. Edino to bi mu moglo rešiti njegovo častno ime, da je vsaj neposredno povod tej moji pesniški črtici, ki sicer ni homerska, ali si vsaj domišljam, da je nekoliko poezije v njej. Pač vem, da ta skromni puščavnik ne bi niti želel, da pride v dotiko z neumrlim Homerom, on je zadovoljen tudi s tem, da ga je poznal že Plinij, kateri z besedo meles ali pa melis označuje žival iz rodovine kun. Vsekakor je tudi to nekaj, ker se s tako starim imenom ne morejo ponašati niti najstarejši naši plemeniaši. Naposled je častno za njega, da ga imenujejo tudi ursus, kar spričuje, da ni daleč od mnogo bolj veljavne rodovine medvedov, s katero ima marsikaj skupnega. Če bi se on hotel s tem ponašati, kakor se ponašajo mnogi ljudje s sorodstvom tega ali

onega veljaka, bi tudi to nekaj veljalo, vendar njegova puščavniška skromnost mu tega ne dopušča.

Toliko bi se dalo povedati o njegovem imenu. Predstavljati in opisovati ga ni treba, ker tega počasnega in lenega strica vsak lovec dobro pozna. Vsekakor je zanimivo, da ljubi samotarsko življenje, pa si za svojo jazbino, ki si jo uredi zelo udobno, izbere kak prav miren in samoten kotiček, kjer preživi večji del svojega kratkotrajnega življenja. Njegovo stanovanje je zelo čisto, ker je sploh prijatelj čistoče in reda. Stanovanja ne deli z nikomer, niti s svojo družico ne živi v skupnem družinskem življenju, ker hoče, da ostane pač sam svoj gospod. Čeravno je njegovo stanovanje prostorno in bi ga mogel še poljubno razširiti, vendar bi se rekviziciji stanovanja enako upiral, kakor smo se morali mi v vojnem in povojnem času. Saj je tudi povsem umevno, da če se kdo toliko drži svojega doma kakor jazbec svoje jazbine, da želi imeti mir in svoje udobnosti. Čemu jeza in sitnosti z raznimi gosti, ki ne poznajo hišnega reda?

Če je tudi jazbec samotar in ljubi svoje stanovanje, eno napako vendar ima, da je ponočnjak. Po dnevi redkokdaj pokuka iz svoje jazbine; ko pa razprostre noč svoja krila in zaziba prirodo v sladko spanje, tedaj se šele jazbec poda na svoje sprehode, kateri pa niso nikakor pohujšljivi. On kot previden mož, kateri na prostem ni posebno okreten, se boji za svojo kožo, kakor se boji vsaka žival. Ve, da si svoje potrebščine z manjšo nevarnostjo preskrbi ponoči, kakor pa podnevi. Živeti pa mora tudi on. Po dolgem zimskem spanju je izstradan, njegova shramba je prazna, trebušček stisnjen in kako tudi ne, saj je njegov post trajal še več kot štirideset dni. Post in puščavniško življenje je napravilo iz njega vzornega pošteniaka, spomladi in po leti je on pravi vegetarijanec. Razne koreninice, želod, bukvice, gobe, korenje, repa to je njegova skromna pustinjakova hrana. Semtertja si privošči za poboljšek kakega črvička, polža, žabo, kačo in s tem mnogo koristi. Če je tudi to preprosta hrana, vendar je zdrava in njegov kožuh čez nekoliko tednov ne visi več tako ohlapno na njegovem plečatem telesu, kakor je bilo to v zgodnji pomladi; trebušček se vedno bolj zaokrožuje, tako da mora večkrat prestaviti jermenček za nekoliko luknjic; tudi mast se mu na debelem vratu nabira vedno bolj. Seveda prilika napravi včasih tudi iz tega poštenega puščavnika grešnika, vse svoje življenje se tudi ne more postiti. Tisti polži s hišo in brez hiše, dolgokrake žabe in kače so pač prava postna hrana. Kdo bi mu zameril, če za spremembo posrka semtertje kako ptičje jajce ali pohrusta mladega ptička ali si privošči krta ali kako

drugo živalco? In če bi se tudi pripetilo, da bi ujel mladega zajčka, kdo bi mu tako strašno zameril? Ali je to tako velik greh, če se pomisli, kako hitre noge ima zajec, a kako je neroden stric jazbec? To ne štejem toliko v greh jazbecu, kolikor pa neprevidnosti in pomanjkanju slabe vzgoje v zajčjem rodu. A tu so zopet lovci krivi. Čigava je krivda, da danes ni več starih, skušenih zajcev, ki bi mlade lepo vzgajali, jih učili in svarili pred vsako nevarnostjo, če ni krivda lovcev, ki zajce poprej postrele in jih ne puste, da bi toliko odrasli, da bi s svojimi skušnjami in modrimi nauki mogli vzgajati svoje mlade? Torej, lovci, roko na srce in ne obsojajte tega poštenjaka, ki je pač najmanj škodljiva zver. Pomislite, kako se boste opravičevali, če vas enkrat pokliče sv. Hubertus na račun, ker streljate jazbeca, tega nedolžnega samotarja samo zato, ker niste mogli in niste hoteli pošteno vzgojiti svojih dolgokrakih zajčkov. Poglejte, jaz mu odpuščam vse njegove pregrehe, če so sploh kake pregrehe, odpuščam mu celo to, če v vinskih krajih, ko čriček prepeva, pride na sprehod v vinograd in si utrga nekoliko grozdov. Vegetarijanci radi zobljejo, a morate priznati, da bi masłni želodi hudo težili želodec našega vegetarijanca, če bi jih ne bil nakvasil s sladkim moštom. Na pečen kostanj ne boste ne vi ne jaz pili vode, a kranjska klobasa ali dobro pripravljen zajček sam vpije po plemenitem soku naših trt. Če se tudi semterje spozabi, trdovraten grešnik ni ta samotar in jaz se ne bi mogel odločiti, da namerim morilni pihalnik na njegovo masłno telo.

To sem povedal tudi Tonetu, ki si je pogladil dolge sive brke, zamežiknil z malimi očmi in se mi nasmehnil, kakor da hoče reči, kaj boš ti neizkušen idealist s svojimi teorijami in moralnimi propovedmi. Prav dobro se mu je zdelo, to mi je mogel povedati:

»Jaz sem jih ustrelil vsako leto po osem, po deset! In še bi jih, zakaj pri jazbecu je vse dobro, meso, špeh in pa koža. Špeh se raztopi kakor olje. Meso pa je vse zmešano, meso in mast. Mora se večkrat popariti, da izgubi prsten vonj, zakaj jazbec prebiva v zemlji.«

»Tone, Tone,« sem mu rekel, »vi gledate samo na meso, špeh in kožo, a žival, ki vam ni nič zakrivila, se vam ne smili.«

»Enkrat sem bil pač v strahu. Šel sem nekoč pozno po noči iz Radohe. Prišel sem sam doli od Radušnika k isti brvi, koder sva zjutraj mimo šla. Precej temna noč je bila, pa vendar sem videl, da se na brvi nekaj premika, nekaj podolgovatega, okroglega, nog ni bilo nič videti. Prekrižal sem se, mislil sem, da se tamkaj plazi, poteri ga sv. križ, sam peklenšček. Obstal

sem in ko je prešlo čez brv, sem si domislil, da je to jazbec. Snamem puško, ali ni bila nabasana. Počesal sem se za ušesi, a žival je zginila mirno v temno noč.«

»Prav privoščim vam.«

»No, saj sem pa drugih dosti ustrelil. Imel sem psa za jazbece, Waldman sem ga klical. Dober pes. Po noči sem prišel v Krnico, tam proti Gornjemu gradu. Pa pridem na Mlačnikovo posestvo na njive, ko je pes začel lajati: hav, hav. Imel je jazbeca. Mesec je lepo svetil, in ko zagledam jazbeca, ustrelim. Zgrešil sem ga. Jazbec je bežal, pes in jaz pa za njim. Ko sem pritekel niže z brega, kjer je bilo bolj ravno, sem že mislil, da ga ustrelim, a je ušel psu in meni v luknjo pri Robnikovem mlinu. Pes ga ni mogel dobiti iz luknje. Čakal sem do dveh po polnoči, pa ga ni bilo. Čakaj, ptiček, sem si mislil, te že dobim, ter zabijem luknjo kar se da s kamenjem. Drugo jutro sem nesel tjakaj železo in nastavil, pa tudi pred železom sem naložil kamenje. Zvečer sem šel gledat in vzamem zopet Waldmana seboj. Mislil sem si, da morda najdeva kakega drugega. Najprej sva šla v Jezernikovo posestvo, nič, potem naprej k Moličniku, tudi nič. Ko pa korakava naprej proti vrhu Vranca, najde pes sled. Spodaj je Gorelčnikovo posestvo, jaz sem bil pa visoko na hribu na Gorelčnikovih njivah, ko je začel pes lajati. Imel je jazbeca in ga ni nikamor spustil, dokler nisem pritekel po gošči doli. Puško z rame, ustrelim, in bil je mrtev. Bil sem zadovoljen; ker pa ni bilo daleč do nastavljenega železa, si mislim: Enega že imam, pojdem še tja pogledat, če je tisti stric notri. Veste, govorim resnico, čeprav sem lovec. Nesem ustreljenega jazbeca s seboj, a Waldman me je že prej opozoril, da je jazbec v železu. Za taco ga je držalo. Ustrelil sem ga. Star jazbec je bil, da sem ju komaj nesel. Veselo sem prišel domov in rekel svoji rajnki ženi: Franca, nocoj sem pa dva prinesel. Namuzala se je in dejala: O ti presneti Tone, kod si vendar hodil? Težka sta, jutri ju boš devala s kože. Veste, ona je bila mesarica, ki je vsako leto zaklala po dvajset svinj, več telet, pa še kako bušo. Da, takih žensk ni več, kakor je bila moja pokojna Franca!«

×

Vrhovi Ojstrice so žareli v zadnjih solnčnih žarkih, a doli ob Savinji se je dvigala meglica. Vstala sva in se napotila nazaj proti Lučam. Dovolite mi, da si tega lepega večera ne izbrišem iz srca z nadaljnim dolgočasnim besedičenjem o simpatičnem puščavniku, ki je častitim lovcem mnogo bolj znan kakor pa meni.

Iz lovskega oprtnika.

IZ UREDNIŠTVA. Odbor Slov. lovskega društva mi je v svoji seji z dne 13. decembra 1922 poveril urejevanje društvenega glasila »Lovca«. To častno nalogo sem prevzel v prijetni nadi, da mi ostanejo zvesti vsi dosedanji sotrudniki in prijatelji našega glasila. —

Dr. Janko Ponebšek.

Dosedanji društveni tajnik g. inž. Ružić je vsled vpoklica na drugo službeno mesto bil primoran opustiti tajniške posle. Za njegovo požrtvovalno in kolegijalno delo mu izreka društvo tem potom iskreno zahvalo.

Odborove seje. XI. plenarna seja dne 28. oktobra 1922. Predsednik dr. Lovrenčič ugotovi sklepčnost, otvori sejo in da besedo tajniku, ki prebere zapisnik in obenem poroča o rešitvi sklepov prejšnje seje. Glavna točka dnevnega reda je finančni položaj društva v prihodnjem letu. Blagajnik poroča, da bo znašal primanjkljaj približno 37.000 Din, ki nam ga bo le tedaj mogoče kriti, ako dobimo podporo od Direkcije šum vsaj v isti višini kakor lani. Od prireditve plesa si ne obeta veliko. Pač pa nam je tiskarna znižala tiskovne stroške, kar bo ugodno vplivalo na celokupni proračun. Viš. svetnik inž. Šivic izjavi, da bo društvo po njegovem mnenju moglo dobiti nekaj podpore iz lovskega zaklada, koliko pa, ne more reči, ker o stvari odloča Ministrstvo šum in rudnikov. — Predsednik, otvarjajoč razpravo o povišanju članarine, vpraša, ali ne bi kazalo za zakupnike določiti višjo članarino. Blagajnik Zupan misli, da od tega povišanja ne moremo veliko pričakovati. Je za to, da se potrdi sklep zadnje odborove seje. G. nadsv. Mladič je mnenja, da je blagajnik preoptimističen, vsled česar vzdržuje svoj predlog zadnje seje, da se članarina zviša na 50, ozir. 25 Din, za inozemstvo na 70 Din, za naročnike 10 Din več. Inž. Ružić izjavi, da bo glasoval za predlog odbora. G. Juvančič je za to, da naj bodo vsi zakupniki in podzakupniki lovov člani društva, je pa proti posebni članarini za te člane. G. Rus se s tem predlogom strinja. G. dr. Leitgeb izjavlja, da ni za povišanje članarine, o obveznem članstvu vseh lovcev pa ima besedo še pravni odsek, oziroma Direkcija šum. Predlaga, da se povabijo vsi vestni lovci, da se potrudijo za pridobivanje novih članov. V tem oziru se redno ničesar ne stori. S takim pozivom na vse prave lovce bomo gotovo imeli najboljši uspeh. — G. Pogorelec se s predgovornikom strinja, misli pa, da je vsaka kontrola nemogoča; zato predlaga, naj se vpeljejo novi, za vse člane obvezni znaki, ki naj jih pošilja tajništvo obenem z izkaznicami in ne da bi jih tudi nadalje nekontrolirano prodajali puškarji in drugi. Inž. Ružić se ne stri-

nja s tem, da se vpeljejo novi znaki, pač pa stavi predlog, da se že obstoječi lični znaki proglasijo za vse člane obvezne. Predsednik poudarja, da se je vsem prodajalcem znakov naročilo, da smejo znake prodajati le članom S. L. D. Prepričan je o tem, da veliko zlorab ni bilo, na vsak način pa se bo prodajalcem še enkrat pisalo, naj se po tem ravnajo. Nato je predsednik reasumiral posamezne predloge.

Širši predlog nadsv. Mladiča se glasi: Članarina naj se zviša na 50—25 Din, za inozemstvo na 70 Din, za naročnike 10 Din več; predlog odbora: članarina naj se zviša na 30—15 Din, za inozemstvo na 60 Din, za naročnike 10 Din več, z izpreminjevalnim predlogom inž. Ružića: za inozemstvo na 50 Din (namesto 60 Din); končno predlog inž. Ružića: lovski znak S. L. D. se proglasi za obveznega tako, da ga mora vsak član društva pri izvrševanju lova nositi na vidnem mestu; vsak zakupnik ali podzakupnik lova je dolžan to od svojih gostov zahtevati. Po kratki zaključni besedi poročevalca sta bila sprejeta glede članarine predlog odbora brez izpreminjevalnega predloga ter predlog glede obveznosti članov za nošenje lov. znaka soglasno. — Vprašanje, kateri tiskarni naj se odda list v prihodnjem letu, se je odstopilo gospodarskemu odseku v zvezi s finančnim odsekom. — Predsednik poroča, da je društvo prejelo poziv Odseka za pravosodje v Ljubljani, naj se izjavi o določilih načrta novega kazenskega zakona glede krivolovstva, ter poda besedo referentu pravnega odseka g. dr. Tavčarju. Poročevalec razloži dotična določila zak. načrta ter izrazi posebno zadovoljstvo nad tem, da se krivolovstvo kakor tudi neupravičeno izvrševanje ribolova obravnavata kot delikta posebne vrste in se strogo kaznujeta. Predlaga nekatere detajlne izpremembe, posebno da naj se izvrši podobna stilizacija za krivolovstvo kot jo vsebujejo določila o ribarskih deliktih ter da se spremeni odstavek o fakultativni denarni kazni tako, da bo ta obligatna. Izpreminjevalni predlog inž. Ružića, da se naj določi poleg obligatne zaporne kazni (do 1 leta) še denarna kazen (do 50.000 Din) le za slučaj dokazane tatvine, posebno z ozirom na določilo zakona, da se tudi poskus krivolovstva kaznuje po enakih določilih, ni bil sprejet. Nasprotno je dopolnilnemu predlogu g. dr. Leitgeba, da se naj zastrupljevanje koristne divjačine enako kaznuje, velika večina pritrdila. — Končno je bil soglasno sprejet naslednji izpopolnjeni predlog pravnega odseka:

»1. Neopravičeni lov. §... Kdor lovi neupravičeno ali krši sicer pravice osvojitve lovskega opravičenca, se kaznuje z zaporom do enega leta in z denarno kaznijo do 50.000 Din.

S strogim zaporom ne pod 3 mesece se kaznuje: 1. Kdor izvršuje dejanje obrtoma; 2. kdor izvrši dejanje glede divjačine, ki je v lovopustu; 3. kdor je bil že dvakrat kaznovan radi neupravičenega lova; 4. kdor lovi z osobito nevarnimi napravami, kakor z zankami, samostreli, z zastrupljevanjem koristne divjačine in podobnim. — Kaznuje se poskus, sokrivda in deležnost.«

Prijavo o streljanju nedoraslih srnic v nekem gorenjskem lovišču se bo odstopilo okrajnemu glavarstvu s predlogom za najstrožje kaznovanje, ne izvzemši event. razveljavljenja pogodbe. — S. L. D. je bilo povabljeno, da se izjavi v zadevi izvendražbenega podaljšanja zakupa obč. lova Predoslje. Od zakupnika ponujena desetkratna dosedanja zakupnina v iznosu čez 9000 K za lovišče, ki meri 2602 ha, je sprejemljiva. Zadeva se odstopi pravnemu odseku. Glede lovskih lastnosti se bo v prvi vrsti upoštevalo dejstvo, ali je zakupnik član S. L. D. — Zadeva lovskih tatvin v Rogatcu se odstopi pravnemu odseku. — V kazenski zadevi glede lovske družbe »Kum« se naj urgira odgovor izvedencev. Upoštevalo se bo tudi to, ali so člani družbe včlanjeni v S. L. D. — V zadevi prodaje starega

orožja nelovcem pri nekem okrajnem glavarstvu se je rešitev še enkrat urgirala. — Na vprašanje družbe »Jelenca« se odgovori, da po lovski tradiciji pripade divjačina inkluz. trofejev pri strelu s kroglo strelcu, ki jo je prvi s kroglo pogodil, pri strelu s šibrami pa zadnjemu strelcu. Predpostavlja se pa, da se napol mrtva divjačina več ne strelja.

Spored XII. rednega občnega zbora, ki bo 25. marca t. l. ob desetih v Mestnem domu. 1. Poročilo odbora o društvenem delovanju; 2. poročilo društvenih računskih preglednikov; 3. volitev predsednika, podpredsednika, odbora, 2 preglednikov, oz. namestnikov; 4. samostojni predlogi, ki pa se morajo priglasiti odboru pismeno vsaj 8 dni pred občnim zborom.

Klub ljubiteljev sportnih psov. Na občnem zboru tega kluba dne 9. nov. 1922, se je sestavil odbor s predsednikom g. Ivan Skuškom na čelu. Klub je stopil v stik z inozemskimi društvi iste smeri, da si na ta način zagotovi mednarodno priznanje vpisov v rodovnik. Interesenti se najvljudneje vabijo k pristopu. Članarina znaša letnih 25 Din, ustanovnina pa 250 Din. Prijave sprejema imenovani klub na naslov: Klub ljubiteljev sportnih (nelovskih) psov, Ljubljana, Poljanska cesta štev. 59.

Lovske karte. Kakor smo informirani, ostanejo lovske karte v veljavi do 31. julija 1923. Izgotavljanje teh kart se vrši tako kot doslej. Natančneja pojasnila objavimo v prihodnji številki »Lovca«.

Objava. Po naredbi ministrstva za gozde in rudnike z dne 18. novembra 1922, štev 30.431, se razveljavljajo: naredba dež. predsednika za Kranjsko z dne 2. decembra 1887, štev. 11.430, d. z. štev. 28, naredba dež. predsednika na Koroškem z dne 16. jul. 1887, štev. 7530, d. z. štev. 27 in namestnik na Štajerskem z dne 5. avgusta 1887, d. z. štev. 39, ki se tičejo vpeljave znakov za osobje, postavljeno za varstvo deželne kulture, istotako za Prekmurje doslej veljavne naredbe ter veljajo v zmislu zgornje ministrske naredbe glede znakov, ki naj jih nosi v službi za vse vrste deželne kulture (poljedelstvo, gozdarstvo, rudarstvo in ribarstvo) zapriseženo čuvalno osobje tile **predpisi.** V smislu še veljavnih deželnih zakonov, s katerimi je določeno, da mora za varstvo vseh vrst deželne kulture zapriseženo čuvalno osobje v službi nositi službeni znak, se določa po naredbi ministrstva za gozde in rudnike z dne 18. novembra 1922, štev. 30.431 nov službeni znak, ki ga je nositi vedno na levi strani prs.

Znak je 8 cm visok in 6 cm širok, na vnanjo stran izbočen, podolgasto — obel ščitek iz medi.

V sredi ščitka se nahaja državni grb, ob strani je 1 cm širok napis, in sicer na levi v cirilici »Javna straža«, na desni pa v latinici »Javna straža«; grb in napis sta na vnanjo stran izbočena.

Ti predpisi stopijo v veljavo s 1. januarjem 1923.

Raba doslej veljavnih znakov se s 1. februarjem 1923 ukine in se po tem terminu ne smejo več rabiti.

Nezgoda na Snežniku. Ob priliki lova na volkove in jelenjad dne 7. decembra 1922 je strel raznesel cevko za kroglo očividno za brezdimni smodnik preslabotne konstrukcije trocevke, odtrgalo je pri tem palec in en člen sredinca leve roke g. Kibica in mu tudi sicer močno ožgalo dlan.

Umrl je 16. oktobra 1922 v Črnomlju lovec Anton Šterk.

V prid Zelenemu križu je poslal g. F. Pleško 150 Din kot prostovoljni prispevek o priliki nekega lova. Da bi imel obilo posnemalcev!

Prezimujoče škurhe so opazovali ob Ljubljanici skoraj vedno na istem prostoru med 21. novembrom in 12. decembrom 1922. Vreme je bilo v tem času večinoma lepo in toplomer je kazal semtertja malo pod ničlo.

Pokončavanje vran. V zadnjih letih so se v naših krajih vrane razmnožile v toliki meri, da prizadevajo deželni kulturi in lovstvu ogromno škodo. Pri nas

živita siva vrana (c. cornix L.) in kavka (lycus monedula L.), ki sta zelo škodljivi lovstvu in tudi poljedelstvu, posebno če se pojavita v velikih jatah kakor v zadnjih letih.

S streljanjem po lovskih upravičencih ni mogoče teh škodljivcev iztrebiti oziroma njih števila primerno zmanjšati. Vsled tega je nastala potreba, poprijeti se radikalnejših sredstev; kot tako se posebno priporoča zastrupljevanje s fosforjem v zimskem času in v zgodnji pomladi. Za ta korak se je izrekel tudi oddelek za kmetijstvo v Ljubljani, kar je tem važnejše, ker je znano, da je poljska vrana kmetijstvu sicer koristna, ker uničuje kmetijstvu škodljive miši, polže in zlasti črve (posebno ličinke rjavega hrošča). Stališče kmetijstva dokazuje, da se je tudi ta vrana preveč zaplodila. — Z druge strani se je tudi Slovensko lovsko društvo obrnilo do Direkcije šum s prošnjo, da naj bi izdala splošna navodila za zastrupljevanje vran ter za njih uspešno pokončevanje razpisala nagrade.

V zvezi s tem je omenjeno lovsko društvo poskrbelo za to, da bo zaenkrat drogerija »Adrija« v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 5, pripravila potrebno fosforno raztopino in jo proti licenci oddajala oziroma razpošiljala v dozah, ki odgovarjajo vadi iz 5 l živalske krvi. Doza bo stala približno 10 do 12 Din. Vsaki dozi bo priloženo navodilo za uporabo.

Za kraje, kjer zastrupljevanje pozimi ne bi imelo zaželjenega uspeha, se priporoča sredstvo »Corvusin« (zastrupljena jajca), ki ga bo omenjena tvrdka skušala dobiti iz inozemstva. — Za zaščito setev spomladi se priporoča zastrupljevalno sredstvo »antiavit«, ki ga je dobiti pri Kmetijski družbi v Ljubljani po razmeroma zmerni ceni.

V poštev pride zdaj le prvo naštetih sredstev, ki je še najbolj učinkovito. Ker se bo strup oddajal v že preparirani obliki, je precejšnji del nevarnosti za druge živali odstranjen.

Za pripravo vade je porabiti kak star sod, ki ga je po uporabi sežgati ali zakopati, ali pa dobro emailirano veliko posodo, ki jo je po uporabi dobro izkuhati in sprati ter vodo izliti v zemljo izkopano jamo. — V tak sod ali posodo je naliti 5 litrov (ne več in ne manj) po možnosti še ne strjene živalske krvi, v to kri pa je iztresti vso zmes iz doze, ki se mora dobro izprati s krvjo in potem zakopati. Vse to je treba dobro premešati s kako palico (ki se po uporabi sežge) toliko časa, da se strupena snov s krvjo dobro razdeli. V to zmes je potem polagoma pridevati toliko pšeničnih otrobov, da nastane trda kaša. Zmes je tedaj za porabo gotova. Dobro je, če napravimo vado v bližini mesta, kjer jo mislimo porabiti. Domača perutnina ali pa svinja na noben način ne sme priti do vade, ker se sicer takoj zastrupi. Poljskim koristnim ptičem — razen fazanom — pa ta vada ni posebno nevarna, ker se je ne lotijo radi.

Najboljše je, če se raztrese polovica tako napravljene vade ob novo napeljanem gnoju na njivi in se z gnojem narahlo prekrije. Ta količina zadostuje za zastrupljevanje približno 50 vran. Drugo polovico položimo na kakem drugem mestu, vse pa v taki oddaljenosti od hiše, da domača perutnina ne pride blizu.

Posebno prikladno je postaviti na ta način vado zvečer, da do jutra kolikor mogoče izgine ostri duh fosforja. Vrane rade priletajo na taka mesta in takoj najdejo vado. Priporočljivo je predvsem na zgornji način postaviti vado na sneg, in sicer takrat, ko po daljšem mrazu nastane južno vreme, ker se tedaj vrane v velikih jatah živo spreletavajo in iščejo hrane. Posamezna doza se sme le neposredno pred porabo odpreti in se mora vsa vsebina naenkrat porabiti, sicer — ne glede na nevarnost kake nesreče — moč fosforja na zraku oslabi.

Drugi načini zastrupljevanja vran s fosforjem, ki so deloma opisani v »Lovcu« (VII letnik, str. 179), odkoder je v glavnem posneto tudi zgornje navodilo, niso v splošnem priporočljivi, ker so precej nevarni za domače in

druge koristne živali, kakor tudi za ljudi, ki vado pripravljajo.

Okrajnim glavarstvom se naroča, zaenkrat izdati vsem zakupnikom poljskih ali nižinskih lovišč pozive, da zatirajo vrane bodisi s strelnim orožjem bodisi s pomočjo zgoraj opisanega zastrupljevanja. Obenem je o tem pozivu obvestiti vsa županstva, ki naj ob primernem času poročajo, ali in v koliko so lovski zakupniki to svojo dolžnost z uspehom izvršili. V slučajih, kjer ta poročila ne bodo zadovoljiva, naj bi županstva pravočasno imenovala posamezne zanesljive posestnike, katerim naj bi okr. glavarstva izdala licenco za nakup opisanega preparata in postavljenje strupa na lastnem zemljišču. Zoper nemarne lovce pa bo, kjer so za to dani zakoniti pogoji, postopati z globami oziroma upoštevati njih malomarnost o priliki novih zakupov lovišč.

Obenem se okrajnim glavarstvom, političnim ekspozituram, mestnim magistratom naroča, da po končani dobi poročajo o doseženih uspehih ter predlagajo posamezne lovce ali posestnike, ki bodo dosegli posebno dobre uspehe za podelitev nagrade. Te nagrade se bodo oddajale v zneskih 25 do 100 Din.

Delegacija ministrstva financ v Ljubljani sporoča z dopisom z dne 31. dec. 1922, štev. B II 1471, da so licence za nabavo strupa v svrho pokončavanja vran po § 6. odst. 5 ministr. naredbe z dne 21. aprila 1876, drž. zak. štev. 60, tarifni postavki 71 avstr. pristojbinskega zakona in v zmislu pripombe 3 k postavki 5 taksne tarife kolka proste. Prošnje za take licence, ako se vlagajo v pismeni obliki ali pa se jemljejo uradno na zapisnik, so zavezane taksi postavke 1 taksne tarife, ki znaša sedaj 3 dinarje. Pa tudi ta kolek se interesentom prav lahko prihrani, ako se jim izdajajo licence brez omenjenih formalnosti, bodisi na neprotokolirano ustno prošnjo bodisi uradoma brez vsake prošnje kot takozvane exoffo licence, katere dobijo vsi upravičenci, ki se na osebni ali splošni uradni poziv zanje oglase.

Ravnateljstvo ljubljanskega muzeja je naprosilo kompetentno oblastvo, naj po možnosti zainteresira vse gozdarsko in lovsko osobje za muzejske živalske zbirke. Nekateri razstavljeni objekti so zelo stari in jih je treba izmenjati, nekatere skupine pa so nepopolne; zato pride muzeju prav vsak zoološki predmet od najmanjših do največjih sesalcev in ptic. — Poginuli objekti, bodisi vsled klimatičnih razmer, zastrupljenja itd., ki jih včasih zakopljejo ali na drug način odstranijo, se porabijo s pridom za skelete, ker se bo tudi osteološka zbirka izpopolnila vsaj z najvažnejšimi tipi.

Društvo to prošnjo najtopleje priporoča. Zasebne zbirke raznih lovskih trofej so brez pomena. Posamezne živali, ki niso dobro nagačene, so po 4 ali 5 letih popolnoma nerabne in se morajo odstraniti; če so pa trpežno nagačene, torej dobro zastrupljene, so pa kolikor toliko zdravju škodljive.

LOVEC - PRAVNIK.

Razlaganje zakona o lovopustu in o varstvu redkih živali. G. pokrajinski namestnik je izdal vsem političnim oblastvom v Sloveniji tole okrožnico:

a) Zakon z dne 28. febr. 1922, razglašen v Uradnem listu pod štev. 378, določa, da se sme kozorog loviti meseca oktobra, dočim zakon istega datuma, razglašen pod štev. 377 Ur. lista, kozoroga ščiti in ga prepoveduje loviti.

Predsedstvo pokrajinske uprave je glede tega protislovja dalo direkciji šum sledeča pojasnila:

»Zakon o varstvu redkih živali je bolj specialen zakon nego zakon o prepovedanem lovskem času, vsled česar je smatrati, da so za čas veljave zakona o prepovedanem lovskem času nedvomno glede kozorogov suspendirani. Želeti bi bilo, da se to tudi na lovskih kartah ponatisne.«

b) V zakonu z dne 28. febr. 1922, razglašenem v Uradnem listu pod štev. 378. se pogreša pri § 6. zadnji odstavek prvotne naredbe dež. vlade štev. 827, Uradni list iz l. 1919., ki govori o zaplembi divjačine.

Predsedstvo pokrajinske uprave izjavlja zadevno sledeče:

»Iz besedila § 7. zakona o prepovedanem lovskem času jasno sledi, da ima zakon v mislih tudi zaplembo divjačine, ki se prodaja oziroma ki se kupuje zoper določbe § 2. in 3. Trditi se tedaj sme, da se je tretji odstavek stare uredbe pokrajinske uprave o prepovedanem lovskem času pač le samo pomotoma izpustil, a ga mora praksa še vedno upoštevati, saj ga upošteva tudi § 7. novega zakona.«

c) Dalje se pogreša pri zadnjem odstavku § 1. dostavek, ki je bil razglašen v Uradnem listu pod štev. 25 l. 1920. Tudi ta odstavek, ki pravi, da se jelenčki in košutice, srnjački in srnice ter kozlički in kozice do 1. julija leta po porodu in v letu poroda ne smejo loviti in ne streljati, je najbrž le pomotoma izostal.

Predsedstvo pokrajinske uprave je mnenja, da bo tedaj, ko bo narodna skupščina pričela zopet z bolj intenzivnim delovanjem, dana prilika, da direkcija šum stavi primerne predloge za izpremembo zakona o prepovedanem lovskem času.

RIBARSKA MREŽA.

Občni zbor ribarskega društva v Ljubljani se vrši dne 30. januarja 1923 ob 20. uri v hotelu Union v »Rožcah«. Dnevni red: 1. Poročilo odbora in preglednikov, sklepanje o tem. 2. Volitev predsednika, podpredsednika, odbora in dveh preglednikov. 3. Predlogi odbora: a) zvišanje članarine; b) podelitev častnega članstva. 4. Slučajnosti.

Odborova seja slovenskega ribarskega društva v Ljubljani dne 14. novembra 1922. Sporazumno s Slovenskim lovskim društvom v Ljubljani se sklene predložiti zakonodajnemu odboru narodne skuščine v Beogradu in drugim merodajnim činiteljem osnutek zakonitih določil, ki naj se sprejmejo v nov kazenski zakon, da se zaščiti ribarstvo. Poročilo o letošnjem uspehu gojenja rib v vališču v Želimljah se vzame na znanje. Sklene se, da se bo oddal prihodnje leto del mladic že spomladi, drugi del po vzgojil v enoletnice. Orožniška brigada v Ljubljani je izdala na prošnjo Slovenskega ribarskega društva podrejenim edinicam okrožnico, naj orožniki legitimirajo in naznanijo vsakogar, ki bi ribaril brez predpisane ribarske knjižice (karte), četudi ima sicer dovoljenje ribarskega upravičenca, da sme ribariti.

Za leto 1923. se proti naknadni odobritvi občnega zbora zviša članarina za toliko, v kolikor bo zvišalo Slovensko lovsko društvo naročnino za »Lovca«. Sklene se naprositi oddelek za kmetijstvo, naj naroči podrejenim okraj im glavarstvom, da bodo okr. glavarstva označila v razglasih o komisijah radi vodnih naprav ribarski revir, katerega se tiče razglas. Tudi naj odredi vlada, da se povrnejo članom revirnega odbora komisijski stroški, ako se udeleže takih razprav na poziv oblastva.

Prihodnje leto bo kupil revirni odbor le 30.000 iker za Želimlje.

Ribarski športni klub »Sava« v Ljubljani je zvišal s 1. novembrom 1922 mero za sulce na 4 kg. Zakonita mera za sulca znaša po najnovejši naredbi pokrajinske uprave 70 cm, kar odgovarja teži 2·5 do 3 kg. Klub lovi sulce le v času od 1. novembra do konca februarja. — Priporočamo tudi drugim ribarskim športnim klubom in upravičencem ribolovov, naj omejijo na slični način lov sulca. Dobre posledice take omejitve se bodo pokazale že v 2 do 3 letih.

Provizorični športni ribolovni red za državne vode v Bohinju. Pokrajinska uprava, oddelek za kmetijstvo, je spremenila provizorični športni ribolovni red za državne vode v Bohinju, ki ga je bila izdala z odlokom z dne 12 julija 1921, št. 4310 (priobčen v »Lovcu« str. 327, iz leta 1921), takole:

1. Točka 5: Športne ribolovne pristojbine so sledeče: dnevne 20 dinarjev, tedenske 80 dinarjev, mesečne 250 dinarjev.

Gostje hotela »Sveti Janez« ob Bohinjskem jezeru, kakor tudi člani »Slovenskega ribarskega društva v Ljubljani« in ribarskih društev v Mariboru, Celju, Konjicah in Ribnici plačajo proti društveni izkaznici in prejšnji prijavi pri kmetijskem oddelku pokrajinske uprave polovico zgoraj navedene takse.

2. Točka 6: Sportnik mora plačati spremljevalcu običajno dnino, t. j. za ves dan 25 dinarjev, za pol dneva 15 dinarjev.

SLOVSTVO.

Jugoslavenski šumarsko - lovački kalendar za godinu 1923. Izdal in uredil dr. Gjuro Nenadić, kr. sveuč. profesor v Zagrebu. Tiskarna C. Albrecht, Zagreb. — Knjiga obsega poleg koledarskega pregleda za l. 1923. in bogate zbirke vsevrstnih obrazcev in tabelaričnih podatkov na 386 straneh mnogo koristnega za upravitelje, gozdne posestnike in lesotržce. Mnogo tabelaričnih podatkov je sicer prikrojenih po stari ploskovni meri v oralih, vendar je v koledarju uvodoma opozorjeno, kako je te podatke reducirati na metriško mero, ki je pri nas (v Sloveniji) uveljavljena. Knjiga vsebuje nekatere izmed najvažnejših gozdarskih, lovskih in ribarskih predpisov ter se ozira tudi na odnošaje v Sloveniji. Koledar, vezan v zeleno platno, stane s poštnino 25 Din. — Dobiva se tudi pri direkciji šum v Ljubljani, Križanska ulica štev. 1.

MALA OZNANILA.

Lovski brak, črnorumen, po trebuhu bel, visoke postave, izvrsten in vztrajen v iskanju in gonji na zajce, lisice in srne, 4 leta star, se proda za 250 Din. Proda ga Leop. Lešnik, lovski čuvaj, Bistrica pri Limbušu, pošta Limbuš ob Dravi.

Šumska uprava v Boh. Bistrici ima naprodaj 2 kožuha (kožI) od lisice, 1 dihurja, 1 podlasice. Kupci naj se obrnejo pismeno z navedbo cene na gornjo upravo, kjer se kožuhi tudi vsak čas lahko ogledajo.

Kdor bi sprejel v dresuro 8 mesecev starega psa ličarja proti dobremu plačilu, naj pošlje svoj naslov na »Poštni predal 77, Ljubljana«. Reflektira se le na dobro izvežbanega dreserja.

Ceno se proda pes ptičar, nemški resavec, poležen 22. junija 1922. Drago Benedik, Hradeckega vas 44, Ljubljana.

Kupim čistokrvnega jazbečarja, ki je popolnoma izvežban tudi za lov po jazbinah in lisičjih rovih. Ponudbe na V. Jakil, Krmelj, Dolenjsko.

Prodaja starih pušk. V vojnih skladiščih se nahajajo sledeče puške: 1. Pri Komandi vojnog okruga v Mariboru: 41 komadov dvocevnih lovskih pušk, 22 komadov enocevnih lovskih pušk in 19 komadov Flobert-pušk. 2. Pri Komandi vojnog okruga v Celju: 2 komada dvocevnih lovskih pušk, 25 enocevnih lovskih pušk in 2 Flobert-puški. 3. Pri ubojnom slagališču v Ljubljani: (pisarna v artilerijski kasarni): 2 dvocevni lovski puški in 7 enocevnih lovskih pušk. — Omenjene puške so deloma stare in neporabne; njih vrednost se preceni komisijsko. Po teh cenah se bodo prodale puške lovcem. Prodaja pušk se vrši od 1. januarja do 1. marca l. 1923 v pisarnah omenjenih skladišč.

Proda se nedreserina kratkodlaka nemška prepeličarka, 8 mesecev stara, lepe zunanjosti, dobro ohranjena. Cena 1000 Din.

Proda se nedresirana kratkodlaka nemška prepeličarka, 8 mesecev stara, lepe zunanjosti. Cena 1000 Din. Natančne podatke daje Radovan Grdenić, Otočac.

IZ UPRAVNIŠTVA.

To številko s položnico dobe vsi dosedanji naročniki in člani; prihodnjo številko pošljemo samo onim, ki bodo do tedaj poravnali članarino odnosno naročnino. Preplačila se hvaležno sprejemajo.

Dr. IVAN TAVČAR

*** 28. VIII. 1851, † 19. II. 1923 v Ljubljani, pokopan na Visokem.**

Nagrobni govor dr. Iv. Tavčarju

dne 23. februarja 1923 na Visokem.

(Govoril predsedník »Slov. lovskega društva« g. dr. Ivan Lovrenčič.)

Predragi lovski tovariš!

Proslavljali so Te, poslavljali so se, in sedaj prihajamo še mi — lovci.

Srce drhti, oko rosi in roka, ki Ti jo prožimo v slovo, se nam trese. Težko se nam je ločiti od Tebe, našega najboljšega najboljših.

Vajeni smo sicer smrti, jekleni so naši živci, vendar nas ta mrtvaški »halali«, ki Ti ga je zatrobila tromba večnega Sodnika, pretresa do mozga.

Tovariš! Ti odhajaš! Vračaš se k svojim Wulffingom in Khallanom, da jim poročaš, kako si Ti gospodaril na Visokem; h kanoniku Amandu Te vodi pot, da mu pričaš, kako si Ti lovil po njegovi Zali.

Ne zastavljamo Ti poti, ker je zastaviti ne moremo in ker od Prešerna vemo, »da ni nesrečen, ki v grobu leži«.

Predragi tovariš!

Ljubili smo Te in ljubil si nas; prisrčno, odkrito, kakor se ljubi samo zelena bratovščina med seboj. Ne žalé misli v srcu, ne žal besede na ustnih!

Življenja Tvojega široka cesta Te je peljala skoz trnje in skoz cvetje. Mnogo Ti je zrastlo trnja v življenju, toda ne na lovskih poljanah, na lovskih livadah Ti je vedno le klilo — pisano cvetje. Priznal si sam, da najslajše ure so Ti bile ure neskaljenega lovskega veselja.

Naši temni, širni gozdovi in naši jasni lovski rogovi so bili oni neusahljivi vir, iz katerega je črpal Tvoj pisateljski genij vedno novih, večno lepih idej.

Ponosni smo na to dejstvo, prijatelj, ponosni, da so se Tvoja velika dela snovala zunaj v naravi, da so se porajali posamezni prizori v Tvoji pesniški duši baš ob turobnih zvokih lovskega roga, ki si ga tako rad poslušal.

Ta ponos je pa tudi edina kaplja tolažbe v tej grenki uri, ko se poslavljamo od Tebe, prijatelj!

Zato naj pa še enkrat zapoje lovski rog, odmeva naj širom Poljanske doline, od sv. Volbenka do vrh čestitljivega Blegaša, Tvojega starega ljubljenca, da bode pomnil poljanski rod, kako je odhajal zadnji gospod Visoški v večna lovišča, da bodo znale gore in vrhovi, »quomodo moritur iustus!«

Jaz pa, predragi tovariš, polagam po starem lovskem običaju zeleno vejico na Tvoj grob, kot zadnji — lovski pozdrav!

Podgorski:

Lisičje.

II.

Logar Anton je bil tisto pomlad nekaj obolel in je ostajal doma. Spremljal me je logar Primož. Dne 19. maja (1912) sva se podala v Smrekovec, da pregledava lisine. Po mojem računu so bile ta čas mlade lisice že toliko odrasle, da bi se izplačalo poloviti jih žive. Potreboval sem jih za vežbanje svojih mladih jamarjev škotov. Kakor ptičarju in braku, tako je tudi jamarju treba vežbe. Kdor misli, da je vsak jazbečar ali terijer dober jamar, ta se koreniito moti. Psi teh pasem imajo le naravno zasnovo in telesno obliko za delo po jamah, šole potrebujejo pa tudi oni. V prvi vrsti jim je treba vzbuditi pogum, v drugi jih pa priučiti prinašanja. Pes, ki nima poguma, ni za delo po jamah; prav tako bo pes, ki se ni učil prinašanja, redkokdaj privlekel zadavljeno žival iz jame. Najboljša šola za mladega jamarčka je mlada — lisica, ker se že toliko brani, da se mora mali šolarček pošteno potruditi, preden ji pride do živega in jo izvleče iz jame. Kdor torej hoče imeti dobrega jamarja, ga mora že v mladosti učiti tega posla in stopnjevaje izpopolnjevati njegove zmožnosti. Ta šola je prav enostavna. Umeten rov se da napraviti v vsakem skednju, saj zadošča, da prisloniš dve ali tri deski po dolgem k steni. Na en konec izpusti potem lisičko, česar pa pes-učenec ne sme videti, pokliči psa in ga naščuj. Če nimaš lisice, je tudi mačka dobra, samo za oči malo nevarna. Seveda, kdor ima priliko, prostor in veselje do jamarjenja, ta si bo napravil umetno jamo iz cementnih cevi ali opeke. Tako jamo sem imel takrat tudi jaz in sem potreboval lisice za svoje škote, ki sem jih vežbal.

Zato sem se bil napotil v Smrekovec po lisice. Sedaj pa nazaj k lisini!

Takoj pri prvi lisini najdeva vhode lepo uglajene, okoli pa vse polno kurjega perja, zajčjih kosti in dlake, dokaz, da je jama polna. Pravzaprav je nama to razodeval že od daleč smrad, ki se je razširjal naokrog.

Dojan naravnost trešči v jamo, midva se pa postaviva v prežo.

Jaz čakam in napenjam sluh, kdaj zaslišim ravs in kavs, toda — nič. Stvar mi postaja zagonetna. Da je imela v tej jami lisica mlade, o tem nisem mogel dvomiti, ker perje in kosti so nepobitne priče. Morda jih je prenesla? Stopim malo bliže, da bi bolje slišal, kaj se vendar godi v jami, zakaj se Dojan ne oglasi. No, hvala Bogu! Iz jame zaslišim zamolklo hlastanje, renčanje

in mikastenje. Bilo mi je takoj vse jasno. Mladiči so bili sami doma, mati je bila odšla po živež in na sirote je prišla smrt v podobi mojega Dojana. Tu ni bilo nobene pomoči; prepustiti sem moral Dojanu bojišče. Malo me je jezilo, da mi je račun unesel. Domneval sem namreč, da je stara doma in da bo Dojan trčil najprej z njo skupaj, jo spravil iz jame pred cev, če ne, jo pa vsaj držal na mestu, da bi bili prekopali. Na ta način bi nam bila padla stara v roke, mlade bi bili pa žive polovili. Ker se ni dalo nič prenarediti, sem pač čakal, kako se bo stvar dalje razvila.

Za dobrih petnajst minut se prikaže Dojan pri vhodu z mlado lisičko v gobcu, jo pred jamo lepo položil na tla, se obrne in izgine zopet v jamo. Ne traja pet minut, že privleče drugo in potem še tretjo. S tem je bilo delo zanj končano, kajti ni se več vrnil v jamo. Četudi se ni vse tako izvršilo, kakor je stalo v mojem načrtu, sem Dojana vseeno pohvalil in ga izpodbujal, naj gre še nazaj. Ker ima lisica po navadi vsaj po pet mladih, se mi je zdelo malo čudno, da mi je Dojan prinesel le tri. Toda Dojan se je lepo zvaljal, si obrisal gobec, ki je bil ves prsten, in se za moje prigovarjanje, naj gre še nazaj v jamo, ni prav nič zmenil. Zdelo se mi je, kakor bi hotel reči: »Govori, kar hočeš, jaz vem, da je jama prazna.«

Lisičke so bile že precej razvite, zobci so jim že silili ven. To mi je pojasnilo, zakaj ni bilo starke doma. Prvih štirinajst dni po skotitvi se namreč lisica le malo gane od mladičev. Ko jim pa prično rasti zobci, ji postaja dojenje vedno bolj neprijetno, ker jo mladiči s svojimi ostrimi zobčki vbadajo v sesce kakor z iglami. Zato se starka odteza mladičem, kolikor le more in jim raje od vseh strani donaša živeža, da jo le puste pri miru.

Sedaj se je bilo treba odločiti, kaj naj napravim s starko. Da bo prišla kmalu domov, je bilo verjetno, zato se odločim za počak. Kakih 30 korakov nad to lisino stoji ogromen bukov parobek sredi gostega mladovja, kakor nalašč za tak posel. Spravim se na ta parobek, logarja Primoža pa pošljem z Dojanom domov. Bal sem se namreč, da bi se pes ne oglasil, če bi prišla kaka srna blizu in s tem pokvaril ves moj trud. Ura je kazala pol štirih popoldne. Kdor ve, kaj je počak, ta ve tudi, kako počasi lezejo minute. Kaditi si nisem upal, ker bi me lisica že na več sto korakov ovohala, torej le lepo mirno in tiho!

Ob pol petih zapazim, da je doli v jarku smuknilo nekaj rdečega. Aha, lisica — si mislim in trocevko poprimem trdneje. In res priteče nekaj hipov nato iz šikare — lisica. Ko stopi na plan, postoji, dvigne levo prvo nogo kakor pes fermač pri stoji, in se nezaupljivo ozira gor proti meni. Nekaj ji ni prav. Raz-

dalja znaša kakih 250 korakov. Ne upam se niti z očesom treniti. Lisica tako stoji kake pol minute in premišlja, kaj bi storila. Streljati na tako daljavo mi niti ne pride na misel, četudi imam kroglo v spodnji cevi. Saj mora priti bliže, si mislim in čakam. Da me ne vidi, sem bil na jasnem, ker me je vejevje zadosti zakrivalo, šlo je torej le za to, če me nima na nosu. Res ni bilo čutiti niti najrahlejše sapice, toda kdo ve, na kakšno daljo seže lisičji nos. Razen tega je pa prišla iz tiste smeri, v kateri sta bila odšla Primož in Dojan domov in je njun sled brez dvoma zavohala.

Končno se vendar odloči, se prihuli k tlom in izgine zopet v goščavo. Vedel sem, kaj namerava, zato me ni nič presenetilo, ko zaslišim za dobrih deset minut šušljanje listja za svojim hrbtom. Lisici se je zdelo, da zrak ni prav čist, da se je moralo med tem časom, ko je bila zunaj na lovu, doma nekaj pripetiti, in da se prepriča, v koliko je njen sum utemeljen, se je hotela jami približati od druge strani. Pripravljen na ta njen načrt, sem se bil že prej tako zasukal, da bi bil lahko streljal v to smer; toda tu ni bilo izstrela vsled prevelike goščave. Kaj mi je storiti? Prav nič — lepo mirno sedeti in čakati, da pride lisica bliže. Le-ta pa mi ni hotela napraviti te usluge, marveč se je prav tako po tihem, kakor je prišla, zopet oddaljila. Sedaj nisem mogel prav nič več dvomiti o tem, ali me je dobila na nos, ali ne. Odločiti sem se imel le, ali naj še čakam dalje, ali naj grem domov. Spominjajoč se starega lovskega nemškega pregovora: »Der Jäger unverdrossen, hat manche Freud' genossen,« sem se odločil vztrajati do trde teme. Ne bom pravil, kako počasi so potekale ure. Trudil sem se, prej navedeno nemško rečenico prevesti na naš jezik, pa nisem stuhtal nič pametnega. Še najboljši se mi je zdel sledeči prevod: »Kdor se hitro naveliča, za lov ni vreden ne beliča.« To moje pesmi »kovanje« je zmotil srnjak-šesterak, ki se je pripasel do mene. Rogovje je bil že odrgnil, vendar ga je, kakor je bilo videti, še vedno skropelo, ker se je lotil z veliko vnemo košatega brina. Škoda, da se je tudi ta prizor kmalu končal in nastopil zopet enoličen dolgčas. Okrog pol osme ure sem zopet začutil šušljanje listja iz one smeri, kakor prej. Lisica je bila prišla zopet pogledat, ali bi bilo varno priti domov. Čim dalje bliže je prihajala, toda korak ji je zastajal. Stopicala je sem pa tja. Vsega tega seveda nisem videl, le sklepal sem po šušljanju listja. Mračilo se je že in čim bolj se je temnilo, tem bolj sem napenjal oči, da bi zapazil košatorepko. Morda je bila komaj kakih 50—60 korakov od mene. Enkrat se je celo hripavo oglasila s kratkim bevskom, nato se pa zopet izgubila nekam

v goščavo. Ker se ni že več videlo, sem zapustil parobek in pretegnil svoje ude, ki so bili že kar odreveneli. Pogledal sem na uro, bilo je že pol devetih in odpravil sem se domov.

Drugi dan grem zopet v Smrekovec, pa ne k tisti lisini kakor včeraj, marveč k neki drugi, ki leži precej stran. Še preden pridem do nje, opazim dve mlade lisice pred vhodom. Skušal sem se priplaziti neopaženo, vendar se mi to ni posrečilo, kajti lisičke so kar naenkrat zdrsnile v jamo. Sedem kakih 15 korakov od glavnega vhoda na tla in se stisnem k bukovemu deblu. Dojana sem imel privezanega in sem ga komaj krotil, ker je bil dobil lisice že na nos. Sedel sem celi dve uri nepremično, tako da me je že vse bolelo, vendar sem se še premagal, pričakujoč, da mora starka priti k svoji deci. Bilo je že proti sedmim, ko se je prikazala prva lisička iz jame. Najprej je pomolila drobno glavičko iz lisine in mali očesci sta se obračali na levo in desno, ali ni kje kake nevarnosti. Nato švigne iz jame in sede po pasje na zadnji nogi in široko zazeva. Takoj za njo se prikažeta iz istega vhoda še dve mladici. Ti dve pa nista bili tako oprezni, kakor prva. Očividno sta se zanesli, da je prva lisička svoj izvidni posel dobro opravila. Nekaj minut pozneje prileze še četrta in koj za njo še peta, šesta in sedma. To je bilo življenje pred jamo! Vsaka je najprej široko zazevala, se nekaj časa ozirala okrog, vohala po tleh, potem se pa začela igrati s tovarišicami. Premetavale so se in grizle, objemale in trgale, kakor mladi psički med seboj. Dojana je hotelo zlomiti. Revček se je tresel kot šiba na vodi, pa se ni upal niti treniti z očesom. Položil sem mu roko na tilnik in rahel pritisk mu je zadoščal, da me je razumel. Toda skušnjava je postala še večja. Mlad lisjaček, in sicer tisti, ki je bil prvi prilezel iz jame, je kar naenkrat začel viti svoj nosek, kakor da mu ni nekaj po volji. Da je bil lisjaček, sem bil že prej opazil, ko se je valjal in igral s svojimi tovariši. Bil je najbolj razvit, zato sem si ga tudi najlaže zapomnil. Ko tako nekaj sekund viha z noskom po zraku, se kakor blisk zapodi nazaj v jamo. Vsa družba mu sledi s tako naglico, da je bilo igrišče kar naenkrat prazno, kakor bi pihnil. Toda ne dolgo. Za pet minut se že zopet pokaže lisjaček. Pri vhodu zopet vsrkava zrak, se nekaj pomišlja in prileze pred jamo. Tovariši in tovarišice seveda za njim, in sicer zopet vseh sedem. Zopet se je začelo veselo cukanje in prekucavanje. Samo lisjaček je ostal nemiren. Dobil je bil mene in Dojana na nos. Neprestano je namreč svojo glavico obračal proti meni. Seveda je naju tudi videl, toda njegove življenske izkušnje so bile še premajhne, da bi bil razločil, kaj je bukovo deblo, kaj štor in kaj človek. Samo

nos ga je svaril. Ta mu je tudi natančno kazal, s katerega mesta preti nevarnost. Lisjaček se namreč kar naenkrat spusti proti meni. Ko priskače na tri korake, se ustavi in mene in Dojana pozorno ogleduje, obračajoč pri tem glavico sedaj na levo, sedaj na desno. Jaz si nisem upal dehniti in prav tako se je godilo tudi Dojanu. Bliže si pa lisjaček vendar ni upal, marveč se je obrnil in švignil v jamo, potegnivši vse bratce in sestrice za seboj. Ta prizor je bil tako slikovit, da ga še danes nosim v tako živem spominu, kakor bi se bilo zgodilo včeraj. Streljati seveda nisem mogel, ker so bile lisičke vendar-le preprijazne. Nadejal sem se, da se bo vesela družba zopet pripodila iz jame, toda ni je bilo več na plan. Ob tričetrt na osem zaslišim, da prihaja starka domov. Prav razločil sem po šuštenju listja, kako je pritekla d ojarka, ki se vije dobre tri streljaje pod lisino. Ker je šuštenje kar naenkrat utihnilo, me je začelo skrbeti, če se ne bo ponovil zopet včerajšnji dogodek. Svetloba je ugašala z vsako minuto, lisica se pa ni hotela premakniti. Tako se mi je vsaj zdelo, ker nisem slišal, da bi kaj po listju šumelo. Iz previdnosti prislonim puško k licu in pomerim v smer, od koder bi naj lisica prišla. Toliko, toliko, da razločim še muho. Ko tako držim puško pri licu, vidim, da se neka senca, tajinstveno kakor duh, potegne mimo grma komaj 15 korakov od mene. Bliskoma pomerim, toda bilo je že prepozno. Kar zazebe me pri srcu in neki notranji glas mi pravi: »Si jo že zamudil!« Napenjam vid v smer, kamor je senca izginila, špičim ušesa, da bi vsaj kaj slišal, če že nič ne vidim, toda vse zaman. Kar se mi zazdi, da stoji kakih 10 korakov više od glavnega vhoda nekaj rdečega. Šine mi v glavo misel: »To je lisica. Ker se ji ne zdi zrak povsem čist, se je glavnega vhoda ognila in hoče sedaj pri stranskem vhodu v jamo.« — Brez nadaljnjega premišljevanja pomerim in sprožim. Po strelu se nič ne gane, samo rdeče lise več ne vidim. Skočim pokonci in v par skokih sem pri stranskem vhodu. Tu je ležala lisica, sicer še gorka, toda že popolnoma mrtva. Poberem jo in ugotovim na svoje preveliko presenečenje, da sem ustrelil — lisjaka.

Ta dogodek je zopet dokaz več za naziranje, da za mladiče ne skrbi samo mati-lisica, ampak tudi oče-lisjak. Res nisem takrat mogel dognati, ali jim je bil prinesel kaj živeža, ali je prišel praznih rok domov. Na mestu, kjer je obležal, nisem ničesar našel. Sicer pa je bilo že tako temno, da bi n. pr. miši ali krta niti ne bil opazil.

Drugo jutro pošljem logarja Primoža k lisini z naročilom, naj izkoplje pred glavnim vhodom primerno globoko jamo, naj

jo pokrije s smrečjem in listjem, da na ta način, kakor je to običajno, lisičke žive spravi v jamo. Priznati pa moram, da nisem imel veliko upanja, da se mu to posreči, ker sem si mislil, da je starka, ko je prišla domov, opazila, kaj se je med tem časom doma zgodilo, in mladiče iz previdnosti prepeljala drugam. Nisem se varal, kajti logar Primož se je vrnil s poročilom, da je jama prazna. Iskali smo potem te mladiče po vseh jamah v obližju, pa brez uspeha. Nismo jih našli. (Dalje prih.)

M. Hanzlovský:

Obris lovskega živaloslovja.

(Dalje.)

Najnavadnejši lov na zajca je pri nas z gonjači in psi, ki ga pa nikakor ne morem priporočati. Ta stara navada izvira še iz časa »lokov«. Sedaj pa, ko nam je na razpolago moderno orožje, ne rabimo več brakov, pač pa lovimo s prepeličarji in drugimi psi, ki nam pomagajo, da se najde obstreljena divjačina. — Za pogon z gonjači si je izbrati kraje, kjer je največ zajcev. Na planoti se zastavi pogon tako, da se goni od meje proti lastni sredini lovišča, ne pa obratno. — Pri teh pogonih se zastavijo vsa pota in znane stečine ob zgornji in stranski fronti s strelci. Gonjači naj se postavijo vsaj na 60—80 korakov vsaksebi. Čim gostejša je črta gonjačev, tem sigurneje se prižene divjačina. Gonjači naj bodo oboroženi s palicami in klepetci. Vodje gonjaške črte morajo gledati na to, da se prebrska vsak grm in da vlada mir brez vsakega nepotrebnega vpitja. Če spodimo zajca ali kako drugo divjačino, je to naznaniti dalje s klicem: »Zajec naprej!« ali »Zajec na desno!« itd. — Seveda je pri pogonih z gonjači treba lovcem velike pazljivosti, da se ne prigodi kaka nesreča. Zato se naj vabijo na take love samo izvežbani lovci, ne pa novinci. Pogoni z gonjači naj ne bodo dolgi, po možnosti ne čez 300 ×* dolžine, ker prepodena žival teče nekaj časa naprej

* × = korakov.

in če je dobila veter od spredaj, jo hitro mahne v stran, ali pa predre črto gonjačev nazaj. Med gonjači naj bodo nastavljeni tudi strelci, ki streljajo na zajčke, ki predrejo gonjaško črto. — Za pogone si je po možnosti izbrati v ravnini obliko pravokotа. Če pa to vsled poteka meje ali drugih okolnosti ni mogoče, potem je naloga vodje gonjačev, da pravilno dirigira vso gonjaško črto. — Pogoni na zajce v gričevju zahtevajo večje pažnje in je zastaviti s strelci vsa pota in če mogoče tudi vrhove gričkov. Vsekakor je odvisno zastavljanje v takem terenu iz izkušenj prejšnjih lovov in krajevnih razmer. — Če je vreme vlažno ter po travi in grmovju obilo rosnih kapljic, potem je najbolje zasesti samo pota in stečine. V strmejših legah se nastavljajo lovci na gorenjem delu in gonjači gonijo od spodaj navzgor. — Opozoriti moram še na določbo lovskega zakona, da se ne smejo porabljati za gonjače šoloobvezni otroci.

Krožni ali kotličasti pogoni se prirejajo v krajih, kjer je obilo zajcev. Svoječasno so jih uporabljali pri Globokem pri Brežicah. V ta namen se najame velika množica gonjačev, ki gredo že pred dnem na odkazana mesta in gonijo, razstavljeni v krogu, zajce, katerim se je odrezala pot za povratek s polja v goščo, proti sredini. Na gotovem mestu se nato odpre črta gonjačev in strelci začno streljati za rekord. Seveda se medtem zožuje krog vedno bolj in bolj. Proti koncu pogona, ko je krog že majhen, skušajo zbegani zajci uteči iz kroga prego glav gonjačev. To se jim seveda ne posreči in obilo jih stori neslavno smrt pod gonjačevo palico. — Taki lovi so bili v navadi v dvornih loviščih, kjer so se gojili zajci na vse mogoče načine samo zato, da je izkazal jesenski krožni lov 200—300 žrtev.

Ker sem že omenil brakade z večjo drhaljo psov, naj omenim še lov z nizkim jazbečarjem. Od jazbečarja prepoden zajec ne »leti« kakor veter, ampak pride po svoji stečini skoro počasi, večkrat postoji in posluša, kje bevska njegov kratkonogi zasledovalec in skuša priti kmalu nazaj na prejšnjo sled, da bi prevaral psa. Lovcu, ki ima takega solista, ni treba drugega, kakor se podati na znane stečine in počakati počasi se vračajočega zajca. Prav dobra stojišča so kaka križpota ali druga križišča stez. —

Prepeličarji se tudi porabljajo za lov na zajce v polju in grmičevju, ki se navadno spaja z lovom na poljske jerebice, fazane ali pa kljunače.

O čakanju na zajca ob luninem svitu se je že mnogo pisalo Lov je vsled čarobne lunine razsvetljave ne samo velezanimiv, ampak dostikrat zelo uspešen. Ta način lova daje lovcu priliko,

da opazuje vse kretnje na pašo skakljajočega ali v zimskem času hrano iskajočega zajca. Navadno se tudi ta lov spoji s čakanjem na rjavko, ki kaj rada sledi dolgouhcu. — Če zapade globočji, a suh sneg, si zasneženi zajec toliko časa ne upa na daljši izlet, dokler ga ne nese sneg. Potrebno hrano si išče zameten zajec v neposredni bližini svojega ložа. Pri taki priliki si lovec naveže krplje ali smuči in poišče zajca v snegu. Navadno dobi krog ležišča več sledov in pa luknjo v sneg. Ko pride lovec tik luknje, navadno skoči zajec v dolgem skoku iz ložа. Ker je pa sneg še presuh, ne more zajec dovolj hitro odhajati.

V gorenjskih pokrajinah je prišel v navado tudi pogon ob luninem svitu in snegu. Strelci se nastavijo ob obronkih gozdov, gonjači pa gonijo s polja proti gozdu. Lov se zastavi v poznejših nočnih urah, ko so zajci že na poljanah. Te vrste lovi so zelo zanimivi in tudi precej uspešni. V takih pogonih je poleg zajcev tudi marsikatera rjavka.

Hitre in sigurne strelce zahteva takoimenovano grmarenje. V to svrho se zbere več lovcev, ki preiščejo v rojni črti polja in grmovje. Seveda si je treba izbrati za take love bolj meglene, malo vetrovne južne dneve.

Planinski zajec (lepus variabilis Pall.).

Značilni razločki med planinskim in navadnim zajcem so sledeči: domovina planinskega zajca je med 1400—2000 m, navadnega zajca pa v poletnem času kvečjemu samo do 1500 m. Glava planinskega zajca je okrogla, ušesa so mnogo krajša kakor pri navadnem zajcu; po telesu je mnogo manjši in lažji, zato pa krepkeje ustvarjen nego naš dolgouhec. Noge planinskega zajca so mnogo močnejše, prsti na nogah pa veliko daljši in gosteje zarasli; planinski zajec je mnogo živahnejši kakor navadni.

Glavna razlika med obema pa je v barvi. Planinec nosi čez poletje sivkasto-modrikasto barvo in se prebarva na jesen v popolnoma belo, le konice ušes ostanejo črne, podplati pa rumeni. Če bi mu narava ne pomagala v zimskem času z belim kožuhom, bi gotovo ne mogel obstati, ker ima mnogo sovražnikov. Meso planinskega zajca je trdo in manj okusno kakor poljskega. Lovci navadno pravijo, da ima devet kož. Sled planinskega zajca je vsled gosteje poraslih podplatov in daljših prstov mnogo obširnejša; odtis krempljev pa ni tako izrazit kot pri poljskem.

Plodilev planinskih zajcev se prične navadno šele v mesecu majniku. Samica nosi tudi 30—31 dni in povrže samo 2, redko-

kdaj več mladičev. Skoti pa samo dva- do trikrat na leto, kakor je pač vreme ugodno. Mladiče pusti sesati samica kvečjemu tri tedne in jih potem zapusti. — Mladiči se hitro razidejo in si iščejo sami hrano. — Že kot rokavica velik zajček je tako gibčen, vztrajen in prekanjen, da lahko uide vsakemu jazbečarju.

Zanimivo je gledati to živalco, če jo preganja jazbečar. Naglo kot puščica pridrči po poti, postoji in nato zopet odskoči in preprega lastno sled, da bi prevarila psa. Hitro steče nekoliko nazaj, zopet odskoči v stran, se stisne v kako goščavo in pusti iti psa po prejšnjem sledu naprej. Komaj se je oddaljil pes, se hitro zmota iz grma in jo ubere po starem sledu nazaj. Priznati se mora, da je planinski zajec pravi mojster v kljukah. Splošno je pa lov na planinskega zajca veliko lažji, ker se ne pusti daleč okrog goniti, ampak se rad vrača redno na isto mesto. Dogodilo se je že, da se je isti zajec povrnil trikrat na isto kopišče, akoprav je tam stoječi lovec vsakokrat osmodil po njem, seveda brez uspeha.

Lové planinskega zajca redkeje, ker je njegovo meso preveč žilavo, in pa zato ne, ker bi preveč vznemirjali divje koze, oziroma v nižjih legah srne. Streljajo ga torej le bolj slučajno v času, ko se je že pobelil in je že od daleč viden.

Divji kunec (lepus cuniculus L.).

Kolikor mi je znano, te živahne divjačine še nikjer v Sloveniji niso skušali zaploditi. Naša prazna lovišča bi se z njim sicer oživela, klela bi pa gozdar in poljedelec. Kunec spada med leporine (zajce) in je doma v toplejših krajih, kjer je poleg rahlih peščenih tal tudi dovolj za hrano raznega listnatega grmičevja, in kjer so poleg manjših in večjih z dobro travo poraslih jas tudi obdelana polja. —

Kunec je dobro polovico manjši kot navadni zajec, je po hrbtu temnosive, po trebuhu pa belkasto-sive barve. Ušesa so krajša od glave in so sivkasto-rjavo obrobljena. Noge so v razmerju z navadnim zajcem dokaj krajše. Oči zapira med spanjem. Krog oči ima belkast rob. — Nad gobčkom in po spodnjem delu vratu je tudi belkast, oziroma belkasto-sivkast. Močni krempljі so belkaste barve, katere zna spretno porabljati pri kopanju zemlje in podzemeljskih rovov. — Repek ali roža je zgoraj črna, konica pa bela. Samica se v barvi ne razlikuje od samca.

Kunec si izkoplje v zemljo, navadno v brežinah, rov, v katerem prebiva ob slabem vremenu in pozimi. Ob lepem vremenu je pa najrajši na prostem. Ljubi družbo, zato ne najdemo posa-

meznih kuncev, ampak cele družbe. Njegovi čuti so fino razviti, zato ga je kaj težko zalesti. Kunec je zelo gibčen in plašen; ne zaupa prav nobeni stvari, zato povzroča še izurjenim lovcem obilo preglavic. — Hrana kuncev so razna zelišča, popki in odganjki; oglodava skorjo skoro vseh listovcev in si koplje razne koreninice. Najljubše so mu pa jagode in skorja brinja.

Na pašo gre navadno v mraku. Če ima mir, se pase tudi čez dan, osobito pa ob jutranjih urah. — Preden se požene iz rova, čaka nekaj časa ob njem, voha in posluša na vse strani. Če ne čuti nič nevarnega, potem pride popolnoma ven in odskače proč. Če pa zaloti kunce na prostem, potem zadostuje samo en udarec zadnjih tekačev in v trenutku ni nikjer nobenega kunca opaziti. Zasledovan po psu dela tako spretne kljuke, da zbega še tako izurjenega braka.

Plodítev kunca se prične v februarju in se ponavlja vsakih 5—6 tednov do konca avgusta. Navadno povrže zajka po 6—12 mladičev, ki so v začetku slepi. Ako računimo, da povrže vsaka samica povprečno šestkrat na leto po 8 mladičev, tedaj je že od ene same zajke 48—50 mladičev.

Kunčeva sled je podobna sledi navadnega zajca, le da je mnogo krajša. — Med kunci je jetrna gniloba zelo razširjena, posebno v loviščih v bližini močvirnatih tal.

Najbolj navaden lov na kunca je lov z belo podlasico ali vrético. Ta mala roparica je največja sovražnica kuncev. Vretico udomačijo, in dan pred lovom da lovec vretici prav malo hrane, in jo vzame nekoliko izstradano seboj. Ko pride do znanih rovov, vzame iz kletke živahno roparico in jo spusti v najbolj uglajeno luknjo. Preden se pa spusti v rov, se zastavijo vsi izhodi z mrežami, ali se pa postavijo pri njih hitri lovci, ki so tudi sigurni pri oddaji metajočih strelov. — Kakor hitro je pričela vretica svoje delo, se prikažejo ob rovih kunci, najprej samci, in planejo v nastavljeno mrežo, v katero se takoj zamotajo. Treba je hitrih rok, da oprostijo kunca iz mreže in ga z udarcem za uhlja ubijejo, sicer razgrizejo v trenutku mrežo. — Pa tudi ob rovih stoječi lovci imajo obilo opravila, da so kos svojemu delu, kajti hitri kunci se naglo umaknejo na varni kraj. Ko je opravila vretica svoje delo, pride takoj iz rova. Če je pa ujela v rovu kakega zaostalega kunca, potem je vse čakanje zaman in je najbolje iti domov po lopato in jo izkopati. Ko se je vretica dobro nažrla, se poda v toplo ležišče kuncev in tam prav trdo zaspi.

Razen omenjenega lova se izvršuje tudi zalaz. Dostikrat se posreči spretnim lovcem, da pridejo do namena, največkrat pa gredo prazni s pozorišča. Navadno se pa spaja čakanje na kan-

celnih z zalazom. Še preden se začne daniti, mora biti lovec na svojem visokem, a dobro skritem stojišču. Če je imel srečo, je streljal, ko se je malo zdanilo, dvakrat zapored. To je bil seveda tudi konec vsega čakanja. Ko je spravil svoj plen, se je moral pač podati na zalaz v druge kraje, kjer je domneval, da se nahaja še cela garda na pozorišču. (Dalje prih.)

Inž. Anton Šivic:

Pokrajinski lovski zaklad.

Pred prevratom smo imeli na ozemlju sedanje Slovenije posebne zaklade, ki so jih upravljali deželni odbori oziroma zbori. To velja na primer za bivši kranjski in koroški zemljedelski zaklad (Landeskulturfond), za bivši štajerski gozdni zaklad (Forstkulturfond) itd. Zemljedelski zaklad na Kranjskem od leta 1911 ni več obstojal, ker je bil združen z deželnim zakladom, v katerega so se stekali razni dohodki in iz katerega je dajala dežela prispevke za razne deželno-kulturno svrhe.

V kranjski zemljedelski, pozneje deželni zaklad so se stekale po § 12. zakona z dne 17. aprila 1884 (dež. zak. za Kranjsko štev. 9) tudi pristojbine za lovske karte, kazenske globe pa so po tem paragrafu pripadale ubožnemu zakladu občine, v katere območju se je prestopek storil. — Na Koroškem so se stekale te pristojbine po § 53. dež. lovskega zakona z dne 4. avg. 1902., dež. zak. št. 15 iz leta 1903, v koroški deželni zaklad; glede glob pa je veljala po § 106. podobna določba, kot na Kranjskem.

Na Štajerskem pa je glasom § 50. lovskega zakona z dne 21. septembra 1906, dež. zak. štev. 5 iz leta 1907., imel razpolagati s pristojbinami za lovske karte deželni zbor, § 104. pa določa glede glob isto kakor na Kranjskem.

Omenjeni zakladi so se izprva porabljali v določene namene. Ker pa so posamezne dežele (bivše kronovine) v določene namene itak več prispevale, kakor so znašali dohodki teh samostojnih zakladov, se ti ponekod, n. pr. na Kranjskem, sploh niso posebej zaračunavali.

Po prevratu so posli bivše deželne samouprave sicer prešli na državna pokrajinska oblastva, a glede imovine bivših kronovin se še ni ničesar določilo, ker se bo to vprašanje rešilo na temelju

ustave. Dokler ni rešeno vprašanje, kam bo deželna imovina prešla in komu naj končno pripade uprava teh zakladov, upravljajo stvarno pristojni oddelki pokrajinske uprave te specialne zaklade.

Deželna vlada za Slovenijo je z naredbo z dne 6. decembra 1919., štev. 784 »Uradnega lista«, izenačila raznolične deželne predpise o lovskih kartah in vpeljala za vso Slovenijo enotne karte s pristojbino 30 K, odnosno 5 K za potrebno število lovsko-varstvenega zapriseženega osebja. Leto pozneje so bile pristojbine zvišane na 60 K, odnosno 30 K. Razen te pristojbine se je pobiral predpisani kolek.

§ 6. te naredbe določa, da se pristojbine, pobrane za lovske karte, in polovica glob, ki so se izterjale zaradi prestopkov lovskih zakonitih določil in te naredbe, stekajo v »deželni lovski zaklad«, ki ga naj upravlja gozdarski oddelek deželne vlade za Slovenijo. Druga polovica se steka v ubožni zaklad občine, v katere območju se je prekršitev zgodila.

Dne 25. decembra istega leta je deželna vlada z naredbo štev. 828 »Uradnega lista« iz leta 1919 izdala v zmislu gori navedenega § 6. citirane naredbe z dne 6. decembra 1919 poseben statut za ta lovski zaklad.

Ta statut določa v § 2., da se poleg že omenjenih pristojbin za lovske karte in poleg polovičnih zneskov od glob stekajo v ta zaklad še ustanove, darila, dediščine in volila v korist temu zakladu, oziroma v obče lovske svrhe.

Sredstva tega zaklada naj se glasom § 3. statuta uporabljajo:

a) za podpore onemoglim lovskim čuvajem in njih vdovam in sirotam v obliki enkratnih podpor ali pa letnih rent;

b) za podpore za lovsko šolstvo (tečaje, učne ekskurzije i. dr.);

c) za povzdigo lova (oplemenitev pasem, reklamo, prehrano živali pozimi, nagrade za vzorno lovstvo in nadziranje, lovske izložbe itd.); (sem spada brez dvoma tudi pospeševanje lovske literature, vsaj take, ki si prizadeva navajati širšo javnost k vestnemu izpolnjevanju zakonitih lovskih predpisov);

č) za prispevke k pokončavanju zveri in ujed;

d) za pokrivanje stroškov za tiskovine (statistiko, lovski kataster, lovske karte, izkaznice o zaprisegi, lovske pogodbe itd.).

Po določbah § 4. tega statuta je uprava zaklada poverjena gozdarskemu oddelku deželne vlade, kateremu naj pošiljajo okr. politična oblastva koncem vsakega meseca pristojbine za lovske karte in polovico denarnih glob (§ 2., točki a in b).

Imovina se mora pupilarno varno naložiti, donos te imovine pa uporabljati v namene, določene v § 3.

Naredba, vsebujoča statut o ustanovitvi deželnega lovskega zaklada, je stopila v veljavo dne 1. januarja 1920.

Ker pripadnost lovskega zaklada ni bila jasna, je vpostavljal gozdarski oddelek prvotno dohodke in izdatke v državni proračun. Vodil je vsakoletne obračune ter strogo pazil na to, da se pri izdatkih niso prekoračili zneski, ki so bili v sprejetem proračunu vpostavljeni.

Koncem leta 1921. pa je ministrstvo za gozde in rudnike izdalo načelno odredbo o začasnem upravljanju deželnega lovskega zaklada, ki določa, da z obrestmi glavnice razpolaga šef odseka A (gozdnopolitična uprava) gozdarskega oddelka pokrajinske uprave v zmislu statuta, katerega vsebino sem pravkar navedel. Za izdatke na račun glavnice tega zaklada pa mora gozdarski oddelek prositi predhodne odobritve pri ministrstvu za gozde in rudnike v Beogradu. S to odredbo je izpremenjen predpis statuta, ki je določal, da se sme glavnica uporabljati, ako je pritrdil predsednik deželne vlade.

Poudariti je treba, da lovski zaklad v budžetu za leto 1922/23. v »rashodih« ni več vpostavljen, pač pa je — najbrž pomotoma — še vedno naveden v »prihodih«. Dotične manjše zneske, ki so se izdali na breme državnih sredstev, bi bilo torej državni blagajni iz imovine lovskega zaklada refundirati.

Glasom štev. 276 »Službenih Novin« z dne 9. decembra 1922 je bila uvodoma navedena naredba deželne vlade z dne 6. decembra 1919 o predpisih glede lovskih kart dne 28. februarja 1922 uzakonjena. Ta zakon v § 6. izrečno priznava »pokrajinski lovski zaklad«, ter odreja, da se vanj steka polovica glob, ki so se izterjale zaradi prestopkov lovskih zakonitih določil in tega zakona. Uprava je poverjena gozdarskemu oddelku pokrajinske uprave za Slovenijo (torej tč. gozdni direkciji, odseku A).

Dočim vsebuje ta zakon določbo, da se takse za lovske karte pobirajo po zakonu o taksah (kolkih), se posebnih pristojbin za pokrajinski lovski zaklad ni dotaknil.

Iz tega se da sklepati, da sredstev lovskega zaklada ni prištevati državni imovini, ampak da tvorijo samostojen zaklad. Zatorej se bo ta zaklad tudi zanaprej, četudi morda le začasno — upravljal po določbah dotičnega statuta. Tudi dosedanja pristojbina za lovske karte se bo pobirala še nadalje, ker temelji na bivših določbah kranjskega, koroškega in štajerskega dež. lovskega zakona. Ministrstvo za šume in rudnike je nadaljnjemu pobiranju te pristojbine v korist pokrajinskemu lovskemu zakladu pritrdilo.

* * *

Posnetek iz obračunov deželnega, sedaj »pokrajinskega« lovskega zaklada.

a) pred uveljavljenjem statuta.

L. 1918.

Dohodki za lovske karte bi imeli znašati	K	15.917·—	
V lovskem zakladu pa imamo od tega le znesek			K 2.018·—
dočim so zaračunali in obdržali:			
Likvidacijska komisija deželne uprave	K	7.820·—	
knjigovodstvo bivšega poverjeništva za kmetijstvo	K	2.272·—	
deželni odbor v Graz-u, ki ima pa protiterjatev 1146 K	K	543·—	
v poštni hranilnici na Dunaju, kamor so nekatera okrajna glavarstva denar poslala, se nahaja	K	3.264·—	
Izdatkov ni bilo nobenih.			

L. 1919.

Dohodki za lovske karte bi bili morali znašati	K	24.172·—	
od tega zneska so zaračunali in obdržali:			
Knjigovodstvo poverjeništva za kmetijstvo znesek K 6.635·—, odštevši K 54·— za natis lovskih kart, torej	K	6.577·—	
ter od deželnega knjigovodstva preodkazani mu znesek K 2876·—, odštevši K 188·60 za natis lovskih kart, torej	K	2.687·40	
skupaj	K	9.264·40	
poštna hranilnica na Dunaju na račun nekega glavarstva (izkupilo za lovske karte)	K	144·—	
lovski zaklad			K 13.981·—
poleg tega je v bonih (žigos. bankovcev) pri gozdar. oddelku za lovski zaklad			K 288·—
vsota dohodkov lovskega zaklada			K 14.269·—

Nadalje imajo v bonih:

Okrajno glavarstvo Kamnik K 8·—, okr. glavarstvo Novo mesto K 244·—, skupaj	K	252·—	

Izdatkov na račun lovskega zaklada l. 1919. ni bilo.

b) po uveljavljenju statuta:

L. 1920.

Dohodki za lovske karte	K	146.165·—	
za lovske globe, vplačane l. 1920.	K	575·—	
obresti od glavnice	K	2.151·02	
drugi dohodki	K	112·—	K 149.003·02

	Prenos dohodkov . .		K 149.003·02
Izdatki: Natis lovskih kart	K 522·—		
stroški za poštni čekovni promet	K 139·—		
provizija Kranjski deželni banki	K 25·—	K	686·—
	Ostane	K	148.317·02

L. 1921.

Dohodki: Prenos imovine, izkazane koncem leta 1920.	K 148.317·02	
povračilo stroškov za lovske karte in poštnega ček. prometa za leto 1920. iz državnega kredita	K 661·—	
izkupilo za lovske karte	K 356.910·—	
Globe, vplačane leta 1921.	K 2.805·—	
povračilo stroškov poštnega ček. zavoda do 31. maja 1921 iz državnega kredita . .	K 213·90	
obresti	K 11.493·16	K 520.400·08
Izdatki za poštni čekovni promet		K 334·10
	ostane . .	K 520.065·98

L. 1922.

Račun se je vodil za dobo od 1. januarja do 31. julija 1922, ker se je zahtevalo, da se po taksnem zakonu odslej počno s 1. avgustom 1922 izdajati lovske karte z veljavnostjo do 31. julija 1923.

Ministrstvo za šume in rudnike v Beogradu je odobrilo obračune za l. 1918., 1919., 1920. in 1921. ter odredilo, da je naložiti imovino, ki se je nabrala pred uveljavljenjem statuta, torej l. 1918. in 1919. skupaj z imovino, preostalo koncem l. 1921. od l. 1920. in 1921.

Obenem je ministrstvo odredilo, da se mora voditi poseben račun za glavnico, poseben za obresti z ozirom na že v prvem delu omenjeno določbo, da z obrestmi razpolaga šef odseka A gozdne direkcije.

Posnetek iz obračuna koncem julija 1922 je torej (v dinarjih) sledeči:

A. Glavnica:

Dohodki: Preostanek koncem l. 1918.	Din 504·50		
» » l. 1919.	Din 3.567·25		
preostanek koncem l. 1921, (1920, 1921)	Din 130.016·50	Din	134.088·25
Izkupilo za prodane, odnosno podaljšane lovske karte (od 1. januarja do 31. julija l. 1922.)		Din	16.068·75
lovske globe		Din	415·—
preveč vplačano za lovske karte		Din	17·75
	Skupaj . .	Din	150.589·75

	Prenos dohodkov . .		Din	150.589·75
Izdatki: Leta 1919. nezaračunjeni izdatek za lovske karte in poštni čekovni zavod	Din	86·60		
obresti glavnice, oddane posebnemu obrestnemu računu	Din	3.411·05		
podpora Slov. lovskemu društvu za »Lovca«	Din	6.250·—		
ista	Din	25.000·—*		
stroški pošln. ček. prometa	Din	20·10		
vrnjeni, preveč vplačani zneski . . .	Din	17·75	Din	34.785·50
	ostane . .		Din	115.804·25

B. Obresti.

Dohodki: Obresti glavnice, prenešeni v obračun obresti, so do dne 30. junija 1922 znašali	Din	5.864·70		
od okr. glavarstva v Kočevju vrnjena svojedobna podpora po likvidaciji tamošnjega fonda za pokončavanje zveri	Din	250·—	Din	6.114·70
Izdatki: Za ubitega volka, premija	Din	375·—		
za razstavo psov klubu ptičarjev podpora	Din	500·—		
za tekmovalno streljanje podpora . .	Din	750·—		
za razstavo rogovja	Din	250·—		
za natis lovskih kart	Din	1.881·—	Din	3.756·—
	ostane . .		Din	2.358·70

Koncem julija 1922 je torej znašala celokupna imovina lovskega zaklada (glavnice in obresti) 118.162·95 Din.

Za tekočo dobo, to je za čas od 1. avgusta 1922 do 31. julija 1923, se bo obračun zaključil tekom meseca avgusta 1923.

---

* Slovenski dnevniki so dne 13. febr. t. l. poročali, da se je vršila v Mariboru protestna manifestacija kulturnih in narodnih društev. Pri tej manifestaciji se je očitalo pokrajinski upravi, da je dala Zgodovinskemu društvu v Mariboru le 4000 Din podpore, Slov. lovskemu društvu pa 20.000 Din.

Ta očitek ni bil umesten, ker je dobilo Slov. lovsko društvo podporo za glasilo »Lovec« iz sredstev pokrajinskega lovskega zaklada v zmislu statuta tega zaklada. Taka podpora je tembolj opravičena, ker prispeva k sredstvom lovskega zaklada, torej neposredno k pospeševanju lovstva in lovske literature, vsak lovec vsako leto, ko si nabavi lovsko karto.

Fr. Starovaški:

Še nekaj o nezgodah s trocevkami.

G. P. Gilly opisuje v IX. letniku »Lovca« (str. 52—55) nezgodo s trocevko, oziroma s cevjo na kroglo, in na 28. strani letošnje 1—2. številke čitam že zopet o taki nesreči, ki se je pripetila g. K i b i c u dne 7. decembra 1922 na Snežniku. V obeh slučajih se pripisuje nezgoda slabi konstrukciji puške. Naj povem še jaz nekaj, kar bi moglo marsikaterega tovariša v zelenem kroju obvarovati nesreče.

Moja trocevka je delo znane tvrdke J. P. Sauer & Sohn, Suhl. Obe cevi za zrnje sta kal. 16, iz Kruppovega jekla z označbo »Flussstahl, Krupp-Essen« in zastreljeni za brezdimni smodnik. Za kroglino cev imam medene naboje 9·5 mm × 70 mm, smodnik »Scheiben Nr. 2« in svinčene krogle. Puško sem kupil pred vojno pri tvrdki Angelini & Benardon v Trstu za 470 kron in vam rečem, da nisem imel boljše v svoji zbirki orožja. Še danes sem srečen, da sem skril in rešil to puško in samokres, ki sem ga dobil iz zapuščine Simona Gregorčiča. — Ostalo orožje sem moral oddati ob izbruhu vojne z Italijo proti potrdilu sicer, a puške nisem dobil nazaj. Res je bilo lani izdano povelje, da se orožje vrne lastnikom proti izkaznici in z dovoljenjem oblasti in sem bil v ta namen trikrat v Trstu, a našel sem v skladišču za dobra dva vagona rjastih d e l o v orožja, ki so porabni le kot staro železje. Boljše orožje je ostalo na Dunaju, v Gradcu in drugod.

To svojo trocevko nosim že 12 let, pa ni potrebovala še nobenega popravila, dasi sta prenesli obe cevi za zrnje 1500 strelov, cev na kroglo pa približno 300. Da je desna cev tupatam malo izjedena, je pač naravno, ker od teh strelov pride pač največ na njen račun.

V naših gorskih krajih nosim na lovu nabasane vse tri cevi, ker na srne, divje kozle in lisice ne streljam z zrnjem razen na brakadah. Da se tudi meni dosedaj ni pripetila prav nobena nezgoda s kroglo, kakor gg. Gillyju in Kibicu, se imam zahvaliti svojemu nebeškemu prijatelju in zaščitniku — sv. Hubertu...

Jeseni leta 1913. sem lovil na pobočju svojega ljubega Čavna skalne jerebe. Na prikladnih krajih sem dal vsako leto potrositi pečke vinskih tropin, ki so jerebom posebno priljubljena hrana, pa so ondod gnezdili po 3—4 pari teh naših krasnih ptičev. Moj prepeličar »Toppy« je iskal, da je bilo veselje. Oddal sem že kakih 10 strelov, a jerebe sem imel tri, kar je pač umevno spričo težkega lovišča in spričo posebnosti poleta te imenitne

divjačine. Bilo je že proti večeru, ko zaslišim pod Čavnovimi grebeni otožno gaganje divjih gosi, ki so v dolgi vrsti letele proti jugu. Morale so biti utrujene od dolgega potovanja ali pa je pihal visoko gori močan veter, ker so letele nizko proti Vipavi, ki se je kakih 8 km zračne črte vila po dolini in vabila s svojim čudovitim bleskom mile goste na obilno večerjo in prijeten počitek za nadaljnje potovanje. Da je bil polet utrudljiv, sem sklepal tudi iz tega, ker so se vsak čas menjale gosi-vodnice. Letele so le približno 100—120 metrov nad menoj. Brzo sprožim nastavek na cevi za daljavo nad 80 korakov, pomerim in ustrelim. Gosi so se sicer jele mešati, padla pa ni nobena. Mehanično odprem puško, da vzamem izstreljeni naboj in ga zamenjam z drugim, ker sem hotel poizkusiti še enkrat. A kaj je to? — S praznim nabojem se mi vsuje v roko črni smodnik, naboj sam pa je bil cel... Šele sedaj zapazim, da v naglici nisem bil premaknil dvigalca za kroglino cev, streljal sem z desno cevjo in — s šibrami, krogla pa je obtičala v risani cevi 4—5 cm nad sprednjim delom medenega naboja, kakor sem se prepričal in pomeril s paličico, s katero sem spravil kroglo iz puške... Tudi meni bi bila počila kroglina cev, da me ni obvaroval nesreče sv. Hubert. Ves prepadel in bled sem sedel na skalo in začel razmišljati o tem čudnem naključju. Vzamem drug naboj iz žepa in vidim, da je svinčena krogla le slabo držala, ker sem jo z dvema prstoma prav lahko odvil. Uslužbenec tvrdke Angelini-Benardon, ki mi je bil prodal zadnjih 25 nabojev, mi je par dni pozneje potrdil, da je stroj, s katerim je basal naboje, nekaj pokvarjen... Potem si jaz stvar razlagam tako: Ker sem pri oddanih strelih, odštevši dvojne, gotovo 7—8 krat odprl in zaprl puško, se je s tem odpiranjem in zapiranjem in pa še z naravnim potresom pri streljanju krogla odvila in pomaknila naprej, tako da bi bila morala nastati eksplozija cevi. Naboje sem dal popraviti in od takrat pregledam naboj pred vsakim strelom s kroglo, ako sem prej streljal s šibrami. Ako morda zato ni več časa, pa vtaknem desnico — v žep.

Dr. Avgust Munda:

Ribarstvo in lov ter osnutek novega kazenskega zakona.

Po obstoječih predpisih kazenskega zakona se kaznuje tatvina rib in divjačine kot prosta tatvina. Moderna zakonodaja pa stremi za tem, da ne kaže stavljati teh prestopkov v isto vrsto s prosto tatvino. Že motiv pri lovski (ribji) tatvini je povsem drugi, kakor pri prosti tatvini. Divji lovec lovi iz strasti, ne toliko iz koristoljubja. Ni mu toliko za divjačino, kakor za lov. Radi tega tudi ljudstvo teh prestopkov ne smatra za prosto tatvino, torej za dejanje, ki ima onečaščujoče posledice.

Iz teh razlogov so sklenili zastopniki lova in ribarstva v Sloveniji predlagati, naj se sprejme v novi edinstveni kazenski zakon lovska (ribja) tatvina kot »delictum sui generis«. To pa velja le za tatvino rib in divjačine, ki se nahaja na svobodi (v gozdu, v rekah, potokih itd.). Te živali niso v dejanski posesti lovskega upravičenca, posest in lastnina postanejo šele, ko jih ujame. Lovec (ribič) ima le priviligirano pravico, prisvajati si divjačino (ribe). Ako lovi kdo drugi brez njegovega dovoljenja v njegovem lovišču, ne jemlje torej iz »njegove posesti« (besedilo obstoječega zakona), nego si neupravičeno prisvaja divjačino, ki si jo sme prisvajati le upravičenec lova. Kdor pa krade divjačino iz ograjenega prostora, ali kdor krade ribe iz ribnika, zagreši tudi v bodoče prosto tatvino, ker imajo te živali že svojega posestnika. V tem slučaju ne krši storilec okupacijske pravice upravičenega, nego jemlje iz posesti lastnika divjačine ali rib. Tu gre torej za pravo tatvino, v prvem slučaju pa le za neupravičen lov, oziroma neupravičeno ribarjenje. —

Da se zaščitita lov in ribarstvo v novem kazenskem zakonu, so predlagali zastopniki lova in ribarstva v Sloveniji zakonodajnemu odboru sledeče:

I.

Med kazniva dejanja proti imovini naj se uvrsti to-le poglavje:

»O neupravičenem lovu in neupravičenem ribarjenju.«

§ . . .

Kdor si prilašča divjačino, ribe ali druge živali ali stvari, ki si jih sme prilaščati le upravičenec lova ali ribolova, brez njegovega privoljenja, se kaznuje z zaporom do enega leta in novčno do 50.000 Din.

S strogim zaporom ne izpod treh mesecev in novčno do 50.000 Din se kaznuje:

1. kdor izvrši dejanje:

a) iz koristoljubja;

b) z nevarnim orodjem ali na način, ki je prepovedan po oblastvenih predpisih;

c) na kraju, kjer ali v času, kadar je lov (ribolov) sploh zabranjen po oblastvenih predpisih;

2. kdor je bil že dvakrat sodno kaznovan radi neupravičenega lova ali neupravičenega ribarjenja;

3. ako izvrši to dejanje lovski (ribarski) čuvaj proti lovskemu (ribarskemu) upravičencu, pri katerem je nameščen.

Kaznuje se poskus.

§ . . .

Kdor uporablja silo ali preti s silo drugemu, da bi si obdržal živali (stvari), označene v §. . ., ki si jih je prisvojil na način, opisan v §. . ., se kaznuje z robijo do 5 let ali s strogim zaporom ne izpod šest mesecev ter novčno do 50.000 Din.

§ . . .

Lovsko (ribarsko) orodje in psi, ki jih je imel storilec s seboj, ko je izvršil dejanja, označena v §§. . ., se mu zaplenijo tudi, ako ti predmeti niso njegovi. Zaplemba ni dopustna, ako si je prisvojil krivec orodje brez dovoljenja lastnika.

Denarne kazni v §§. . . se uporabljajo za povzdigo lova in ribarstva. Naredba bo odredila, v katere fonde se stekajo te kazni.

II.

V poglavje XXV. kriviènih del proti javnemu zdravju naj se uvrsti neposredno po § 253. pod naslovom: »**Zastrupljevanje rib**« nov paragraf, ki se naj glasi:

§ . . .

Kdor zastruplja ali onečišča vodo, v kateri žive ribe, na način, ki ribam škoduje, se kaznuje z zaporom do šest mesecev in novčno do 100.000 Din.

Kdor stori to iz malomarnosti, se kaznuje z zaporom do treh mesecev in novčno do 50.000 Din.

III.

§ 119. kaz. zak. naj se glasi:

Kao državni službenici, o kojima je reč u ovoj glavi, uzimaju se lica, koja vrše javnu službu temeljem zakona.

—

V posameznem bi bilo pripomniti k predlaganemu načrtu sledeče:

K I.:

Predlagano določilo o tatvini rib velja le za javne vode. Kdor ukrade ribo iz ribnika, bo zagrešil tudi po gorenjem osnutku prosto tatvino. Riba v ribniku ali v drugem ograjenem prostoru ima svojega posestnika. Isto velja tudi za divjačino, ki živi na prostoru, ki je tako ograjen, da jo more lastnik vsak čas poloviti.

V javnih vodah pa je stvar druga. Ribe v tekočih, javnih vodah, niso v lasti ribarskega upravičenca. Lastnino dobi šele, ko ribo ujame (okupira). Ribolovna pravica v javnih vodah je pravica, loviti (okupirati) in gojiti ribe. (§ 1. kranjskega rib. zak. z dne 18. avg. 1888, dež. zak. š. 16 iz leta 1890.) Upravičenec ribolova ima torej le privilegirano okupacijsko pravico rib v svojem lovišču. Ako torej lovi kdo drug v njegovem lovišču brez njegovega dovoljenja, ne jemlje »iz njegove posesti« (besedilo sedaj veljavnega zakona), nego posega neupravičeno v njegovo ribarsko pravico, t. j. v njegovo izključno pravico, prisvajati si ribe. Isto velja tudi za divjačino, ki je na svobodi.

Že s stališča logike kaže torej, da se ne podredi lovska tatvina, kakor v obstoječem zakonu, prosti tatvini, nego da se ustvari zanjo posebno zakonito določilo.

Po lovskem (ribarskem) pravu si sme prisvajati upravičenec lova (ribolova) razen divjačine in rib tudi druge živali in stvari, n. pr. rogovje, ki je divjačini odpadlo, jajca divjih ptic, rake, školjke in živali nižje vrste, ki služijo ribam v hrano. To naj bo označeno v besedah »ali druge živali ali stvari«. Okvir za kazen naj ne bo preozek, ker delajo zlasti v Sloveniji lovski tatovi v planinah ogromno škodo pri najplemenitejši divjačini. Denarna

kazen naj se združi obligatorno z zaporno, ker so lovski tatovi večkrat imovitejši posestniki, ki love iz strasti. Strože naj se kaznuje, kdor lovi iz koristoljubja, t. j. kdor išče v lovu dobiček s tem, da prodaja divjačino ali ribe, ki si jih je neupravičeno prisvojil.

Z nevarnim orodjem ribari, kdor strelja ribe s puško, meče v vodo, kjer žive ribe, dinamit ali druge razstreljive stvari, kdor lovi z narkotičnimi sredstvi, sploh, kdor lovi s sredstvi, ki utegnejo povzročati, da pogine mnogo rib.

Po oblastvenih predpisih je zabranjen n. pr. lov z mrežo, ki ima premajhna okenca, nastavljanje trnkov čez noč, pobijanje rib pod ledom itd.

Vlada sme odrediti kraje odnosno vode, v katerih je lov odnosno ribolov sploh prepovedan (1, c). Za posamezne vrste divjačine ali rib pa določajo oblastveni predpisi varstvene dobe, v katerih se divjačina (riba) ne sme loviti.

Strožje je treba nastopiti proti divjem lovcem, t. j. onim, ki love iz navade. Radi tega se določa pod točko 2, naj se kaznuje strože, kdor je bil že dvakrat sodno kaznovan radi neupravičenega lova ali ribarjenja.

Da je treba lovskega čuvaja, ki okrade svojega gospodarja, strože kaznovati kakor drugega storilca, pač ni treba posebej omenjati.

Posebno strogo pa je treba kaznovati divje lovce, ki se s silo upirajo onemu, ki jih ustavlja radi lovske (ribje) tatvine. Kdor uporablja silo ali preti s silo drugemu, da bi si obdržal ukradeno divjačino ali ribo, naj se kaznuje kot zločinec. Irelevantno je, ali preti ali dela silo upravičencu lova, njegovemu gostu, čuvaju ali komu drugemu.

Orodje, s katerim je lovil krivec neupravičeno, se mu odvzame, čeprav ni njegovo. Ta pristavek je potreben, ker se izgovarjajo lovski tatovi običajno, da orodje, s katerim so lovili, ni njihovo. Ako so lovili res s tujim orodjem, bo stvar lastnika, da si išče odškodnino pri storilcu. Zaplemba pa ni dopustna, ako je n. pr. krivec ukradel orodje. Bila bi krivica, ako bi se odvzelo v takem slučaju lastniku orodje, n. pr. dragocena puška, ki mu jo je krivec vzel brez njegovega dovoljenja.

Denarne kazni radi gorenjih kaznivih dejanj naj se uporabljajo za povzdigo lova in ribarstva. To določilo je eminentno fiskalne važnosti, ker dobi s tem država dohodke za povzdigo lova in ribarstva, ki bi jih morala sicer iskati drugod. Ni treba poudarjati, da je ribarstvo zlasti v naši državi velike go-

spodarske važnosti. Reja postrvi v Sloveniji je potrebna radi tujskega prometa. Velike reke v južnoizločnem delu države reprezentirajo ogromno vrednost na ribah. Pri tem naj se spominjamo bajnega bogastva na najplemenitejših ribah v Ohridskem jezeru in v vodah Bosne in Hercegovine. Vse kazni radi neupravičenega ribolova in lova naj se stekajo v fond, ki ga bo natančneje označila naredba ali zakon. (Ribarski odnosno lovski zakon.) Tak fond obstaja v Sloveniji za ribarstvo že danes (§ 27., točka 2 kranjskega deželnega ribarskega zakona z dne 18. avg. 1888, dež. zak. št. 16 iz leta 1890). Osnutek edinstvenega ribarskega zakona predvideva tak fond v členu 4.

K II.:

Največ škode se dela ribarstvu z onečiščenjem in zastrupljevanjem vodá. V poletnem času pogine mnogo rib, zlasti v manjših potokih, kjer je vodno stanje nizko in se voda neprimerno hitro ogreje. Topla voda vsebuje manj kisika kakor mrzla. Ako pa v vodi ni dovolj kisika, umirajo ribe. Če se pa izlekajo v tako vodo vrh tega še mestni kanali ali onečiščeni odtoki iz tvornic, se vzame vodi še več kisika, kar povzroča naglo umiranje rib. Onečiščenje in zastrupljevanje ribjih voda zlasti v poletnem času, ko je vodno stanje nizko, je najbolj nevarno. Preteklo poletje je poginilo v Ljubljanici niže Ljubljane na tisoče lipanov, ker je dala komisija za osuševanje barja zapreti zatvornice v najhujši vročini, ko je bilo vodno stanje nizko. V Nemčiji so v preteklem poletju popolnoma izumrle ribe v nekaterih potokih vsled hude vročine. Nemški ribarski časopisi so polnili svoje predale z vestmi o umiranju rib. Vzrok temu umiranju so predvsem tvornice, ki spuščajo v vodo strupene in nečiste snovi.

Onečiščenje in zastrupljevanje vodá je že sedaj zabranjeno v predpisih (§ 16. kranjskega ribarskega zakona z dne 18. avg. l. 1888, dež. zak. št. 16 iz leta 1890). Tudi osnutek edinstvenega ribarskega zakona za kraljevino SHS določa v členu 21., da je zabranjeno spuščati ali metati v vode, v katerih žive ribe, snovi, ki škodujejo ribam. Temu določilu pa je treba dati primerno sankcijo. Zato je potrebno, da se uvrsti v kazenski zakon določilo o zastrupljevanju rib. Po tem določilu naj se kaznuje vsak, kdor spušča v vodo strupene snovi ali onečišča vodo na način, ki škoduje ribam. Kaznuje naj se tudi upravičenec ribolova sam, ako zagreši tako dejanje. Določilo je naperjeno predvsem proti tvornicam, ki spuščajo po malomarnosti podrejenih organov ali iz brezobzirnosti v vodo strupene snovi, ki uničujejo ribji zarod.

To velja predvsem za usnjarne, ki zastrupljajo ribe z apneno klorovo vodo. Baš te tovarne jemljejo v zakup ribolovne revirje, da lahko nemoteno vršijo svoj posel. To naj se v bodoče prepreči. Ribarstvo reprezentira važno gospodarsko panogo, strupeni odtoki tvornic škodujejo zlasti v manjših vodah in predvsem plemenitejšim ribam. Zlasti v Sloveniji pa je treba ohraniti radi tujskega prometa postrvje vode neokužene. V tem pogledu je torej treba stroge zaščite zakona. Kazen, zlasti denarna, bodi občutna, ker bi sicer pri tvornicah ne zalegla.

K III.:

Iz osnutka kazenskega zakona (§ 119., 120.) ni razvidno, ali prizna zakon lovskemu ali ribarskemu čuvaju isto zakonito zaščito, ki jo imajo po obstoječem zakonu, ako jih kdo, ko so v službi, napade ali pa se jim upira. § 119. osnutka govori le o nameščencih, ki so v državni ali javni službi. Zaščititi pa je treba tudi nameščence, ki so sicer v privatni službi, opravljajo pa po zakonitih predpisih javno službo. Važno torej ni, ali so v javni službi ampak le, ali vršijo javno službo na temelju zakonitih predpisov.

Fr. Starovaški:

Oculi.*

Travniki, polje in log po sveti grudi domači
slutijo cvetno pomlád, se odevajo v pestro zelenje.
Drozeg veselo prepeva na vrhu smrekove veje,
kot da bi vriskal fant na poti k ljubici mladi.
Solnce blešči se na nebu, zrahljana je zemlja na lehi,
glej, v dolinici tihi smehlja se podlesek že v cvetju,
tratnica cvete ob stezi in setev je bujnozelena:
božja narava se vsa budi iz zimskega spanja.

Oculi bliža se zopet in sloke poletajo plašne
v domovino preljubo, da spletejo gorko si gnezdo,
ko so prestale nevarnost na dolgi poti iz juga,
mnoga je padla pač, zadeta od puške in zrnja,
ko je letela domu, v svoj dom tam v gozdu tihotnem . . .

Klés on je prišel poročat, da sloke prileta jo v loge.
Lovcu srce se smeji ob taki veseli novici,
vé, da se bliža pomlád, da ljubezen se vrača v prirodo. —

Vilko, vodja junakov, in Levtoj s psom plemenitim,
Franjo, begunec in pesnik, pa Miško, lekarnik učeni,
Linor in Nestor in Stiks in Primko, grozni terjavec —
vsi so hoteli na lov, ker prve se javljajo sloke.

Iz sosednje vasi je prišel še šolmašter Rupron,
lovec, priljubljen povsod, vesel pri zadnjem pogonu. —
Šole ni bilo ta dan, zato pa s puško na rami
hajdi na polje in v gozde, skrbi da pozabi vsakdanje,
ki mu jih dela ženíca, še bolj pa — tašča hudobna. —
Siten nadzornik je vsak, otroci nagajajo v šoli,

* VII. spev mojega »ho-ho-ho-merskega« epa: Krkopoljski lovci (V rokopisu iz l. 1916.)

župnik mu včasih zabavlja, če hripavo pojejo orgle:
križev, težav je bilo življenje naklonilo njemu,
križa najtežja sta dva: oj, Metka, ženica in — tašča...
Kislo se žena drži kot v jesihu kumare slane,
jezik obrača strupen in dolge mu pridige dela,
muke peklenske trpi naš dobri šolmašter Rupron. —

Ako se včasih zapozni, k večerji točno ne pride,
Metka že misli takoj, da možu plešo obrača
Poldka, koleginja v šoli, ki gleda tako hrepeneče,
morda pa Mica v župnišču, a morda sosedova vdova,
ki je še v letih najboljših in poje na kóru pri maši,
pa si tolažbe želi, ker reva ostala je sama,
kelnarca morda obilna v edini gostilnici vaški,
ki se zaljubi v moža, naj siv bo in plešast povrhu.
Vsako soboto so tam: naš župnik in poštar in dacar,
Rupron je tudi med njimi, nasmiha se babnici mladi...

Taka vsebina je pridig, ki Metka jih možu izbira. —
Še strašnejša od žene je ljuba tašča njegova,
oj, strupena kot gad z jezikom Ruprona zbada.

Če je hodil sam ob bregu peneče se Save,
stiskal je svoje pesti, govoril valovom je reke:
»Oj, valovje šumeče, razlij se črez brege peščene
in potópi mi taščo, ki vir je muke neznosne,
ktero prenašam vkovan v verige zakonske nesreče...
Taščo mi požri, oj Sava, da rešen bom tega trpljenja!
Da jo zagledam sedaj na bregu te reke globoke,
vrgel bi zmaja v vodo, privezal na nogo ji skalo. —
A pomrli bi sulci in somi in ščuke požrešne,
ko bi objedali kožo te babnice zlobne, strupene...«

Take pogumne besede govoril je Rupron v samoti,
ako je bil pa doma, na ognjišču zakonske muke,
voljo izgubil je vso, molče je pridige slušal. —

Skrbna je tašča že zopet osrečila zeta z obiskom.
Hčerko preljubo objame, a — zeta poljubi na usta,
v srcu preklinja zet, ko tašča pridigo začne:

»Oj, priljubi moj zet (s poudarkom besede ‚p r e l j u b i'),
nosek moj právi resnico: že z o p e t smrdiš po tobaku! —
Oj, nesrečnež ti grdi, ko veš, da so pljuča ti bolna!
Jetiko kmalu dobiš, ki spravi pod zemljo te črno...
Metka, hčerka edina, kakó te, revo, milujem,

da si baš tega človeka izbrala sebi v nesrečo!
Danes bi bila grofica, da mene si slušati htela,
prej pa ko pride jesen, boš vdova po mrtvem soprogu,
ki ti za dedščino pač ostavi le — jetiko svojo
in pa bolehnega sina, ki prvo latinsko študira.
Pameten fantič je res in vobče je meni podoben.
Da, profesor, zdravnik, minister bi mogel postati,
red za redom dobil bi, za ženo bogato meščanko,
ali jetika bleda pobere v najlepših ga letih
radi očetovih grehov in oče ima ga na vesti. —
S pipo, tobakom zastrupil si mojega dragega vnuka,
leči bo moral v grob, še predno postane minister...
Oj, prokleti tobak, oj greh, ki vpije do neba,
greh, ki zakon uniči, ljubezen nam vsako zastrupi. —
Sreče v družini nikdar ni, kjer mož zapravlja s tobakom
in ga v pipi smrdeči kadí od zore do mraka...«

»Vedite, cenjena tašča, tobaka in smotke ne maram,
danes sem eno kadil, naš župnik mi jo je podaril,
eno z znamko E, ki stanela dve le pet soldov.« —

»Kaj, v župnišču si bil? Zato pa zapestnice nosiš,
nov ovratnik imaš, obril si se danes že zopet,
ko je milo poceni v teh hudih vojskinih časih.
No, v župnišču je Mica, pred šolo sprehaja se Poldka. —
Morda tolažil si vdovo, ki peti na koru pomaga,
kelnarco morda si božal v gostilni pod senčnato lipo?
Tiho, le tiho, moj sinko, poznamo pač take gospode,
ki se brijejo pridno, da mlajši izgledajo v letih,
pa se laskajo ženskam in varajo zvesto soprogo...«

Take krilate besede, zabeljene z gadovim strupom,
moral je slušati Rupron po večkrat na mesec in leto,
prosil zaman je nebo, naj reši ga z bliskom in žveplom
tašče, najhujšega zla, poslane mu v bridko pokoro.
Ako na lovu je bil, pozabil bridkosti je svoje;
srečen je bil in vesel le v družbi prijateljev lovskih. —

* * *

V gozdu vlada mir in solnce igra se na vejah,
šoja poredno smeji se, preleta veselo po smreki,
pisana žolna pa teše in toplo si gnezdice dolbe,
gori visoko pod nebom pa vije žerjavov se četa
in potuje domov, nazaj iz toplega juga,
v mladem bukovju, glej, sveti se zrcalce srnjaku,

tam pod brinjevim grmom se stiska zajka na ložu,
daleč obkroži jo Rupron, da ne bi motil živali,
s šestnajstero potomkov, ki pride jeseni na polje.

Pridno iščejo psi po gostem in vlažnem grmovju,
lovci pa streljajo sloke, oznanjevalke pomladi.

Srečo je Rupron imel, pa tudi meril je dobro:
slok petero je nosil v nahrbtniku svojem zelenem
proti svojemu domu, vesel obilnega plena.

Pavlos, padar preslavni, stoji pred hišico svojo,
mož priljubljen povsod in znan po svojih zdravilih:
škodila niso nikomur zelišča in bezgovi čaji,
ki jih bolnikom je dajal za razne slučaje bolezni.
Tudi poceni so bila: recepti so bili po kroni,
a lekarno je vsak imel na svojem zemljišču. —
Ne pomaga zelišče, če kmeta čaj ne ozdravi,
stavi mu padar roge in kri mu pušča na vratu,
v posteljo pošlje bolnika, želodec mu s čaji zaliva,
pa mu deva obkladke, in kmalu je kmetič pokoncu. —

Ako kmet ženo pretepa, je padar večkrat v bližini:
»Sosed, kaj delaš, za Boga? — Bolan si, te mrzlica trese!
Daj, pokaži mi žilo, iztegni svoj jezik mesnati!
Ha, nevarno je res, uganil sem, kakor pač vselej:
‚halucinacije' imaš in kri ti sili v možgane...
Hitro k vodnjaku z menoj, da ti glavo debelo operem,
sicer zadene te kap in vrag te v krempljih odnese.
Kaj pa naj žena začne? Naj sáma skrbi za otroke?
Kakor je pridna in skrbna, ne bode vdova ostala:
potolaži jo sosed in vzame za svojo jo ženo.«

Ves prestrašen je kmet, boji se za svoje življenje,
rad uboga zdravnika, ki glavo mu v škafu opira,
z mrzlo vodo ga poliva, ušesa mu drgne in tilnik
s svojo krepko roko, ki vola potolči bi mogla,
še po nosu ga česne, ker v naglici noža ni našel,
da bi mu puščal kri iz žile na vratu mesnatem.
Goste potoke krvi preliva kmetič iz nosa...

»Glej, kako črna je kri! — Oj, to je nevarno znamenje!
Da se nisem podvizal, bi vrag te že pekel na ražnju...«
Bridko kmet zaihti, oj v žalosti, v kesu globokem. —

»Še en curek na glavo, potem pa ti kmalu odleže.
V posteljo moraš takoj in pil boš pelinove čaje,

mešane z brinjevim zrnjem, da kri se po žilah pomiri.
Tudi opeke kos, razbeljene na oglju žarečem,
deni na trebuh napet, da sapo preženeš smrdljivo.
Razen gorkega čaja ničesar ne bodeš užival,
žganja in vina ne pij in proč s to žvercasto pipo!«

V posteljo leže bolnik in stoka pod težkim bremenom,
vroča opeka tehta gotovo funtov sedmero. —

Žena, prestrašena vsa, ob strani gleda početje,
reva zares se boji, da ostane žalostna vdova:
morda je sosed bogati ne vzame po moževi smrti...
»Rajši tepena sem včasih, ko da bi ostala brez moža.« —
Reva kar obledi, ko zbujajo take se misli.

»Žena, kako si mi bleda!« ji reče padar sožalno.
»Nekaj pri tebi ni v redu in to je pri ženah nevarno.
V posteljo lezi še ti, pa ne k surovemu možu,
v sobici, gori v podstrešju boš spala danes in jutri.«
Naglo pretiplje jo vso po hrbtu in grudih obilnih:
»Hitro ti bije srce, to čutim in slišim natanko« — —
Dolgo padar posluša in šteje udarje na prste.

Ko jo v posteljo spravlja, še enkrat jo skrbno preišče.
»Diagnoza je prava, o tem nikakor ne dvomim.
Slušaj moje nasvete in drži se mojih predpisov:
mlado, debelo kokoš naj dekla zakolje takoj ti,
z rižem juho zakuhaj, meso obiraj pomalem,
litrček starega vina prinese postrežnica moja. —
Taka je tvoja dieta, veruj mi, da jutri boš zdrava.« —

Tak vam je Pavlos zdravník, priljubljen po celem okraju,
vztrajen na lovu, šaljiv na zadnjem veselem pogonu.

Ko je Rupron hitel mimo hišice svojega znanca,
hitro ga padar ustavi, izbira krilate besede:
»Lovski pozdrav in dober večer! Povejte mi vendar,
ali so sloke držale in psi so pridno iskali?
Kaj je z zajčjim zarodom? Pomlad je izredno ugodna.
In jerebice, prijatelj, in race, fazani in srne?« —

»Slok petero imam, jih nosim v nahrbtniku svojem,
zajčki se pasejo mladi, uhajajo s toplega loža,
štiri sem videl pod mlinom na gosti detelji mladi.
Tudi srnjakov bo letos in jerebov gozdnih in poljskih.
Pojdite z nami prihodnjič: veseli se bliža Lätare,
zgodnji kljunačev polèt obeta obilnega plena.«

»Prav imate, prijatelj, prihodnjič res moram na sloke,
danes pa, žalibog, imel sem bolnikov nešteto. —
Hej, pa stopite bliže, kozarček ga spijeva skupaj,
tudi prigrizek ne škodi po dolgem lovskem izletu.«

Glejte, v svojo nesrečo odzove se Rupron vabilu,
stopi v vežo prostrano, pokaže padarju sloke,
pa jih nemudoma skrije in spravi v nahrbtniku svojem.
Puško obesi na kljuko, klobuk in nahrbtnik povrhu.

Rad je padar obiral na ražnju pečenega zajca,
tudi ni zaničeval srnjaka, purana, kopuna,
toda najljubša jed je bila mu sloka z omako
in pa kljunačevo blato, na kruhovih režnjih zacvrto...

Urno padar prinese bizeljčana dve steklenici,
gnjati in sira in kruha in vsega, kar hiša premore.
Rupron bi jedel za dva, a vina ni dosti prenašal:
ako oplazi ga kdo z butiljko polno starine
— bodisi že po hrbtu in drugih delih telesa —
brzo ga vino omami, nasledki pa vedno so hudi...

Padar je mislil v resnici, da — spričo južine dobre —
Rupron ponudi mu v dar dve sloki ali vsaj eno.
Šolmašter pije in jé, za drugo prav malo se briga.
Padar v skominah nato izbira krilate besede
ter ga s kolcem debelim v prsa podreza in rebra:
»Čujte, predragi moj sosed, napravite mi tole uslugo:
sloki dve mi prodajte, takoj vam naštejem denarje.
Tudi vam puščam kri, zastonj vam izderem dva zoba,
ki vas morda bolita, da spati ne morete v noči.
Ali za sloki dve vam dam — kopuna v zameno.«

Šolmašter reče nato jecljaje, omamljen od vina:
»Čujte, moj padar učeni, kljunači so vsi že oddani:
dva dam župniku v dar, ker večkrat me vabi na vino.
Oj, kako bo vesel, zagledavši lovsko darilo!
Eno pa tašča dobi in morda ne pride ves teden,
ptiča ostala privoščim pa sebi v nedeljo prihodnjo,
hej, prav rezko pečena v omaki iz smetane goste.
To bo kosilo gosposko! Kako bo Metka vesela!« —

Rupron je mlaskal z jezikom, na tihem je padar preklinjal:
»Sloke imeli doma in obirali bodo jih drugi!
Jaz pa sline cedim, skomine pasem v čeljustih!« —

Hitro si nekaj domisli, natoči in Rupronu reče:
»Pijte, počakajte malo, zapalite dobro viržinko,
vrnem se v družbo takoj, ko važen posel opravim.«

Brzih korakov odide iz tople sobe prijazne,
skrbno jo s ključem zapré, da šolmašter ne bi pobegnil.
Poleg hišice bele je stala lopa prostrana,
spodaj za konja in voz, v podstrešju za slamo in krmo.
Lestvo padar prisloni, počasi tiplje pod streho
zdaj na desno, na levo in najde, kar iskal je ondi.
Kar je našel v podstrešju, pa vtakne v žepe globoke
in pritava previdno v vežo lepó razsvetljeno
ter odveže nahrbtnik, kjer shranjene bile so sloke.
Vseh petero pobere, zamenja jih z drugim darilom.

Truden od lova in vina sedí naš Rupron pri mizi,
padar pa nagloma vstopi, izbira krilate besede:
»Nujno me kliče bolnik, ne zamerite, šolmašter dragi,
da ne morem ostati v vaši družbi zabavni.
Do razpotja vas spremim, po poti pa bova kramljala,
kratek nama bo čas v tem krasnem pomladnem večeru.«

Rupron sname nahrbtnik, klobuk in rjasto puško,
čelo si potno obriše, ogrelo ga vino je staro.
Polni mesec žari se, obseva griče in gozde,
Sava globoka šumi, kot v sanjah se zibljejo smreke,
v bajnem luninem svitu široko raztezajo veje,
ki so pod težo snega nedavno se k zemlji šibile.
Cesta se vije med polji in zemlja dehtí po spomladi.

Srečno prikrevsa domov naš dobri šolmašter Rupron,
sitne vinske duhove pregnala je hoja večerna.

»Slok petero prinašam, imam jih v nahrbtniku svojem,«
reče Rupron vesel, ko stopi pod streho domačo.
»Dve dam župniku v dar, ker mož jih v resnici zasluži,
eno pa tašča dobi, da vidi mojo — udanost.
Ptiča ostala privoščiva sebi v nedeljo prihodnjo,
hej, prav rezko pečena v omaki iz smetane goste
in pa kljunačevo blato, na kruhovih režnjih zacvrto.
To bo kosilo gosposko! — Oj, Metka, poljubi me vendar!«
Pripoveduje o lovu, o padarju in tako dalje,
pridigo da si prihrani, ki morda jo žena pripravlja,
ker ni prišel k večerji in jed se je že prismodila. — —

»Dobro, pokaži svoj plen, da sloke si tolste izberem,
suhih ne maram nikakor, masti mi popijejo dosti
in pa smetane goste, ki draga je v časih današnjih.«

Rupron odveže nahrbtnik, da ženo pomiri ljubečo.
Ali, oj groza in strah — šišmiš se dvigne iz vreče,
leta pod stropom nad mizo in dela sence strahotne,
slednjič se skrije za peč, ker luči šišmiš ne prenaša...
Ha, še eden, še dva — četrti je v ječi poginil —
letala plašno po sobi, na šipe udarjala silno,
eden kar pade na tla, ker z glavo je treščil ob okno.

Nu, trije so ostali, za peč so visoko se skrili,
čakali tam so rešitve in ljube, zlate svobóde.

Onesvésti gospa se, nje lica rdeča bledijo,
milo zdihuje, ječi, besede iz ust ni nobene.
Še kot deklica nežna je miši se bala domačih,
takih miši krilatih še danes ni videti mogla.
Tudi nesrečo pomeni, če leta šišmiš blizu hiše,
kaj pa pomeni celo, če pet jih leta po sobi
baš na leto trinajsto, odkar je Ruprono vzela?!

Rupron ni mogel umeti, kako so izginile sloke?
Anti ni padar šaljivi napravil mu šale neslane
in zacopral kljunače v šišmiše dolgih kreljuti? —
S prsti si grebe podbradek, kjer prišč mu sili iz kože,
mísli misli globoke in kožo stiska pod brado,
dokler ne poči mu prišč in ženi se jezik razgiblje.
Ko so zopet osvesti, izbira krilate besede,
jeza ji v srcu kipí, oči pa streljajo bliske.
»Ti nesramni grdun, človeče z bledikasto plešo,
šolmašter s hripavim glasom, ti lovec šišmišev po skednjih!
Kdo je še videl kedaj, da bi lovec ženi prinašal
gnusne, krilate šišmiše namesto tolstih kljunačev?
Oj, kako sem nesrečna, koliko moram trpeti
v zakonskem jarmu neznosnem! Kedaj bo že konec trpljenju?
Mamica moja, oj kje si? Kako pogrešam tolažbe
spričo tega moža, nevrednega tega imena!
Sinko, preljubi otrok, kako boš nesrečen v življenju,
grehi očetovi bodo nad tabo se, žal, maščevali! —
Mrhar, tepec, ne lovec! Ne boš mi puške več nosil!
Mamico jutri pokličem, da speče tvoj plen imenitni
baš po receptu za sloke in jed naj tekne ti dobro!
Fej, šišmiši smrdijo in prt so pomazali beli,

spódi živali mi vun, pa ti še ž njimi poleti,
da ne vidim te več ne v sobi, ne v postelji mehki!« —

Oboroži se Rupron, ne s puško, pač z metlo široko,
urno okna odpré, junaško za peč se postavi,
da začel bi pogòn na živali dolgih kreljuti.
Skozi okno odprto se ena reši in prhne
v mrak spomladne noči in išče si kritja v podstrešju,
drugo pa z metlo pobije in daleč jo vrže na cesto.
Tretja ne mara na plan, ne vabi svoboda je zlata,
veši ogromni podobna leta po sobi prijazni. —
Trudna od dolgega léta bi rada počivala zopet,
pa si kritje poišče v krasnih — kodrih gospejnih,
črnih kakor noč, ko tèma v podstrešju nad skednjem.
Z ostrimi krempeljci grebe, zapleta se v kodre umetne,
odletela bi rada: zaman so njeni poskusi,
divje maha s perotmi, še bolj se reva zapleta,
in nesrečni gospé še Rupron ne more pomoči...

Z divjim krikom, obupnim pograbi Metka vlasuljo,
pa jo z živalico vred zaluča na trato pod oknom,
metlo možu iztrga, udriha po hrbtu njegovem
in po bledikasti pleši in kamor z orožjem doseže...

Oj, boginja Diana, zakrij si lice deviško!

Iz lovskega oprtnika.

Sedemdesetletnico svojega rojstva je obhajal o božiču 1922 čvrst in zdrav pristni lovec in ribič Adolf Kapus v Kamni gorici. Širom slovenske domovine znanemu starini želi Slovensko lovsko društvo še obilo veselih lovnih dni!

Umrl je dne 25. februarja t. l. v ljubljanski okolici splošno znani original lovskega čuvaja in izbornega trobentača — Josip Smrekar, po domače »Bratek«, v najlepši moški dobi, star 42 let. — Bodi mu ohranjen blag lovski spomin!

Odlikovan z redom sv. Save V. vrste je gozdar in naš sotrudnik g. M. Hanzlovsky v Kostanjecivi. Čestitamo!

Tretja mladinska preizkušnja ptičarjev. Klub ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani priredi tudi letos mladinsko tekmo, in sicer dne 22. aprila v lovišču občine Ježica in D. M. v Polju. Zbirališče je ob pol osmih zjutraj na vrtu restavracije na južnem kolodvoru v Ljubljani. Preizkušnja se vrši ob vsakem vremenu. Pripuščeni so k tekmi ptičarji vseh vrst, ki so rojeni v l. 1922 in ki so vpisani v Jugoslovanski rodovnik ptičarjev ali v kako od kluba pripoznano rodovno knjigo, odnosno, ki imajo pravico do vpisa. Darila so tri: I. 100 Din, II. 40 Din, III. 25 Din. Razen tega posamezna častna in posebna darila. Vsak pes dobi od kluba diplomo z navedbo dobljenega darila in s kratko oznako njegovega stasa in njegove odlakanosti. Preizkusi se: delo po sledu, poljsko delo (nos, iskanje, stoja, poslušnost in gonja zajca, tiha ali glasna) ter ostrost napram mačkam. Sicer pa veljajo za preizkušnjo popolnoma določila za drugo mladinsko preizkušnjo, objavljena obširneje v »Lovcu« iz leta 1922, štev. 5—6, str. 81. — Prijave in prijavnino je treba poslati najkesneje do 15. aprila klubovemu tajniku dr. Francetu Lokarju v Ljubljani, Sodna ul. št. 11. Prijavnina za psa znaša pri klubovem članu 15 Din., pri takem prijavitelju, ki je član in lovec po poklicu, 5 Din, pri nečlanih 50 Din. Kdor se prijavi po 15. aprilu, mora plačati dvojno prijavnino. Lovcu po poklicu, ki je član kluba in pripelje k preizkušnji lastnega psa, povrne klub železniške vozne stroške zanj in za psa. Če pripelje poleg lastnega psa še tuje pse, se mu povrne vožnja samo za njegovega psa. Ako pripelje le tuje pse, mu ne povrne klub nikakih stroškov. Klub opozarja člane, ki so dobili v l. 1922 mlade pse od kluba, da je njihova častna dolžnost, da pošljejo pse na preizkušnjo. Udeležite se te preizkušnje sploh vsi, ki se zanimate za psorejo.

Letošnji občni zbor ljubljanskega kluba ljubiteljev ptičarjev se bode vršil 21. aprila ob 8. uri na vrtni verandi ljubljanskega hotela Union. Dnevni red je običajen. Ker se vrši občni zbor na

predvečer mladinske preizkušnje, mora biti udeležba tem večja in ne sme manjkati nikdo, komur je pri srcu razvoj psov-ptičarjev.

Zastrupljevanje vran v lovišču občine Sv. Krištof pri Laškem. S prijaznim sodelovanjem našega tovariša g. dr. Čadeja smo mogli izvršiti naročilo okr. glavarstva glede zastrupljevanja vran. Nametali smo ponovno na morda 20 različnih krajih strup fosfor, pomešan s krvjo in moko. Uspeh je popoln. Veliko število poginulih vran smo našli povsod, opazijo se le še posamezne. Zanimivo je bilo opazovati vedenje vran. Zastrupljene so odletele po nekaj sto korakov proč, sedle na drevesa, kjer so namršene čepele in se stresavale. Ko jih je začela premagovati slabost, so se krčevito oprijemale veje, nato pa pocepale na tla. G. M. je opazoval eno, ki je sedela na jelši ob Savinji. Padla je na suho, pa zdrčala nato v vodo. Tovarišice so se z divjim kričanjem poganjale k njej, da bi jo rešile, dokler je ni voda odnesla. Kmetje so zelo hvaležni za to delo, lovci pa veseli nad lepim uspehom. —o—

Nenavaden lisičji lov. Naš stari lovski prijatelj Peter se je odpravil meglenega jutra na lov. Komaj je prišel iz graščine, že je »zacvilil« njegov Karo. Lisica je prišla na strel in odhitela, kar se je dalo proti Kolpi. Na grajskem vogalu je vrgel za njo — svojo suknjo grajski Jože, ker ni bilo nič pripravnejšega pri roki. Lisica je zbežala proti mlinu, kjer so jo opazili mlinarski hlapci in zagnali velik hrup. Pod grajskimi skalami stoji mlinarjev svinjak. Tja med skalovje je prhnila lisica, hoteč uiti svojim zasledovalcem. V tisti luknji pa je imela mlinarjeva psica — mlade. Lahko si mislite, kakšna »muzika« je nastala v luknji! Končala je šele, ko so lisico pobili. Takih slučajev je malo in zato naj ta dogodek, ki se je zgodil pri Pobreškem gradu v Belokrajini, izpopolni lovsko kroniko. B. R.

Oznanjevalci pomladi. Dne 27. februarja so videli ljubljanski lovci pod Lipami prve pribe in prve galebe; kake vrste so bili galebi, niso mogli razločiti. — P. Gilly v Višnji gori je videl 22. februarja na prekopnji prve škorce. — Revident Južne železnice Leop. Egger je opazoval nastopne vrste: 5. januarja velikega strnada na postaji Dolenjskega kolodvora; 20. febr. prvega škrjanca-hribovca sredi tira proti Rdečemu križu; 4. marca je slišal peti prvega drozga in istega dne je videl prvo tropo škorcev, ki jih je bilo 40 do 50; 11. marca prve pastiričice, dve do tri; 12. marca že več, štiri do pet. — Iz Savinjske doline nam piše g. Franc Klančnik: Dne 1. marca t. l. sem našel prve zajčke v kupu gnoja v vinogradu. Bili so trije, menda šele ravnokar skoteni. Dne 2. marca sem videl prva dva divja goloba — znamenje bližajoče se spomladi. Pretečeni teden sem zastrupljeval vrane po navodilu, katerega sem čital v »Lovcu« (letnik 7, št. 12). Uspeh je bil zelo dober. Ljudje so s tem zelo zadovoljni, ker jim vrane delajo veliko škodo. Lisic je bilo letos tukaj zelo malo. Meni so prišle pred puško dve, pa so mi obe ušle, ker nisem bil pripravljen.

Razglas. Prošnje za pripustitev k državni preizkušnji za gozdno varstvo in tehnično pomožno službovanje in k preizkušnji za lov in lovsko službovanje naj se vlože do 31. marca 1923 pri direkciji šum v Ljubljani. Pravilno kolkovane prošnje (za vloge 3 Din, priloge 1 Din, odnosno dopolnilo do 1 dinarja, rešitev 10 Din) je opremiti v smislu določil naredbe bivšega avstrijskega zemljedelskega ministrstva z dne 3. februarja 1903, drž. zak. štev. 30, odnosno štev. 31, in sicer je priložiti: a) za gozdno varstveno in tehnično pomožno preizkušnjo krstni list; izpričevalo o neoporečnosti, potrjeno po policijskem, odnosno okrajnem političnem oblastvu; izpričevalo o uspešno dovršeni gozdarski šoli ali pa vsaj o dovršeni ljudski šoli in triletni gozdarski praksi. Uspešno prebita doba v gozdarski šoli se všteje v triletno prakso. b) Za lovsko in lovsko varstveno preizkušnjo: krstni list; izpriče-

valo o neoporečnosti, potrjeno po policijskem, odnosno okrajnem političnem oblastvu; izpričevalo o najmanj enoletni lovski praksi. Preizkušnja bo meseca septembra 1923 pri direkciji šum v Ljubljani. Natančnejši rok se kandidatom, pripuščenim k preizkušnji, prijavi pravočasno.

Razglas. Direkcija šum v Ljubljani daje v zakup za dobo petih let verskozakladno lovišče v Notranjem Bohinju, v dolini »Sedmih jezer«, »Pri jezeru«, na planini »Komna«, ležeči v katastralni občini Suhor, v kat. skupni izmeri okoli 5982 ha. — S kolkom 3 Din, taksa 20 Din in 10 % vadijem opremljene ponudbe je vložiti do 2. marca 1923 dopoldne pri Direkciji šum v Ljubljani, ki daje, kakor tudi šumska uprava v Bohinjski Bistrici, vsa potrebna pojasnila.

Razglas. Dne 21. marca t. l. ob 10. uri se vrši pri okr. glavarstvu v Litiji javna dražba lovišča občine Polšnik. Lov se odda v zakup za dobo petih let, t. j. od 21. marca t. l. do 20. marca 1928. — Zakupni pogoji se lahko vpogledajo med uradnimi urami pri okrajnem glavarstvu v Litiji.

Nagrade za ubite volkove je direkcija šum priznala upravi graščine Snežnik 1500 Din za štiri volkove (2 volkulji in 2 volka), ki so jih ustrelili graščinski čuvaji Ivan Allmayer (2), Matevž Kočevar (1) in Franc Razdrih (1) pri zasledovanju, in sicer dne 28. januarja 1923 tri, dne 29. januarja 1923 pa enega. Zasledovanje je z veliko spretnostjo vodil graščinski revirni gozdar J. Kibic, ki je ustrelil 11. februarja t. l. 37 kg težkega volka, za kar mu je bila priznana nagrada 375 Din.

Nagrado 500 dinarjev je direkcija šum prisodila Francu Schneiderju v Željnah (v zmislu razglasa pokrajinske uprave z dne 21. jan. 1922) za dve volkulji, ustreljeni na gonji dne 22. oktobra 1922 v revirju Karla Auersperga

Lovski klub v Dol. Logatcu je daroval Zelenemu križu 200 Din namesto venca na grob rajnemu klubovemu predsedniku Ivanu Mankoču.

Znaki za javne straže se dobivajo pri okrajnih glavarstvih po 5 Din.

RIBARSKA MREŽA.

Občni zbor Slovenskega ribarskega društva v Ljubljani se je vršil dne 30. januarja t. l. v hotelu »Union«. Po običajnem pozdravu društvenega podpredsednika poda društveni tajnik poročilo o delovanju društva v l. 1922. Tajniški posli v preteklem letu so zelo narasli. Rešilo in odpravilo se je 236 dopisov (lani 103). Oblastva in posamezniki se češče obračajo na ribarsko društvo za izvedeniška mnenja. Vališče v Želimljah je sprejelo preteklo leto 68.000 postrvjih iker. Mladice so se vzgojile do enoletnic, ki jih je bilo okrog 6000. S temi je društvo predvsem rekreiralo vrhniški revir, ki je vsled vojnih dogodkov največ trpel. Sulčjih iker ni bilo mogoče dobiti, ker je bila za časa drsti trajna povodenj. Društvo je predlagalo vladi, naj razširi kranjski ribarski zakon na vso Slovenijo, kar je našlo sicer umevanje pri pokrajinski upravi, ne pa pri centralni vladi v Beogradu. Velik uspeh je doseglo društvo z izenačenjem predpisov glede varstvene dobe in najmanjše mere rib. Društvo je tudi predlagalo, naj se sprejmejo v novi kazenski zakon predpisi, ki bodo uspešneje ščitili ribarstvo. Velik boj je imelo društvo z industrijo, ki z malomarnostjo in brezobzirnostjo uničuje ribji zarod s tem, da spušča v vode strupene snovi. — Tvornica Indus na Vrhniki in papirnica v Goričanih sta uničili preteklo leto na stotine salmonidov, ker so spuščale v vodo strupene odtoke. Ribarsko društvo je doseglo, da sta morali napraviti obe tvornici čistilne naprave. Mnogo škode je bilo tudi v Ljubljanici z neupravičenim zapiranjem Gruberjevega kanala ob času najhujše vročine. Poginilo je na tisoče lipanov. Društvo je ukrenilo potrebno, da se to v bodoče prepreči. Da doseže vpogled v vodopravne naprave, ki škodujejo ribam in ovirajo njih prehod za časa drsti, je

prosilo društvo vlado, naj ga obvesti o vsaki vodopravni razpravi. Vlada je tej prošnji ustregla.

Okrajni ribarski odbor ni mogel izhajati z dohodki, ki jih ima na razpolago, ker so bili osobito stroški vališča ogromni. Treba je bilo napraviti cementne jame za krustaceje, kar je stalo okrog 30.000 kron. Radi tega je društvo skušalo doseči, da se zvišajo takse ribarskim knjižicam. Prizadevanje je bilo brez uspeha, ker društvo ni našlo razumevanja v Beogradu. Radi tega se je moralo obrniti na zakupnike revirjev, da prostovoljno prispevajo k dohodkom ribarskega odbora. Vsem zakupnikom, ki so se odzvali temu vabilu, izreka odbor najsrčnejšo zahvalo. Društvo je doseglo tudi, če je vlada zvišala takse za samosvoje revirje na 15 kratni znesek.

Da se prepreči tatvina rib, se je društvo obrnilo na V. orožniško brigado, ki naj naroči orožnikom, da legitimirajo vsakega lovca rib. Tudi se je društvo obrnilo na vse hotelirje v Ljubljani in jim zagrozilo, da jih ovadi sodišču radi nakupa sumljivega blaga, ako bodo kupovali ribe od ljudi, ki se ne izkažejo s predpisano ribarsko knjižico ali z dovoljenjem ribarskega upravičenca, da smejo loviti in prodajati ribe. Društvo si je nakupilo, kolikor dovoljujejo denarna sredstva, nekaj znanstvenih knjig, ki jih rabi za strokovna izvedeniška mnenja oblastvom. Za izdajanje poljudnih ribarskih spisov pa je društvo ustanovilo fond, ki ga je podprla tudi vlada.

Nato je podal društveni blagajnik blagajniško poročilo. Dohodki revirnega odbora so znašali 16.969·83 Din (lani 4854 Din), izdatki 14.711·55 Din (lani 2552 Din). Največ dohodkov so dale ribarske knjižice, namreč 8021·50 Din (lani 1100 Din). Največ stroškov pa so zahtevale investicije v Želimljah: 7886·90 Din. Letos se je izdalo 375 knjižic (lani 281, predlani 106). Dohodki ribarskega društva so znašali 2314·23 Din, izdatki pa 1439·89 Din.

Društvena preglednika predlagata, da se da odbornikom absolutorij. Vsa odborniška poročila so bila sprejeta in absolutorij odobren. Sklenilo se je, da se zviša letna članarina na 30 Din.

Ob splošnem odobravanju občnega zbora se je izvolil za ribarstvo velezaslužni profesor Ivan Franke za častnega člana ribarskega društva.

Pri slučajnostih se je sklenilo, da se nakupi iz sredstev okrajnega ribarskega odbora knjižnica prof. Franketa.

Odborova seja Slovenskega ribarskega društva. Novi odbor se je sestavil sledeče: predsednik primarij dr. Ivan Robida, podpredsednik višji sodni svetnik Anton Mladič, tajnik dr. Avgust Munda, drž. pravdnik, blagajnik Vilko Tome, višji revident južne železnice, gospodar Slavko Plemelj, tržni nadzornik; odborniki: dr. Rudolf Kobal, sanitetni podpolkovnik, Lavoslav Pečanka, višji ravnatelj Kreditne banke, Edvard Dolenc, trgovec v Kranju; preglednika Vinko Prochazka, lekarnar, in Viktor Adamič, nadzornik juž. železnice. — Gradišarju, ki vodi vališče v Želimljah, se zviša mesečna nagrada na 250 Din. — Sklene se sprejeti od vlade ponujenih 50.000 postrvjih iker, 1000 komadov za 30 Din za vališče v Želimljah. Del mladic bo društvo oddalo spomladi, nekaj jih pa vzgoji v enoletnice. Enoletnice pa bo mogoče vzgojiti le tedaj, ako ne bo v vališču sulčjih mladic.

Zakupodaja ribolova. Pri gozdarskem uradu v Soteski, pošta Toplice, Dolenjsko, se odda v zakup ribolov v reki Krki od izvira do malinskega jeza v Rumunji vasi s stranskimi pritoki, izvzemši okraj št. 73, Žužemberk od Draške vasi do Dvora. Zakupne pogoje, kakor popis ribolovnega okraja, pošlje gozdarski urad Soteska proti vplačilu poštnine; istotako dovoli iz prijaznosti vpogled vanje g. F. K. Kaiser, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6.

SLOVSTVO.

Lovački Glasnik. »Savez Lovačkih Društava za Vojvodinu« je začel v Novem Sadu izdajati mesečnik »Lovački

Glasnik«. Prva številka (15. decembra 1922) prinaša pravila »Saveza«, čigar namen je »podizanje racionalnog lova, vaspitanja lovaca stružnim savetima, priredjivanje raznih utakmica, gadjanja gajenje divljači, priredjivanje raznih utakmica, gadjanja in sprovadjanje organizacije društava, koja su obvezni članovi saveza.« — Poročilo o prvem kongresu lovskih društev za Vojvodino smo prinesli na drugem mestu. Novo glasilo priporočamo našim lovcem. Polletna naročnina znaša 15 Din, celoletna 28 Din. Naslov glavnega urednika: Mg. joca Divild, apotekar, Kać kod Novog Sada.

MALA OZNANILA.

Psarna Krim odda meseca maja mlade nemške resaste ptičarje, poležene iz Žive Podjunske I. R. P. 1F od Sturma Lauchatal I. R. P. 2E. Cena po dogovoru. Lastnik dr. France Lokar, Ljubljana, Hradeckega vas 47.

Naprodaj so mladi cocker-španijeli iz Frigga Grünbach šp., vzr. knjiga št. 110 P, po Gauner šp., vzr. knjiga št. 268 O. Natančnejša pojasnila pri lastniku Mlocki, Wels, Gornje Avstrijsko, Goethestrasse 17.

Prodam 6 mesecv staro psico-ptičarko nemške pasme, belorjave barve. Ceno pove lovec Mihael Rantaša, Bunčani, p. Križevci pri Ljutomeru.

Nedresiran enoletni kratkodlaki prepeličar, krasen eksemplar, se odda za 250 Din, eventuelno zamenja za istrskega braka. Jos. Godler, Dolenja vas, pošta Videm ob Savi.

Dobra psica braka se odda, ako se zanjo vrne mladič. Oton Wölfling, Bled.

Izgubil se je lovski pes, irski seter »Lord«, kodraste dlake, dne 21. januarja t. l. med vožnjo Lesce—Ljubljana. Pes je bil na lanski razstavi psov odlikovan in bo gotovo vsem lovcem znan. Pred kratkim je bil za levim očesom operiran in je imel 21. januarja 1923 še odprto rano. Kdor o njem kaj izve, naj blagovoli proti primerni nagradi sporočiti na naslov: Josip Bergman, Ljubljana, Poljanska cesta 85.

Tražim odstrel 2 do 4 velika petelina. Ponude uz naznaku cijene neka stave samo oni, koji mogu zajamčiti, da će petelini biti točno preslušani. — Adresa: Dr. Milovan Zoričić, kr. banski savjetnik, Zagreb, Jurjevska ul. 18.

Podgorski:

Lisičje.

III.

Divjala je že vojna, tam na bojnih poljanah Galicije, kamor je bil vojni metež leta 1916. zanesel tudi mene. Sedeti bi bil moral za pisalno mizo in voditi stroge preiskave proti maloruskim seljakom, ker so bili preveč vljudni napram ruskim kozakom, ki so bili prodrli do Stanislavova, moje takratne garnizije, toda lovska žilica mi le ni dala miru in me je silila ven. Nič bolje se ni godilo mojemu tovarišu ritmojstru baronu Nevinu, ki je poveljeval konjski bolnici in imel seveda vsega dovolj, samo dela nič. Pa je prišel koncem marca poljski šlahčič vitez Komornicki in povabil naju na lov na divje prešiče na svojo graščino v Babinu. Nevin je zapregel dva čila rjavca in letelo je, da so se kar iskre kresale pod konjskimi kopiti. Vkljub hitri vožnji sva rabila tri ure do tja. Na cesti blizu grada je že čakala »poginjka«: gonjači, zvečine mladi fantiči 10—15 let v pisanih maloruskih suknjah in kožuhih. Lovišče je od gradu, ki so ga bili Rusi precej razdejali, dobro uro hoda oddaljeno. Zato je dal naš gostitelj zapreči dva kmečka voza, da smo se peljali prav v lovišče, kakor je menda to tam navada. Vsega skupaj nas je bilo 8 strelcev pa kakih 20 gonjačev. Vreme pomladno, mehko. V gozdu je še povsod ležal sneg, da se je divjad lahko sledila. Gozd ni bogve kaj, največ bukovje, nekaj črnega lesa vmes, redka rast, čisto drugačno lice kakor pri nas. Pravzaprav je čudno, da se prešiči drže v takem nizkem lesu.

Zagoni[1] so bili še dosti spretno prirejeni; v tem oziru vsa čast vitezu Komornickemu. Malo smešno se mi je zdelo samo to,

[1] Zagon je ruski lovski izraz za nemški der Trieb in se mi zdi točnejši kakor naš izraz gonja.

da je eden gonjačev nosil velik kravji zvonec, da bi plašil divjačino. Pa mora biti že tako prav! V prvem zagonu je bil samo en divji prešič, ki pa jo je ubral nazaj skozi vrsto gonjačev. V tem zagonu ni padel niti en strel. Tudi drugi zagon ni bil boljši; prešičev sploh ni bilo v tem delu gozda, počil je en sam strel, ki je veljal lisici, ki pa ni obveljal, zakaj dolgorepka je odnesla zdrave pete. Zadeti lisico v diru s kroglo je pač težko.

Od tretjega zagona smo si obetali največ. Ob državni cesti, proti Kalužu leži mlad črn gozd, kakih 15 do 20 let star, vmes breze in jelše, svet močvirnat. Tu se prešiči najrajši drže, ker imajo zavetje in lahko rijejo po blatu. Meni je bilo odkazano stojišče v levem boku zagona ob tri metre široki preseki. Prav zadovoljen sem ga bil, kajti vse je kazalo, da utegne semkaj res kaj priti. Sedem na lovski stolček, ki sem ga bil vzel s seboj, in opazujem strelske jame, ki so se vrstile ob preseki. Bogve kdo jih je izkopal, ali naši ali Rusi? Zamislim se v položaj tistih, ki so tu ležali v sovražnem ognju in mnogi tudi obležali. Iz daljave se je sempatja slišal votel grom velikega možnarja tam ob Strypi. Tam bitka, tu — lov, tam smrt, tu — zabava; kakor ima pač kdo srečo! Spomnim se, kako je bilo pred poldrugim letom, ko sem prvič zaslišal pok granate, tuljenje šrapnela nad glavo. Ko tako premišljujem, se oglasi rog, znamenje, da se je zagon pričel.

Sam vrag vedi, kaj mi je padlo v glavo, da sem začel preminjati patrone. Imel sem trocevko-brezpetelinko kal. 16 krogle 9·3. Prej sem bil dal v obe cevi kroglo sistema Brenecke, pa sem začel misliti: če ti pride lisica, kakor prej onemu strelcu v drugem zagonu, jo boš prav tako zgrešil, kakor jo je oni. Zato premenim patrono in denem v desno cev debele šibre, tako da sem imel v desni šibre, v levi kroglo in v spodnji cevi seveda tudi kroglo, in sicer z bakrenim plaščem.

Toliko da puško zaprem, že zaslišim v smrečicah nekak ropot, kakor če bi kaj težkega padlo na tla, takoj nato pa hlastno dirjanje. Smrečice se zamajejo in dobrih 70 korakov v goščavi se pokaže nekaj črnega in postoji. Medved ali prešič, razločiti ne morem. Ali naj pomerim in sprožim v to črno maso v goščavi? Ne, počakaj, da vidiš, kaj je! Toda, glej zlomka, tisto črno naenkrat izgine, pokaže se pa druga črna masa, in sicer prav tako nerazločno. Ako bi bilo to pri nas doma, kjer ni prešičev, bi vedel, da ne more drugega biti kakor — medvedje, tukaj pa si nisem bil na jasnem. Srce mi je utripalo, da mi je sapa zastajala. Zopet se smrečice zamajejo in črna masa se izravna — tako da sem razločil, da so — prešiči. Kaj mi je storiti! Ali naj streljam,

ali naj počakam, da stopijo na preseko? Da pridejo preko preseke, nisem dvomil; vprašanje je bilo le to: bodo li preseko preskočili v divjem skoku, ali jo bodo pretekli. Že to vprašanje me je begalo, pridružilo se mu je pa še drugo. S kakšno kroglo naj streljam? Razdalja je znašala kakor rečeno dobrih 70 korakov, torej tudi za kroglo iz gladke cevi ne preveč. In taka krogla dosti več izda, če se prav zadene, kakor drobna kroglica 9·3. — Kroglica iz risane cevi je pa zopet bolj točna, kakor krogla iz gladke, in v diru bo treba dobro pomeriti. Odločim se za 9·3, prestavim vzmet, prislonim puško k licu in pomerim po preseki. Vizir - muha, vse je v redu, le prešičev še ni ven, zato puško odslonim. Kar se pomoli na robu preseke iz goščave kakor komolec dolg rilec z ogromnimi bleščečimi čekani in postoji. Samo rilec je molel iz goščave, živoła ni bilo videti. Pridržim sapo in zopet prislonim puško k licu. Vsak hip mora merjasec stopiti na preseko. Bile so le sekunde, ali meni so se zdele večnost. Končno se me merjasec vendarle usmili, plane na preseko, jaz poiščem rebra in sprožim. Rezek pok od moje strani — nedolžen, vesel migljaj z repkom od njegove in — ločila sva se za vedno. Vsak hip mora obležati, pravim sam pri sebi in poslušam, kdaj pojenja dirjanje in se zasliši lomaščenje in brcanje iz goščave. Čakal sem zaman, dirjanje je res potihnilo, ali brcanja ni bilo. Zgrešil!

Po končanem zagonu sem sicer preiskal nastrel, toda ščetinec ni pustil ne ščetin ne krvi na mestu, torej sem se moral polagoma sprijazniti z zavestjo, da sem zopet enkrat pošteno zgrešil. Strel s kroglo v skoku ni igrača. Tovarišu ritmojstru se tudi ni godilo nič bolje kakor meni, kajti tudi on je vsekal mimo, in to mi je bila edina tolažba.

V četrtem zagonu sem dobil stojišče na obsežni poseki. Gonjači so bili komaj pričeli, že se prikaže lisica. Stal sem za visokim kupom vejevja, ni me mogla opaziti. Pustil sem jo na 20 korakov blizu in sprožil. Seveda je ostala na mestu. Proti koncu zagona sta padla dva strela hkrati pri mojem sosedu na levi. Prišlo mu je krdelo prešičev, toda zadel ni nič. Torej tretji tovariš v nesreči. Pa tudi meni ni bilo baš najprijetneje pri srcu, kajti če bi ne bil jaz streljal lisice, bi bilo to krdelo prešičev prišlo baš k meni in kdove, če bi ne bil bolje pomeril, kakor sem merjasca. Pa boljši je vrabec v roki, kakor golob na strehi. Po tem pravilu sem se ravnal tudi v petem zagonu, ko me je zopet obiskala tetka dolgorepka. Stali smo v precej visokem smrekovem lesu redke rasti, tako da sem videl soseda na levi in desni. Pa ti pride v bližino mojega soseda na levi takoj ob

početku zagona lisica. Skrbno se trudi, da bi se neopaženo ukradla mimo mojega soseda, ki je res ne opazi. Prihruljeno se plazi dalje in venomer zre na soseda. Pri tem pa prekanjenka prezre, da se bliža naravnost v mojo trocevko. Ko mi pride na 30 korakov, ji moja trocevka upihne luč njenega pregrešnega življenja. To je bila danes že druga kapljica lisičje tolažbe v kupo merjaščeve grenkobe. Pa prišla je še tretja.

V zadnjem zagonu je gospod Fedor, ki je stal nekoliko niže od mene, dvakrat upalil po lisici, kar jo je še bolj vzpodbodlo v njenem divjem begu. Pridrevila je k meni kakor strela, no, pa sem bil dobro pomeril in jo prestregel, da ji ni bilo treba dalje bežati.

Te tri lisice so me nekoliko potolažile zaradi smole z merjascem, še bolj pa slastna večerja pri gospodu vitezu Komornickem. Motilo me je pri tem edinole to, da smo tolikokrat menjali patrone, kajti pri pojedinah poljske šlahte je običaj, da se k vsaki jedi pije čašica drugačnega žganja. In posledica? To je bilo dobro, da smo se vozili v nočnem hladu domov.

(Dalje prih.)

M. Hanzlovský:

Obris lovskega živaloslovja.

(Dalje.)

Svizec (arctomys marmota L.).

Svizec živi v splošnem še samo sporadično po revnih skalnih pustinjah centralnih alp, pa tudi še v Karpatih in Pirenejih; žal, da povsod vidno pojema. Svizec je navidezno zelo neokreten. Glava mu je debela, zgornje ustnice so močno preklane. V zgornji čeljusti ima dva dletasta, do 2 cm dolga zoba, ki sta pri starejših svizcih zlatorumena, pri mlajših pa belkasta. Mala ušesa so skrita v rumenkastem kožuhu. Dolžina košatega repa znaša eno tretjino dolžine vsega telesa; podplati so goli. Črni in močni krempljі so kakor nalašč ustvarjeni za kopanje.

Svizec živi družno v podzemeljskih rovih, ki si jih izgrebe v solnčnih legah. Starejši svizci živijo vsak zase. V teh luknjah prezimijo, in sicer traja zimsko spanje od oktobra do majnika. Čez poletje se pase pod milim nebom. Med pašo opravlja en svizec službo stražnika, in če opazi nevarnost, jo naznani okolici z glasnim žvižgom. Komaj se je polegel jek piska, že ni videti nikjer nobenega svizca: vsi so se poskrili z bliskovito hitrostjo.

Med pašo in pažnjo sedi svizec na zadnjih nogah. — Preden se podajo svizci k zimskemu počitku, zadelajo rove od znotraj z zemljo in kamenjem.

Parenje se vrši v mesecu aprilu. Samica nosi poldrug mesec in povrže 2—4 slepe mladiče, ki dorastejo šele v tretjem letu. — Največji sovražnik svizca je mogilnik in druge orlje vrste, ki napadajo pasočega svizca iz sinjih višin. Dostikrat se posreči svizcem, da se še pravočasno rešijo v rov, toda postanejo gotova žrtev ujede, če so se preveč oddaljili od doma.

Gorski lovci počakajo svizca ob rovu, preden se poda na pašo. — Svizec bi moral kot posebno redka žival biti deležen zaščite, toda lovci, ki izvršujejo zalaz na divje koze, ga preklinjajo, ker jim skazi z reskim žvižgom najboljše nade za nadaljnji zalaz. — Divje koze poznajo ta žvižg prav dobro, postanejo takoj pozorne in jo najrajši takoj uberejo iz nevarnega kraja.

Bober (castor fiber L.).

Bober velja za največjega glodalca, ki živi samo še ob rekah Rusije, ob Reni in srednji Labi; v nižjih podonavskih krajih je pa že docela izumrl, torej je za naše lovce brez pomena.

Perjad nizkega lova.

Skalna jerebica ali kotorna (caccabis saxatilis Meyer).

Ta jereb živi samo v skalovitem svetu, ki ima značaj planin in se vzpenja do višin ledenikov. — V naših krajih sem naletel na skalne jerebice v kamenitih plazovih Studora (Notranji Bohinj), v večjem številu pa ga najdemo na obronkih Čavna, Jelovca oziroma vsega Trnovskega gozda in v skalovju nad Ajdovščino in Vipavo. — Kotorna je po obliki telesa podobna golobu, a je seveda mnogo večja. Kotorna nosi jako pestro pernato obleko. Kljun in noge so rdečkaste, podbradek je bel in črno obrobljen. Perje kaže po hrbtu modrikasto sivo barvo in je ob prehodu na perutnice umazano rdečkasto, po prsih pa rjasto. Na vsaki strani pasa so temnorjave, črnoobrobljene lise. Rep je, razen sivih srednjih peres, lepo rdečkastorjav. Perje samice ni tako pestro in je dokaj svetlejše. Vsled svoje barve se more skalna jerebica dobro prilagoditi okolici in izvrstno skrivati. Živi v kitah po 10—20 skupaj. Navadno se oglašajo kotorne v zgodnjih jutranjih in pa večernih urah; oglaša se pa tudi, če jo kaj prepodi, čez dan pa, ako pokriva kraj gosta megla. Hrani se z raznimi gorskimi zelišči, semenjem in mrčesom. Živež si hodi iskat, če ni drugače, v nižje kraje, osobito v zimskem času, ko pokrije sneg sleherno pašo.

Če se je kita razpršila, se na vztrajno klicanje petelina kmalu zopet zbere. Petelin se pri klicanju postavi na kako vzvišeno mesto, odkoder nima samo dobrega razgleda, ampak se čuje tudi njegov glas daleč naokrog. Če je kita zopet zbrana, ne pusti zlepa ne psa ne človeka blizu in zleti na daljšo razdaljo.

Rastitev se vrši v aprilu in majniku. Ob tem času se razdeli vsa kita v pare, ki si nato poiščejo prikladne prostore za valjenje. Preden se pa kita loči, nastane za kako lepotico med petelini ljut boj. Samica si napravi v kakem skritem kotičku preprosto gnezdo in zleže 10—15 jajec, katere valita s samcem vred 20—24 dni. Komaj so se izlegli piščanci posušili, že gredo za puto, ki jih prične poučevati v iskanju potrebne hrane. Spretnost skrivanja jim je takorekoč prirojena. Vsa družina ostane skupaj do prihodnje rastitve. Do tega časa postane seveda marsikateri član družine žrtev bistrookega kragulja ali sokola. Veliko jih pa tudi polovijo razni temni elementi v zanke.

Pri lovu s fermačem je potrebno dvoje: dober in vztrajen pes z dobrim nosom in pa dober strelec. Če si zalotil kito kotorn, je gledati v prvi vrsti, da se odbije vodnik kite. To je v največ slučajih nemogoče, ker mu to ne dovoli teren in pa ker zletijo jerebice z izredno naglico na vse kraje. Če se mu je posrečilo odbiti voditelja kite, potem je najbolje, da se splazi kolikor mogoče tiho na kak zvišen kraj in oponaša kličočega petelina. Če zna lovec ta glas dobro posnemati, potem lahko odda še kak strel na došlo kotorno. Ker ima kotorna jako žilavo življenje, je treba po strelu paziti, kam pade ali sede obstreljena kotorna. Navadno se obstreljena kotorna zaleze ali skrije tako dobro, da je tudi dober nos fermača ne najde.

Ob obronkih Trnovskega gozda love kotorne na ta način, da si zapomni lovec mesto, kjer so se kotorne oglašale v jutro in jih skuša nato prepoditi. Tudi se čaka na prostorih, kamor zahajajo navadno na pašo.

Za ta način lova se uporabljajo navadno zgodnje popoldanske ure.

Snežna ali planinska jerebica (tetrao alpinus Nilss).

Kdor je imel priliko hoditi pod Debelo pečjo, je gotovo naletel na snežno jerebico. Ne živi samo v naših planinah, ampak v vseh negostoljubnih planotah, ki mejijo na večni sneg. Pri nas je te ljubke perjadi jako malo; zato bi na tem mestu prosil vsakega pravega lovca, ki bi se mu ob zalazu na divje koze nudila prilika, da bi lahko oddal tudi kak strel na snežno jerebico, naj to blagohotno opusti. S tem činom ne napravi samo estetiki na-

rave veliko uslugo, ampak si obvaroval enega člana kite, ki ti bo dal prihodnje leto več novih članov.

Snežna jerebica je približno tolika kakor poljska in tehta 0·4—0·45 kg. Dolga je 36 cm, preko peruti pa meri 0·60—0·65 m. Kljun je močno upognjen in črne barve. Nad očmi ima svetlordeč polkrog. Noge so docela porasle, samo črni kremplji gledajo nekoliko iz perja.

Barva perja se tekom leta večkrat preminja. Narava daje snežni jerebici vedno tako barvo, da se ujema z barvo okolice, v kateri ptica prebiva. Ker je mimikrija tako popolna, jo le težavno zagledaš na tleh. — Poletna barva je zgoraj sivkasto rjavo-rumena, posejana z nejasnimi črnimi in belimi pegami.

Perutnice so spodaj bele, daljša letalna peresa pa črna, rep je temnorjav, prepredžen z rumenkastimi črtami. Spodnji del telesa je belkast in prepredžen s črnimi črtami in pegami. Perje na nogah je vedno sivkasto-belo. Ker traja poletje v gorovju le kratek čas, spremeni tudi snežna jerebica kmalu svojo pernato obleko. V njeno raznobarvno obleko se začnejo kmalu vrivati bela peresa, dokler ne postane snežnobela. Samo letalna peresa perutnic ostanejo rjava in rep docela črn. Samec ima od kljuna proti očesu črno črto; ta črta manjka pri poletni obleki.

Samica, ki je nekoliko manjša od samca, je poleti nekoliko jasnejše, to je bolj rumenkaste barve. Perje premeni dvakrat na leto. Snežne jerebice se oglasijo, če jih kaj prepodi. Letijo jako hitro, toda ne daleč. Najlaže prideš v bližino te planinske perutnine v meglenem vremenu. Snežne jerebice, če jih zaloti snežni metež, se dajo zamesti. Ob času rastitve in v jutranjih urah se oglaša samec z nizkim, skoro zoprno škripajočim glasom. — Ta perutnina se zna prav dobro skrivati; pri tem jo podpira v veliki meri mimikrija.

Njena hrana so razne rože, popki, igličevje, razni pajki in mravlje. Hrano si iščejo največ ob lepem vremenu v jutranjih in večernih urah; ob meglenem vremenu se pasejo ves dan.

Rastitev se prične začetkom majnika. Samica zleže v preprosto gnezdo 6—12 rumenkastih, črnorjavih in rdečkasto pikastih jajec. Vali tri tedne. Kakor sploh pri vsej perjadi, morejo tudi piščanci snežne jerebice že čez nekaj dni slediti puti, katera jih pridno uči, kako je najti vsakdanjo hrano. Ker pa nastane v jasnih gorskih višinah vremenski preobrat nenadno hitro, so take vremenske neprilike za piščance usodepolne. Trdijo, če vreme uniči prvo ali drugo zalego, samica takoj zvali novo, a manjše število jajec. To domnevanje se potrjuje z dejstvom, da so našli še v juliju majhne piščance.

Snežna jerebica ima obilo sovražnikov, najhujši so kuna, orel in razni sokoli.

Izključno le na to divjačino se ne napravlja lov; streljajo jo le slučajno ob priliki lova na divje koze. Naše lovce pa še enkrat opozarjam, naj pustijo to redko perutnino v miru.

Poljska jerebica (starna cinerea, Bonap.).

Že ime jo označuje kot prebivalko nižin, posebno polja. Vojna leta so njeno število tako zredčila, da jo je pustiti v miru vsaj nekaj let.

Poljska jerebica tehta poprečno 0·30—0·35 kg. Dolžina telesa meri 0·35—0·38 m, premer preko peruti pa 0·46—0·50 m.

Kljun je kratek, koničast in ob konici nekoliko zakrivljen. Pod očesom nosi rjavordečo pego. Oko je svetlorjavo. Noge so samo do kolen porasle, pod kolenom pa gole in luskaste. Barva nog je voščenorumena pri mladičih in rjavkastosiva ali modrikasta pri starejših jerebicah.

Barva jerebice je vobče sivkasta. V to temeljno barvo so vrisane razne pike, pege in črte od rjave in črne barve. Samec nosi na prsih rjavo liso v obliki podkve. Po glavi je perje bolj rjasto. Rep je rjaste barve in na koncu črno obrobljen. Jerebica se razlikuje od jereba po bolj sivkasti barvi perja in po svetlorjavem perju repa. Manjka ji tudi rjava podkev na prsih. Tudi obroč pod očesom je manjši in ni tako živahno rjavordeč kakor pri jerebu.

O poljski jerebici in njenih navadah bi mogli mnogo pisati. Ker je pa to znano skoro vsakemu lovcu, ki ima priliko loviti v nižinah, omenim le sledeče. Zarano pred solnčnim vzhodom prileti kita jerebic na kraj ali vsaj v bližino kraja, kjer se namerava pasti v jutru in čez dan. Neredko se nato še do dvakrat prestavijo, kjer slednjič ostanejo. Samec skliče ob takih preletih svojo kito s škripajočim čiri, čiuri! Ob času rastitve se samec oglaša tudi v večernih urah. Za prenočišče si izberejo grmovje ob robu njiv ali pa njive, nikdar pa ne prenočujejo v lesu. Čez noč spé skupno, in sicer tako, da tiščijo glavo ob glavo. Jerebica se z lahkoto dvigne, ne leti visoko, toda zelo hitro, ne daleč in ne sede nikdar na drevesa. Ko se dvignejo jerebice od tal, napravijo ropotajoč šum. Zaman skuša lovec prepoditi poljske jerebice, ako so prej zagledale krožiti jastreba ali drugo ujedo. V tem slučaju se skušajo odtegniti samo s skritim begom. Ob vetrovnih, meglenih, južnih in oblačnih dnevih držijo jerebice veliko bolje kakor ob suhem in mrzlem vremenu. Razbite kite starši kmalu skličejo in so pozneje bolj previdne.

Hrana poljskih jerebic so razne trave, polžki, mrčes, žita in drugo. Pozimi je pa njih edina hrana trava ob potokih in prisojnih krajih, razkopavajo mravljišča in si poiščejo hrano često pod kozolci in v bližini hiš. — V zimskem času se zmanjša število jerebic vsled manjkajočega kritja na nižje število. Ne samo ujede in roparice, ampak tudi razni lažilovci v kmetski suknji jih pokončavajo na vse mogoče načine. Videl sem, kako so se zaletavale vrane v ubogo kito, ki je mirno ležala v snežni votlini, videl sem k a n j o, kako si je izbrala svojo žrtev iz vrste poljskih jerebic; tudi navadna sova mi je spustila nekoč napol oskubljeno jerebico z nekega kozolca pred noge, ko sem si hotel tamkaj zbrati stojišče za streljanje vran. Koliko zločinov pa imajo na vesti mačke, ki nemoteno revidirajo polja, razni psi, lisičke, dehorji, podlasice, skobci, kragulji, sokoli in druga podobna zalega!

Vse te neprilike in večen trepet za življenje pa ne ustraši poljskega jereba na pomlad, da bi ne klical svoj »čiuri«, ko gre na ženitev. Včasih se mu posreči, da si z lahkoto pridobi družico, katera mu ostane zvesta do prihodnjega leta. Trda pa prede, če je izvoljenka obdana od več snubačev; odloči boj, kdo ostane zmagovalec. Taki boji v marcu niso nenavadni, ker je pri vsaki kiti redno več samcev kot samic. Samec in samica se ločita od ostale kite, ali bolje: vsa kita se razdere ob času rastitve na pare, ki se preselijo v gotove kraje, kjer se pridno ženijo. Dostikrat so našli na enem mestu po dva ali tri jerebičja jajca in se je domnevalo, da je padla samica v kremplje kakemu roparju. Toda vestna opazovanja so dognala, da temu ni tako, ampak da ji delajo nadlego pri njenem poslu le preveč zaljubljeni petelini. Če se je pa izvršilo parenje pravilno in nemoteno, potem čujemo jereba osobito v večernih urah z vnemo klicati svojo izvoljenko, ki se mu kmalu odzove. Za vališče si izbere jerebica navadno kako deteljišče ali žitno brazdo. Tamkaj si izbrska plitvo jamico, v katero zleže 12—16 jajec. Mlajše putice zležejo prvič navadno samo 9, starejše pa tudi do 20 zelenkastosivih jajec. Kar sem sam našel jerebičjih gnezd, nisem dobil nikjer več kot 16, in ne manj kot 8 jajec. Samica vali 20—21 dni; samec ostane v času valenja v njeni bližini. Komaj napol suha piščeta, že tekajo krog gnezda, in ko se izvali docela vse gnezdo, odrinejo takoj za starši na delo za vsakdanjo hrano.

Nekoč sem čepel v še komaj poldoraslem žitu na preži za nekim mačkom, ki je hodil pridno v vas nad zajčke in jerebičke. Solnce se je nagibalo k zatonu, ko čujem za seboj rahlo šušljanje. Okrenem polagoma glavo in zagledam v žitu 10—12 majhnih

rdečkastosivih kepic pod vodstvom jerebice. Moja kretnja, četudi docela rahla, je povzročila, da je stegnila puta vrat in nenadno zacvrčala. Dvignil se je tudi samec, katerega sem spoznal po podkvi, in sta me obletavala toliko časa, dokler se nisem dvignil. Videl sem, da so se piščanci razpršili v trenutku, ko je puta zacvrčala, in nisem mogel najti niti enega, akoprav sem pohodil precej žita. Iz tega sem poznal, da sta »stara« hotela speljati vso pozornost na sebe, a jo odvaliti od svojega zaroda.

Navadno so mladiči sredi oktobra že docela godni. En zarod tvori eno kito, ki ostane skupaj do prihodnje rastitve. Semtertja se pa dobe še v poletju docela majhni piščanci. To okolnost je pripisovati dejstvu, da se je prva zalega uničila bodisi po koscih, vranah, srakah ali dehorju in da je jerebica valila v drugič, kar je seveda zapoznilo rast piščancev.

Najnavadnejši lov na jerebice je znani lov s fermačem. Prej so izvajali več načinov lova v zimskem času, ki pa ne prihajajo v poštev za naše razmere, ker se prične lovopust že s 15. novembrom. Za ta skrajšan lovski čas pa moramo biti hvaležni vsi pravi lovci vsem onim činiteljem, ki so to udejstvili potom zakona.

Naše razmere glede poljske perutnine so tako tužne, da kličejo vse lovce na delo, da se zboljšajo naša lovišča. V to svrho bi bilo potrebno nabaviti potrebno število zdravih parov jerebic in jih izpostaviti v lovišča. Če se nam posreči tem potom priti do zaželjenega staleža poljske perutnine, potem se nam mogoče tudi zljubi opisovati način, kako se lovijo jerebice v razne mreže v svrho razpošiljanja za okrepitev plemenske krvi.

Prepelica (coturnix coturnix L.).

Prepelica je domača ptica skoro v vseh deželah, kjer so polja. Kot ptica selivka pride v naše kraje na pomlad in se zopet seli v času, ko pritisne malo ostrejša burja. Preko zime pa živi v velikih množinah v pokrajinah ob Črnem, Marmorskem in Kaspiškem morju.

Prepelica tehta povprečno do 0·15 kg. Dolžina telesa 0·17 m, premer preko peruti pa 0·35—0·37 m.

Barva prepelice je rjastosiva, posejana s črnimi pegicami. Nad očmi ima rumen polkrog; na glavi ima dve črni črti, ki se stekata po dolžini. Samec nosi na vratu črnikasto pego, samica pa rumenkasto. Prsi so bolj svetlorjaste in belo črtane.

Prepelica ima skoro enaka svojstva kakor poljska jerebica; edin razloček je v tem, da bolje drži nego jerebica. Kod prepelica biva, je lahko dognati, saj se oglaša ponoči in podnevi z značilnim »pet-pedi«. — Hrani se kakor jerebica.

Prepelica ne pozna tako stroge monogamije kakor jerebice; njej je ljubša bigamija. — Samica zleže v navadno gnezdo 8—12 zelenkastih, rjavkasto pikastih jajec, katera vali 19—20 dni. Piščančki gredo takoj za puto in si iščejo svojo vsakdanjo hrano.

Kakor se je dognalo na raznih ornitoloških postajah, se vrši jesenski odhod oziroma prelet prepelic skoro izključno ponoči in to samo v jatah.

Lov se vrši istočasno in na sličen način kakor na jerebice.

(Dalje prih.)

Slavko Plemelj:

Lipan.

Lipan spada brez dvoma med prvorazredne sportne ribe in to predvsem radi tega, ker ga love skoro izključno le na umetne muhe. Velikost in velika gibčnost ga usposabljata, da razvije lipan veliko in vztrajno energijo v obrambi in s tem dá lovu svoj izredni užitek. Poleg tega so skoro vse lipanske vode izredno lepe in s tem bistveno povečajo užitek lova na lipane. Lipan ni tako razširjen po svetu kakor postrv, čeprav je salmonid, to pa predvsem radi tega, ker zahteva večje čiste in brzotekoče vode. V Sloveniji je lipan precej dobro zastopan. Na Kranjskem so prvovrstne lipanske vode Bohinjska Sava do Radovljice, prej spodnji del Radovne od slapa navzdol, sedaj popolnoma uničen od tatov, Ljubljanica v okolici Vrhnike, Ljubljanica od Ljubljane navzdol in Sava precej daleč pod Ljubljano. Sava od Jesenic do Medvod je zelo slabo zaplojena. Glavni vzrok so jezovi v Medvodah in v Kranju. Po mojem mnenju bi se izplačalo, da bi se lipan v Savi od Radovljice do Medvod vsako leto umetno zasajal. Kakor hitro bi se lipan nekoliko pomnožil, bi potem sam skrbel za svoj obstoj. Slovensko ribarsko društvo naj bi se lotilo tega poskusa, ker si lahko nabavi v ljubljanski okolici lipanskih iker v izobilju. V Savi od Medvod navzdol so se začeli zadnja leta lipani bolj kazati. Zelo dobra lipanska voda je tudi Poljanska Sora v srednjem delu. V spodnjem delu Save pa lipan polagoma izginja. Tudi Štajerska je precej dobro preskrbljena. Glede velikosti in okusa vladajo precejšnje razlike. V Bohinjski Savi, Po-

ljanski Sori in po vsej Savi doseže lipan približno težo pol kilograma; večji lipani so redkejši. V Ljubljanici pa lipan pogosto doseže težo enega kilograma in tudi čez. Glede okusa je znano, da je savski lipan posebna delikatesa, in ga mnogi višje cenijo nego postrv.

Obstoj lipana v naših vodah je v precejšnji meri ogrožen, predvsem zaradi raznih tovarn in jezov. Velika suša zadnjih dveh let je vplivala posebno uničujoče, ker se je voda preveč segrela in so iztoki industrij v preveliki koncentraciji prišli v prosto vodo. Samo v enem delu Ljubljanice je poginilo na tisoče lipanov. Treba je storiti vse mogoče korake, da se prepreči vsako nepotrebno, lahkomiselno zastrupljanje vodá od strani tovarn. Ribji tatovi v splošnem lipanu niso tako nevarni kot postrvi, izvzemši časa dresti, ko se lipani na debelo nabadajo na osti. Veliki neprijatelji lipanov so sulci. Naravnost neverjetno je, s kako lahkoto si sulec ulovi lipana. Lipani se plode izredno ugodno, tako da pri primernem številu lipanov ni treba drugega kot s pametjo loviti in paziti predvsem na opustošenja po industriji. Za časa dresti je treba vode dobro čuvati. Glede mere naj velja isto kot pri postrvi, da mora brezpogojno vsak nedorasel lipan v vodo nazaj. Sulec naj se zaradi lipanov preganja ekonomično edinole v malih vodah, kjer sta lipan in postrv glavne in skoro edine ribe. V večjih vodah pa to ne pride v poštev, ker se tu ravnotežje izravna naravnim potom in so take vode tudi navadno polne drugih rib, tako da sulec ne živi v prvi vrsti od lipanov. Ker je lipan vsled svojega okusa in izrednega sportnega užitka zelo iskana riba, je ekonomična vrednost te ribe izredno važna in je vsled tega naša dolžnost, da lipana čuvamo in storimo vse, kar mogoče, da se pomnoži do možnosti v naših vodah.

Sportna ribolov na lipana se vrši od 1. maja do pričetka zime. Lipan se naj lovi izključno le z umetno muho, ker moramo smatrati vsako drugo lov na lipana za skrajno nesportno. Glede glavne sezone na lipana vladajo precejšnje razlike. Tako n. pr. je najboljši čas v Ljubljanici mesec maj, medtem ko prijemajo lipani v nekaterih dolinskih vodah, kakor Bohinjski Savi, najbolje septembra in oktobra. Vsaka voda ima svoje posebnosti glede meseca in dnevnega časa. Maj je znamenit mesec za lov z muho predvsem v vodah, kjer krožijo številno vsakemu ribiču znane velike majske muhe. Ob tem času se vse ribe, celo manjši sulci, izredno zanimajo za majske muhe in hlastno prijemajo tudi na umetno majsko muho. Ker se razvijajo v maju tudi številne vrste drugih naravnih muh, prijemajo v maju ribe tudi tem muham slične umetne muhe. V maju moremo ves dan računati na uspeh, po-

sebno ob nekoliko oblačnih dneh, ko se naznanja jug. Več uspeha bo bolj proti večeru. To velja za gorkejše vode, katere niso studeno hladne, in ki ne nosijo več snežnic. V zelo mrzlih vodah pa prijemajo ribe običajno le v opoldanskih solnčnih urah. Večerne ure navadno niso tako izdatne kakor opoldanske. To velja za vse mesece. Junij, julij in avgust pa prijemajo lipani v gorkejših vodah le proti večeru. Čim gorkejša je voda, tem bolj proti mraku začno lipani prijemati. Posebno opažamo to ob vročih dneh. To si razlagamo na ta način, da v gorkih vodah ribe potrebujejo manj hrane in da se začne ples naravnih muh nad vodo le ob mraku, a v mrzlih vodah pri polnem solnčnem svitu kroži mnogo različnih muh nad vodo. Septembra in oktobra pa prijemajo lipani vedno bolj ob solnčnih urah okrog poldneva. Posebno oktobra meseca ni mogoče z muho ničesar opraviti, dokler solnce ne razsveti vodne površine. Lov lipana z muho ob solnčnem svitu je posebno mikaven, ko vidimo pri jaki luči vedenje posameznih rib, posebno onih, ki jih nameravamo uloviti.

Kakor sem že omenil, lovimo lipane izključno le na umetno muho. Orodje bodi najboljše: palica mora biti predvsem lahka in mehka. Trda palica, ki se da dobro uporabljati za postrvi, za lov večjih lipanov ni primerna, posebno v vodah, kjer prijemajo lipani le prav majhne muhe. S trdo palico prav lahko iztrgamo mali trnek iz mehkega lipanovega gobca, ali pa ga celo odlomimo ali odtrgamo žilico. Dolgost palice je najprimernejša 3·20 m, za posebne dolžine 3·30 m do največ 3·40 m. Kolo je važno in naj ima vedno tiho ali glasno zaviro. Dobra kolesa za lov z muho izdeluje do danes samo angleška in amerikanska industrija. Kolo mora biti precizno, lahko, a vendar solidno. Vrvca mora biti vedno nepremočljivo preparirana in glede debelosti strogo prilagodena palici. Prelahko vrvco težko mečemo, pretežko vrvco sicer prav lahko mečemo, otežkočuje pa pravilni lov. Končnik za lipana bodi glede debelosti prilagoden vrvci in dolg najmanj poldrug meter za dve muhi, za tri muhe pa dva metra. Končnik naj bo sestavljen tako, da so proti koncu posamezne niti vedno drobnejše. Svarim pa pred kot las tankimi nitmi, ker nimajo nobenega pomena, se skoro vedno trgajo in predvsem ovirajo precizno metanje muh. Žilice srednje debelosti riba ne opazi, vsled tega ne potrebujemo najtanjših niti. Za večje muhe vzemimo vedno debelejši končnik, za male muhe tanjši. Za lov lipana je potrebna tudi mala zajemalna mreža, da dvignemo ribo iz vode, ker je prijemanje lipanov z roko često težavno in manj zabavno nego dviganje z mrežico. Ako nameravamo naloviti večjo množino lipanov, je za prenašanje ob vodi in domov potrebna primerno velika ribja košara,

ker se lipani v njej ne zmečkajo, in ako jih še nekoliko zavijemo v koprive ali druge liste, ohranijo svežost. V nahrbtniku se lipani posebno ob vročini zmečkajo in hitro sparijo, da so pogosto že prvi dan nerabni. K sportnemu okusu spada, da ne pustimo plena, ki smo si ga prisvojili in ki nam je dal toliko sportnega užitka, na tak način lahkomiselno propasti. Ribjo košarico prav komodno nosimo v nahrbtniku, da je ni treba nositi ob strani, kar bi oviralo.

Glede muh za lov lipana moramo biti zelo izbirčni. Ne mislim svetovati, naj si vsak nabavi po sto različnih muh; svarim pred to kaprico, ker nima praktičnega pomena. Zadostuje nam 10 do 12 tipov, ki so glavni zastopniki posameznih letnih sezon. Glede velikosti je važno, da nikdar ne lovimo s prevelikimi muhami, izvzemši majske muhe, zakaj lipan vedno raje prime manjšo muho. Pri tem pa zopet ne smemo iti predaleč. Imamo nebroj različnih prav majhnih muh, katere bi sicer lipan brez dvoma rad prijel posebno v jeseni, toda mali trnček le redkokdaj prime lipana tako, da ga spraviš iz vode, posebno večje, bojevitejše v količkaj deročih vodah. Torej za lipana ne porabljajmo ne največjih in ne najmanjših tipov. Velike muhe so pogosto dobre za postrvi, najmanjše muhe so pa le igrača in za praktično lov brez pomena. Glede vrste muh, ki jih porabljajmo, navedem sledeče tipe, ki so potrebni: Za mesec maj in junij: marčeva rjava (Marchbrown), kamena muha (Stone fly), Red fly, Blue dun. Za julij-avgust je zlata muha glavna (Wickhams Fancy), Hoflands Fancy, rjavi, rdeči in črni palmer (muhe brez peroti) in znameniti Redspinner. V jeseni je glavna muha Whirling blue dun in tudi Redspinner je v jeseni dobro poraben. Barve muh se menjajo od pomladi do jeseni tako, da so pomladi glavne muhe temne barve, v poletju kričeče, zlate in rdeče, na jesen pa bolj enakomerno svetlejše-sive. Ob mraku z uspehom porabljamo belo muho. Svetujem za porabo bolj muhe z ušesom nego muhe, privezane na niti. Pogoj je pa, da se naučimo napraviti pravilen vozel. Glede trnkov zadostujejo samci za mirnejše vode, za deroče vode in velike lipane jako dobro služi dvojen trnek, posebno ako lovimo z majhnimi muhami. Uporabljajmo pa muhe z dvojnimi trnki le v slučaju resnične potrebe.

Glede lovi same priporočam vsakomur kot glavni pogoj, da natanko pozna vodo, ker ima vsaka voda svoje posebnosti, ki jih je treba proučiti, šele potem je lov uspešna in polna užitka. Kdor ne obvlada vsaj približno metanja muh, ta se naj tega uči rajši povsod drugod, samo ne ob dobri lipanski vodi, da ne plaši po nepotrebnem rib. Tehniko metanja sem opisal v osmem letniku »Lovca« (1921, str. 279), zato je ne bom ponavljal. Izjavljam

pa še enkrat, da je metanje prva in glavna stvar, ki jo je treba brezpogojno obvladati in se tudi učiti, ker metanje muh ni lahka stvar. Vsega pomilovanja vredna prikazen je ribič, ki štorklja ob vodi brez vsakega tehničnega znanja. Važna lastnost ribiča je mirnost in strpljivost. Brzdati se je treba posebno v slučajih, ko nam vse nagaja, in rajši premisliti vzroke, nego se na slepo jeziti. S kritičnim opazovanjem vseh pojavov v vodi in ob vodi si prisvojimo poznanje in razumevanje, ki je važen činitelj vsakemu ribiču. Skušajmo kolikor mogoče loviti le tedaj, kadar so pogoji ugodni. Lov ob nepravem času, ki je vedno neuspešna, slabo vpliva na vzgojo in razvoj ribiča in izredno kvari užitek. Pri lovi z muho mora biti človek izredno zbran. Popolnoma nezadostno je samo metati, a pri tem ničesar misliti. To bi spadalo v humoristične liste z večno zaspanim in na isto mesto nalepljenim dolgočasnim ribičem. Pri lovi z muho je baš nasprotno: treba biti gibčen, bistroumen, hiter v odločitvi in do skrajnosti pozoren. Pri nobeni drugi lovi ni treba toliko pažnje kot pri tej. Lipan se z neverjetno naglico dvigne po muho in jo z isto naglico zopet izpusti, ako ga bliskovito hitro ne zapnemo. So gotovi dnevi, ko lipani prijemajo tudi počasneje; to predvsem takrat, kadar stoje lipani po vrhu vode, kar pa pri njih ne opažamo tako pogosto kakor pri postrvih. V mirno tekočih vodah se lipan dviga tudi počasneje. Po derečinah, kjer stoji lipan najrajši, pa se silno hitro dvigne po muho, kar je razumljivo, ker bi jo drugače zamudil. Občudovanja vredna je njegova preciznost uloviti muho vzlic brzini vode, četudi stoji v par metrov globoki vodi.

Mnogo se je v ribiški literaturi že razpravljalo o učinku umetne muhe na ribo. Del teh vprašanj je in ostane nerazjasnjen. Gotovo pa je, da je ogromno število različnih vzorcev muh, ki so se spravili brez dvoma na željo posameznih preveč pedantičnih ribičev na trg, v praksi nepotrebni in neutemeljeni. Od ene same vrste muh izdelujejo posebno v Angliji desetero vzorcev, ki se razlikujejo med seboj samo v najfinejših razlikah barve perja, ki jih opazi komaj najbolj izkušen in špecijelno na nje opozorjen praktik. Seveda so te razlike vidne le na suhi muhi, kakor hitro so pa muhe mokre, bi jih z največjo domišljijo ne mogel določiti. Skoro isto je s stoterimi tipi umetnih muh. Posamezni taki tipi so si tako slični, da se praktično izlivajo v en sam tip, ki je glavni zastopnik gotove sezone. Za to si ne delajmo sami zmede v svoji zbirki muh s takim številom različnih tipov, pač pa glejmo na to, da so glavne muhe prvovrstne in odgovarjajoče vodi, kjer lovimo.

Zanimivo je tudi vprašanje, kako riba vidi muho na vodi. Naravne muhe se kažejo ribam v zelo različnih oblikah. Na

mirneje tekoči vodi moremo opažati, posebno ob dnevih, ko krožijo ob vodi množice muh, popolnoma intaktne muhe, ki izgledajo, kakor bi sedele na vodi. Radi gladke površine mirno tekoče vode mora videti riba muho tako, kakor če jo opazujemo skozi steklo. Kakor hitro se pa naravna muha zmoči, se ji sprimejo peroti, noge se povijejo v klobčič in muha izgleda v tej obliki bistveno drugače nego prejšnja. Najrazličnejše slike pa mora napraviti naravna muha na ribo v brzeje tekočih vodah z nebroj valovčki. Tu se spreminja slika od trenutka do trenutka. Ako pazno premislimo te različne oblike, v katerih se naravna muha ribi kaže, tedaj pridemo do zaključka, da je najvažnejši in najbolj stalni del muhe život in ne peroti. Život najbolj ohrani svojo obliko in barvo, zato je tudi pri umetni muhi oblika in barva života zelo važna. Ako umetna muha pri dolgi rabi izgubi peroti, še vedno ribe dobro prijemajo nanjo. Umetne muhe s posebno košatimi perotmi so neprimerne. Peroti naravne muhe so prozorne in vsled tega na bleščeči vodni površini mnogo manj izrazite nego strnjen život muhe. Zaradi tega vidi riba život mnogo bolj nego peroti. Angleži izdelujejo umetne muhe s takoimenovanimi patent-perotmi. Te peroti so iz materijala, ki je prozoren in posnema kolikor mogoče natančno peroti naravne muhe. Te muhe so, posebno manjši tipi, predvsem za lipana izvrstne. Imajo pa napako, da se perot zelo rada odlomi in da je preveč trda ter vsled tega nenaravno reže vodo. Izvrstne so te muhe predvsem za takozvano lov s suho muho, to je, ako lovimo samo one ribe, ki jih vidimo, da se pasejo. Precejšnjo vlogo igrajo pri umetni muhi noge in to ne toliko zaradi barve, pač pa zaradi slike, ki jo napravljajo v vodi. Veliko število nog, ki se v vodi neprestano premikajo, je jako izrazita podoba za ribo, mnogo bolj nego peroti. Zato so takoimenovani palmerji, to so muhe brez peroti s številnimi nogami, tako izvrstne muhe. Nastale so te muhe kot nekak posnetek gosenic s številnimi nogami. Bilo bi pa brezdvomno neutemeljeno, ko bi trdili, da riba smatra palmerja vedno za gosenico. Kakor sem prej omenil, riba najbolj vidi život in noge muhe, smatra tudi palmerja običajno le za muho. Palmerji se izdelujejo v najizrazitejših barvah, to je črna, rdeča in rjava. Za lipana so posebno rjavi in rdeči palmerji izvrstni, za postrv pa predvsem črni s srebrnim životom. Za lipana je najboljši Soldier-Palmer, ki ima noge lisičje barve, život cinobrasto rdeč z zlatimi nitmi.

Poleg oblike in barve muhe je važno, kako umetno muho peljemo po vodi. Naravna muha gre po vodi tako, kakor jo voda nese in ne more delati bogve kake gimnastike. Ko pade na vodo,

še spočetka nekoliko maha s perotmi, pa le par trenutkov, dokler si ne zmoči peroti, potem jo voda odnese skoro kot mrtvo stvar. Dalj časa miga muha z nogami in s tem ustvarja tipičen efekt na ribo. Zaradi tega moramo umetno muho peljati kolikor mogoče slično, kakor plava naravna muha. Ako lovimo z več muhami, plava zadnja muha pod vodo, medtem ko s prvo skušamo predstavljati naravno muho, ki se zaletava v vodo. Vlečenje muh proti vodi se obnese bolj za postrv; za lipana pa ta način ni priporočati, posebno ne pri jaki dnevni svetlobi. Ob mraku pa je najbolje, da lovimo samo na ta način, da vlečemo muhe proti vodi, ker vsak prijem bolje čutimo, ker se moramo zanašati samo na čut in ne na vid.

Glede dobrega vremena za lov lipana velja isto kakor pri vsem drugem lovu. Odvisni smo tu popolnoma od naravnih pojavov, ki se menjajo in bi bilo vsled tega brez podlage izdajanje kake vremenske pratike. Moremo pa označiti glavne letne sezone, ki so v splošnem za posamezne vode sicer nekoliko različne, a precej stalne vsako leto, čeprav ne vedno. Posebne vremenske razlike gotovih let premaknejo glavno sezono pogosto na druge mesece nego je običajna. To polje potrebuje dolgotrajnih, temeljitih opazovanj, zapiskov itd. in še vedno ne bomo prišli posebno daleč, kajti barometra za lov z muho ne moremo sestaviti. Je pa nekaj vremenskih podatkov, ki veljajo zanesljivo, in ki jih mora poznati vsak ribič, tudi začetnik, da se laže izogne neuspehom in laže pojmuje vedenje rib. Maj tvori nekak prehod iz zgodnje pomladanske sezone v poletje. Meseca marca in aprila prijemajo postrvi le ob mirnih solnčnih dneh, ko kroži na vodi veliko število naravnih muh; meseca maja, ko se prične lov na lipana, se dnevna ura nekoliko premakne, a le za gorkejše vode. V mrzlih vodah prijemajo ribe, kakor sem omenil, še nadalje bolj ob solnčnem svitu. Meseca maja so izvrstni dnevi nekoliko oblačni brez severnega vetra ali burje; tedaj prijemajo lipani do večera, tudi v dopoldanskih urah ni slabo, čeprav je za muho glavna sezona v gorkejšem času le proti večeru. Ako lovimo roparice na ribjo vado, je severni veter ali burja skrajno slabo vreme. Ob takih prilikah je bolje, da lov opustimo. Poleti opažamo, da ob nastopu severnega vetra, ako ni preveč hud, pada na vodo zaradi brze spremembe temperature velika množina muh. Tudi voda se ob severnem vetru tako ne segreje, kakor v poletnem času, kar ribam zelo dvigne apetit. Zaradi številnega padanja muh v vodo in zaradi ugodne temperature vode ob nastopu severnega vetra ribe pogosto zelo prijemajo muhe. To pa traja le za čas nastopa severnega vetra. Ako pa piha severni veter

ali burja dalj časa, potem popolnoma preneha prijemanje. Junija, julija, avgusta se premika dnevna ura vedno bolj proti večeru. Ob zelo vročih dneh je voda mrtva tik do mraka. Preden se popolnoma stemni, se začne zadnje pol ure ples v vodi, ki je za pravega ribiča užitka polna godba. Jake vremenske spremembe pa tudi poleti premaknejo dnevno uro. Pred nevihtami običajno leže ribe v polni apatiji; po nevihti se pa pričnejo živahno pasti, ker prinese ploha mnogo muh na vodo in jo tudi shladi. V jeseni so dobri dnevi, posebno meseca oktobra, le mirni solnčni okrog poldneva. Tudi lahko pokrito nebo ob gorki temperaturi je na jesen ugodno; nikakor pa jeseni ni ugoden mrzli veter.

Ribič se mora navaditi na trajno opazovanje. Poleg vremena, ki ga skušajmo vedno točno določiti, je treba nekaj minut žrtvovati opazovanju rib in življenju ob vodi. Ako vidimo, da se ribe dvigajo po muhe, je to dobro znamenje. Koristno je, ako ulovimo par muh, ki krožijo ob vodi, da določimo vrsto in vzamemo enako ali podobno umetno muho. Gotove dneve se niti ena riba ne dvigne po muhe, vzlic temu, da je vreme ugodno in da je opažati dovolj naravnih muh. Ribe se vedejo čudno, kakor bi bile zarite v tla. Postrvi stoje pogosto ob takih dneh z glavo ob tla in z repom pokonci. To delajo ribe radi tega, ker love ličinke različnih muh, ki so se razvile v pesku na vodnih tleh in se dvigajo na površino. Ob takih dneh se riba prav nič ne zanima za vodno površino, pač pa za njena tla, ki ji nudijo dovolj izvrstne hrane, in popolnoma zastonj boš metal umetno muho. Značilen pojav je tudi nastop malih črnih mušic na vodi v ogromnih množinah. Te muhe se navadno pojavijo ob nastopu južnega vremena. Ribe jih slastno pobirajo; napolnijo si ves gobec ž njimi, in ko je kos zadosti velik, ga šele požro. Umetno se ta mala muha ne da upodobiti, da bi odgovarjala praktičnim potrebam; trnek bi bil tako majhen, da bi ne odgovarjal potrebi. Vsako drugo muho ob takih dneh ribe dosledno prezirajo. To je posebno razdražljivo, ker vidimo, kako se ribe pasejo, pa ne pomaga nobeno sredstvo. Bolje je, da se tak dan zabavamo z opazovanjem nego z lovom.

Posebni so tudi dnevi, ko je opažati ob vodi ogromne množine ene same vrste naravnih muh. Tak dan je potrebno, da ulovimo par naravnih muh in določimo vrsto. Ker je nastop teh velikih množin muh vezan na letni čas, tako n. pr. spomladi nastopajo muhe, ki so slične znani umetni March brown (marčeva rjava) ali jeseni Whirling blue dun so glavni zastopniki umetnih muh ravno zaradi tega tako dobri, ker so prilagodeni kolikor mogoče glavnim sezonskim tipom naravnih muh.

Pri lovi sami moramo biti, kakor sem že omenil, skrajno pozorni. Navadno lovimo po vodi navzdol. Pri lovi z ribico moramo to dosledno izvrševati, z muho pa le tedaj, ako ne vidimo v vodo in ne moremo določiti posameznih rib. Ako pa ribe stoje na površini in se pasejo, tedaj svetujem, da pričnemo z najniže stoječo ribo. Na ta način više v tolmunu stoječe ribe ne opazijo ničesar. Če ulovimo najviše stoječo ribo pri drilu, preplašimo vse druge. Pri lipanu je glavno, da se navadimo bliskovito hitro zapeti. Ker se lipan silno hitro dvigne in takoj izpusti umetno muho, ga redno izgubimo, če smo pri zapenjanju prepočasni. Zelo dobrodošlo nam je zalegadelj, če je voda dobro pregledna, da vidimo lipana, ko šine proti površini. Ko čutimo prijem, je navadno že prepozno. Pri nobeni drugi lovi ne izgubimo toliko rib kakor pri lipanu. Navaditi se pa moramo na ravnodušnost, ker ne lovimo le radi plena samega, ampak tudi radi zabave. Če jo je odkuril prvi, bo pa drugi bolj nesrečen, in pride prvi debelejši pozneje na vrsto. Splošno razpoloženje ribičev pride pri lovi na lipana zelo v poštev. Če smo slabo spali, ali če prevladuje utrujenost in raztresenost, ne lovimo z isto točnostjo, kakor ob bistrem razpoloženju. Preveč bi zahtevali od ribiča, da ostane pri lovi popolnoma mrzel, ker je nekoliko temperamenta popolnoma naravno in potrebno, smešno je pa vsako preveliko razburjenje. Opazoval sem že ribiče, ki so od togote lomili palice, trgali vrvce, metali muhe itd. Taki so bolj obžalovanja vredni nego smešni, ker za nervoznega človeka vsebuje lov mnogo več muke nego užitka. Na Tirolskem me je spremljal večkrat neki major, sicer strasten ribič, nervozen pa v toliki meri, da mi je nudil prizore za bogove. Redno je razbil kolo, palico, strgal vrv, vado pa parkrat s kamenjem raztolkel; umevno je, da ni nikoli ničesar ujel, pač pa se utrudil v taki meri, da mu ni dišala ne dobra večerja in ne spanje. Tudi naš znani fajmošter Jaka je običajno po par urah lova priromal od vode s polovico palice, potrtim kolesom in brez trnkov. Izogibati se moramo tekmovanja pri vodi in se navaditi loviti samo za zabavo, ne za ribje meso. Ako uide, naj uide v božjem imenu!

Dril lipana je posebno lep. V nekaterih vodah se lipani bistveno živahneje branijo nego v drugih. V brzih vodah je velik lipan nevaren tekmec in jo večkrat po daljšem drilu odkuri. Ako držimo vrvco v roki, tedaj pogosto pri zapenjanju odtrgamo muho ali jo iztrgamo iz gobca. Zaradi tega priporočamo kolo s tiho ali glasno zaviro, kjer nam ni treba držati vrvce. Zavira je toliko trda, da zadostuje, da zapnemo ribo. Pri večjem odporu pa se vrvca avtomatično odvija s kolesa, a samo toliko, kolikor potrebno, da

se odpor zmanjša. Zaradi tega se vrvca tudi ne zmede, kar bi se gotovo zgodilo pri lahko tekočem kolesu. Lipana moramo utruditi nežno brez jačjega napenjanja vrvce, kar pri postrvi ni v taki meri potrebno. Vrvca ne sme biti nikdar popolnoma mehka, ostati mora napeta, toda le do gotove meje. Ko se lipan ponehava braniti, ga polagoma spravimo k obrežju na primerno mesto, vedno pripravljeni, da takoj zopet popustimo, ako jo lipan odkuri zopet na vodo. Zanimivo je to, da se pogosto posreči premotiti lipana, ako mu zelo dolgo časa mečemo, čeprav se od početka ne gane. Postrv, ako prime, prime takoj, ali pa je vse zastonj. Lipan pa končno večkrat po dolgotrajnem metanju naenkrat skoči po muho. Seveda ni vsakomur dano, da bi na eno mesto metal pol ure, in je s sportnega stališča komaj upravičljivo.

Z ulovljenimi lipani treba pametno ravnati. Lipan je dober, v nasprotju z drugimi večjimi ribami, če je kolikor mogoče svež. Ako lipanov ni mogoče porabiti še isti večer, tedaj se morajo očistiti in ostrgati luskine, ker se drug dan luskine nerade odločijo. Pri transportu morajo biti lipani ločeni drug od drugega. Dobro je, ako zavijemo vsakega posebej v papir. Važno je, ako hočemo lipane dalj časa ohraniti, da jih na noben način ne umijemo, ampak jih transportiramo kolikor mogoče suhe. Voda, tudi če je mrzla, hitro uniči ribje meso. Če ribo odpremo in ji odstranimo drob, je ne smemo nikdar umiti, če ni namenjena za takojšnjo porabo. Riba se mora le kolikor mogoče suho zbrisati, a čedno umiti šele tik pred porabo. Tako moremo lipana poleti tudi čez noč na hladnem prostoru brez ledenice ohraniti. Seveda star lipan, tudi če je na ledu, ni tako okusen kakor svež. Glede okusa so lipani v različnih vodah precej neenaki. V Ljubljanici pod Ljubljano je lipan poleti do Save skoro neužiten. Ribje meso se namreč ravna po sestavini vode in hrane. Najboljše meso imajo ribe iz čistih, mrzlih vodá. Glede priprave lipana je splošno uvedeno in edino priporočljivo pečenje lipana na zelo vroči masti ali maslu. Kuhan ali drugače pripravljen lipan ni podoben pravilno pečenemu lipanu.

Pravi ribič skušaj doseči kolikor mogočo pravilnost v vseh točkah. Poleg tehnične popolnosti je potrebno tudi plemenito mišljenje in čuvstvovanje, ker le oboje združeno da užitek, ki ga išče pravi ribič. Pobijajmo vsako mrharijo z največjo odločnostjo in brezobzirnostjo. S tega vidika je razumljiva ločitev ribičev kot lovcev v nekake razrede. Ta lovi samo za meso, drugi le v zabavo in ekonomično. Razlika ni predvsem socialna, pač pa čuvstvena in vsled tega popolnoma utemeljena. Skušajmo vzgajati same sebe in druge in ne bo nam žal, kajti praznota številnih

vodá se bo oživela in ribarski sport nam bo nudil res to, kar želimo, brez neprestanih grenkih primesi ogabnih slik in doživljajev, ki jih moramo sicer prenašati.

S tem končam črtice o sportni ribolovi. Vsled omejenega prostora sem moral biti kratek in navajati le to, kar smatram za najpotrebneje in posebno za naše kraje važno. Svetujem pa vsakemu ribiču, da temeljito proučuje življenje v vodi in ob vodi in si pridobi tako razumevanje in samostojnost. Kakor povsod, tako je tudi tu treba temeljite šole. Tudi ribič-mojster ne pade z neba!

Dr. F. S. M.

Nestor slovenskih ribičev, prof. Ivan Franke — častni član slov. rib. društva.

Na občnem zboru »Slovenskega ribarskega društva« dne 30. januarja 1923 je bilo podeljeno prvo častno članstvo »Slov. ribarskega društva« 80-letnemu Nestorju slovenskih ribičev, prof. Ivanu Frankétu.

Kdor se v Sloveniji bavi z ribištvom, pozna Ivana Franketa. Pa ne samo doma, tudi v inozemstvu je znano in čislano to ime v vseh ribiških krogih in strokovnih korporacijah. Poznajo in upoštevajo ga Nemci, Švicarji, Angleži in Amerikanci. Zgodovina slovenskega ribarstva zadnjega polstoletja pa je naravnost njegov življenjepis, ker je v najtesnejši zvezi z njegovim delovanjem.

Ivan Franke je bil rojen v Dobju pri Poljanah nad Škofjo Loko dne 16. maja 1841. Njegov oče je bil finančni lovec, v ljudskem jeziku »Francjager« (Finanzjäger) imenovan. Ko mu je bil sinček star šest in pol leta, so ga premestili v Cerklje na Gorenjskem. Tu je dal slovo finančni straži ter postal gostilničar. Njegov mali Ivan pa je že tu našel pravo torišče za svojo pozneje tako ljubljeno stroko. Kaj rad pripoveduje, kako je že kot mali paglavec imel posebno veselje z ribami in kako je na najpreprostejši način lovil postrvi in kline v domačem potoku. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, nato je odšel na akademijo na Dunaj in pozneje v Benetke učit se slikarstva. Toda dajmo besedo njemu samemu, da nam popiše na svoj jedrnati način, kako je postal prvi slovenski ribiški strokovnjak.

»Leta 1878. sem prišel za suplenta na gimnazijo v Kranju. Že prvo jesen sem obletel vso okolico, izčrpal vse njene zanimivosti, tako da me filistrski dnevni izprehod ni več zanimal. Priložnost dobiti ribolov v Savi od izliva Kokre do Medvod je bila prezapeljiva, in ko je bila opravljena profesorska izkušnja, sem postal — ribič. Neki mlinar, ki je znal narediti »muho«, je bil moj učitelj. Na umetno valenje ribjih iker pa me je opozoril neki član avstrijskega ribarskega društva, potujoč po naših krajih. Prvič sem to poskusil leta 1881. s studenčnico v kleti mlina na Okroglem (nad Kranjem). Plemenke sem dobil iz Kokre. S prvim postrvjim zarodom sem se šel pobahat k mlinarju v Rakovici, ki mu je bila stvar tako všeč, da si je sam priredil malo vališče. Ker je imel tudi gostilno, je potreboval namiznih postrvi, in vališče je tvorilo vrhutega posebno privlačno zanimivost za gospodo iz Kranja.

Vedno bolj so se mi odkrivale tajinstvenosti vode in življenja rib. Primitivno ribolovno orodje sem izboljšal, »muhe« sem si vezal sam po vzorcu živih in čez 4 leta sem obvladal Savo s trnkom tako, da sem dobil od kranjskih »podmostarjev« častni naslov »vidra«.

S pomočjo vladne podpore 150 goldinarjev sem sezidal leta 1882. v Lajhu v Kranju novo vališče na veliki skali tik Kokre. V njem sem poskusil valiti tudi lipanove ikre, toda s tako slabim uspehom, da poskusa nisem več ponovil. Boriti sem se moral posebno z zmrzavanjem vode. V počitnicah sem s trnkom obiskaval tudi druge vode kakor Krko, Soro, Bohinjsko Savo in jezero, tako da sem imel že nekak pregled o ribarstvu v bivši Kranjski deželi, ko je leta 1888. prišel v deželnem zboru kranjskem v razpravo nov ribarski zakon.«

Frankeiov vpliv na deželnozborskega referenta dr. Papeža je povzročil važne izpremembe nekaterih točk zakonskega osnutka. Ko je bil ribarski zakon sankcioniran, je poverila tedanja deželna vlada Ivanu Frankeiu, da izdela osnutek za razdelitev kranjskih vodâ v ribarske okraje (revirje). Franke je prepotoval večinoma peš vso kranjsko deželo, pregledal do malega vsak potočič in izdelal predloge za ribarske okraje, kakor obstoje še danes. »Takrat,« tako pripoveduje naš Nestor, »je bilo še starih ribičev, izvežbanih, praktičnih mož in med njimi prav razumnih opazovalcev prirode. Od njih sem poizvedel, kar sem potreboval in zato smem reči, da so si ribarske okraje postavili praktični ribiči sami.«

Leta 1889. je prišel Franke za profesorja risanja na učiteljišče in pozneje na realko v Ljubljani. Tu je bilo tedaj ribarsko društvo, ki mu je Franke postal duša. Prevzel je upravo vališča na Stu-

dencu pri Fužinah, ga uredil in moderniziral tako, da se je produciralo 120.000 zaroda. »Brez pomot in hib tudi na Studencu nisem delal, toda dokler je bilo dovolj žive vode, dokler so pritekali studenci, je bilo delo uspešno in zadovoljivo.« Franke je poleg domačih postrvjih plemenk uvedel že takrat v naše vode tudi šarenke in potočne zlatovčice. Ikre domačih postrvi pa je oddajal celo v Nemčijo.

Leta 1893. ga je poslala deželna vlada preiskovat račjo kugo, ki nam je uničila naše daleč po svetu znane žlahtne rake. Uspehi raziskovanja so bili zanimivi, a pomoči ni bilo najti. Raki se šele sedaj prav po malem začenjajo zopet pojavljati.

Ko je bila leta 1896. ureditev ribarskih okrajev dovršena, je novo ustanovljeni ribarski okrajni odbor prevzel ribogojne na-

prave na Studencu ter zgradil novo večje vališče. Ivan Franke je stopil v odbor ter je pozneje vodil skoro vse njegove posle.

Kot zastopnik kranjskega ribarskega okrajnega odbora se je Ivan Franke udeležil ribarskih kongresov na Dunaju in v Solnogradu, si ogledal številne ribogojne zavode v Avstriji ter leta 1901. ribarsko razstavo v Pragi. Nešteti so njegovi opisi, priobčeni v različnih strokovnih listih, tudi angleških in ameriških. Svetovnoznana pa so njegova odkritja o krustacejah.

Znižanje talne vode vsled pogrešene regulacije Save je uničilo ribogojne naprave na Studencu tako, da je moral Franke leta 1908., meseca avgusta, pobegniti z zadnjim ostankom svojih ljubljenk, 1500 malih enoletnih zlatovčic, ki jih je prenesel v Bohinjsko jezero. Nadomestila za Studenec v bližini Ljubljane ni našel. Preseliti se je moral na Poljano pri Želimljah. Tu je ribarski okr. odbor po Franketovih načrtih zgradil novo moderno ribje vališče, ki deluje še danes in ima prostora za 100.000 iker.

Med vojno so naše ribje vode zelo trpele. Puška in ročna granata sta uničili ribje bogastvo naših voda. Upoštevajoč veliko narodnogospodarsko važnost umnega ribarstva je imenovala po prevratu jugoslovanska vlada prof. Ivana Franketa za ribarskega konzulenta pri pokrajinski upravi v oddelku za kmetijstvo. Poverila mu je nalogo, da izdela načrte za razdelitev ribjih voda na jugoslovanskem teritoriju bivše Štajerske in Koroške, ki jih namerava uvesti novi ribarski zakon za vse gorske vode. Na njegovo iniciativo in po njegovih nasvetih se bo zgradil velik moderni ribogojni zavod v Bohinjski Bistrici. Njegove bogate izkušnje so tvorile dobrodošlo podlago za važne določbe v osnutku novega enotnega ribarskega zakona. Dvainsedemdesetletni starček, čil in zdrav ter neumorno delaven, pripravlja obširno strokovno knjigo o ribogojstvu, kjer hoče zbrati in podati vsa svoja dolgoletna izkustva na tem polju.

Slovensko ribarsko društvo pa je imenovalo prof. Ivana Franketa v priznanje njegovih zaslug za slovensko ribarstvo za svojega častnega člana. Čestitajoč našemu Nestorju na tem odlikovanju želimo, da nam ga ohrani usoda še dolgo sredi naših ribičev in ribic.

Dr. Quidam:

O vidrah in o tem in onem.

I.

Kdo in kaj smo mi, in kako živimo.

Kaj?!... Kaaaj?...? ... Jaz naj vam kaj povem o tisti povodni kuni, ki ji pravijo vidra, in katero pozna večina naših ljudi kvečjemu iz slik in muzeja! Jaz pa naj vam sedaj o njej govorim, ker sem lovec in ribič, in da imam na izkušnjah bogata leta za seboj, in kar je še drugih takih pocukranih v resnici pa grenkih pilul, prirejenih nalašč za ničemrne gospode v penziji. Da sem bil svoj čas tudi priznan pesnik, poeta aureatus (pri čemer se seveda ne vé, ali se »aureatus« izpeljuje od aurum-auri ali aures-aurium!), ste v svoji nerodnosti pozabili pripomniti.

Ah da, leta, »bogata« leta nosim na svoji grbi, mnogo, mnogo preveč jih je, lastnih »izkušenj« pa je bolj malo, nikakor ne toliko, da bi mogel podati i z k l j u č n o na njih sloneč povsem zaokroženo sliko o tajinstvenem življenju naše roparice. Zakaj tudi silite vame? Obrnili bi se bili raje na starino, na našega ljubega Franketa — saj ga menda vendar poznate vsi! — ki je kralj čez vse slovenske vode in vodice, ima preštete v njih vse ribe in rake do zadnjega repa in tako poleg... tudi ž njimi vse vidre vred. Pogledal bi in premeril bi vas preko svojih očal s svojimi tihimi, dobrimi očmi, potem pa bi se prikazal dobrodušen usmev na obrazu, odmajal bi kajpada s košato glavo, češ, da ničesar ne ve. No, pa če bi se mu znali malo prilaskati, recimo, tako kot ste se meni, stavim, da ne bi ostalo trdo njegovo zlato srce, in če bi pričel pripovedovati, ej, to bi poslušali, prijatelji! In če bi hoteli slušati še drugega moža, bi vas opozoril na svojega prijatelja Strahovega Jožeta, ki straši in sedaj tudi straži na svojem gradiču v Sostrem zajce in ribe pred mlajšimi strahovi. To je že tako v življenju: v mladosti revolucijonar, v starosti čuvar zakonov in državotvoren steber.

K temu Jožetu Strašnemu naj torej roma, kdor hoče kaj izvedeti o vidrah. Pretkan kakor lisica, vztrajen kakor kraški brak, neutruden kot mravlja, potrpežljiv kot pajk, ki čaka na muho, podnevi oči kot jastreb, ponoči kot maček in sova skupaj, tak je Strahov Jože, in tak mora biti sploh lovec na vidre. Ali Strahov je tudi rojen detektiv, ki ne spregleda najmanjšega zdela, razglablja, razmišlja, kombinira in sklepa kakor mož, ki je vzrastel v naravi in se izšolal v visoki šoli — divjega lovstva. Kot nikdo drugi čita v pripognjeni, potlačeni travi, v zasukanih vejicah,

vstran potisnjenem brstju, v preloženem listju, v razmaknenem gramozu, da ne govorim o pesku, mivki, ilovici ali snegu. Ta drobiž pa Joži ne pripoveduje več, ta naravnost kriči in vpije. Pravi Siu - indijanec je ta naš prijatelj Joža Strah.

Pa še več. Ta Joža Strah je tudi svoj lastni — obstajač, ali ptičar, kakor slišite rajši, čeprav ni bolje. Prav rad ta kužon posebno pozimi ni šel v vodo, in je na čako vedno s seboj jemal kako fižolovko ali kak drog, da bi ž njim ustreljeno vidro pribezal h kraju. Če se pa ta taktika ni obnesla, je Joža Strah brez obotavljanja in daljšega premišljevanja zabredel vodo do pasu, in če ga je izpodnesla, je lepo poplaval za svojim plenom in ga sebi samemu aportiral. Selfmademan! Tako se govori!

Da je tak lovec marsikatero vidro z dovoljenimi in svoj čas še dokaj več z zakonito ne baš odobrenimi svinčenkami in šibrami poslal v Styx, Lethe ali Periphlegeton, je umevno, kakor tudi, da bi si bil lehko dal napraviti par kožuhov, opremljenih na obeh straneh z dragocenim krznom, če bi bil samoljuben in ošaben, in bi bila že tedaj prijatelja z državnim pravdnikom, čigar ribji paznik je danes nekdanji malkontent. Tako se je tudi tukaj obistinila stara resnica: v mladih dneh — greh na greh, a v starosti — poln kreposti. Seveda pravijo, da pridejo te kreposti brez prave zasluge, kar tako in same ob sebi. — Žalostno!

Vidim, gospod predsednik, da otresate avtoritativno z glavo in da mežikate z očmi, kar naj razumem, da me pozivljete, naj govorim o predmetu. Saj sem vam naprej povedal, da z menoj ne bo nič. Sicer pa, če govorimo o vidrovem l o v c u, je to toliko kot bi govoril o vidri s a m i — saj napol, ker se mora njegovo življenje prilagoditi njenemu, če ne, ni nič. Ali mislite mar, da pride vidra opoldne v obednico v »Union«, kjer vi kosite, ali da se da ujeti na medeno hruško kot polh ali kako? No, vidite, če hočete imeti kaj sreče pri vidrah, morate že imeti kvalifikacijo, kot jo ima naš prijatelj Joža Strah, graščak na Sostrem! Taka je. In zato je prav in v redu in spada k predmetu, če sem govoril o njem.

Jaz bi n. pr. sedaj, ko sem si zavaroval sijajen odhod, prav lehko prešel takoj na popis vidre, kar ni pravzaprav posebno težka stvar, in se da prepisati iz vsake primerne zoološke knjige. Ampak to sem si prihranil za pozneje in izvršim svojo obljubo in zavezo vam nasproti točno po sporedu in dispoziciji, kakor sem si jo, vajen še iz svojih burnih gimnazijskih let, začrtal v duhu že včeraj. »Principiis obsta!«

Ti spomini na šolska leta, na hrije in dispozicije, na latinske citate in še marsikaj drugega bi me utegnilo odkreniti od vidre

in me napotiti, da pri tej priliki izpregovorim nekaj besed, n. pr. o gimnazijah vobče, ki so tako zelo humanistične — in tako malo humane, ali bojim se, da bi mi, g. predsednik, vzeli besedo in črtali vsako tako še tako divno parentezo. Dovolite mi pa, da se spomnim na tem mestu našega gospoda profesorja Ceneta Gozdarja, ki nas je naučil toliko za vsakdanje življenje nad vse potrebnih stvari; med njimi pa tudi vsako stvar premotriti, če že ne s klasičnega, pa vsaj s filološkega stališča. Zato sem si ogledal vidro tudi s tega stališča, oziroma si jo od prijatelja piko-lovca dal ogledati. In sedaj čujte!

Slovenski in menda pač občeslovanski slove naša žival »vidra«; starogrški ὕδρος in ὕδρα, kar pomeni prvotno v grščini povodno kačo, potem pa sploh manjšo vodno žival, in je izpeljana iz besede ὕδωρ, t. j. voda. V latinščini nosi vidra ime lutra — ali lytra. Najstarejši germanski izraz bi moral sloveti utrs (staronordijski otr, anglosaški otor, starovisokonemški ottar, srednje in novovisokonemški »Otter«) in bi odgovarjal sanskrtski obliki »udra« — povodna žival (litauski údra), katero je izvajati zopet iz besede »uda« = voda, čije korenika »ud« pomeni v sanskrtu »omočiti«.

Velika, tudi slovotvorstva neukemu človeku vsiljujoča se sličnost v nazivanju, kakor relativno neznatne spreminjave besede v raznih jezikih pač dokazujejo, da je bila vidra poznata že v pradavnih časih vesoljnemu arijskemu plemenu, in da so sedanji kulturni narodi prinesli besedo gotovo iz Azije s seboj.

Ostanke vider, osobito ogrodja, so pa našli na najraznejših krajih tudi v prehističnih izkopaninah, zlasti onih, ki so nam jih ostavili nekdanji mostičarji. Poleg bobrov ni bila tem rodovom vidra tuja divjačina. Tudi na ljubljanskih mahéh, — kakor so še pred 80 leti Ljubljančani imenovali ljubljansko »barje« (kar se skoro tako lepo sliši kot »moróst«), so našli mimo že davno izumrlih bobrov in izumirajočih vodnih orehov, lobanje vider. Prijatelji, to so bili drugi časi za lovce, nego so danes. Tužna nam majka!

Razen Avstralije žive vidre na vseh kontinentih. V južni Ameriki vladajo tako imenovane brazilske vidre (lutra brasiliensis) na ondotnih vodah. V severni Ameriki jo nadomešča mnogo manjša močvarka (Lutra minor), ki je pa bolj sorodna našemu norku kot pa vidri. Na severnih obalah Tihega oceana nekako tja do Behringovega otoka in Alëut pa puščavnikuje nekdaj širom teh pokrajin živeča, jako priljudna, danes pa izredno redka in neverjetno plaha in nezaupljiva črnobaržunasta morska vidra (latax marina), čije krasno krzno dosega nečuveno visoke cene.

Vse te sorodnice pa niso tako razširjene kot naša domača vidra (lutra vulgaris), ki živi širom vse Evrope, severne Afrike in severne in srednje Azije. Na severu jo je najti še sem pa tje na Lapskem, polarnega kroga pa pač ne prekorači. Glede indijskih vider, ki so nekoliko manjše kot naše, si niso znanstveniki še na jasnem, ali jih je prištevati našim vidram, ali pa da jih je smatrati kot tvoreče svoje posebno koleno. Bistveno se ne ločijo od naših — v ničemer.

V srednji Evropi in torej tudi v naši domovini živi, če tudi nikjer ne v večjem številu: ob vseh vodah, rekah, potokih, studencih in jezerih, kjerkoli najde za svoje preživljanje potrebne pogoje in bodisi, da v najbolj obljudenih pokrajinah. Kjer ni rakov in rib, je vidra redek gost. Zato je n. pr. toliko kot nevidljiva od Tacenskega mosta navzdol po nekako tja do Zaloga, v reguliranem savskem revirju, kjer moj prijatelj Slavko Plemelj z dvomljivo srečo lovi sulce. »Vsaj meni že jako dolgo ni nobenega poslal in je bilo do velike sobote pri Staculu odprto in bi se tam dala riba kupiti,« bi pisal moj dragi prijatelj g. Fridolin Žolna.

Gospod predsednik mi že zopet nameŽikuje, naj se vrnem k stvari in naj pišem resno in dostojno, »mit Würde«, kakor se to spodobi in to zahteva čas, kraj, situacija in odnošaji. Prav, a naj mi dovoli, da se spomnim prilično svojih prijateljev, a propo tudi njega. Namreč tistega obljubljenega, že predlanskim obljubljenega zajca, oprostite, še vedno nisem prejel, kakor bi bila to kaka Plemeljeva riba. Sedaj pomežiknem jaz! Prosim!

Torej povsod ob vodah živi vidra. Tam, kjer so bregovi najbolj nepristopni, razriti, raztrgani in zarasli, kjer tekó reke skozi neprehodna močvirja, ob razdrtih, porušenih, popuščenih, skalovitih jezovih, ob zagreznenih deblih, razpalem mostičevju itd. je iskati vidrinega domovja. Seveda je takih lepih krajev povsod več kakor pa vider, to je stara stvar. Pa saj išči je ondi, če je tudi ne najdeš.

V takih med skalami in tramovjem jezov ali bregov nastalih, pod koreninami od vodâ izkopanih in izlizanih kotanjah in duplinah biva vidra. Da bi si kdaj šla svoje jame sama kopat, ne vem, dasi bi imela za to opravilo dovolj krepke šape. Izključeno to seveda ni, saj si jih lisica v sili tudi sama izkoplje. Najpogosteje si pa vidra bržčas luknjo, ki se ji zdi pripravna, po svoje malo razširi, jo popravi in priredi, kakor treba. Kar sem jaz imel priliko kotanj videti, so bile vse daljše in globočje razpoke in hodniki v skalah, v zidovju in jezovih, nastali izvečine s tem, da se je kamenje izrušilo in izvalilo, pesek izsul, da so fašine zgi-

nile, bruni odtrohneli, da je voda izpodjedla zemljo med koreninami in podobno. Lukenj, ki jih opisujejo kot tipične za vidre, nisem našel nikjer in nikoli, s čimer seveda ni rečeno, da jih ni in jih ne more biti. Verjetno je, da se vidra zadovolji z votlino, če jo najde že primerno pripravljeno, ki ji prija, ki ji nudi primerno skrivališče in varnost, udobno ležišče in lovišče v bližini. Zato ne bo treba navadno bogvekoliko. Primerno prostorno votlino, več ali manj skrit, za človeka navadno težje pristopen vhod, morda tudi več vhodov, za pobeg v slučaju sile, in kako drobno razpoko za zrak, če ni žival že od vsega početka izvolila takega brloga. Časih je pa luknja jako preprosta, samo do nje se navadno ne more. Spominjam se, da sem videl vidrino, v kateri bi vsako v njej bivajočo žival lehko z roko zagrabil na ležišču, tako malo je bilo skrito, če bi bilo mogoče v normalnih razmerah pod mogočni, vedno lijoči slap in njegovo mogočno valovje. Niti slap, niti peneči se valovi in vrtinci ne pomenijo za vidro zapreke, — mi smo seveda mogli prodreti do njene trdnjavice izjemoma takrat, ko so vodo napeljali s tega dela jezu, katerega so vprav popravljali. Kar se pripeti v 30 letih komaj enkrat, ali pa še ne.

Omenjene »tipične vidrine« imajo glavni vhod vedno do pol metra globoko pod vodo. Iz tega vhoda vodi daljši ali krajši, baje navadno do 2 m dolg rov ali hodnik navzgor, kjer se razširi v bolj ali manj prostorno duplino, iz katere vodi navadno ožja ali širša, pogosto rahlo zadelana pobežna cev, ki ima inače namen dovajati zrak, pod milo nebo.

Kotel, v katerem polega in biva vidra, je nastlan z listjem, travo, bičevjem, ločjem in trsom in ji nudi, četudi nekoliko vlažno, pa sicer udobno ležišče.

Vidre žive v precej anarhičnih razmerah. Tako n. pr. ne poznajo in pripoznavajo stanovanjskega urada in drugih takih blagodejnih institucij. Stanovanjsko - pravno vprašanja rešujejo brez zakonov, na podlagi svojih ostrih šap in še ostrejših zob, pa pravijo, da približno saj tako pravično kot juristi. Pravni principi sicer so: kdor prej pride, prej melje; moč in pravica sta identični. Ljubezen ima svoje izjemne zakone. Pri nas ljudeh je to seveda čisto, čisto drugače.

Naravni skalnati vidrski gradiči in trdnjave so prastari. Generacija za generacijo jih uporablja, in če uloviš ali ubiješ danes majordomusa, dobi luknja v doglednem času zopet novega gospodarja. Tako je bilo pred sto in morda pred tisoč leti, in tako bo tudi naprej, dokler ostane skalnati grad enak po svoji konfiguraciji in svoji legi, odnosno po svoji pristopnosti. V malem

velja isto tudi za druge kotline po jezovih, ki nudijo seveda dokaj krajšo, samo desetletja trajajočo stanovanjsko uporabnost.

Kot prave vidrine moramo označiti samo luknje, v katerih se živali stalno drže, bivajo v njih dalj časa, in se vedno vračajo zopet za daljše dobe k njim nazaj.

Kakor vse, kar ima z vodo opraviti, od trnkarskih frakarjev pa dol do zadnjega kapeljna in če hočete do mikroskopičnih dafnid in ciklopov, je odvisna tudi vidra od vsakokratne višine vode, posebno pa glede svojega stanovanja, ki mora že izredno ugodno ležati, da je trajno uporabno. Kajti, dasi je vidra odločno povodna žival, pa vendar diha s pljuči in ne more torej dalje časa živeti brez zraka. Pod vodo zdrži lehko samo kakih pet minut. Zato ne more uporabljati svojega skalnatega ali ilnatega gradu, če ga zalije in napolni voda, ki naraste ob povodnji za dva, tri in več metrov. Takih lukenj pa, katerih podvodni hodnik bi vodil po več metrov v višino nad normalno gladino reke, ne bo tudi vidri ne zlepa mnogo najti. Zato mora v mnogih krajih vidra pogosto ostaviti svoj gradič in drugod iskati pribežališče, tudi na — drevesih, na katera spleza, če so nagnjena na pošev, ali če niso previsoka. Na vrbovih štoračih so že prav mnogokrat vidre videli, osobito ob povodnjih.

Mimo teh stalnih dobro urejenih in izbranih vidrin ima pa vidra celo vrsto manj varnih in skritih pribežališč, katere uporablja samo mimogrede na svojih pogostih potovanjih in roparskih pohodih.

Vidre so namreč silno nemirne živali. Četudi imajo svoja stalna bivališča in hrane dovolj v bližini, pa jih vendar ne strpi dolgo in trajno v istem kraju. Vsaka vidra ima vzdolž rek, navzgor in navzdol svoj revir s pripadajočimi potoki, potočki in celo studenci, če žive ribe in raki v njih. Ti ribarski okraji se seveda ne drže Franketove razpredelitve in niso vezani na druge meje kot na tiste, ki si jih zver izbere sama. Teh pa se drži, kolikor moči presoditi, jako natančno in zanesljivo. Čudno je tudi to, da ostavi vidra časih kako čisto dobro lovišče in jo mahne preko hribov in gora, tudi če tvorijo razvodje, v nove vode, se vrne iz njih po isti ali drugi, vedno pa stereotipno enkrat za vselej obdržani poti nazaj in potem domov.

Seveda velja zakon, da se vidra samo tedaj oddalji od ene vode, da gre druge iskat. Pri tem se ne straši ne dolgega, časih po deset ur trajajočega pota, ne pečin, ne snega, ne lavin in ne viharja. Znani so slučaji, ko je prekoračila težko dostopne planinske grebene dokazano do višine 1460 m.

Zato ni taka izredna tisočletna redkost, da ustrele vidro na brakadi sredi gozda ali jo celo iztaknejo psi v lisičini, kjer bi nikdo ne mislil na njo. Jaz sam sem sledil pred kakimi 20imi leti v snegu vidro izpod Lipoglava pod Ljubljano preko gorâ v grosupeljske jarke in potoke. In takrat je v Reki mrgolelo, osobito manjših postrvi, dočim so bile grosupeljske vodice skoro prazne.

Brezdvomno bo imela vidra pri lovu v potokih več sreče kot v velikih vodah, kjer ji ribe laže pobegnejo in se pred njo porazgube v sredino. Tudi se ribe v velikih rekah in jezerih nauče takoj pravilno umikati in izmikati, tako da se tam, kjer so vznemirjene in jih vidra ne more več iznenaditi, po večini vendarle rešijo svojega krutega preganjalca. Večino rib pač vidra ujame segajoča s šapami pod ruše, korenine in v luknje, ali pa kadar njenega lova nevajene luskinarje zapodi v kak kot ali prekat med skalami ali prodom ter jih nažene kakor v vrečo ali korito, iz katerega ni rešitve. Toda to se roparici posreči seveda samo pri posebni konfiguraciji terena — tudi za vidro je več lepih krajev kot rib — ob gotovi višini vode, in kjer ne lovi vsak dan.

Pri tej ribji gonji vidra mnogokrat, kakor poročajo, tolče, razbija in čopoče z repom neumorno po vodi in plaši in žene na ta način ribe pred seboj. Tega nisem videl nikoli, a te metode tudi tam, kjer sem imel priliko loveče vidre opazovati, ni bilo treba, odnosno bi je radi silnih curkov tudi ne bilo mogoče izvajati. V zatokih, ribnjakih, mirnih vodah in jezerih pa je umestna in razmeram prikladna.

Imel sem priliko opazovati, kako je vidra zapodila trop rib med čeri in nagnala dobršen del njihov v ozek skalnat perilnik, jih par brsnila s šapami na prodec, eno s šapo tiščala, največjo ujela z zobmi, jo v gobčku držala in se potem sama splazila na kopno, kjer jih je pričela žreti, držeča ribo z obema šapama. Veliki je pregriznila hrbet in jo morda na polovico pojedla, hlastnila po najmanjši in jo menda brez nadaljnjega žvečenja celo pogoltnila. Ker so se na drugi strani Ljubljanice pojavili ljudje, je postala pozorna, gledala nekaj časa tja, potem pa pustila ostale nenačete in načeto veliko ribo, skočila v vodo in se izgubila v njej. Ko se je drugi dan danilo, sem bil zopet ob vodi, radoveden, da zvem, ali se je vrnila vidra k ostavljeni večerji ali ne. Razen dveh glav, repov, nekaj krvi in luskin nisem našel ničesar več. Vrnila se je torej bržčas pozneje zopet k svojemu plenu. Seveda ni izključeno, da bi se ne bile mogle ostankov polastiti tudi podgane, ali recimo sove, o katerih, vsaj za sovirja vem, da lovi in jé tudi — ribe, če treba.

Vi morda mislite, da ne, predsednik! Pa se motite; zakaj bi sovir rib ne jedel? Kaj riba ni meso? No, če bi bila torta ali karami, ne rečem, da bi bilo malo čudno. Pa to ne spada sem in seveda vse to o ribji pojedini bi moral povedati pozneje, to ni po nastavljenem načrtu. Pa kar je, to je, sedaj ne bomo preklicavali.

Kar sem pa hotel povedati, je to, da je drugi večer po tem dogodku moja vidra zopet napravila brakado na prav istem mestu na podlesti, kline in pečenke, katere je gonila proti koritu pred seboj, da so pa te ribe par metrov pred usodepolno ožino lepo krenile na desno in levo, da je plavala vidra v sredi proti skalnati pasti naprej, same pa se bliskovito porazgubile po globočinah in valovih. Eno samo samcato ribo je pritirala vidra v vrečo, pa še ta ji je — ušla.

Tako se ji menda godi večkrat, kakor je tudi jasno, da bi se ji to zgodilo še pogosteje, če bi v prostorno premalem, preozko omejenem, četudi še tako polnem revirju lovila noč za nočjo. Izpraznila bi ga, navadila ribe svojih lovnih metod in se vračala prazna v svoj brlog, kakor vevških sulčarjev po najnovejši modi opravljena in s prvovrstnim trnkarskim orodjem opremljena frakarska četa. A kaj bo to? Za spretno roko in elan gre, častita gospoda! In za talente seveda tudi!

Če uvažujemo te premisleke, pridemo do zaključka, da je žival prisiljena preloviti zaporedoma ves revir, če hoče priti do rednega plena. Lov pa zopet zahteva, da ni prepovršna, sicer bi bila tudi brezuspešna. Zahteva pa tudi poznanje lokalnih vodnih razmer, globočin, curkov, skal, tolmunov, skratka ribjih zavetišč, skrivališč ali priljubljenih bivališč. Iz teh vzrokov zopet mora biti revir omejen, sicer bi ga žival ne pregledala in ne mogla obvladati, kakor ji je to treba.

Ti odnošaji pa tudi povzročijo, da trpe vse te lovske turneje precej časa, četudi primerno enakemu trudu zahtevajo skoro enako število moči, če se ne spremene vodne in ž njimi redne razmere. Kajti umevno je, da naraščajoča, samo čevelj višja voda ustvarja za vidro čisto druge lovne razmere in prilike kot sicer, kaj pa še povodenj.

Na Studencu, kjer sem imel največ prilike do rednega opazovanja življenja vider, sem natančno zapisoval prihode, oziroma odhode posameznih živali, tako na Savi kot na Ljubljanici in na Reki. Kjer je več vider, ni moči ničesar dognati. Do kakih precej zanesljivih izsledkov prideš samo tam, kjer slediš posebno v snegu samo eno žival ali dve po velikosti močno različni. Do povsem neovržnih zaključkov sem pa prišel v zimi, če se ne

motim leta 1902. na 1903. Tedaj sem sledil koj v prvem snegu vidro, ki je imela, kakor sem dognal, pokvarjeno desno prednjo nogo, domneva, ki se je pozneje, ko sem ujel isto žival v past, tudi kot istini odgovarjajoča izkazala.

Verjetno je bilo, da je tudi ugotovljena okvara na nogi izhajala od pasti, v katero se je bogvekje in kdaj žival ujela in se izvila srečno iz nje. Uteči pa ni mogla svoji usodi. Kizmet!

Ta nekoliko šantava gospodična, kateri se je moralo pri hoji na eno nogo več ali manj kolcati, je prihajala redno kakor ura, če se ni voda spremenila, vsako 6., odnosno 11. noč, in je bila točno tudi ujeta v noči, katero sem napovedal. Druga je imela furnus 22.—24. noči, 2 vsako peto noč, 1 pa vsako noč. Pri drugih nisem mogel perijode točneje določiti, gibljejo pa se nekako od 7.—14. noči, največ krog 11.—13. Priznam pa, da so pomote z moje strani tudi mogoče. Stvar namreč ni tako lehka, kakor bi bilo misliti v prvem hipu.

Videti je, da se vsaka vidra svoje potovalne perijode točno drži, a da ima pa vsaka svojo, kar je morda v zvezi s posebnimi individualnimi lastnostmi, je morda odvisno od posebnosti izbranega revirja, od požrešnosti in starosti živali itd. Da bi bile dobe prihodov in odhodov v zvezi z naraščajočo in pojemajočo luno, kot je to trdil stari ribič Kosanec v Slapah, nisem mogel nikoli ugotoviti. Brezdvomno pa čas, ko se vidre gonijo, ves potovalni red prevrže in preobrne.

Ob neizpremenjenih vodnih razmerah so opisani normalni obhodi vedno enaki, da, naravnost stereotipni so. Če se kaj dosti izpremene ob visoko narasli vodi, ne vem, bržčas ne bogvekaj. Pripomniti pa moram, da sem ob povodnjih sorazmerno jako redko naletel na kako sled, tudi na snegu ne. Ali tedaj žival strada, ali lovi po novo nastalih koritih po travnikih, senožetih in plitvinah, ne morem razsoditi. Navadne metode njenega lova tedaj pač odrekó. Ker si pa ob veliki vodi ribe poiščejo mimogrede kake mirne zatoke in se drže kraj bregov, jih bo vidra tedaj bržčas tudi izpremenjeni situaciji primerno tukaj iskala. Na stradanje je pa saj začasno itak vse privajeno, od zajčka in jerebice do volka in medveda vse, kar živi slobodno kot divjačina in zverjad pod milim nebom. Državni uradniki seveda navzlic vsemu še ne spadajo v te kategorije.

Nepojasnjeno je dejstvo, da vidra posameznim potokom relativno prizanaša, dasi so dokaj bolj in z boljšimi ribami nasejani kot druge vode v istem revirju. Tudi bi človek mislil, da mora biti lov v taki vodici, ki bi jo vidra lehko izlovila do zadnjega repa, kot to pri drugih potokih ali ribnjakh tudi brez usmiljenja

stori, zanjo neprimerno olehkočen. In vendar nekatero skoro prezira. Pred leti je bilo redno slediti vidre od Tacna navzgor pa nad Šeničico in to na obeh straneh Save. Reka ni bila v tem revirju bogve kako bogata na ribah, razen nekaj lipanov in par sulcev pa sploh ni bilo žlahtnih rib v vodi, dočim je Malošica, če ne vprav mrgolela postrvi, pa vendar bila dobro preskrbljena z njimi, navzlic temu, da so se mlinarji gor do Babnika z družino vred gostili vsak petek ž njimi in jih še prodajali v ljubljanske restavrane. (Boljši restavrani so jih dobivali tudi ob času drsti, ker so mlekavci in ikrnice posebno fina packarija!) Navzlic temu je bilo v Malošici redkokdaj in vedno samo inkonstantno in mimogrede slediti kako vidro. Če kje, se je ustavljala vidra pod Trampuževim mlinom in v Babniku na dveh dobro skritih izstopiščih; ondi so ležale moje pasti nad 3 mesece pod vodo čisto nedotaknjene in navzlic dvakrat narasli in upali vodi še vedno tako lehko izprožljive, da jih je eno kot drugo za oreh velik kamenček iz višine 1 m točno izprožil, ko sem jih končno pobral in odnesel zopet domov.

Razlage, niti ne domnevne, takim antipatijam ne vem nobene; tudi ne vem, če niti tako preziranje samo časovno, recimo za desetletja ugotovljiva, a da ni trajno in trpežno. Mislil sem na vse mogoče: na parasite, na kače, na možno znižano varnost itd., nobena podmena ne vzdrži tudi najrahlejše kritike ne. Dočim Malošica nima vider, Reka malo, je pa Ločnica blagoslovljena ž njimi, prav tako Gameljščica, ki je v spodnjem delu čisto prazna z regulirano Savo vred. Besnica pod Zalogom se tudi ni mogla pritoževati, da ji nedostaje vider, seveda je pa bila to prvovrstna postrvska voda. V Moravski Drtišici menda niso bile vse ribe vredne starega goldinarja, in vendar je vider osobito v Zavici mrgolelo; Radomlja pa jih je, dasi se prav za Kurnikom Drtišica vanjo izteka, skoro vedno povsem pogrešala, prav tako tudi n. pr. Rača, ki je bila klinov in ščuk bogata. V Pšati je bilo vider vedno najti, malo v Bistrici. Idrijščica se je odlikovala po množini rib in vider, v Bači in Mali Koritnici, v Soči in Mangartski Koritnici jih je bilo malo. V Banjščici, dasi je to neznaten potoček, jih je bilo leta 1902 po izlazkih in iztrebkih soditi prekomerno, da toliko, da so jih videli večkrat pri belem dnevu, dasi je bilo skoro ob vodi vojaško strelišče in so revir vedno, pogosto tudi ponoči težko vznemirjali. Te uganke torej nismo rešili.

Dosti boljše se nam tudi ne bo godilo, če poskušamo razložiti, zakaj prehaja vidra iz enega vodovja v druge preko hribov in gora ali saj po kopnem. Mogoče je, da je ta pojav prastar preostanek nemirnega in brezmernega beganja in stikanja, ki je

lasten vsemu kunjemu rodu. Imeli bi torej opraviti s preostankom starega potikalnega nagona, ki pa ni več vztrajen, in se kmalu premagan umakne sicer pozneje pridobljenemu, a krepkejše zasidranemu in izraziteje, še krepkeje in vztrajneje se pojavljajočemu nagonu — k stalnemu gnezdu in domicilu.

Pri tej priliki se bo dobro spomniti na neko posebno navado vidre, ki je zanjo nad vse značilna. Na svojih lovskih pohodih naša znanka strugo ostavi in jo maha peš ob vodi po bregu naprej. To so za isto vidro vedno ena ter ista mesta. Prav posebno pa je to navado opazovati pri jezovih in slapovih, katerih vidra skoro nikoli ne prepleza, tudi ne, kjer bi to lehko storila, ampak jih po bregu obide. Prav tako tudi navadno ne mara plavati pod ležečimi, čez potok položenimi debli, bruni, brvmi in mostiči in jih ali prepleza ali pa obide. Časih obkroži radi napol suhega slapa ali curka ob mlinu vsa poslopja, ali preide dvorišče, dasi je n. pr. malo poprej prerevidirala natančno tolmunček pod kolesom in ostalo podkolešišče in se par minut po obhodu prikaže nad kolesnim koritom na pravkar izognenem jezu, in še več — v podkolešišču, v katero je priplezala sedaj od zgoraj navzdol.

V tem slučaju pač gre za izkušnje plemena, pridobljene v pradavnih dobah, izkušnje, ki nosijo pri sedanjih vidrah znak instinkta, t. j. smernega in smotrnega avtomatičnega ravnanja brez individuelnega višjega duševnega delovanja. Za vidro velja po instinktu jez kot neprekoračljiv, nevaren in poguben. Morda so to spomini na tisto razvojno dobo, ko so se kune stoprav prilagojale povodnemu življenju in se še, davno ne svojim nalogam dovolj odrasle, polagoma stoprav pretvarjale v vidre. Tiste, ki so nameravale naravnost zavzemati slapove in jezove ali so bile saj naklonjene takim podjetjem, so ponesrečile pri svojih poskusih prej ali slej in so izumrle. Ostale pa so previdnejše živali, katerih potomci so se tekom tisoč in tisočletij sicer pridobili že davno dovolj možnosti, da bi danes lahko premagale tudi celo vrsto nekdaj nepremagljivih zavor, in jih v resnici tudi premagujejo, pri katerih pa zmaga vendar stari, še globoče zasajeni instinkt, ki je danes mnogokrat neumesten in nesmotrn, a je nekdaj bil smotrn in potreben za prospeh posameznega individua in vsega rodu. —

Ta navada je tako značilna za vidre, njihove poti iz vode v vodo so tako stereotipno-točne in umerjene, da jim je vprav to instinktivno, nekdaj samovarovalno početje v sedanjih kulturno izpremenjenih časih — pa v zanesljivo pogubo.

Tako je izkazano tudi pri vidrah, da je inteligenca njenemu nosilcu škodljiva, pa bodisi, da je plemensko pridobljena ali

podedovana, dejstvo, kakor je bilo pri nas na Slovenskem tudi sicer že davno dognano. Osebna inteligenca pa, ki se predrzne presegati inteligenco črede, ali kakor se pravi pri ljudeh, stranke, ali naj zgubim le eno besedo o njej, prijatelji?

Oprostite, g. predsednik, sem že zopet pri vidrah. Kaj sem hotel reči?... da, da, da so jim tisti obhodi mimo mlinov, mostov, jezov itd. v pogubo, namreč na vhodiščih v vodo in izhodiščih iž nje.

O teh pa res ne morem razpravljati, da ne bi poprej povedal tistim, ki vidre ne poznajo, kaka je. Morda si kdo misli, da je tako majhna kakor podgana, t. j. normalna ljubljanska povojna podržavljena podgana, predvojne so časih tudi dosegle velikost velikega kunca — torej taka, kakor recimo na kratko: meščanska podgana. Pa je že večji, pa vendar mnogo manjši kakor recimo mrož, kot je to pričakoval moj nelovski prijatelj Jože Pink, ki mi je pomagal vidram nastavljati pasti, pri čemer sem se mu smilil, ko me je gledal kako se mučim in piham, da napnem pero. Mož se je silno čudil, ko je potem zagledal ujetega povodnega mačka, ne pa zveri, ki bi odgovarjala moči in sili pasti.

Kdor ne pozna vidre, in teh bo mnogo, je najbolje, da si ogledajo kako dobro sliko ali pa nagačeno žival. V trenutku dojmejo več, kakor jim more dati najboljši opis. K temu nazornemu pouku naj pa vendarle dodam par besedi. Vidra je poprečno in merjena od konca nosu do konca repa (kateremu pa velé veslov) kakih 120—150 cm dolga in zbog svojih kratkih nog samo krog 30 cm visoka. Vse telo je vitko, izredno gibčno, po obliki nekoliko sploščeno in krepko mišičavo, osobito vrat, katerega ni drugega nego kita. Podkožna tkanina je jako naredko zvezana in v toliko debeli plasti narahljana, da počiva koža ohlapno na telesu, in še posebno omogočuje živahno gibčnost njene nosilke. Posebne žleze maščilke skrbe, da je dlaka vedno dobro namazana in pooljena.

Kot dehorjeva bližnja sorodnica je opremljena tudi vidra, ki pa nima v to svrho nobene gubnice več, v bližini iztrebače z dvema žlezama, ki s svojim izcedkom še vedno nekoliko spominjajo na nekdanje proletarsko pokoljenje.

In da boste videli, da sem v anatomiji še bolj podkovan, naj še končno omenim, da se odlikuje vidra kakor medvedje, morski somi in mroži z grozdnatimi ledvicami.

Petnajst kilogramov je za doraslo, starejšo, dobro razvito žival nekako jazbečje velikosti, že lepa teža. Ujeli so seveda še težje eksemplare, a to so redkosti; navadno tehtajo vidre sedem do dvanajst kilogramov. Moja najtežja je tehtala nekaj nad pet-

najst kilogramov in je bila — izjema; izmed vseh ostalih so samo dve dosegle 12 kilogramov.

Glava je podobna nekoliko mačji, a je daljša, in bolj ploščnata. Zaglavje je močno in široko. Na sredi pod spodnjo ustnico, na bradi in med obema rogljema spodnje čeljusti je navadno opaziti par medlih, belkastih lis ali peg. Nad obraslim robom gorenjega ustna se razteza gola, mrežavo nabrazdana, z nizkimi, ploščnatimi bradavicami posejana polt po koncu smrčka. Na lobanji opravičeno vzbuja pozornost izredno ploščato čelo in teme, kakor tudi ozki kostni mostiček nad obema očesnima duploma, pojavi, ki jih kažejo tudi morski psi, in katere je smatrati kot izraz izvršenega prilagodenja na povodno življenje.

Vidra ima črne, drobne, a nad vse žive oči. Uhlji so nepričakovano majhni in neznatni. A v ušesu ima napravo, za katero sem jo že tisočkrat zavidal, namreč kožno gubo - zaklopnico, s katero zapira uho, kadar poniri v vodo in seveda tudi sicer kadar hoče. In vendar v vodi nikdo ne igra klavirja kakor krog mene, ko od jutra do polnoči svira ves venec prihodnjih virtuozij starih od 60 do 66 let in nikdo ne poka z bičem, kakor ljubljanski vozniki to delajo, ko se producirajo s svojo umetnostjo pred redno gluhimi policaji ... pa ne, da bi ti imeli take ušesne zaklopnice? ...

Že vidim in uvažujem, g. predsednik: tisti § 104, ki je dobil na policijski razstavi v Peterburgu I. darilo — torej tisti paragraf ... ne maram, da bi bil on past, jaz pa vidra. Dobro! K stvari!

Vidra nosi seveda kožuh, ki je navadno temnorjave, čokoladaste barve z lehkim prisevom v sivino. Časih je tudi svetlejši, z rumeno nianso. Nekatere vidre so pa celo lisaste in marogaste kakor medvedje. Na trebuhu prehaja barva časih v umazano rjavkasto sivino. Prsti na nogah so med seboj zvezani s plavalnico.

Dlaka je dvojna; spodnja je jako gosta, mehkejša, skoro volnena, a ravna. Iž nje poganjajo debele, goste ščetinaste rese, ki se pa gladko polegajo po volnini. Ustrojenemu kožuhu vse te rese drugo za drugo krznar skrbno s pinceto populi, tako da ostane v izgotovljenem krznu samo spodnja, kratka, mehka, volnena dlaka.

Vidrino zobovje je jako krepko in silno ostro. Zobna formula se glasi: 3 . 1 , 3 . 1 . 1. Po številu zob se loči vidra od kune samo po številu kočnikov, katerih imajo le-te v spodnji čeljusti po enega več, torej štiri. Zgornji sprednji zob (podočnik, lovnik) je mnogo krepkejši kot ostali štirje srednji, in drugi spodnji prednji zob se je umaknil za zobovno ograjo. Jako močno razvita me-

ljača v zgornjih čeljustih sta vprek postavljena, četverooglata, na prerezu rombična in bolj široka kot dolga.

V IV. redu zveri-roparic navajajo kune kot V. vrsto, v katere peti rodovini so opredeljene vidre.

Dočim pripadajo naše kune V. vrste 1. rodbini, pa prištevajo dehorja v iste vrste 2. rodbino, kamor je uvrščen tudi norek, ki ima isto zobovje kot dehor, a v njem en kočnik močneje razvit kot posebno svaško razliko.

Norek ali norec*, ki je majhni vidri po postavi, zunanjščini, hoji itd. precej podoben, a ima plavalnice samo na zadnjih nogah, živi podobno in se hrani prav tako kakor vidra, in tvori v razvojni vrsti saj biološko vez med ostalimi kunami, osobito dehorji in vidro. Tudi ta zver je živela nekdaj širom vse Evrope, in tudi v naših krajih. Civilizacija jo je pa iz Evrope skoro popolnoma iztrebila (in ne samo lov radi dragocenega krzna), tako da jo je dandanes najti baje le še v Šleziji, Hannovru, Brandenburgu, v Galiciji, Madžarski in v Moravi v izjemnih in izrednih slučajih. V Uralu pa žival ne živi vprav tako redko.

Ural pa je daleč in razen tega bržčas tudi sicer ne zavidamo tistih lovcev, ki danes tamkaj norke love. Vrnimo se torej nazaj k našim vidram in kot moderni ljudje, ki dajo kaj na sedanjo dražestno žensko modo, si oglejmo nekoliko natančneje nožice naše povodne vile. Visoko ni izpodrecana naša krasotica in tudi visokih petâ ne nosi; tudi njena hoja ni na prvi pogled nič kaj »tip-top«. Ni hitra, a je čudovito prožna, zvijava, spominjajoča na kačje premikanje in lazenje. A sledi te nožice, katere pušča v snegu, ilovici, blatu ali sipi naša gospodična, te so tako dražestne, ali saj tako značilne, da navdajajo z navdušenjem vsakega pravega lovca. Sledi vseh štirih nog tvorijo zvezane z namišljenimi črtami druga z drugo skoro popolnoma pravilen, malo nagnjen romb, zbog česar je videti tudi sled nekoliko zanesena v stran. Na sledi (posamezne noge), ki je bolj široka v poprek kot v smeri hoje, je našteti pet prstov in krempljev, katerih so navadno vsaj srednji trije izrazito odtisnjeni. Vidra stopa s celim podplatom. Tamkaj pa, kjer prehaja dlan v nogo, torej na zadnjem robu sledi, je opaziti, da tvori ta rob proti prstom vzboklo črto. Posamezne noge sled je od daleč videti, kakor bi kdo v mehko ilovico na lahko polagal majhno, kako 4—5 cm debelo, 6—8 cm dolgo kumarico. Seveda bi takim vdrtinicam manjkalo na prednji vzboklini krempeljcev in v njej sami ostale risbe.

---

* Staroslov. пьчькъ, ruski norek, srbski norac, nemški Nerz ali Nörz; primeri: poniriti, ponorek.

Ta risba v sledi je namreč tudi jako značilna. Kjer se mesnata dlan upre v tla, je sled poglobljena; med odtiski posameznih prstov pa opaziš mnogokrat komaj zaznaten odtisk med njimi prepete plavalne kože.

Kakor rečeno je romb štirinožnih sledi le malo, in sicer na levo nagnjen in se bliža kvadratu. Časih stoje sledi obeh zadnjih nog komaj zaznatno bliže od onih prvih. Od zadnjih nog nazaj se pa iz njene srede vleče več ali menj pretrgana proga: sled vesla, ki ga vlači vidra za seboj.

Vidrina sled v celoti so: malo v stran zaneseni, tako v smeri hoje, kakor vprek od noge do noge, skoro enako oddaljeni odtiski podplatov, med katerimi je včasih tu in tam potegnjena neznatna, od vesla povzročena brazda.

Te brazde jazbečeva sled nima, s katero je v gotovih slučajih vidrino sled precej lehko zamenjati, ker jazbec, kakor znano, ne vlači vlečke za seboj. Tudi je jazbečeva noga daljša, zadaj nekoliko zakoničena, kremplji podolgasti, bolj vzporedno ubrani, in menj razprti. Posamezni četverokoti tudi v stran zanesene jazbečeve sledi pa zbog na eni strani skrajšane stopinje tvorijo mesto romba — trapez.

(Dalje prihodnjič.)

Lov na volkove.

Pri nas do sedaj volkov sicer niso nikoli popolnoma zatrli, vendar pa v zadnjem desetletju pred svetovno vojno niso delali menda posebne škode. Ker so se prizadeli veleposestniki in najemniki lova vselej itak radevoljno udeleževali gonje na volkove, in ker so nagrade za pokončavanje škodljivih zveri znašale vsako leto precejšnje vsote, zato je dež. vlada kranjska te nagrade leta 1909. odpravila. (Lovec I, str. 28.) Med vojno so se začeli pojavljati od leta do leta v vedno večjem številu in nam grozili uničiti naša najlepša lovišča, ker jih je radi njihove plašljivosti in opreznosti izredno težko zaslediti in zajeti. Da bi to nadlogo zatrli, so si največ prizadejali knez Auersperg, brata Rikard in Viktor Loser, graščak Anton Rudež, odvetnik dr. Ivan Lovrenčič, bratje Tavčar, oba specialna odbora ribniški in kočevski. Da pokončavanje tudi podpre s svoje strani, je ministrstvo za gozde in rudnike dovolilo z odlokom dne 19. januarja 1922, štev. 21.661

ex 1921, da se smejo izplačevati zopet nagrade po tam navedenih predpisih (Ur. list, X, str. 95 iz leta 1922. in Lovec 1922, str. 62).

V nastopnem podamo s fotografičnima slikama opremljeno podrobno poročilo o treh volčjih lovih: 1. R. Loserja dne 20. okt. 1922 iz Kočevja in 2. v Livoldu in 3. V. Dralke izpod Snežnika dne 12. febr. 1923.

G. Loser piše, da je dobil 10. oktobra 1922 zgodaj zjutraj vest, da so volkovi raztrgali v občini Selo štiriletno kravo, ki se je prejšnji večer izgubila od črede in čez noč ostala na pašniku. Naročil je takoj, da naj puste ležati kravo na mestu in se je

obenem podal na kraj nesreče. Videl je, da krava nima desnega rebra, da ji manjka precejšen del vampa in pa lakotnica. Razen brazgotin in ran na ušesih ni bilo opaziti nobenih drugih poškodb, iz česar se more sklepati, da so volkovi ubogo žival žrli še živo. Ker je vedel, da se bodo volkovi vrnili, je naredil v bližini čakališče in prežal dve noči radi popolne teme zastonj, dasiravno je prišlo nekaj volkov na vado, kar je imelo edino dobro stran, da je Loser po tuljenju volkov zvečer, ponoči in zjutraj pred svitom mogel posneti, kje so se volkovi skrivali podnevi. Ker bi bilo nadaljnje čakanje brez smisla in ker tudi ni bilo misliti, da bodo

volkovi podnevi prišli k mrhovini, je odredil Loser skupno z ondotnim zelo gibčnim pokončevalnim odborom za prihodnji dan gonjo s 25 puškami in 70 gonjači. Takoj po začetku druge gonje skozi veliko goščavo je prišel k nekemu strelcu zelo hitro močan volk brez strela. Dva druga nekoliko šibkejša volkova, ki sta prišla takoj nato neposredno drug za drugim, je dotični lovec ustrelil. Skoraj hkratu se je prikazala nekemu drugemu strelcu nenadoma srednje težka medvedka, ki jo je na 5 korakov ustrelil.

Oba ustreljena volka sta najbrž mladiča iz prejšnjega leta ter sta tehtala 22 ozir. 22½ kg, medvedka pa 113 kg. Gonja na dva druga volka, ki sta se že prej izmuznila, se je morala radi pozne

ure opustiti. Za lastnika raztrgane krave nabrani denar, katerega sta prispevala odbor in zakupnik lova, bo škodo, če ne popolnoma pa vsaj deloma pokril.

Pripomni se še, da sta brata Loser leta 1921. zastrupila tri volkove in leta 1922. je Viktor Loser enega že prej ustrelil.

*

V občinskem lovišču, ki ga imajo v zakupu gg. Haberle in tovariši, je ustrelil dne 26. februarja t. l. posestnik Fink medveda samca, ki je tehtal iztrebljen 195 kg. Streljal je nanj s kroglo na 30 korakov in ga pogodil v levo lopatico. Zver se je vlekla še

kakih 60 korakov dalje in obležala. — Drugi dan, 27. februarja, so pa v Livoldu lovci obkrožili štiri volkove, enega močno obstrelili, vendar je tudi ta ušel.

*

G. Viktor Dralka poroča: Pred kratkim so postali lovski krogi vsled časniških vesti pozorni na volkove, ki so bili v zadnjem času postreljeni v gozdovih snežniške graščine.

V obsežnih gozdovih graščine Snežnik, ki so zvezani s kočevskimi in hrvatskimi gozdovi in nadalje z Bosno, je bil vedno ugoden teren za vsakovrstno zverjad, posebno pa za volkove. Omenim naj samo okraje »Zdroclje«, in »Skalnica«; prvi vzhodno od Snežnika, drugi pa v smeri Čabar-Hrvatska. Kraški značaj teh okrajev je v tem, da sestoji pravzaprav ves teren iz samih brezdnov, tako da lovec na kilometre daleč ne more pasirati svet drugače, kakor da skače od skale na skalo, kjer so si najbližje. Ta svet pa je dobro zarasel z gozdom. Da je to idealno zavetišče za roparsko zverino, ni treba posebej omeniti. Vsled ugodnih eksistenčnih razmer je volk v teh samotnih in obširnih gozdovih stalen gost. Letošnjo zimo so opazovali več tolp volkov, in sicer ena tolpa je štela pet glav, druga sedem glav in dva posamezna močna komada. Ako se pobije ena tolpa, se kmalu pojavi nov prirastek, ker so pač pogoji za obstanek ugodni. Lov na volkove v naših krajih je težaven, ker zahteva ne samo spretnosti lovca, ampak tudi veliko vztrajnost poleg dobrega znanja volčje prefkanosti. Volk se more sistematično zasledovati le v novem snegu, ker je potrebno s kroženjem najprej dognati, v katerem kraju se je ustanovil, kar se navadno zgodi le tam, kjer je raztrgal kako večjo žival (srno ali jelena).

V ruskih ravninah obkrožujejo volkove jezdeci na konjih, kar zelo olajša razvoj lova; na naših kraških tleh pa to ni mogoče, in je treba lovcu prav vztrajno gaziti sneg, dokler se dožene, kje tiči mrcina. Ako zasledovalca prehiti noč, je pač treba drugi dan nadaljevati. Baš zaradi napornega kroženja zasluži lovec na volka vse priznanje, ker je volk jako nestanoviten in se je treba torej podvizati. Kakor hitro je volk v okolišu ugotovljen, je treba nemudoma in previdno s krpami obkrožiti pogon ter postaviti lovce na stečine.

Nato zasleduje en lovec s par gonjači volka po snegu mirno in tiho. Ta lovec dobi vpogled v vse zvijače, katerih se je volk v času pogona poslužil, da bi ušel. Zanimivo je pozneje poslušati lovca, kaj vse je bilo zapisano v snegu. Skuša pa volk ubežati v hrib v najgrši teren in v najhujšo goščavo. Ako zapazi neprevidnega lovca na stojišču, ali če se približa krpam, se takoj

obrne na drugo stran in išče varnega izhoda, ker si je takoj v svesti, da je obkrožen; toda krpe ne preskoči, in tako bega v pogonu neprestano sem in tja. Medtem pa mu sledi lovec z gonjači. Poudariti je, da zasledovalec vidi volka le redkokdaj, ker volk pač že davno sluti, kaj se godi v njegovi bližini. V ugodnem slučaju kmalu poči kak strel ali tudi več; pogostokrat pa mine precej časa, preden pride do strela.

Največkrat je vzrok neuspehu hud mraz na stojišču.

Ob tej priliki mi bodi dovoljeno opozoriti, da te vrste lov bi bilo označiti z »zasledovanjem volka«, dočim bi »pogon na volka« označil le one vrste lov, ob katerem se vpokliče prebivalstvo celih občin, da s huronskim krikom preganja volkove. O tem bi bilo potrebno pojasnilo v odredbi za nakazila strelnine s strani vlade. Pri sistematičnem zasledovanju je sicer uspeh sigurnejši, toda napor je neprimerno večji in torej je višja strelnina pošteno zaslužena. Da bi pa kak posamezen lovec pri volku kaj dosegel, je pač le bolj odvisno od srečnega slučaja, kar pa se zgodi le redkokdaj. Končno navedem uspehe lova v snežniških loviščih, in sicer je bilo ubitih na zasledovanju v letu 1919. štiri, leta 1920. pet, leta 1921. dva, v letu 1922. eden in v letu 1923, pet komadov, skupaj torej 17 volkov. Teža volkov je bila od 25 do 37 kg za kos. Najmočnejši je bil zadnji ustreljeni volk s 37 kg. Kot najboljši naboj se priporoča s šibrami št. 00 do pp.

Dr. Janko Ponebšek:

Kljunači.*

Erjavec opisuje v 2. snopiču »Ptic« (str. 239 in dalje: Domače in tuje živali v podobah, 1870, III. del) sicer eno samo vrsto, srednjeevropski lovec pa razteguje ta izraz na skupino sedem

* Namesto splošno razširjenega naziva »kljunač« nahajamo pri najstarejšem leksikografu Megiserju (1592, 2. izd. 1744): »podlieska, podlisk in hrv. kozica«; Korošec Gutsmann je zabeležil v svojem slovarju (1789): »podliesk, kornbrat, dougoklunač, podlieska«; A. Janežič pozna v 1. izdaji nem.-slov. slovarja (1851): »kljunač, podlesk, podleska, sluka« — v 4. izdaji (A. Bartel): kljunač; Waldschnepfe: sloka (sluka); Moosschnepfe: kozica. Cigale (1860) pozna poleg »ključača« tudi podleska in srbohrv. »šljuka«; Pleteršnik ima razen kljunača: po Freyerju »podlesák (die große Waldschnepfe) in podlesek ter po Gutsmannu: »podleska«. Čehi imenujejo to ptico »sluka«, srbohrv. pa »šljuka«. — V nastopni razpravi rabim običajni naziv: »kljunač«.

lovnih ptic, ki spadajo sistematično k velikemu razredu močvirnikov in se razdele v tri družine.

Kljunači so z eno samo izjemo severne ptice, ki jih pri nas opazujemo le ob selitvi spomladi in jeseni. Zato poznajo naši lovci njihovo življenje le toliko, kolikor je v zvezi s temi letnimi časi in še to preveč površno.

Sistematiki prištevajo kljunače veliki družini močvirnikov (grallatores), ki se odlikujejo po večinoma izredno dolgih krakih (dolgovezniki), ki so čez gležnje nepokriti in prevlečeni z mehko kožo s prav plitvimi luskinami ali ščiti. Prsti so pri nekaterih vrstah zvezani na korenu s kratko kožico. Kakor okončine je dolg tudi vrat. Peruti nimajo čezmerno dolgih, rep je krnjav. Kljun je po obliki in dolgosti zelo različen. Samice so navadno nekoliko večje kakor samci; v barvi pa med obema spoloma ni nikake razlike. Tudi mladiči v prvem perju so podobni odraslim pticam v jeseni.

Kljunače delimo v tri rodove: 1. kozica (gallinago, Leach); 2. kljunač v ožjem pomenu (scolopax, Linné) in 3. lužar (limosa, Brisson).

Rod: kozica.

Kljun iztegnjen, šibek, pred konico malo ploščat; noge so nekoliko nad gležnji gole, kratek zadnji prst s krempljem, ki je po obliki enak drugim, le mnogo manjši. — Živi po planih močvirjih, kjer ni dreves; tam se skriva med nizkimi močvirnimi rastlinami in travo, dobi se tudi po nizkem grmovju v mečavah ob gozdnih robovih, nikoli pa v gozdu brez obsežnih močvirij in le v močvirju, ne pa v gozdu. Gnezdi le po močvirjih in močvirnatih travnikih.

Evropskih kozic so tri vrste: 1. kozica, gallinago coelestis (Linné); 2. grbež, gallinago gallinula (Linné) in 3. čoketa, gallinago maior (Latham).

Rod: kljunač.

Kljun močnejši, na koncu okrogel; oči velike, zelo visoko in daleč za kljunom stoječe; nizke, zastavne pa mehke, do gležnjev gole noge, zadnji prst s kratkim, pokonci stoječim krempljem. Peruti so precej vzbočene, oblika in koža na nogah sta jerebicam podobna.

Barva perja je mešanica raznih barv, od daleč podobna kepi odpadlega suhega listja in je težko ločiti to ptico od okolice, kadar se potuhne. Ima na sebi nekaj svojega, kar se popolnoma ujema z njegovim bivališčem in njegovimi šegami, posebno ker je napol ponočna ptica.

Drugače pa je kljunač precej okoren, kratkonog, debelega vratu in debeloglav.

Živi po listnatih in iglastih gozdovih, najrajši na vlažnih krajih in po nižavah, pravih močvirij se ogiblje, kakor tudi barja brez drevja in grmovja. Gnezdi le po večjih in obsežnejših gozdovih.

Pri nas poznamo le eno vrsto.

Rod: lužar.

Ta skupina posreduje prehod od kljunačev k martincem in je nekako to podnevi, kar so kljunači ponoči, in zato neprimerno živahnejša in podjetnejša, dasiravno se ji pozna še precejšnja mirnost. Tudi na zunanje so veliko ponosnejši, svobodnejši. Kljun je raven, malo navzgor zavihan. Noge so zelo dolge, veliko nad močne gležnje gole; zunanji in srednji prst je zvezan s kratko kožico. Poletno in zimsko perje je različno, tudi mladiči imajo drugačne barve. Samice so nekoliko večje kakor samci, ki imajo krasnejše perje. Rjasta barva z vsemi izpremembami je glavna barva. Med kljunači so lužarji največje ptice.

Žive na severu, selijo se v velikih jatah na jug in potujejo najrajši ob morskih obalih, poleti pa se drže močvirij, včasih precej daleč od morja. Lete lahko, so izborni plavalci in se v sili tudi potapljajo. Nekatere vrste se rade družijo z drugimi sorodnimi vrstami, se jim postavijo kot voditelji na čelo in jih zbog svoje plašljivosti in budnosti opozore na bližajoče se nevarnosti, da morejo one še pravočasno pobegniti.

Hranijo se z žuželkami, črvi in ikrami, ki jih z dolgim kljunom privlečejo iz močvirja ali iz razmočenih travnikov. Iščoči hrano, kar se vrši vedno podnevi, se ozirajo na vse strani oprezno, ker lužarji nimajo navade se pritiskati k tlom, temveč se zanašajo na svoje peruti, vendar jih zona navadno prej prevzame in utrudi, kakor pa lakomni preganjalec odneha.

Tekajo urneje, kakor naš kljunač, vendar ne dosežejo brzih martincev.

(Dalje prihodnjič.)

Peter Gilly:

Lovci med seboj.

(Spominske črtice.)

I.

Kukavica v adventu.

Lovili smo pred dobrimi tridesetimi leti na Debelem hribu, mejašu treh občinskih lovov, med njimi dveh ljubljanske okolice. Ker so se tu pojavljali iz sosednih in iz lastne občine mnogi divji lovci, cigani pa so imeli stalna gnezdišča, in ker so vaški psi noč in dan, poleti in pozimi vznemirjali lovišče, je bil ta del lova najslabši, kamor smo prihajali le po enkrat v letu, že zaradi oddaljenosti. Po mejah je cvelo zankarstvo, tako da tudi psi-braki niso bili varni življenja. Uspeh je bil naravno redno skromen. A z dolgega roba je ob ugodnem vremenu diven razgled na severni del Ljubljane in proti Gorenjskemu. Planine, odete z novim snegom, obsevane od solnčnih žarkov, ko je valovala nad Ljubljano še megla kot nemirno sivo morje, so nudile i brez lovskih uspehov očarljiv užitek.

Na Polici pri solovcu Možaku je bil običajni poslednji pogon, navadno najlepši za utrujene lovce. Ko nas je razgrelo nič kaj prida vince, so se razvijali pogovori na razne doživljaje in ustna sporočila iz starih dni očakov - lovcev.

Naš brakir Joža Groznik — drugo leto že brakira s svojim daleč donečim: »Išč, išč, uj ... ta - ta!« v večnih loviščih — je trdil, da kukavica ostaja vedno pri nas, da je govorica o njeni selitvi prazna, nedokazana, da le utihne in se skriva, v mrazu pa otrpne ter se skrije v pripravljeno ležišče in zimo prespi, kakor močarad in jež pod listjem, miš in jazbec pod zemljo.

Vsi pouki in razlogi niso nič pomagali: on je bil prepričan o tem, kar sam trdi, saj so mu opetovano tako pravili stari možje, ki so take kukavice zasačili v adventu.

»In kar vedo stari ljudje, to mora biti res,« pravi, »saj sem tudi o gorkem božicu že videl rumenega metulja — odkod se je neki vzel?«

Nevedé je o citrončku pravo pogodil. Pri teh besedah so se mu iskrile črne oči — bil je čeden možakar, orjak kodrastih las.

Z rajnkim Puhovim Tončkom — bila sva takrat najmlajša — sva se spogledala in v tem pogledu spoznala, da sva istih misli.

Do doma je debelo uro hodá. Prav slaba, razdrapana, ilovnata gozdna pot je to. Posamezni lovci so si navadno naložili pretežko vinsko bremence. Nevarnost radi nabitih pušk — takrat so imeli večinoma le prednjačice — je bila kljub odvzetim užigalnim čepicam velika. Možakarji se pri padcih posameznih te nevarnosti običajno niti zavedali niso. Baš nasprotno! Skrivaj smo v gostilni potegovali šibre z vijakom iz cevk. A skrivaj se je moralo to zgoditi, zakaj vinjeni lastniki pušk so inače ugovarjali temu početju prav robato.

Par dni nato smo lovili lisice nad Puščami. Svet je tam ves prekopan in v zasutih rovih. Pred davnimi časi so tu kopali železno rudo in jo odvažali na Fužine pri Zagradcu in Dvoru. Petero lovcev nas koraka po račje po ozki kotanji nad Liparjem, kar Jože, kot prvi, urno sname svojo prednjačico, pomeri pod debelo korenino in ustreli. Kaj je streljal, nas ostalih ni videl nihče, zato smo se mu smejali, češ, potegnil nas je. Osupel se gre prepričat o učinku strela. Gleda in išče, a znakov šiber ni ne v zemlji, ni odstrelkov dlake in koreninasti štor je tudi nepoškodovan. Zasveti se mu takoj v glavi, kaj je pravzaprav in ogenj je bil v strehi. Razjarjen nam očita, da smo mu odstranili šibre na Polici in da je zdaj na prazno streljal na staro lisico, ležečo pod korenino. Psi so jo resnično prignali k rajnkemu mojemu očetu, ki jo je pod cerom ustrelil. Zakaj je ta lisica tako dolgo ležala, ko smo vendar bili glasni, je zagonetka. Na njej ni bilo izrednih znakov. Ali se je le hotela potuhniti psom in nam? Kaj sličnega nisem več doživel.

Med Možakovim lazom, obraslim grebenom in Blečjim vrhom vodi ozek kolovoz proti Kozlevcu. Čist, droben pesek polzi v dežju z obeh strani v to grapo, da je danes v njej svet zaradi tega že vidno dvignjen. Utrudljiva je hoja, ko se vsak korak udira v pesku, ki je deloma še vlažen, z vodo pomešan.

Par dni po omenjenem strelu smo se koncem novembra počasi pomikali, menda osmerica lovcev, na Veliki in Mali Kržac pri Traščinah. Prvi je stopal naš brakir Jože. Njegovemu izdatnemu koraku po snegu nismo mogli slediti v stopaj: njegove noge so bile predolge za nas.

Pogled mu je bil, kot običajno, povsod. Vsak grmič, vsak štorček, vsak šop trave mu premotri bliskovito sokolje oko; hud jamar je bil na zajce in na ležiščih jih je mnogo postrelil. Takratne čase brakirju tega nismo šteli v zlo. Za trud je imel svoje veselje in svoje uspehe, četudi na škodo ostalim lovcem in pravilnemu lovu.

Kjer se grapa najbolj zoži, preden se odpre v dolino, tam je stala in še stoji kopa mešanih dreves. Pogled mu ošine i te. Kar ostrmi, obstane in mi za njim. S Tončkom sva hodila namenoma zadnja. Gleda in opazuje neko stvar: na debeli bukvi, bolj pri vrhu tik izrastka krepke veje, je šop suhega, neodpadlega listja. Ostali menijo, da je to staro vranje gnezdo. A on se zmagoslavno namuza. Na licih se mu napravita jamici, obrne se proti nam ter vzklikne, kazoč gori: »Vidite, da imam prav, in da stari ljudje tudi kaj vedo povedati, ki so kaj izkusili! Kaj boste študirani ljudje!« S Tončkom sva težko ostala resna.

Ostali lovci začudeno opazujejo, kaj je, in gledajo zmagoslavnega Joža, ki kaže s prstom in roko na šop na bukvi: »Ali jo zdaj sami vidite? Ti Gričar in ti stari Klančar, ki sta tudi bila neverjetna Tomaža, čeprav sta tako stara, ali jo vidita?«

»Koga pa?« se glasе vprašanja. Na kukavico že davno nihče ni več mislil. »I no, poglejte jo no, saj imate oči, tam gori je, v onem šopu listja čepi — kukavica v adventu, otrpnila je, nič se ne gane, sredi listja spi. Vidite možje, moja velja!«

Preprosti lovci zro zavzeti kvišku, ostalim se pri pogledu na naju, najmlajša, ki se vijeva od pritajenega smeha, takoj posveti resnica. Moj oče resno pravi Jožu: »Ustreli in jo sklati z drevesa. Menda je sit skobec in bo še odfrčal.«

Joža se zamozavestno razkorači, pomeri in ustreli. A glej spaka, pač se usuje na tla listje in odbito dračje, a žival mirno obsedi.

To potrdi Joža še bolj v veri, da je otrpla kukavica, ki jo je bistrih oči takoj spoznal. Sezuje si škornje, prisloni puško k drevesu, potisne si klobuk na tilnik in hajdi na drevo! — Še danes me muči smeh, ko si živo predočim ta nebeški prizor.

Po nelahkem trudu pripleza orjaški možakar do ptice in zavpije: »Vidite, res je, moja velja, kukavica je, še gleda, a se ne more ganiti, otrpla je!« —

Stegne se po njo, a se začudi, da se drži tako čilo veje.

»Primojduha, primrznila je že, ali pa ima krče v krempljih!«

Ko se je le polasti, mu uide robata kletvica preko ustnic.

»Kaj pa je, Joža?« mu done vprašanja na drevo.

Pljune in vrže kukavico daleč stran proti gozdu. Klobuk si potisne globoko na čelo in tiho ter počasi spleza zopet doli. Na ponovna vprašanja zagodrnja, ko je pobral puško: »I no, tista, ta mlada,« kazoč na naju s Tončkom, »sta me pošteno potegnila.« —

»Zakaj — zakaj, kaj pa je?«

Tiho je nabasal izstreljeno puško, malo jezno se še ozrl na naju, in se nazadnje še sam začel smejati. Namen se je nama sijajno posrečil: gori je čepela z žico privezana nagačena kukavica. —

Večni mir ti, Jože, bil si poštena lovska grča, brez zavisti in žalitve!

II.

Malikovalci.

Pri Alešu v Podbrezjah, širom Gorenjske slovečem domu in gostilni, smo bili zbrani. Običajna letna celodnevna lovska prireditev prijatelja Lojzeta, navadna na dan sv. Huberta, je imela skromen uspeh. Dež nam je nagajal dopoldne, a veselejši lovski duh je zavladal v veselem, prijateljskem našem krogu pod okriljem gostoljubne hiše. Od približno dvajsetorice lovcev in njih prijateljev, zbranih tisti dan v posebni, manjši sobi na levo — desna, velika soba je služila v splošno gostilničarsko porabo — živi nas le še četvorica. Lepi časi so bili pred nekako 35. leti tam gori na Gorenjskem. Sam sem služboval kot poštar par let v Kropi, rajnki Juri jo je nazival »malo Jblano«.

Zmračilo se je. Razposajen duh je zavladal po izborni kapljici v našem krogu, ko opazi lovec nadučitelj Nace Dobravski, da stoji pred vežo privezan krasen kozel, belomarogaste barve in imenitne brade. Vonja ni bilo izrazitega, doba njegove ljubezni je že davno minila. In dobro je bilo tako. Možak lastnik, ki ga je pustil privezanega zunaj vrat samevati, se je krepčal brezskrbno v gostilniški sobi v krogu drugih sotrpinov, vračajočih se s semnja. Duhoviti Janko, po poklicu železničar, sicer ne lovec, a imeniten družabnik, predlaga, da izrabimo to lepo priliko s kozlom. Za šaljivo lumparijo smo bili takoj vsi navdušeni. Nace urno stopi pod kozolec po trinogi klepalnik ali klepišče, kakor ga zovejo pri nas, ga prinese v sobo, in Janko dovede skrivnostno kozla izpred veže. V sredi sobe ga priveže na klepalnik, sam se ošemi in oprta z raznimi lovskimi torbami ter se vsede z mogočno brado na trinogi klepalnik ob kozlu. Luč brli slabotno, mizo smo odrinili že prej v kot in po njej razvrstili vse

stole, a mi lovci popademo na kolena okrog in okrog kozla, moleč proti njemu razprostrte roke z odprtimi dlanmi na tleh, a sedala v nasprotni smeri, lepo v krogu.

In Nace zagrmi s svojim basom:

»Allah je bog,« ostali pa mu odgovarjamo enoglasno, klanjajoč se z glavami:

»in Mohamed je sam prerók,

in Mohamed je sam prerók.«

Natakarica, primerno poučena, se je zgubila od smeha nad prizorom v glavno sobo. Tam plašno opozori moža: »Očka, kje pa je vaš kozel? Ste ga že prodali?« — Mož pogleda ven, se zavzame, hiti na prosto, a kozla ni več nikjer. Išče ga gori in doli po cesti, seveda ne tiho, da privabi še več vaščanov v bližino, in slednjič hoče gospodarja poprašati, kaj naj stori.

Pogleda v sobo na levi strani, iz katere mu done tako čudni glasovi in hitro zaloputne vrata in ostrmi. Dozdevalo se mu je, da je videl v gostem tobačnem dimu sredi čudnih bitij svojega kozla, nad katerim se je dvigala čudna pošast. Drugi mu prigovarjajo, naj še enkrat pogleda, kaj je. Mož s strahom odpre zopet prav previdno vrata in res vsi ostrme ob prizoru v sobi: z brado migajočega kozla — zobal je osušen kruh — v poltemi, dimnati sobi, pošastno bradato bitje, sedeče nad kozlom, obdanim v krogu od pripogibajočih se možakov, ki mu pojo venomer:

»Allah je bog — in Mohamed je sam prerók.« —

Kozlov lastnik se ojunači in proseče začne tresočega glasu:

»Gospodje, ponižno prosim,« — a že mu zadoni nasproti: »Allah je bog« — in to se ponavlja venomer, da revež svoje prošnje ne more končati.

Sčasoma je postal i za lovce položaj mučen. Klečati, se pripogibati s polnimi želodci, ni bilo prijetno, posebno, ker so se hrbtišča posameznih stresala od pritajenega smeha. Imenitno zaključi Janko vso šalo: Kot telovadec se dvigne na roki, glavo navzdol, noge moleč pod strop tik kozla, a v tem trenutku zbeži.

Kmetič tarna in se boječ za kozla vrne v drugo sobo, a mi se dvignemo, rešeni mučnega položaja, z glasnim smehom.

Ne da bi popil kapljico ponujanega mu vinca, pograbi kmetič kozla in beži urnih korakov po cesti proti domu, menda tiho moleč svoj »oče naš«, nad nami — malikovalci.

Zvonko Juvančič:

Strelska tekma s kroglo.

Slov. lovsko društvo je priredilo na binkoštni ponedeljek m. l. strelsko tekmo s kroglo pod pokroviteljstvom generala Gjure Dokića. Zanimanje lovcev in občinstva sploh za to prireditev je bilo veliko; to je pokazala mnogobrojna udeležba.

Tekmo je otvoril ob pol 3 popoldne polkovnik Bogičević kot zastopnik odsotnega generala Dokića. Na strelišču ga je pozdravil z nagovorom predsednik SLD dr. Lovrenčič, ki je z navdušenim odzivom med občinstvom ob sklepu govora zaklical našemu prvemu lovcu Nj. Veličanstvu kralju trikratni živio. Godba Dravske divizijske oblasti je zasvirala državno himno.

Na spodnjih prostorih strelišča so bili prirejeni šotori z okrepčili za strelce in gledalce; tam se je streljalo tudi na »divjega lovca«, vse ostale tekme pa so se iznesle na zgornjem, pravem strelišču.

1. Vojaška tekma na 400 korakov; udeležencev 125. Strelcu je bilo na prosto voljo, v kateri legi odda strele. Za prvim strelom je imel za ostale strele še eno minuto časa. Kdor je strele oddal prej, se mu je ta čas zaračunil v dobro. Kdor je v najkrajšem času zadel najbolje, je bil prvi.

Streljalo se je vobče dobro; pa uspehi bi bili še boljši, da bi se več oziralo na dnevni čas in svetlobne razmere. Večina strelov je bila zaradi tega previsokih. Ob pol 4 se je tekma končala. Darilo so dobili ti-le strelci:

Prvo darilo (1000 K) in naslov »vojaškega mojstrskega strelca Slovenije« podporočnik v rez. Arnošt Adamič; drugo darilo SLD in prvo darilo Dravske div. oblasti redov Vojko Novaković; tretje SLD in drugo Dravske div. oblasti redov Živko Bogatinović; četrto in tretje redov Petar Tosković, peto in četrto redov Dragiša Kostiž; šesto darilo redov Josip Kuhar, sedmo darilo SLD kaplar J. Bojedinović, osmo narednik Joško Zornik, deveto redov N. Mijatović, deseto podporočnik T. Bloudek, enajsto redov G. Bojević, dvanajsto Janežič, trinajsto redov B. Minitašević, štirinajsto redov V. Stojković, petnajsto rezervni podporočnik Rud. Kramer, šestnajsto V. Kolenda, sedemnajsto R. Milač, osemnajsto F. Žolger, devetnajsto H. Pilar, dvajseto narednik J. Stubič, enaindvajseto red. J. Mikolič in dvaindvajseto red. D. Ilovič. Poleg darila je prejel vsak še častno diplomo.

2. Mladinska tekma na 25 m; strelcev 37. Tarča z desetimi krogi po 2 cm razdalje. Začetek tekme ob pol 3, sklep ob 5.

Mladi strelci so streljali izvrstno v veselem razpoloženju in z zanimanjem. Skoraj vsi tekmeci so streljali s puškami, ki sta jih dala na razpolago lukajšnja puškarja Kaiser in Ševčik. Puški sta bili sistema Geco in Simson, 6 mm risanici, izvrstni in vsega priporočila vredni.

Darila so dobili:

Prvo darilo (puška Simson) in naslov »mojstrskega strelca Slovenije« Adolf Zor, dijak v Ljubljani; drugo darilo (puška Geco) Josip Petak; tretje darilo (300 K) Erik Schuster, četrto, peto in šesto, sedmo in osmo (po (100 K) pa Stanko Weibl, Vilko Pauer, Vlado Rusija, Gregor Ocvirk in Karel Rozman. Razen daril so dobili vsi tudi častne diplome.

3. **Tekme s kroglo na 100 m** se je udeležilo 88 strelcev. Streljali so vobče prav dobro, dasi so bili pogoji precej ostri in je tudi vročina slabo učinkovala na strelce. Opaziti je bilo, da nam manjka vežbe, čemur se zbog visokih cen municije in nedostajanja vežbalnih strelišč ni čuditi.

Darila in diplome so dobili ti-le gospodje:

Prvo (2000 K) Ivan Javornik, drugo (1000 K) Miha Primožič, tretje (700 K) Jože Janežič, četrto (500 K) Franjo Žolger in peto (500 K) Adolf Milavec.

4. **Tekma na srnjaka** 100 m, za člane SLD, udeležencev 78. Pogoji so bili lahki, vendar uspehi niso bili nič kaj povoljni.

Prehodno darilo SLD in naslov »lovskega mojstrskega strelca Slovenije« je dobil Andrej Mauer, puškar v Zagrebu. Drugo darilo je prejel Vladimir Kapus, tretje Adolf Potokar, četrto N. Godnov in peto Vinko Demšar. Z darili so se imenovanim izročile tudi častne diplome.

5. **Tekma »Divji lovec«**, tarča na 60 korakov, vidna 3 minute. Tekma je bila omejena na člane SLD z namenom, da se vadijo lovci v streljanju z ročnim orožjem (revolver, avtomatične pištole itd.). Streljalo je 30 strelcev. Boj je bil oster, uspehi prav dobri. Zaradi različnosti naziranj glede prisoje prvenstva je strelne liste pregledalo posebno razsodišče dne 28. julija 1922 in prisodilo:

Prvo darilo (srebrni nastavek) g. Karlu Galetu, ostala darila (slike) pa po vrsti tem-le gospodom: Adolfu Potokarju, Lojzetu Dularju, Ivanu Rabiču, Ernestu Weiderju in Antonu Schusterju. Poleg darila so dobili vsi tudi častne diplome.

Zasluge za prireditev so si razen delavnih članov odbora SLD stekli posebno g. gen.-štabni major Anton Lokar in gg. puškarja Sevčik in Kaiser, za kar naj jim bo na tem mestu izrečena srčna zahvala!

Častnih diplom si mnogi dobitelji tekme še niso vzeli; pošljejo naj svoje naslove, da se jim diplome dostavijo.

Sklepam z lovskim pozdravom in kličem na veselo svidenje na letošnji tekmi!

L. D.:

Pogoji letošnjega tekmovalnega streljanja v nedeljo dne 3. junija 1923.

Slovensko lovsko društvo priredi dne 3. junija 1923 na vojaškem strelišču v Ljubljani pod pokroviteljstvom komandanta Dravske divizijske oblasti, polkovnika Mil. A. Vučkovića, tekmovalno streljanje s kroglo. Začetek vojaške in mladinske tekme ob devetih, za druge tekme ob štirinajstih. Vstopnina na strelišče 2.— Din, vojaštvo je vstopnine prosto.

Pogoji tekme so:

1. Streljanja se sme udeležiti vsak državljan kraljevine SHS, če je plačal priglasnino.

2. Strelja se samo s kroglo, in to z vsako lovsko puško ne glede na premer, z daljnogledom in brez njega; dopustna pa je le uporaba dvojne vizirne naprave.

3. Naboje mora prinesti vsak s seboj.

4. Strelja se prostoročno, puška ne sme biti naslonjena.

5. Strel, na stojišču oddan hote ali nehote, velja.

6. Naboji, ki se ne sprožijo, ne veljajo kot oddani streli.

7. Kdor pri streljanju trikrat po vrsti ne zadene tarče, si sme na strelišču svojo puško zastreliti ter pride kot zadnji na vrsto pri istem streljanju, če plača priglasnino ponovno.

8. Komur se na strelišču puška pokvari, si sme izposoditi drugo.

9. Na strelišču bosta na razpolago dve stojišči, kjer lahko vsak preizkusi svojo puško.

10. Znesek za priglasitev k poedinim vrstam streljanja se mora plačati naprej blagajniku Slov. lovskega društva.

11. Vsak posameznik se sme udeležiti vsake tekme le enkrat, vendar pa je dopustna ponovitev proti plačilu dvakratne priglasnine ter preklicu pred ponovitvijo doseženega uspeha; le na tarčo

»društva ostrostrelcev« je dovoljeno streljanje dvakrat proti vsakokratnemu plačilu priglasnine.

12. Kdor se streljanja ne udeleži iz kateregakoli vzroka, temu zapade plačani znesek.

13. Priglasnino za streljanje sprejema v dneh pred streljanjem društvena blagajna, na dan streljanja pa blagajna na strelišču.

14. Na strelišču odloži vsak strelec svojo puško na odkazano stojišče za puške.

15. Prepovedano je na strelišču vsako razkazovanje puške ali kakršnokoli vežbanje s puško.

16. Rediteljem se mora pokoriti vsakdo brez izjeme. Kdor se noče pokoriti, ta se izključi od streljanja.

17. Strelci se vrstijo pri streljanju po zaporednih številkah priglasnega bloka.

Kdor ni pravočasno na mestu, se uvrsti kot zadnji.

18. Oceno streljanja vršijo trije člani Slov. lov. društva in vojaški zastopnik (inž. Tavčar, Potokar, Juvančič in major Dolinšek kot vojaški zastopnik).

19. Za oceno velja kot točka vsak krog v belem polju po številu krogov enkratno, v črnem polju pa dvakratno.

20. Pri enakem številu odloči zadnji strel, če sta tudi ta enaka, predzadnji itd.

21. Nepogoditev tarče šteje kot napaka ter se odšteje od drugih točk.

22. Darila in častne priznanice se razdele po zaključku streljanja in po izvršeni oceni sodnikov, in sicer za I. in II. tekmo dopoldne, za ostale pa popoldne.

23. V spornih primerih odloča razsodišče, ki je sestavljeno iz dr. Lovrenčiča, višjega sodn. svetnika Mladiča in dr. Souvana.

24. Vsak udeleženec streljanja mora pripoznati ta pravila ter ona za posamezne vrste streljanja.

25. Tekmo vodi strelski mojster, kapitan v p. Anton Juvančič v Ljubljani.

I.

Streljanje mladih na 25 metrov.

1. Streljanja se lahko udeleži vsakdo brez razlike stanu, ki je izpolnil 10. leto ter še ni prekoračil 20. leta.

2. Za streljanje se sme uporabiti vsaka puška malega premera do 9 mm.

3. Strelja se na 25 metrov v tarčo 24 × 29 cm veliko, razdeljeno na 10 krogov.

4. Oddati se sme največ pet strelov, streli se pokažejo posamič.

5. Strelja se prostoročno stoje, kleče ali leže.

6. Za to streljanje so določena sledeča darila:

a) častna priznanica mojstra mladostrelca Slovenije in 1. darilo (flaubertovka);

b) še štiri darila v gotovini: 125.—, 75.—, 50.— in 25.— Din.

7. Za udeležitev tega streljanja se plača 10.— Din priglasnine.

8. Flaubertovke (6—9 mm) so na razpolago strelcem na strelišču (strelivo mora prinesti vsak s seboj).

II.

Vojaško streljanje na 400 korakov.

1. Udeleži se ga lahko vsak aktiven, rezerven, upokojen ali v ostavki se nahajajoč član vojske, orožništva, obmejnih čet, fin. straže in policijskega zbora.

2. Strelja se samo z vojaško puško, dolgo ali kratko, ki pa ne sme imeti predelanih vizirnih naprav.

3. Strelja se na vojaško tarčo, ki je razdeljena na 15 krogov; razdalja 400 korakov, 5 strelov.

4. Strelja se stoje, kleče ali leže, brez opore, to se pravi: puška ne sme biti naslonjena.

5. Za oceno pride v poštev najkrajši čas in število zadetih krogov.

6. Streli se pokažejo skupno.

7. Nagrade so:

a) častna priznanica vojaškega mojstrskega strelca za Slovenijo in 1. darilo 250.— Din;

b) še 10 daril v gotovini po 25.— Din.

8. Za prijavo plača vsak redov in podčastnik 1 Din, častnik 5 Din, strelci v civilu 10.— Din.

III.

Lovsko streljanje s kroglo na 100 metrov.

1. Udeleži se ga lahko vsak državljan kraljevine SHS, ki je dopolnil 18. leto.

2. Strelja se na tarčo 60 × 60 cm, ki je razdeljena na 12 krogov po 2 cm.

3. Pet strelov, ki se pokažejo posamič.

4. Za to streljanje se lahko uporabi vsaka lovska puška za kroglo brez daljnogleda.

5. Strelja se stoje prostoročno.

6. Daril je pet v gotovini (300.—, 150.—, 100.—, 75.— in 50.— Din).

7. Prijavnina znaša 10 Din. Zapriseženi lovski čuvaji plačajo polovico.

IV.

Streljanje na tarčo »Srnjak«, 100 metrov.

1. Udeleženec mora biti član Slovenskega lovskega društva ali kakega drugega lovskega udruženja kraljevine SHS ter se mora izkazati z legitimacijo.

2. Strelja se na tarčo «Srnjak«, 90 × 115 cm, ki je razdeljena na kroge; daljava 100 metrov, pet strelov.

3. Strelja se lahko stoje, kleče ali leže prostoročno. Streli se pokažejo posamič.

4. Strelja se lahko z vsako lovsko puško za kroglo brez daljnogleda ali z njim.

5. Darilo: Častna priznanica mojstrskega lovskega strelca za Slovenijo in potujoče darilo Slovenskega lovskega društva. Zmagovalec ostane v posesti tega darila do prihodnje tekme. Darilo preide v njegovo last, če zmaga še v prihodnjih dveh zaporednih tekmah ali pa štirikrat v presledkih, ako še ni pripadlo darilo trikratnemu zaporednemu zmagovalcu.

6. Vsak tekmovalec plača za priglasitev 10 Din, zapriseženi lovski čuvaji polovico.

V.

Tarča »Divji lovec«, 60 korakov.

1. Udeleženec mora biti član Slov. lov. društva ali kakega drugega lovskega udruženja kraljevine SHS ter se mora izkazati z legitimacijo.

2. Strelja se na tarčo »Divji lovec«; daljava 60 korakov, tarča ostane vidna:

a) za navadne puške s kroglo 50 sekund;
b) za repetirke 30 sekund;
c) za avtomatične puške, pištole in revolverje 10 sekund.

V teh časih se sme oddati poljubno število strelov, najmanj pa se morajo oddati trije. Tarča je razdeljena na kroge.

3. Pri oceni se upošteva:

a) število zadetih krogov,
b) število oddanih strelov.

4. Strelja se lahko z vsako lovsko puško za kroglo (z ali brez daljnogleda), z avtomatično puško, pištolo in revolverjem. Strelja se prostoročno, stoje.

5. Daril je pet v predmetih s častnimi priznanicami.

6. Vsak udeleženec plača za prijavo 10 Din, zapriseženi lovski čuvaji polovico.

VI.

Tarča »Bežeči jelen«, 100 metrov, 4 sekunde vidna.

1. Udeleži se tekme lahko vsak državljan kraljevine SHS, ki je dopolnil 18. leto.

2. Strelja se na 100 metrov oddaljeno tarčo »Bežeči jelen«, ki je na 23 metrov dolgi progi vidna 4 sekunde v smislu predpisov za olimpijske tekme.

3. Odda se samo en strel, ki se pokaže.

4. Za to streljanje se uporabi lahko vsaka lovska puška brez daljnogleda. Strelja se stoje, kleče ali leže brez opore.

5. Pri oceni se upošteva najboljši strel.

6. Darili sta dve v predmetih s častnima priznanicama.

7. Prijavnina 10 Din.

VII.

Tarča »Društva ostrostrelcev ljubljanskega glavnega strelišča« na 100 metrov.

1. Za to streljanje sta postavljeni dve tarči; na prvo streljajo le člani »društva ostrostrelcev«, na drugo pa vsi drugi udeleženci.

2. Za to streljanje se uporabi: a) na tarčo društva ostrostrelcev le specialna puška ostrostrelcev, b) na drugo tarčo pa vsaka druga lovska puška za kroglo brez daljnogleda.

3. Tarči sta razdeljeni na 10 krogov.

4. Strelja se pet strelov, ki se pokažejo posamič.

5. Daril je za vsako tarčo osem v predmetih in gotovini, ki so zmagovalcem po povrstnem redu na izbiro.

6. Prijavnina 10 dinarjev.

7. Ta tekma se sme izjemoma ponoviti enkrat proti plačilu ponovne prijavnine 10 Din.

Iz lovskega oprtnika.

Lisica v škripcih. Bilo je zgodaj v spomladi, ko popki brste ter se živali pripravljajo na družinsko življenje. Takrat je lovec Gromovnik zapazil, da se v lisičjem brlogu na pobočju »Zgona«, to je globoke struge s pohlevnim potočkom, naselila lisica. Že dalj časa so kazala vsa znamenja njeno prisotnost. Našla sta se zaporedoma dva mrtva zakopana zajčka. Izhojena je bila pot pred dvema luknjama; ena teh je bila zadelana s kamenjem. Ko je čez nekaj dni Gromovnik spet tam stikal, je bila zadelana luknja zopet odprta in poznala se je steza, po kateri se klati lisica. Zato nastavi pred odhodom majhno, pa močno past, kupljeno pri Majcnu v Mokronogu, ter jo kolikor mogoče skrije z rahlo prstjo in jo na koreninah zasidra z verižico. Nekaj dni potem gre lovski gospodar po opazovanju v »Zgon«. Že oddaleč zagleda na nasprotnem pobočju lisico pred luknjo, ki ga žareče pogleduje. Zasliši tudi rožljanje z verigo in pastjo. »Aha, jo že imamo,« si misli in hiti na mesto... Lisico drži past za prednjo nogo. Zelo slaba je že bila od prestanih muk, gotovo jo je vso noč držalo. Vsa besna se hoče iztrgati, a ne more. V tem strahu in hudih mukah je povrgla štiri po 1 dm dolge mladiče, ki bi bili v štirinajstih dnevih, torej okoli 15. apr., popolnoma donošeni. Spravil jo je z močnim udarcem v krtovo deželo. Pri raztelesenju so se našli še 3 mladiči. Pokončanih je bilo tedaj 8 škodljivk. Zajci, ki so ravnokar prvikrat skotili, se bodo lahko bolj mirno in varno pasli po naših poljih, livadah in hostah.

Ant. Godec.

Lisičja smrt. Redek doživljaj je doživel lovec Egidij Jalen v lovišču dr Luchsingerja v Rebru pod Stolom. V začetku meseca marca je napravil omenjeni lovec službeni sprehod po svojem revirju. Pri strmem klancu začuje nekako lomastenje, pred njega se prične trkljati drobno kamenje in preden se mož dobro zave, kaj naj to pomeni, se privali prav pred njega velika lisica. Puško z rame — je bilo delo trenutka. Toda lisica se ne gane, samo parkrat hudo zazija, globoko zdihne, stegne vse štiri noge, se krčevito strese in pregrešna lisičja duša se je preselila v boljša lovišča. Dolgo si ni mogel lovec Jalen tolmačiti čudne lisičje smrti, slednjič jo je vendar uganil. V revirju so namreč nastavili zastrupljeno vado za lisice.

Iv. Šega.

Pomladanska selitev in drugo. Revident južne železnice L. Egger je videl letos 13. marca na Golovcu prve divje golobe: 2, 2, 1, 3; 15. marca prvega škurha ob Iščici; 23. marca na ljubljanskem gradu prvo črnoglavko; 28. marca šmarnico (erithacus tithys) na nekem kozolcu na Galjevici; na veliko nedeljo dne 1. aprila v Vižmarjih prvo lastovico in 24. marca ob Dolenjskem

kolodvoru tropo grilčkov. — Prve štiri škorce je videl A. Maslu v Slovenjemgradcu dne 2. marca. — Tudi kukavica je že prišla, P. Gilly v Višnji gori jo je slišal dne 11. aprila; tuk. dež. sodnije predsednik dr. Oton Papež pa dne 12. aprila nad Krškem. Slavci bi moraii biti tudi že na potu proti severu, po »Slov. Narodu« z dne 11. aprila 1919, št. 86, so ga to leto videli ob Krki pri Novem mestu že 5. aprila. — Pri ujedah se pričenja že parilna doba, izvzemši skobca in ostriža, ki gnezdita pozneje, in sicer skobec maja ali pa v začetku junija, ostriž pa sredi meseca junija. To dobo razodeva pri ujedah veliko večja živahnost kakor navadno, posebno živahni so samci, ki krožijo po cele ure v zraku in se neprestano glasé. Čim plemenitejša in večja je ujeda, tem veličastnejše, imenitnejše in vztrajnejše je njeno kroženje. Te pojave je opazoval P. Gilly pri mišarju od 10. aprila dalje okrog Višnje gore. Še prej se prične paritna doba pri naši postovki; tako so opazovali kopčanje že dne 3. aprila ob 15. uri ob robu Tivolskega gozda na smreki nad Auerspergovo vilo. — Selilni dan prve vrste pa je bil 10. april. Na Barju je bilo ta dan vse živo. Lovci so opazovali nočne čaplje nad Iščico in 1 samca ustrelili, pri Mokarjevem stradonu okoli 10 čapelj; pod Lipami 4 svetle ujede in potem še eno, menda so bili pepelasti splinci, ali lunji beloritci ali pa lunji dolgorepci, natančno določiti jih pa radi oddaljenosti niso mogli, kar je že samo na sebi težko, če imamo ptico tudi v rokah. Pri Lipah so videli 1 veliko mahalko. Pri Rakovi jelši so opazovali v zraku 7 nočnih čapelj in potem še 3. — Skurhov so videli največ okoli Lip. Na Ljubljanici in v zraku so bile vsakovrstne divje race: reglje, 2 žlicarici, okrog 30 žvižgelj, druga jata iste vrste je bila manjša, nekaj črnic in nekaj krehljecev; ljubljanski lovci pravijo tej zadnje omenjeni raci nemškutar radi prekrasnega živo-zeleno se bleščečega zrcala na perutnicah Vsem selilkam se je grozno mudilo in opažati je bilo, da so še podnevi nadaljevale svoje potovanje. Kakor znano se jesenska selitev vrši prav počasi, pomladanska pa z vidno nestrpnostjo, posebno, ker so samice nekaterih vrst že oplojene, preden dospó v svoja gnezdišča. G. vladni svetnik O. Reiser mi je pravil, da so isti dan, ko je opazoval pri Atenah zadnje selilke nekaterih vrst, našli v Bosni že prvo gnezdo dotične vrste. — Kosovke po ljubljanskih nasadih in vrtih že pridno vale, samci, zgolj prvovrstni pevci, pa pridno pojo z drevesnih vršičkov ali pa s strešnih slemen. — Prva gnezda belih pastiričic so se ponekod že izvalila.

Redki gostje. Kakor vsako zimo, so tudi letos obiskali naše ljubko Blejsko jezero prav redki severni gostje — ptiči selilci. Med temi naštejem le te, ki so prišli meni v roke: Anas marmorata (Marmelente); žagarica (Mittelsäger, Mergauser serrator Linn.); severni slapniki mali in veliki (Polartaucher, Colymbus articus Linn. — Eistaucher, Colymbus glacialis Linn.). Iv. Šega.

Krokar (corvus corax L.). V lovišču Reber pod Stolom je bil 10. januarja t. l. ujet v past, nastavljeno skobcu, ki je tam prav pogostoma doma, lep krokar, samec. Dolg je bil 62 cm, razprostrt je meril 1·15 m. Tu na Gorenjskem je prav redka prikazen. Kolikor je meni znano, sta pred leti gnezdila na Begunjščici dva para, a sta kmalu izginila. Pogosteje ga baje vidijo pod Triglavom, v nedostopnih pečeh, kjer rad gnezdi. Iv. Šega.

Planinski orel (aquila chrysaëtus L.). V lovišču najemnika Brandeis - Sonnenschein na Begunjščici je ujel 15. marca t. l. lovec Matija Kral prekrasnega planinskega orla. V smrt ga je pognala prevelika požrešnost. Dogodek se je izvršil tako-le: Sneženi plaz je v začetku tega meseca zasul tudi dorastlo srno, ki je prišla na površje, ko je gorko solnce pričelo topiti sneg. Nikdar site lisice so kmalu zavohale dobro pečenko in jo prav pridno obiskovale. Vestni lovec

Kral si je pa mislil svoje ter jim nastavil past. In glej spaka! Ko pride imenovani lovec čez par dni pogledat, če se je kaj ujelo, ne najde več na mestu nastavljene pasti, pač pa dobi dobrih sto korakov v stran past in v njej ujetega velikanskega ptiča, ki je pihal in sekal proti bližajočemu se lovcu. Ujel se je bil za noge. Mož se je pošteno trudil, da je rešil ujetnika silnih muk, kajti imel je zdrobljeno levo nogo, a tudi desna je bila močno ranjena. Ujeti ptič je krasen planinski orel, samec, meri razprostrt 2·04 m, dolg je 85 cm in težak 4·17 kg; v tej zimi ni trpel nikake lakote, kajti bil je v pravem pomenu besede z mastjo naravnost zalit. — Za našo prelepo Gorenjsko je planinski orel prava redkost. — Dodatek. Nagačene stvari se nahajajo: Planinski orel je v lasti A. Langusa, posestnika v Radovljici; žagarico ima trgovec Benko na Bledu, raco pa posestnik Zrimec na Bledu; drugo je moje. Iv. Šega.

Škodljivost vran. Bilo je 23. februarja med 3. in 4. uro popoldne; precejšnja snežna odeja je pokrivala zemljo. Po Ljubljanici od Lip proti Rakovi jelši se peljejo lovci v čolnu. Z levega brega Ljubljanice prileti jerebica, ki hoče čez vodo na desni breg. V istem hipu se zapodi vanjo vrana, jerebica se sunku spretno izogne in se potopi v vodo. Lovci prepode vrano in rešijo vso preplašeno jerebico iz vode. Na ptici niso opazili nikakih zunanjih poškodb in menda samo strah in pa hladna, neprostovoljna kopel sta jo tako zmešala, da se je dala prijeti in so jo lovci vzeli s seboj domov, kjer so jo krmili, veliki teden pa izpustili. Vrana se torej loteva popolnoma zdravih živali. Prištevati jo moramo zato med največje lovske škodljivce, in ker jo nahajamo pri nas v tolikem številu, jo moramo zatirati, kjer in kolikor le moremo.

Najemnike lovov, ki plačujejo polovično članarino za svoje lovske čuvaje, prosimo, da predložé obenem tudi potrdila (certifikate) okr. glavarstev, ki so zaprisegla te čuvaje. Potrdila se po izvršenem vpogledu lastnikom vrnejo.

Za zeleni križ so darovali: Mirko Zdolšek v Žalcu 25 Din; Pavel Havas, istotam, 100 Din; polovica čistega dobička lovske veselice v Laškem dne 7. februarja t. l. 430 Din; dr. Milan Gorišek, odvetnik pri Sv. Lenartu v Slov. goricah, 70 Din, in Josip Seidl, posestnik in trgovec v Spod. Šiški, 200 Din.

Društvene vesti.

Odborove seje »Slov. lovskega društva v Ljubljani«.

XII. odborova seja dne 13. dec. 1922. Navzočih 12 odbornikov. Predsednik poroča o došlih dopisih in društvenih zadevah. Mariborska podružnica javlja, da znaša primanjkljaj lovskega plesa 7000 K ter vpraša, ali naj pobira članarino sama ali jo bo pobrala centrala. Podružnica se opozori na § 27. društvenih pravil. — Direkcija šum pošilja v vednost prepis dopisa na pokrajinsko upravo zaradi lovskih kart; inž. Sivic poda podrobna pojasnila. — Lovski društvi v Litiji—Šmartnem in Črnomlju prosita pojasnila glede naročila žive divjačine. Inž. Tavčar naj izvrši v tej zadevi poizvedbe in uspehe objavi v listu. — Pravnemu odseku se odstopijo dopisi glede ostrejšega kaznovanja lovskih tatvin. — Dosedanji urednik »Lovca« dr. Janko Lokar se stalno preseli v Mursko Soboto. Na predsednikov predlog se mu izreče društvena zahvala za uspešno in požrtvovalno delovanje v prospeh društva. Enako tudi dosedanjemu društvenemu tajniku inž. Ružiću, ki se je preselil v Beograd. Oba predloga sta bila soglasno sprejeta. Dr. Ponebšek prevzame začasno uredništvo društvenega glasila pod pogoji, ki so veljali za prejšnjega urednika. — Odbornik Tančič naj vrši priprave za prireditev lovskega plesa: osiguranje dvorane in godbe. — Predsednik poroča o lovskem shodu v Novem Sadu, kjer je

naše društvo uspešno zastopal dr. Stan. Erhartič. — Na predlog inž. Tavčarja se odda Schulzu za varstvo ptic iz dotičnega fonda 2000 K in preostala krma.

XIII. odborova seja dne 11. jan. 1923. Navzočih 16 odbornikov. Predsednik dr. Lovrenčič predstavi odbornikom pomožnega tajnika Frid. Repovša. Blagajnik Zupan poroča o došlih ponudbah ljubljanskih tiskarn za tisk »Lovca«. Ponudba Narodne tiskarne je najnižja. Predsednik priporoča Jugoslovansko tiskarno kot drugo najnižjo ponudnico, ker je dosedaj tiskala »Lovca« v splošno zadovoljnost in je vselej ustregla upravičenim željam društva in hoče preskrbeti brezplačno klišeje. Razvname se daljša debata, katere se udeleže odborniki Pogorelec, dr. Tavčar, inž. Tavčar, Zupan, ki se izjavijo za Narodno tiskarno. Dr. Lovrenčičev predlog se nazadnje sprejme z 8 glasovi (gg. Pogorelec in Zupan se vzdržita glasovanja). — Druga točka dnevnega reda je obsegala razgovore o pripravah za lovski ples: reklamni plakat oskrbi prof. Žmitek, določi se vstopnina, pokroviteljstvo plesa; v mestno dvorano se skliče sestanek dam pod vodstvom ge. dr. Tavčarjeve. S poročilom pravnega odseka in urednika »Lovca« se seja zaključi.

XIV. odborova seja dne 19. jan. 1923. Navzočih 12 odbornikov. Predsednik poroča o poteku pogajanj z Narodno in Jugoslovansko tiskarno glede tiska »Lovca«. Ker je zadnja sprejela vse pogoje, ki jih je stavil predsednik in ker ni bilo od nikoder ugodnejše ponudbe, se je sklenila ž njo pogodba za l. 1923., kar je odbor odobril. — Predsednik društva in podpredsednik gospodarskega odseka poročata o pripravah za lovski ples. Rešijo se razni dopisi, obravnava se sklepna točka dnevnega reda: občni zbor in sestava nove kandidatske liste. Pri slučajnostih se sprejme v vednost izjava inž. Šivica, da se založi »Kratek pouk lovskim čuvajem«.

XV. odborova seja dne 29. jan. 1923. Navzočih 11 odbornikov. Predsednik gospodarskega odseka poroča o pripravah za lovski ples; nato pride na razpravo občni zbor. Predsednik poroča, da so se potom okrožnice vprašali vsi oni gospodje, ki niso bili navzoči pri seji, ko se je sestavljala kandidatska lista, ali sprejmejo ponujeno jim mesto v odboru ali ne. Pozitivno so odgovorili: dr. Souvan, dr. Luckmann, Jakil, Juvančič, inž. Rudež in Martinc; negativno pa gg. Turk Vilko, Avčin, Justin, dr. Beuk in Križaj. Predsednik nadalje poroča, da je v smislu § 17. al. a. potom ljubljanskih dnevnikov sklical občni zbor na Svečnico t. l. ob 3 popoldne v restavracijske prostore Narodnega doma, ker je menil, da bo vladala solidarnost med udeleženci in odborom. Ker se je pa pojavila opozicija proti odborovi kandidatski listi in je ta opozicija sestavila svojo kandidatsko listo, po vsej verjetnosti ta občni zbor ne bo potekel tako gladko kakor so dosedanji, zato je treba izvršiti občni zbor točno po društvenih pravilih, ki predpisujejo v § 21. izrečno, da se mora občni zbor objaviti 14 dni prej v dnevnikih in društvenem glasilu. Objava v dnevnikih se je izvršila pravočasno, ne v društvenem glasilu, ki do danes radi znanih pogajanj s tiskarnami še ni izšlo. Treba je torej danes definitivno skleniti, ali se naj občni zbor kljub temu vrši na Svečnico. Dr. Tavčar predlaga, naj se občni zbor vrši na Svečnico, češ, da je objava le formaliteta, ki se lahko opusti. Po burni debati, ki se je udeleže Križaj, inž. Tavčar, dr. Ravnihar, Zupan in Pogorelec; zadnji predlaga, naj se občni zbor preloži na poznejši čas. Na prošnjo predsednika prevzame podpredsednik dr. Ravnihar predsedstvo in dá besedo dr. Lovrenčiču. Ta navaja vse razloge, ki govore za preložitev obč. zbora in proti preložitvi. Po njegovem prepričanju je tehnično nemogoče, da bi se mogel položaj društva na občnem zboru v teku 2 ali 3 ur razčistiti. Zborovanje bi se zavleklo, strasti bi se raz-

vnele, prišlo bi skoro gotovo do nesoglasij med društveniki na občnem zboru in posledice bi lahko čutila večerna prireditev, kar se nikakor ne sme zgoditi. Tudi utegne opozicija izrabiti dejstvo, da občni zbor ni bil tako sklican, kakor velevajo pravila, da so torej vsi sklepi tega zbora neveljavni. Tudi je treba z ozirom na novo priglašene člane sklepati glede sprejema, kakor določa § 7. društvenih pravil. Zato je tudi on za preložitev občnega zbora, in sicer na 25. marc ob 10. uri dop. v Mestni dom. Sklicati občni zbor prej ni umestno, ker se vrši sedaj volivna borba za skupščinske volitve in bi naša lovska stvar le trpela, če zborujemo v času volivne borbe. Po zaključeni debati se vrši glasovanje. Za predlog g. Pogorelca, ki svoj predlog prilagodi glede časa izvajanjam predsednika, glasuje 6 odbornikov, 2 proti. Sestavi se objava za »Jutro«, »Slovenec« in »Slov. Narod«.

Pri slučajnostih predlaga društveni blagajnik Zupan, da se z ozirom na množeče se delo zvišajo nagrade gospodarju in tajniku, kar se sprejme soglasno z veljavnostjo od 1. jan. 1923.

XVI. odborova seja 8. febr. 1923. Navzočih 9 odbornikov. Blagajnik Zupan poroča o plesni prireditvi 2. febr. t. l., ki je gmotno prav dobro uspela, vendar še ne more povedati natančnega čistega dobička, ker še ni prejel vseh računov. Za požrtvovalno sodelovanje pri prireditvi se sklene izreči pismena zahvala vsem načelnicam paviljonov, načelniku juž. kolodvora g. Ludviku, gosp. Pogorelcu, inž. Tavčarju, Ad. Potokarju, Pavlu Steletu, Herfortu, Bizjaku in tvrdki Breznik & Fritsch. Prof. Žmitku se nakaže primerna nagrada za izvršene plakate in druge reklamne risbe. — Nato prebere predsednik resolucijo, ki jo je poslal gosp. Cimerman kot predsednik lovskega sestanka, ki ga je sklicala opozicija na Svečnico v restavracijo Narodnega doma in v kateri zahteva, naj se občni zbor ne vrši 25. marca, ampak v drugi polovici februarja. Dr. Ravnihar poroča o poteku tega sestanka, ki se ga je tudi on udeležil, ter predlaga, naj se uveljavi sklep XV. odborove seje; predlog se sprejme soglasno. — Rešijo se dopisi: gospodarskemu uradu barona Borna v Tržiču, V. žendarmerijski brigadi in Edv. Dolencu v Kranju.

XVII. odborova seja 9. marca 1923 v gostilniškem prostoru »Rožice« hotela »Union«. Te seje so se udeležili tudi na podlagi sklepa lovskega sestanka z dne 1. marca gg. Cimerman, dr. Fr. Lokar in Potokar. Navzočih 14 odbornikov. — Predsednik pozdravi delegate opozicije, nakar se spominja v toplih besedah umrlega člana SLD dr. Ivana Tavčarja. — Blagajnik poroča o gmotnem uspehu društvenega plesa; poročilo odbor odobri in sklene, da se preostanek prireditve plodonosno naloži. — Odbornik Anton Martinc se odpove odborniškemu mestu. — V imenu opozicije govori dr. Fr. Lokar, ki je dala delegatom striktna navodila. Glede predsedniškega in podpredsedniškega mesta velja dogovor pri zadnjem lovskem sestanku samo za slučaj, ako se danes doseže kompromisna lista; brez kompromisa pa si pridrži opozicija v vsem popolnoma proste roke. V splošnem imajo delegati naročilo, da zahtevajo za sebe od 18 mest 9, in sicer: Cimerman, Justin, Hafner, inž. Grošelj, dr. Modic, Čeč, prof. Kremenšek, Potokar in dr. Fr. Lokar. Enako predloži opozicija svoje zahteve glede razvrstitve zunanjih odborniških mest in pregledovalcev računov. Živahne debate se udeleže: g. Mladič, ki se ne strinja z zahtevo opozicije glede števila odbornikov, ako ji v resnici pripade polovica članov; misli, da zadostuje za opozicijo 5—6 članov ter predlaga, da se vzamejo odborniki iz obeh list in naj se sestavi skupna lista. Potokar izjavi, da delegati opozicije niso prišli k seji prosit, ampak so stavili te zahteve kot minimum; so za miren sporazum, so pa tudi pripravljeni za bojno glasovanje na občnem zboru, ako se ne doseže kompromis. V debato posežejo dr. Lovrenčič,

Cimerman, dr. Fr. Lokar in Zupan, ki poudarja, da opozicija ni na pravem potu, ako hoče iz samih osebnosti vsiliti odboru in vsem društvenikom svojo voljo, a se ne ozira na interese društva; zato daje svoje odborniško mesto na razpolago. Dr. Leitgeb opozarja opozicijo na glasove z dežele, ki je že na jasnem o tem, da izhaja odpor proti sedanjemu odboru in predsedstvu iz gole osebnosti. — Nato stavi dr. Leitgeb predlog: Ker pri današnjem sestanku z delegati opozicije ni bilo mogoče sestaviti sporazumne kandidatne liste, se prepušča odločitev občnemu zboru. Prvotna odborova kandidatska lista ostane. Predlog so odborniki soglasno sprejeli. — Predsednik omenja, da se bo 25. marca popoldne ustanovil klub ljubiteljev brakov, zvečer pa se naj priredi zabava ali vsaj čajanka. Vrši se razgovor o pripravah za občni zbor, med drugim naj se pregledajo članske izkaznice in za l. 1923. prijavljeni člani.

XVIII. odborova seja dne 22. marca 1923 v restavracijski klubovi sobi pri Slonu. Navzočih 13 odbornikov. — Blagajnik poroča o deficitu lovskega plesa v Mariboru; računi so pravilni ter predlaga, naj se primanjkljaj poravna po odbitku pri podružnici vplačane članarine iz centralne blagajne. Rešijo se došli dopisi. — Podružnica v Radovljici je nakazala za Zeleni križ 600 Din kot prebitek lovske prireditve v Lescah, kar vzame odbor pohvalno v vednost. Ravnateljstvo drž. železnic je dovolilo udeležnikom občnega zbora polovično vožnjo. V tajni seji se obravnava sprejem nekaterih na novo priglašenih članov; pri nadaljevanju javne seje se sestavi in sprejme končnoveljavna kandidatska lista odbornikov za občni zbor. Predlog g. Križaja, da se na podpredsedniško mesto kandidira dr. Tavčar, sprejme odbor soglasno.

Tekmovalno streljanje s kroglo priredi Slovensko lovsko društvo letos dne 3. junija na vojaškem strelišču v Ljubljani. — Strelska tekma se prične letos že ob devetih dopoldne ter se po kratkem opoldanskem odmoru nadaljuje do šestih popoldne. Vsled tega bo vsakomur dana prilika tekmovati poljubno v vseh možnih vrstah. Za strelske vaje in preizkušanje lastnih pušk bo strelišče na razpolago društvenim članom vsako popoldne od 28. maja do 2. junija.

Ribarska mreža.

Sulčja lov v sezoni 1922/23. Vreme v pretekli sulčji sezoni je bilo za lov jako ugodno. Snega ni bilo skoro nič, voda je bila, razen v prvi polovici novembra, čista. Uspeh je bil nekoliko slabši, kakor prošlo dobo.

V loviščih ribarskega kluba »Sava« je bilo ulovljenih tokrat malo sulcev. Vzrok je ta, da jemlje klub le sulce, ki tehtajo več kakor 4 kg. Pač pa so se sulci v revirjih kluba »Sava« baš radi tega zelo zaredili. Manjših sulcev do 3 kg je zelo mnogo. Ker rastejo sulci zelo hitro (vsako leto pridobijo na teži najmanj 1 kg), smemo upravičeno upati, da bo revir v nekaj letih zelo napredoval na sulčjem zarodu. Ulovljenih je bilo v obeh revirjih kluba »Sava« (Tacen 19 in Zalog 47) okrog 20 sulcev, ki so bili težji kakor 4 kg. Največji je tehtal 12 kg, ki ga je ulovil tržni nadzornik Slavko Plemelj v Medvodah, drugi največji je tehtal 11 kg, ki ga je ulovil dr. Avgust Munda, drž. pravdnik v Ljubljani, v Ljubljanici pri Sp. Kašlju.

V revirju Vrhnika št. 30 (izvir Ljubljanice) je bilo ulovljenih le 5 do 6 sulcev. Revir je še opustošen izza časa vojne.

V revirju Ljubljana 45 (Ljubljanica od Karlovškega mosta do Vevč) je malo sulcev, ker jim zapreča prehod jez papirnice v Vevčah. Tudi najnovejši jez v Fužinah zapira prehod rib, tako da

ima Ljubljanica od Ljubljane do Vevč dvoje zavor, ki zapreČavajo prehod rib. Revir se more popraviti le na ta način, da se sulci umetno nasade. Ako se to ne bo zgodilo, bo revir popolnoma propadel, četudi zakupnik ž njim sicer dobro gospodari.

Revir Kresnice št. 50 (Sava od Laz do Poganika) je eden najboljših sulčjih revirjev. Žalibog so ga uničevali preteklo leto neznani storilci z dinamitom. V tem revirju je bilo ulovljenih primeroma največ sulcev.

Enako dober je litijski revir (Litija št. 51).

Sulčja drest v l. 1923. Sulci Ljubljanice od Ljubljane navzgor se drste vsako leto na Vrhniki. Letošnja drest je bila okrog 19. in 20. marca. Drstijo se običajno v Mali Ljubljanici, kjer se izliva hribški potok. Na drstišču je bilo več sulcev. Dne 19. marca se je podal profesor Franke z ribiči na lice mesta, da bi dobil sulčji par v svrho dobave iker. Lov se pa ni posrečil.

Dne 23. marca je ulovil ribič v kresniškem revirju 3 sulce; bili so vsi trije mlečniki. Samice ni bilo mogoče ujeti; najbrž je bila drest že zamujena in je samica že odšla.

Dne 5. aprila se je posrečilo ribičem v Bistri ujeti sulčji par. Samica je imela le še 500 iker. Oplojene ikre je prenesel prof. Franke v Želimlje.

V revirju Ljubljana, št. 45, se je drstilo baje 8 sulčjih parov, med njimi tudi večji sulci.

Na Vrhniki je bil na drstišču sulec, ki so ga cenili na okrog 20 kg.

Sulčja drest. Sporočajo nam, da je bila to leto ugodna sulčja drest v Savi pri Tacnu pod Šmarno goro. Tamkaj se je drstilo okrog deset parov sulcev. Bili so sami sulci-velikani. Nekateri izmed njih so tehtali preko 15 kg. Sulci so prišli očividno iz spodnjega toka Save okoli Zidanega mosta, da se izdrste.

Sulčja drest in ribji tatovi. Kakor vsako leto, so čakali tudi letos ribji tatovi z ostmi in drugimi pripravami, da se okoristijo s sulčjo drestjo. V revirju Ljubljana 45 je bilo ukradenih dvoje sulcev. Enega so spravili v Fužine in ga tam prodali. Storilci so naznanjeni sodišču. V vevškem revirju je ribiški čuvaj zasačil tatu, ki je baš ukradel drstečega sulca. Tudi ta se bo zagovarjal pri sodišču. V medvodskem revirju je bil ukraden sulec, ki ga je storilec prodal nekemu ljubljanskemu hotelirju za 200 kron. Kupec se bo radi tega zagovarjal pri sodišču, ker mu je moralo biti znano, da je sulec ukraden. Vsi hotelirji v Ljubljani so bili osebno in v časopisju opozorjeni na to, da ni dovoljeno kupovati sulcev od ljudi, ki se ne izkažejo z dovoljenjem ribarskega upravičenca, da so upravičeni loviti in prodajati sulce.

Kljub vsem svarilom je kupoval neki drugi ljubljanski restavrater, pravzaprav njegovo kuhinjsko osobje, aprila, to je za časa dresti, lipane. Tudi ta se je naznanil političnemu oblastvu.

Sulčje ikre. V vališču v Želimljah ima Slovensko ribarsko društvo preko 8000 sulčjih iker. Društvo bo izdajalo mladice meseca junija. Interesenti naj izvolijo sporočiti svoje želje društvu. Cena še ni določena.

Postrvje ikre. Slovensko ribarsko društvo bo oddalo v kratkem postrvje mladice. Interesenti naj se obrnejo na Slovensko ribarsko društvo v Ljubljani.

Zastrupljevanje rib. Dne 3. aprila t. l. je spustil neki delavec vevške papirnice vsled nepravilnega ravnanja pri čiščenju aparata v Ljubljanico okrog 500 do 600 litrov apnene klorove vode. Gotovo pa je bila količina še veliko večja. Posledica zastrupljenja je bila, da je poginil v revirju Zalog 47 (Ljubljanica od Vevč do izliva v Savo) skoro ves zarod salmonidov. Ljudje, osobito otroci so kar z grabljami pobirali iz vode poginule ribe. Škoda je radi tega ogromna, ker so se baš sedaj izdrstili lipani in sulci, in so s tem uničene vse ikre, torej ves letošnji zarod. Ljublja-

nica je vsled plitvin ugodna za drstenje rib, radi tega prihajajo sulci in lipani za čas drsti iz Save v Ljubljanico.

Zatvornice Gruberjevega kanala. Gradbeno vodstvo za osuševanje barja je že večkrat nenadoma zaprlo zatvornice Gruberjevega kanala, vsled česar so poginile v področju mesta vse ribe, ki so bile v strugi, ki teče skozi mesto. Da se to v bodoče prepreči, se je obrnilo Slovensko ribarsko društvo opetovano na merodajne faktorje, da se nedostatek odpravi. Sedaj nam sporoča pokrajinska uprava, da je odredilo gradbeno vodstvo za osuševanje barja v lastnem delokrogu, da se bo vršilo odslej zapiranje zatvornic polagoma tekom enega ali dveh dni in ne več naenkrat.

Za ribarstvo je namreč najvažnejše vprašanje, kako se zapirajo zatvornice. Kadar je v Ljubljanici mnogo vode, oziroma kadar je ob visoki vodi zatvornica popolnoma odprta, se naseli po Ljubljanični strugi, ki teče skozi mesto, mnogo rib. Ko pa začne voda padati, ostanejo ribe v jamah. Ako se zapre v tem primeru dotok sveže vode nenadoma, se v jamah nahajajoča voda vsled odtokov iz mestnih kanalov okuži v taki meri, da poginejo ribe v množinah. Zato je potrebno, da se vrši zapiranje zatvornic zelo počasi in da se daje ribam tako dovolj časa, da se morejo umakniti v spodnji del Ljubljanice ob izlivu Gruberjevega kanala. Boljše vrste ribe se namreč prično pomikati takoj, čim jim voda ne ugaja; poginejo le, ako se jim dotok sveže vode nenadoma ustavi.

Pravilnik o ribolovu za leto 1923. Dnevniki so poročali, da je izdalo ministrstvo poljoprivrede in vodá pravilnik o ribolovu za l. 1923. Posamezne stranke so se obrnile na Slovensko ribarsko društvo v Ljubljani, da jim preskrbi ta pravilnik. Radi tega se je društvo obrnilo na ministrstvo, ki je odgovorilo, da ni izdalo takega pravilnika. Dotična vest v časopisih torej ni bila točna. To sporočamo vsem onim, ki so se obrnili v tej zadevi na društvo.

Edinstveni zakon o ribarstvu. Ministrstvo poljoprivrede in vodá nas obvešča, da je bil predložen zakon o ribarstvu, ki naj velja za vso kraljevino, narodni skupščini, da ga odobri.

Vagoni za prevoz živih rib. Iz Beograda poročajo, da je prometno ministrstvo naročilo na račun reparacij v Nemčiji večje število vagonov za prevažanje živih rib. Ko bo izvršena dobava teh vagonov, se bodo mogle jegulje iz Ohridskega jezera in ribe iz Adrije žive pošiljati v vse kraje naše države. — Tako bi se tudi ljubljanski trg lahko preskrboval z dovoljnimi množinami morskih rib, ki sedaj sploh ne prihajajo k nam. (Po »Jutru« št. 51; 2. marca 1923.)

RAZGLASI.

Lovska dražba. Pri okrajnem glavarstvu v Ljubljani, soba št. 3, se bodo na javni dražbi dali v zakup za dobo petih let, to je za čas od 1. julija 1923 do 30. junija 1928 sledeči lovi: dne 24. maja t. l. ob devetih dopoldne lovi občine Studenec-Ig, Šmarje, Lipljene in Tomišelj; dne 25. maja ob devetih dopoldne lovi občine Dol, Dolsko, Ježica in Log. — K tej dražbi se vabijo vsi prijatelji lova s pristavkom, da se morejo dražbeni pogoji vpogledati vsak dan ob uradnih urah.

Dražba lova. Dne 17. junija 1923 ob 10 uri dopoldne se vrši pri županstvu Ljubno dražba občinskega lova Ljubno za dobo 6 let, t. j. od 1. julija 1923 do 30 junija 1929. Lovska pravica obsega površino 6115 ha, 82 a, 21 m². Izklicna cena znaša 850 K. Natančnejši dražbeni pogoji so do dneva dražbe na vpogled pri politični ekspozituri Mozirje.

Javna dražba. Dne 2. junija t. l. ob 10. uri se bo oddal pri okr. glavarstvu v Logatcu na javni dražbi v zakup lov občine Planina za dobo od 1. julija 1923 do 30. junija 1928. — Na to dražbo se vabijo interesenti s pristavkom, da lahko vpogledajo dražbene pogoje vsak dan ob uradnih urah pri gornjem uradu.

Dražba lovov v mariborskem okraju, sodni okraj Sv. Lenart v Slov. gor. se vrši po sledečem redu:

Dne 28. maja: Andrenci, Sv. Anton v Slov. gor., Biš, Brengova, Cogetinci, Čagona, Čermljenšak, Gočova, Jablance, Osek, Rogoznica, Selce, Senarska, Smolinci, Verjane, Žikarci, Župetinci.

Dne 29. maja: Sv. Benedikt v Slov. goricah, Sr. Gašteraj, Ihova, Ledinek, Malna, Sp. Porčič, Zg. Porčič, Sv. Trije kralji v Slov. gor., Sv. Trojica v Slov. gor., Trotkova, Sp. Žerjavci, Zg. Žerjavci, Žice, Lokavci, Dražen vrh, Velka.

Dražba se vrši v občinski pisarni pri Sv. Lenartu v Slov. goricah. — Z dražbanjem se začne vsak dan ob 8. uri zjutraj, in sicer se skličejo občinski lovi po redu, po katerem so navedeni v tem razglasu.

MALA OZNANILA.

Nemška kratkodlaka psica Dija, 2½ leta stara, na razstavi psov v Ljubljani 1922 ocenjena s pohvalnim priznanjem in dobro, izvrstna donašalka, dobra za lov na perutnino na kopnem in v vodi, se proda 15. junija t. l. za 600 dinarjev. Vzame naj jo samo lovec v ravnini ležečem revirju, ki ima dosti perutnine. — Dr. Franc Bratanič, Rogatec

Griffon-psico, čistokrvno, eno leto staro, dresirano, dajem za dobrega, dva do tri leta starega braka srednje velikosti. Ponudbe pod A. Jagodič, Šmarje pri Jelšah.

Pes gonjač, 11 mesecev star, Istrijanec, kratkodlak, rumene barve, čistokrven, rodovnik na razpolago, izredno lepe rasti in prikupljivosti, se proda radi preselitve. Kje, pove upravništvo »Lovca«.

Jazbečarja - braka, 15 mesecev starega, goni vse vrste divjačino, proda za 300 Din Jos. Makarovič, Zg. Kokra.

Balkanske brake, 7 tedenske mladiče, oddam. Starši so bili na ljubljanski razstavi odlikovani. Vprašanja na V. Jakil, Krmelj-Dolenjsko.

Nudjaju se na prodaju dva para novih ribarskih (lovačkih) čižama (škornja). Pobliže upitati se: Zagreb, Nova Ves 18, II. kat, soba 41.

Naprodaj so mladi kratkodlaki ptičarji od priznano dobrih staršev z rodovnikom. Cena po dogovoru. - Franc Rebernik, Ljubljana, Poljanski nasip 54 (nova stavba).

F. T.:

I.

Kakšni lovci smo.

Lovišča imamo, divjačine pa je v njih vedno manj in skoraj postanejo prazna. Lovišča pa so vselej taka, kakršni lovci po njih lovijo, in če sodimo še lovce po njih loviščih, tedaj se moramo obsoditi, da smo slabi lovci. Pred vojno so skrbeli za naša lovišča drugi, danes pa, ko se je toliko spremenilo, so se spremenila tudi naša lovišča. Veleposestva, katera so bila v naših deželah nekak rezervat za divjačino, so prišla ob svojo oblast in svoj ugled. Le-ta so imela veliko skrb za svoja lovišča in od tam se je vedno iznova napolnilo, kjer smo preveč pobijali.

Dobre love smo imeli tudi v časih selitve na močvirnike in druge ptice-selivke. Čeprav je ta lov že pred vojno močno pojemal, vendar pa je še na ljubljanskem barju in tudi drugje v dobrih dneh lovec ustrelil po trideset rac. In takih dni je bilo več v letu. Danes ni več teh časov. Po vojni so nanesli vojaki pušk in municije v vsako vas. Štiri leta so se prej učili v strelskih jarkih streljanja in pobijanja. Divjih lovcev se je zaredilo veliko, bali se niso ničesar, najrajši jih je lovilo več skupaj. Lovili so tako, kot da so gospodarji lova, in res se jim v velikih lovih niso ustavljali. Ker je nadzorstvo in varstvo prenehalo, so se zaplodili v notranjih šumah prav močno volkovi. Za srne in divje koze so prišli slabi časi in tisti dobri lovi, ki smo jih imeli prav na to divjačino, so bili uničeni. Šume so postale prazne in kar mi lovci danes preveč postrelimo, se ne more napolniti od nikoder. Prav tako slab postaja lov na ptice selivke. Rac in močvirnikov je še prav veliko, samo ne ostanejo v naših krajih. Močvirja so posu-

šena in vode so uravnane, in ker je postala zemlja pri nas dragocena, se bodo vsako leto še popravljala in boljšala močvirja in zapuščena tla. Le če jih prisili burja in slabo vreme, se ustavijo race, vendar pa odlete, ko se razjasni nebo. Še pred petdesetimi leti so ujeli v Račjih mlakah pod Vrhniko v mrežo en večer 300 rac, ki jih danes v času selitve en dan na vsem barju ni toliko. Divjačine je vedno manj, to vemo vsi, lovcev in lovske strasti pa vedno več, in če nočemo, da kmalu ne bo divjačine v lovišču, moramo pričeti drugače loviti. Veliko grešimo lovci, da lovimo divjačino, katere življenje in navade vse premalo poznamo. Težko je varovati divjačino, če ne vemo, kdaj je v sili, in če ne vemo, česar ji primanjkuje. Prav lahko uničujemo v svoji nerodnosti, če lovimo divjačino v času plodítve. Divjega petelina streljamo spomladi. Prvi teden aprila, ko poje petelin, nima še kokoši okoli sebe. In vsaj do 20. aprila, dokler ne oplodi svojih kokoši, ga ne smemo streljati. Divjih petelinov je pri nas komaj tretjina, kar jih je pelo v letih do 1916, in vendar komaj še držimo svojo strast do prvega aprila. Poznam lovišče, v katerem so peli letos štirje petelini, in že prvi teden aprila so člani od teh štirih tri ustrelili. Kako slepa je taka lovska strast in kako uničevanje divjačine je! Saj je gotovo, da zatremo hitro svoje peteline, če bi vsi lovci tako lovili. Lep je lov na petelina spomladi, in vendar vsa poezija pomladnega jutra ne opraviči takega glupega streljanja. Nikoli ne streljajmo petelina pred dvajsetim aprilom! Saj je gluh in slep, vsak dan na istem drevesu, lahko ga je ustreliti. In tudi vseh petelinov, ki pojo eno leto, ne smemo postreliti.

Da je kljunačev vedno manj, to vemo vsi. Težko mi je razumeti, zakaj jih lovimo s takim veseljem spomladi. Ker se suhi od dolge poti vračajo v naše kraje na svoja gnezda, jih pobijamo samce in samice, ker izbirati ne moremo. In čeprav je veliko slabih pesmi na ta spomladanski lov, vendar ni to veliko več kot divje uničevanje ptice, ki že itak izumira. Spomladi, ko se ženi in plodi vsa divjačina, mora biti v gozdu mir. Veliko škode napravljajo v naših gozdih psi braki, katerih veliko lovi prosto vso pomlad in pokončuje zajce in srne. Kadar spoznamo življenje naše divjačine, tedaj tudi ne sodimo več tako kruto o naši ropni živali.

Upanje imam, da pridemo do spoznanja, da ima lisica svojo pravico do življenja v naših lovih zato, ker pobira slabotno in bolno divjačino in tako prepreči, da se ne razpase bolezen in zanikarnost v divjačini. Takrat upam je ne bomo zatirali brez usmiljenja in noben pravi lovec ne bo razmetaval strupa po gozdu lisicam, katerih največja krivda je, da nosijo dragocen

kožuh. Čudno je, da tako strogi sodniki puščajo sivo vrano v miru, ki je največji škodljivec poljskemu lovu. Kadar spoznamo življenje, takrat ne streljamo divjačine v sili, ko ji je itak težek obstanek brez našega streljanja. Jerebic ne streljamo več v snegu, čeprav čepijo na kupu in jih gotovo več obleži na strel. Tudi srne ne lovimo v velikem snegu, čeprav jih takrat lahko postrelimo. Kadar spoznamo našo divjačino, takrat se nam priljubi in znali jo bomo varovati; imeli bomo sočutje do divjačine in tega je lovcu treba.

Največ pa grešimo lovci s svojim streljanjem. Puška na šibre ne ubija čez 40 korakov, in že na to daljavo naj strelja samo siguren strelec, kakršnih pa je malo pri nas. Na večjo daljavo se šibre preveč razletijo in eden ali dva zrna ne ubijeta, šibram zmanjka tudi na večjo daljavo moči. Res je, da zadenejo šibre tudi na sto korakov, samo da divjačina ne ostane na mestu. Brezumno je streljanje na večjo daljavo, ker ranjena divjačina žalostno pogine brez vsake koristi. Veliko naših lovcev živi v domišljiji, da njihova puška ubija na sto korakov, zato ker je enkrat slepo zrno zadelo divjačino slučajno v živo. Koliko škode napravi tak junak, ki je navaden lovski mrhar, s svojim streljanjem! Najslabši strelci streljajo najdalje, ker se iz izkušnje nikdar ne nauče, do kam ubije puška, ker divjačina ne pade ne daleč ne blizu v njihovem strelu. Najbolj neusmiljeno streljajo na divje race in na ropno žival. Žalostno je pri tem streljanju, da strelci opravičujejo svojo brezmiselnost z izgovorom, da divje race odlete že jutri daleč proč in pri ropni divjačini, da itak ne zasluži usmiljenja, samo da pogine. Tudi streljajo taki lovci na koristno divjačino prav tako daleč, samo da to zamolčijo. Tudi prehitro streljamo, komaj da se zgane v gozdu, še preden dodobra spoznamo bežečo divjačino. Tako obleži namesto lisice pes, namesto srnjaka srna. V zgodnji jeseni streljajmo preudarno, ker je škoda nedorasle divjačine, ki jo prenagli strelci ubijajo. Še večja je škoda, če se ustrele nedoraslemu gnezdu prehitro starci. Jerebice, katerim so spomladi pokončali prvo gnezdo, imajo ob začetku lova še prav majhne mladiče iz drugega gnezda. Komaj letijo, in če tem odstrelimo starce, morajo poginiti. Zato v začetku lova na jerebice ne streljajmo prehitro, če se dvignejo posamezne stare jerebice, ker žalostno je, če se vzdignejo izpod nog, kjer pobiramo ustreljeno staro jerebico kot vrabci velike mladice, ki morajo brez starih poginiti. Kako slabo streljamo, ve vsakdo, ki hodi na naše brakade. Če ustreliš s 30 streli 5 kosov divjačine, se je že skoraj malo streljalo. In na srne, ki jo skoro ni mogoče popolnoma zgrešiti, se strelja prav tako lahkomiselno.

Saj je res, da ni strelca, ki ne zgreši, vendar na gonjah v gozdu bi moralo ležati, kar se strelja. Naj ostane žival živa in cela, če nisem siguren strela. Lovci, ki prirejajo brakade, naj si zapomnijo lahkomiselne strelce, ki z brezumnim streljanjem kvarijo divjačino, in naj jih drugič ne vabijo več na svoje love. Sigurni strelci pa naj dobijo vselej najboljša mesta. Slabo je za našo divjačino, če postavljamo na dobro mesto blagorodnega gospoda, ki pa je slab in brezvesten strelec. Žalostno mi je v spominu, kako sem pobiral pred leti drugi dan po brakadi v Srobotniku pet ustreljenih srn, tri pa so že prejšnji dan psi ujeli. S takim lovljenjem najbolj pokončujemo svoje love in dobro bo, če se naučimo najprej streljanja, potem pa naj šele lezemo s puško v gozd.

Dr. Quidam:

O vidrah in o tem in onem.

(Dalje.)

Opisano vzporejena vidrina sled pa nastane samo tedaj, če se vidra normalno kreta. Če vidra poskakuje, kar se seveda tudi mnogokrat zgodi, se potegne romb v dolgostranski pravokotnik, oziroma pravilneje: v romboid. Ob hitrem begu se samo romb v smeri bega nekoliko podaljša.

Kakor se vidra večkrat v vodi postavi kvišku in se dvigne iz nje do prsi, prav tako tudi pri svojih potih na suhem obstane, počene na zadnji nogi, se vzravna kvišku, se ozira pozorno okrog, pazno prisluškuje, posmrčkuje in vetriči. Ko pa teka ob bregu, drži glavo povešeno proti tlom in voha in povohljava neprestano, vedno pripravljena, kakor hitro bi opazila količkaj sumljivega, da se takoj reši in skoči v vodo.

Da je vse te opisane sledi skoro vedno najti ob vodi ali vsaj v bližini mlinov, jezov, papirnic itd., je umevno, in posebno opozarjajoče dejstvo.

Poleg teh sledi svojega telesa pa pušča vidra še druge nič manj važne sledi svojega rokovnjaškega življenja in lovskih avantur na torišču svojega udejstvovanja, na bregovih, na jezovih, otokih in otočkih, iz voda molečih skalah in čereh, na starih vrbah, koreninah, tramovih, deblih, deskah, da celo na čolnih in mlinskih kolesih. Največkrat seveda so bregovi, otočiči in manjše skale v vodi izbrana mesta.

Na svojih pohodih plava vidra po vodi navzdol ali navzgor, a samo nekaj časa. Potem se na enkrat za vselej izbranem mestu izkobaca iz vode, si stresę mokrino s kožuha in prične, če je ujela kaj večjo ribo in jo prinesla v gobcu s seboj, zauživati svoj plen. Če je lačna, požre ribo do repa, katerega navadno pusti ležati, kakor tudi ribjo glavo. Če je pa sita, ali če se ne čuti varno, pusti večerjo na mestu, in trešne s skokom in velikim truščem v vodo, kot bi kamen zagnal, dočim se nepresenečena in nevznepokojena navadno mirno in rahlo spusti v vodo.

Na teh krajih ima pa vidra tudi navado iztrebljati se. In ker so ti kraji vedno eni ter isti, se nabere na takih krajih vse polno vidrekov, ribjih plavut, kosti, luskin, repov, pa tudi glav in celih delov nepožrtih rib.

Vidreki so sivkastobele, za pol marelice do pol breskve velike, časih tudi drobno klobasaste kupice, pa tudi posamezne kepice, iz katerih, če so sveže, blešče srebrne ribje luskine, ki izprane in stare oslepe, poblede in osivé. Kakor je pričakovati, je najti v iztrebkih v ostalem največ ribjih kosti in sem pa tja tudi plavut. Poleg ribjih ostankov je pa najti v vidrekih tudi žabje in salamandrove kosti, račje, školčnje in polžje lupine, pa tudi kožo kake belouške, kako jajčjo lupino in celo ptičje kosti so našli v njih. Adaptirana na vodno življenje se brezdvomno v prvi vrsti živi vidra od rib, rakov in žab, a če zaleze mlado račko ali vodno putko, jo prav tako pohrusta kot postrv ali ščuko. Sicer je pa brezdvomno dokazano, kakor so to ugotovili zanesljivi opazovalci, da je vidra zalezovala odrasle race, jih potegnila pod vodo in odnesla.

Prav tako je pa tudi gotovo, da vidra ni pozabila praktik svojih sorodnic, in da se masti prav tako z jerebičjimi jajčki, če slučajno najde gnezdo na bregu, kakor prav gotovo, da ne prizanese mladi kozici ali negodnemu zajčku, če naleti nanje. Dokazano je pa tudi, da niso vidre samo napadle tudi odraslih zajcev, ampak da so jih naravnost zalezovale in preganjale po načinu kun, in to daleč stran od vode. V nekem vidreku sem svoj čas mikroskopičnim potom ugotovil dlako (bržčas povodne) podgane.

Če jé vidra v svobodi tudi sadje in jagode, kakor v ujetništvu, mi ni znano.

Vidreki razširjajo poseben aromatičen, jedek, tolščav duh, katerega ponovno izločena še jedkeje prodirjajoča seč pomnožuje. Če potem še ostanki rib, rakov in drugih slaščič gnijejo in se parijo na solncu, se pojavi cela simfonija jako značilnega smradu, ki opozori na svojo eksistenco celo — lovčev nos.

Ker se vidra vsak dan po večkrat in temeljito koplje in se hodi na poseben prostor lepo očejat, bi človek mislil, da imamo visoko civilizirano in kultivirano gospodično pred seboj. Pa tudi o vidri velja izrek: »Zgoraj hej, spodaj fej!«

Naša vidra je namreč menda tudi medicinsko naobražena žival in se ne koplje samo v vodi in ne samo na solncu, ampak tudi — v svojih iztrebkih, v svojem lastnem blatu.

Na prav ista smrdeča mesta, če so le primerno prostorna in ne pretrda (torej peščena, ilnata ali travnata), se hodi vidra valjat s posebno slastjo in vnemo.

Pojav je nerazložen; brezdvomno pa potom vonja vplivajo razkrajajoče se aromatične snovi na žival tako, da jo spravijo v stanje posebnega živahnega ugodja (čigar zunanji izraz je mazanje in valjanje po smradini), in jo privedejo morda v orgazem, seksualnemu soroden. Podoben pojav je opazovati tudi pri drugih, osobito mlajših živalih (n. pr. pri psih), in kolikor je meni znano, samo mesojedcih ali saj vsežrcih.

Kdor preiskuje tako aromatično torišče, posebno če je na mehkih ilnatih ali mivkastih tleh, opazi, seveda poleg že opisanih znakov, še druge posebnosti prostora. Mesto je vedno zglajeno, da, naravnost izlikano, posebno robovi, obrnjeni proti vodi, kjer izstopa ali vstopa žival. Nad njimi pa se velikokrat poznajo daljše ali krajše praske in risi krempljev, ko se je vidra hotela povzpeti in dvigniti iz vode ter se poprijela ruše. Seveda so na prostoru, če ni pretrd, sledovi nog ali saj krempljev, v okrožju pa povaljana, pretisnena, pohojena in zmečkana trava, ločje, kako listje, pesek, sneg ali kar je že v bližini. Mnogokrat je od vstopišč pod slapom in nad njim izpeljana, časih tudi naravnost izglajena steza. Tudi dlako živali najdeš, če prostor preiskuješ s posebno natančnostjo in pažnjo. Za zanesljivo določitev posameznih dlak pa navadna lupa ne zadošča; za to je treba drobnogleda.

Takih torišč, kakor smo že čuli, ima vsaka vidra ob bregovih reke, potoka ali jezera več, a vsaka svoja, s čimer pa kajpada ni rečeno, da bi enega ter istega mesta si ne lastilo in ne posečalo več vider. Prav nasprotno, večina teh prostorov je skupnih. Saj je umevno, da isti teren nudi pri lovi eni kot drugi roparici iste prednosti in iste težkoče, in da se ena kakor druga žival enako loveča kmalu izuči, kako je najuspešneje mogoče izvrševati svojo obrt, kakor da hitro najde najprikladnejša izlazišča in vstopišča. Mnogokrat bi konfiguracija bregov niti ne pripuščala drugega izhoda, kjer so n. pr. bregovi strmi ali skale navpične, ali kjer so bregovi prav do vode gosto zarasli po več sto metrov na obeh straneh. Tukaj je jasno, da ji vprav vrzel med to živo

mejo dobro dojde, in če je izbira večja, vedno najpripravnejša, ki ima n. pr. pomol v reko; jasa, ki ima pod seboj pogreznjen štor in podobno. Le malo je bilo takih krajev, katerih bi si jaz drugih in boljših izbral, če bi bil — vidra.

Ta pa nisem, pa ne vem, kaj naj rečem: »žalibog« ali »fala Bogu!« Že vse moje življenje je drugačno. Točno ob sedmih moram vsako jutro vstati, vidri tega ni treba; potem — tukaj sva si saj deloma slična z vidro — koracam pol ure daleč ob vodi in to še trikrat na dan gor in nazaj; ves teden se trudim pokazati, da sem bolj neumen kot moji višji, čemur vele disciplina. Tega tudi vidri ni treba. Na mojem krožniku se prepogosto guglje špitalski sumljivo bližajoča se prežganka in postrvi že nisem videl par let. Vidra jih ima kolikor hoče. Potem pa zvečer! Le pojdi iz hiše, če imaš ključ! Vidra pa je svobodna, in če je še tako omožena, — in pred petimi zjutraj je sploh ni nikolu domov. A jaz! Heu me miserum! Ni da bi govoril! Da, da, jaz in vidra! Ona ima lepo, divno, božanstveno življenje!

Kakor smo že slišali, je vidrino življenje nemirno in malo ustaljeno, in izvečine ustaljeno na noč; kakor pri ogromni večini divjačine, izvzemši ptiče (o nočnih ujedah ne govorim). Divjačina se radi večje varnosti, radi lažjega skrivanja po možnosti pregiblje in prehaja ponoči. Kjer se čuti primerno varno, ostane potem, se pomalem pase in spi — podnevi. Iz istih vzrokov so pa tudi roparice navezane na noč: prikrivajo se in skrivajo lažje, plazijo se prikriteje, zalezujejo uspešneje, zastavljajo z večjo srečo lazi, prehode in pota. Tako tudi kune, in med njimi za ribjo lov posebno ustrokovljena vidra. Tudi ona, kateri valovi, curki, vrtinci, tolmuni in globeli ne pomenijo nobene težkoče, izrablja po možnosti temo in lovi brezdvomno v noči z večjim uspehom ribe, katerih razen stranicnega organa (Seitenlinienorgan) niti oko več ne more opozoriti na pretečo nevarnost in pravočasen beg. Jasno je, da pograbi vidra tudi podnevi lehko ribo izpod ruše, in to tudi marsikdaj stori, brezdvomno pa svoj posel tako zanesljiveje kot temeljiteje opravi — ponoči.

Osobito mesečne noči prijajo vidram, kakor zagotavljajo opazovalci. Mogoče, da jim popolna tema res ne ugaja v tisti meri kot mračna mesečina, ki zadošča popolnoma za njihovo oko, in žival povsem zadovoljuje. Prav tako je pa tudi mogoče, da človek, ki vse gleda s svojega stališča in vse meri po sebi, rajši veruje na tisto vrvenje in rajanje, ki ga vidi, kot na ono, ki ga ne vidi, in ki ga »torej« ni. Jaz samo toliko vem, da sem mnogokrat videl vidro ob solnčnem zahodu takih noči, ko meseca ni bilo in prav tako takih, ko je sijal. In v teh svetlih nočeh sem se

marsikatero urico divil, gledajoč njihove pestre igre in užival, kakor more take prizore uživati samo lovec, ribič, predvsem pa ljubitelj živali in narave v eni osebi. Vem, da sem loveč ribe v temnih nočeh prav tako čul čopotanje po vodi, hrkanje, hihitanje in žvižganje njihovo ob nji, in sem pa tja na pramenu luči iz okna ob vodi stoječe hiše videl za par hipov rjavo senco ali tudi dobro razločil eno ali drugo nočevalko. Prav gotovo pa so vtiski vse drugače mogočni, če gledaš prizor za prizorom, ali če samo slišiš sem pa tja kak glas ali šum in razen mrmranja vode in šumenja valov ali vetra v trsju in vrbah — drugega nič. Toda če se tebi zdeha in te zebe v noge, zato ne smeš misliti, da bi se prav tako godilo tudi vidram, in da so šle radi tega — spat.

Kjer je dosti vider, je umevno, da je prej mogoče katero videti tudi pri belem dnevu. Toliko jih ni, kot zajcev ali vran, ali lovec, ki mnogo kolovrati po svojem lovskem revirju krog vode, bo tekom let gotovo imel priliko tudi ob solncu se seznaniti s kako vidro. Da bo nanjo naletel, ko bo žvižgal jerebom, ali da pride nanjo do strela na brakadi sredi gozda, je seveda precej neverjetno. A vsega upanja vendar ni treba izgubiti, kajti oboje se je že zgodilo. Prej jo utegneš dobiti na dvorišču, če si veš poiskati pravo bajto. Tako mi je zatrjeval neki mlinar, da so si napravile vidre prav med hišo in skednjem sredi po dvorišču stezo, vodečo iz vode pod mlinom v vodo nad slap. Na skednju je bil priklenjen pes, ki je pritepenko vedno primerno pozdravil. A ne samo, da ni vidra dvorišča pretekla, še ustavila se je pred psom in pihala vanj, kar so v mlinu ob mesečini par potov opazovali skozi okno. Mlinarski hlapec je baje trdil, da pes drugače laja kakor sicer, in se je ponovno odrezal: »Je že zopet vidra zunaj!« in je skoraj vedno istino pogodil. Seveda se je vršilo vse to ponoči.

Radi kurijozitete naj navedem še dva druga slučaja iz literature. V prvem je vdrla voda v klet in ž njo vidra, ki je iz katerihkoli vzrokov ostala v svoji ječi, ko je že voda iz nje odtekla. — V drugem slučaju so perice na mlado zbegano vidrico poveznile lonec in jo tako ujele, kjer se je pa živalca malodane zadušila. Ženščine so se spomnile namreč, da vidra živi v vodi in so zato posodo zvrhano napolnile ž njo ter lonec pokrile z deščico!

Brezdvomno nenavaden dogodljaj je, če vidiš vidro podnevi. Redkokdaj jo je zaslediti, da bi ribe lovila. Še najprej jo je najti, da se solnči na bičevju, suhem kraku ali mahu. Da bi jo bilo količkaj češče najti trdno spečo na solncu, kakor je to čuti tu in tam, dvomim. Morda da gre za težko utrujene, ljuto preganjane

ali bolne živali. Na drugi strani pa ni izključeno, da se vidra večkrat solnči in polega pod milim nebom, a da žival stokrat prej pljuskne ali zdrkne v vodo, preden si sploh zaznal, da se je stegovala na ležišču med bičevjem. Ko sem pred leti mrzel zimski dan gazil sneg ob Drtišici ter stikal za racami, sem na pomolu, kjer je bilo tipično izstopišče za vidre, naletel na sveže sledi in popolnoma presno belico, čije meso je še utripajoče podrzavalo in še krvavelo. Pes je obvohaval torišče z največjo vehemenco in pretaknil v bližini vsak grm in vse trsje, a iztakniti ni mogel seveda ničesar. Prepričan sem, da je bila par minut prej vidra na prostoru, da sva jo motila pri izjemnem kosilu in da jo je pobrisala, ko mi še davno ni bilo slutnje o njeni navzočnosti.

Porednica si ve tudi ob zamrznjenih vodah pomagati, da kakor »sv. Matija led razbija«, ali če luknje ni, »da jo naredi«. Sledi ob luknjah ob ledu, kakor tudi nažrte ribe sem videl sam; po vidri izkopanih ne, tega ji v mojih slučajih tudi ni bilo treba delati. Smatrati pa moramo kot ugotovljeno, da jih v sili sama izkoplje. Da lovi samo ob njih ribe, ki se zraka lačne hitro zbero pod prekopom, s šapo in da spleza tudi sama pod led, kakor poročajo povsem solidni opazovalci, ni dvoma. Da pa taka katabasis lehko spravi vidro izjemoma ob življenje, je mogoče. Tako mi je pravil g. Fran Thoma, graščinski logar v Bingendorfu, da je bilo v bližini logarske hišice napravljenih več ribnikov za krape, h katerim so hodile vidre prav pridno v vas. Pri hiši so pa imeli poleg lovskih psov tudi jako ostrega strukljača, ki je čuval »dom in babo«, in pod čigar nadzorstvo so pripadali tudi ribnjaki, katere je z velikim zanimanjem šel nadzorovat. Neki zimski večer je logar ukazal, naj napravijo lovci še pred polno temo po par lukenj v led, ker so one od prejšnjega dne že popolnoma zamrznile. Ko so se drugi dan logarjevi in drugi otroci šli drsat, so opazili, da je pod ledom v sredini ribnjaka temna lisa, na kar so led razkopali in našli tik pod ledom v vodi — mrtvo vidro. Sedaj so se spomnili, razglabljajoč, kako je zašla vidra pod led, da je pes sinoči krog devete ure na bajarju silno lajal, in da so tako prišli do sledeče razlage: vedno stikajoči Muren je moral zagledati vidro na ledu, ki je pobegnila, kakor je to navadno zanjo najprimerneje, pred psom v vodo. Dokler je pes stal na straži, ni mogla izpod ledu, bodisi, ker se je psa bala, ali ker je pod ledom zašla, ali ker je voda v luknji — na večer je namreč pritisnil izredno hud mraz — medtem zamrznila, upehani zveri zaprla izhod, in jo utopila ali zadušila. — Muren je bil pa pohvaljen in ostalim kužonom postavljen v zgled.

Vsi taki in podobni pripetljaji pa so velike izjeme, katere omogočuje samo vrsta nakopičenih slučajev. V ostalem pa vidra navadno gotovo brez posebno velikega rizika lehko lovi ribe pod ledom.

Ne iz sportnih nagnjenj, a menda vendar bolj za igračo se pa vidra po ledu in zaledenelih in zasneženih bregovih tudi prav rada podrsa, kakor je to sem pa tja opaziti po sledeh, ki naenkrat preidejo v več metrov dolge proge, kakor sem to ponovno videl na ledu, pokritem z rahlim ivjem ali drobnim snegom. Ko se požene, pravijo, da se upre v rep, in se lepo zadrsa. Jaz sam tega nisem videl nikoli.

Voda je vidri pravi element, in žival, ki na kopnem zbog svoje prekopotrebne luksurijozne gibčnosti kaže nekaj nervoznega in neharmoničnega, uveljavlja pravilno svoje mišičevje, svojo občudovanja vredno prožnost in prilagodljivost stoprav v vodi. Tu se pravi povodni telovadec ziblje, zvija, obrača, meče, poniri, potaplja, suče, krči, steza, mota in plava kot piškur ali jegulja. Vdajljiva, gibka, vitka in prožna valoví sem ter tja, se dâ zanašati od vode, jo krene kot blisk na desno ali levo, se vali s curkom, se zaganja do prsi iz vode, polega na stran, leži sedaj na trebuhu, sedaj zopet na hrbtu, se prekucuje in strmoglavlja, vije in kobaca, izgine za dolge minute in se drugače na površje pokaže samo toliko, da pomoli smrček iz vode in zajame novega zraka. Časih ne vidiš drugega kot rjavo senco, ki mahne v vodo ... čof!... malo pene in par krogov, pa nekaj zračnih mehurjev, ki zaznamenujejo pot, ki jo ubira plavalna umetnica, mnogokrat od zračnih biserov zavita v srebrn plašč pod vodo. Skratka, tako še jaz nisem plaval v svojih najboljših letih, kar nekaj pove, da o rajnkem Leandru niti ne govorim.

Te umetnosti pa vidra tudi nujno potrebuje, če se hoče preživeti. Moj Bog, če bi s čolnom ali škatlo lovila kakor Pajsarjev Tone, kaj bi ž njim n. pr. opravila pod slapom v Medvodah? Ali z mrežami, kakor Škafarjev Jur, ki se je prazen vračal, če je bil trezen, in se je v lastne mreže ujel, če je bil pijan. Ali morda s trnkom, kakor razni moji prijatelji sulčarji, ki love in love brez vse nevarnosti in pri belem dnevu in hodijo domov s praznimi nahrbtniki; če pa ujemo vsake kvatre kakega smrkovca, se bahajo in se menijo o tisti ujeti ribičici vsaj tri Jupitrova leta. Seveda prijatelja Pepčka čaka doma lepo pečen puran in liter vina, in gospod Rudi bi ne hodil tako zavaljen po Prešernovi ulici, če bi živel od rib, ujetih z lastno roko. Toda vidra, prijatelji, če si sama večerje ne preskrbi, ali naj gre mar k Staculu kupit sulca ali h Khamu polenovke! Če ne mara vidra stradati, mora znati

zanesljivo loviti, in če hoče loviti, mora znati imenitno plavati. Potem seveda pa še talenti posebej! Taka je!

Talente za ribji lov ima vidra brezdvomno, velike talente. Tudi pridna je, to vemo. Kar se pa tiče ostale njene duševnosti, bodo mnenja kot po navadi različna. Lovec jo bo imel za inteligentno, ribič bo dejal, da je bolj prefrigana kot klin, če se obrneš na državnega pravdnika, poreče, da je saj toliko bistra, da je za svoje roparske čine brezuvetno popolnoma odgovorna, razen, če je bila morda vsako noč pijana, kar na Slovenskem »siceršnjo« moralno propalost izdatno ekskulpira. Seveda, če poprašaš psihiatra, ti zanesljivo odvrne, da je bila najmanj že njena stara mati vsaj degenerirana, ker se je »povodila«, če ti naravnost ne dokaže, da je vidra — neumna. Ampak vsi ti gospodje niso kompetentni, ker niso izvedenci, jaz pa sem izvedenec za vidre in zato mene poslušajte!

Kakor človek in vsaka žival je tudi vidra v prvi vrsti odvisna od svojih čutov. Ker ni opremila narava svojih bitij z luksusom, ampak vsaki živali dala samo ene vrste orožje, tako da lev ne nosi rogovja, jelen ne krempljev, merjasec ne rogov na nosu, in nosorožec ne peruti, je dala vsaki živali tudi samo par čutov, ki so nujno potrebni, zato so pa tisti čim bolj popolni, seveda na rovaš drugih zaostalih, razviti. Pes, ki dobro vonja, slabo vidi, a maček, ki vidi in sliši izvrstno, ima nos kot gospoda predsednika Fido, znani lovski mops svetovne slave. Vidra potrebuje dobre, tudi za nočno delo zadostujoče oči, in jih ima. Potrebuje jih za orientacijo, za lov, za varnost. Za slednjo osobito potrebuje tudi dobrega sluha in ga ima. Za življenje na kopnem, tako radi varnosti, kakor radi plemenskega skupljevanja, ne more biti čisto brez nosu in se zadovoljuje s tem, kar ji je še ostalo, od nekdanje bogate kunje dediščine. Da mora biti radi njenih vratolomnih telovadnih vaj v vseh mogočih situacijah v vodi njen labirintni čut primerno razvit, je umevno.

Če se pri tej priliki poleg ploščnate glave in ostrega zobovja spomnimo še gotovo jako čutljivih plavutnic in repa, teh naravnih vesel kot tehničnih pripomočkov njenih, vidimo vidro kot dobro, ali vsaj vskeskozi zadostno od narave obdarovano za svoj krvoločni poklic.

In da spregovorimo končno nekaj besed o njenih duševnih zmožnostih: te so take, kot so približno pri vsej ostali divjačini in zvereh v splošnem. Nagoni so, ki obvladujejo njeno duševno življenje: samoobramba ter vzdrževanje plemena, ki vsebuje v sebi spolnost in skrb za zarod. V službi teh nagonov stoje vse duševne zmožnosti naše zveri in so v toliko razvite, v kolikor so

potrebne za prospeh individua in zaroda. V ta namen so vse prikrojene in izpopolnjene. V toliko je tudi vidra premetena in pretkana, previdna, podjetna, inteligentna, in kar hočete še, v toliko seveda pa tudi omejena, nerodna itd.

V svrho prehranitve je vidra po svoje delavna, neutrudljiva, neumorna, urna, žilava, vztrajna in temeljita pri svojem poslu; njena orientacija je izborna v vodi in na kopnem, v noči, megli, kalni vodi, v globočinah, vrtincih in valovih; njen spomin je zanesljiv, siguren in točen. Ob nagli prebavi in mokromrzli okolici potrebuje mnogo živeža in pač mnogokrat, kakor vse zveri, strada. Zato je, kadar pride do plena, požrešna in nenasitljiva in če hočete tudi neusmiljena, krvoločna in grozovita. Če bi bila sentimentalna in lirično navdahnjena, bi seveda še bolj stradala.

Tako si pa hoče, kadar ji je dana prilika, vse osvojiti, kar diha in giblje, in ne prestane prej, dokler se ni namorila. Morda tiči v tem tudi nekaj prirojenega, medlega, nerazvitega instinkta skrbeti za zalogo, za poznejše slabe dni, pojav, ki je sicer razvit pri celi vrsti drugih živali.

Tudi bi bilo mogoče misliti, da lačna zver (kakor lačen človek, ki misli, ali saj čuti, da bo, ko prične jesti, deset porcij z lahkoto uničil, pa še tri ali štiri ne zmore) precenjuje svojo lakoto in svoje potrebe. Končno davljenje in grizenje žrtev, boj in divjanje že itak razburjeno žival brezdvomno še bolj razburi, kakor ni izključeno, da jo vonj in okus krvi in par požirkov tega čudesnega soka naravnost opoji in jo spravi v besno strast, kakor je to opazovati pri raznih zvereh, osobito pri kunah.

V svrho samobrambe ima odprtih dvoje polov: pot upora in pobega. Če je slednji nemogoč, se tudi ne pomišlja upreti in braniti sebe in svoje življenje, kakor tudi življenje svojih mladičev do skrajnosti, z drznimi naskoki, divjo besnostjo, ostrimi zobmi in šapami in naravnost junaškim pogumom.

V tak položaj, vsaj v naših krajih, če ne trči na človeka ali na psa, menda pač redko pride. Pa en pes, in naj bo tudi stokrat šampijon, proti odrasli vidri nič ne opravi, in komaj, če vidra visi v pasti. Mojega resastega foksterierja, za Bornovimi svetovno slovečimi najvišje odlikovanimi psi-šampijoni in mojstri v lazi (Schliefen), brezdvomno enega najboljših psov vse Nemčije in bivše Avstrije, pravega divjaka in naravnost zverino, je vidra parkrat tako zdelala in oklala, da je smatral vsak nadaljnji napad v takih odnošajih za brezuspešen a priori, in je opustil težko ogrizen svoje naskoke, dočim je izvojeval nebroj sijajnih zmag z lisicami in nevdaljivimi jazbeci-starci tako v umetnih kot v naravnih luknjah.

Mnogo drugih sovražnikov pač vidra nima, ki bi saj pri nas prihajali v poštev. Misliti pa je končno, da bi se je lehko lotil volk ali medved, velika uharica ali ribji orel na kopnem, in v drugih deželah v vodi tudi kak som ali tudi izredno velika ščuka.

Navadno pa ne bo v vsakdanjem ali vsakonočnem življenju misliti vidri na upor. Izhajala bo s pobegom, na katerega je kot naravno, vedno pripravljena. Žival se instinktivno dobro zaveda svojih nepopolnosti na zemlji in svoje dovršenosti v vodi, kakor tudi, da ni zanjo v vodi skoro nobenih, izven nje pa nebroj nevarnosti. Ohranile so se nam vse vidre in njihove potomke, ki so uvaževale ta način samoobrambe, tako da poznamo danes samo rod, ki je v splošnem skrajno sumnjav, nezaupljiv in previden po svoji čudi.

Poleg instinktivnega plemenskega ustroja, podedovanih smeri v razvoju, in to tudi v duševnem; v podzavedni smotrenosti si pa vsaka žival pridobi tekom svojega življenja gotova izkustva, ki do gotove meje celo podedovane blaginje oslabljajo, četudi jih povsem in čisto nikoli ne morejo uničiti, ker so napram dednim preslaba. Tako tudi vidre v krajih, kjer so se navadile ljudi, ki jim skozi cele generacije niso prizadjali nič hudega, mnogo izgube na svoji čuječnosti, in sicer vedno, osobito podnevi ogrožene se čuteče, plahe, na vedni beg in skok v vodo pripravljene živali popusté mnogo svoje previdnosti in bojazni, mnogo več kot je in more biti dobro zanje. Zato se v gotovih krajih ne zdrsnejo, ko se ob vodi zadere in zatuli tvorniška sirena, se ne zmenijo za vršeč brzovlak, ki drvi par metrov daleč od njih, ker so teh prikazni vajeni že celi rodovi. Na krajih, kjer jih ne zalezuje niti ne plaši in se sploh ne briga zanje nikdo, ali se kreta cela vas ob njih, se ne boje sploh nikogar. Drugod se navadijo samo na posamezne, ostro omejene kraje, recimo velikega tolmuna, kjer se čutijo sigurne in varne, a so povsod drugod plašne in nezaupljive, bodisi, da na drugih krajih vidijo redkokdaj človeka, ali da drugod otroci in pastirji mečejo kamenje po njih in podobno. V drugih krajih se privadijo celo samo domačim osebam, pobegnejo in se poskrijejo takoj pred tujcem, ali se mu sploh ne prikažejo pred oči. Tako so pri neki žagi hodile vidre skoro vsak večer po jezu brezskrbno sem pa tja — pred domačimi; a trajalo je več tednov, preden se mi je pokazala nezaupljiva prva krasotica. In še to je individuelno. »Šekaste pa ne bo,« je zatrjeval žagar, »ta je najbolj navita.« In res je nisem videl prej, dokler se mi ni ujela v past.

(Dalje prih.)

Slovensko ribarsko društvo — svojemu častnemu članu profesorju Iv. Franketu.

(Govor predsednika dr. Ivana Robida o priliki izročitve diplome častnega članstva profesorju Ivanu Franketu.)

Kot predsednika ribarskega društva za Slovenijo me je doletela izredna čast, Vam velecenjeni gospod profesor, javiti, da Vas je naše društvo radi obilih zaslug na polju ribarstva in ribogojstva v splošnem kakor tudi posebnih za naše društvo imenovalo na letošnjem občnem zboru za svojega prvega častnega člana. Na temelju tega sklepa si dovoljujem kot neznaten izraz našega velikega spoštovanja, odlikujočega priznanja in globoke hvaležnosti Vam izročiti to skromno diplomo.

Govoriti o izrednih zaslugah za našo stvar bi se reklo nositi vodo v Savo. Bili ste temelj in izhodišče, središče in oporišče vsemu ribarskemu gibanju na Slovenskem dolga desetletja. Ko so drugi držali križem roke in modrovali in besedičili, in to navadno brez vseh pogojev, ki opravičujejo do besede in sodbe, ste Vi delali neutrudno noč in dan, prebdeli nešteto ur pri kadeči svetiljki in izpopolnjevali svoje široko in globoko znanje ob knjigah in publikacijah, svoje proste dni pa do zadnje minute ob žgočem solncu, v dežju in mrazu žrtvovali praktičnemu delu. Z mladeniškim ognjem, čudovito vztrajnostjo, z zvesto ljubeznijo do stvari ste se neutruden delavec, bister in zanesljiv opazovalec in kritičen mislec posvetili izbrani nalogi in ste v vednem boju z neumevanjem, omalovaževanjem in tudi naravnost zlohotnim nasprotstvom šli po svoji si začrtani poti naprej. Dosegli ste, kar se je v danih odnošajih sploh dalo doseči, in reči smem, da je vse, kar imamo, izključno Vaše delo. Poznavalec vodnih razmer in ribištva kot nikdo drugi na naši zemlji ste skušali vsepovsod postaviti svojo zgradbo na prirodoslovno, hidrografsko in biološko podlago, vedoč, da je samo na ta način pričakovati zaželenega razmaha in uspeha in ž njim primernega uvaževanja v narodno-gospodarskem oziru.

Koliko bridkih ur, koliko razočaranj, ko je za hip klonila glava, je bilo preživeti na tem trnjevem, in kar je morda hujše, samotnem potu, ve le tisti, ki je kot Vi, gospod profesor, na kateremkoli polju že oral ledino. Skomizg z rameni, domišljavo nadkriljevalen, če ne prezirljiv nasmešek, prepotenten pouk omejenih vseznalcev in kar je še takih na slovenskih poljanah bohotno se razraščajočih plevelskih pojavov, — z ničimer Vam ni bilo

prizaneseno. A preponosna natura, zadoščajoča sama sebi, v sebi in svojih notranjih, površnim očem prikritih zakladih nasičena duša, ni hitela niti trenutek za dvomljivim priznanjem pritlikave svoje okolice. V dneh, ko oznanja z odurno-kričavim glasom vsako baš iz lupine izišlo pišče svojo izredno veljavo in vrednost, ko se dado osupniti malo razsodne množice po besedljivih, širokoustnih blestencih, ko vsako izbrušeno steklo velja več kot morda malo izlizan demant, — v teh težkih dneh nam je Vaša osebnost in vse Vaše udejstvovanje najboljša tolažba in poroštvo, da ostane zlato vendar zlato, in naj ga je še tolikanj zalivalo blato in navlaka, da ni izgubilo, in da ne more ničesar izgubiti na svoji vrednosti in da, kadarkoli se izkoplje in odkrije zaklad, zablesti v vsej svoji luči, svojem žaru in vsej svoji lepoti.

Če nam pa že brezdvomno šteje v čast, da smemo proslavljati v naši sredi seniora slovenskega ribištva kot prvega častnega člana našega društva, pa se ta čast še poviša, če pomislimo, kaj pomeni Ivan F r a n k e tudi sicer Slovencem.

Poleg nebrojnih ribarskih člankov, priobčenih v vseh mogočih inozemskih strokovnih listih, v katerih je seznanil tujino s slovenskim imenom, je nemirni svetovni potovalec v svojih mladih letih obdaril slovensko beletristiko z marsikaterim dobrim doneskom, izmed katerih najbolj znani »Postillion d'amour« še vedno ni njegovo najboljše delo. Njegove zasluge kot pevovodja, kot predavatelj, kot mnogoleten režiser na naših gledaliških odrih niso pozabljene in so bile za tiste čase neprecenljivega pomena. Kot učitelj risanja je vzgojil dolgo vrsto slovenskih intelektualcev in slikarjev. Skratka, prosvetno delo Franketovo je bilo toliko in takšno — da d a n e s njegovega imena ne najdeš zabeleženega — hvala Bogu! — med kulturnimi delavci! Tja bi res ne sodilo.

Kaj pa pomeni Ivan Franke kot slovenski slikar, kot umetnik, o tem naj govori poklicanejše pero. Jaz vem samo toliko, da se med najboljšimi imeni imenuje njegovo. In še nekaj vem! pa bodisi, da pridem na glas umetnostnega banavza. Nekaj takega je z umotvori Franketovimi kakor s Tavčarjevimi spisi. Vse drugo je lepše in boljše in to ni prav in bi moralo biti tako in drugače itd. itd. — Ali za Visoško kroniko in Cvetje v jeseni vam rad prepuščam vse tiste nove in mlade in izredno visoke umetniške, psihološko brezdanje in duhovite mèglé in vso tisto soparno vlago beletrističnih umetelnih rastlinjakov, in vem, da kakor jaz, misli in čuti ogromna večina slovenskega ljudstva. In nič drugače ni s Franketovimi slikami. Naše so, prav tako, kakor je on bil naš, in vedno sveže in nove — dasi cvetje v jeseni.

Ali nam je v čast in v ponos, da imamo moža take vrednosti med nami, da ga smemo nocoj proslavljati kot prvega v naših vrstah? In vendar nisem še vsega povedal, najlepšega ne in največjega, kar diči našega starino, našega proslavljenca.

In v tem tiči prava njegova veličina, on je velik človek. Ubiti bestijo v sebi, ali veste, kaj je to? Če komu, se je to njemu posrečilo — in dolgo, dolgo je že od tedaj, ko je zadnjič v zadnjem odporu vztrepetala v njem. Oslepel jo je s sviłom svojih idealov, ugladil jo z nežnostjo svojih mehkih besedi, zadavil jo s silo svoje volje, pokopal jo pod granitnim skladom svojega moštva, značaja in poštenja in razžgal jo v ognju in z žarom svoje ljubezni do vseh onih, ki kličejo s solzami v bedi in obupu, trpé in umirajo.

Tak si **Ti**, Ivan Franke! Iskal si resnico; ali resnica je trda in mrzla. Iskal si pravico, ali ta je rezka in slepa. In našel si, kar je ostalo; in bila je dobrota, ki je topla in blaga in prizanesljiva in dobra, kot je toplo in blago in dobro tvoje tiho, zlato srcè.

Nagnil se Ti je dan, ali, Ivan Franke, ostani še dolgo, dolgo med nami, Ti najboljši med najboljšimi! Glej zunaj je noč in noč bi bila v naših srcih, če bi odšel od nas. Tega nam ne storiš... vem, ... pomisli, kako bi nas zadelo! Zato ostani, še dolgo nam v radost in slovenskemu narodu v ponos in slavo. — Bog Te živi!

M. Hanzlovský:

Obris lovskega živaloslovja.

Kljunač ali sluka (scolopax rusticola L.)

Komaj se je odpočila puška od jesenskih lovov, že mora na pomlad zopet govoriti svojo grozno pesem z drobnejšim zrnjem na temno- in debelogledega dolgonoseža. — Koliko nervoznosti, koliko pričakovanja, koliko iskanja povzroča kljunač že v prvih, malo bolj toplih pomladanskih dneh. »Oculi — šele prileti, laetare — je za lovce prave«, sem čul pri nekem lovcu, ki je gotovo prevel znano nemško pesem o kljunačih; toda kljunač ne pozna nobenega drugega prorokovanja kakor svoj lastni nagon, ki je natančno umerjen po principih njegove znamenite naravi. Ker ostaja v naših krajih le v malem številu in posamezno čez poletja, velja njegovih številnih tovarišev in tovarišic kratkodobno pohajkovanje po naših vlažnih loviščih samo kot etapa. Na jesen si seveda ne izbere to pot po dolinah, ampak se poslužuje tudi hribov. Naletiš na kljunače v jesenskem času v višini do 1600 m in to niso redki slučaji. Leta 1908.—1913. sem opazoval na Pokljuki (1400—1800 m) v jesenskem času 40—60 kljunačev. Dognano je, da vsled zasneženih hribov ne porablja kljunač spomladi za svoj prelet v severne kraje hribovja, ampak odprte, snega proste doline, v jeseni se pa seli tudi preko hribovja. Njegova prava domovina so pravzaprav severni kraji preko poletja; čez zimo pa ostaja v podnožju Velebita, v Dalmaciji, Istri, Grčiji in na severni obali Afrike.

Razlikujemo dve premeni, in sicer manjše in večje kljunače. Prvi se razlikujejo ne samo po velikosti (25—28 cm telesna dolžina in premer preko peruti 0·55—0·60 cm, proti 28—32 cm telesne dolžine in 0·62—0·68 m perutnega premera), teži (prvi 0·25—0·30 kg, slednji 0·35—0·40 kg), ampak tudi po barvi. Mali kljunač je v barvi nekoliko temnejši kot večji in tudi barva nog je pri manjših sivkastomodrikasta, dočim je pri večjih rumenkasta. Temelina barva obeh premen je rjavkastordeča, posejana neredno s črnimi pikami, pegami in valovi. Kljun je 6—8 cm dolg in skoro enakomerno debel. Konica zgornjega dela kljuna je malo debelejša in zaokrožena. Glava je v primeri s telesom precej debela, oči so velike, noge neporasle.

Kljunačeva barva je okolici tako prikladna, da ga s težavo zagledaš. Je pa tudi v naravi kljunača, če čuti kako nevarnost, da se zakrije ali kakor pravijo »stisne«. Navadno pusti kljunač, da

prideš skoro tik njega, nakar odfrči z glasnim ropotom. Kjer pade na tla, ne obstoji, ampak steče hitro naprej in se stisne v prikladno zavetje. Če prileti zvečer na pašo, steče tudi hitro naprej ali v stran in postoji, glavo in telo pokonci, in pazno motri okolico. Če ne ugleda nič dvomljivega, prične z iskanjem hrane. Pridno preobrača listje, zabada kljun v rahlo zemljo ali govejske odpadke in privleče hitro kako glisto ali ličinko. Hrano si išče tudi podnevi, če ima mir in če je megleno ali oblačno. Čez dan biva najrajši v jelševih in hrastovih nasadih z vlažno talno podlago.

Kakor že omenjeno, porablja kljunač za svoj prelet s severa na jug in obratno samo noč. Vetrni in mrzli dnevi ovirajo njegovo romanje; zato so mu najljubše oblačne noči, ko pihlja lahen jug. Ob spomladanskem preletu se oglašajo kljunači, in sicer se čuje glas posameznih kot globokodoneči: »kvor, kvor«. Ta glas je čuti od blizu letečega dolgokljuna jako oddaljeno in marsikateri neizkušeni lovec se je dal premotiti, da je menil, da je kljunač še precej daleč, a mu je v istini letel že čez glavo. Če se kljunača preganjata, se oglašata s »cific, cific«. Poedini kljunači ne letijo zelo hitro in njih prelet je rahel, zibajoč. Drugače se pa pregibljeta, če se srečata dva dolgonosa. Prelet takih kljunačev je ne samo hiter, ampak tudi kotast kot strela.

Rastitev kljunačev se vrši v času spomladanskega preleta. V Krakovem (gozd pri Kostanjevici) so našli že večkrat gnezda valečih kljunačev. V gnezdih je bilo največ po dvoje, redko troje jajec. Gnezdo je bilo navadno med hrastovimi ali jelševimi koreninami. Jajca so rumenkaste barve in posuta z rjavimi pegami. Po raznih drugih virih pa zleže sluka v severnih krajih tri do pet jajec, katere valita samec in samica. Valjenje traja 20—21 dni. Kako se vedejo mladiči v prvi mladostni dobi, ni še povsem razjasnjeno, ker jih je težko dobiti pred oči. V nevarnosti preneseta roditelja mladiče na varno, držeč jih z nogami za peruti. V dobrih dveh mesecih so mladiči popolnoma godni. Med kljunačeve sovražnike spadajo: lisica, kuna, divji maček, podlasica, uharica.

Ni lepšega lova, kakor čakanje na kljunače ob času preleta z juga v severne kraje. Ko se probuja zelena vigred iz zimske otrplosti, pridejo kot predstraže prvi kljunači. Komaj teden dni za prvimi odposlanci se prične glavna selitev, ki doseže krog sv. Jožefa vrhunec in jame nato pojemati. Seveda je odvisen prelet od vremena: trajno deževje, hladno vreme ali celo snežni meteži zakasnijo prelet izdatno. Komaj je zatonilo solnce in se začne kregati bojazljivi kos s svojim ček, ček, ček, se prikaže iznad vršičev mladega jelševja prvi in leti mirno svojo pot;

iz drugega kraja prileti drugi, tam zopet tretji itd. Tekom desetih minut je že minul rahel prelet, le semtertja pridivjata še po dva ali trije skupaj kot strele. Medtem je že legla tema na naravo in zakrila idilo v temni plašč. Če je prelet obilen in dober, potem se vrača lovec zadovoljen domov, akoprav je napravil v zrak par nepotrebnih lukenj. K temu lovu vabi probujajoča se narava samo svoje častilce, kajti kras, ki ga uživaš ob tem večernem času ob robu gozda, presega vse, tudi najbujnejšo domišljijo.

Zanimivo je tudi iskanje kljunačev s fermačem. Za ta lov je potrebno, da imaš pri roki dobrega psa s finim nosom, ki išče počasi in na kratko, in sicer proti vetru. Če si prepodil kljunača, ne da bi streljal nanj, je najbolje, če ga obideš v loku in skušaš zalesti od nasprotne strani.

Po Dolenjskem uporabljajo tudi v pomladanskem času grmarenje. Navadno se izberejo za grmarenje samo najbolj prikladne partije, kjer se zadržujejo kljunači, in to iz vzroka, da ne plašijo po nepotrebnem druge divjačine. Take partije se prehodijo ozir. preiščejo po veščih gonjačih brez hrupa. Pri postavljanju strelcev je paziti na gotove kraje, koder se kljunači najrajši preletajo, in da imajo dovolj velik obzor za strel.

Lovljenje kljunačev v zanke ob jesenski selitvi naj se opušča, akoprav smatrajo to za lovsko dopustno.

Divji golob (columba palumbus L.)

je v naših krajih domač. V večjem številu naletimo nanje v pomladanskem in jesenskem času, ko se selijo na jug, oziroma romajo na svoje rodne kraje. Tudi divjih golobov ne nahajamo več pri nas v takem številu kakor pred 15—20 leti. Kje so časi, ko je takorekoč solnce zatemnilo, ko je letela jata 300—500 golobov in so se lomile veje borov in macesnov, kamor so na večer sedli! Če upoštevamo tiste male jate, ki se prikažejo še semtertja v naše kraje, pač lahko rečemo, da to ni niti stotina tiste množine, ki je nekdaj posečala naše Dolenjsko.

Dolžina telesa od kljuna do repa znaša 25—27 cm, premer preko peruti pa 70—75 cm, teža 400—450 g.

Glava in podbradek sta pepelasta, prehajajoča v violetno barvo. Nosna kožica je rožaste barve in belkasto posuta. Kljun je raven in na koncu nekoliko upognjen. Po vratu je siv, ob straneh pa modrikasto in zelenkasto lesketajoč. Krog vratu ima bel obroč, ki je ob straneh pretrgan. Po trebuhu je modrikasto siv, po hrbtu pa pepelast. Na perutnicah ima belo liso. Noge

so porasle do kolen in od tu do prstov rožaste. Rep je siv, spodaj belkasto obrobljen.

Samica je dokaj slabejša od samca ter ji manjka tudi kovinasto leskečajoča barva na vratu.

Kdor je že kdaj goloba zalezoval, ta natančno ve, kako golob dobro vidi in sliši. Polet goloba je hiter, graciozen in povzroča ob vsakem mahljaju s perutnico slišen piš. Če zleti, slišiš udarec peruti. — Rastitev se vrši v mesecu aprilu. Gnezdo si napravi golob navadno v bližini debla na kaki smreki ali boru ter obstoji samo iz nekaj navzkriž položenih vejic. Golobica zleže navadno 2—3 jajec, ki jih zvali v 18—20 dneh. Valjenje opravljata samec in samica. Navadno vali golobica dvakrat na leto.

Sovražniki golobov so vse ujede, kune in mačke.

Lov na goloba se vrši z zalazom, vabljenjem na klic, čakanjem ob slanicah, ki so se napravile za lov na golobe.

Gorski golob (columba oenas L.)

je tudi v naših krajih, posebno v Gorjancih, domač gost. Gorski golob je ptica selivka, pride pa v svoje domače kraje dokaj prej kakor navadni divji golob. Gorski golob je nekoliko manjši od divjega in mu je tudi po barvi precej enak, le na perutnicah ima namesto bele črno liso. Tudi ta golob je zelo plah in gruli skoro ves dan v krajših presledkih ter živi izven rastitve le v manjših ali večjih jatah. Rastitev se vrši že meseca marca. Samica si napravi v duplinah dreves gnezdo iz suhih vejic, kamor zleže 2—3 jajca. Vali navadno 18—20 dni in ko je goden prvi zarod, vali navadno še enkrat.

Lov se vrši na klic ali zalaz. Ker je tudi ta golob v poletu zelo uren, je treba precejšnje spretnosti v streljanju, če ga hočeš zadeti letečega.

Jamski ali skalni golob (columba livia Briss.)

Kdor je imel priliko hoditi krog kraških jam, oziroma votlin v poletnem času, ta je gotovo postal pozoren na tega goloba. Če vržeš v tako votlino ali rupo kamen, prifrči v bliskovitem poletu iz jame po 15—20 ali še več skalnih golobov, ki tam gnezdijo in valijo. Te vrste golobi pa niso domači samo po Istri in Dalmaciji, ampak jih nahajamo povsod ob bregovih Sredozemskega in Jadranskega morja. Jamski golob tehta 250 g; telesna dolžina znaša 20—22 cm, preko peruti pa meri 60—65 cm.

Dva centimetra dolg kljun je ob korenini modrikast, drugače črn in ob konici nekoliko upognjen, oko je rumeno. Po glavi je pepelast, vrat in hrbet sta siva; po vratu se blešči v modrikasto-zelenem kovinastem lesku. Peruti so sive in z dvema temnejšima pasoma prepasane. Peresa zadnjega dela in krovna peresa repa so bela; noge so rdečkaste.

Rastitev se vrši v mesecu marcu. Gnezdo si napravi v skalovju, votlinah in jamah iz par navzkriž položenih vejic, katere preprede še nekoliko s suho travo. Zleže navadno samo po dvoje belih in podolgovatih jajec, katere izvali v 18 dneh. Skalni golob vali navadno samo dvakrat na leto.

Lov na skalne golobe izvršujejo obmorski lovci na ta način, da prepode golobe z ropotom v jamah in votlinah in potem streljajo na leteče. Seveda zahteva tak lov veliko spretnost v streljanju in pa polno torbo streliva.

Grlica (columba turtur L.)

Kdo izmed lovcev ne pozna te mikavne ptice, ki biva pri nas preko poletja! Ljubi samo polja in pa nižinske, ne preobširne listnate gozde. Grlica tehta ¼ kg. Dolžina telesa znaša 30 cm, preko peruti pa meri 52 cm.

Glava in vrat sta siva, čelo je belo. Na vratu ima polumescu podoben črn trak. Ob vsaki strani vrata se vije črna pega in več belih črt. Nosna kožica je rožasta in belo posuta, kljun je sivomoder. Po hrbtu je grlica sivkastorjava, z vidno temnejšimi pasovi prepredena. Prsi so svetlosive in bakrenoleščeče. Krovna peresa perutnic in pa naramnice so temnosive, robi teh peres so rjavi. Rep je sive barve z belim robom, noge so rožaste barve.

Grlica pride v naše kraje navadno začetkom majnika in se vrne na jug v septembru. Grlica ni posebno plaha ptica in jo je lahko zalesti.

Vali kmalu potem, ko je prišla v naše kraje. Napravi si po golobjem načinu samo iz par vejic sestavljeno gnezdo, v katero zleže po dve beli jajčeci, ki ju valita samec in samica. Valjenje traja 14 dni. Ker si napravi grlica gnezdo na koncu veje, se često zgodi, da padejo ob hudem vetru iz plitvega gnezda jajca ali mladiči na tla ter postanejo žrtev roparic; grlica vali nato še drugič.

Grlico le malo lovimo, zato jo pa tem bolj preganjajo kmetje, ker jim uniči precej zrnja.

Velika siva gos (anser L.).

To in pa sorodne gosi prištevajo nekateri k visokemu, drugi zopet k nižjemu lovu. Ker jo pa večina beleži pri nizkem lovu, se hočem tudi jaz priključiti temu naziranju. Velika siva gos je prebivalka severa. Hud mraz in zamrzle vode jo priženejo tudi v naše kraje, kjer napravi na oziminah obilo škode. Tehta 3·50 do 6 kg, dolžina telesa znaša 80 cm, premer čez peruti pa 160 cm. Po telesu je precej podobna domači gosi. Kljun je do 6 cm dolg, rumenkastordeče barve in precej močan; konica kljuna je belkasta. Glavna barva gosi je svetlosiva, oko je temnorjavo. Lisa ob kolenu perutnic je bela, istotako je belo perje zadnice. Samica je nekoliko manjša od samca in se razlikuje tudi po svetlejši barvi.

Velika siva gos je zelo plaha in jo je zaradi njene čuječnosti zelo težko zaslediti. V naših krajih jo opazujemo samo v večjih jatah na paši po snega prostih poljih z ozimino, močvirjih ali ob toplih izvirih. Njena hoja je okorna, zibajoča. Ako počiva, vtakne glavo za perutnico in stoji samo na eni nogi. Ko počiva del gosi, stoje ostale na straži. Če se dvignejo gosi od tal, se zvrstijo v poletu takoj v podobo klina. V naših krajih prihajajo gosi največ na pašo samo v svetlih nočeh, v meglenih dnevih in pa kadar sneži; drugače bivajo samo na vodi.

Rastitev se vrši marca ali aprila. Gnezdo si napravi skrito ob robu jezera ali reke iz bičevja, trstja in trave ter ga nastelje s perjem. V tako gnezdo znese 6—8 jajec, ki jih izvali v štirih tednih. Mladiči gredo takoj v vodo, kjer se najbolje počutijo, ter so v 8 tednih godni.

Mala siva gos (anser fabalis Lath.)

je podobna veliki sivi gosi, samo da je manjša od poslednje in meri čez peruti samo 70—75 cm. Kljun je razmeroma daljši in ploskejši, ob korenini rumenkastordeč, na konici pa črn. Glava in zgornji del vratú sta pepelastorjava; po trebuhu je svetlosive barve. Perutnice segajo čez rep, noge so rdečkastorumene. Perje ob zadnici je snežnobelo. Samice so nekoliko svetlejše po vratu in prsih in so tudi po velikosti manjše kakor gosaki. V ostalem se strinja, kar smo povedali o veliki sivi gosi.

Snežna gos (anser hyperboreus Pall.)

pride v naše kraje zelo redko in le dolgotrajni snežni meteži jo prisilijo, da se ustavi mimogrede na svojem potovanju. Živi na

visokem severu, le hudi mrazovi in pomanjkanje živeža jo prisilijo k selitvi v zmernejše kraje. Dolgost telesa znaša 80—90 cm, tehta pa 4—6 kg. Zgornji del kljuna je škrlatastordeč, spodnji pa belkast, čelo je rumenkasto. Letalna peresa so od sredine do konice črna, oko je rjavo, ostali del telesa je pa snežnobel. Ker je ta gos zelo plaha, vemo le malo o njenem življenju.

Lov na gosi se vrši v naših krajih največ le z zalazom ob meglenem ali snežnem vremenu. Ker so gosi zelo plahe, se tudi zalaz prav slabo obnese, ker porabijo gosi za svoja bivališča samo take prostore, odkoder imajo razgled daleč naokoli. Navadno jih zalezujejo strelci, ki imajo dobro risanico, s kroglo manjšega premera (6·5 mm). Najbolje je, ako moremo določiti pot, katero gosi navadno uberejo, ko se preletijo na pašo v zgodnjih jutranjih urah; ob taki priliki ne letijo previsoko, zato se lahko primeri, da dobro skrit lovec odda dvostrel grobih šiber na mimoleteči gosji klin.

Za lov na gosi se uporablja tudi domača gos-klicalka. Tako gos odrediš bolj samo in ne v družbi. Preden nastopi zima oziroma prelet gosi, se gosi-klicalki (vabilki) vzame možnost vzleta. Ko se domneva, da pridejo divje gosi, se napravi na znanih pašnikih gosi dovolj globoka jama, ki se vsestransko maskira. Pred to jamo se zabije količ, in k temu količu se priveže na dovolj močno vrvico gos-vabilka z jermenastim pasom, ki ga ima krog telesa. Gosi se nasiplje zadostna množina njej ljube paše. Ob času preleta se pridno oglašajo visoko leteče gosi. Ko začuje gos-vabilka glas divjih gosi, se takoj odzove in začne pridno klicati. Navadno se spustijo divje gosi k tlom in lovec mora oddati na gosi, ko začnejo delati kolobarje, kar največ strelov. Seveda je dobro, če si vzame s seboj za ta lov dve dvocevki ali pa brezhibno delujočo Browning-puško (repetirko). Za ta način lova je uporabljati navadno zgodnje dopoldanske ure.

V krajih, koder gnezdijo gosi, jih lovijo v času golitve in pa preden so godni mladiči s čolni na ta način, da vsekamo že nekaj dni pred lovom v bičevje daljše ulice ali preseke, pred katere se postavijo v bičevje skriti lovci. Več gonjačev s čolni pritiska gosi in druge vodne ptice v te preseke, kjer jih streljajo skriti lovci.

(Dalje prih.)

Fr. Starovaški:

Laetare.[1]

Drugo nedeljo zatém, na praznik cerkveni »Laetare«,
šli so že zopet na lov, ker vreme je vabilo sloke
na veselo vrnitev iz juga v preljubo domovje.
Vilko modro svetuje in pravi prijateljem lovskim:
»Danes ne bomo podili po logu in smrekovem gozdu,
boljše nam kaže zalàz, ko bodo upadale sloke,
trudne od dolge poti, tja v gosto vrbíno ob Savi.
Rade upadajo sloke, kjer vlažna in gosta vrbina
hrane jim nudi dovolj za dolgi polèt v domovino.
Jasno bo svetila luna, da muho boš videl na cevi
še ob šestih zvečer, ko solnce zaide za gore.
Prej pa ko gremo na lov, vas vabim v pivnico hladno,
da se napijemo cvička, prigriznemo košček slanine.«
Glasna pohvala doni zdaj Vilku, premodremu vodji,
radi sprejmejo vsi njegovo prijazno vabilo,
pa so napili se cvička, najéli se mastne slanine.
Ko se odžejajo vsi in obrišejo brke in usta,
urno v kavarno gredó in Primka vabijo sabo.
Ta ni maral za cviček, ni maral okusne slanine,
raje igral je tarok v kavarni za mizo zeleno.
Glasno je Primko preklinjal, ker Dimnis mu vzel je pagata,
z nizkim tarokom sicèr, ker višje izdal je bil prej že.
jezno plača izgubo in zvestega Herolda kliče,
psa plemenite krvi, ki včasih mu zajca prinese,
ako slučajno ga Primko zadene z rjasto puško.
Psa pa ni bilo nikjer. Z gospodom je šel bil v kavarno,
mirno ležal je pod mizo: verige ni Heroldu treba,
ker je poslušen in zvest, da para nikjer mu ni najti.

---

[1] VIII. spev mojega ho-ho-ho-merskega epa: »Krkopoljski lovci«.

Primko ni pazil na psa, le karte »pakljàl« je in mešal,
igre kontriral je rad in klel, če dobival je drugi.
Herold se kmalu izmuzne, beži preko trhlega mosta
tja do prijazne vasi, ki Valvasor pravi ji Mèvid.
Tam P o d s e k o v a vdova prodaja vince izborno
in ga toči meščanom pa tudi kmetom preprostim.
Njeno imetje in hram varuje marogasta psica,
ki se je gónila baš in vabila k svatbi veseli
pse različnih plemen, ker L i š k a ni bila izbirčna.
Herold je šel vasovàt: prijatelja z Liško sta bila.

Straža je stala na mostu, zahtevala pótne je liste:[1]
ako je hotel kdo na levo savsko obrežje,
moral imeti je list, podpisan po sámem županu,
in s pečatom uradnim dokazati svoje pravice.
Vsakih trideset dni je moral se list obnoviti,
sicer Madžar ni pustil meščana v Mèvid prijazni,
»Szabad, kérem alássan«,[2] dejal je, če list je bil v redu. —
Herold pa nič se ne briga za »szábad« in »kérem« vojak,
v skokih velikih jo mahne do Liške, ljubice svoje.
Brez košare na gobcu in brez verige na vratu
Herold se v vas je podal, kjer k o n t u m â c i j o strogo
je veleval ukaz kar v dveh deželnih jezikih.
Glej, na drogu visokem je bilo zapisano jasno:
»Krkopoljski meščani, trgovci, kramarji, kmetje,
čujte zapoved premodro, globoko jo hranite v srcu:
Ako prihajate sem preko trhlega mosta nad Savo,
vodite psa na verigi, v košaro mu vtaknite gobec,
ker pred letom in pol se tod je psiček potepal,
ki smo ga dali ubiti, ker bil je suh in sestradan.
Morda je res bil bolan, nihčè pa ni tega izvedel,
ker smo ubito žival zalučali v Savo deročo...
Naš živinozdravnik na ogled pa priti ni mogel,
ker ga je trla naduha, protin in druge nadloge.
Kdor pa videl je psa, je glasno prisegal in pričal,
da se mu močno zdi, da bolan je in morda še stêkel,
ker je povešal repèk in begal po cesti in stezi.

Da se odvrne nevarnost, ki kmetu preti in meščanu,
smo izdali ukaz, po katerem vsi se ravnajte.
Kdor pa se pregreši, zapade kazni najstrožji:
petdeset kronic srebrnih naj plača v občinsko blagajno
ali pa mora v zapor štirinajst dni ob kruhu in vodi.

[1] Dejanje se je v resnici godilo spomladi l. 1916.
[2] Svobodno, prosim, izvolite!

Kdor pa ubije psa, ki brez nagobčnika bega,
dvajset kronic srebrnih dobi za delo junaško.« —
Herolda brigajo malo ukazi, predpisi, postave,
bolj je bil Primko prestrašen, ker bal se nasledkov je hudih,
ker mu izginil je pes izpod mize v mestni kavarni,
kjer je navadno ležal in obiral bolhe nadležne...
»Oj, ti prekleta žival, že zopet zbežal je moj Herold,
pes plemenite krví, in morda nikdar se ne vrne!
Vem, da je zopet ubral jo do Liške, marogaste psice,
mrhe preklete in grde, ki zvestega psa mi zavaja.
Danes bo palica pela, da hrbet ti zlomim, grdùn ti,
ako te s kamenjem niso medtem Mevidci pobili.
Pojdite danes brez mene! — Karte hudič naj odnese
in pa Dimnisa poleg, ker dal mi je kontra pagatu. —
Trikrat in petkrat gorjé, ako Herold moj zvesti pogine
in ga pobije kdo, da zasluži si kronice svetle.
Dober poglèd vam vsem, pa tudi dobro zabavo!«
Take krilate besede izbira, hiteč proti mostu,
da prepreči nesrečo, ki psu preti in gospodu. —
»Kérem alássan«, dé Primko in kaže propustnico svojo,
da bi brkáti Madžar izjavil svoj «lehet« in »szabad«.[1]
»Nincsen, barátom, kérem«[2], nahruli vojak ga ob mostu,
»pásoš je včeraj potekel, nàtrag, kérem alássan!« —
Primka obliva pot od hoje in toplega solnca,
vendar mora nazaj preko trhlega mosta k županu,
da mu podpiše list, da sme prekoračiti mejo.
Spomni strašnih se sanj, ki so mučile njega nedavno,
ko se z lova je vrnil in pozno legel k počitku,
ker so na zadnjem pogonu predolgo peli in pili.
Revež je sanjal takrat, da je hodil po mostu nevarnem;
rušilo se je tramovje in val je že bruna odnašal,
reka pa raste in raste, valovje buta ob brege,
voda mu sega do nog, zdajzdaj ga Sava odnese...
»V sanjah resnice je pol,« pomišlja Primko v bojazni,
»Sava silno narašča, ker sneg se topi na Gorenjskem,
most je v resnici nevaren, ker gnili so stebri leseni.« — — —
Silno potrese se most, ko voz visoko naložen
s sodi dolenjskega cvička priziblje se Primku nasproti;
klecajo stebri in trami, šibijo se deske poprečne,
škripljе šibka ograja, da Primku lica bledijo...

---

[1] Prosto, dovoljeno.
[2] Nič, prijatelj, prosim.

To je trabakelj lesen na vzburkanem morju visokem,
ki ga bičajo vali, da bi s silo pogoltnili žrtev.
Kot Odisej nekoč, v čolničku veslaje po morju,
v tlako cvetno domu, na poti od lepe Kalipse,
steza Primko roke in moli k nesmrtnim bogovom:
»Zeu, ti oče bogov, pa tudi smrtnih zemljanov,
reši pogube me strašne, ne daj, da požré me valovje!
Plavati znam za silo, a voda snežnica je hladna,
kašelj, naduho dobim, če že rešim na breg se peščeni,
v postelji bom ležal, požiral grenka zdravila,
psa mi pobije druhal, preté mi še druge nezgode:
sloke medtem odlete, ker bliža se praznik ‚Palmarum'.
Zeu, ti oče bogov, pa tudi smrtnih zemljanov,
reši pogube me strašne, ne daj, da požre me valovje!
Hérmej, ljubljenec bogov, na obrežje privedi me suho,
hvalne dari ti prinesem in tri dni ne bom tarokiral!
Oj, Diana deviška, zaščitnica gozdov in lovcev,
obvaruj me pogube, ker zvesto ti vselej sem služil!«
Ves prepaden in bled dospe na peščeno obrežje.
Ali ko stopi na tlak edine ulice mestne,
skrči žilavo pest in začne preklinjati grozno:
»Tristo hudičev naj vzame tesarje lesenega mosta!
Kdor pa je delal načrt, naj strela takoj ga zadene,
tristo gadov strupenih izjedaj kosti mu in mozeg,
coprnic starih deset na odru sramotnem naj ljubi
baš v nedeljo opoldne, da vidijo vsi ga meščani!« —
Ko prekolne voznika in konje in voz naloženi,
pride do občine mesta, da Janko, predstojnik urada,
potni list mu podaljša s podpisom in mestnim pečatom. —
Ali — nedelja je danes in v cerkvi se poje »Laetare«,
solnce vabi župana in zgodnja pomlad ga pokliče
v gozde in polje in log od prašnih aktov uradnih.
Pusto je mesto in prazno, zaprta so okna urada...
Herko, postave oko, naslonjen na rjasto sabljo,
dolgčas prodaja in zeha pred nizko hišo občinsko,
zoprno službo preklinja in kréha, ker žeja ga muči
doli globoko v goltancu, a nima denarja za cviček...
»Kje je naš modri župan, da s pismom, uradnim pečatom,
list moj potni podaljša, da morem v štajerski Mèvid,
iskat svojega psa, ki pobegnil je h garjavi psici,
ki po vasi se goni ko stara, grda vlačuga
in zavaja pse, da od hiše uhajajo vedno...
Herolda ako ne najdem, ubijem marogasto Liško,

vdovo Podsekovo tožim in odškodnino bom terjal,
dve sto kronic srebrnih, ker Herold je toliko vreden,
ali pa tri sto celo, ko bi našel takega kupca,
ki bi mi plačal toliko in rešil me vražjega cucka. —
Zgani se, Herko, brž, pokliči gospoda župana!
Vidiš, kako se mudi mi preko Save v štajerski Mèvid.« —

Herko, postave oko, reži se hudobno in pravi:
»Oj, nedelja je danes in v cerkvi se poje ‚Laetare‘,
danes so prosti vsi, le jaz sem v službi popoldne,
bdeč za blagor meščanov, jih branim z rjasto sabljo.
Pridite jutri, gospod, takole ob uri deveti,
ali pa malo pozneje, ko bomo vsi zbrani v uradu,
takrat podpišemo list in pritisnemo mestne pečate.«

Jezno mu Primko odvrne, izbira kletvice strašne:
»Banda ciganska vsi vkup, druhal ničvredna, smrdljiva,
tepci, huncveti vi, v uho me pišite j u t r i ,
d a n e s hočem podpis, če ne, vam pisarno zapalim!
Kaj me prineslo je sem v to gnezdo beraško, ušivo?
Krkopolje se zove, haha, namesto Abdera,
ali pa: Žablje, Prhâj in Griža, Kravjek, Porítno,
Gnidovec zôvi se rajši in Luknja, Danka, Šebrelje!« —

Herko reži se hudobno, beležnico vzame iz žepa,
svinčnika košček oslini, nato se odkašlja in pljune
in zapiše žalitve, ki jih v sramoto urada
Primko je v jezi izbruhal in baš pred očesom postave . . .

»Herko, pri vragu, kaj delaš?« smeji se Primko v zadregi.
»Tudi pisati znaš? — V resnici si vreden pohvale!
Škoda papirja je pač, le spravi svinčnika košček!
Krono srebrno ti dam, pa k Jeranu pojdi, zapij jo!«

Herko takoj zarožlja s pokvečeno, rjasto sabljo,
plamen mu sije v očeh in strašno zdaj Primku grozi se:
»Radi p o d k u p a vas tožim, ker jaz sem uradna oseba!
Kdo bi kaj takega mislil, da z e n o krono srebrno
kupiti hočete molk, baš tukaj pred mestno pisarno.
Varate pač se zelo, ker neizprosen je Herko.«
Kronic srebrnih pet mu stisne Primko v desnico,
ker se je vendarle bal, da županu ga stražnik zatoži.
Stroge postave oko zamiži, obmolknejo usta,
s cvičkom dolenjskim izmita v prijazni Jeranovi krčmi . . .

Primko, grozni terjavec, se vrne do trhlega mosta:
»Morda se čudež zgodi in morda Madžar se usmili
ter me v Mèvid pusti, da poiščem zvestega psička.
Naj se ruši tramovje, naj klecajo stebri leseni,

naj šibi se ograja, naj pljuska hladno valovje,
most ne podere se danes, čeravno voda narašča.«
Toda zaman! Prekleti Madžar mu kliče »nem lehet!«[1]
Primko žvižga in žvižga, da krč čeljusti mu lomi,
psa pa ni od nikoder in Primko čaka in kolne...
Herold, pes ubogljivi, je hotel k marogasti Liški,
ki se je gónila baš in vabila k svatbi veseli
pse različnih plemen iz okolice slavnega mesta.
Išče in išče povsod in slednjič Liško zavoha:
oj, na verigi železni ležala je v hlevu pripeta,
trdno zaklenjenem s ključem in tudi z lesenim zapahom.
V temi je cvilila psica in Herold je praskal po vratih...
Janez, hlapec domači, je z bičem zaljubljenca mazal,
večkrat ga je odgnal, toda Herold, palici vajen,
kazal je bele derače in silil k marogasti Liški. —
Ravnokar kuhano gnjat prinese Podsekova vdova;
kuhinjsko okno odpre, da gnjat bi se tam pohladila,
urno hiti še v klet, da prinese ostrega hrena:
kmalu pridejo lovci na vino in južino tečno.
Mastne šunkice vonj pa Herolda v nos pošegeče,
hitro pozabi ljubezen in skoči na kuhinjsko okno,
v skoku zagrabi gnjat, beži preko nizke ograje,
spleza na kup gnoja, ki visoko se dvigal je ondi,
tam pa je trgal gnjat na škodo Podsekove vdove.
Silno prestraši se vdova, ko gnjati ne najde na oknu,
vsa iz sebe je reva, v pomoč pokliče družino.
Janez, hlapec domači, zagleda na gnojni gomili
psa, ko trga gnjat, pripravljeno gostom predragim.
Vdova in dekla in hlapec hite do visoke gomile
vsak s svojim orožjem: z bičem, s kuhalnico, z metlo.
»Šunko nazaj, ti grdun ti, ti mrha pasja, požrešna!«
»Heroldek, šunko nazaj! Kosti boš po južini hrustal,
tudi kože dobiš, meso je namenjeno lovcem!«
»Naj ga kdo ustreli!« — »Ne, škoda je svinca v naboju!«
»Z grčavo palico daj mu, s kamenjem cucka pobijte!«
»Lestvo prinesite dolgo, da moremo psa odpoditi.«
Vdova Podsekova v solzah oči s predpasnikom briše,
bridko vzdihuje in joče, za mastno šunko žaluje:
»V dimniku gnjat prekajena, s špehom debelim obdana,
in pa dehteča tako kot roža na vrtu cvetočem,

[1] Ne morem.
[1] Ni dovoljeno.

žalostno zdaj boš končala v zobeh predrznega cucka
meni v sramoto in škodo! — Smejali bodo se lovci,
ko se vrnejo z lova, pred vsemi Linor in Vilko;
Franjo, pesnik in lovec, begunec iz solnčne Gorice,
spesni šepavih verzov v zabavo lovcem porednim,
čital jih bo naglas in malo resnice bo poleg:
gole latinske laži bo pravil o meni in šunki!«

Na visoki trdnjavi pa Herold šunko obira,
ne meneč se za solze, za grožnje, za kletve pregrešne...

Glasno zapoje zvon, ker večernice baš so končale,
in vaščani pobožni iz cerkve prihajajo bele,
prva je, kakor povsod, prešerna moška mladina.
Hitro zagledajo psa na visoki gnojni gomili:
»Brez košare je pes, pobijmo ga s kamenjem ostrim,
dvajset kronic dobimo za tako delo junaško,
pa bo pijače zastonj za celo nedeljsko popoldne!«

In po lestvi poševni hitijo na gnojno gomilo,
da bi z junaškim pogonom zaslužili lepo darilo.
Z raznim orožjem vsak napada predrznega cucka.
Toda še kužek mlad pokaže bele derače,
ako nagaja mu kdo, ko jé iz skledice male,
glasno godrnja, ježi se mu dlaka na vratu,
hripavo laja, grozi se, ugrizne nadležnega fanta
v bedro mesnato in v jezi raztrga mu hlače in suknjo.
Ako se brani tak kužek, ki brez rodôvnika laja,
pa se Herold ne bo, ki ga diči kri plemenita?[1]

Vsa plemenita kri zavre mu pri silnem napadu:
zvit kot teta lisica, močan ko jazbečar, stric mu,
besen kot pes na verigi, ki nočne tatove preganja,
zgrabi četo sovražno, zadaja ji rane krvave
v bedra mesnata, joj, in v druge dele telesa,
trga hlače praznične, zaganja se v četo številno.

Vedno in vedno narašča število čete sovražne.
Herold, utrujen od boja, izmisli si nove zvijače,
da bi kožo odnesel in rešil gnjati ostanke:
v skoku visokem se vzdigne nad glave besne množice,
šunko v gobcu držeč zdaj pade na njivo orano,
preko ograj in plotov beži proti trhlemu mostu
in cvetoča mladina preganja ga s kamenjem ostrim,
da zasluži nagrado za psa brez košare na gobcu.

---

[1] »Rodovnik« glej na str. 219 »Lovca« iz l. 1922. Po pomoti je tam imenovan Leuthos kot lastnik Heroldov namesto Primko.

»Držite grdega psa, pobijte ga, da ne uteče,
ker je ukradel gnjat in brez nagobčnika bega!« —
Tam na mostu lesenem pa Primko čaka in kolne,
povprašuje ljudi, ki imeli so listine v redu,
pa so smeli čez most na eno in drugo obrežje,
povprašuje po psu, po svojem Heroldu zvestem.
Vsakega Primko ustavi, nihče mu tolažbe ne daje. —
Zdajci zapazi druhal, ki psa preganja po cesti,
sliši grozilne besede o kronicah, šunki, košari...
Kmalu zagleda še psa zakritega v prašne oblake
z grdo nabreklim trebuhom od južine mastne in slastne.
»Heroldek, pesek moj zvesti, le pridi mi bliže, grdun ti!«
Primko ga kliče, mu žvižga, a Herolda malo to briga,
v skokih velikih uteče, se reši sovražnih napadov,
mimo straže zbeži, gospodarju se ogne v ovinku
ter hiti domov, da privošči si, kar je ostalo
na debelih kosteh pri vdovi ukradene gnjati. —
Primku in psu gorjé, da smela je v mesto množica
preko trhlega mosta v Krkòpolje staro in slavno.
Nu, pred strogim Madžarom in rjasto puško njegovo
četa sovražna obstane. Za Heroldom Primko odide.
Mnogo zbadljivih besed je Primko še slišati moral:
»Glejte dolgega škrica, kako se mudi mu prek mosta!«
»Vrag naj vzame oba, gospodarja in grdega cucka!«
»Škodo naj plača poprej, ker pes mi je hlače raztrgal!«
»Meni na suknji rokav! — In mene je v bedro ugriznil!«
»Glejte rane krvave! Takoj zahtevam zdravnika!« —
Bled od jeze zelene koraka Primko po mostu.
Urno dospé domov, do svoje hišice bele.
Grozno pretepal je psa in mazal ga z leskovim oljem
in med delom koristnim sešteval je krone srebrne,
ki jih plačati mora, ker pes ni nagobčnika nosil:
kazni — petdeset kron, baš toliko šunka bo stala,
zopet petdeset kron za hlače in rane krvave. —
Končno roka omahne in Herold se skrije v zapeček
liže si tace in hrbet in praska po glavi se bolni.
Primku se lice zjasni, ker dobra je misel mu prišla:
»Dve sto kronic več je Herold moj danes pač vreden,
te mi kupec izplača za psa krvi plemenite.
Nekoga že dobim, da odkrižam se vražjega cucka,
ki mi dela skrbi, sramoto in škodo povrhu.«

———II———

M. R.:

Žalostna zgodba zaljubljenega Jurčka.

Pastirc pa prav': Juhe, juhe!
Na planincah luštno je...

je zadonel po planini tanek glas, katerega sta ginljivo-idilično spremljala dva kravja zvončka. Enega je nosil na vratu rogat oven Butec, drugega pohlevna Sivka. Prvi zvonček je s svojim visokim glasom nadomeščal v spremljevalnem orkestru flavto, drugi pa, rad ali nerad, boben.

Takrat je čakal Jurče pri bližnjem studencu srnjaka; planil je pokonci kakor ris, kateremu se je po desetdnevnem postu sanjalo o krvavi telečji klobasi, ter zdirjal proti strani, od katere so prihajali nebeški akordi. Ko pa je hotel preskočiti zadnji grm, je obvisel z levo hlačnico na trnu in se sesul kakor obstreljen aeroplan pred prestrašeno pevko in še bolj preplašene godce in poslušalce.

Ne da bi čakal dovoljenja kapelnika, jo ubere flavtist z glasnim »tinkati, tinkati« navzdol po goščavi in za njim z zategnjenim »nê, mene nê!« vsi njegovi tovariši, poltovariši in tovarišice, Sivka z »bobnom« jo pa mahne navzgor, in njej se pridruži Rumenka, volek Mulec ter napol odrasel bik Poba. Vsi ti poslednji so klicali prestrašeni »û, û!« Videti je bilo, da jih je spravil strah bolj ob razum kot one, ki so se koj zavedli in klicali milosti z žalostnim: »Nê, mene nê!«

Ko je planinska primadona videla, da je njen zbor razgnan na vse štiri strani okroglega sveta, je izpustila iz vsakega očesa po eno solzo, debelo kot drnjula. Ti solzi sta urezali po licih, čedno umitih že pred štirinajstimi dnevi, dve globoki brazdi, kateri je pa njena ebenovinasta roka takoj zopet zabrisala.

Videč ženske solze (ki so tako redke!) je postal Jurče mehak ko gnila tepka.

»Nežica,« vzdihne in se skobaca na vse štiri, »Nežica, ne jokaj! Glej, tudi jaz ne jokam, dasi sem izgubil pol leve hlačnice svojih novih platnenih hlač, ki so veljale dve kroni petdeset vinarjev. Nežica, ne jokaj, priženem ti nazaj vse tvoje neumne bike in krave in kozle!

Izgovorivši te tolažilne besede, zašpali pretrgane hlače z dolgim trnom ter odide iskat pobesnelih godcev. Posrečilo se mu je. Po dolgem trudu, ki mu je izvabil na čelo neštetо znojnih kapljic in mu razčesnil še desno hlačnico novih platnenih hlač,

je prisopihal nazaj k svoji vili, ki je prav brezskrbno zobala borovnice ter prigrizovala koruzni kruh.

»Nežica,« vzdihne, »dišeča Nežica, glej, pomagal sem ti ugnati zdivjane mrcine! Zdaj mi pa daš poljubček, kaj ne, moj srček, moja medena Nežica!«

Pogladil ji je tetovirano nožico, hoteč se prepričati, je-li je bosa ali obuta. Tisti hip ga pa brcne boginja s palcem leve noge v usta, da vidi okoli sebe celo rimsko cesto, in zakriči:

»Ježeštana, Poba bo snedel tvojo puško!«

Nehote se ozre Jurče okoli sebe in res ugleda bika, ki zveči jermen njegove puške.

Ves razljuten pobere gorjačo in dirja proti zveri pogumno kakor Vrtomir nad bistriškega zmaja, hoteč se maščevati radi poljuba, katerega ni dobil, in pa da reši svojo puško.

Toda Poba, videč ljuti naskok, se postavi v bran, da je bil za hipec podoben starorimskemu oblegovalnemu stroju, pripravljenemu baš udariti ob trdo kartaginsko obzidje, nato pa privzdigne repek in z zelenim pogledom se zakadi proti sovražniku.

Takrat so se pretresle Jurčetove žalostne hlače. Trdno uverjen, da podleže v boju s sovražnikom, ki ima štiri noge in vsaj štirikrat toliko mesa in kosti kot on, pokliče z umirjajočim glasom svojo boginjo v pomoč. Toda nežna planinska hči je že hitela glasno se krohotajoč navzdol po gozdu.

Za las pred smrtjo se še k sreči domisli, da bik ni medved, da tudi ni obiskoval plezalnega tečaja in torej ne zna plezati: kakor ranjen kengurú se požene na smreko in izgine med vejevjem. Pol hlačnice, katero je plezajoč pozabil na prvi veji, je sovražnik še dosegel ter jo na licu mesta — z izrazom neskončne jeze — požrl, kar pa je vzbudilo v Jurčetu le posmeh, češ, noge itak ni v njej, le požri jo, blagoslovi ti Bog!

Ko Poba vidi, da je neprijatelj utekel, odkoraka nazaj se zabavat s puškinim jermenom.

Zdaj je imel Jurče priliko in čas dodobra premisliti zadrego, v katero je prišel.

»O ti prokleti bik!« je vzdihnil, »Neža se mi bo smejala, kadar me bo videla in še ob puško bom, če stopi zver nanjo...«

»Neža,« je jel klicati sprva tiho, nato vedno glasneje, dokler se mu ni zglasila daleč spodaj v gozdu z zategnjenim: Kaaj?

»Neža, spravi bika domov!« telefonira takoj nazaj, videč, da je zveza zopet upostavljena.

Bog zna, ga li vila ni razumela, ali pa je bila tako hudomušna, kali, odgovor, ki ga je dobil, se je glasil dobesedno: »Kaj ne znaš sam pota?«

Ta odgovor je Jurčeta tako razljutil, da je pozabil na vso ljubezen.

»Nežula,« začne robantiti, »Nežula, vrag te vzemi! Pa ne že danes, o Bog ne daj! Prej se še omoži, in tvoji otroci naj bodo same zveri, sami... sami... ježi!

Za zajtrk imej vsako jutro kavo iz prežganih kebrov, in bob, ki ga jej vsak dan, bodi zabeljen z gadovo mastjo in trd kot hudičevi žulji! Kurja očesa naj se ti zaplodijo po vsem životu in tudi na laseh, in uši, ki te naj jedó dan in noč, naj imajo po devet repov in na vsakem repu po devet gobcev! Studenec naj počne izvirati prav pod tvojim oknom, da se boš morala umivati vsak dan, in šivanka, s katero boš šivala, naj bo na obeh koncéh špičasta! Vrag te vzemi, Nežula, tebe in tvojega bika!«

Po tej dolgi molitvi je Jurče opazil, da se je bik še enkrat dvakrat krepko obliznil, nato pa odkorakal počasi proti domu.

Nežula, ki mu je prihajala naproti, ga je pričela klicati s »priliznjenim« jezikom: »Na, bikec, na kruhka, bikec, ti si moj, ljubi bikec...!«

»In ti njegova neumna buša!« je končal Jurče ter zlezel previdno z drevesa.

Slekel je spodnje hlače, jih skril v votel gabrov panj, obrisal prežvečen puškin jermen s šopom praproti ter odkorakal...

Jurče je to svojo nezgodo kmalu prebolel. Kupil si je nove platnene hlače za dve kroni petdeset vinarjev in jermen za eno krono, in iz srca si je ostrgal vse spomine na Nežulo. Kako pa se sladkodišeča Nežica umiva, in kako jo mučijo strahovite uši ter mali ježki, o tem ne vem poročati.

Vsem mladim lovcem pa bodi ta žalostna storija zaljubljenega Jurčeta kričeč opomin, da, kadar obesijo preko rame ljubico puško, naj pozabijo na vse druge Micike in Angelce in Nežule.

Iz lovskega oprtnika.

Nad vrane! Izmed vranjega rodu pride kot gnezdilka pri nas v poštev le siva vrana, v Prekmurju morda tudi poljska vrana. Ker znese samica 4—5, redkokdaj 6 jajec, že v drugi polovici aprila in vali 3 tedne, sta meseca maj in junij najugodnejši čas za pokončavanje te nadloge ob gnezditvi. Gnezdo je narejeno navadno ob deblu ali pa na kaki prav močni veji košatega listnatega ali iglastega drevesa. Z enim močnim strelom debelejših šiber v gnezdo, kadar sedi na njem samica, je vse opravljeno. Komur se pa zdi škoda strela, naj si poišče spretnega plezalca ali pa spleza sam do gnezda in ga uniči. Ni zlomka, da bi z zastrupljevanjem v ugodnih zimah in z razdiranjem gnezd ne skrčili vrst te škodljivke! Dajem pa prednost pokončevanju sive vrane ob gnezditvi pred zastrupljevanjem, ker ob gnezditvi zadenemo v živo škodljivce, ki pri nas gnezdijo in nam naredé največ škode med zarodom naše divjačine, pozimi pokončamo le poljske vrane, ki so pri nas prezimile in niso tako škodljive kakor sive; če je pa zima mila, kakor zadnja, je pa uspeh sploh malenkosten. Vrh tega so ocvrte mlade vrane izborne.

Preserje z okolico je poleg romantično neprekosljive, divjačine polne Gorenjske, za ljubljanskega lovca najvabljivejša stran ljubljanske okolice. Od krimskega masiva do polhovgrajskih dolomitov prehaja svet ob robu gorovja iz ljubljanskega barja v notranjski kras; enako zanimiv prehod za botanika in zoologa, entomologa in ornitologa. Tu lahko slišiš obenem otožno zategnjeni »tlui« dolgokljunega pavlina, kakor pravijo škurhu ob gornjem toku Ljubljanice, kakor tudi hreščeči glas iz pradobe ohranjenega nam lešnikarja (nucifraga caryocatactes L.). Pri Preserju so se pričenjala še pred dobrim desetletjem bogata lovišča, ki so segala do kranjsko-istrske meje in se spajala z bosenskimi pragozdi. Zdaj so se pomaknila ta lovišča bolj proti Rakitni. Pripravno je Preserje za ljubljanske lovce posebno zato, ker ima v novejšem času postajico enakega imena, le popoldanska zveza proti Ljubljani je zelo neugodna. Potniški vlaki odhajajo proti Ljubljani ob 10·56 dopoldne, prihodnji pa šele ob 22·36. Železniška uprava, kjer so častno zastopani tudi lovci, bo gotovo ob prvi priliki odpravila ta nedostatek in preložila večerni vlak na zgodnejši čas tako, da bo odhajal potniški vlak proti Ljubljani, n. pr. med 6. in 8. uro zvečer.

PABERKI.

»Nihče ne vé vsega, vsi ljudje pa vedo vse,« pravi narodni pregovor, ki velja posebno za stroke, ki se opirajo na izkušnjo; tem prištevamo vse prirodoslovne stroke, zlasti pa lovo-

slovje. Nikjer drugje niso posamezniki navezani v toliki meri na medsebojno pomoč, kakor mi zeleni tovariši. Vsako novo opazovanje, vsakovrstne novice, vse raziskave, popolnitve in spremembe dosedanjih ugotovitev, vsak napredek si moramo medsebojno priobčevati in nobene take novice ne smemo kot brezpomembne puščati v nemar. Vsak napredek je odvisen od nabiranja podrobnosti. Nova izdaja vsake prirodoslovne knjige je odvisna od tega, v koliki meri je pisatelj zbral in porabil uspehe novih raziskavanj dotične snovi. Le tako si moremo tolmačiti, če se je pred leti govorilo o popravljeni novi izdaji Erjavčevih prirodoslovnih spisov. Splošno je znano, da je 4. izdaja Brehmovega »Tierleben« z novimi dopolnitvami tako prepletena in predelana, da je besedilo 1. izdaje že skoraj popolnoma izginilo.

»Lovec« bo odslej prinašal posnetke iz »Deutsche Jäger-Zeitung«, »Journal für Ornithologie« in iz »Ornithologische Monatsberichte«, sledili bodo pa še drugi listi. — Pa tudi naši lovci se morajo povzpeti do pogostejših vsestranskih opazovanj življenja naše divjačine.

Spolno razmerje pri lisicah in ptičah. Lovec Krüper je ustrelil na Nemškem od novembra 1919 do februarja 1920 11 lisic, med njimi je bilo 10 samic in 1 samec. Zato vpraša v »Deutsche Jäger-Zeitung«, zv. 74, str. 774, ali je to le slučaj in če kdo razpolaga s kakšnimi opazovanji. Na to se je oglasilo v »Deutsche Jäger-Zeitung«, zv. 75, str. 224 in nasl., več lovcev, ki so navedli te le zanimive podatke: 1. Dne 7. februarja 1904 so bili izkopani iz neke lisine z dvema rovoma 3 samci in 1 samica; dotični lovec je v teku let dobil 451 lisic, od teh je bilo le 149 samic, tedaj razmerje 1 : 3. 2. Nek drug lovec je ustrelil in ujel v enem letu 33 lisic, med temi 23 samic; ta lovec meni, da je bil Krüperjev primer samo slučaj. 3. Tretji lovec, ki je ustrelil od novembra do febr. 11 lisic, in sicer 7 samic in 4 samce, meni o Krüperjevem primeru isto. 4. Lovec, ki je do začetka svetovne vojne dobil čez 300 lisic, je ugotovil povprečno razmerje samcev in samic z 2 : 10; v zimi 1919 na 1920 je dobil isti lovec 10 samcev in 3 samice; ker se ujame največ lisic v pasti, misli, da je samica previdnejša kakor lisjak in ne gre tako rada v past. Tudi pri izkopanih lisičkah je dognal večkrat spolno razmerje in nikoli ni bilo več lisičk kakor lisjačkov. 5. Nek drug lovec je ujel 8 lisic; bilo je 6 lisjakov in 2 samici; iz prejšnjih let se spominja, da je bilo vedno več samcev kakor samic. 6. Plen nekega drugega lovca od srede novembra 1919 do konca januarja 1920 je znašal 5 lisičk in 3 starke, med njimi pa ni bilo niti enega samca. 7. V zimi 1918/1919 se je ujelo v nekem drugem primeru v 14 dneh prirovu 6 rjavk: 5 samcev in 1 samica, v zimi 1919/1920 pa 2 lisici, oba sta bila lisjaka. 8. V zimi 1917/1918 je ujel na fronti v Priesterwaldu neki kot tatinski lovec znani poddesetnik, ki je imel precej izkušenj, sčasoma 10 lisic, med temi samo enega samca. 9. Leta 1916. do 1919. je bilo v francoski Juri po zapiskih nekega drugega lovca ustreljenih 33 lisic: 17 samcev, 16 samic. V ostalih v »Deutsche Jäger-Zeitung«, zv. 75, naštetih primerih je bilo razmerje isto: vedno več samcev kakor samic. Kako je po naših loviščih; ima li na razmerje vpliv podnebje, površina zemlje, kakovost gozda (črni les, listnik ali mešani gozd)?

V »Deutsche Jäger-Zeitung«, zv. 76, str. 224 in sled., ovrže R. Frieß vsa ta razmotrivanja in meni, da je edino merodajno in dokazilno število odnosno spol poleženih mladičev. V 11 številno brezhibno dokazanih »gnezdih« je bilo 27 lisjačkov in 25 lisičk, torej skoraj natanko 1 : 1. Izkušnje pri živalih in človeku pa pridejo do zaključka, da ni nobenega povoda, da bi moralo število lisjakov nadvladati znatno število samic in načné vprašanje, če narava vsled človeških vplivov, ne vsled preselitve v druga lovišča, krajevno premaknjeno ravnotežje med moškim in ženskim spolom izravna pri spojitvi. Odgovor se

glasi negativno, ker narava tega ne pozna. Neznani so nam tudi vzroki, zakaj se po dolgotrajnih vojskah, kakor trdijo nekateri, narodi več fantov kakor deklic.

Razmerje pri p t i c a h je obdelal v »Journal für Ornithologie«, 1917 (2. zv., str. 166—175) F. v. Lucanus, ki tudi ni prišel do nobenega končnega zaključka. Uvodoma pobija trditev, da je več samcev kakor samic, in svari izkušnje iz perutninarstva posplošiti in jih uveljaviti kot nepobitne, ker so razmere v naravi vse drugačne kakor pri umetni reji raznih ptičev. Na mnogih primerih je dokazal, da čestokrat prevladuje po številu med pticami tudi ženski spol, posebno pri vrstah, ki gnezdijo po dvakrat ali še večkrat na leto. — Kakor je iz navedenega razvidno, je odprto lovcu tukaj še široko polje za raziskovanja po naših loviščih.

Društvene vesti.

XII. redni občni zbor »Slovenskega lovskega društva v Ljubljani«, ki se je vršil dne 25. marca 1923 ob 10. uri dopoldne v dvorani Mestnega doma v Ljubljani s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo odbora o društvenem delovanju;
2. poročilo društvenih računskih preglednikov;
3. podelitev odrešnice odboru;
4. volitev predsednika, podpredsednika, odbora, 2 preglednikov in 2 namestnikov;
5. določitev pristopnine, članarine in ustanovnine;
6. določitev nagrad tajniku, blagajniku, uredniku in gospodarju;
7. samostojni predlogi;
8. interpelacije;
9. slučajnosti.

Predsednik dr. Lovrenčič otvori ob 10. uri 15 minut občni zbor, konstatira sklepčnost in pozdravi navzoče, ki so kljub vabljivo-lepemu vremenu tako številno prišli k zborovanju. Spominja se v toplih besedah vseh onih članov, ki so se preselili v večna lovišča, med njimi dr. Tavčarja, dr. Homana in drugih. Navzoči se s klici »Slava!« dvignejo s sedežev. Predsednik si izprosi od občnega zbora dovoljenje, da se odpošlje brzojavni pozdrav Nj. Vel. kralju.

Predsednikovo poročilo se nanaša v prvi vrsti na notranje društveno delovanje, pri čemer posebno poudarja potrebo ustanovitve »Lovske zbornice«, kakršne so že uvedene v več sosednjih državah, posebno v Nemčiji. Zahvalno je omenjal naklonjenost direkcije šum in rud, ki je vedno pokazala zanimanje za društvo in je društvu nakazala iz lovskega fonda v letu 1921. podporo v znesku Din 16.000, za leto 1922. Din 25.000, in kakor je zvedel pravkar tudi za leto 1923. Din 30.000. Z vso odločnostjo pa zavrača podtikanje in očitanje nekih politikov, češ, da vlada podpira Slov. lovsko društvo v večji meri, kakor pa kulturne zavode. Poudarja, da je vlada nakazala te vsote iz l o v s k e g a f o n d a, kamor se stekajo prispevki lovcev. Lovski fond je lovski denar in zato je pokrajinska uprava s polno pravico nakazala omenjene zneske «Slov. lovskemu društvu«, za kar ji predsednik izreka posebno zahvalo, zlasti pa gosp. načelniku Šumarske direkcije dvor. svetniku Rustji in predstojniku oddelka A, gosp. viš. svetniku Ant. Šivicu.

Predsednik se spominja nadalje tudi slovenskega časopisja, ki je našemu društvu stalo prijazno ob strani in je radevolje priobčevalo poročila o prireditvah in društvenem delovanju.

Predsednik omenja v svojem poročilu uspehe, ki jih je doseglo lovsko društvo v lovskopravnem oziru. Sem je v prvi vrsti šteti naredbo omejitve prevelikih lovskih družb. Primerja veliko lažje stališče ribičev s stališčem lovcev, ker ljudstvo še vedno vidi v lovu nekak privilegij posameznikov na škodo mase, in škodo, ki jo napravi divjačina, zelo pretirava. Zato je neobhodno potrebno, da se med lovci in zemljiškimi

posestniki ohrani sporazum. Le s sporazumom se lahko doseže vzdržno stanje. Vsem ustreči pa je težko. — Dalje poroča predsednik, da je društvo vložilo ugovor zoper izdajanje orožnih listov glede lovskega orožja poljskim čuvajem in zoper prodajanje zaplenjenih lovskih pušk nelovcem na javnih dražbah. Po prizadevanju društva je naročilo poveljstvo V. orožniške brigade podrejenim orožniškim postajam, naj se posveti orožništvo s kar največjo vnemo preganjanju in izsledovanju lovskih tatov, zankarjev in raznih drugih mrharjev.

Nato preide na društveno glasilo »Lovec« in pozivlje navzoče, naj pišejo, ker je uredniška mapa prazna. Omenja tudi, da je bivši urednik dr. Lokar odložil uredništvo koncem meseca decembra, ker se je preselil v Mursko Sobeto. Za njegov trud mu je izrekel odbor zahvalo in vsestransko priznanje, kar mu bodi izrečeno tudi danes.

Predsednik poroča dalje, kako se je trudil ustanoviti »Savez lovačkih udruženja«. Sestavila so se pravila, vršila so se pogajanja med nami, Srbi in Hrvati, ali do danes se stvar ni rešila v našem smislu. Tudi je okvir lovskega zakona že izdelan; treba bo vsekakor pri zakonodaji upoštevati sedanje razmere po pokrajinah. V Sloveniji se je izkazal zakupni sistem kot dober in ni nobenega razloga preiti na srbski regalni sistem. Najbolje bo, ako se v tej zadevi doseže sporazum in naj se pusti, da obdrži vsak svoje. Lovsko organizirani so dozdaj Slovenci, Hrvatje, Vojvodinci in Srbijanci; neorganizirani pa so Bosanci in Hercegovci.

Ob koncu svojega poročila pozove predsednik navzoče, zlasti one, ki s sedanjim odborom, kakor se čuje, niso zadovoljni, naj se izjavijo, kake izpremene zahtevajo v društvu, ker dozdaj tega še niso povedali. Na sestanku v Lescah ni bilo na isto vprašanje nikakega odgovora, istotako ne na sestanku v »Unionu« ali v Celju. Kar se je trdilo do danes, so bile same osebnosti, oziroma protest proti preložitvi občnega zbora. Danes pa, ko je članstvo tako obilno pričujoče, naj pove opozicija, kaj pravzaprav hoče, in ves zbor naj določi smernice društvenemu delovanju.

Nato poda tajnik svoje poročilo: Slavni zbor! Ker je bil na zadnjem občnem zboru izvoljeni tajnik, g. ing. Ružić, vsled vpoklica na drugo službeno mesto primoran opustiti tajniške posle, mi je odbor poveril pisarniške posle do izvolitve novega društvenega tajnika. — Poleg centrale v Ljubljani poslujejo — naslonjene na društvena pravila in na direktive centralnega odbora — tudi podružnice, in sicer za Gorenjsko v Radovljici, potem podružnica v Ptuju in Mariboru. — Vseh članov v poslovnem letu 1922. je bilo 1610; od teh je bilo rednih 1410, ustanovnih 120 in v inozemstvu pa 80 članov. — Društveno glasilo »Lovec« je izšlo v 24. številkah. — Po vložnem zapisniku je rešilo društvo 446 vlog. — Društveno delovanje se je razteza lo na sledeče odseke: 1. pravni; 2. finančni; 3. organizatorični in propagandni in 4. na gospodarski in zabavni odsek. — Imenovani odseki so se konstituirali in so izvolili po enega referenta za vsak odsek.

Pravni odsek je imel neštetokrat priliko, zavzeti se za interese lovstva in lovcev. Interveniral je zlasti pri oblastvih glede enotnega lovskega zakona, glede izdajanja lovskih kart, o nabavi in uvozu patron, orožja itd. ter dosegel pri poveljstvu V. orožniške brigade sodelovanje orožnikov pri izsledovanju lovskih tatvin v intenzivnejši meri. V veliko slučajih je vplival na ugodno rešitev pri oblastvih v smislu društvenih pravil ali pa tudi v smislu želja, ki so jih izrazili člani ali podružnice.

Kako je finančni odsek vršil svoje posle, bo cenjeni zbor lahko presodil iz blagajniškega poročila.

Društvo je skušalo posredovati pri nabavi divjačine. Obrnilo se je glede nakupa tudi na češko poljedelsko ministrstvo v Pragi in na razne tvrdke v

Prekmurju in drugod. Toda, žal, prejšnja zima je bila huda, pobrala je veliko divjačine, tako da ni bilo mogoče nabaviti niti zajcev, niti fazanov z ozirom na naravnost vnebovpijoče cene. — Na društveno inicijativo so se določile tudi enotne tržne cene ustreljeni divjačini. — Ni pa bilo dozdaj društvenega leta, katero bi pokazalo toliko požrtvovalnega dela gospodarskega in zabavnega odseka, kakor ravno leto 1922. Priredilo se je tekmovalno streljanje, razstava rogovja in na Svečnico pa v vsakem oziru dobro uspela plesna veselica, kar je prineslo društveni blagajni, odnosno fondu »Zelenega križa« nad 80.000 K čistega prebitka.

Od zadnjega, t. j. lanskega občnega zbora je imelo društvo 18 odborovih sej, v katerih so bile rešene tekoče zadeve. Prav malo vlog ali pa nič so oblasti v lovskih zadevah rešile brez sodelovanja Slov. lovskega društva, kar pač znači, da si je društvo priborilo vplivno besedo pri naših oblastvih tako, da že danes predstavlja organ — za katerim vsi stremimo — našo lovsko zbornico!

Po blagajnikovem poročilu je bilo preteklega leta Din 93.986·55 izdatkov, tako da je Din 6038·27 preostanka. Proračun za leto 1923 izkaže primanjkljaja Din 34.161·73.

Gospodar Rozman poroča, da se je »Lovec« tiskal l. 1922. v 1800, leta 1923. pa v 2300 izvodih; letnika 1920 je še 20 popolnih izvodov in nekaj posameznih številk. Nadalje ima društvo 300 lovskih znakov, 2000 poštnih položnic, 2000 kuvert, 140 klišejev, več Gorupovih slik, potem še več izvodov pravil »Slov. lovskega društva« in »Slov. lov. kluba«, in slednjič nekaj tiskovin »Lovski red« in »Službena pogodba«.

Po teh poročilih posežejo v debato najprej dr. Fran Lokar, ki želi pojasnila k blagajnikovemu poročilu, koliko premoženja ima fond »Zelenega križa«, koliko se je temu fondu prisodilo iz čistega prebitka Lovskega plesa in koliko se je iz tega fonda izplačalo podpor v smislu upravnih pravil. Blagajnik Zupan navede, da znaša premoženje Zelenega križa po stanju 31. dec. 1922 Din 6374.— in izjavi, da se je temu fondu pripisalo v smislu odborovega sklepa 20 odstotkov čistega prebitka od Lovskega plesa in pripomni, da se ni izplačala še nikaka podpora, ker dozdaj ni bila vložena še nobena prošnja. Na predsednikovo vprašanje izjavi dr. Lokar, da se zadovolji s to izjavo.

Nato se oglasi k besedi Jenko Metod, ki prečita obširno spomenico o željah lovske družbe »Jelenca«. V glavnem zahteva, da se odborov sklep glede omejitve števila članov lovskih družb prekliče.

Milan Cimerman naglaša, da je nezadovoljnost nastala vsled nedelavnosti sedanjega odbora, in nasvetuje, naj se uredništvo »Lovca« prenese v Mursko Soboto, da bo »Lovca« lahko zopet urejeval ravnatelj g. dr. Lokar.

Predsednik pojasnjuje, da o nedelavnosti že radi tega ne more biti govora, ker je imel odbor do meseca februarja 14 odborovih sej in o delavnosti društva priča tudi število rešenih vlog — 446 — po vložnem zapisniku.

Društvenik Sitar je mnenja, naj bi Slov. lovsko društvo posredovalo za člane Slov. planinskega društva glede neprilik, ki se jim dogajajo na obmejnih turah. Ta svoj predlog pa umakne, ker ga bo stavil pozneje.

Debata se zaključi.

Preglednik Avčin poda nato svoje poročilo. Našel je blagajniške knjige v najvzornejšem redu. Predlaga odrešnico odboru, blagajniku pa naj občni zbor izreče posebno zahvalo za njegovo vzorno poslovanje. Občni zbor sprejme ta predlog soglasno.

Nagrade:

Občni zbor odobri sklep odbora, ki je za leto 1923. določil sledeče nagrade: Uredniku »Lovca« Din 125.— od številke, tajniku mesečno Din 200.— in za tipkarico Din 50.—. Gospodarju pa za odpravo vsake številke »Lovca« Din 50.—.

Za blagajnika pa predlaga predsednik z ozirom na njegovo obilico društvenega dela enkratno nagrado v znesku Din 1000.—. Na predlog g. Potokarja določi občni zbor soglasno znesek Din 1500.—.

Volitve:

Predsednik odredi verifikacijo pooblastil in imenuje na predlog dr. Kalana tri komisije. — Ker se je nadejati, da bo volitev vzela veliko časa, predlaga dr. Erhartič, naj bi se dosegel sporazum glede kandidatne liste, nakar izjavi g. Cimerman, da je kompromis nemogoč.

V prvo komisijo sta bila imenovana Zupan in Potokar, v drugi so bili: dr. Kalan, Cimerman in baron Lazarini, v tretji komisiji: Mladič, dr. Lokar in Pogorelec. — Voli se ločeno po listkih: najprej predsednik, potem pa podpredsednik. Za skrutinatorje imenuje predsednik Zupana, dr. Kalana in Mladiča.

Vseh oddanih glasov je bilo 1050; od teh je bilo za dr. Lovrenčiča 607, za dr. Bevka pa 443. — Skrutinij razglasi, da je za predsednika izvoljen dr. Lovrenčič, kar vzame večina z živio-klici in s ploskanjem na znanje.

Izvoljeni predsednik se zahvali za zaupanje in izjavi, da sprejme izvolitev.

Za skrutinatorje pri volitvi podpredsednika določi predsednik dr. Souvana, Cimermana in Schusterja. — Vseh oddanih glasov za podpredsedniško mesto je bilo 1064. Od teh je dobil dr. Ivo Tavčar 611, dr. Modic pa 453. — Izvoljeni podpredsednik dr. Ivo Tavčar sprejme izvolitev.

Za volitev odbornikov sta bili predloženi dve listi. Nosilec prve je Ivan Zupan, dohodar. ravnatelj v Ljubljani, nosilec druge pa dr. Janko Modic, višji sodni svetnik v Ljubljani. —

Ker bi vzela volitev odbora veliko časa, se zedinijo zborovalci v tem, da se voli ta dve listi z večino navzočih članov brez ozira na pooblastila, in sicer na ta način, da stopijo glasovalci Zupanove liste na eno stran dvorane, glasovalci dr. Modičeve liste pa na nasprotno stran. — Po predsedniku, Potokarju in dr. Souvanu ugotovljenem številu je na ta način glasovalo za Zupanovo listo 98, za dr. Modičevo listo pa 68 zborovalcev.

Izvoljeni so torej v odbor sledeči gg.:

1. dr. Bevk Stanko, predsednik višjega šolskega sveta;
2. Čeč Dragotin, ravnatelj;
3. Jakil Venče, industrijalec, Št. Janž;
4. Justin Feliks, višji nadzornik;
5. Juvančič Anton, zasebnik;
6. Kovač Karel, Stari trg pri Ložu;
7. Kremenšek Josip, profesor;
8. dr. Leitgeb Avgust, sodni predstojnik, Vrhnika;
9. dr. Luckmann Friderik, odvetnik;
10. Mazelle Julij, posestnik, Gradac;
11. Mladič Anton, višji dež. sodni svetnik;
12. dr. Modic Janko, viš. sodni svetnik;
13. dr Ponebšek Janko, viš. fin. svetnik;
14. Potokar Adolf, rač. svetnik;
15. dr. Ravnihar Vladimir, odvetnik;
16. dr. Roš Fran, odvetnik, Laško;
17. Rozman Ivan, šolski sluga;
18. Rudež Anton, graščak, Ribnica;
19. Rus Ivan, lesni trg., Žaga pri Ribnici;
20. dr. Souvan Hubert, fin. prokurator;
21. Šivic Anton, gozd. nadsvetnik;
22. Tančič Viktor, nadzornik pivovarne;
23. Tavčar Fran, inženjer;
24. Turk Josip, podjetnik;
25. Zupan Ivan, doh. ravnatelj.

Preglednika računov:

Avčin Fran, višji geometer;
Križaj Evgen, viš. računski svetnik.

Namestnika:

Herfort Viktor, dvorni preparator;
Pogorelec Miroslav, trgovec.

Po izvršenih volitvah prekine ob pol 15. uri predsednik zborovanje s pristavkom, da se obči zbor nadaljuje v restavraciji na južnem kolodvoru ob 16. uri.

Predsednik otvori nadaljevanje obč. zbora v salonu restavracije južnega kolodvora in izjavi, da ostane glasovalna pravica tudi za nadaljnje sklepe ista, kakor dopoldne pri volitvah z listki. — Blagajnik Zupan prebere in predloži proračun, ki ga je sestavil za prihodnje

poslovno leto. — V debato poseže Mladič, ki želi, naj se rajše redni dohodki, t. j. članarina zviša in naj se pripiše ves prebitek lovskega plesa fondu Zelenega križa.

Predsednik pojasni, da je odbor z ozirom na to, da obdrži vse dosedanje člane, zvišal članarino samo za letnih Din 5.—, tako da znaša Din 30.—. Mladič je mnenja, naj se za primanjkljaj, ki ga izkazuje proračun, rajši porabi nakazana podpora direkcije šum in rud, fondu Zelenega križa pa naj se pripiše vsaj 80 odstotkov prebitka od plesa.

Po zaključni debati, v katero posežejo Zupan, predsednik in dr. Šalamun, se sprejme predlog poslednjega, naj se pripiše fondu Zelenega križa 50 odstotkov, društvu pa 50 odstotkov čistega prebitka od lovskega plesa. Tudi se sprejme dodatni predlog Mladiča, naj se iz proračuna črta ta 50 odstotni znesek, ki pripade Zelenemu križu in naj se vpiše kot izposojilo od Zelenga križa.

Občni zbor je sprejel soglasno sledečo članarino: Ustanovnina v kraljevini SHS znaša Din 400.—, za inozemstvo pa Din 600.—. Redna članarina za SHS Din 30.—, za logarje Din 15.—, za inozemce pa Din 60.—. Naročnina na »Lovca« znaša za SHS letno Din 40.—, za inozemstvo pa Din 70.—.

Samostojni predlogi:

Predsednik otvori debato o samostojnem predlogu lovske družbe »Jelenca«, ki ga je stavil dopoldne predlagatelj Jenko Metod, naj se odborov sklep glede omejitve števila članov lovskih družb razveljavi. V debato posežejo Mladič, Učakar in predsednik mariborske podružnice dr. Klobučar, ki poudarjajo, da je odborov sklep utemeljen in pravilen. Za samostojni predlog »Jelence« glasuje samo 16 članov omenjene družbe; predlog propade.

Ložar je stavil samostojni predlog, naj občni zbor sklene, da ne bo smel nihče imeti v zakupu več kot eno lovišče. Ker predlagatelj ni navzoč, in predloga nihče ne poprime, se smatra predlog za umaknjen.

Dr. Leitgeb je pismeno opravičil svojo odsotnost, ker je bolan. Njegov samostojni predlog si osvoji dr. Tavčar, ki predlaga, naj se § 16. društvenih pravil izpremeni v toliko, da se društveni odbor voli vsaka tri leta.

V debato posežejo Mladič, ki je za to, da se voli odbor za dve leti, dr. Šalamun, ki je za tri leta, vendar naj se vsako leto izloči z žrebom ena tretjina odbornikov, in dr. Kalan, ki je tudi za tri leta, in naj se volitev izvrši potom glasovanja po pošti. Potokar je za to, naj reši to vprašanje izredni občni zbor.

Predsednik odredi glasovanje o dr. Tavčarjevem predlogu, in sicer:

1. Občni zbor voli ves odbor — tudi predsednika in podpredsednika — vsaka tri leta. — Sprejeto z dvetretjinsko večino.

2. Volitve, ki so se izvršile pri današnjem občnem zboru, veljajo za tri leta in se vrše prihodnje volitve v letu 1926. — Sprejeto z dvetretjinsko večino.

Potokar umakne samostojni predlog glede izpremembe lovnega časa. Osvoji si pa predlog dr. Lokarja, ki nj navzoč, naj se izpremeni zadnji stavek § 24. društvenih pravil v toliko, da se bo glasil: »Proti razsodbi razsodišča je mogoč priziv na občni zbor.« — Po končani debati, v katero posežejo nadsvetnik Erhartič, dr. Šalamun, dr. Kalan in Mazelle, odredi predsednik glasovanje. Predlog propade.

Predlogi članov:

Dr. Šalamun predlaga v smislu sklepa učiteljskega društva Ptuj, ki je uvedlo v šolo »Lovca« kot učno knjigo, naj skuša odbor doseči pri šol. oblastvih, da se »Lovec« vpelje v vse šole. Predsednik obljubi, da bo tozadevno govoril s predsednikom višjega šolskega sveta dr. Bevkom, ki je odbornik SLD.

Interpelacije in želje članov:

Grobelšek kot predsednik lovske družbe »Kum« želi pojasnila glede no-

tice v »Lovcu« štev 1-2 1923, na kar mu predsednik stvar pojasni.

Roblek opozarja na današnji občni zbor in na volitve, ki so trajale predolgo in prosi, naj skuša odbor najti pot, da se prihodnje volitve izvrše enostavnejše kot so se danes.

Slučajnosti:

K besedi se oglasi dr. Šalamun, ki poudarja, da se ima Slovensko lovsko društvo za ves procvit zahvaliti svojemu dolgoletnemu predsedniku dr. Lovrenčiču. Izreka mu v imenu občega zbora zahvalo za njegovo neumorno in nesebično delovanje s prošnjo, naj tudi v bodoče — kot dozdaj — brani lovske interese. Navzoče članstvo vzklika svojemu predsedniku.

Predsednik naznani, da se je poslala vdanostna brzojavka na najvišje mesto in zaključi ob 18. uri občni zbor.

Ribarska mreža.

Sveže ribe z Jadrana v Pragi. Med italijansko in češkoslovaško železniško upravo je dosežen sporazum za prevoz svežih rib z Jadrana na Češkoslovaško. Tako bodo imeli v Pragi vsak dan sveže ribe, nakupljene od italijanskih ribičev. Naše prometne neprilike nam ne dopuščajo izvažati rib iz našega morja v inozemstvo. Tako delajo to na naš račun Italijani. Morda počasi sprevidimo, kako nujno potrebno je, da se urede jugoslov. prometne razmere. (»Slovenski Narod«, št. 131, 10. jun. 1923.)

Morski psi v Adriji. V jadranskem morju so se pojavili letos številni morski psi. Te dni so ribiči ujeli velikega morskega psa pri Opatiji. Med kopališkimi gosti je zaradi morskih psov zavladala velika razburjenost. (»Jutro«, štev. 133, 8. jun. 1923.)

Hidroelektrična centrala na Savi pri Krškem in ribarstvo. Poglavarstvo mesta Zagreba je prosilo pokrajinsko upravo za Slovenijo, da se mu dovoli zgradba hidroelektrične centrale na Savi med Krškim in Čatežem. Na mestu, kjer prehaja Sava iz gorskega toka v ravnino pri Krškem, je projektiran 5 m visok jez. Vzpeta voda se bo dovajala preko krškega polja na desnem bregu Save po kanalu, 9150 m dolgem in na dnu 19 m širokem, do centrale, ležeče med Škopicami in Krško vasjo, odtod pa se bo odvajala po kanalu, 1700 m dolgem in na dnu 44 m širokem, v reko Krko in po njeni strugi do izliva v Savo pri Čatežu.

S tem projektom se namerava vodna sila Save, to je njen naravni padec med Rajhenburgom in Čatežem, ki znaša 17 m, izkoristiti za pogon hidroelektrične centrale, ki bi preskrbovala mesto Zagreb in njegovo okolico, kakor tudi mesti Krško in Brežice in druge obsavske kraje od Krškega do Zagreba z električno silo za razsvetljavo in druge gospodarske in industrijske namene. S projektirano vodno napravo bi se doseglo poprečno 15.000 konjskih sil. Svet, potreben za izvršitev projekta, meri okroglo 74 ha 40 a.

Komisijski ogled in razprava bo trajala od 11. do 23. junija in se bo po potrebi še nadaljevala.

Ta naprava utegne biti katastrofalnega pomena za ribarstvo, ker bo preprečavala prehod rib iz dolnjega toka Save v gornji tok. Večina belih rib prehaja v naše vodovje iz spodnjega toka Save. Vse te ribe ne bodo mogle več v naša vodovja, ako se ne napravi pri jezu dobra in za vse ribe dostopna ribja steza. Radi tega bo Slovensko ribarsko društvo zahtevalo, da se pri projektirani zgradbi zadostno zaščitijo interesi ribarstva.

Odborova seja Slovenskega ribarskega društva dne 18. maja 1923. Postrvje mladice v Želimljah se bodo začele takoj oddajati. Sedaj se jih bo oddalo 30.000, in sicer 1000 komadov po

50 dinarjev; 10.000 jih ostane v vališču, da se odgoje v enoletnice.

Slovenskemu ribarskemu društvu v Ljubljani se sklene dati podpora v znesku 2500 din in to iz prostovoljnih prispevkov, ki so jih prepustili odboru posamezni zakupniki in lastniki revirjev.

Zagrebška občina namerava zgraditi med Krškim in Čatežem hidroelektrično centralo. Ker bi bil s to centralo preprečen ves prehod rib iz spodnjega toka Save, se sklene zahtevati, da se napravi pri jezu ribja steza. Načrt ribje steze se mora predložiti društvu v pogled. Steza mora biti tako nameščena, da bo občinstvu popolnoma nepristopna, da se prepreči tatvina rib. — Načeloma se odobri pogodba z oskrbništvom veleposestva Turjaka, ki odda revirnemu odboru v zakup zemljišče, na katerem stoji vališče v Želimljah. — Odobri se čistilna naprava Polakove usnjarne na Vrhniki s tem pogojem, da prevzame tvornica vsako odgovornost za eventuelno škodo zastrupljevanja rib. — Načeloma se sklene uvesti ribarski znak za člane ribarskega društva. Vsi člani se naprošajo, da sporoče društvu svoje želje. — Častnemu članu prof. Ivanu Franketu se sklene izročiti diplomo častnega članstva.

Razglas o sportnem ribolovnem redu za državne ribje vode v Bohinju. 1. Pokrajinska uprava za Slovenijo, oddelek za kmetijstvo, v Ljubljani ima v zakupu ribarstvo v naslednjih vodah:

a) v Bohinjskem jezeru s Savico in Savo do izliva Ribnice v Savo;

b) v Mostnici;

c) v Ribnici do jezu Koritnikovega mlina;

č) v Bohinjski Bistrici do turbinskega odtoka verskozakladne žage na Bohinjski Bistrici.

2. Ribja lov v Savici in Bohinjski Bistrici je vsakomur strogo prepovedana; te vodi je smatrati za popolnoma zaprti.

3. Ostale vode se smatrajo za en sportni ribolovni okraj, izvzeta je le proga od ustja Mostnice do velikega jezu nad Staro Fužino; to progo je smatrati za zaščiteno drstišče.

4. Sportnikom se dovoljuje loviti s trnkom (v jezeru tudi »šlepanje«) v času od dne 1. junija do konca meseca septembra proti plačilu pristojbine in izpolnjevanju spodaj označenih pogojev.

5. Sportna dovolila izdaja za to poverjeni šumski upravitelj pri šumski upravi na Bohinjski Bistrici, ki vpiše dovolilo v zakonito predpisano ribarsko knjižico. Za to ribarsko knjižico, ki jo izdaja ribarski okrajni odbor za bivšo Kranjsko in ki velja za vse ozemlje bivše Kranjske, je plačati posebe zakonito določeno takso. Kdor te ribarske knjižice še nima, jo tudi lahko dobi pri imenovanem šumskem upravitelju.

Sportnikom se priporoča, naj zaprosijo za dovolilo, še preden pridejo v Bohinj, pismeno pri šumskem upravitelju šumske uprave na Bohinjski Bistrici ali pa ustno ali pismeno neposredno pri oddelku za kmetijstvo v Ljubljani, da se jim lahko pravočasno izda licenca.

Pri ribji lovi mora nositi sportnik ribarsko knjižico vedno s seboj ter jo mora pokazati na zahtevo varnostnih organov.

6. Sportne ribolovne pristojbine so dnevne, tedenske in mesečne. Njih višina se določi vsako leto s posebnim razglasom.

Stalni gostje hotela »Sv. Janez ob Bohinjskem jezeru« kakor tudi člani Slovenskega ribarskega društva v Ljubljani in Ribarskih društev v Mariboru, Celju, Konjicah in Ribnici, plačujejo polovico določene takse proti društveni izkaznici in prejšnji prijavi pri kmetijskem oddelku pokrajinske uprave v Ljubljani. Drugače pa veljajo tudi zanje določila sportnega ribolovnega reda.

7. Loviti je dovoljeno sportnikom samo, če jih spremlja ribič ali druga zanesljiva in ribarskim razmeram vešča oseba, ki jo določi poverjeni šumski upravitelj. Sportnik mora plačati spremljevalcu običajno dnino najmanj za pol dne. Naloga spremljevalčeva je, hraniti ujete ribe žive, in sicer na nevarnost

ribarske uprave, ter jih le-tej izročati po končani lovi. Dolžnost njegova je, voditi sportnika k najboljšim sportnim prostorom.

Izjeme od točke 7. dovoljuje, toda le članom ribarskih društev, oddelek za kmetijstvo na posebno prošnjo.

8. Hudo ranjene ribe mora sportnik kupiti po določeni dvotretjinski dnevni tržni ceni.

9. Loviti se smejo le večje ribe, ki merijo najmanj, in sicer:

postrvi (trutta fario) 24 cm;
jezerske postrvi (trutta lacustris) 30 cm;
lipani 30 cm;
menek (lota vulgaris) brez mere.

Manjše ribe se morajo vreči nazaj v vodo.

10. Sportniki, ki se jim dovoli ribja lov, izvršujejo sportno ribjo lov skupno, ne da bi mogel kateri izmed njih zahtevati rezerviranje ene ali druge vode, odnosno prostora zase.

11. Ako želi sportnik obdržati ribe, ki jih je ujel, zase, se mu zaračunijo po dvotretjinski dnevni tržni ceni.

12. Če bi se nepričakovano zgodilo, da bi hipna ribja bolezen ali katastrofalno neurje popolnoma uničilo sportno ribjo lov, se povrne sportniku plačana pristojbina deloma ali popolnoma, kolikor je pač sportnik že izvrševal ribjo lov.

13. Vsakomur, ki bi kršil te pogoje, se odvzame licenca in prepove nadaljnja ribja lov, ne da bi se mu povrnila plačana pristojbina.

V Ljubljani, dne 29. maja 1923; štev. 3549.

Pokrajinska uprava za Slovenijo.
Oddelek za kmetijstvo.

(Uradni list V., 6. jun. 1923, št. 210.)

Razglas o pristojbinah po sportnem ribolovnem redu za državne ribje vode v Bohinju. 1. V smislu točke 6. sportnega ribolovnega reda za državne ribje vode v Bohinju se določajo za l. 1923. ribolovne pristojbine tako-le:

za dnevna dovolila . . . 40 Din
za tedenska dovolila . . 200 Din
za mesečna dovolila . . . 600 Din

2. V smislu točke 7. navedenega sportnega ribolovnega reda se določa za leto 1923. običajna dnina spremljevalcu za ves dan 40 Din in za pol dne 25 Din.

V Ljubljani, dne 29. maja 1923; štev. 3549.

Pokrajinska uprava za Slovenijo.
Oddelek za kmetijstvo.

(Uradni list V., 6. jun. 1923, št. 211.)

RAZGLASI.

Razglas. Lov občine Predoslje se odda v zakup na javni dražbi v torek dne 26. junija 1923 ob desetih na okrajnem glavarstvu v Kranju, soba št. 4, za dobo 5 let, t. j. od 1. julija 1923 do 30. junija 1928. Zakupni in dražbeni pogoji se morejo vpogledati pri okrajnem glavarstvu ob navadnih uradnih urah.

MALA OZNANILA.

Psarna Smlednik odda mlade nemške resaste ptičarje, poležene 8. februarja od Diane Smledniške (štev. 42) P. R. 2F. od očeta Sturma Lauchatal, I. R. P 2E. Cena po dogovoru. Lastnik Henrik Lazarini, Smlednik.

Dr. Quidam:

O vidrah in o tem in onem.

(Konec.)

Kakor vsa divjačina izgube tudi vidre ob času, ko se gonijo, mnogo svoje previdnosti. Spolni nagon žival tako prevzame, da opusti svojo navadno opreznost in zabrede v situacije, v katere bi brez mogočne nagonske sile, njene poplave in popolne obvlade sicer nikoli ne zašla.

Ko se vzdigne strast do vrhunca, naravnost ponoré, se pojajo celo noč sem ter tja, brlizgajo in se z žvižgom sklicavajo neprestano daleč tja v rano jutro in tudi celo v beli dan. Samico spremlja navadno po več samcev, ki se časih ostro z zobmi in kremplji spoprimejo, grče, hrkajo, pihajo, navadno se pa bolj derejo in vrešče in delajo tak trušč kot vojska in sodni dan.

Izbrani parček se pa osami in zgine med skalovje, grmovje ali trsje, se preganja sem ter tja, plane v vodo, se ondi prekucuje, zvija in igra na vse mogoče načine, se zopet izkobaca iz vode, se draži, pokunjava, obletava, za šalo napada in grize, pri čemer samica pred vedno drznejšim in ognjevitejšim ženinom navidezno ponovno pobegne, se dá zopet ujeti, ga pušča v nemar, se mu zopet približuje, ga odbija, glumi neizprosno devico, se čečeni, odreka in prikimava, se ga končno vendar usmili in se mu vda.

Iz dejstva, da so v vseh letnih časih, celo decembra in januarja našli negodne mladiče, sklepajo, da vidre nimajo določenega ženitovanjskega časa. V kolikor jaz pregledam literaturo in kar mi pripovedujejo lastne izkušnje, se zaljubljeni parčki res izjemoma skupljajo vse leto, a pretežna večina naroda pozna samo dvoje časov: veliki predpust v februarju in marcu, in mali predpust ali jesenski semenj v septembru in oktobru. V obeh teh časih

sem imel priliko ponovno na lastne oči opazovati ves dirindaj in prisostvovati »mesečno-sijajnim« svatovskim svečanostim in prireditvam, seveda kot nepovabljen gost.

Vidra nosi devet tednov in skoti potem v luknji ali tudi v drugi primerni, prej z mahom in travo mehko obloženi duplini, dvoje do troje, redkokdaj četvero mladičkov, ki pridejo slepi na svet, a izpregledajo nekako v desetih dneh. Mati doji majščičke 6—10 tednov, potem jih vodi pod milo nebo, na solnce, se igra ž njimi, jim nosi piče, jih vzgaja in navaja za njihov prihodnji poklic. Kot mačice srčkane živalce se nekaj tednov stare ljubko igrajo in prekucujejo ali razposajeno ravsajo, kobalijo, trgajo in pojajo ter mimo teh zabav ne kažejo spočetka za kaj drugega interesa kot za sisek in polagoma za drugovrstno hrano.

Čisto nič se jim pa ne mudi v vodo, katero početkom le jako nezaupljivo ogledavajo, ne da bi se hoteli seznaniti ž njo. Svojo v vodi gazečo ali plavajočo mamico spremljajo očividno v veliki skrbi in bojazni tekajoči in hrkajoči poleg in vzporedno na bregu. Ko se prvi odloči, da zaplava v vodo, še tudi ni led prebit. Prisostvoval sem prizoru, ko je starka ponovno v gobcu prenesla boječega mladiča z brega na breg, izstopila na prvem bregu in ga vabila k sebi, dočim sta se dva druga že dobro premetavala in potapljala po vodi in starki sledila, kamor je šla. Pri prenosu ga je večkrat izpustila rahlo iz čeljusti, da bi mu dala priliko, da splava in se prepriča, da voda zanj ni nevarna. A ko se le še ni prastari kunji naklon po zanesljivejši opori dal premagati, ga je dovela v niti ne 15 cm visoko plitvino, da jo zabrede in prebrede. Bodisi, da je koj nato zaslutila kako nevarnost, kakor se mi je to zdelo, ali da je spadalo to k vzgoji, je hipoma zgrabila mladiča, se ž njim potopila in odplavala med bičevjem v goščo, kamor ji nisem mogel več slediti s pogledom. Ko sem rodbinico zopet videl čez teden dni, je bilo davno že vse godno in ni plavalo nič manj imenitno kot starka.

Tudi o dejstvu, da mati mladičke prenaša, če sluti, da so premalo na varnem, mi je bilo dano, da se prepričam. Na nekem meter nad gladino potoka visoko ležečem vznožju hriba je visela obrežna ruša počez in prepredena močno s koreninami in podprta s škrljem tvorila kake ¾ metra globoko in slabega pol metra široko duplino. Na drugi strani potoka, kamor sem zahajal redno radi rac in kozic, je bil breg plitev in pri večji povodnji tudi vedno preplavljen, dasi ti je bilo vedno moči prebresti luže do potoka. Morda da je bila ta duplina kdaj mimogrede skrivališče za kako lisico. Nekoč sem ob deževnem vremenu ustrelil čepečega zajca, ki je ondi vedril. Ali redno tiste jame ni pohajala nobena žival.

Koncem aprila pa sem naenkrat opazil preko vode (na oni strani je bil breg za človeka skoro nepristopen, ker je naravnost strmo padal v vodo) za pest listja in mahu v duplu. Prvi trenutek sem mislil na otroke, da so se morda igrali ali kopali in nanesli listja tja. Pa kraj je bil preoddaljen od vasi in v aprilu vaški paglavci navadno še ne brozgajo po vodi. Mislil sem, da je mogoče tudi slučajno nekaj mahu padlo kakoržekoli z ruše in da je veter vrgel par peres tje. Naprej gredè sem se pa spomnil, da ni tamkaj drugega kot vrbe in jelše na tej strani, da so prve zelene in druge brez listov, nad duplino pa sama hoja in bor. Sklenil sem, da zasledujem pojav, ki je vzbudil mojo pozornost in zanimanje, in da dupline ne izpustim izpred oči. In res, kolikorkrat sem prišel, nisem prišel zaman: listja, ločja, trave in mahu je bilo vedno več v duplini. Tudi sedaj že dobro zaznavna stezica je bila na pošev izpeljana na višino. Vedel sem, da si nekdo pripravlja gnezdo. Da si pripravlja vidra otročjo posteljo, na to bi ne mislil niti ne v sanjah.

Četudi ni bil kraj posebno lehko pristopen in ni ležal baš ob cesarski cesti, pa o kakem v resnici samotnem, skritem, varnem prostoru ni moglo biti govora, zlasti ne tedaj, ko so bile vrbe brez listov. V salonskih čižmih si se v normalnih razmerah lehko približal skrivališču na 60—50 korakov, in če si imel dobre oči, si odtod lehko zagledal vidro ali saj nekaj živega v kotanji. Kdor pa bi hotel prodreti do gradiča, tega vendar nekaj stopinj po močvirju, malo boja z robidovjem, srobotom, šibovjem in trsjem, kakor 4 metre širok potok ne bo oviralo, da dospe do svojega cilja, neglede na to, da na 50 korakov tudi lehko z uspehom streljaš.

Kdorkoli si že, odkrito povem, v kalkulu sem imel kako povodno ptico, podlasice sem imel že za bolj premetene in tudi je bilo za nje gnezdo preveliko in preodprto, torej kdorkoli si že, mamica, slabo si si izbrala! Da bi pa prebredel potok in skušal ugotoviti, kdo si pripravlja stan, zato sem bil prekomoden. Tudi sem si mislil, ptiča itak po sledi ne spoznaš, in če je raca, kaj se boš trudil, to se ne splača. Vendar sem prihodnjič vzel svoj trieder seboj, bilo je prve dni majnika, da pregledam natančneje teren in se brez napora proučim, kako izgleda stvar iz bližine.

Že na tristo korakov, pri prvi jasi, ki mi je na poti nudila prost razgled proti ilnati pečini, uredim rešpetlin in ga brzo nastavim. In kaj se je tedaj odkrilo mojim strmečim očem? V duplini je ležalo nekaj rjavega in gibalo ali lezlo ali se pretezalo sem in tja? ... Zajec? Vraga, saj ni tako rjavih zajcev. Pes, brez nog? Maček? Kaj naj bo drugega, temen, v ilovici nekoliko po-

valjan, napol posušen maček! Dragi muc, zmoli očenaš, za se in svoj zarod, saj sem rekel, da si si slabo izbral. Ta vrag, kaj mu pade v glavo, najmanj 500 korakov od prve bajte v stran si gre delat svoj kot! In kar sredi lova. Bog ve koliko škode mi je že napravila kanalja, bržčas napol, če ne čisto podivjana! Plačilni dan je prišel... Toda, kaj je to?...

Krukurhukhu - khu - khu! se prav tedaj trikrat oglasi iz bližnjega smrekovega vrha. Žival v globočini se je zganila in pomolila glavo iz sence ter prihuljeno motrila okolico, bodisi, da jo je iznenadil vabečega goloba pomladanski klic, ali da se je kakorkoli vznemirila. A kaj za vraga je vendar to? si mislim, ustavljam kukalo na očeh, dihur, kuna? kaj - li? Skoro bi zavriskal od veselja, ko mi je končno šinilo spoznanje po možganih, kaj imam pred sabo. Vidro, vidro z mladiči! Teh na to daljavo sicer nisem mogel razločiti, a ni bilo dvoma, da imam vidrino gnezdo pred steklom. Od presenečenja in radosti mi je začelo srce tako močno utripati, da ga je moral slišati prav sv. Valentin na Limbarski gori, sv. Mohor nad Rožkom mi je pa naravnost zbadljivo pomežiknil z linami svojega zastavnega stolpiča. Obenem mi je očitala (jugoslovansko reci in piši: »predbacivala«) vest, zakaj v svoji neverjetni lenobi in lahkomiselnosti nisem prebredel vode, preiskal gnezda, če v svoji brezmejni kratkovidnosti, (»neumnosti« sem celó zamolčal, saj je šlo vendar za mene samega!) nisem takoj uganil, da od vsega začetka ni nobena žival mogla prihajati v kalkul nego vidra! Lehko bi si dal ondi tekom zadnjih dveh tednov postaviti iz starih desk kolibico, ali si vsaj iz vej napravil šotor, ali karkoli... Ampak tako? V nos bi se ugriznil, s peto se udaril po čelu! ...Pa falabogu! da ni naša vest taka, da bi samo tožila in obremenjevala in tlačila, kakor kak državni pravdnik, ki samo vedno eno ter isto lajna, gode, goni in goni! Naša vest se ravna po predpisih za državne pravdnike in jih tudi izpolnjuje mesto njih. Ona vse lepo odmeri, preceni, odtehta, in ko je zbrala ves dokazilni materijal, situacijo presodi, in — odstopi od tožbe. Prva je takozvana črna, ta pa, ki se je prelevila iž nje, pa bela vest. Vest je torej izpremememb, napredka, poboljšanja in razvoja zmožna, in prosim, ali ste kdaj kaj takega čuli o kakem državnem pravdniku, he, he? V kameneni dobi so ti gospodje, kakor izpričujejo izkopanine, bili že na sedanji dozoreli nižini in so jo srečno vzdržali preko faraonov, Hammurabija in drugih takih prefrigancev do današnjega dne.

Dobro sem jim povedal, kaj ne, državnim pravdnikom? Zakaj pa ne napredujejo, zakaj so pa vedno enako krvoločni in grozoviti kakor vidra? Pa vidra, vsaj mlada se da ukrotiti, kakor bomo

čuli pozneje, državni pravdnik pa nikoli ne, menda, ker mladih državnih pravdnikov sploh ni, ali če so kdaj bili mladi, pozabijo svojo mladost, kakor še rajše, da imajo nesrečnika, vedno nesrečnika pred seboj, in da stoji napisano: »Ne sodite, da ne obsodijo vas!« Na te zlate besede pa se je spomnila tudi moja vest, postala bela in rekla: »Če bi bil ti tukaj ulico gradil, ali misliš, da bi te vidra čakala?« In tako sem izšel zmagovito iz svojih duševnih bojev, obrisal si pot raz čelo, in pričel razmišljevati, kaj naj storim.

»K njej, k Vidroslavi!« mi je velelo srce, »saj nekoliko bližje!« Vesela nada mi je preplavljala dušo, ki mi je pa, žal, ostala neizpolnjena, da vendar enkrat pridem do zaželjenih mladičev. »Kak teden dni dotlej, da dobro izpregledajo, jih pustim, potem ustrelim starko, mladiče pobašem, ... morda štirinajst dni, če ne bo predolgo ... Če prezgodaj, ni prav, če prepozno, ni prav« — tako govorim pri sebi. Toda sedaj naprej! Vedel sem, da se lehko približam na 150 korakov zanesljivo neopažen; potem seveda bo huda! Gaziti bo vodo, morda plaziti se po trebuhu ... Pa brez truda ni kruha, ne slave, ne mladih vider! Z vzdihom pričnem svoj križev pot. Kakor sem izračunil, do 150 korakov je šlo dobro. Vidroslava se je medtem potegnila zopet v globočino in celo z rešpetlinom se ni niti iz te daljave drugega videlo, kot temnorjava lisa, ki se je v sivini dupline sem pa tje malo premaknila ali vsaj zamigala. Za prihodnjih 50 korakov sem rabil nad uro časa, pa že prvo četrt ure sem bil od znoja in vode, katero sem brodil mestoma do ramen, premočen, da je curljalo in teklo z mene, poleg tega blaten in umazan, kakor bi ušel iz strelskega jarka, samo uši nisem nalezel pri tem plavanju in počepanju po lužah, močvirju, potoku in pri tem plezanju med to stokrat prokleto srobotovino in ostalo ožjo žlahto. Pa doslej sem imel srečo in za dêbli vrb, stoječimi drugi za drugim v smeri proti duplini, sem imel dovolj prilike, da se skrivam. Odslej naprej je bila stvar bolj zamotana, oziroma, če vidra ni bila gluha in slepa, sploh neizpeljiva. Končno ta vidra vendar ni tako neprevidna, kakor sem mislil spočetka. V bližino se že pride, a neopaženo ne. Res je, v sedanjih razmerah; a če je vse zazelenelo in zaraslo? Da sama lehko stokrat pravočasno pobegne, toda kaj z mladiči?

Pred menoj je stalo v isti meri še kakih pet grmičev vrb in jelš, a nobenega debla več in komaj malo sence nudeč čepečemu človeku. Bila je torej zadnja prilika, da lehko rabim daljnogled. Razločil sem dobro hrbet in glavo starke, a to vznak in nazaj položeno, in dva mladička. »Od tukaj bom streljal, ko pride čas,« se pogovarjam sam s seboj, »seveda šibe in veje bodo močno

motile, strel ne bo čisto siguren, a stvar pojde!« Videl sem dovolj in lehko bi se vrnil, a ne vem, kaj vraga me je gnalo naprej, morda sama zvedavost, koliko daleč da se morem sploh približati. Da ne pojde zlahka sem vedel. »In šel sem boj bojevat brez upa zmage!« Če petelina naskakuješ, zakaj bi pa vidre ne, zalêti se, Janez, pa bo! Rečeno, žuk - žuk - žuk - žuk! prokleta močvara, sezuva mi škornje — storjeno, jaz sem res čepel za grmom, vidra pa pokonci, in preden sem jo dobro zagledal, so me našle njene oči, srdito se bliskajoče... in hrk, hrk, hrk je divje pihala proti meni. »Kaj se boš skrival, sedaj je »itak« (jaz sem že tedaj škilil čez Sotlo, kar je bilo silno nevarno!) prepozno!« si šepnem in se dvignem kvišku iz čepe, kar je moj povodni petelin kvitiral s ponovno jezo in žuganjem.

Vest, ona, znane črne vrste se je zopet nepozvano oglasila: »To imaš od tega, ker ne poznaš nobene mere, ker misliš, da mora tvoja obveljati, saj sem vedela itd. itd.« Tako prepričevalno in vzdržno je regljala ta ljuba vest, tako živo je razvijala svoje refleksivne, retrospektivne in epikritične talente, da se je skoro poosebila, in da sem jo malodane zagledal pred seboj, kako si z nadkriljujočim ironičnim usmevom krog usten skomizgujé z rameni, zavitimi v dolgovesen kimono pravkar polira nohte na tisti roki, ki nosi poleg prstana z drobnim smaragdom, širok, krepek, soliden obroč... Kaj ne da gospoda, vi ste mi priča, da sem ves čas govoril o vesti, samo o vesti, čisto nič drugega, da ne bi morda kdo mislil, da govorim, ali da sem govoril n. pr. o zakonu, o pridigah in drugih takih svetih stvareh, ki bi v izvajanjih ... morda tako ali tako žalil koga čisto proti nameri, kajpada, ali bi kje zadel na kako občutljivo mesto... seveda... samo zato prosim, da to uvažujete, da ne bo kakih nesporazumljenj, ker ljubim, vi me poznate, g. predsednik, vedno odločno, moško, odkrito besedo.

Dobro sem jo izpeljal. Torej tisto vest, tisto črno sorto, je takoj potolkla moja stara prijateljica — (takih prav za prav nimam, recimo ji torej raje... kako?... no, recimo ji tetka), torej naklonjena mi tetka bela vest in je dejala: »Avbe, kaj pa je zdaj, če te je vidra zagledala in prha nate? Ali misliš, da te ne poznam? (bela vest se je za hip izpremenila v črno vest) — ali meniš resno, da sem tako naivna? Ti da bi se z vidro za hrbtom, tudi če bi te ne bila videla, umikal po blatu in vodi nazaj, kakor si se priplazil do sem? To pripoveduj drugemu!« V tem trenutku je bila vest čisto črna, a koj nato se je pobelila, prijazno nasmehnila in dejala: »Kaj boš, kar je, to je! Saj je res, nazaj ne bi več tako hodil. Sedaj je pa tako vseeno, kar naprej jo mahni!«

Dobro so mi dele te besede in rad sem se pokoril glasu te dobrotljive vesti. Mahnil sem jo naravnost brez vsega prikrivanja proti votlini ter se ustavil tik potoka prav pred njo. Starka je hrkala in pihala kot zbesnela proti meni, lazila proti vodi, skakala zopet nazaj, in povem vam, da je bilo treba mnogo samozatajevanja in krepke volje, da obdržim puško na rami, in se radi obetajočega večjega uspeha zadovoljim in odrečem manjšemu. Bila pa je šola, katere sem bil v poznejših letih še stokrat vesel, žalibog, da navadno samo na lovu.

Prihodnji dve noči sem spal slabo, podnevi pa sem imel sicer toliko posla, da nisem utegnil si ogledati svoje zakladnice. Pa šlo bi, čeprav težko, a zopet sem se premagal, ker nisem hotel živali vznemirjati. Ko pa tretje jutro iz prve jase pogledam z binokljem po svojih ljubljenkah, je bilo gnezdo prazno.

Kaj bi vam opisoval, kako mi je bilo pri srcu. V dobri slovenščini sem si dejal: »Gor' si plačal, Janez, pa pošteno! Tako se godi vsem plemenitim norcem,« se je rogal lovski belcebub, ki je še dokaj zlobnejši kot oni, navadni. Pa moj angel varuh, ki je tudi sicer zadovoljen z menoj, me je lepo pobožal in utešil, pohvalil in me peljal pol kilometra ob potoku navzdol, kjer mi je ob trhlem štoru posekanega jagnjeta na malem polotočku sredi suhega trsja in trave pokazal celo rodbinico: starko in tri mladiče.

Starka je hrkala, vreščala in pihala proti meni, kakor da mi skoči vsak trenutek v obraz, ali da se zažene vame. Ko sem se pa približal na kakih 5 korakov, je pljusknila v vodo, plavala neprenehoma krog mene in se drla nad menoj. Mladiči so bili po kakih 25 cm dolgi, dva slabejša, eden je bil krepkejši, vsi pa so bili slepi, sivkastorumeni in malo prikupljivi. Kaj hočem s tako nebogljeno živaljo? Bil sem neprimerno treznejši nego prvi pot — in mirno sem se odločil, da jih prepustim njihovi usodi, pa bodisi, da mi ostanejo ali ne. Ostali mi niso. Kakor prvič, jih je mati prenesla že drugi dan tudi to pot v varnejši kraj — bogvekam, videl jih pa navzlic vsemu iskanju nisem nikoli več.

Ta dogodek sem popisal zato obširneje, ker je v marsikaterem oziru poučen. Prvič sem ž njim ugotovil dejstvo, o katerem nisem sicer nikdar in nikjer niti slišal niti čital, namreč, da vidra svoje mladiče, če se čuti glede njihove varnosti vznemirjena, prenaša ponovno iz kraja v kraj. Drugič je nov dokaz, kako srčno brani zarod, in da bi morda katera izmed njih naravnost napadla lovca. če bi se ji to zdelo potrebno ali kot ratio ultima. Tretjič je to izrazit donesek, kako relativen pojem je znana previdnost, opreznost in plahost vidre. Četrtič pa je položaj gnezda, osobito

v drugem slučaju direkten dokaz za njeno, če govorim s človeškega stališča, lehkomiselno smelost in drznost. Seveda se je čutila vidra ob tistih vodah, kjer jih ni morda 50 in več let nikdo preganjal, in sem jim jaz radi proučevanja njihovega življenja skoro leto dni popolnoma prizanašal, povsem varno. Osamelost kraja preko cele dolge zime, trdnjava, težje pristopna od vseh strani, lega dupline proti južni solnčni strani, vse to se je morda zdelo živali odločilno, da je smatrala izbrano mesto za primerno in dovolj skrito. Smatrati pa je morala prvo motenje miru tudi samo za prehodno, a v naglici morda ni vedela kam z mladiči, in jih je zato mnogo manj začuvane spravila v bližino, kjer se je, četudi morda bolj nezaupljiva, vendar čutila še vedno precej varno in od koder bi morda, če bi ne bilo mojega drugega poseta, prinesla čez nekaj časa mladiče pod rušo zopet nazaj. A po drugi težki izkušnji je vidra do dobra uvidela, da bo najbolje, če se definitivno umakne s pozorišča in se skrije s svojimi potomci, kjer se je ne najde in se je tudi ni našlo več. — Da bi se rodbinici pripetila kaka nesreča, da bi jih kdo polovil ali pomoril, to pač mislim, da je povsem izključeno.

Pripomnim pa še koj pri tej priliki, da je več kot verjetno, da si z gospo mamo nisva bila čisto tuja, in da me je morda celo dobro poznala, kakor bomo videli pozneje.

Seveda pa dovoljuje pravkar »dokazana« lehkomiselnost vsaj te vidre tudi čisto drugo razlago. Preden to podam, naj samo omenim, da so tudi drugod pogosto našli vidro z mladiči v največji, čim nepristopnejši gošči, sredi močvirja, v pečeh nad vodo, in celo vrh vrbe, kot mi je to zatrjeval rajnki Golšajev Jaka, torej vseskozi v nepokritih ali malo pokritih gnezdih in ne v luknjah.

Če se sedaj spomnimo, da ob povodnjih voda tekom par ur preplavi navadno zvečine vse vidrine, ki niso dovolj visoko nad navadno višino reke ali polotoka, ki nima nizkih bregov, da bi jih prestopila in izpremenila ob njih ležeče senožeti in njive v jezero, — če se torej na te odnošaje, ki kaj hitro prisilijo vidro, da se umakne iz svoje hiše in jo odkuri v svet — spomnimo, spoznamo, da bi bilo prav v utrjenih vidrinah postiljati si otroško posteljo in svoj zarod izpostavljati nevarnosti poplave in ž njo združene smrti, lahkomiselno, a da je gnezdenje izven utrdbe, kakor smo ga opisali, povsem smotreno, pravilno in ohratnitvi zaroda prikladno, instinktivno umerjeno ravnanje. V tej luči osvetljena ni vidra nikakor malomarna in malo premišljena, ampak jako modra mati, ki je prisiljena k izberi pač izbrala med dvema manjše zlo.

Skrb za zarod je verjetno izročena izključno samo samici. Gospod soprog se za take bagatele ne briga, ali pa vsaj ni bilo nikoli kaj podobnega čuti o njem. Vprašanje je tudi, če bi boljša zakonska polovica privolila, da bi se v gnezdu uvajalo mesto naturnega materinskega kako sicer moderno, a prav tako dvomljivo pravo.

Vidra je nadvse odlična, da, res vzorna mati, ki neutrudljivo čuje nad svojimi otroci in skrbi zanje neumorno. Ko jih je po večjem dodojila, jim prinaša rib, žab, rakov in drugih povodnih živali in jih polaga pred nje, in ko so že toliko godni, da spremljajo mater tudi v vodo, jim ujame, pretisne in omami ribo ter jo prepusti mladičem, da hlastajo sami v vodi po njej, da jo ujemó pozneje v curku, in da si jo končno sami živo osvojé. Po nekaj mesecih je ljudska šola končana in mladi študent odpuščen na visoko šolo življenja. Mladina se razkropi in usamostali. V tretjem letu pa menijo, da je vidra godna za razmnoževanje. In tako se začne kolo sukati in vrteti znova.

Dočim pravkar ujeta odrasla vidra piha, hrka, sika in grize krog sebe, ljuta kakor stekel satan, pa se vendar primerno hitro vda v svojo usodo, se pomiri in se na nove odnošaje več ali menj navadi, seveda ne da bi se udomačila in postala pristopna. Mladice zgodaj ujete, ali celo v zadnjih mlečnih tednih vzdojene po kaki dojilji (k čemer se da časih pritegniti kako doječo psico ali tudi mačko), ali pa tudi potom sesalne stekleničice vzpitane, pa se popolnoma udomačijo, so krotke kot mačice, jako ljubke, tihe in zveste živalce, ki se s skoro strastno ljubeznijo oklenejo gospodarja, so prijazne napram vsej okolici, in sklepajo trdna in trajna prijateljstva s psi, mački, kunci in drugimi dvoriščnimi sostanovalci. Tudi baje ostanejo take do pozne starosti. Glede zadnjega namreč nisem vzlic vsemu zatrjevanju brez vse skepse, ker vem, da postanejo na starost čmerni, osorni in popadljivi celo nekdaj kot jagnjeta krotki psi, da o mačkah niti ne govorim.

Hranijo od mladega ujete vidre s kruhom in mlekom, a tudi z mesom, prikuhami in semtertja z ribami, kar je pa čisto odveč. Udomačene vidre so pa tudi jako sladkosnede in od sladkega korenja do hrušk, črešenj, sliv in piškotov jim tekne vse. Svojemu krotitelju so prisrčno vdane, ga spremljajo povsodi kamor gre, prihajajo na žvižg, se dajo zdresirati kakor kak kužon, in niso nikoli bolj srečne, kakor, če mu morejo splezati na naročje in se ondi nežiti in laskati.

V Kini, Indiji in vzhodni Aziji vobče dresirajo vidre za ribjo lov, posebno, da gonijo ribičem ribe v mrežo. Dresirati se pa dajo tudi naravnost na posamezne ribe, na kar so jih neredko

navadili lovci tudi pri nas. Ta dresura ni bogve kako težka; le malo potrpljenja, miru, strpnosti in dobrohotnosti je treba dreserju. Jezavi in razburljivi, ali celo surovi ljudje pa itak niso ne za dresuro in sploh ne za občevanje z živaljo, pa naj bo to pes ali konj ali karkoli. Ukrote naj najprvo same sebe, pri čemer jim naj bodo dovoljene tudi najbrezobzirnejše in najbrutalnejše metode. Naj jih le izvajajo temeljito proti sebi! All right!

Začne se dresura kot pri psu-mladičku. Kakor ta, se tudi vidrica igra in prenaša vsakojake stvari, polenčka, cunje, škarpe itd. sem ter tja. Časih priteče tudi k tebi, recimo, s kolčkom v gobčku. Ti živalco pogladiš, pohvališ, vržeš nato kolček par korakov od sebe, pozneje vedno dalje in si ga daš prinesti, izviješ zopet aport izmed zob itd. Če je treba, natakneš učenki mehek ovratnik na vrat, jo deneš na dolgo vrvico, vržeš 15 cm dolg in 3 cm debel kolec v daljino, in če bi ga ne prinesla sama, pomagaš toliko, da skrajšuješ vrvico dotlej, da počasi in lepo pripelješ mladenko k sebi. Pri tem žvižgaš, a rabiš vedno enak žvižg, kakor rabiš tudi vedno isto besedo, n. pr. »aport« ali »prinesi«, ko vržeš kolec od sebe. Navadno se žival igraje temu priuči, če ne, jo deni na skrajšano vrvico, ji potisni kolec med čeljusti, katere zadrži v tem položaju in veli: »aport!« Če žival obdrži kolec, jo pohvali; kadar ji vzameš aport iz ust, rabi zopet vedno iste besede, n. pr. »daj sem!« Za vsak pravilno izvedeni ukaz pobožaj, pohvali in polaskaj učenko. Ko se je navadila na «vzemi!« vzeti kolec v usta, ga položi korak pred njo, in zapovej zopet »vzemi!«, potem ga vrzi pred njo z isto komando itd. itd. Torej: zanesljiv apel mora dobiti žival in zanesljivo mora na povelje aportirati.

Vse to se da doseči igraje, brez kletev, brez kričanja, rohnenja, osobito pa brez udarca, ki je povsem nepotreben in ti žival samo odtuji.

Če je vidra v teh dveh zahtevkih zadovoljiva, je toliko kot dresirana. Če ni vode še vajena, ali če se jo celo boji, jo pelji eventuelno na vrvici do potoka, ga prebredi ž njo, najprvo, kjer je voda samo par centimetrov visoka, potem pa vedno na globočje prelaze in končno v kraje, da splava. Kakor hitro si to dosegel in se vidra počuti v vodi popolnoma dobro, vrzi količek v vodo, najprvo bliže, potem daleč, in si ga daj aportirati.

Ko si dospel s svojo princezinjo do te »formalne stopinje«, daj količu podobo ribe, ali izrezljaj jo iz kake deske čim bolj podobno moreš, a ne prevelike, približno take kot nekdanji kolec. Pozneje jo pobarvaj in poslikaj ribi podobno, vrzi jo v

vodo in si jo daj aportirati. Koj na to preidi k mrtvi ribi, katero zalučaj pred učenko v vodo, in si jo daj prinesti iz nje.

Sedaj vpiši devojko na višjo dekliško šolo, kjer naj se izobrazi do popolnosti. Pravkar ubito, a še malo pojemajočo, utripajočo ribo vrzi v vodo in pošlji žival po njo. Če to enkrat umeje in napravi brezhibno, je dovršen prvi tečaj.

Drugi tečaj se prične, če možno, z nizkim čebričkom vode, v katerem plava par belic. Privedi vidro k čebričku, glej, da zagleda ribe, za katere se bo takoj živahno zanimala, ali celo pričela po njih segati in ukaži ji »aport«. Če ne bi sama skočila med ribe, vzemi eno v roko, pokaži jo vidri in vrži nazaj v škaf z običajnim ukazom, eventuelno če treba prej tudi na zemljo in potem v čebriček. S tem bi bil končan drugi tečaj.

Tretji tečaj otvori ob kakem basenu ali plitvem majhnem ribnjaku, kjer vidi vidra plavajoče in begajoče ribe. Z istimi gestami, n. pr. kazoč s prstom ali z zamahljajem roke, ji veli »aport«, vrzi pri tem med nje kak kamenček in dresura je gotova, če ti vzame vidra ribo in jo prinese iz vode na breg, kar se skoro vedno zgodi. Če ne, si daj prinesti škaf z ribami k ribnjaku, izlij jih čisto ob vodi, tako da se vale in premetavajo proti nji, zakliči »aport« itd.

Od prvih rib je odvisno, ali navadiš vidro na to, da odslej naprej na tvoj poziv ujete ribe na mestu požre, ali ti jih izroči, da jih imaš za kuhinjo. V prvem slučaju ji namreč prepustiš plen v njeno nadaljno uporabo, v drugem ga ji takoj odvzameš iz gobca in spraviš ribo vidri izpred oči. Vidra razume vse to čudovito hitro, tako da se včasih, rekel bi, sama ob sebi zdresira in da po prvih osnovnih naukih v par dneh napravi že maturo celo z odličnim uspehom. Da postane taka pitoma vidra prvovrstna lovka, ki zanesljivo nikdar ne prihaja prazna domov, je umevno. Svojim cenjenim prijateljem sulčarjem nabavo take komptoaristinje najtopleje priporočam!

Če pa vidre v njenih mladih letih na vodo ne navadiš, izgubi pozneje pogosto veselje do nje in se ne zmeni sicer zanjo drugače kot tedaj, kadar je žejna. Poznam slučaj, kjer ni bila udomačeni odrasli vidri nobena stvar bolj neprijetna kot pršna kopelj, in drug slučaj, ko ni bilo take vidre za nobeno ceno spraviti — v vodo.

Kdor namerava stikati za vidrinimi gnezdi, si poišči vodo, kjer je bilo vedno dovolj vider-stalnic, ne trudi se pa tam, kjer se zglasi samo včasih katera pritepenka. Mnogo dobro označenih, svežih sledi skozi vse leto moraš ugotoviti na raznih izstopiščih in vstopiščih, mnogo vedno novih iztrebkov in nagri-

zenih in razgrizenih rib ob njih ali v njihovi bližini. Vedi pa, da se prav tam, kjer je gnezdo, vidra skrbno ogiba puščati kakršnekoli sledi svoje eksistence, bodisi iztrebkov, bodisi ostankov svojih pojedin.

Stari samci, pa tudi samice, kakor je to opazovati pri celi vrsti drugih živali, postanejo sčasoma čmerni, ne ljubijo družbe in samotarijo v jeseni življenja. V ostalem pa je vidra sicer vedno do gotove meje samosvoja, se ne ogiba naravnost druščine, a vendar ne živi skupaj s svojimi sovrstnicami, ampak ob njih. Včasih se spravi več vider na skupen lov, pri čemer druga drugo podpirajo in gonijo ribe v kak kot, jim prestregajo pot na begu ali čopotajo s šapami po vodi in pljuskajo z vso silo z repi po vodi, da se preplašene ribe potaknejo po luknjah in se skrivajo in zalezejo pod ruše, v čim bolj gotov plen svojim preganjalkam. Navadno so pa vse te prijateljske vezi jako rahle in razpadejo takoj po končanem lovu, da se strnejo nanovo prav tako mimogrede pri prihodnjem.

Slučaj kot ta, ki se je baje resnično pripetil, da je četvero vider v past ujeto tovarišico branilo in se pripravljalo, da se zažene v lovca, je gotovo več kot izreden in ostane čisto nerazumljiv, da, naravnost neverjeten, če se ni ujetnica gonila, česar se ni ugotovilo. Podobni slučaji, oziroma taki, da je ob nevesti, ujeti v past, kak kavalir vzdržal do belega dne, se spravil celo na njo, ali se poleg nje dal mirno ustreliti, pa niso osamljeni in so zanesljivo ugotovljeni.

Poleg zaljubljenega ostrega piskanja in srditega besnega hrščanja in vreščanja hrka navadno vidra nekako: girk ali grk, če je lačna ali nekoliko razdražena. Kadar je pa dobre volje in zdovoljna, se pa »smeje« kakor pravijo ribiči, ali bolje: »heheče« ali »hehета«.

Vidri, ki je za ribiča brezdvomno eminentno škodljiva zver — pravijo, da polovi 1—2 kg rib na dan — ki manjše potoke lehko izlovi do zadnjega repa in ribnjake naravnost opustoši in uniči, očitajo kot poseben greh tudi to, da raje lovi plemenite ribe, kakor postrvi, lipane in sulce, kot pa belice. Vprašanje je, če vidri ribje lasnice delajo take preglavice kakor nam; v ostalem je pa glede okusa v splošnem riba — riba, in klinje meso nič manj slastno kot postrvje. V gosposke finese se pa vidra menda ne spušča; zato mislim, da vidra ne dela razlike med klinom in postrvjo. Vem pa, da je slednja dokaj bolj zabita kot relativno presneto prefrigani klin, in da bo mimo vsega pod enakimi pogoji tudi vidri laže ujeti postrv kot klina. Nadalje bivajo šarenice v potokih v večjih množinah kot belice, lov je ondi

lažji kot v velikih rekah, in razmerje med žlahtnimi ribami in ciprinoidi uprav narobe kot v studenčnikih. Tudi iz tega vzroka se odloči vidra za plemenitnice, ker se zanje mora odločiti. Končno v ribnjakih gojé postrvi in karpe, ne pa belic. Jasno je, da vidra ne pojde mimo ribnjakov, kjer ni lov samo lahka, ampak tudi uspešnejša kot kjerkoli drugod — ribogojcem na ljubo. Zato ne verjamem, da bi vidra kaj izbirala med blagom, ki ga mi cenimo, in onim, ki je za nas quantité négligeable. Nasprotno! Med Mednom so pred leti vidre žrle podlesti in platnice, v Savi in v Malošici pa puščale postrvi — v nemar.

Drobne in male ribe, ki jih je ujela, razgrize vidra in poje med plavanjem, pri čemer pomoli glavo nad vodo, tako, da jo mnogokrat lehko vidiš, kako ji visi riba iz gobca. Večje drži med prednjima šapama in jih najraje odtrga in odjé na plečih, pač, ker je ondi največ mesa, in ker je to blizu sredine ribe, ne pa, kakor je vedno slišati in čitati, ker je tam najboljše meso. Kako naj tudi ribo drži? V sredi, in naj gloda rep? Saj ni neumna! Ali za glavo? Sredo pa naj pusti zato, da poreče človek: Pravzaprav je pa vidra le skromna žival! Ne boš!

Spravi se pa vidra nad vse, kar more premagati. Tudi kralju med našimi ribami, ponosnemu sulcu, ne prizanaša, in se loti tudi velikanov težkih skoro tolikih, kakor je ona sama. Pred kakimi dvajsetimi leti sem ujel štiri kile tehtajočega sulca, ki je bil brez repne plavuti in konca, morda v prejšnji noči stoprav odgrizenega, in je kazal na eni stranici vzporedne, brezdvomno od vidrinih kempljev izvirajoče praske in deloma natrgnine. — Na skali sredi vode pod Fužinskim mostom smo videli v tistih letih nekoč ležati glavo in ostanke vsaj šestfuntnega sulca. Pet- do šestfuntnega težkega mrtvega sulca s poprečno potekajočimi, vzporednimi opraskaninami na obeh plateh, in iztrganim defektom na trebuhu sem našel na produ pred Gostincem na Savi; torej z rano, ki odgovarja popolnoma lovni metodi vidre napram velikim ribam, pod katere, če jih je ugotovila, oprezno vznak priplava in se jim zagrize v trebuh.

Sulec, ki svojo sovražnico prav dobro pozna, se skuša kakor druge ribe pred njo oteti z mogočnimi skoki, in to tudi na kopno, kjer pride še zanesljiveje vidri pod zobe. Da pa ta enkrat tak saltomortale pregleda, je čudno; prej je misliti, da jo je prav tedaj kaj preplašilo, morda prav moje cokljanje po prodovini in skalami, kakor sem nekaj sličnega doživel početku majnika leta 1899. Tedaj sem, komaj da se je danilo, že krevsal ob vodi, našel na melini, ki prav gotovo ni bila že več tednov preplavljena za obreznim jezom, nad dva metra daleč od Savinega brega še drge-

tajočega živega, štiri in pol kile težkega, čisto nepokvarjenega sulca, ki prav gotovo ni šel tja rib lovit niti ne hroščev, ampak, ki se je pred par minutami na begu pred vidro zagnal na jez in se potem po grebenu nesrečno skotalil v jarek na drugi strani pod njim. Menda je tedaj prav moje cokljanje po prodovini in po kamenju preplašilo vidro.

Tega sulca sem seveda jaz ujel, dasi na kopnem. Kako, sem zamolčal do danes, ko razstavljam »hors concours«, star, polomljen, izranžiran vagon. Sic transit gloria mundi!

Tako si je pa mislil tudi tisti sulec, ki ga je vidra začopatila in je na skali jemal slovo od življenja. Morda je tudi še pristavil: »Če bi bila pa ti manjša in jaz večji, bi bilo pa narobe.« In kar nič ne dvomim, da bi se sulec-velikan prav nič ne pomišljal, in da bi mlado vidrico, če bi jo slučajno zalotil, prav tako stoično pohrustal kot se to z izpremenjenimi vlogami navadno godi. Življenski boj je morda v vodi še brezobzirnejši nego na kopnem.

Vidre dočakajo starost do 15 let, velika večina, vsaj ujetih, pa ne živi nad 12. leto. Na čem bolehajo in zbog česar umirajo, ne vem povedati; kot povodna žival gotovo mnogo trpe na parasitih. Če jih muči tudi nahod, ker hodijo po mokrem, in trpe na putiki, ker se pogosto izpostavljajo prepihu, ni še čisto ugotovljeno, Vsekakor so kranjske vidre mnenja, da je prepih silno škodljiv, alkohol pa nič.

O sovražnikih, ki bi možno prihajali v poštev, smo že govorili. Njen največji sovražnik, ki ga je praktično uvaževati, je pa edino človek. Da jo preganja po pravici ribič, je umevno; če bo pa lovec hotel utemeljevati škodo, ki jo zver njemu napravlja, bo že moral poseči po nekoliko omahljivih argumentih. In če jo bo hotel v količkaj visoki številki izraziti, najbolje stori, če jo napove v rubeljski veljavi, da se bo saj kaj slišalo.

Radi popolnosti naj še omenim, da so bile in da so še v posameznih državah na uničevanje naše dične roparice razpisane nagrade, in da je lov izvzemši s strelnim orožjem ponekod vsakomur prosto dovoljen. Po mojem pravnem naziranju, ali (da se ne zamerim juristom oziroma vsaj ne lovcem-juristom) bolje rečeno, po mojem pravnem čuvstvovanju, naj bi to veljalo za vse zveri, katerih kot lovne divjačine lovski zakon posebej ne navaja, in za katere lovec tudi ne plačuje nobene odškodnine izven lova stoječim pravno tangiranim interesentom.

Pa prijatelji dragi, nemojte se žaliti, saj nisem poslanec, ki zakone dela ali prenareja. Če bi pa le kandidiral, me pa volite, in tako ostane vse lepo pri starem. Lincoln pa, ki se je bržčas že marsikdaj v grobu preobrnil, naj se pa preobrne še enkrat in

prevali na drugo stran, on in ž njim tista njegova čudna načela.

Pri nas smo, kakor znano, vidrstvo tako uredili, da so vidre od obeh, od lovca in ribiča, pri čemer smo pa pozabili na gospodo, ki lovi brez patenta in si jih prisvoji največ.

Lovec sme vidro preganjati s puško in na vse druge načine; ribič pa, kakor hoče, samo streljati je ne sme. Kdor izmed obeh žival ujame, tistega je. To je torej drugače, kot n. pr. pri divjih racah, katere ribiči, če jih ujemó, tudi vedno vestno izroče gospodom lovcem, ali jim jih morda celo pečene servirajo na krožniku. Seveda sem čul, da je lovec od ribiča prejel zadnjo ujeto raco točno pred tisoč leti.

Hm, da! Videl sem pa že tudi od lovca v zraku ustreljeno ščuko, katero je Dianin gojenec brez večje zadrege enostavno določil za neke čudne vrste raco ali kaj takega. In kdo naj bi mu to zameril, revežu?

Vidro preganjajo največ radi lepega, dragocenega krzna, ki tudi pred vojno za krznarja »ni bilo dosti vredno«, a je zanje končno vendar iz usmiljenja odrinil 8—12 goldinarjev, kar bi odgovarjalo današnji ceni vsaj 2000 kron. Da ima mož pri tem izgubo in da prodaja boe, čepice in mufe samo v svojo škodo, kakor pek žemlje, je jasno. — Evropa pošlje na trg vsako leto baje kakih 30.000 vidrinih kož.

Ribe, raki, polži, školjke itd. so razglašene kot postne jedi menda zato, ker imajo mrzlo kri, in prav tako tudi živali, ki žive od njih, n. pr. vidra. Če so tudi kit, mrož, morski pes in take severne prikazni za petek rezervirane, ne vem. Ampak, če ti ribiči tudi izključno žive od mrzlokrvnih živali, žive vendar od živali in pričakovati bi bilo, da bi moral veljati n. pr. vol, ki živi od trave (ki je prav gotovo še bolj postna kot riba ali polž), tudi kot izrazito postna jed, ki bi se jo smelo jesti saj na kvatre, če že ne na veliki petek. Zakaj odlikujejo uprav vidro na tak izjemen način, mi ni povsem jasno. Prav gotovo pa stoji (in to je bilo morda odločilno), da je, bodisi še tako umetelno pripravljena, vidro jesti — huda pokora.

Seveda se pa dobe tudi vidre, ki so jako okusne, toda dvomljive postne jedi. Takoj boste slišali, kakšne! Dočim je politična svobodomiselnost kvečjemu devetodstotna, navadno pa še manjša, »sem jaz«, pravi moj prijatelj Gašpar Groš, »95 odstotni svobodomislec,« in to s ponosom sam poudarja. No, 5 odstotkov pušča odprtih, za vse slučaje, češ, saj še alkohol nikoli ni 100 odstoten. Ta gospod se je predlanskim zaljubil... recimo (da ne bo zamere ne na desno ne na levo, ne navzgor in ne navzdol) v dekleta iz — negativno svobodomiselne rodbine. Ker je bila par-

tija sicer dobra, niso predznaki igrali posebne vloge. Sicer sta pa oba pogodbenika na tihem kovala načrte in spekulirala, kako spreobrneta... pozneje, sčasom, polagoma... drug drugega. Zaračunala sta se sicer oba, ali danes stoji stvar tako, da je gospod Gašper v teoriji lehko še naprej 95 odstotni svobodomislec, v praksi pa posvečuje prav temeljito zapovedane nedelje in praznike in spoštuje in respektira predpisane poste že zato, ker ne pride kaj mesenega in maščenega na mizo. Zadnji pot enkrat so mu pa kvatre le predolgo trpele; premagala ga je sla, stopil je v šarkutrijo in si dal narezati gnjati, katero si je ob zavzetih kuharičinih pogledih dal doma servirati za večerjo. Skoro je bil pri koncu, ko vstopi vsa zasopla gospa Marta v sobo. En pogled, kratek molk, globok vzdih in grožnje poln vzklik: »Aber Kaspar! ... heute und Schinken!« — »Res je,« odvrne mirno prijatelj, »ampak od vidre!« — »Od kakšne vidre!? To je navadna gnjat! To ti drugemu pravi!« — »Prosim«, odvrne nedolžno gospod Gašpar, »jaz sem pri Mencingerju pokazal na kos in ukazal, naj mi narežejo za 50 kron vidre. Če morda ni bila vidra, kaj morem jaz zato, saj veš, jaz se ne spoznam na meso!«

Take sorte vidra je dobra, verjemite mi, gospoda jasna, čeprav ni morda čisto prava postna jed. Pa po moji teoriji bi skoro bila!

Razen kožuhovine in ... recimo — naj bo! — mesa, druge realne koristi navadno vidra ne prinaša. Kvečjemu pripomore kakemu pisarju lovske klase, da zasluži kot honorar par kronic, ko piše o njih. Pa še za to zve fiskus, ki ma povsod oči in ušesa, kjer bi tega ne bilo treba, in razpostavljene svoje zaupnike celo po uredništvih lovskih listov. Potem pa utáji honorar, če moreš! Kot edina rešitev preostane res samo še psevdonim!

Kdor pa ne hiti in ne visi samo ob materialnih dobrinah — za zrelega, modernega lovca in ribiča, predvsem pa za iskrenega ljubitelja narave in njenih bitij, za opazovalca njihovih mnogokrat jako zamotanih, nepojasnjenih, skrivnostnih odnošajev, osobito pa za proučevalca živalskega dušeslovja, za vse te ne pogosto posejane idealiste pa nudi vidra in njeno tajinstveno življenje neizčrpno zakladnico presenečenj, novosti, odkritij, izsledkov, ugotovitkov, kombinacij, vprašanj in problemov in z vsem tem spojenih neprecenljivih prvovrstnih užitkov, ki nam jih more poleg umetnosti in znanosti nuditi edino mati njihova: narava v vsej svoj lepoti in sili!

M. Hanzlovský:

Obris lovskega živaloslovja.

(Dalje.)

Navadna divja raca (Anas boschas L.).

Velika raca živi v gotovem številu tudi v naših vodah kot stalen gost; na zimo pa pridejo v naše kraje s severa v številnejših jatah. Ako čez zimo naše vode ne zamrznejo, se počutijo pri nas prav dobro, ker jim ne primanjkuje hrane. Če pa vode zamrznejo, potem se selijo proti jugu v zalive jadranskega morja.

Dolžina telesa meri 50 cm, preko peruti 90—95 cm, dolžina kljuna 5—6 cm, teža 1—1·25 kg.

Samec ali racman je po glavi in vratu temno-zeleno lesketajoč in nosi krog vratu bel obroč. Plošnat kljun je zelenkasto-rmen. Oko je rjavkasto-rdeče, noge so rdečkasto-rumene, spodnja stran plavalne kožice je pa črne barve. Na perutih nosi lijasto svetlikajočo ploščo s črno preprogo. Prsa so kostanjevo-rjava, po trebuhu pa sivkastobela z rjavkastim senčenjem. Del krog zadnjice je črnikast. Krovna peresa peruti so temnorjava. Racman nosi nad repom po štiri krivčke. Samica ali raca je bolj svetlorjava in manjša kot racman. Raca ima sivo-zelen kljun, rjavo oko in belo progo nad očesom; podbradek je bel. Plošča perutnic igra bolj lijasto kot zeleno barvo. Na prvi pogled se lahko reče, da prevladuje pri raci bolj rjava, pri racmanu pa bolj siva barva.

Raca leti izborno, v hoji je bolj počasna in se ziblje. Če raca počiva na suhem, vtakne glavo za perutnico in stoji na eni nogi. Raca je tudi izborna plavalka in potapljavka. Preden se pa spustijo race v vodo, obkrožijo kraj v svrho rekognosciranja, je-li kraj varen ali ne. Čez poletje žive race v parih, na jesen se pa združijo v številne jate. Čez dan so race najraje na večjih vodah in gredo šele v mraku na pašo v stranske vode in jarke.

Hrano rac tvorijo žabe, polžki, ribice, črvi, razno žito, želod in vodne rastline. V ribnjakih ne vidijo radi rac, ker napravijo na ikrah in zalegi obilo škode. Hrano si išče kakor domača raca, namreč s postavljanjem na glavo in kaže iz vode samo zadnji del.

Racman, ki je izgubil samico, jo na večer na vso moč kliče s svojim ak, ak.

Rastitev raz se prične koncem marca ali začetkom aprila. V tem času se razdeli jata v pare. Samec dela krog race razne plavalne umetnosti. Plemitev se vrši po največ v večernih urah. Raca si napravi iz ostre trave, bičevja in mahu ne posebno umetno gnezdo ob robu vodâ, na močvirjih in drugih pripravnih, skritih prostorih in zleže 8—14 belkastih ali umazano-zelenkastih

jajec. Valenje traja 26—28 dni. Izlegle račice gredo takoj v vodo in so takorekoč že rojeni umetniki v plavanju in skrivanju. Če se pokvari ali uniči prva zalega, vali raca v drugič. Druga zalega pa ni tako številna kot prva.

Največji sovražnik rac je tatinski lovec, ki jo zasleduje s skopcem, zadrgo in mrežo, osobito v času golitve in pa mali nepridipravi, ki pridno iščejo gnezda in pobirajo jajca v svrho izvaljenja po domači raci ali koklji. Med štirinožci so ji zelo nevarne lisice, kune, vidra in vodna podgana, izmed ujed pa kragulj, skobec in sokol.

Krehlja (Anas crecca L.).

Ta vrsta rac gnezdi redko v naših krajih, zato je pa redna spremljevalka velike race na njenih selilnih poletih. Kjer naletimo v zimskem času na veliko divjo raco, lahko sigurno računamo, da pride pred oči tudi lahkokrila mala raca.

Samec ima ozek in črnikast kljun, oko je rjavkasto-rdeče. Glava in vrat sta črno-zeleno in modrikasto lesketajoča, prsa so rjava in posejana s temnejšimi pegami. Ploščica perutnic je spredaj črna, zadaj pa zlatozelena z belim robom. Krovna peresca peruti so rjava, noge so sive. Samica je dokaj manjša kot samec, ima temnorjavo glavo in zgornji del telesa, po trebuhu je belkasta. Ploščica je do polovice črna, polovica pa zelena z belkastim robom.

Izmera: Dolgost telesa 35 cm, premer čez peruti 59 cm, kljun 3·5 cm dolg, teža znaša poprečno 0·30 kg.

Gnezdo si napravi koncem marca ali začetkom aprila, v katerega zleže 6—10 rdečkasto-belih in rjavo pegastih jajec in jih izvali v 20—21 dneh.

Sovražniki so isti kot pri veliki divji raci.

Raglja (Anas strepera L.)

zaide v naše kraje v zimskem času. Samec je mnogo večji od samice ter se razlikujeta tudi po barvi perja. Samec tehta 0·85 do 0·88 kg, je 47 cm dolg in meri čez peruti 85 cm; kljun je 2·5 cm dolg.

Temeljna barva samca je siva. Kljun je črn, oko pa svetlorjavo. Po glavi in zgornjem delu vrata je siv in rjavopegast, spodnji del vrata, prsa in hrbet so pa posejani s črnimi polkrogi. Krovna peresca so rjava in belo obrobljena; ob straneh se izpreminjata bela in črna barva. Rep je črn. Noge so rumenkasto-rdeče, plavalna kožica pa črna.

Samica ima samo 42—45 cm dolgo telo in tehta poprečno ¾ kg. Kljun je rjavkast. Po hrbtu ima temnorjavo perje, po prsih je rdečkasto-rjava in posejana s črnimi pikami. Rep je siv.

Zleže 6—10 rdečkastobelih in rjavo pegastih jajec, katera vali 24—26 dni.

Ostalo kakor pri veliki raci.

Dolgorepka (Anas acuta L.)

je večja kot prej opisana in se približuje v velikosti veliki divji raci. Tehta 1·10 kg, dolgost telesa znaša 48 cm, premer čez peruti pa 91 cm. Samica je manjša kot samec.

Barva samca: Glava je rjava in črnikasto nadahnjena, kljun je ozek in modrikast. Po vratu je rjav s škrlatastim leskom. Na tilniku je belo obrobljena črna pega; vrat je precej dolg in tenek. Ob straneh in po hrbtu je sivkasto počečkan. Spodnji del vratú in trebuh sta belkasta. Ploščica perutnic je rjavkasto-zeleno lesketajoča in je obrobljena zgoraj rumenkasto-rdeče, spodaj pa belo. Rep je klinast in srednja peresa so najdaljša. Perje repa se leščí v črno-zeleni barvi. Noge so sive, plavalna kožica pa črna. Samica ima svetlo-rjasto glavo, ki je posejana s črnimi in rdečkastimi pikicami. Po hrbtu je temno-rjava, rumeno in rdečkasto-rjavo pikasta. Spodnji del telesa je umazano rumen in svetlo-rjavo pegast. Rep je enakomerno prikrojen brez daljših srednjih peres. Perutna ploščica je rumenkasto-rdečkasta.

Žvižglja (Anas penelope L.).

Teža 0·70—0·75 kg. Dolžina telesa 45 cm, preko peruti 85 cm. Samica je približno 5—6 cm krajša od samca. Pri tej vrsti rac se spreminja barva in se o enotni barvi ne more govoriti. Navadno je racman po glavi in vratu rjavo-rdeč in posejan z zeleno lesketajočimi pikami. Na čelu nosi belo pego, oko je rjavo. Kljun je droben in svetlo-modrikast, podbradek je črn, prsa kostanjevo-rjava s sivo nianso; po hrbtu je bel s črnimi marogami prepredžen, po trebuhu in ob straneh je bel, zadnjica je črna. Ploščica na sivo-rjavih perutnicah je temno-zeleno lesketajoča z dvojnim črnim robom. Noge so sive. Rep je koničast in sivo barvan.

Samica je po glavi in vratu rjasta in črno pikčasta; kljun in noge so temno-sive. Po hrbtu je samica rjasto-rjava; tudi perutnice so iste barve in so belo obrobljene. Ploščica je umazano-bela. Na to redko raco naletimo v naših krajih samo pozimi ob preletu.

Raca čopkarica (nyroca fuligula L.).

Dolžina telesa 40 cm, preko peruti 0·68—0·70 cm, teža 0·55 do 0·60 kg. Kljun je svetlo-pepelast, glava, vrat in prsa so črna in se svetijo v lijasto-zelenem lesku. Glava je okrašena s čopom ozkih peres, ki samcu visi navzdol kot perjanica. — Hrbet, peruti

in rep so črno-rjavo broncirani in rjavo pikčasti. Po prsih in stranicah je bel. Na perutih tvori povprečen bel pas črno obrobljeno ploščico. Noge so svinčeno sive in imajo črnikasto plavalno kožico.

Samica se razlikuje od samca po manj živahnih barvah, krajši perjanici in ožji ploščici. Je v naših pokrajinah redek gost v hudih zimah.

(Dalje prih.)

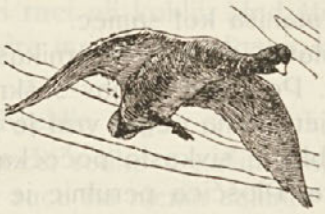

Zvonko Juvančič:

Letošnja strelska tekma.

Slovensko lovsko društvo je tudi letos priredilo pod pokroviteljstvom komandanta Dravske divizijske oblasti polkovnika Mil. A. Vučkovića strelsko tekmo. Tekma je nad vse pričakovanje izvrstno uspela. V prvi vrsti gre za ta uspeh zahvala šarmantnemu komandantu Drav. div. oblasti gosp. Mil. A. Vučkoviću, ki nam je radevolje dal na razpolago strelišče in moštvo ter nas tudi v vseh ozirih najkrepkeje podpiral. Enako gre hvala g. velikemu županu dr. Lukanu, ki nas je osebno posetil ter tudi v vsakem oziru moralno podpiral. Ne smemo pri tej priliki pozabiti tudi viteškega g. načelnika gen. štaba Drav. div. oblasti gosp. podpolkovnika Aleks. Stojanovića, ki nam je šel posebno na roko pri vojaški tekmi, kakor tudi gospodu podpolkovniku Kostiću, komandantu baona 40. pp. »Triglavskega«, ki je vodil vojaško tekmo ter tudi v vsakem oziru pripomogel, da je vojaška tekma tako izvrstno uspela. Bodi pa tudi izrečena zahvala vsem zavodom in tvrdkam, ki so nas podprle z lepimi darili.

Ob 8. uri je že vladalo na strelišču veselo življenje. Vojaki 40. pp. Triglavskega, 39. pp., aero-eskadrile, topničarji in drugi so v strnjenih vrstah prikorakali na strelišče; veselje jim je v očeh žarilo ter je vsakdo odšel na nakazano mesto, tu pa začel pregledovati puško. Tu pa tam je kdo pomeril na tarčo, ki so bile že postavljene. Točno pet minut pred deveto se je pripeljal divizijonar gosp. polkovnik Vučković s štabom in nekaj kasneje gosp. veliki župan dr. Lukan. Podpolkovnik Kostić je dal gosp. divizijonarju raport, nakar je bil gosp. divizijonar kakor tudi dr. Lukan pozdravljen od odbornikov Slov. lov. društva, ter nato odpeljan

v zgornje prostore strelišča. Po vojaškem pozdravu vojakov je gospod divizijonar oddal prvi strel kot znak za pričetek tekme. Na dano znamenje so vojaki v najlepšem redu šli na svoja stojišča. Dan ni bil baš najugodnejši za tekmo. Nočni dež je napojil zemljo in pod vročimi solčnimi žarki je zemlja izpuhtevala tako, da so se tarče videle, kakor da bi bile zavite v lahko meglo. Tudi dnevni položaj, katerega smo pred deveto uro ustrelili, ni bil povoljen; bil je tako visok, da je moral vojak meriti na dolnji konec tarče, če je hotel zadeti sredino, in vendar so bili letos rezultati, ki so lanske za celih 100 odstotkov prekašali. Ves čas, kar se je vršila tekma, se položaj ni spremenil in solnce, ki je vojakom svetilo v obraz, ni bilo najugodnejše. To pa ni oviralo gosp. častnikov, ki so začeli takoj tekmovati, kakor tudi ne vojakov. Strel za strelom je padal, zvonci so zvonili in vse je z največjo radovednostjo gledalo na tarče, kjer so se začele kazati številke, tu velike, tam majhne, pa tudi mahanje z lopatico se je videlo, kakršen pač je bil strelec; pisarji pa so pridno pisali rezultate in čas, v katerem so se oddali streli. Tako je šlo v najlepšem redu do enajstih; ko so vsi dovršili, smo začeli seštevati rezultate in takoj sem videl, da so letošnji rezultati za okrog 100 odstotkov prekašali lanske. Radovedno so me vojaki obkolili in če sem koga poklical imenoma, si je vesel mel roke. Borba, kakor se je videlo, je bila huda in vse kaže, da smo lahko ponosni na našo vojsko, kjer je višina izobrazbe v streljanhju na zelo visoki stopinji. Letošnji zmagovalec v vojaški tekmi si je priboril 1390 točk, a lanski je dosegel le 710 točk, torej skoraj še enkrat več, poleg tega je prekosilo lanskega zmagovalca še 16 drugih. Tekme se je udeležilo 164 tekmovalcev, lani 121. Tu moram ,pripomniti, da je bilo med tekmovalci večidel letošnjih rekrutov, ki so šele prvič streljali. Videl in vodil sem že mnogo strelskih tekem, ali kar se tiče preciznega in brzega streljanja, je pač ta na prvem mestu, ker zelo težko je v eni minuti oddati pet strelov, ki so dobro merjeni; navadno se na 1 minuto zahteva, da se odda 1 dobro merjen strel.

Darila so dobili sledeči gg. tekmovalci (v oklepajih so lanski uspehi):

Častno priznanico vojaškega mojstrskega strelca Slovenije, 1. darilo Dravske divizijske oblasti in 1. darilo Slov. lovskega društva g. Milko Vizjak, poručnik 40. pp. Triglavskega s 1390 točkami (710); 2. darilo nared. Šunko 1330 (700), 3. kpt. Kneževič 1320 (690), 4. red. Karač 1260 (650), 5. nared. Premk 1180 (620), 6. red. Torlica 1170 (590), 7. gosp. Milač Rud. 1070 (580), 8. nared. Jelen 980 (560), 9. nared. Zidarič 940 (560), 10. red. Modrić 940

(550), 11. podnared. Pejić 890 (540), 12. gosp. Sterlekar Milan 860 (520), 13. red. aero-eskad. Ramšak 850 (520), 14. red. aero-eskad. Klipa 810 (510), 15. red. aero-eskad. Ivačič 750 (500), 16. nared. Demšar 720 (500), 17. red. Ljubač 690 (500), 18. red. Markovič 690 (500), 19. nared. Zornik 680 (490), 20. red. Miloradovič 640 (490), 21. red. Turić 630 (490), 22. red. Colić 630 (480), 23. nared. Karavanja 610, 24. nared. Lazić 610, 25. red. Brajković 600, 26. red. Cvitković 590, 27. red. Milošević 540, 28. nared. Lobnik 520, 29. gosp. Žolgar Franjo 510, 30. nared. Kuhar 500.

Mladinska tekma na 25 metrov se je vršila na spodnjem strelišču ter je bila dobro obiskana, vendar pa ne tako, kakor je bilo pričakovati. Zahvaliti se moram tu gospodu Fr. Sevčiku, puškarju v Ljubljani, ki je omogočil skoraj vsem tekmovalcem udeležitev tekme s tem, da je dal brezplačno dve izvrstno pristreljeni puški (sistem Mauserlin 6 mm) na razpolago. S tema izvrstnima puškama so bili skoraj vsi dobitki priborjeni. Tekmovalcev je bilo letos 35, lani 37. Streljalo se je vobče prav dobro in napredek je viden. Prvi, ki je dobil letos prvo darilo, sicer ni prekosil lanskega zmagovalca v številu točk, vendar pa so ostali zmagovalci prekosili vse lanske. Tekme se je udeležilo letos tudi ljubljansko društvo skavtov, za katere je bilo šele na strelišču določeno posebno darilo (Flaubert puška 6 mm — darilo gosp. Fr. Sevčika). Pripomnil bi, da skavti do sedaj povečini sploh še niso streljali in vendar so imeli zelo lepe uspehe.

Darila so dobili sledeči mladinski tekmovalci:

1. darilo, častno priznanico in naslov mojstrskega mladostrelca Slovenije g. Schuster Erik s 700 točkami;

2. darilo g. Zor Adolf (lanski zmagovalec, ki pa je imel letos smolo, ker mu je en strel ušel) s 620 točkami;

3. darilo g. Smuk Šimenček (komaj dve pedi visok) s 530 točk.;

4. darilo g. Tavčar Boris s 430 točkami in

5. darilo g. Zor Ivan s 420 točkami.

Za skavte je pridobil darilo g. Koblar Karlo s 400 točkami.

Lovsko streljanje na 100 metrov je bilo zelo zanimivo ter nad vse pričakovanje izvrstno. Tekmovalcev je bilo letos 44 (lani 69). Ker je bilo popoldne naravnost idealno vreme za streljanje (lani je žgalo solnce), so bili tudi uspehi tako izvrstni, da so letošnji tekmovalci dosegli okrog dvakrat več kakor lani.

Darila so dobili sledeči gg.: 1. gosp. Golob Ivan, gozdar Jesenice 310 točk (lani 94); 2. gosp. Hočevar Josip 310 točk (83); 3. gosp. Šifrer Albin 270 točk (78); 4. gosp. Javornik Ivan 260 točk (61); 5. gosp. dr. Lovrenčič Ivan 250 točk (61).

Streljanje na »Srnjaka« (100 metrov), je bilo zanimivo, ker se je tu bil boj za prehodno darilo Slov. lovskega društva in čast lovskega strelca Slovenije. Že pred tekmo so se slišali glasovi, da darilo ne sme iz Slovenije, in zato so se postavili na bojišču najboljši strelci Gorenjske, Dolenjske, Ljubljane, Maribora, pa tudi Zagrebčani, ki so lansko leto odnesli darilo, niso izostali, ter so se postavili v lepem številu. Sreča je bila letos mila Ljubljančanom in tako je odnesel letošnje prehodno darilo ter čast mojstrskega lovskega strelca gospod Milan Strlekar z 930 točkami.

Omeniti pa hočem še par drugih izvrstnih strelcev, ki so bili letos kandidatje za to darilo; to so gg. Godnov Josip (Tržič) z 920 točkami, Maurer Andrej (Zagreb) z 900 točkami, Primožič Mihael, Šifrer Albin, Borovnik (Zagreb) in Golob Ivan (Jesenice) vsi z 880 točkami. Iz teh uspehov se vidi, kako ljuta borba se je bila za to darilo.

»Divji lovec« na 60 metrov. Pri tej tekmi so bili letošnji pogoji popolnoma drugačni kakor lani. Prvič se je »Lovec« premikal, drugič je bil čas določen in odmerjen za navadne puške na 50 sekund, za repetirke na 30 sek., za avtomatične puške, pištole in revolverje pa na 10 sekund. Za to tarčo je bilo veliko zanimanje ter so prišli tudi gledalci na svoj račun. Tekmovalcev je bilo 31 (lani 30). Streljali so prav dobro, dasi so bili pogoji trši od lanskih; tudi kar se tiče hitrosti v streljanju, so letošnji strelci veliko presegli lanske tekmovalce. Lansko leto je najboljši strelec oddal 1 strel v 2 ½ sekundah, letos pa je bilo oddanih 10 strelov v 8 sekundah.

Darila so dobili sledeči gospodje:

1. Juvančič Anton (avtomatična pištola) 10 strelov, 770 točk; 2. Potokar Adolf (repetirka) 6 strelov, 600 točk; 3. Senčur Josip (repetirka) 5 strelov, 590 točk; 4. Hočevar Josip (trocevka) 5 strelov, 570 točk; 5. Mišić Janko (repetirka) 6 strelov, 480 točk.

»Bežeči jelen« na 100 metrov. Na progi 23 metrov 4 sekunde viden. Pri tej tarči je bilo največ udeležencev in marsikdo je streljal dvakrat. Tekmovalcev 47. Pogoji so bili težki in vendar so ti tekmovalce še bolj bodrili. Borba je trajala od 4. do 6. ure 30 min., dokler ni zadnji strelec pogodil največjo vsoto dosegljivih točk: 900. Glasni vzkliki so pozdravili rdečo lopatko, ki je naznanila najvišji uspeh.

Darila sta dobila:

1. darilo gosp. Smole z 900, 2. darilo gosp. Potokar Adolf z 800 točkami.

Skupno s Slovenskim lovskim društvom je priredilo tekmo tudi »Društvo ostrostrelcev ljubljanskega glavnega strelišča«, in

sicer je bila ena tarča samo za člane tega društva, na drugo tarčo pa je smel streljati vsak. Streljalo se je prav dobro, posebno člani s svojimi specialnimi puškami.

Darila so dobili sledeči gospodje:

Člani: 1. dr. Kaiser 300 točk; 2. dr. Schweiger 270 točk; 3. Lavter Jos. 260 točk; 4. Sevčik Franc 260 točk; 5. dr. Lovrenčič Ivan 230 točk; 6. Schuster Anton 230 točk; 7. dr. Eberl 210 točk.

Nečlani: 1. ing. Grošelj 290 točk; 2. Golob Ivan, Jesenice 290 točk; 3. Hočevar 270 točk; 4. Maurer And. 270 točk; 5. Galle Karel 270 točk; 6. Potokar Adolf 210 točk; 7. Javornik 210 točk; 8. Borovnik 190 točk.

Vsa darila so bila razdeljena za vojaško in mladinsko tekmo dopoldne, za vse druge tekme pa popoldne po končanem streljanju. —

Če pogledamo celotno udeležbo pri letošnji tekmi, vidimo, da smo tudi v tem oziru napredovali od lanske tekme in sicer:

Tekma dne 6. junija 1922:

mladinska tekma	37	tekmovalcev
vojaška tekma	121	» »
lovska na 100 m	69	» »
»Srnjak« na 100 m	66	» »
»Divji lovec«	30	» »
»Bežeči jelen«	—	» »
tekma ostrostrelcev nečlanov .	—	» »
skupaj leta 1922 . .	223	tekmovalcev

Tekma dne 3. junija 1923:

mladinska tekma	35	tekmovalcev
vojaška tekma	164	» »
lovska na 100 m	44	» »
»Srnjak« na 100 m	66	» »
»Divji lovec«	31	» »
»Bežeči jelen«	47	» »
tekma ostrostrelcev nečlanov .	56	» »
skupaj leta 1923 . .	443	tekmovalcev.

Preden končam, se še zahvaljujem vsem gospodom odbornikom, kakor tudi članom Slov. lovskega društva, ki so mi pomagali pri tekmi, bodisi pri tarčah, bodisi kot voditelji strelnih listin. Posebna hvala gre tudi g. ing. Fr. Tavčarju za postavitev tarče

»Bežeči jelen«. Ravnotako se zahvaljujem upravniku strelišča gospodu Kitki, ki je napravil vse tarče ter me je tudi v vsakem oziru najkrepkeje podpiral, potem g. Fr. Šurk 40. pp., ki je postavil vse straže ter nadziral nakazovalce pri tarčah, kakor tudi vsem vojakom 40. pp., ki so bili na straži, in onim, ki so opravljali tarče. Vsi podoficirji in vojaki 40. pp. so naravnost na zgleden način opravljali svojo težavno službo, za kar jim gre posebna hvala. Vsem tekmovalcem pa najsrčnejša hvala za vzorni red, v katerem so nastopali pri tekmi.

Dr. Janko Ponebšek:

Planinski orel in lov.

Erjavec našteva v »Naših škodljivih živali v podobi in besedi« med živalmi, škodljivimi in sovražnimi naši živini in divjačini na str. 77—80 tudi to vrsto. Po pesniško navdahnjenem popisu hoje na planine in planinskega sveta oriše ptico samo, njeno gnezdo in gnezdišče ter nato stvarno utemelji tedanje splošno veljavno naziranje o škodljivosti te naše krasne planinske ujede. Človek je planinskemu orlu sovražen zato, »ker mu pri domači živini kakor tudi pri divjačini dela veliko kvaro. V zraku ga namreč ni predrznejšega roparja od njega, kajti napada vsako žival, bodisi četveronožca ali ptiča, ako si jo le upa vzdigniti in odnesti. Dober je pes ali maček, kozlič ali jarc (janjček), zajec in srnič, takisto pa tudi lisica in kuna in vsaka ptica. Po planinah se pasoča drobnica nima večjega sovražnika nego je orel. Pazljivo spremlja njegovo oko tudi lovca, ki zasleduje divje koze po planinah. Ako se zadeta žival prekopicne črez kako steno ali strmoglavi v kako brezdno, hitro je orel pri njej, jo razpara in se nažré, preden more lovec do nje. Sploh se mu ne upira niti mrtvečina (mrhovina), ako ni že gnila. Možje, vredni vse vere, tudi pripovedujejo, da včasi obletava lovce, ki so v slepi strasti do lova zašli na opasna (nevarna) mesta, ter je skuša s perutnicami pomesti v prepad. Tudi je dokazana resnica, da je pograbil in odnesel otroka.« Zadnja trditev se nanaša na dogodek, ki se je pripetil v švičarski vasi blizu Chura, in ki ga po Zieglerju in dr. Schinzu pripoveduje Neumann v svoji prvi izdaji. Planinski orel je namreč odnesel izpred hiše dveletnega otroka v bližnje skalovje, kjer se je očetu posrečilo dete rešiti iz orlovih krempljev, vendar je kmalu nato umrlo, ker je bilo strašno zdelano, posebno, ker so bile oči hudo poškodovane. Razjarjeni oče je potem neprestano zasledoval morilca svojega otroka, dokler se mu ni posrečilo ujeti orla za nogo v past, ki jo je bil nastavil lisici. Nesrečni

oče zagrabi v svoji jezi ujeto ptico tako neprevidno, da se je le-ta mogla braniti še z drugo nogo in s kljunom ter je ubogega kmetiča zdelala tako grdo, da je moral poklicati na pomoč može v bližini, ki so nazadnje orla ubili s krepelcem. — Nato pripoveduje Erjavec dogodek o orlu in psu iz leta 1869. v Ratečah blizu Kranjske gore na Gorenjskem.

V zadnjih desetletjih prejšnjega stoletja je bil orel še številnejši in ne da se tajiti, da je delal v loviščih, posebno v bolj kultiviranih deželah, precejšnjo škodo. To je bilo zlasti ob gnezditvi, ko morata starca skrbeti za hrano svojim nenasitnim mladičem, ki jim je prinašata v toliki obilici, da velik del segnije na gnezdu, kar razširja tak smrad, da te odbije, če prideš v bližino.

Pred orljimi kremplji ni varna ne plaha srna, ne brzonoga miška, ne okorna droplja in tudi ne pohlevna snežna jerebica. Spusti se na jelenčka in na srno, na divjega kozlička, na divjega prašička, na jagnje in kozliča, na zajca in kunca, na lisico, jazbeca in mačko. V sili ne zametuje celo marmotice, podgane ali miši. Najljubši so mu pa zajci; sploh da prednost četveronožcem pred pličjem mesom. Obvlada tudi odraslega zajca, ki ga odnese precejšnjo daljo. V jetništvu so mu veverice najljubše. Med ptiči mu dišé posebno gosi, zasleduje in zaloti pa zlasti večje ptice od droplje do divje race, od domače perutnine pa gosi, race, pave, purane in kokoši. Neposredno je škodljiv, ker pazi posebno na sokola selca in mu odvzame plen; če vidimo torej semtertje, da žre včasih kakega goloba, si ga je mogel prisvojiti le na ta način, ker je golob prenagel, da bi ga ujel sam. Mrhovine se loti le v sili in pozimi, sicer se je ne pritakne.

Ribištvu planinski orel ni škodljiv.

O človeških žrtvah ni bilo v zadnjem času nič slišati, razen dogodka v Našicah, ki pa ni popolnoma pojasnjen in menda ne gre na rovaš planinskemu orlu.

Pri teh razmerah je umevno, da ga poljedelec in perutninar na vse mogoče in dopustne načine preganjata ter da ga posebno mi lovci po strani gledamo. Razpisovale so se nagrade onemu, ki bi prinesel njegove kremplje: jemali so mu mladiče, polagali mu strup in govorila je risanica, browning in trocevka svojo usodno besedo. Uporabljala so se sploh vsa sredstva, ki jih more izumiti le človek v svoji brezmejni zaslepljenosti.

In res! Število planinskega orla je jelo opasno padati, ne da bi bilo obenem raslo v enaki meri število lovne divjačine, zato so že skrbeli lovski tatovi, zankarji in vsi, ki so lovci le po imenu, dasiravno imajo redno izgotovljeni orožni list in lovsko karto ter se navdušujejo za lov le v pivnici pri polnem kozarcu.

Planinski orel je dandanes popolnoma iztrebljen v Nemčiji, le omejeno število še jih živi v Bavarskih alpah; redek je po Karpatih, ogrskih ravninah, v Fruški gori, po Krasu, po Bosni in Hercegovini.

Vzporedno s temi izpremembami v naravi je pa korakala in še koraka zakonodaja. V zakonu z dne 17. junija 1870, dež. zak. štev. 20, in z dne 20. julija 1910, dež. zak. štev. 27, za bivšo vojvodino Kranjsko še ni sledu o zaščiti planinskega orla.

Po preobratu se mi je posrečilo prodreti s predlogom (razen sive čaplje), in tako je zagledala beli dan začasna naredba deželne vlade

za Slovenijo v varstvu redkih ali za Slovenijo tipičnih in za znanstvo pomembnih živali in rastlin in o varstvu špilj, z dne 19. februarja 1921, Ur. l štev. 25/64, ki jo je popolnil zakon z dne 28. februarja 1922, Ur. l. štev. 377, ki se glede ptic enako glasi in nanaša tudi na planinskega orla. Izrecno pa opozorim na besedilo § 5. naredbe, odn. zakona, da sme izjeme od prepovedi §§ 1. do 3. dovoliti le v znanstvene in v nikake druge svrhe okrajno politično oblastvo po zaslišanju Muzejskega društva za Slovenijo, in pa na § 9. zakona, da se morajo živali izročiti navedenemu Muzejskemu društvu, to pa zato, ker bo pozneje še govor o teh določbah.

Povod tem vrsticam je dala vloga nekega okrajnega glavarstva — ime je postranska stvar — ki prosi, da bi se smeli streljati planinski orli, ki delajo med divjimi kozlički velikansko škodo. Zamolčati pa ne morem in ne smem, da je isto okrajno glavarstvo predlagalo leto za letom Slovenskemu lovskemu društvu in priporočevalo prošnjo nekega lovskega zakupnika, ki je bil sicer na glasu, da je pravi lovec, da bi se mu dovolilo loviti gamse do konca januarja, češ, da je bilo proti koncu lovne dobe neugodno vreme in zato ni mogel priti na svoj račun.

Najnovejše poizvedbe so dognale, da je eno gnezdo nad Peričnikom, drugo pa v Karavankah. To pa še nikakor ni dokaz, da gnezdita dva para v naših gorah. Znano je namreč, da imajo nekatere ptičje vrste po več gnezd. Če ima mali stržek (troglodytes troglodytes L.), ki mu ponekod tudi kraljiček pravijo, več gnezd za zabavo, za igračo, bo smel vendar planinski orel, ki je kralj nad pticami, za potrebo imeti po več gnezd, ki so včasih drug od drugega zelo oddaljena, da jih porablja izmenoma. Na ta način je par, ki je n. pr. lani gnezdil nad Peričnikom, isti, ki je zasedel letos svoje drugo gnezdo kje v Kamniških planinah. Da pa orlov po naših planinah kar mrgoli, kakor menijo zopet drugi »opazovalci«, tega resno trditi si menda ne bo upal največji fantast. Orlje peruti ne poznajo nobene daljave; izključeno ni, da so prišle ptice, ki so jih videli lovci v Triglavskem pogorju, malo na obisk iz Tirolskih ali celo iz Bavarskih alp. Lahko so bile te ptice morda tudi jastrebi z Balkana, n. pr. kak beloglavi, gyps fulvus Gm., ali pa kak rjavi jastreb, vultur monachus L., ali kak mrhar, neophron percnopterus L. itd. Smo namreč slabi opazovalci in še slabši ornitologi. Še Nemci, ki so v tem oziru vse drugačni strokovnjaki, pridejo včasih v zadrego, kar spričuje nastopni primer. Sredi marca 1895 je bila ustreljena po »Deutsche Jäger-Zeitung«, zv. XXV., str. 160, na Vzhodnem Pruskem neka redka ujeda. v. Hippel, ki je ptico pridobil za svojo zbirko, jo opisuje na rečenem mestu po njenih značilnih znakih in meni, da je slična polutanu med mišarjem in kraguljem. Da jo končno določijo, kateri vrsti pripada, sta se ponovno zglasila k besedi po vrsti odlična nemška ornitologa za ujede: dr. E. Rey in O. Kleinschmidt. Vendar se ni določila vrsta te ustreljene ptice, vsaj v navedenem XXV. zv. in sl. ne. Pa to je za nas postranskega pomena. Pokazati sem le hotel, kako težavno je prav določiti nekatere ptice, če jih ima človek v roki, kaj šele leteče ujede v zraku.

Prezreti ne smemo estetične vrednosti planinskega orla, ki je podoba mogočnosti in oblasti. Kako veličastno se vozi, posebno ob paritvi, pod sinjim nebom, ne da bi mahnil s peroti. Koliko bi pravi lovec

dal, če bi ga imel v svojem lovišču! Planinski orel je pri nas že kaj redek in ponosni bi morali biti na ta naravni spomenik. Lovci bi morali prednjačiti med zaščitniki narave in celo tam s puško mirovati, kjer nas ne sili zakon.

Planinskega orla pa ščiti navedeni zakon, ki dovoli izjemo samo v znanstvene namene. Ti znanstveni nameni se pa nameravajo, kakor slišim, umetno »skonstruirati« in dovoljenje dati. Pred tem nepremišljenim, usodepolnim korakom pa poklicane oblasti javno svarim, ker ni opasnejše stvari, kakor dajati potuho, in posledice bi bile zelo neprijetne!

Dr. Soracenus:

Sanje starega lovca

v noči na 1. junija 1923.

Vsem prijateljem zelene bratovščine kakor tudi zelenoplatničnega »Lovca« je znano, da se s 1. junijem vsakega leta ob sedanjem lovskem zakonu začne lov na srnjaka. Kdor z začetkom lovopusta na kljunače nima na razpolago lovišča z velikim in malim petelinom, ta že navadno komaj čaka, da zasine vendar enkrat tudi jutro 1. junija. Že vso drugo polovico majnika oblazeva vse robove host svojega lovišča, posebno pa travnike, ki so okoli in okoli od gozdov obdani, išče sledove srnjaka na mehkih tleh, na obgrizenih travicah, na skoncanih biljkah travnikov, na odjedenih vejicah nizkega grmičevja, na razkopanem listju ali mahu in na obdrgnjenih steblih ter počaka marsikateri večer do trde noči v lovišču, da bi sam videl, kje izstopa z rožički kronani plemič naših gozdov na večerno pašo, da bi sam slišal, kje in kako se oglaša bevskajoči srnjak, in da sam ugotovi, kateri srnjak je za strel goden in kateri ne. Kdor vseh teh poslov koncem maja ni sam opravljal, marveč jih prepustil svojim paznikom in se potem dne 1. junija pustil od paznika postaviti na stojišče s puško v roki, da ustreli srnjaka, če se slučajno res na travnik prikaže, ta od poezije, lepote in mičnosti srnjakovega lova ni ničesar okusil, ta sploh ni lovec na srnjaka, marveč se mi zdi kot z dekretom opremljeni na morišče poslani mesar in sicer tem večji mesar, čim več srnjakov na leto je z morilno kroglo spravil

s sveta. To ni lov, to je streljanje radi baharije z rožički, ki je mogoča že pri dobrem nagrajanju paznika. Jaz sem bil prejšnje čase še celo tako vnet, da sem koncem majnika dal v nahrbtnik male železne grablje, šel v lovišče, jih tam začasno nataknil in si potem po gozdih trebil stezišče, da ne bi pozneje noga zadela na dračje, ki bi zahrstalo in mi motilo srne. Vseh teh priprav in pohodov pa nisem delal radi tega, da bi pozneje mogel kar največ srnjakov pobiti, marveč samo radi tega, da bi srnjine družine v celoti mogel kar najbolj nemoteno opazovati, ugotoviti število srn in mladičev ter eventuelnih jalovk, predvsem pa, da si preskrbim nepreplačljivi užitek, srne ob nemotenem kretanju v prosti naravi opazovati. — Komur pogled na srno, na njene lepe temnosanjave oči, na elegantno postavo, na fine, elastične, da ne rečem izbrane kretnje, ni umetniški užitek, ta ima v sebi poklic za mesarja ali tudi svinjskega prekupca, ne pa za apostola boginje Diane.

Pri pogledu na srne sem lahko pozabil na gledališče in koncerte, na lepe in grde ženske in še na marsikaj drugega ter sem se zategadelj v lovišču lahko mudil po cele dneve. Malo pa jih je, ki bodo umeli in verjeli, da me je često stalo veliko premagovanja, preden sem se odločil, na kakega srnjaka streljati. Doživel sem namreč slučaj, na kojega mi je spomin še danes po toliko in toliko letih neprijeten.

Bilo je to prva leta mojega lovstva, ko sem ustrelil srnjaka, ki se je pasel s srno. Na strel pade srnjak (dum-dum krogla), srna pa odskoči v goščavo; ko pa vidi, da ji srnjak ne sledi, se vrne previdno stopaje na travnik, gleda na desno, gleda na levo, očividno iščoč srnjaka. Ko ga zapazi na tleh s smrtjo se borečega, odskoči za hip, pa se mu zopet približa, ga poduha, zopet odskoči, pa se vrne zopet k njemu, ga ogleduje s povešeno glavo ter stopica pred njim sem in tja. Ko je izdihnil, stoji še nekaj časa ob njem, kakor stojimo sklonjene glave ob odprtem grobu dragega nam prijatelja; nato pa odide počasi in mirno, oziraje se naokoli, kakor da bi iskala morilca...

Če sem sploh srnjake streljal, storil sem to — bodi odkrito pa v mojo sramoto povedano — samo radi drugih ljudi, ki bi sicer rekli: toliko hodi po lovišču, pa ničesar ne dobi. Tem ljudem pa danes tudi lahko povem, da bi bil mogel najmanj še enkrat toliko srnjakov prinesti domov, če bi bil na vsakega streljal, kar sem jih videl.

Sedaj sem član lovske družbe — na lasten način si danes more lovišče najeti samo kak izvozničar vlakov, kak trgovec ali mesar — ki pa je tako poštena, da ves čas svojega obstoja še

ni dovolila ustreliti nobene srne. Vsled tega je mogoče v našem lovišču tudi ob naših žalostnih lovskih povojnih razmerah tupatam videti srnjaka.

In tako je prišlo, da sem se podal dne 31. maja v lovišče. Prenočeval sem pri svojem lovskem prijatelju Mihu Trčku v Zalogu ob Sori. To vam je kavalir! Poklone vam zna delati, kakor da je dvorni ceremonijar, in govoriti zna, kakor »raztrgan dohtar«, dasi je po svojem poklicu samo dobro situiran kmetič. Njegova gostoljubnost pa ne pozna menda nobenih mej. Z boginjo Diano sta si sicer že par let navzkriž, toda le na videz. Srne kar skačejo čez njegove travnike, in če greva, namreč jaz in Trček, na zalaz, seveda vsak po svoji strani potoka, potem bo gotovo videl na 80 korakov srnjaka, pa ga radi mene ne bo streljal; jaz pa si lahko izbrusim pete do kolen, srnjaka le ne srečam; pa to me niti najmanj ne boli .

Ko sem prišel k Trčku, me je sprejel, da mi je kar mehko postalo okoli srca, in njegova ljubeznjiva in skrbna ženka istotako. Po večerji smo si dopovedovali še vse lovske novice zadnjega časa in pripravili vse potrebno za zgodnji jutranji zalaz, na kar me je Trček peljal v sobo, pripravljeno za lovske goste. Tam sem našel skrbno prirejeno posteljo, se kmalu vlegel in zaspal — — —

Ne vem, koliko časa sem že spal, ko se mi naenkrat zazdi, da se zunaj že dela dan. Obenem zaslišim tef-tef avtomobila, ki zavija, soditi po ropotu, z okrajne ceste na Trčkovo dvorišče. »Hm«, si mislim, »danes si jo pa zaspal in srnjaka seveda tudi zamudil. Skokoma sem iz postelje na tleh, pa nisem še v hlačah, ko se je avtomobil že ustavil in ko potrka nekdo na okno moje sobe: Obenem začujem ženski glas: »Halo, gospod doktor, vstanite; prišli smo za Vami, da Vam sporočimo važne lovske novice in da gremo potem z Vami in z Mihom na lov na srnjaka.« Komaj neha dama govoriti — bila je nekam antično lovsko oblečena mladenka, stara jedva dvajset let, neznanega mi obraza s klasičnimi potezami in z diademom na glavi — že zaslišim od avtomobila krik moških glasov: »No, doktor, danes smo pa zalotili mi Tebe v postelji, ki si nas kot naš vodja lova vedno ošteval, če je kdo vsled predolgega spanja prišel prepozno na shajališče.« Vsled tega klica se ozrem skozi okna po moški družbi, ki še sedi v avtomobilu. Pa koga zapazim tam! Prvi je moj nekdanji, danes že 72 letni mojster in učitelj v lovski praksi, častitljivi lovski Nestor, Karel Friedl, še pred kratkim eden najboljših strelcev vse Gorenjske. Za njim pa sede moji nekdanji lovski družabniki: Luce s Frikom, Costomacho s Treffom, polnolični Maksl, Lenthos s

plemenitim psom, in Štefan s skesanim obrazom. Kot šofer pa posluje moj nekdanji sovodja lova Francl Leskovec, najemnik sosednega lovišča, samozavestno, kakor po navadi se smejoč. S seboj ima psico Bessie II, hčer Rino Altenaua in polsestro slovitega Wach-Willeja; dobil jo je od nekega sodnika, ki je moral v vojno.

»Hej,« si mislim, »to so pa moji nekdanji lovski prijatelji, tovariši iz onih časov, ko je bilo življenje na svetu še lepo, ko nismo lovili radi mesa in dobička, marveč kot pravi in pristni sportniki iz mladostne razposajenosti, ko smo se kosali, kdo bo oddal bolj težaven, pa vendar sigurno smrtonosen strel na zajca ali jerebico, ko smo na zajce, v ležišču zasačene, metali klobuke, da smo jih spravili na noge, potem pa pobirali ustreljene zajce, ne pa morda prestreljene klobuke. Da, da, to je bilo tedaj, ko smo se po končanem lovu tako prisrčno in neprisiljeno zabavali. Naš Nestor je znal duhovito latinščino ne samo gladko govoriti, marveč tudi peti, kakor tega današnje lovske družbe več ne poznajo.

Hitim torej, kar se da, da bi bil z oblačenjem čimprej gotov in sposoben za pozdrav te docela nepričakovane družbe. Ko je zadnji gumb zapet, skočim iz sobe skozi vežo, na ravno, z zeleno travico poraslo Trčkovo dvorišče. Pa kakšno iznenadenje zopet na dvorišču! Sredi dvorišča, tam pod jablano, stoji gori opisana gospodična, za njo pa moji stari prijatelji s puškami na ramah, kakor v vojaški paradi. V rokah gospodične zapazim nekaj zelenega.

Ko se približam tej družbi, jame gospica govoriti: »Gospod doktor, dovolite, da se Vam predstavim: moje ime je Diana, boginja lova. Za 1. junij 1923 Vam mesto srnjaka, ki ste ga tako neslavno zaspali, prinašam številke 25.—30. »Lovca« letnika 1922. V njih najdete razen poročil o sporih v Slov. lov. društvu tudi natiskane Jeanette Cauberôde-jeve »Predloge k novemu lovskemu zakonu«. Ta zvezek »Lovca« je tiskan v naši nebeški tiskarni, lovska sekcija, ki ima toliko sekcijskih šefov, kakor Jugoslavija nepotrebnih ministrov; če bi ne bili tega zvezka v nebesih tiskali, bi itak nikoli ne izšel; sicer je izšel res pol leta prepozno, pa temu so krivi zgolj nadštevilni sekcijski šefi, katerih vsak meni, da je vsaj v šarži sv. Huberta. Jeanette Cauberôde, rodom očividno iz Bretagne ali Normandije, je bil že meseca oktobra 1922 svoje »Predloge« poslal tedanjemu uredniku »Lovca« s prošnjo, da jih sprejme v list z namenom, da se o njih začne javna debata. Urednik pa je očividno mnenja, da razen pravnega odseka, ki obstoja kot sekcija odbora Slov. lov. društva, ni poklican nihče drugi, vmešavati se v pravna lovska vprašanja ter je pustil »Pred-

loge« iti svojo pot. Cauberôde je kot velik idealist bil mnenja, da se v »Lovca« sprejemajo tudi strokovna in lovskopravna vprašanja, a Slovenci ste svoj strokovni lovski list spremenili v naravoslovno, ali bolje rečeno v naravoslovno-beletristično revijo, pisano od ljudi, ki imajo najbrž puško večji del leta na klinu. Za lovske tatove in njihovo lopovsko oskrunjevanje mojega vseširnega svetišča se v »Lovcu« skoraj da ne zmenite, in tudi dokaj Vaših sodnikov se preveč zanaša na svojo sodnijsko neodvisnost, ne da bi se pri tem vsi zavedali, da sme in more res neodvisen biti samo oni, ki je v vseh razmerah, torej tudi o počenjanju divjih lovcev, pravilno in zadostno informiran. Za vprašanje lovskih psov katerekoli priznane pasme pa se tako malo zmenite, da uspeha letošnje mladinske tekme ptičarjev sploh niste objavili. Slovenci, da nimate Čeha Sevčika, menda nameravate še 500 let streljati vedno z istim starim sistemom pihalnikov in loviti najmanj 1000 let vedno z eno in isto nerabno pasmo ščenetov.

Ker pa že 30 let opažam, da se Vi, g. doktor, ves ta čas resno trudite, da bi postali popoln, pravičen in vsestransko strokoven lovec, prinašam z ozirom na urednikovo zamudo Cauberôde-jeve »Predloge« Vam v oceno in razgovor. Kar je Cauberôde v »Predlogih« napisal prenaglenega ali pomanjkljivega (vseh 22 listov je sestavil in napisal v 14 dneh, ne da bi pri tem svoje posle pri konzulatu zanemarjal), sem pri redakciji »Predlogov« popravila. Sedaj Vam prinašamo te »Predloge«, da se o vseh kočljivih vprašanjih lahko takoj z navzočimi, lovsko strokovno naobraženimi prijatelji posvetujete. Prijatelj Luce, ki je odvetnik, lahko takoj oskrbi juridično stilizacijo; prijatelj Štefan, ki ima tudi gledališke talente, bo pa »Predloge« čital na glas, da se lahko, če treba, otvori o vsakem stavku takoj debata. Zato Vam pa za danes zvečer zasiguram najlepšega šesteraka letnika 1923.« —

Po teh besedah izroči boginja zeleni ovitek prijatelju Štefanu, ki začne čitati:

»Lovec«; leto 1922; štev. 25—30.

Uvodni članek:

P r e d l o g i :

k novemu lovskemu zakonu. Spisal Jeanette Cauberôde, redigirala Diana, boginja.

I.

S p l o š n i d e l.

Lov je resen in moralično odgovoren posel, ki pristoja samo telesno in duševno viteškim naravam. Kdor si tudi pri današnjih razmerah ne bi upal samo z lokom, sulico in nožem oborožen,

se podati nad medveda ali tura, ta naj tudi s puško ne hodi nad srne, zajce in jerebice, ki se napadalca ne morejo braniti na noben način. Samo oni, ki ima pogum, se podati v boj proti divji, z dolgimi kremplji in ostrimi zobmi oboroženi zverini, se sme nazivati za lovca, in tudi samo ta ima srce za vse one lovne živali, ki nimajo nobene obrambne priprave. Z zavratno puško iz zasede srne, zajce ali jerebice brezsrčno obstreljavati, ima z lovom toliko sličnega, kakor mesar s sodnikom ali miška z levom.

Tako je od nekdaj bilo in tako naj vekomaj ostane.

Dandanes je zlasti jeseni mnogo preveč »lovcev«; pravih lovcev pa je bilo vedno čuda malo.

Pravi lovci so samo oni, ki Vam umejo razložiti bajnošuštečo godbo temnega gozda in tesnobne zdihljaje med veje in debla potisnjene sapice ali srdito tuljenje ob skalne stene butajočega vetra; oni, ki poznajo govorico prebivalcev senčnega gozda in širne poljane; oni, ki umeje čitati besede, tiskane ali pisane v mehka tla, ki vam razložijo klinopise v travi in hieroglife na grmičevju in drevju, ki se ne bojijo ne vročine ne mraza, ne snega, ne dežja, ne ostrih krempljev, ne deročih zob; predvsem pa oni, ki imajo tudi kaj srca z ubogo, od nikogar branjeno divjačino.

Kdor hoče postati pravi lovec, naj si najprej omisli toliko in takih pušk, kolikor in kakršne so za pravično izvrševanje lova po današnjem pojmovanju potrebne; naj se potem uri in vadi v streljanju s kroglo in zdrobom najprej na stoječo, potem pa na premikajočo se tarčo. Ko ima vsaj povoljne uspehe na premikajočo se tarčo, naj si nabavi psa, ki bo lovčeve neizogibne napake popravljal na ta način, da obstreljeno divjačino zna poiskati tudi na kilometer daleč, če treba, jo hitro zamoriti in jo potem lovcu prinesti ali vsaj pokazati, kje je obležal srnjak. Šele po teh strokovnih pripravah naj se dotični poda s puško in psom v kraljestvo Diane in tam pred izvoljenimi brati dokaže, da ima oko in roko, pogum in srce za lov.

Kdor nima toliko premoženja, da bi si nabavil vse lovske potrebščine v polnem obsegu, in da ne more vzdrževati vsaj enega psa aporterja — pa makar mu ta pes vse leto reši samo enega obstreljenega zajca — temu kličem: Roke stran od lova! Tak človek naj se loti turistike ali kakega drugega cenega sporta, še bolje pa, če se loti poštenega obrta. Lov ni brezsrčna zabava za berače, mesarje ali mrharje, marveč resen posel za resnične tudi duševno fino čuteče kavalirje s pravo srčno naobrazbo.

Za čevljarja se je treba učiti tri leta, istotako za mesarja; samo večina slovenskih poslancev, skoraj vsi kandidati za za-

krament sv. zakona in skoraj vsi kandidati za zeleno bratovščino lovcev so trdno prepričani, da se za vse te poklice ni treba nič pripravljati in ničesar učiti. Osobito je splošno razširjeno mnenje, da za lovca zadostuje nabava orožnega lista, lovske karte, zmerne trocevke za zdrob, zelenega klobuka z gamzovo brado in sportnih hlač z breskovo-rdečimi gamašami. Tak lovski kandidat ne pozna ne vesti ne odgovornosti; ne za eno, ne za drugo ni bil vzgojen in se tudi sam ni primerno vzgajal. V svoji zavratni podlosti, združeni s primerno porcijo strahopetnosti, se zaveda, samo tega, da ga uboga obstreljena žival za povzročene ji bolečine ne more staviti na odgovor, vsled česar ima pogum, spraviti se iz zasede z zavratno-morilno puško nad take sirotke, kakor so srne, zajci, jerebice itd., ki se ne morejo braniti napadalca in morilca. Tak človek se ne sme čuditi, če ga pošten vodja lova kedaj temeljito nahruli, in se tudi ne sme čuditi, če me ob njegovem prihodu na zbirališče tako v roke zebe, da jih ne potegnem iz hlačnega žepa — ker si pač mislim, da je tak človek hijena, ki stika za mrhovino.

Lov je nekaj globokega in širokega, nekaj duševno in telesno kulturnega, da more prave lovce, ali kakor Nemec pravi »Jagdherren«, vzgajati samo rodbinska tradicija in da so vsi drugi takozvani lovci samo bolj ali manj smešne figure Don Quixota in Sancho Pansa ali pa zaničevanja vredni mrharji. Pri Slovencih se takemu pojavu ni čuditi; že dr. Tavčar piše nekje, da so današnji Slovenci samo potomci hlapcev in dekel in da je vse drugo, kar je bilo boljšega, ubila protireformacija Ferdinanda »Katoliškega« in pa — turški vpadi. Vsi majhni ljudje pa pričakujejo rešitve od socializma, ker še niso tako visoko naobraženi, da bi vedeli, da rešitev, in sicer politično, kulturno in gospodarsko more prinesti samo pridnost in delavnost in od staršev podedovani, za praktično življenje porabni talenti...«

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Prijatelj Štefan naenkrat umolkne, jaz pa zaslišim izza vogla Trčkove hiše dva z razbijanjem po plankah združena glasova, ki se kar kosata v že svetovnoznanih heksametrih vedno in povsod se ponavljajoče slovenske bezniške Iliade, započenjajoče se s krilatimi besedami: »Per moj krščen...« sledijo vse cvetke, trope in figure tega prvega speva... »Kdo pa take budalosti za »Lovca« piše? Prokleti...« začne se drugi spev te žalibog često tudi lovske Iliade.

Ko se ozrem po novodošlih, vidim, da sta to vse časti vredna brata rodbine Vojnovičev iz Kozjeka; prvi je po poklicu sobni

slikar, po poslu pa prekupec s teleti in govejo živino, sicer pa jeseni tudi lovec s puško; drugi pa je prvemu enak —

Bum, bum... Zbudim se... Bum, bum... »Gospod doktor, pol treh je! Bum, bum... Vstanite!« Bum, bum... Zavem se, da nekdo trka na vrata moje Trčkove sobe, da me kliče moj lovski prijatelj Trček, ter da še ležim v postelji —.

Vstanem in odprem vrata sobe. Trček vstopi, želi mi dobro jutro, mi nese zajutrek ter pravi, da se obeta krasen dan — — —

Boginja Diana pa se je bila z obljubo šesteraka temeljito zmotila.

Pa nič za to!

Lovski blagor!

Iz lovskega oprtnika.

Gojimo divje race! Slovenija, pretežno gorata pokrajina, ima le malo povodnih lovnih ptic-gnezdilk. Edino divje race, in sicer: navadna divja raca (anas boschas L.), reglja (anas quequebula L.) in krehlja (anas crecca L.); posebno prve so zastopane v večjem številu. Če gnezdijo še druge vrste in kje, še ni nepobitno dognano. Po zakonu z dne 28. febr. 1922, Ur. l. št. 115/378, velja za navadno divjo raco prepovedani lovski čas od dne 1. marca do vštetega 31. julija, za vse druge divje race pa od dne 16. aprila do vštetega 30. junija. Prepovedana lovna doba navadne divje race je daljša kakor drugih divjih rac in presega to prepovedano lovno dobo za skupno 2½ meseca, ali natančno za 77 dni. Vse navadne divje race, ki se v teh 77 dneh ustrele, veljajo vsled brezbrižnosti, da ne rečem zlobnosti in neznanja naših lovcev, potem pa tudi lovskih in kontrolnih organov, ki dajejo lovcem potuho, za »druge divje race«. Razlika v prepovedanem lovnem času sorodnih in podobnih si lovskih živali je vedno na škodo oni vrsti, ki ima daljšo prepovedano lovsko dobo, torej na škodo oni vrsti, ki jo hoče zakon — pa le na papirju — v zaščito vzeti. Nasvetuje se zakonodajalcu, da določi za vse race isto lovno dobo. — O prezgodnjem začetku lova na divje race se je sicer že veliko govorilo, ali premalo pisalo. Zato naj se oglasi ta ali oni tovariš ter pove svoje mnenje, da se razprava v tej stvari vsaj začne. — Pri tem naj bi se po mojem mnenju posebno upoštevalo, da je pri nas le neznatno število rac gnezdilk in da mladice ob začetku lovne dobe še niso godne.

V glavnem sem pa hotel opozoriti, kako nesmiselno se uničujejo od leta do leta meseca julija na neki večji vodi tik ob italijanski meji mlade, negodne divje race, kakor sem to sam l. 1912 opazoval. Podrobno te morije ne bom popisoval, ker nočem biti kriv javnega pohujšanja in ker se mi srce krči, kadar se spomnim teh groznih prizorov. Da imenuje sicer odlični Steinberg na str. 51 svoje knjige ta »lov s krepelci« zabavo (Ergötzlichkeit) in ga potem na tab. VI. v podobi ovekoveči, se ni čuditi, če upoštevamo tedanje nazore o lovu, čudim se pa, da se ni našel toliko let nihče, ki bi bil opozoril merodajne kroge na ta kulturni škandal. Koliko narodnega premoženja se je v teku stoletij na ta zverinski način pokončalo!

Zdaj ima ta vodni lov v zakupu mož odločnega nastopa, ki ga poznam kot pravega lovca in ki mi je dal besedo, da se bo za stvar zavzel. Njega tu javno rotim, da začne boj proti tej večstoletni razvadi, kar mu bo uspelo tem

lažje, ker mu bo šlo na roko vse pošteno prebivalstvo in ker mu mora priskočiti na pomoč tudi politična oblast. Take ukoreninjene grde razvade se seveda ne dado zatreti na mah, ali začeti se mora, ker je prišel čas!

Obnovitev lovskih kart. Veljavnost lovskih kart poteče koncem meseca julija 1923. Ker je po zakonu z dne 9. februarja 1922. (Ur. l. štev. 419) za lovske karte vpeljati zopet koled. leto, kakor smo ga imeli pred objavo začasnega zakona o državni trošarini, taksah in pristojbinah z dne 27. junija 1921. (Ur. l. štev. 259), bi bilo treba za dobo 5 mesecev, to je od 1. avgusta do 31. decembra 1923 izdati nove lovske karte. Da pa lovcem ne bo treba hoditi po lovske karte za tako kratko dobo in ker so se pri podaljšanju, ki je bilo potrebno v dobi od 1. januarja do 31 julija 1922, pokazali razni nedostatki, bo izdala gozdna direkcija lovske karte za teh 5 mesecev in za prihodnje koledarsko leto obenem; pozneje pa bomo imeli redno koledarsko leto.

Takse v kolkih se bodo po zakonu o državni trošarini, taksah in pristojbinah pobirale za 17 mesecev, v kolikor niso podane izjeme glede oprostitve te takse v celoti ali na polovico. — Pristojbine za lovski zaklad se bodo pobirale kakor doslej, toda z izpremembo, da bo ta pristojbina za vse lovce brez izjeme znašala na leto 15 Din, torej za 17 mesecev 21 Din 25 par. Te pristojbine so se izenačile, da se poenostavi komplicirano zaračunavanje lovskih kart in olajša okrajnim političnim oblastvom poslovanje.

Nove lovske karte, ki se bodo po potrebi izgotavljale že koncem julija t. l. za dobo od 1. avgusta 1923 do 31. decembra 1924, so sledeče:

Državna lovska karta, in sicer:

a) Za vse lastnike in zakupnike lovišč ter njih goste.

Taksa v kolkih znaša:

brez psa 42 Din 50 p (kolki po 20 Din, 20 Din, 2 Din, 50 p); z enim psom 56 Din 70 p (kolki po 50 Din, 5 Din, 1 Din, 50 p, 20 p); z dvema psema 70 Din 85 p (kolki po 50 Din, 20 Din, 50 p, 20 p, 5 p); s tremi ali več psi 85 Din (kolki po 50 Din, 20 Din, 10 Din, 5 Din). Pristojbina za pokrajinski lovski zaklad v gotovini 21 Din 25 p.

b) Za državne gozdarske uslužbence.

Takse v kolkih prosta v smislu min. naredbe z dne 14. febr. 1922, štev. 2523.

Pristojbina za pokrajinski lovski zaklad v gotovini 21 Din 25 p.

Znižana lovska karta, in sicer:

a) Za gojence gozdarskih strokovnih šol. Takse v kolkih na polovico oproščene. Taksa znaša torej, ako lovi gojenec brez psa 21 Din 25 p, s psi pa 28 Din 50 p, oziroma 35 Din 50 p, ozir. 42 Din 50 p.

Pristojbina za pokrajinski lovski zaklad v gotovini 21 Din 25 p.

Ta lovska karta velja le za šolski revir in se bo izdajala samo pri gozdni direkciji v Ljubljani na zahtevo ravnateljstva gozdarske šole (ki je še v Sloveniji nimamo).

b) Za omejeno število zapriseženih lovskih čuvajev.

Takse v kolkih popolnoma prosta.

Pristojbina za pokrajinski lovski zaklad 21 Din 25 p.

V smislu § 2. točka 2 cit. zakona o lovskih kartah izgotavljajo okrajna politična oblastva na zahtevo lastnika ali zakupnika lovišča za lovišča do 500 ha po eno tako karto in za vsakih nadaljnih polnih 500 ha po eno karto. Znižana karta velja le za lovišča, za katera je bila izdana.

Strošek za lovsko karto je isti, ne glede na to, ali se kupi karta začetkom avgusta 1923 ali pozneje med letom 1924. Zato priporočamo, da si vsak nabavi lovsko karto čimprej.

Dnevne karte se ne bodo izdajale. Enako se ne izgotavljajo znižane lovske karte za poljske čuvaje in pastirje.

Opozarja se, da se lovci, ki lovijo brez lovske karte, ne kaznujejo le po

lovskem, temveč tudi po taksnem zakonu. Po slednjem znaša kazen desetkratno neplačano kolkovno takso.

Inž. A. Š.

Mlado medvedko, 80 kg težko, je dne 1. julija t. l. v lovišču »Linte« pri Gornji Brezovici nad Preserjem ustrelil dr Ivo Tavčar. — Ta krogla bi bila pač lahko ostala v risanici!

Čudni lovski nazori. Najdejo se ljudje, kateri imajo sicer vse pogoje dobrih lovcev, ki pa po svojem postopanju ne zaslužijo tega častnega imena. Pretveza, da sosedni lovci, večinoma kmetje, itak vse pobijejo, jim služi v opravičilo, da istotako ubijejo vse do zadnjega repka, češ, kaj bom negoval za druge! Gospodje, ali se vam res zdi to opravičilo dovolj tehtno za tako postopanje? Ali ni ta izgovor le prokleto raztrgan plašč, s katerim si zakrivate lastno nagoto? Mislim, da je baš nasprotno pravilno: Če je sosed, celo kmet, brez zadostnega pojmovanja lovskih vrlin, le mesar, bom skušal v lastnem ali mi poverjenem lovišču tem manj biti mesar — ravno temu sosedu v dober zgled! Izgovor, da je lovišče premajhno za negovalni lov, ako se tudi sosedje ne držijo tega načela, je večinoma jalov. Pripravi si na svojem lovišču solnice, napajališča in krmišča, pusti žival po možnosti v miru in sosed ti jo bo s svojim pokanjem in rogoviljenjem zagnal iz svojega na tvoje. Komaj da imamo prvi junij, že leži prvi srnjak, par dni pozneje drugi, danes pišemo 20 t. m. in leži tudi že tretji! Gre tukaj namreč za slučaj v nekem lovišču ob Mežiški dolini, katerega sosedje so le deloma kmetje, ostanek pa meji na večje zasebno lovišče, kjer se žival načeloma neguje. Imena grešnikov pa z a e n k r a t ne omenjam. — Pride čas ploditve — in kaj naj vzrodi iz očetovstva bornega vilarja ali morda celo špičnika? Seveda le slabotno srnče, katerega zima takoj pobere. Nekaj let in ne sosed, ne ti nimata dlakce več v revirju. Zavist je požrla vse in potem je seveda bolje. — Praviš tudi, da ti sosedovi psi ob času brakad vso srnjad izženejo. Za ta slučaj ti dam dober svet: Ko imaš že čas, da hodiš na lov, ti ga bo tudi dovolj preostajalo, ko napravi sosed brakado. Postavi se na ta dan s tovariši v tvoje lovišče in ubij vse, kar ti pride pred cev in ima — pasjo obliko! Srne se ne lovijo s psi, osobito, če jih že nimaš bogvekaj več v revirju, kar je, žal, danes v naših, pred vojno tako bogato obdarjenih koroških loviščih splošno. A. V.

Možate besede pravega lovca! - Ured.

Dopisovanje s slov. lovskim društvom. Slovensko lovsko društvo prejme vsak dan več dopisov v rešitev. Prav tako! Vidi se, da je zanimanje za društvo vedno večje in da raste zaupanje v odbor. Ker pa marsikateri član želi pojasnila, pa ne priloži nikake znamke, mora vse stroške za odgovor nositi društvo, kar se na leto pri tako številnem članstvu precej pozna v blagajni. Priložite znamko za 1 ali 2 Din ter za papir in pisemski ovitek pa vsaj pol Din v znamkah. Ker je večkrat nemogoče spoznati n a s a m e m p o d p i s u dopisnika, blagovolite napisati č i t l j i v p o d p i s in pa k r a j o z i r. p o š t o o d d a j e. Čim rednejši bodo v tem oziru dopisi, tem hitrejši in točnejši bodo odgovori.

Prošnja. Ravnateljstvo drž. strokovne šole za puškarstvo v Kranju prosi vse lovce in prijatelje lovstva širom naše domovine, da blagovolijo v svrho pouka odstopiti svoje morebitne dvojnice raznih nagačenih ptičev itd., ki visijo gotovo brezpomembno na kakšnem zapuščenem prostoru, strokovni šoli za puškarstvo v Kranju — edini te vrste v naši državi. Odzvalo se je na osebno prošnjo že nekaj gospodov, ki so darovali v ta plemeniti namen šoli par prav lepih izvodov.

Zeleni križ je dobil polovico čistega dobička lovske veselice v Laškem dne 7. februarja t. l., in sicer 860 Din in ne samo 430 Din, kakor je pomotoma povedano na strani 132.

Ribarska mreža.

Častni večer prof. Franketu. Pretekli mesec je priredilo ribarsko društvo častni večer profesorju Franketu o priliki, ko mu je izročilo diplomo častnega članstva. V restavraciji pri Roži so se zbrali vsi odborniki društva, zastopnik pokrajinske uprave, okr. glavar dr Spiller Muys in predsednik slov. lovskega društva dr. Ivan Lovrenčič. Po pozdravnem govoru predsednika univ doc. dr. Ivana Robide se je izpregovorilo še marsikaj zanimivega o delovanju slavljenca v prospeh ribarstva.

Postrvje mladice. Ker se je oglasilo veliko število interesentov za nakup postrvjih mladic, je moralo ribarsko društvo prijave glede števila naročenih mladic primerno skrčiti, da se morejo upoštevati vsi naročniki. Mladic društvo namenoma še ni začelo izdajati, ker onemogočajo neprestane poplave pravilno spuščanje mladic. Ako se jih spusti v naraslo, kalno vodo, ne najdejo zadostne hrane; tudi jih utegne ugrabiti in uničiti narasla voda. Radi tega je bolje, da se z vlaganjem počaka, ko voda nekoliko pade.

Sulec in vidra. Pretekli mesec je prinesel ribič iz Kresniškega revirja sulca, težkega okrog 10 kg, ki je bil popolnoma razpraskan in objeden od vidre.

Ribarski kataster. Ribarski okrajni odbor vodi o vseh vodah bivše Kranjske ribarski kataster, v katerega so vpisane vse vode s pritoki in podatki o ribarstvu (lastnik, zakupnik vode, zakupna doba, zakupnina, revirna taksa, vrsta rib itd.). Ta kataster je bil v velikem neredu, ko je ribarsko društvo pred 2 leti prevzelo posle ribarskega odbora. Sedaj se je posrečilo društvu urediti kataster tako, da so razvidni iz njega vsi podatki, ki se tičejo ribarstva.

Pernice iz razcepkanega bambusa so začeli izdelovati na Dunaju. Izdelujeta jih brata Grasmück, Wolkersbergenstrasse XIII. štev. 1. Dosedaj smo dobivali pernice le iz Anglije, Amerike in Nemčije. Ako gre kdo izmed sportnikov na Dunaj, naj si jih ogleda. Blago je baje dobro in cene niso pretirane.

Letošnja pomlad in sportna ribolov. Neprestano deževje in poplave otežkočajo sportno ribolov. Poplave so uničile skoro gotovo tudi zarod lipanov in sulcev, kar je obžalovati tem bolj, ker je bila to leto sulčja drst izredno dobra. Vsled velikih voda bodo prišli sportniki na svoj račun gotovo šele v poznem poletju ali v jeseni.

Sava od Trbovelj do hrvaške meje ni razdeljena v ribarske okraje. Vzrok je ta, da tvori Sava od Trbovelj naprej mejo med bivšo Kranjsko in Štajersko. Na obeh bregovih veljajo različni ribarska zakoni in predpisi, na obeh bregovih obstajajo različne ribarske pravice. Vse to je v veliko škodo ribarstva. To kaotično stanje moramo obžalovati tem bolj, ker je baš revir okrog Zidanega mosta izvrsten za sulce. Mnogo škoduje ribam sicer onesnaženje vode po premogokopih, vendar je v tem vodovju še dokaj, in sicer prav velikih sulcev. — Ribarsko društvo bo stavilo vladi, čim dobi potrebne podatke, primerne predloge, kako se naj razdeli to vodovje v ribarske revirje. S tem bi prišlo ribarstvo tudi v tem delu Save v red.

Gojenje rakov. V avstrijskem glasilu za ribarstvo (štev. 11, 12) se priporoča ustanovitev zavoda za gojenje rakov. Te misli naj bi se poprijeli tudi mi. Imamo mnogo voda, predvsem nižinskih, ki so ugodne in primerne za rejo rakov. Posledice račje kuge trajajo baje le osem let. Posestniki manjših voda naj bi začeli zopet s poskusi, ali se ne bi zopet obneslo gojiti rake.

Dinamit in ribji tatovi. V zadnjem času se vedno bolj množe tatvine rib z dinamitom. Zlasti mečejo dinamit v kresniškem revirju. Storilci dobijo dinamit očividno iz Trbovelj od sorodnikov ali

znancev-rudarjev. Dva storilca so orožniki že prijeli. O enem se pa govori, da se je ponesrečil pri metanju dinamita. — Vodstvo trboveljske premogokopne družbe prosimo, naj pazi bolj na zalogo dinamita.

Lov z umetno muho. Začela se je zopet sezona za lipane, čeprav slaba, ker so vode še vedno velike radi neprestanega deževja. Opozarjamo športnike tudi letos, naj si nabavijo za lov le orodje, ki ustreza vsem zahtevam pravilnega lova. Ni treba luksusa, pač pa je treba orodja, ki se ne trga in lomi. Ne loviti s starim, preležanim poalom! Ne škodi prav nič, ako poal ni povsem tanek. Boljše je, da rabimo poal, ki je nekoliko debelejši, kakor da se izpostavimo nevarnosti, da se pretrga ali lomi. Največja sramota za športnika je, ako mu odtrga riba trnek. Taka riba žalostno pogine. Rabite le muhe z ušesom, ki jih privežite sproti na poal! Poal je treba zmočiti, preden se rabi, ker je sicer neizogibno, da se lomi in trga. Največjo napako pri lovu pa delajo zlasti začetniki in neizurjeni športniki s tem, da drže pri metanju vrvico s palico vred v roki. Vrvica mora ostati vedno prosta, roka drži le za ročaj pernice. Ribo zapnemo le z zavoro kolesa, ki popolnoma zadostuje, da ribo zadostno in pravilno zapnemo. Zavora seveda ne sme biti pretrda. Zavira naj le toliko, da takoj popusti in zapoje, čim ribo zapnemo. Če je močnejša, se muha odtrga vkljub temu, da vrvice ne pritisnemo k ročaju. Kdor se ravna po teh navodilih, temu ne bo nikolj ušla riba s trnkom v gobcu. Dr. M.

Ribarska društva v Mariboru, Celju, Konjicah itd., kakor tudi vse ribarske klube prosimo, da nas obveščajo stalno o vseh važnejših dogodkih. Poročila naj pošiljajo slov. ribarskemu društvu v Ljubljani ali pa neposredno uredništvu Lovca. Osobito naj poročajo o važnejših sklepih odborovih sej, o izrednih plenih, o drsti, o stanju vališč itd.

MALA OZNANILA.

Prodajem dva **lovačka psa** »Brake« istrijanskog porijekla 3 godina stara, normalne visine, oba bijela, označeni jednakim svijetlo-žutim bojama. Garantiram za potpunu usavršenost kod traženja i gonjenja. Na zahtjev šaljem sliku na uvid. Obratiti se na Z. Balaš, Karlovac.

Za neko lovišče v bližini Ljubljane se išče zanesljiv, trezen **lovec,** oženjen, 30—40 let star, ki mora imeti strokovno znanje o poljskem lovu ter biti dokazano izvrsten dreser in izvežban v lovljenju koristne divjačine z mrežami (fazane, jerebice, zajce). - Družinsko stanovanje je na razpolago. Plača po dogovoru. - Samo lovci, ki imajo dokazano sposobnost, naj pošljejo ponudbe z navedbo o dosedanjem službovanju na: Klub ljubiteljev ptičarjev v roke g. O. Fritsch, trgovec v Ljubljani, Cankarjevo nabrežje 1.

Cenjenim g. **lovcem** ptujskega okraja se s tem vljudno naznanja, da se dobi od sedaj vsa lovska in ostala municija, kakortudi lovske potrebščine sploh — tudi pri domači tvrdki **Anton Brenčič, trgovina z železnino v Ptuju,** katera se v blagohoten nakup najtopleje priporoča.

Dr. Quidam:

O vidrah in tem in onem.

II.

Intermezzo.

Nič posebnega nisem doživel v svojem življenju; potekalo je kot življenje tisoč drugih. Semtertja me je pobožalo, mi prisodilo malo solnca, luči in gorkote, in streslo in posulo vsako prestopno leto tudi kaj cvetja z redkostoječih jablan ob stezi mojih smeri na mojo samosvojo glavo. Še večkrat pa me je zgrabilo z železnimi pestmi, me pošteno premikastilo in mi zrahljalo malo nežno ošabne moje kosti, preden sem spoznal, da sem smet v vetru, droben list, ki ga tirajo in se igrajo ž njim valovi. Nisem se bal tolmunov, iskal sem curkov in slapov nisem obhajal, dà, zaganjal, boril sem se ž njimi v zavesti, da ni moj tilnik menj krepak od tilnika vidre, da moje zobovje ni menj ostro, moj pogum ni menj drzen, moje sile ne menj ugnane in moja volja ne menj odločna od njene. Koliko neizpolnjenih želja, uničenih iluzij, porušenih, v oblake zgrajenih gradov, izsanjanih sanj, brezupnih bojev, koliko težkih zmot, koliko krutih prevar, koliko bridkih razočaranj, koliko prelite srčne krvi!... In vendar! Za vse na svetu jih ne dam teh spominov, ki so danes lepi in krasni, vsi, vsi očiščeni, z zlatom dozorele umirjenosti, tihe pokojnosti in razumevajoče vdajljivosti ožarjeni, pa naj si bodo temni in mrki

kakor deževne jesenske noči moreče sence ali solnčnih majnikovih dni jablanovega cvetja rožnatobeli sneg...

V tiste lepe čase, prijatelji, je tudi uvrstiti več kot desetletno dobo, ki mi jo je naklonila usoda, da sem jo smel preživeti v svobodni naravi, takorekoč pod milim nebom, ves čas v škornjih! Mlad in zdrav, navdušen lovec in trnkar — ves svet je bil moj! Kaj naj mi pomeni dež in vihar, kaj tema in noč, kaj sneg in mraz? »Batirka za teto, flanela za strica, dekleta in polič in lov so za nas!« Tako je slovela tedaj pesem naša. Danes jo pojo drugi, ko v svetli mesečni noči škriplje prožni njihov korak po šumečem snegu in jih pozdravlja ivje v mrzlem blesku z dreves. Ljubico v roki in ljubico v srcu, v krvi pa mladost — lehka je taka pot. Naj bi je ne dohodili nikdar!

Mi smo jo, in tudi ti jo bodo. Tako je življenje. In kar ostane iz tistih dni, ni mnogo. Suha smrečja vejica, vrbin brst, uvenel šopek in kar je ž njimi v zvezi, nezvenljivo, sveže in naše kot nobena druga stvar na svetu... naši spomini.

* * *

Če pohitiš iz Lukovice pod prijaznim Brdom po državni cesti v smeri proti Krašnji, dospeš v kaki pol uri do ponižnega, nekaj metrov visokega grička, ki tvori podaljšek gričevja in hribovja, in se vleče na desni strani ceste tja proti Sinjemu, Negastrnu in Limbarski gori, ter jo krili obenem v spodnjem Črnem grabnu. Z velike ceste krene prav tam preko mostička hribovska vozna pot na griček, kjer stoji skupina bajt, katerim pravijo Trnjavski kurnik. S Trnjave zagledaš pred seboj samotno dolinico spodnje Drtišice, daleč v daljavo proti moravškim hribom raztegnjeno in v ozadju na levo zavito. Neposredno pred teboj pa se dvigujejo Gradiška brda in Vrh, čigar severno - vzhodna, z bukovjem zarastla stran pada strmo v močvirnato kotlino, katero straži na nasprotni strani, tvoreč pravcato zaporo, Trnjavski ostrog. Ta kotlina, v katero se na Grabenškem koncu zoži dolinica Zavica imenovana, tvori nekak ob dveh straneh zaprt trikot z vrzeljo na konici, kjer trčita ostrog in Gradiška stena malodane skupaj, samo toliko veliko in odprto, da se svojih zadnjih sto korakov tik pod Gradiško strmino lazeča prerine lena Drtišica skozi in se koj na koncu ostroga zunaj skalnate vrzeli izlije v potok Radomljo, prihajajočo ob veliki cesti s Krašnje navzdol, tako, da tvori Trnjavski griček ali ostrog med obema potokoma konec dolgega razvodja.

Ker potočnica zastaja, je umevno, da je cela dolina močvirna, pogostim poplavam izročena, in da je kotlina spremenjena v stalno močvirje, ki se nikdar ne izsuši in ki je zbog svojih nezanesljivih,

varljivih tal, ponorov in ponikev, nevidnih razpok, udrtih in mestoma več metrov globokih cistern, deloma skrajno nevarno, v kolikor je sploh pristopno. Na nekatere kraje ne moreš ne z nogo, ne s čolničkom, ne z deskami, in večkrat ne veš ali stojiš še na zemlji ali na samem mahu in bičju ali že na kalužnici, ko se ti vse ziblje in guglje in vahlja pod nogami. Če jo od desnega brega Drtišice, ki je kakih 60 korakov daleč v smeri proti vrzeli še pristopen, a mestoma v širini samo pol metra, potem pa sploh ne več, le pol streljaja proti sredi močvirja ubereš, se pogrezaš že do kolen, na nadaljnje prodiranje pa ni misliti, o čemer se hitro prepričaš, če ponikneš, preden veš kaj in kako na najbolj vabečem mahu do pasu v grezo, iz katerega se samemu izvleči ni lehkota, ker se nimaš nikamor upreti in se ti mahovina krog in krog udira celo pod ploskima rokama. Tudi teh naslad lovsko-ribiškega življenja sem nekaj okusil. Najbolj me je pa izplačalo tedaj, ko sem se hipoma udrl z eno nogo v prej nevidno blatnico in z vso težo života razkrehnen se zagozdil in zapahnil z drugo vprek ruševine. Dasi si nisem noge ne zvil ne zlomil, je bilo bolečin več kot dovolj; a še čutil jih nisem tedaj, ker mi je šlo pošteno za kožo. Z vročo kletvico sem se zahvalil močvirskemu Posejdonu za rešitev in mu v zahvalo daroval škorenj, ki je ostal v luknji. Videli ga nismo nikoli več, kajti komaj da sem izvlekel nogo iz globeli, jo je že zalila črna kalužnica in škorenj ž njim. Če bi pa bil tedaj v luknjo zabredel z obema nogama, ne verjamem, da bi danes še pisal te vrstice.

Na levem bregu Drtišice pada, kakor sem že povedal, strmina Gradiškega vrha naravnost v vodo, ki je mestoma po več metrov globoka. Če jo pa preplavaš, te sprejme na drugi strani opisani preprijazni mah, tako da prideš v slučaju nesreče v resnici iz dežja pod kap.

Zato je treba precejšnjo dozo previdnosti, če se potikaš po tem kotičku sveta, osobito pa pozimi, kjer na strmini drči od vraga in je radi snega na barjavi mnogokrat še bolj ogrožen vsak korak, kot sicer.

Z višine Trnjavskega ostroga prav nad čezenj vodečo potjo imaš najlepši razgled po vsem spodnjem koncu dolinice in osobito popoln pregled po Zavici, ki ti leži pred nogami. Tam je pravo in izbrano mesto za vojskovodja, da preštudira teren, preden se odloči za posamezne taktične poteze.

Kdor pa hoče pregledati kraj v detajlu, mora s svojega opazovališča po poti, ki se kmalu zavije na levo v gozd, kjer kraljujejo na obeh straneh v potok hitečega studenčka v resju in

grmičevju gozdni jerebi, kreniti na stezo, ki pelje poprek čez gorenji del Zavice, in jo nekako loči od ostale drtiške doline, in vodi preko brvi, položene ob vzponu strmine Gradiškega hriba na brda ob Drtišici navzgor.

Med potoki lukoviškega okrožja je bila Rača najbolj polna rib. Mogočne ščuke poleg tropov klinov so se potikale po njem, in tudi kak sulec se je priklatil do pod Sv. Trojice navzgor. Navzlic temu pa ni bilo nikoli ob reki slediti večjega števila vider. Tudi Radomlja, ki ni »od njega dni« slovela radi svojega bogastva na ribah, ni privabila preveč vider v goste, dočim je pa zlasti spodnja Drtišica, ki je bila prav tako prazna kot Radomlja, bila vedno pravcati vidrski revir. Bodisi, da so si ga živali izbrale, ker se je vil skoro neobljuden (samo par žag in mlinov je hruščalo ob njem na dolgi vijugasti poti njegovi skoro od Moravč do izliva) samotno po tihih močvirnatih senožetih med gorami, bodisi, ker se takoj od Trnjave naprej sestane poleg omenjenih potokov še tretji, Mlinski potok, ki prihaja z Zlatopoljskega hribovja in se izliva vanje. Brezdvomno pa je nudil Kurnik, če izvzamemo tistih par kolib na ostrogu, vse in več, kar si more želeti vidrino srce: samoto, zatišje, mir, varnost, nepristopnost kraja, pribeževališč in duplin na izbero, predvsem pa obile hrane. In v Kurniku je mrgolelo rib, posebno pa je bilo klinov in ščuk na cente, pa tudi povodnih ptic ni bilo pogrešati. Kurnik je torej mogel biti in je bil vidram tudi pravi Eldorado.

Rojen vojskovodja sem se tudi jaz spravil najprvo na Trnjavsko višinico, da pregledam vidrski in svoj paradiž. In glejte, sreča mi je bila mila! Med trsjem, ki se je naenkrat pričelo valoviti zibati, švigne temna žival, obstoji za hip, plane z glasnim pljuskom v odprto okno in že je ni bilo. Kje in kako je prišla, prigomazela ali priplavala, mi je nejasno, ali par minut nato jo zagledam daleč proč blizu zatvora, kjer je poskakovala po trsju in se koj nato spustila v vodo in trajno izginila. Takrat mi je še zavalovila kri k srcu in tudi pozneje še mnogokrat, roka je zagrabila puško, in streljal bi bil brž̌čas nanjo, če bi se bila pokazala tamkaj, kjer sem jo zagledal prvič. Da je mnogo predaleč, bi v tistem ognju ne upošteval, še manj se pa zavedal, da je vsaka vidra v tem kraju iz večine izgubljena, celo če ostane mrtva na mestu, ker ne moreš po njo ne ti, in marsikje tudi ne pes.

Do tega prepričanja sem hitro prišel in spoznal, da velja v lukoviški deželi normalno vidre loviti samo v past, streljati pa morda v izrednih prilikah — izjemoma. Vedoč, da mi ne uidejo in jih dobim prej ali slej, sem se odločil, da bom zaenkrat izključno samo proučeval njihovo življenje.

Ker ni vider niti ob Drtišici niti v Zavici nikdo preganjal, so bile tako navajene, da se niso človeka čisto nič bale, četudi so pred njim ostale v gotovi rezervi. Otroci so pri belem dnevu, ko se je sempatje katera prikazala, zagnali huronski vik in krik, mahali z rokami, cepetali z nogami in metáli kamenje s Kurnika v Zavico, seveda ne da bi radi prevelike oddaljenosti katero le mogli oplaziti; vidre se še zmenile niso zanje. Prav tako ludi lovca kot takega niso poznale in niso begale bolj pred njim kot pred Trnjavci in pred kosci ali drvarji, ki so se po opravkih kretali tam okoli.

Še bolj varne so se čutile rano zjutraj in pred solnčnim zahodom, kjer jih je bilo videti v gotovih časih večer na večer po 4, 6 in več skupaj. Valjale so se po mahovju, po trstju, lazile in skakale semtertja, plavale in čopotale po vodi, se preganjale in časih ludi večerjale. Več je pa bilo treba uganiti in skombinirati, kot se je naravnost videlo, ker je trstje zaviralo premnogokrat pogled in so te nemirnice švigale sempatje, se za hip pokazale, zopet zginile, pretekle po par čevljev, pa se zopet poskrile ali se potopile v mlaki.

Kakor že rečeno, je mestoma za moža visoko trstje in bičevje preprečevalo, da bi sledile oči, kakor bi bilo želeti. Pa ludi umazana, rjavkastozelena barva rastlin je dobro prekrivala in zakrivala rjavo krzno živali, posebno ko je dnevna svetloba padala in se umikala večernim sencam, v katerih so živali v mraku popolnoma zginile. Tedaj stoprav se je vzdignilo pravo življenje v kotlini: čopotanja in pljuskanja ni bilo ne konca in kraja, vmes pa si poleti med regljanjem žab, krikom ponirkov in oglašanjem drugih povodnih ptic čul hehet in hrket vider, kakor bi se rogale kleške čarovnice nočnemu vasovalcu. Nisem brez fantazije, toliko pa me seveda ni mogla nikoli prevzeti, da bi me obvladala. Ali kdor je bil kaj bolj dostopen občutju tesnobe v nočni tišini v tej grozljivi okolici, ga ludi ni mogla umiriti pohlevna rdeča lučca, ki je brlela iz kovaške koče vrhu Kurnika v samoto. Čestokrat sem se čudil, da je to čudno nočno življenje v vsej pozabljeni dolinici, posebno pa v Zavici, našlo tako malo odmeva v bajkah in pravljicah. Razen nekontroliranih reminiscenc, da je četa francoskih konjenikov v begu zdrsnila po Gradiški strmini navzdol, se vtopila v Zaviški kotlini s konji in moštvom vred in v njenem blatu in kaluži žalostno poginila; da se je ponesrečilo in storilo bridko smrt par neprevidnih ali prekorajžnih ljudi, nekaj otrok in več kosov živine, nisem ničesar drugega čul o skrivnostih zavratnega močvirja. Nikoli ne, da bi ondi strašilo, da bi se vtopljenci vračali, da plešejo vešče nad

vodami. In vendar plešejo, jaz sam sem jih videl na lastne oči v tihi julijski noči, kar je, da vam povem, prijatelji, velika redkost. Bila je bajna, prava čarobna noč, polna poezije in, če hočete, tudi polna groze. Kdor je doživel tako čudežno noč, razume stoprav v resnici, kako in s kako silo morajo taki doživljaji učinkovati na preprostega človeka, ga vznemiriti, vzgroziti in vzbuditi v njem vero na čarovnice in duhove.

Ker sem videl, da se vidre le bolj drže potoka in bližine strmine, od koder se jim ni bilo zlepa bati presenečenja, ne da bi jim bil kakor že koli zastrt pogled na Kurnikov greben, sem ostavil svojo poveljniško pozicijo, jo mahnil čez brv preko Drtišice in krenil povprečno po strmini navzdolž potoka, vedno kake 2 do 3 metre nad vodo se držeč. Prav prijetna ni bila nikoli ta pot, niti potem ne, ko sem jo kot pravi pijonir zavaroval na vseh koncih in krajih in sebe ž njo. En sam nepreviden korak da ti spolzne, in Hamletova znana meditacija stopi takoj v veljavo, prav posebno pa ponoči, ko je popolnoma izključena vsaka pomoč, pa daj in kriči in se deri, kolikor hočeš, dokler ti blato ne zalije ust in grla, na kar ne bi bilo treba posebno dolgo čakati. Zato me tudi ni prav nič sram povedati, da sem mestoma celo uporabljal vrvi. Ko je bila stezica zgrajena, sem napravil par čakališč, dobro skritih za debli in vejami, a vendar mi nudečih čim boljši razgled. Tudi sedeže sem si zgradil, da se ne utrudim preveč pri stoji; in ko je bilo vse ustvarjeno in sem videl, da je vse dobro in prav, sem otvoril sezijo. Velika tribuna je bila kot se spodobi prav nasproti najbolj odrsanemu, oglajenemu in razvaljenemu izstopišču na oni strani potoka postavljena. Celo vrsto večerov in lepo število ur sem posvetil tej močvirnati areni, kjer so trpele predstave od poznega popoldneva do ranega jutra in časih celo v pozno dopoldne naprej. Seveda vider ni bilo vedno, in če so prišle, si videl komaj begajoče sence, pa bodisi, da je tudi svetila polna luna. Gradiška strmina je vrh tega s svojo proti severu ležečo strmino delala senco in v senci držala tudi dobršen del mojega opazovalnega terena.

Pa navzlic temu ne pozabim tistih lepih večerov, in prav posebno ne tiste e n e tajinstvene poletne noči, polne grozljivega čara in bajnoprelestne lepote!

Še se je od Brškega studenca sem glasil srebrno zvonki jerebov: »Cí-cí, cíceri, cíci, cúi!« in solnce se je poslavljalo po Črnem grabnu, ko sem že čepel na svoji estradi. S prodirjajočim, kovinastoostrim, jedkozvenečim pretrganim piskom se bliskovito spreleti oživljena puščica iz blestečega bakra in zeleno utrinjajoče se svile med gladino in vejami, visečimi nad njo, in vodo-

mec odpiska v daljavo. Tuintam je zaregljala kaka žaba, na visokih smrekah nad Kurnikom zagrohotala kaka vrana, ki se je spravljala spat, in krog bajt na Kurniku so rajali otročaji. Tudi nekaj odraslih se je hladilo po afrikansko vročem dnevu na ostrogu, samo pridni kolar je v svoji koči še nabijal enakomerno obroče na ostružena kolesa. Iz Drtiške dolinice pa je cvričalo nebroj murnov večerno svojo pesem.

V tolmunu pod nogami je leno polzela voda proti zatvori. Droben curek je jezno mrmral ob trmasti korenini, se zaganjal vanjo in svojo jezo stresal na samotnem trsu, ki je poganjal skoro iz srede potoka in se v taktu zibaje umikal in prožil in ponihaval vdajajoč se žuboreči sili napadalca. Ob trsju je kolovratilo nekaj rib, ki so klamoterile in se šarile navzgor in navzdol in se zopet vračale v svoje prejšnje zavičaje. Kakor senca se od nekod iz globočine dvigne mogočen debeloglav klin, dostojanstveno in odvažno postoji nad globeljo, za njim drugi, tretji — vsi tiho, slovesno in oprezno. Tuintam hlastne kaka riba po plavajoči žuželki ali se zažene po mušici nad vodo in cmokne vanjo nazaj.

Iz bližnjega bičevja onstran potoka pokuka črnikasta dolgokraka ptica, pogleduje krog sebe in steče proti bregu, zakrka in zgine med koreninami. Koj nato jo vidim pluti po vodi navzdol prijazno povodno putko. Hladen, ponižen veter popihne po trsju, da se stresajo dolgi suličasti listi in drgečejo, kot bi jih zeblo. In ondi? Kaj je to? Tam daleč v sredi se uklanjajo in upogibajo posamezni šopi, droben ptiček vzleti kvišku iz bičevja in si gre iskat mirnejšega počivališča... Dobro čuješ skakanje in šumenje, in dvakrat zaporedoma čof! čof! po vodi, mlakuža ali v oknih. Brezdvomno, to je vidra! Kaj naj bo drugega? Ali, da bi jo videl, to je popolnoma izključeno. Hrk, rk, rk... gotovo, to je vidra! Hodi amo, da te vidim, ljubica draga. Kh! — kh! kh! slove njen odgovor.

Prvi netopirji prhutajo in križarijo nad zemljo in razkazujejo svoje umetalne polete. Pester nebroj večernih žuželk, hroščičev, komarjev, raznih muh in mušic, metuljčkov in veščic plove, hiti, kroži, brni, drvi, vrvi, frfoče, pleše in miglja pred očmi nad kotlino.

V kočah na Kurniku se je posvetila leščerba, a pod milim nebom je bilo še dosti svetlobe, več kot treba, da bi na 50 korakov ne zamenjal stare babe z lepim dekletom. Toliko luči tudi za vidre še zadostuje, samo ni jih teh zlodejk trmoglavih... Tudi ribe se še za silo razločijo v vodi... kaj vraga! cel trop, jata, čreda... in kako se jim mudi, šviga, švaga — sem! — tja! — ta gneča, ta naval! — Vse to je trajalo trenutek, ko privesla velika belolisasta siva cunja in že dvigne svojo vidrjo glavo, se vzpne

s prednjima šapama na drčavo sedlo izstopišča in se požene s telesom navzgor. Zdi se mi, da sem pričakoval, da si otrese vodo iz kožuha, pa se ni... Voda je curljala ž nje in vendar je bila videti dlaka suha. Plavačica pogleda malo krog sebe, povetriči, povohlja po tleh, obstoji in prisluškuje. Ta vidra je morala biti slepa, da me ni zagledala, in gluha, da ni čula, kako mi udarja razburjeno srce, katero bi na razdaljo 5—7 m vsekakor morala čuti. Pa morala je biti tudi nahodna, sicer bi se bila saj malce zmenila za razhojena tla, kjer sem še pred slabima dvema urama cokljaj, kakor ob vseh ostalih s kopnega dosegljivih izstopiščih, ki so se tukaj vrstila drugo za drugim, ogledujoč prostore in sledi. O kaki sumnjavosti in nezaupljivosti ali izraziteji opreznosti lepe, dorasle živali ni bilo torej moči govoriti.

Ponovno, nemirno povohljavanje po tleh... priprave za potrebne aromatične intimnosti, ki so koj nato sledile. Pri tem je žival neprestano obračala glavo na desno in levo, samo hrbet si je mislila brezpogojno zavarovan s potokom in strmino. Naenkrat pa začne živahnejše povohljavati po zraku, se obrne proti meni, in preden sem vedel kaj in kako, sredi iz svoje trivialne zaposlenosti, kot zalučan kamen trešči v vodo.

Ali me je videla ali samo zaduhala? Pred par trenutki še tako domača, krotka, a sedaj namah tako bojazljiva? Ne verujem, da bi me bila mogla zagledati in spoznati, ali morda je potegnil s strmine vprav vetrič in ji vrgel moj gorki znojni puh v nos, tem bolj jedek, ker je prihajal iz neposredne bližine in torej dokaj bolj zgoščen, nego ga je bila morda vajena sicer. V takih situacijah sem bil doslej saj desetkrat na svojih opazovališčih raznim vidram nasproti in z nekaterimi od njih smo se naravnost poznali in ostali tudi poznejše mesece dobri prijatelji. Le če sem se zganil, je bila pri vseh reakcija enaka: če moči takoj, sicer pa po bičevju in hitro v vodo! Z e n o mladenko, ki ni presegala še velikosti dehorjeve, in z nekim drugim starším vidrskim dekletom pa nas je vezalo tako veliko prijateljstvo, da sta vzdržale moj kašelj in ga kvitirala s primernim hrkom in stekla mirno mimo mene naprej. Res je, da je bila tedaj vedno že noč, ko so vidre po mojem mnenju dokaj menj plašne kot podnevi. Ali svojo malčko sem hotel nekoč celo poskusiti, kako bo reagirala na vžigalico, katero sem zanetil, da si prižgem cigareto. Ob podrsku je res obstala in gledala proti meni, ali ob vznetju sem oslepel jaz in nisem navzlic mesečini razločil prve trenutke ničesar. Ko sem zopet spregledal, pa vidrice seveda ni bilo več.

V tem se je storila noč in prve večje zvezde so na severu prisvetlikale skozi vejevje. Polni žabji zbori so že davno pre-

glasili nočno škripanje oddaljenih čvrčkov, v krepkih taktih so hiteli napenjat se v svoja lesena regala, se vzporejali s kvarteti in terceti ter prepuščali kadence priznanim solistom. Liričen tenorist si je priboril prvenstvo brezdvomno s pomočjo solzorosnega ženskega sveta nad glasovi svojih tekmecev in očaral svoje čestilke z divnim zanosom mrzlokrvne svoje pesmi, v katero je posegal v kratkih vstavkih emajlirani glas bonvivantskega baritonista, ki se je očividno preobjedel tolstih muh, ker mu je v enomer nedostajalo sape. Ne daleč od njiju sta se kregala v živahnem špetiru dva pijana globoka, hreščeča pastozna basova, modernista, ki sta prezirala takt in harmonijo, in hodila lastna, samoglava umetniška pota. Pravkar so se zbirali, da bi narastli iznova v mogočno rapsodijo — ko je potrkal kapelnik in je nastopila za trenutek tišina, katero je pa takoj nato prekinilo mnogoštevilno čofanje, brozganje in čopotanje v mlakužah. Morda je zopet kaka vidra ali kaka čapljavka vdrla v žabje kraljestvo in brezobzirno motila odlični koncert.

Nastalo tišino je zopet prevela rahla, kot izgubljen odmev utripajočih bisernic tresoča se tenkoglasna pesem živahnih svatičev v travi. Enakomerno raskavo hreščanje kosca je rezalo vmes od nekod iz daljave.

Po trsju se je lovil gorak, vlažen jug, udarjal ob trepetajoče sulice njegove in preveval okolico z vonjem gnijočega listja in razparjenega krakovja. Tuintam nad bičevjem in po trati v ozadju se je drobna zelenkasta iskrica zasvetlikala in utrnila... zapoznele kresnice so begale kakor izgubljene dušice brez potov in cilja v tej tesni samoti... Na kotlino je padla trda tema, le konture bližnjih gorâ nad Trnjavo so se še rezko odčrtavale od nebesne sinjine, na kateri je trepetalo in pomežikovalo nebroj zvezd in plavalo krdelo kopičastih oblakov. Tam pa, kjer prehaja Zavica v dolinico, tik Drtišice, in je polegalo dvoje trhlih, preperelih, že lani posekanih jagnjet, sredi med razkrajajočo se lesno drobnjavo in nasečkom, tam je blestelo v mirnem, bledem zelenkastem svitu, posuto po ledini v lisah, madežih, kosmičih kot živo zlato in raztreseni srebrnjaki. Zakladi so goreli. Težka trda tema. Skrivnostno zamoklo se je pod nogami prelivala voda, enolično je časih zakipelo in zažgolelo doli ob koreniki, kjer se je trdovratni curek še vedno prepiral s svojo koreniko... Samotni trs je podrhtaval in v listih mu je šuštelo... včasih se je zganilo celo kako pero v bukvi nad menoj in listje je rahlo zašumelo...

Naenkrat pa se posveti nekaj tam sredi kotline in ugasne. Kaj je to? Kaj? In že zopet, nekoliko v stran! Velik, malo svetal, umazano-sajast rumen, spodaj modrikasto obrobljen, cunjast

zubelj zaplapola za moža visoko kvišku, se pretrga in zgine in zopet in zopet... In ne daleč od prvega drugi plamen, a ta vedno na enem ter istem mestu... Sedaj se prestavita oba na levo... in ugasneta... vzplamtita zopet na prvem, se potegneta vstran, odvisna bojda od najneznatnejše sapice in zopet in zopet... švigne leno, vznikne... vzplapola, se razblini... umika, raztrže, pomiri... ugasne in zgine v noči... varljiva vešča!

Čudesna, tajinstvena vešča! Kakor dragocen spomin iz davnopretekle otroške dobe se mi zdiš, ko mi je stara mati pravila bajne pravljice o tebi, ko sem čital, kako si se tako rada družila z volkodlaki in vampirji, čarovnicami in duhovi, zakletimi kraljičinami in nedvignjenimi zakladi, zmaji in kačami in z drugimi zverinami in golaznijo poklenskega brezdna. V drugič, in gotovo zadnjič sem te videl v svojem življenju! V prvo sem hlastal po tebi 13 leten deček, ko si se vzpenjala ob trhlem štoru tik ob mlakuži sredi hrastovega gozda. Tedaj sem mislil, da nekdo pipo zažiga, ali da kdo piha v prah strto kolofonijo skozi papirnato cev prižgano na drugem koncu. Mahal sem po plamenu, ki se je vžigal in ugašal in je svetil komaj dovolj, da je sebe pokazal in bil brez vse moči in vročine. Mnogo se je pripovedovalo in pisalo o veščah, a kako redki so ljudje, so priče, ki so jih res videli. Posebni pogoji so potrebni, da nastane ta pojav, in teh menda ni pogosto več v naših krajih. V e č pravim! ker, kar vas je pregnalo vešče, je prodirajoča prosveta in civilizacija, s katero se vešče ne mogó več strinjati in skladati, in kateri so se morale umakniti, kakor marsikaj drugega. Z bobri in norki in povodnimi orehi, si morala izumreti tudi ti, kakor izumre morda prej, nego si moremo misliti, tudi naša vidra. Tudi njene revirje od desetletja do desetletja omejujejo in kmalu pride čas, ko bodo prešteti njeni dnevi, in potem tudi preštete njene ure. Kjer so vabili v močvirnih pustinjah temnega srednjega veka vešče zbeganega zašlega potnika, je zemlja osušena in spremenjena v plodonosna polja in preko nje drži ravna, gladka cesta do belih gostoljubnih hiš in sel. Kjer sta čula preprosti sin narave, ribič in pastir tajinstven šepet povodnih vil, preiskujemo danes vzroke šumenja, drhtenja, ihtenja. Kjer so cveteli nekdaj zakladi, smo našli glivice in izsledili samo-se-vnele pline tam, kjer so se križali ljudje nekdaj strahu in groze in se tresli polni zlih slutenj — pred veščami.

Iz tega razmišljavanja me je iznenadil močen pljusk v vodo pod nogami. Morala je biti zopet vidra, ki je bogve odkod pritekla in hušknila v gorko kopel — videti je radi teme seveda nisem mogel, dasi je mesec že vzšel in so bile oblite gore pred

menoj in celo hišice na Kurniku s pepelnato mesečino. Nekje v Črnem grabnu je bila ura; nji je odgovarjala drugá, tretja... počasi so padali zamolkli udarci in se zamolklo pritajeno razgubljali v sivo noč. Tudi cerkvica na gričku ni marala zaostati, zato je hitela, da naglo našteje s svojim otroško-visokim glaskom število v večnost poteklih ur. Deset jih je bilo. Ali naj grem? Ali naj ostanem? Vse me je bolelo od neprikladnega sedeža, kosti in meso. Kaj naj še doživim nocoj? Sempatje je še vplala vešča v mlakuži, tudi te sem se naveličal. Hajdimo torej!... Prav v tem trenutku pa privesla tiho kakor duh siva pernica po zraku... zgine v mraku... se zopet prikaže... se guga, pahlja neslišno nad trsjem... zatone v sencah... kp, kp, kp, kp... poka po hojah in bukvah... in že ogroža mrtvo tišino votlogrozeči mrki: »bhú... húhuhuhúhuhúh«.

Tisto noč je nisem dobil, a tretjo je plačala svoj roparski polet s svojim življenjem — smela uharica. Sedela je v svetli mesečini neženirano vrh visoke hoje in motila nočno življenje pod seboj v Zavici. Počil sem jo naravnost s steze, vodeče preko doline, neprikrit in brez zalaze. Tako se zgodi, da hodiš na vidre in prineseš uharico domov.

Slično, kakor ta večer poln bajeslovne poezije, je poteklo še mnogo drugih. Da, seveda v nočeh pred prvim in po zadnjem krajcu ni nič, je samo ob sebi umevno; najboljši so dnevi ob in krog polne lune. Vse ostalo se ne izplača. Pa še tako so poletni večeri in noči primerne samo za opazovanje. V medli, dvomljivi mesečni luči vidi vzhičen novinec oživeti vsako krtino, migati vsak grmič. Na neprikladnem terenu, v resju, v ožgani travi vidiš mesto živali samo gibajočo se liso, poskočno, nejasno, slabo očrtano senco, ali jo celo ne zapaziš in jo zgrešiš. Drugače je to pozimi, kjer se zbog kontrasta temnodlakasta divjačina neprimerno bolje razloči na belem polju s snegom pokrite zemlje. In seveda brez meseca ni nič, niti pozimi, ali saj ne veliko. Takratna opazovanja nudijo v marsikaterem pogledu več in tudi strel postane, osobito za lovca, ki je navadil in ustavil svoje oči na nedoločeno razsvetljavo, dokaj bolj zanesljiv in siguren. Seveda ni zimski lov stvar vsakega lovca. Saj še snega ni posebno prijetno bresti, kaj še prezebati in zmrzovati. A to so neprijetnosti, ki so neločljivo zvezane s tem načinom lova. Sicer pa tudi to ni od take sile, če si primerno napravljen in opremljen. Svitr, kožuh, ovčji žakelj za noge, dobri škornji, volnene nogovice v njih, v nahrbtniku termos-čutare in v njej dovolj vročega čaja, v torbi malo slanine in kruha, pa se že prestane par magari sibirskih ur. Strahov Jože je jemal na svoje zmagovite pohode samo zadnji

potrebščini, pa je vseeno šlo, in naj se je Ljubljanica še tako kadila in naj je burja še tako brila in rezala krog ubogih uhljev in nosu.

Dober del tega, kar vem o vidrah, sem doživel in videl na svojih zimskih izprehodih, iztikanjih, čakališčih in nočnih stražah v mesečini. Ni je bilo ure v noči, v kateri bi ne ždel ob vodi, ali vsaj ob vodi na vseh mestih, kjer sem se nadejal, da kaj doživim, da se poučim ali da celo pridem do uspešnega strela. Mnogokrat sem združil oboje: lov na vidre in lov na sulce in ribe sploh, meneč, da kdor igra tombolo na dve tablici, prej kaj zadene kot revež, ki ima samo eno. Popisi, katere sem podal v zoološkem delu teh pomenkov, temelje v prvi vrsti na dožitkih teh noči. Marsikaj bi si bil rad izpopolnil z opazovanji na ujetih vidrah, ali v tem pogledu sem imel smolo. Koliko sem se trudil, da dobim mladiče, pa vse zaman! Bilo je vedno kot zakleto, vedno je prišlo kaj vmes. Ujetega vidreža pa mi je v neočuvani uri zadavila mojih foksterijerjev pobesnela drhal.

Ob Savi od Medvod do Lazov je bilo vedno slediti nekaj vider, več pa v Ljubljanici in njenih pritokih od izliva navzgor. Eno svojih manjših trdnjav so imele razpredeno po otočiču nad Kašeljskim mostom med Ljubljanico in staro vodo, sredi med skoro neprodirnim vrbovjem, srobotovino in prepleteno z zarastlimi koreninami na bregu. Tudi gnezdo so imele časih ondi. Moj pes je tamkaj po dnevu prepodil dvakrat jare mladice, ko sem ondi iskal sluk. Par dni potem pa je na nožnem delu otoka foksterijerska dvojica od vrha razgrebla luknjo do jame in še gorkega ležišča, čigar velika cev - dohodnica je vodila v Ljubljanico, v katero nam je vidra med razkopavanjem brezdvomno pobrisala, ne da bi bil kdo to opazil. Par kotanj so imele tudi na levi strani Ljubljanice kakih 100 metrov navzdol od vevškega jezu, morda tudi v njem samem. Vendar so se v papirnici le redko pokazale; jaz sam sem v sedmih letih videl samo dve. Pred spodnjim mostom pa so imele izstopišče in so shodile pot na desnem bregu Ljubljanice tik za tovarno gotovo nad 100 m daleč nad jez in v staro vodo nad njim. Na otoku nad jezom, kakor tudi na onem sredi reke od Fužinskega mosta navzdol, pa se niso nikoli držale, in kakor so sledovi kazali, celo jako redko stopile na nju.

Rezidenco so pa imele v skalovju in jezovju krog Fužin, od koder so se pomikale po Ljubljanici navzgor, redno pohajale na škarpo v Mostah, potem preplavale na desni breg, pregledale sovro in jo pobrisale po Gruberjevem kanalu navzgor, kjer jih je bilo slediti do Božjega groba. Ne dvomim pa čisto nič, da so preveslale ves prekop navzgor in se tudi sestale in vozile po

sredi mesta. Iz svoje otroške dobe se spominjam, da so v nekem kanalu na šentpeterskem predmestju zalotili in ubili vidro, katero so potem otroci vlačili po nasipu. Da so sredi mesta našli nagrizene ribe in vidreke, mi je pravil prvi g. Pok, kar je potrdil tudi rajni Regoršek. Jaz sam sem videl pred kakimi dvajsetimi leti na stopnicah Laznikove hiše za vodo star iztrebek, ki je bil seveda precej izpran, a je bil brez najmanjšega dvoma pristen in tipičen.

Glavno taborišče vider pa je bilo nastanjeno, kakor sem povedal, v skalnatih gradovih Fužinskih otokov, škarp in jezov, po katerih in ob katerih je bilo vedno dovolj prometa. Od osmih dopoldne pa do petih popoldne res nisem ondi nikoli niti ene videl; zato so se pa v vseh ostalih, tako jutranjih in večernih urah nemoteno sprehajale, švigale in plavale semtertja. Ponoči pa je bil v februarju in marcu, in nekatera leta tudi v septembru velik svatovski dirindaj in vasovanja in piskanja, ki je vedno preglasilo hrum in šum slapov, ni bilo ne konca ne kraja. Solí na repe si sicer res da niso dale potresati, bile so pa tako udomačene in malo plahe, da se na razdaljo 100 korakov niso ob zahajajočem solncu izogibale niti prešerno - bučnim in razposajenim družbam ljubljanskih izletnikov, ki so jih gledali tako z mostu, ko so plavale mimo njih ali pod njimi. Samo naravnost na kopno se ni nobena prikazala. Tistih par delavcev v elektrarni se malodane niso ženirale in glavar med njimi stari Matevž, ni za nje sploh več eksistiral, ignorirale so ga enostavno, če je čistil in snažil grablje od nanešene trave, vej in druge navlake. Navadile so se povsem nanj, ko so ga vsa leta videle vse noči šariti in delati na hodniku, na skalah, pod turbino, po ograjah in na kanalovem obzidku, na katerega je bila prislonjena lestva, vodeča doli na breg in do vode, od koder si brez večje telovadske ženijalnosti prav lehko priplezal na skale, do srede jezu in tudi nanj, kadar je bila Ljubljanica dovolj upala in nizka. Mož je poznal vse po vrsti svoje »morske deklice«, jih, kakor je zatrjeval, natančno ločil drugo od druge vsaksebi, in jim tudi nadel vsaki posebno ime, tako da je sicer šaljivo govoril, a resno mislil o svoji Francki, Micki, Urški, Lenčki itd. Ančko in Tončko sem si tudi jaz zapomnil, ker so bile pegaste, oziroma rumenkasto lisaste, ostalih pa nisem ločil, razen največje in dveh mladic. Imel je pa med njimi tudi svojega Petra, krepko lepo žival, katero je baje nekoč v zgodnjem jutru zasačil v taki situaciji, ki je nadeto moško ime opravičevala. A Matevž je bil kavalir, imena dame ni hotel povedati nikdar, bržčas ker ga sam iz umevnih vzrokov vedel ni. Vedno ga je pa silno jezilo, če si

najmanj dvomil o tem, da bi res in zanesljivo svojih ovčič posamič ne ločil.

Matevž je bil v ostalem pust patron in je delal name vtisk stvarnega pripovedavalca, kateremu je šla vera; tudi ga nisem nikoli ujel na kaki laži. Število vider na Fužinah je cenil nad 20 glav; 11 je trdil, da jih pozna, ker so domače, ostale pa so pritepenke in vlačuge. »Sempatja se tudi semkaj priseli kaka taka kuferašica,« je pripomnil nekoč Matevž, ki je služil svoj čas pri vojakih v Bosni, ter skomizgnil prezirljivo z rameni.

Če se je mož tudi morda kaj malega motil, brezdvomno je imel več kot dovolj najlepših prilik do neprisiljenega opazovanja. Tudi je bila istina, da so ga živali dobro poznale in da se ga niso najmanj bale. Sam se je pobahal, da bi spodaj na skali več kot enkrat bil lehko to ali ono s palico udaril. Tudi sem videl na lastne oči, da je čepela vidra v razpoki med skalami, in da je on šel kvečjemu v razdalji petih metrov mimo, ne da bi žival pobegnila. Da, opazil sem celo, da je že samo njegova bližina pomirjevalno vplivala na živali, ki so bile početkom meni nasproti dokaj bolj nezaupljive in so se čim prej mogoče odmaknile, če sem stal sam na balkonu, dočim so izvečine vzdržale, če me je Matevž korteširal.

Radi mladic so z Matevžem pretaknila vse otoke, jezove, korita in kar je še takih mest, iskala lukenj vsepovsod, toda gnezda nisva našla nikoli, bodisi da vidre v Fužinah morda prav radi vodnih razmer nikoli niso kotile, ali da so imele svoje gradove tako imenitno skrite, da nisva našla poti do njih. Tudi psi so čisto odrekli.

Kdor se je hotel kdaj brez večjega truda poučiti in prepričati, kako žive vidre v naravi, osobito pa, kako se igrajo, kako love in grabijo ribe, kako večerjajo, in kdor je hotel občudovati njihove plavalne zmožnosti in vrline, je moral priti v Fužine, kjer so se producirale ob solnčnem svitu, daleč še pred mrakom in nočjo, vsak teden po par večerov, vse poletje, najljubkeje in najnaravneje pa vsako leto, če ni bilo povodnji, koncem maja in začetkom junija.

Bodisi, da si stal na mostu ali na zgornjem otoku (kjer se je pa bilo treba radi prevelike bližine vsaj tujcu skrivati), ali tudi na balkonu elektrarne, od povsod si imel lep razgled, od povsod si prisostvoval živahnim produkcijam elastičnih živali, od povsod si lehko užival ob čudovitih prizorih, katerih v njihovi lepoti in divnosti ne more popisati nobeno pero. Zavica je nudila mnogo, samo takega pregleda ne, in še menj ne graciozne scenerije, ki jo daje fužinsko ozadje samo ob sebi.

Solnce stoji še nad polhograškimi dolomiti in ozarja s toplim zlatom hišice ob Ljubljanici nad jezom, drevje na otokih, gradič, nekaj slapov in večino curkov, valov in tolmunov pod njimi. Vodé grmé, bobné in šumé in zamašnjak v tvornici brni, da se stresa svet na okoli. Izpod slapov, ki stepajo neprestano vodo v mleko, vstajajo rosnate meglice, bele pene vro pod njimi, kipé, vršé in se prelivajo v valove, ki se premetavajo v mogočnih kopicah in sedlih po reki navzdol, se zgrinjajo, vzdigajo, plahné in gromadijo, sučejo v vrtincih, pljuskajo jezno ob skalovje in ližejo ukročeni in dobrikajoči se v plitvinah, pestri gramoz in šareni prodec.

Sredi struge moli kvišku par čeri; široko položen prag reže grebene prihajajočega valovja in jih meče na desno in levo. Med curkom pén plove gugajoča se veja, se neokretno zavrti, parkrat zapleše, ko prijadra ponošen klobuk, zavržena steklenka, prazna škatla in kar že koli po toku, se dviga, pada, tone, zopet vzdigne in dohiti vejo, pred katero se parkrat globoko pokloni in jo prosi, če sme zarajati ž njo. Ob strani curka skače velik lipan za muhami... zlato se vselej zabliska pod vodo, iz katere se koj nato prikaže vijoličasto-lisasta plavuta njegova... čk!... čk!... Ob njem drugi..., tretji...

Tedaj priplava nekaj rjavega po vodi — jo reže in plava proti nji, se dvigne, pomoli glavo kvišku, se potopi zopet in prikaže daleč gori pod slapom tik najbolj kipečih pen, kjer se na njih in na svetli prodovini ostro in razločno odčrtava. Vidra je! V naglici preteče bližnje kleče in se vleže v vodo pohlevnega stranskega curka, se premetava, valja in koplje v žarkih zahajajočega solnca. Pa preden se zaveš, je že sodružica pri njej, ki se prav tako igra z valovi, se spusti par korakov v stran in se dá zanesti od večjega curka navzdol, a se pririne takoj zopet do kleči nazaj, preskoči par skal in zgine pod jezom. Na isti način se pojavi tudi tretja, četrta in peta, ne da bi bilo možno zaznati odkod. Vse je živo, vse čopota, se preteza, valja, vije, prekucuje, se vlega semtertja, izpodriva prijateljico, se meče na hrbet, na stran, zgine v penah, vesla po reki daleč navzdol in priplava zopet nazaj k stari igri. Tako varne in brez vse skrbi se čutijo plavačice in čisto nič ni videti, da bi se kaj menile za svojo okolico, niti da bi najmanj vsaj povetričile ali povohljavale po prodcu in kamenju. Sempatje pa, kadar se eni ali drugi dozdeva kaj opasnega, zastane zavzeta in osupla in časih se tudi vse namah, kakor bi treščilo med nje, potopé in prav tako zopet polagoma ponovno zbero, in zopet ne veš — odkod.

Ko pa zaide solnce in se pordeči nebo v poslov, zgine kakor senca druga za drugo. Če si stal na mostu, si morda lehko opazil,

da žene voda v globočini rjavo, pretegujočo se žival, posejano tuintam s srebrnimi biseri in demanti, nabranimi v zraku solnčnega majnikovega večera, razkošno prepojenim po tihih siring in opojnega jasmina dehtečih cvetovih.

V oknih se posvetlikujejo luči... Netopirji krožijo in švigajo neutrudljivo križem mraka gor in dol... Iz bližnjega stoletnega parka se oglaša sovir »kivit! kivit!«... in preko poljan umirajo zvonovi... ihteče božajoče... ugašajo v tišini... v noči... mrki, bolestni, jadni...

Ah, ti moja mladost!...

M. Hanzlowský:

Obris lovskega živaloslovja.

Žličarica (spatula clypeata L.).

Tudi ta vrsta rac zelo redko poseča naše vode v hudih zimah. Ime si je pridobila po kljunu, ki je ob konici še enkrat tako širok kot ob korenini. Izbočen kljun je zgoraj črn, spodaj pa rumen, oko je svetlorumeno. Dolžina telesa znaša 48 cm, preko peruti meri 90 cm, teža 1—1·10 kg. Samec ima glavo in vrat črne barve in se sveti v kovinastozelenem lesku. Prsa so snežnobela, trebuh in stranice so rjave. Noge so rdečkastorumene. Krovna peresca perutnic so modrikasta. Ploščica na perutnicah je temnozeleno leskeťajoča se in belo obrobljena.

Samica se precej razlikuje od samca ter je po glavi rjaste barve z drobnimi črnimi črticami posejana. Kljun je črnorjav. Po trebuhu je rdečkastobela in posejana z večjimi rjavimi pegami. Premene v barvi so pogoste.

Belooka raca (nyroca nyroca Güld.).

Samec ima zelo debelo in rjavo barvano glavo. Kljun je dolg in temnosiv, oko je sivkastobelo. Na podbradku je bela lisa v podobi trikota. Po vratu in prsih je leskeťajoče se rdečkastorjava s temnorjavim obročem krog vratu. Stranice so rdečkastorjave. Po hrbtu je rdeče-črnorjav, posejan z manjšimi rjastimi pikicami. Trebuh je snežnobel, enako spodnji del repa in pa ploščica, katera je črnorjavo obrobljena. Samec je dolg 40 do 42 cm; samica je pa nekoliko manjša. Vrat je rjav in brez obroča.

Glava, prsa in stranice so rjave, dočim je po hrbtu črnikasta s svetlorjavimi konicami peres. Vobče je manj živo barvana kot samec in se tudi v vedenju razlikuje od bolj samozavestnega racmana.

Zvonec (glaucionetta clangula L.).

Dolgost racmana znaša 45—46 cm; samica je dokaj manjša in se razlikuje od samca tudi po barvi. Dočim ima samec bolj debelo in temnozeleno, baržunasto-lesketajočo se glavo in vrat, je samica po glavi in vratu temnorjava. Samčev kljun je kratek, zbočen in ob konici rumenkast. Ob korenini kljuna je na vsaki strani bela lisa, ki samici manjka. Spodnji del vratu, prsa stranice in trebuh so pri samcu snežnobeli, pri samici pa pepelasti. Oko je pri obeh zlatorumeno, enako so noge obeh rdečkasto-rumenkaste s črno plavalno kožico. Naramnice in krovna peresca peruti so pri samcu bela; belo ploščico obrobija črn trak. Po hrbtu je samec docela črn, samica pa temnorjava.

Reglja (anas crecca L.).

Glava in zgornji del vratu približno 38 cm dolgega samca sta črnorjava in belo pikasta. Iznad oči do tilnika poteka bel pas; pri samici je ta pas rjavkasto pegast. Podbradek samca je črn, pri samici pa bel. Oko je svetlorjavo, kljun je črnikasto-rjav, spodnji del vratu je rjav in prepredžen s svetlejšimi trakovi. Prsa so rjasta s temnejšimi trakovi. Po trebuhu je bela. Tudi zadnjica in stranice so bele in nekoliko rožnato nadahnjene. Krovna peresca peruti so pepelasta, naramna peresa so pa ob konicah bela. Ploščica je zelenolesketajoča se in belo obrobljena z dvojnim okvirom. Samica ima rjavo ploščico, ki se sveti nekoliko v zelenem lesku. Vobče je samica bolj temno barvana nego samec.

Črna raca (oidemia nigra L.).

Kljun je črn in ima ob korenini črno grbo; samica nima grbe. Glava se lešči v lijastozelenem lesku. Krog očes ima samec rumen, perja prost obroč, kateri je pri samici rjav, sicer je samec docela črn; samica je pa po vratu in prsih pepelasta, po hrbtu in po trebuhu pa sivorjava ali črnorjava. Samčeve noge so sivorjave, s črno plavalno kožico, pri raci so pa umazanorumene.

Beloglava raca (erismatura leucocephala Scop.).

Dolžina te race je približno 42 cm. Samec ima bel tilnik in podbradek, po temenu je črn; pri samici je teme rjavo. Oko je

rumenkasto. Kljun je velik, širok, po sredini pa brazdast in modrikast, pri raci je pa modrikast kljun rjavkasto-rosen. Samec je po vratu črnorjav, po prsih, hrbtu in stranicah pa temnorjasto-rdeč. To barvo pa prepregajo črnikaste čačke. Trebuh in zadnjica sta rjavorumena. Rep je precej dolg, črn z baržunastim leskom, noge so rjave. Pri tej vrsti rac je samica skoro docela podobna samcu. Živost barv samice ni tako jasna kot pri samcu in se razlikuje tudi po manjši teži.

Ker navedene vrste rac niso v naših krajih in se prikažejo v naših vodah le semtertja ob hudih zimah, če so vode nezamrznjene, sem jih opisal na kratko zategadelj, da ako lovec ustreli kako tujko severne polute, jo lahko približno določi po danih podatkih. Kot posebno redki gosti ledenega severa se še omenjajo: rdeča raca (casarca casarca L.), rjasta raca (tadorna tadorna L.), baržunasta raca (oidemia fusca L.), raca ovratničarica (histrionicus histrionicus L.), zimska ali raca ledeničarica (harelda hyemalis L.), gorska raca (nyroca marila L.) in druge.

Lov na divje race.

V naših krajih se najbolj izvaja zalaz, ki je pač različen po razmerah v terenu in lovnih voda. Ker nimamo v svojih loviščih veliko stalnih (v naših krajih valečih) rac, se poletni zalaz ne izvaja. Zato pa navda lovca posebna nervoznost, ko pričnejo prihajati race v večjem številu na naše vode. Za zalaz so najbolj prikladni megleni dnevi ali pa ko sneži. Ob takih dneh se zadržujejo race kaj rade bolj ob bregu in pa v stranskih (manjših) dotokih, ki so obrasli z grmovjem. Vsak lovec mora upoštevati navado rac, da se v slučaju napada kake roparice takoj skrijejo v bližnje grmovje ali korenine, ki sega kolikor toliko nad vodno gladino. To opreznost opuščajo samo v večernem času in se spuščajo v manj krite vode. Race zalezujoč lovec mora oblesti vse znane prostorčke, in če je že enkrat oddal strel na jato rac, naj bo še nekaj časa pripravljen, kajti racman ne zleti takoj, ampak navadno malo počaka in hoče na ta način odnesti zdravo kožo. Dobro je, če imaš pri sebi dobrega aporterja, sicer ima lovec veliko neprilik, preden mu pride v roke ustreljena raca. Z zalazom se spaja tudi čakanje na race. Lovec mora gledati, da najde prostore, kjer se race najraje zadržujejo ob prihodu s paše, ali pa kraje, kamor zahajajo na pašo. Za pašo si izberejo najrajši dotoke stranskih voda, kjer raste vodna trava, kreša in bičevje. Tudi bližina hrastovih dreves je jako ugodna, ako je v vodi dovolj žira. Da pa race na svoje pašnike še bolj privežeš, nasuj v

plitvo vodo žita. V bližini takih pašnikov si napravi lovec dobro skrito lopo iz grmovja, koruznice ali bičevja, v katero se skrije pol ure pred navadnim prihodom rac. Če je zapadel sneg, potem ne smeš spreminjati na terenu nobene stvarce, ker bi to race hitro opazile in se že po prvem krogu poslovile. V takem slučaju je najbolje, če se zakrije lovec v belo rjuho in tudi cev puške pobeli. Za vabljenje rac se poslužujejo tudi doma zrejene divje race, kateri so se pristrigle peruti, ali pa domače race, ki je po barvi bolj podobna divji. Uporabljajo se pa tudi umetne race (nagačene ali pa iz pločevine), ki se premikajo s pomočjo vrvice po vodi.

V krajih, kjer gnezdi obilo rac, se uporabljajo tudi pogoni s čolni, in to osobito, ko je mladina še skoro godna. Love pa race tudi v mreže, ki imajo razne oblike. Lovljenje rac v skopce in na trnek je skrajno nelovsko in se poslužujejo tega načina lova le razni temni elementi in mrharji.

Pri tej priliki bi še lovce opozoril, da blagovolijo poslati ali pa naznaniti slučaje strela kake redke vrste lovskemu društvu, ki naj to obelodani v »Lovcu«. Te podatke nujno rabimo v izpopolnitev našega lovskega znanja.

Poleg rac omenimo še ribištvu jako škodljivega

kormorana (phalacrocorax carbo subcormoranus Brehm.),

ki živi v podonavskih nižinah pod Dunajem v večjem številu, kjer tudi po dvakrat v letu gnezdi. Njegov kljun je raven in rumen, oko je modrikasto, noge so črne, obdane s plavalno kožico. Glava je črna; na tilniku ima čop peres, golša je bela, obdana z belo-črnim vencem peres. Po hrbtu je rjav in se blešči v zelenem in rdečkastem lesku. Perutna peresa so črna. Gnezdi v kolonijah. Hrano (ribice) donaša mladičem v kožnatem mehurju golše. Dolgost telesa znaša 80—85 cm in meri preko peruti 90 do 95 cm.

Veliki potapljavec (mergus merganser L.)

je domač v severni poluti in pride v južnejše kraje samo v hudi zimi. Dolžina telesa znaša 70 cm. Glava je lesketajoča se črnozelena. Na tilniku mu rastejo daljša peresa. Kljun je dolg, ozek, na koncu prikrivljen, rdeče barve in ima 30 zob, ki so nastavljeni kakor pri žagi. Vrat je dolg. Po hrbtu je črn, peruti in rep so sivi. Po trebuhu je rdečkastorumen. Veliki potapljavec je tudi ribištvu nevaren, ker zauživa poleg raznih semen vodne trave tudi obilo ribic in iker. Je spreten plavalec in potapljač.

Med potapljače ali žagarje spadata tudi **srednji** (mergus serrator L.) in **mali potapljavec** (mergus albellus L.), ki so zelo redki obiskovalci Srednje Evrope.

Med ponirki se omenja **čopasti** (colymbus cristátus L.), **sivovrati** (colymbus grisegena Bodd.) in **mali ponirek** (colymbus nigricans Scop.), ki oživljajo naše stoječe vode na veliko škodo ribištva.

Iz vrste mokožev se omenja

Capovcznik ali mokož (rallus aquaticus L.),

ki pride k našim vodam samo v poletju. Dolg je 20—24 cm. Glava, prsa in trebuh so temnosivo barvane, kljun je rdeč s črnikasto kronico, oko je svetlordečerumeno, po hrbtu je temnozelenkastorjav, ob straneh pa črn. Noge so mesnate barve. Leti zelo slabo, teče jako dobro, plava pa samo v sili. Prava domovina mu je Sibirija, kamor se preseli meseca oktobra.

Zelenonoga tukalica (gallinula chloropus L.)

je doma v severnih krajih, pride pa k nam na pomlad in se odseli iz naših krajev, ko pritisnejo prvi mrazovi. Selitev se vrši skupno ponoči. Dolga je 32 cm, po hrbtu enolično rjavkastočrna, po trebuhu pa modrikastosiva. Prva letalna peresa perutnic in pa krovna peresa repa so belo obrobljena. Kljun je kratek in rdečkastorumen, ob konici pa zelenkastorumen. Nad kljunom ima golo kožnato liso, noge so zelenkaste. Dolžina telesa meri 30—32 cm.

Zelenonogi tukalici je močno podobna

liska (fulica atra L.),

ki je nekoliko večja od prej imenovane, je enolično sivočrna po hrbtu, po trebuhu pa jasnejša. Kljun je belkast z belo neporaslo ploščico na čelu. Visoke noge so rjavosive. Dolžina telesa meri 40—43 cm. Tukalica kot liska sta spretni plavačici in potapljavki. Ako jo iznenadimo, se skrije pod vodo s telesom in kaže iz vode samo glavo.

V stoječih vodah naletimo tudi na

mokožko (ortygometra porzana L.),

ki je 20—22 cm dolga. Kljun je rumenkastozelen in ob korenini rdečkast. Glava je sivomodra. Temeljna barva telesa je zelenkastorjava, ki je posejana z množino belih peg. Noge so rumenkastozelene.

Siva čaplja (ardea cinerea L.)

pride na naša močvirja navadno ob selitvi na jug. Njena domovina so Irska, Škotska, Holandija in Rusija. Dolžina telesa znaša 90—100 cm, premer čez peruti 150—170 cm. Rumen in zelo koničasti kljun je 12—14 cm dolg. Na tilniku ji raste šop črnih peres, ki ji visi navzdol kot perjanica. Hrbet je pepelastosiv, trebuh pa bel, po vratu je črno marogasta. Dolge noge so temnorjave, oko je rumeno. Siva čaplja je jako plaha in huda ribja roparica.

Rjava čaplja (ardea purpurea L.)

je doma v zahodni Aziji. Nahajamo jo pa tudi ob Kaspiškem in Črnem morju kakor tudi ob delti Donave v Romuniji. Zaleti se tudi v pokrajine naše domovine v jeseni ob času selitve. Na glavi ji rastejo krasna peresa, ki se svetijo v črnozeleni barvi. Podbradek je bel, oko rdečkastorumeno, kljun je rumen. Na spodnjem delu vrata so daljša peresa, ki so rumenkastosive in živahno škrlataste barve. Stranice vratu so rjastordeče in prepredene podolgem s tremi temnimi traki. Po hrbtu je rjastorjava in zelenkasto se lesketajoča; na ramenih ji rastejo daljša peresa, ki so rjastordeča. Po prsih je ta krasna čaplja lepo škrlatno barvana. To slikovito obleko pa dobijo čaplje šele v tretjem letu; mlajše so manj živahno barvane.

Velika bela čaplja (herodias alba L.)

je domača ob Donavi in v močvirjih Balkanskega polotoka. K nam prileti samo v jesenskem preletu.

Kljun je 13 — 14 cm dolg in svetlorumen. Oko je zlatorumeno. Dolgost telesa znaša 100—110 cm, preko peruti pa meri 170 cm. Perje je belo s kovinastim leskom. Na glavi nosi perjanico. Po hrbtu je perje jako dolgo, mehko in fino razpršeno, zato ga iščejo kot dragocen nakit za damske klobuke. Noge so črnikaste ter nosijo jako dolge prste. Ker jo zaradi dragocenega perja povsod zalezujejo, so te ptice postale že zelo redke. Tudi ta čaplja je hud ribji ropar.

(Dalje prih.)

Kapitan Zvonko:

Strelstvo.

Malokalibrski strelski sport.

Ta sport se je začel pri nas šele razvijati. Ker je pa še mnogo strelcev, ki jim je strelska teorija popolnoma neznana, in zato, da ustrežem tudi mnogim drugim, ki se zanimajo za ta sport, podajam tu v kratkem vse, kar potrebujejo posamezniki in pa novoustanovljeni malokalibrski strelski klubi; zakaj trdno sem prepričan, da si osvoji ta sport v kratkem času vse ljudske kroge, ne glede na stan in spol, ter postane pravi narodni sport.

Puške.

Puške, ki jih rabimo za ta sport, so vse malega kalibra, in sicer 6, 7 ali 9 mm, in se uporabljajo zanje samo malokalibrski naboji. Puške delimo na tri vrste: a) na težke, b) na srednjetežke, c) na lahke. Težke puške so puške s približno težo 4 kg, srednje do teže 2·50 kg in lahke puške od teže 2·50 kg nizdol. Čim težja je puška, tem večja je preciznost; vendar pa imamo tudi lahke puške, katerih preciznost ne zaostaja za težkimi. Vsaka puška, ki jo rabimo za ta sport, mora biti risana, t. j. v cevi morajo biti zarezani risi in polja, zakaj strel iz gladke cevi ne more biti nikdar tako precizen, kakor iz risanice. Kakšno puško si strelec izbere, to je pač njegova stvar; vendar bi pa vsakomur priporočal nastopne sisteme: Geco št. 4 in 10, kaliber 6 mm, Geco sportna puška 21 in 23, Simson karabinka in sistem Tesching, to pa zaradi tega, ker so najcenejše in, dasi so izdelane strojno, trpežne, kar pa se tiče precizije, prvovrstne.

Municija ali naboji.

Za sportno streljanje rabimo samo tako zvane malokalibrske naboje od 6—9 mm. Najbolj priporočni naboji so tzv. 22 short (= 6 mm), ker so ti naboji: 1. najcenejši, 2. ker je municija glede preciznosti in preboja najboljša in 3. ker se dobivajo pri vsakem puškarju. Najbolj priporočni naboji so naboji teh-le firm (črke so vtisnjene na dnu naboja): D & C., BB., R., D., E.

Zareza in muha.

Vsaka puška ima na cevi zarezo in muho; strelec spravi pred strelom oko, zarezo, muho in tarčo v eno črto. Zareza je na puškah skoro povsod enaka, muha pa je na koncu cevi ter

ima lahko različno obliko. Najnavadnejša oblika je strehi podobna muha (slika a), lovska muha (slika b), točkasta muha, ki se posebno rabi v zvezi z diopterjem (slika c) in pa ploščata muha (slika d), ki je najboljša, kar bomo videli pozneje pri strelskih napakah.

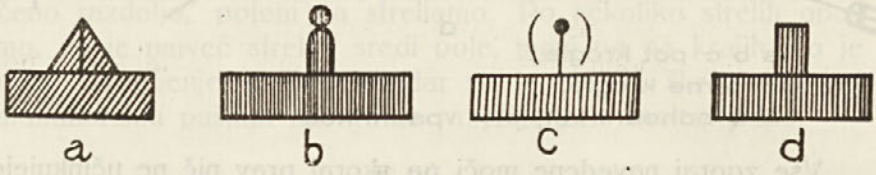

Kopito pušk je zelo različno; najboljša so gladka ali angleška kopita in pa kopita s pištolskim ročajem. Obe vrsti imata svoje dobre in slabe strani, zato se pa tudi prepušča vsakemu strelcu, da si izbere kopito po svojem okusu.

Če hočemo streljati in zadeti, moramo, kakor že omenjeno, oko, zarezo, muho in cilj, ki ga hočemo zadeti, spraviti v eno črto ter potem šele sprožiti. V trenutku, ko potegnemo sprožilo, skoči najprej vžigalna konica ter udari na naboj. Smodnik v naboju se vname ter provzroči pline, ki se enakomerno razdele na vse strani; ali ker jim to brani od strani cev, od zadaj pa zagozda, lahko vplivajo samo na kroglo, ki jo z vso silo potisnejo v cev ter ji podele zaradi risov in polj vrteče premikanje, da izleti iz cevi. Če bi samo plini učinkovali na kroglo, bi se ta v brezzračnem prostoru enakomerno in brezkončno premikala v smeri, katero ji dadó risi cevi; to pa ovirata naravni sili: teža krogle in zračni tlak.

Prva prisili kroglo takoj, ko zapusti cev, da pada začetkoma neznatno, pozneje pa čimdalje bolj, kolikor daljša je pot.

Zračni pritisk pa vzame krogli en del žive moči ter trajno vpliva na brzino krogle; to se vidi tudi pri hoji, kolesarjenju ali pa pri vožnji z motornim kolesom, kjer raste z brzino tudi zračni pritisk.

Čeprav vržejo začetkoma smodnikovi plini kroglo z vso silo iz cevi, je vendar to samo enkratna moč; obe naravni sili pa delujeta na kroglo ves čas ter trajno vplivata na pot, ki jo napravi. Iz tega izhaja, da ne more biti pot krogli prema, temveč poševna črta. Zatorej je prvi del poti, ki jo napravi krogla, manj zakrivljen kakor drugi del, in teme (tako imenujemo višek te poti) leži onkraj njene srede. Zatorej je tudi vpadni kot večji kakor odhodni.

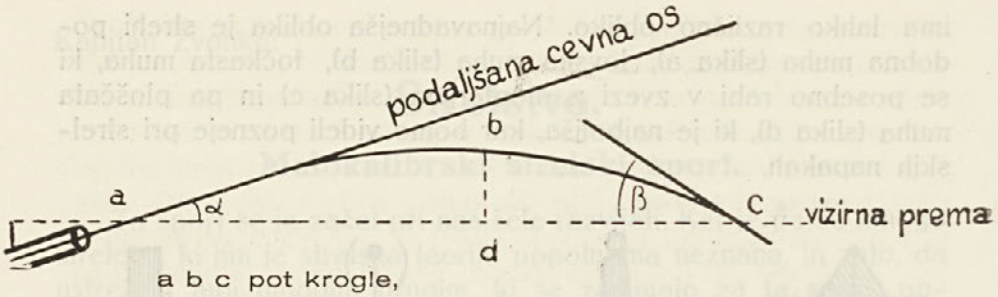

a b c pot krogle,
b teme krogle,
∢α odhodni kot, β∢ vpadni kot.

Vse zgoraj navedene moči pa skoraj prav nič ne učinkujejo na kratke razdalje, na kakršne streljamo z malokalibrskimi puškami. Pri nabojih, ki jih rabimo za te puške, znaša n. pr. največja višina na 50 m približno 25 mm, na 100 m pa 48 mm. Če hočemo torej zadeti kak predmet na 100 m, moramo dvigniti cev puške toliko, kolikor pade krogla pod premo na sto metrov.

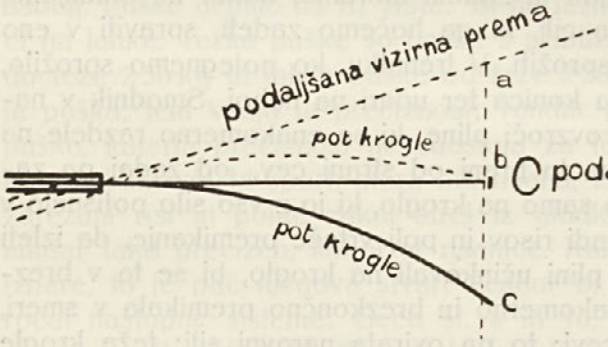

Slika nam to nazorno pojasnjuje. Če merimo in streljamo na točko C, vidimo, da pade krogla ob tej razdalji resnično na točko c, torej je padla ob tej razdalji za mero b — c pod vizirno premo; da zadenemo točko C, moramo meriti v točko a, t. j. za isto mero više, kolikor je padla krogla ob tej razdalji.

Pri streljanju pa moramo upoštevati tudi vremenske vplive, ker sta veter in svetloba velikega pomena. Veter proti strelcu skrajša, veter s strelcem pa podaljša dolžino strela, torej imamo v prvem primeru nizek, v drugem pa visok strel. Veter, ki prihaja od strani, zanese kroglo na ono stran, kamor piha. Vročina zanese kroglo više, ker je zrak redkejši, mraz in vlažnost pa zanese kroglo niže. Vobče lahko rečemo, da imamo ob vročini visok, ob mrazu in vlagi pa nizek strel.

Vendar pa so vsi ti vplivi ob malih razdaljah, na kakršne se strelja z malokalibrskimi puškami, brez pomena; a strelec jih mora poznati, da se ravna po njih, kadar je treba.

Omeniti bi hotel še škropljenje strelov (Streuung). Opažamo ga pri vsaki puški. Vsak strel bi moral napraviti isto pot, dokler ostane puška v isti legi. Toda ker vplivajo na vsak posamezni strel vremenske neprilike, potem segrevanje cevi in pa male razlike v meri smodnika v naboju, si izbere vsaka krogla drugo pot. To vidimo najbolje, če pritrdimo polo papirja na določeno razdaljo, potem pa streljamo. Po nekoliko strelih opazimo, da je največ strelov sredi pole, manj pa na krajih. To je potem škropljenje puške. Vendar pa je tudi to škropljenje pri malokalibrskih puškah na kratke razdalje zelo malenkostno.

Merjenje.

Na vsaki puški je priprava za merjenje. Priprava ob začetku cevi se imenuje zareza, na koncu cevi pa muha. Če merimo, moramo spraviti oko, zarezo, muho in cilj v eno črto. Ta črta se imenuje vizirna prema.

Točka, kamor merimo, preden ustrelimo, se imenuje smerna točka; točka, kamor zadenemo, pa zadeta točka. Zaradi napake pri merjenju se pa ti točki navadno ne krijeta; ustrelimo vedno drugam, kamor smo pomerili. Najnavadnejše take napake so:

a) Če držimo puško zaobrnjeno na levo ali na desno, dočim bi morala biti zareza vodoravna, zadene krogla levo ali desno od cilja, kakor je bila pač puška zaobrnjena.

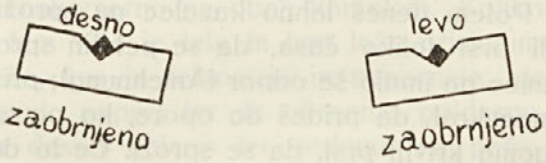

b) Ko bi morali meriti vodoravno, pa vzamemo visoko muho ali nasprotno nizko muho. Pri vodoravnem merjenju mora biti muha natančno sredi zareze in v eni črti z njenim zgornjim robom. Pri visoki muhi imamo vedno visok, pri nizki pa vedno nizek strel; pri visoki muhi ustrelimo čez žival, pri nizki muhi pa pade strel pod žival.

c) Če stisnemo muho v zarezi bolj na levo ali bolj na desno, t. j. če jo spravimo namesto v sredo zareze preveč na levo ali preveč na desno; tedaj leti krogla v dotično stran.

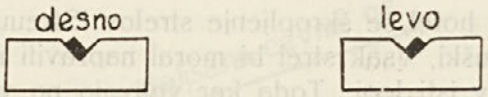

stisnjena muha stisnjena muha

Da se ne pojavljajo te napake, se mora že začetnik priučiti brezhibnemu merjenju. Položi naj puško na vrečico s peskom in potem naj meri na stvar, ki jo hoče zadeti. Tako merjenje mora v vseh legah (stoje, sede, kleče, leže) poizkusiti večkrat, tudi je treba, da ga kontrolira kdo drugi. Šele, ko se je tega dodobra navadil, naj poizkusi s prislonom puške.

Katera muha je najboljša za mladostrelčevo puško?

Po mojem mnenju je najboljša ploščata muha, ker je strelec prisiljen meriti samo na vodoravno muho, ter so torej napake, navedene zgoraj pod b), in c), izključene. Tudi glede preciznosti ne zaostaja ta muha za drugimi.

Proženje pušk.

Na učinek strela je način, kako sprožiš puško, odločilnega pomena. Da se priučiš pravilnemu proženju, moraš z levico prijeti za cevno kopito, prisloniti puškovno kopito trdno na desno ramo, z desnico pa prijeti vrat puškovnega kopita tako, da je palec zgoraj, kazalec na braniku, ostali trije prsti pa oklepajo vrat kopita. Potem deneš lahno kazalec na sprožilo in začneš počasi kriviti prst toliko časa, da se petelin sproži. Nekatere puške in risanice pa imajo še odpor (Anlehnung); pri takih puškah se potegne naenkrat, da prideš do opore, ko pa začutiš odpor, začneš polagoma kriviti prst, da se sproži. Če to delaš pravilno, ne smeš vedeti, kdaj si sprožil. Izrečno moram poudariti, da mora roka mirovati in da smeš proživti samo s kazalcem. Začetnik mora gledati predse, nikdar na stran. Svariti moram pred napako, da se sprožilo kar naenkrat potegne, ker gre tak zategnjeni strel vedno v stran.

Merjenje in proženje.

Meriti in proživti se učimo najbolje sede za mizo. Začetnik prime puško, kakor zgoraj opisano, jo dene na vrečico, jo nasloni na ramo, zatisne levo oko ter takoj meri na cilj, medtem pa že tudi potegne sprožilo do prve opore, potem lahno krivi prst, dokler se puška ne sproži. To mora začetnik ponavljati tolikokrat, da zna, potem šele sme poizkusiti s prostoročnim prislonom sede, nato kleče, leže in naposled šele stoje. Zelo važno

pri teh vajah je, da strelec natančno ve, kam je meril, in od začetnika se mora tudi zahtevati, da zaradi kontrole napove, v katero točko je kazala podaljšana vizirna prema, ko je sprožil. Ta začetnikova napoved naj se vedno glasi kratko: desno, levo, visoko, nizko, tri prste pod tarčo, prst desno od tarče itd. Odložiti se mora puška vedno mirno, levo oko se odpre in iztegnjeni kazalec mora ležati na braniku.

Lega pri streljanju.

Strelja se v treh različnih legah: prostoročno leže, kleče in sede ali prostoročno stoje. Strelcu začetniku in onim, ki se strela boje, se priporoča, naj streljajo sede za mizo s puško, oprto na vrečico, napolnjeno s peskom.

Pogoji, ki se zahtevajo od strelca pri vsakem načinu streljanja, so ti-le:

a) naravno, neprisiljeno držanje telesa, oči vedno obrnjene na cilj;
b) trdni prislon puške ob ramo z desno roko, podprto od zdolaj z levico; vizirna prema namerjena na cilj;
c) ko potezaš prožilo, moraš nalahko dihati; ko prideš do opore, zadržuj dihanje, dokler ne sprožiš;
d) po strelu ostani še nekaj časa v prislonu, da vidiš, kam si zadel, potem pa puško odloži.

Če streljamo ležé, je dobro ležati malo poševno proti cilju. Telo počiva enakomerno na obeh komolcih. Kolikor bolj skupaj so komolci, tem više je telo in tem laže prislonimo puško. Če streljamo kleče, kar je težavneje in naporneje, stopimo z levo nogo za stopinjo naprej ter se obrnemo poldesno, potem pokleknemo na desno koleno ter sedemo na peto desne noge. Desna noga je lahko iztegnjena, skrčena ali pa leži na tleh. Teža telesa je razdeljena na obe nogi enakomerno. Leva roka se opira na levo bedro. Če streljamo sede, se smeta opirati obe roki na koleni ali bedri, desno nogo tudi lahko iztegnemo.

Kadar prislonimo puško stojé, se obrnemo poldesno proti cilju in stopimo z desno nogo pol koraka na desno. Teža telesa je razdeljena enakomerno na obe nogi. Potem primemo puško z desno roko trdno za vrat kopita ter jo z obema rokama dvignemo, pri tem jo pa moramo z desno roko opreti dobro ob ramo. Glavo nagnemo nalahno na kopito tako, da lahko takoj merimo. Kdor ima svojo puško, za tega je zelo dobro, če napravi vsak dan s puško nekaj prislonov in to v vseh legah. Posebno dobro je, če se vežbamo s puško, ko smo dalje časa hodili ali če smo telovadili, veslali ali plavali.

Strelišča.

Skoraj povsod v naravi so primerni kraji za strelišče, v gozdnih jarkih, ob holmih, v peščenih jamah, ob zidu, sploh povsod, kjer je prostor zadostno zavarovan. Če bi pa slučajno ne našli primernega prostora, si lahko napravimo na travniku ali ob reki ali potoku iz protja ali sploh iz vejevja ograjo do dva metra visoko, tri do štiri metre dolgo in 0·50—0·70 m široko ter jo napolnimo s prstjo ali s peskom. Pred to ograjo pa postavimo tarčo. Take ograje ne predere nobena krogla iz malokalibrske puške. Da pritrdimo tarčo, zadošča, ako si napravimo desko, ki jo lahko zapičimo v zemljo. Taka deska se lahko uporablja dolgo časa. Če pa deske ne bi imeli, vzamemo lahko tudi karton ali ploščevinasto ploščo. Opozorim pa na te-le stvari:

1. Lega strelišča bodi obrnjena po možnosti proti severu.
2. Vsakokrat je paziti na to, da je strelišče ravno.
3. Tarče naj bodo vedno v isti višini, v kateri je lega strelcev.
4. Če zemlja visi ali pa če se dviga, naj si strelec zapomni staro lovsko pravilo: Če greš navzdol, meri niže, če greš navzgor, meri više.

Streljanja na kegljiščih ali v zaprtih prostorih ne svetujem nikomur. Pri vsakem streljanju naj se pazno razmotri vsa okolica, da se ne pripeti nesreča.

Tarče.

Za vežbanje uporabljamo normalno tarčo, ki sestoji iz deset krogov po 1 cm; krogi 7—10 so črni. To tarčo si lahko vsakdo napravi sam ali jo pa dobi pri Slov. lov. društvu v Ljubljani in pri vseh puškarjih. To tarčo priporočam tembolj, ker se vrši nanjo vsakoletno tekmovalno streljanje, ki ga razpisuje Slov. lov. društvo v Ljubljani za vso kraljevino.

Poleg te tarče si še lahko napravimo tarčo, ki ima obliko šahovske deske, polja kolikorkoli velika, od 4 do 8 cm v kvadratu. Pri tem se ravna tako, da so srednja polja zaznamenovana z manjšimi številkami, krajna, posebno na oglih, pa z velikimi številkami. Potem si lahko napravimo tarče, ki predstavljajo človeške figure. Te smejo biti samo 12 cm visoke ter so razdeljene na 12 delov, ki se štejejo od spodaj navzgor.

Enako lahko napravimo tarče, ki predstavljajo razne ptiče; te tarče naj vise; potem zajce, srnjake itd., ki naj bodo maskirani z vejicami ali pa naj se premikajo. To je napraviti kaj lahko, ker zadoščajo samo žica in pa dve kolesci, na katerih se prav rade

premikajo same, če se le malo porinejo. Seveda so premične tarče samo za boljše strelce.

Lahko si napravimo tudi sami iz malca in peska male okrogle tarče, katere si ulijemo v majhne krožnike ter pritrdimo na niti, da vise, ali pa jih položimo stoječe v zemljo. Te tarče naj ne bodo večje kakor 8 cm.

Zelo zabavno je tako zvano bojno streljanje. Iz malca ali pa iz lesa, železa si napravimo poljubno število figur, ki jih postavimo v dve skupini. Levo skupino predstavljajo desni strelci, desno pa levi strelci, obema nasproti pa postavimo strelce. Vsaka figura pomeni strelca in ima številko; zadeta figura mora nehati s streljanjem; skupina, ki več zadene, je zmagalka.

Enako zanimiva kakor tudi težka je tekma, če se priredi bojno streljanje, ko sta obe skupini strelcev preleteli prostor 100—500 metrov. Ako so med tekom še zapreke, je seveda tekma še težja; sicer pa se da vsaka tekma na vse mogoče načine olajšati ali otežkočiti.

Pri zadnji olimpijski tekmi za malokalibrske puške so bile figure samo tri sekunde vidne ter so se pojavile vsakih 5 sekund, med tem časom se je moral strelec pripraviti za strel.

Obča pravila za malokalibrsko streljanje.

1. N a b o j i. Dovoljeni so samo naboji za malokalibrske puške, in sicer kal. 22 (6 mm), short, long in long rifle.

2. Puška se lahko uporablja vsaka, ki je za malokalibrski naboj narejena, in sicer do teže 4 kg brez daljnogleda in jermena.

3. Naprave za merjenje so dovoljene te-le: a) zareza in muha; b) za brzo streljanje zareza in muha; c) za precizno streljanje vsake vrste naprave za merjenje, kakor daljnogled, diopter, diopter Lymann itd.

4. Sprožilne naprave so navadno sprožilo brez bodalnika.

5. Puške repetirke se lahko uporabljajo, toda vedno le kot navadne puške. Magacin se ne sme nikdar napolniti.

6. Za opazovanje se sme rabiti daljnogled, vendar ne sme nihče strelcu napovedati, kam je zadel, dokler še strelja.

7. Strelčeva lega: Strelja se leže, kleče, sede ali pa stoje, vedno prostoročno.

8. Vsak strelec sme oddati pri streljanju 5 poizkusnih strelov, ki pa se ne vpišejo.

9. Pri streljanju za vaje se navadno odda 10 strelov, ki se vpišejo v posebne strelne liste, to pa zato, da se povprečno ve, kako strelec strelja.

10. Za vsak strel se ne sme rabiti več kakor eno minuto.

11. Strelja se na vse razdalje od 10—50 m, in sicer na vsako razdaljo leže, kleče in stoje.

Varnostne odredbe.

a) Okoliš strelišča se da na 500 korakov pregledati po posameznih strelcih, preden se streljanje začne. Na strelišču se razobesi na visokem drogu rdeča zastava.

b) Puška se sme nabiti šele na stojišču in sicer tako, da je njena cev vedno obrnjena proti cilju. Če se strelja kleče ali leže, se sme nabiti puška šele v tej legi.

c) Strelci, ki z nabito puško uganjajo neumnosti, se morajo takoj pokarati; če to ne pomaga, se morajo kaznovati z globo, če pa še vse to nič ne izdá, se morajo izobčiti.

d) Po oddanem zadnjem strelu mora strelec puško izprazniti ter odprto puško postaviti na njeno mesto.

e) Če se puška ne da nabiti oz. če se pripeti druga neprilika pri puški, mora strelec, ki si ne more sam pomagati, poklicati odbornika (strelnega mojstra), ki nepriliko odpravi; strelec pa ne sme svoje puške nikdar obrniti od cilja.

f) Če se pri tarčah kaj zgodi, se mora streljanje takoj prenehati.

g) Pri strelu, ki se sproži hote ali nehote, ter je to zakrivil strelec, mora plačati globo, strel pa velja za oddanega.

h) Kadar čistiš puško, glej, da ni cev nikdar namerjena na človeka. Vežbe so na strelišču dovoljene samo, če so puške obrnjene proti tarči.

i) Strelca ne sme nihče motiti; neumestne opazke so strogo prepovedane in krivec se kaznuje z globo.

k) Tuje puške in stvari pusti pri miru ter se jih ne dotikaj brez lastnikove vednosti.

l) V vseh spornih vprašanjih odloča odbor.

m) Vsak strelec mora poznati te odredbe, jih pripoznati ter se po njih ravnati.

* * *

To sem napisal za strelce začetnike, pa tudi za izkušene strelce. V vseh vprašanjih glede ustanavljanja strelskih klubov in drugih stvari je Slov. lovsko društvo vsakomur na razpolago.*

* Posebni odtisi tega članka se dobivajo pri društvenem blagajniku po 3 Din izvod.

Iz lovskega oprtnika.

Gnezditev prepelice. Ta ljubka naša najmanjša poljska kura se je v zadnjih letih v naših loviščih v dravski dolini precej razmnožila. Pred vojno je bila ta divjačina le redka, a zdaj se sliši v vsaki večji strniščni njivi njen prijazen, lepo in močno doneč glas »pet pedi, pet pedi«. Ako greš po lovskih opravkih in sprehodih med njivami, ti gotovo zleti iz vsake koruze in išče zavetja v drugi njivi. Letos je gnezdila prepelica precej pozno. Kakor znano, se najde njeno gnezdo redko kdaj pred kresom, t. j. 24. junija. Največkrat naletiš na njega sredi julija ali celo koncem julija. Najdeš ga pa v grahorki, na njivi z grahom, v ogrščici, v repici in pšenici. Redkeje si poišče za gnezditev jara žita, kakor oves, rž in ječmen. Dne 5. avg. sem našel dve prepeličji gnezdi, in sicer obe v ovsišču. Eno je bilo v sredi velike njive blizu hiše. Opozorilo me je na to perje, ki sem ga že od daleč zagledal. Prepelico samico si je najbrž privoščila kakšna mačka ali podlasica. Pohrustala jo je na mestu. To je kazal kup perja, ki je tam ležal. Žival pa je ljubila samo delikatese, kajti noge so ostale. Prepustila jih je menda njenim manj vrednim vrstnicam. Jajec se ni dotaknila. Bila so že tako zvaljena, da bi se bilo v par dneh osem mladičev izluščilo. Na drugo gnezdo me je opozoril kosec, ki je kosil oves. Vrezal je s koso nad njenim telescem in potem je šele živalca zletela v bližnji krompir. Jajca so ostala menda tako dolgo brez samice, dokler ni kosec odšel. Dvomilo se je, da bo zopet zasedla gnezdo. Ni ga zapustila. Drugo jutro je že trdo sedela na njem kljub temu, da je voznik tam mimo vozil gnoj in ga je orač oral meter daleč od gnezda in obračal konje tik njega. Po petih dneh, t. j. dne 10. avg. je zapustilo 9 kebčkov gnezdo, ostale so samo lupine. Ant. Godec.

Še nekaj o letošnji pomladanski selitvi. Juž. železnice revident L. Egger je videl 24. aprila prvo vijoglavko (jynx torquilla L.) pri svojem stanovanju na Galjevici. Isti dan je bila tudi izredno številna selitev pogorelčkov (erithacus phoenicurus L.) in črnoglavih muharjev (muscicapa atricapilla L.), tudi kaka siva penica (sylvia communis Lath.), je bila vmes. Dne 29. aprila so se selili v velikem številu naši najboljši pevci. Pred Kulpinim mostom pod Metliko je videl nad 100 slavcev (erithacus luscinia L.) na prostoru, ki ni meril nad 1 km². Vmes so bile tudi sive penice, ki jim pravijo naši ptičarji »fačle« radi njihovega manj vrednega petja, potem liščki (carduelis carduelis L.), grilčki (serinus serinus L.), zelenci (chloris chloris L.) in taščice (erithacus rubecula L.). Videl in slišal je prav kratko peti tudi že pisano penico (sylvia nisoria Bchst.). Manjkalo tudi ni

drozgov in kosov, vendar je bilo teh bolj malo, ker so delali gnezda ali pa so samice že valile. — G. vladni svetnik O. Reiser mi piše, da se je letos gnezditev močno zakasnila, ker leže po gorovju še velike množine snega. Vendar sem pa našel v Mestnem logu že 20. maja gnezdo našega navadnega rjavega srakoperja s šestimi jajci, kar je precej zgodaj.

Nagrada. Direkcija šum v Ljubljani je priznala z dopisom štev. 2046 z dne 2. avgusta t. l. Ignaciju Schafferju, čuvaju veleposestva Karla Auersperga v Kočevju, za dne 2. junija t. l. v revirju Travnik ubito volkuljo znesek 375 Din. Za dva pri tej priliki ujeta mladiča, ki nista bila ubita, marveč živa prodana, se pa nagrada ni izplačala.

DRUŠTVENE VESTI.

Čestitke povodom rojstva Nj. Vis. kraljeviča. Društveni predsednik dr. Lovrenčič je dne 7. t. m. na dvoru v Beogradu predal navdanejše čestitke društva z vpisom v knjigo čestitk.

Letošnje jesenske tekme ptičarjev. »Klub ljubiteljev ptičarjev« priredi tudi letošnjo jesen dve tekmi ptičarjev. Prva se vrši dne 30. septembra v klubovem lovišču Ježici pri Ljubljani, druga dne 14. oktobra na Štajerskem, najbrže v bližini Maribora. Lovišče se naznani pozneje. Štajerska tekma se vrši le, če se priglasi dovolj psov. Tekmovati smejo samo psi, ki so stari najmanj leto dni in vpisani v jugoslovanski rodovnik ptičarjev ali imajo tak rodovni list, da ga vodstvo tekme pripozna. Vsaka tekma je ločena v dva dela: a) za pse, poležene v l. 1922, b) za starejše pse. Za pse pod a) se vrši jesenska plemenska tekma, izpopolnjena z nekaterimi predmeti poljske tekme, za pse pod b) širša poljska tekma, t. j. poljska tekma s predmeti uporabnostne tekme.

Pri plemenski širši tekmi se preizkusijo psi v sledečih predmetih: a) kakovost nosu (15); b) stoja (5); c) nalezavanje (4); č) način iskanja (4); d) hitrost iskanja (4); e) vztrajnost iskanja (4); f) sekundiranje (1); g) poslušnost na klic, žvižg in migljaj (2); h) obnašanje vzpričo odletele perutnine (1); i) zajčačednost (1); j) obnašanje po strelu (1); k) donašanje perutnine na povelje (3); m) donašanje izgubljene perutnine brez sledu (3); n) donašanje dlakaste divjačine brez sledu (3); o) donašanje dlakaste divjačine po sledu (5); p) vodno delo (4); delo na roparice (4); r) vodljivost (1); s) splošen vtis z ozirom na vodljivost in inteligenco (2).

Številke v oklepajih znašajo strokovno vrednost. Številke sodbe se dobe, če se pomnoži številka strokovne vrednosti s številko učinitve (0 = nezadostno; 1 = zadostno; 2 = dobro; 3 = prav dobro; 4 = izvrstno).

Za širšo poljsko tekmo veljajo popolnoma določila, objavljena v »Lovcu« l. 1921, str. 258—263.

Predmeti so pri širši plemenski in širši poljski tekmi isti, le pri širši poljski tekmi se preizkusi še čakanje psa na določenem mestu. Razlika je le pri nekaterih predmetih v številki strokovne vrednosti, ker se pri širši plemenski tekmi zahteva od psa z ozirom na njegovo mladost manj kot pri širši poljski tekmi.

Prijave za tekmo in prijavnino je treba poslati do 15. septembra na naslov: dr. France Lokar, Ljubljana, Dalmatinova ulica 7, s sledečimi podatki: a) ime in eventualna številka rodovnega lista psa; b) pasma; c) spol; č) barva in odznaki; d) točni svojstveni podatki; e) ime in rodovni list staršev; f) ime in stanovališče vzreditelja, lastnika in vodnika; g) navedba že dobljenih nagrad; pripoznanje tekemskih določil.

Prijavnina znaša za vsako tekmo pri klubovih članih za psa Din 20., pri nečlanih Din 40. Psi, poleženi v l. 1922, se priglasijo lahko tudi k širši poljski tekmi in ni, da bi morali tekmovati v razredu širše plemenske tekme. Zbirališče je pri ljubljanski tekmi na vrhu

restavracije Južnega kolodvora v Ljubljani ob 7. zjutraj. Zbirališče štajerske tekme se naznani pozneje. Živinozdravniško nadzorstvo bo izključilo od tekme vse pse, ki imajo kako nalezljivo bolezen ali so vsaj sumljivi. Izključene so brezpogojno tudi psice, ki se gonijo. Vsak vodnik naj prinese s seboj puško in patrone. Čim se kdo priglasi k tekmi, izjavi obenem, da pripozna določila tekme. Lovcem po poklicu, ki so člani kluba in se udeleže tekme z lastnim psom, plača klub železniško vožnjo.

Tekmi, ki se vrši v Ljubljani, se priključi tudi tekma za španijele 1. okt., če se priglasi najmanj pet španijelov.

Pri vsaki tekmi se razdele tri klubova darila: I. 150 Din; II. 100 Din; III. 50 Din. Razen tega še mnogo posebnih, častnih in voditeljskih daril, naklonjenih od klubovih članov.

Lovci, ki Vam je pri srcu delo in napredek ptičarjev, priglasite pse k tekmam! Vsak pes se udeleži lahko ljubljanske in štajerske tekme.

Klub ljubiteljev brakov. Potreba takega kluba je očividna. Pravila so že izdelana in predložena pokrajinski upravi Ustanovni občni zbor se bo vršil dne 27. septembra t. l. v Zalaznikovi restavraciji v Ljubljani, Dunajska cesta štev. 6, ob 3. uri popoldne z običajnim sporedom.

Kdor ljubi brake, naj ne ostane doma!

Ljubljana, 11. septembra 1923.

Dr. I. Lovrenčič.

Psarna Smlednik in Bilo. Psarno Smlednik je prijavil pri Klubu ljubiteljev ptičarjev g. Henrik Lazarini iz Smlednika in psarno Bilo g. Edvard Nöthig iz Belovara. Morebitni ugovori proti imenu psarn se morejo vložiti pri klubu zaradi psarne štirinajst dni po tej objavi.

Ribarska mreža.

Oddaja postrvi. V tekočem letu je oddalo Slovensko ribarsko društvo iz vališča v Želimljah dosedaj sledeče količine postrvi:

Industr. družbi na Jesenicah 5000 glav.

Cirilu Jenku, uradniku premogokopa v Hrastniku, 2000 glav.

Josipu Palmetu, graščaku na Igu, 1500 glav.

Antonu Werliju, trgovcu v Cerknici, 1000 glav.

Antonu Volti, trgovcu v Ljubljani, 1000 glav.

Jakobu Kavčiču, peku v Ljubljani, 1000 glav.

Ribe so se oddajale po ceni 50 Din za 1000 glav. Društvo je oddajalo postrvi šele v teku meseca avgusta, ker so šele sedaj prenehale povodnji, ki so onemogočale vlaganje mladic. Ker je med tem poginilo mnogo mladic, je bila cena, kakor je gori navedena, izredno nizka. Radi tega bo moglo društvo drugim naročnikom, ki bodo prejemali ribe po 15. avgustu, oddajati mladice le po ceni 150 Din za 1000 glav. Tudi ta cena je nižja od produkcijske cene, ker so stroški odgajanja mladic izredno visoki.

Dr. M.

Oddaja sulčjih mladic. Kakor smo že poročali, je prejelo društvo to leto v vališče 8000 sulčjih iker. Mnogo iker je poginilo takoj, ko so se prevzele v Želimljah. V teku meseca avgusta je bilo vseh sulčjih mladic v Želimljah le okrog 3000. Ribice so bile zelo slabe in so ginevale od dne do dne, tako da je bilo društvo prisiljeno jih takoj oddati, ker bi bil sicer poginil ves zarod. Kaj je vzrok, da sulčki v Želimljah ne uspevajo, nam ni znano. Bili so v istem prostoru kakor postrvi, in dobivali tudi isto hrano. Vkljub temu so sulčki zaostajali, dočim so postrvi izvrstno uspevale. Najbrž jim ne prija voda, ker je premrzla, ali pa bi bila zanje druga hrana primernejša. Krmili so jih, kakor postrvi, s krustacejami. Dr. M.

Zastrupljevanje vodá. Dne 16. julija t. l. se je otvoril v Ljubljani na Za-

loški cesti št. 2 državni higijenski zavod. Ta zavod bo preiskoval tudi odpadne vode iz tovarn in drugih obratov, ali senahajajo v njih kužne ali druge strupene snovi. Opozarjamo zategadelj lastnike in zakupnike revirjev, da naj pošiljajo vzorce zastrupljene vode neposredno na gorenji zavod. Ako zapazijo, da ginevajo ribe radi zastrupljenja, naj vzamejo takoj v prisotnosti dveh pič in če le mogoče tudi v prisotnosti občinskega organa in orožnika vzorce zastrupljene vode v dve steklenici (vsaj po 1 liter), steklenice dobro zamašijo in v prisotnosti javnih organov zapečatijo. Te steklenice naj pošljejo ozir. prineso na imenovani zavod, kateremu naj izročijo tudi nekaj komadov poginulih rib, da ugotovi vzrok, zakaj so ribe poginile. Ako se odvzame vodni vzorec, je treba napisati spremni list s sledečimi podatki: 1. vsebina vodnega vzorca, 2. dan odvzetja, 3. povod odvzetja, 4. po naročilu (ribarskega odbora), 5. popisati je na kratko vodo in njeno okolico.

Vodne vzorce je odposlati nemudoma, ko so se odvzeli. Steklenice, poslane po pošti, je treba mehko oviti, da se ne razbijejo. Na steklenico naj se prilepi listek z označbo vode, ki jo vsebuje steklenica.

O okuženju vode naj se vedno tudi obvesti Slovensko ribarsko društvo v Ljubljani.

SLOVSTVO.

Gozdarstvo v Sloveniji je naslov knjigi, ki jo je pravkar izdala ljubljanska podružnica Jugoslov. šumarskega udruženja v spomin na kongres, ki se vrši v sredi avgusta t. l. v Ljubljani. Ta spominska knjiga, ki jo je uredil ing. Anton Šivic, vsebuje sledeče aktuelne članke: Geografski in geološki opis Slovenije, napisal ing. V. Putick. — Gozdarstvo v Sloveniji, napisal ing. A. Šivic. — Lesna industrija v Sloveniji, napisal D. Goriup. — Razvoj domače lesne obrti, napisal J. Goederer. — Lesna trgovina in eksport, napisal E. Hieng. — Možnosti nadaljnjega tehničnega razvoja gozdarstva z ozirom na izrabo vodnih sil v okviru elektrifikacije dežel, napisal dr. ing. A. Král. — Agrarna politika in agrarne operacije v Sloveniji, napisal dr. Spiller-Muys. — Zagradba hudournikov v Sloveniji, napisal ing. V. Fasan. — Gozdi verskega zaklada v okolišu blejske gozdne uprave. Izlet na Pokljuko, napisal ing. Z. Ziernfeld. — Planine v Bohinju in okolici Bleda, napisal O. Detela. — Razvoj Trboveljske premogokopne družbe. — Lovstvo v Sloveniji, napisal ing. A. Šivic. — Ribarstvo v Sloveniji, napisal S. Plemelj. — Poleg teh strokovnih razprav so v knjigi opisi onih krajev, kjer se vrše zborovanja in izleti, torej Ljubljane, Bleda in Bohinja. Ti prispevki so iz peresa dr. R. Andrejke. Knjiga ima okrog 200 strani ter je opremljena z 42 slikami, ki predočujejo gozdarske, lesnoindustrijske, lovske, planšarske, rudokopne in pokrajinske prizore. Med slikami je 16 po Jugoslovanski tiskarni krasno izdelanih prilog. Knjigo vsled mnogovrstne in poučne vsebine vsestransko priporočamo vsem prijateljem gozdarstva in kmetijstva, ljubiteljem lova in prirode ter vsem, ki se zanimajo za gospodarski razvoj Slovenije. Nabavlja se pri Podružnici Jug. šum. udruženja v Ljubljani, Križanke št. 1, katera jo oddaja nečlanom društva po lastni režijski ceni 45 Din.

MALA OZNANILA.

14 letni priden dečko prosi čevljarskega mojstra-lovca, da ga sprejme v uk, ker dobro strelja in ima veselje do lova ter ljubezen do živali. Več pove Josip Ortnik pri Sv. Lenartu v Slov. goricah.

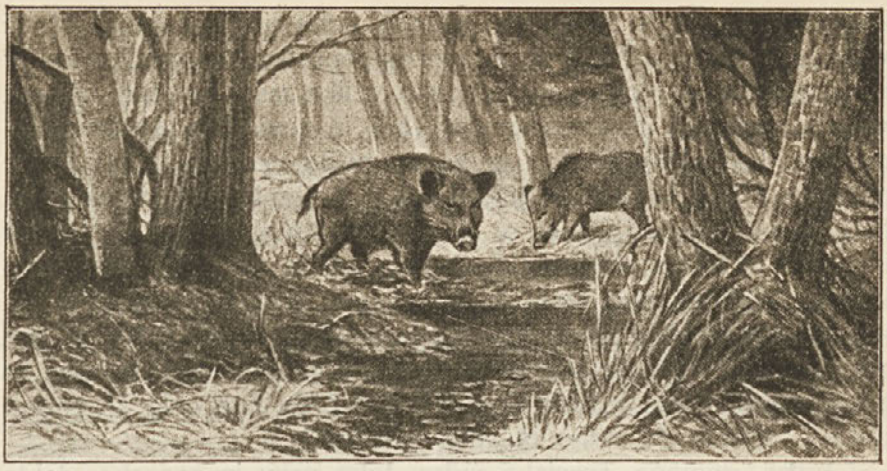

Dr. Quidam:

O vidrah in tem in onem.

III.

Lov — lova in lov — lovi.

Navzlic ponovnemu poudarku, da so vidre plahe in sumnjave in jako previdne živali, ni dvoma, da pride marsikateri čitatelj do sklepa: ni je lažje stvari na svetu kot lov, kot uspešen lov na vidro. Nikaka umetnost, nikako čarodejstvo, pa vendar izjemne odnošaje, slične opisanim, izvzete, saj toliko težko kot hruške peči. In tej lehki nalogi, da jo pravilno izvršiš, iz sto razlogov vendar — le ni kos vsakdo.

Še najprej in najlažje uničiš vidro z izključnim namenom, da jo iztrebiš, se je znebiš in očistiš kak ribiški revir ali postrvnjak, kjer se kratkomalo od vsega začetka odrečeš plenu, stališče, katero lehko končno zavzame kak lovsko in ribiško sicer popolnoma desinteresiran ribogojec. Počakaš jo, ustreliš nanjo, in če jo zastreliš, da zver pogine kjerkoli, in si se je rešil, — dobro! mrharstvo prve vrste, a za lovca brezpomembno.

Pa niti to ne gre brez truda in kar tako na slepo. Celo tukaj bo treba metati oči po tleh, ušesa obesiti v vrbe in vzeti možgane v roke, sicer ne bo — nič.

Če pa hočeš vsaj z neko gotovo verjetnostjo dobiti pravdo proti vidri — in izid nobene pravde, kakor nobene loterije sploh ni nikoli zanesljiv in gotov — potem je stvar že precej bolj

komplicirana, in to tudi tam, kjer se vidre ljudi ne boje. Prvič vidre niso tarče, drugič se ne pasejo opoldne na zelniku kakor kakšna liska ali plavka, in tudi tako velike niso, kar tudi ni brez vsega pomena, in postanejo v vodi in resi celo salamensko majhne, kadar jih iščeš z muho na puški; potem je pa to že navadno tako, da je prav takrat, ko je najlepše, toliko tema, da tista rjava lisa kar preide v rjavino okolišča, kadar bi najraje imel, da bi tičala sredi sklede mleka, ali bi pa vsaj sama stala kot bel hlebček sira sredi črnega lonca. In potem so tako-le koj toplice zraven, in živčno ali kirurgično bolna vidra se gre zdravit med blato in korenine, skale in hlode, reso, bičevje in druga medicinalna želišča... pok!, in morda tudi celo še enkrat pok!... potem pa adijo in zdrava ostani!

Vidra, domača, srenjska vidra, taka prav iz soseske, dekle od fare, ti res marsikaj odpusti, vsega pa ne, ali vsaj malokatera je taka. Tudi tukaj so postavljene meje. Ne zmeni se morda za prijetni vonj tvojih s salom namazanih škornjev ali njihovih sledi, ne za tvoj s tobakovim smradom prežeti jopič, ne za tvojega razvročenega telesa prvovrstni parfem, ali na harmoniko ji ne smeš igrati, in če kašljaš, vsaj ne pljuni nanjo, tega vsaka ne prenese. Tudi je ne pozdravljaj in ne mahaj že od daleč z razpeto ruto, tudi to samo redkokatera spregleda. Najtežje pa vsaka prenaša s pregibanjem združen nemir, in če je to še zvezano s presenetljivim ščegetanjem v njenem nosu, potem se ne čudi, če je ni niti na spregled, kaj še, da bi prišel nanjo do strela. Tudi je opazovanje neprimerno lažje omogočeno mnogokrat z boljšim skrivanjem brez šuma in v boljši poziciji kot se pa dá to izvesti pri streljanju, kjer si moraš izbrati primerno razgledno in strelno razprtino, se moraš kretati, ko privzdigneš puško, ko meriš, in si težje izbereš zadovoljiv položaj za strel. Vidiš, vse to so taka neznatna, a mnogokrat odločilna imponderabilia. Če jaz mnogokrat nisem streljal, ko sem imel vidro neposredno pred seboj, sem se vedno zavedal, da bi je v resnem slučaju tudi le redkokdaj dobil res v roke.

Paziti na veter, skriti se, če moči na višino, mirovati, kot bi odrevenel, to so prvi pogoji. S truščem in nemirom, z razstavljanjem novega klobuka in kupljenih škarij na njem, in s pipo v ustih se ne hodi ne na stajo, ne na zalazo, in tako se ne oprezuje in ne voglari — vidram.

Kdor hoče vidre s pridom loviti, mora biti krepkega zdravja in utrjen ne le napram vetru in dežju, ampak tudi napram mrazu in mokroti. Obojega bo užil več kot dovolj. Mora pa imeti mimo vseh vrlin in lastnosti, ki dičijo pravega lovca, še prav posebno

veliko dozo vztrajnosti in potrpljenja. In še nekaj, in to v najizdatnejši meri: ne sme biti vihrav in površen. Da mora imeti nekaj potrebnega lovsko-zoološkega znanja, da se spozna na sledi, da umeje pravilno opazovati in pravilno sklepati, je samo ob sebi umevno. Sicer bo mislil, da je zajčje ležišče v bičevju ob mlaki od vidre, bo vodomcev ojstri zalet v vodo smatral za njen zamolkli skok. V živali, ki jo je kresala v prvem belinu ob potoku, pričaka pa — prebrisanega muca.

Lovec na vidre naj razne paradne in salonske »lovske« obleke lepo prepusti znanim lovskim opicam na običajnih brakadah. Svoja muskulozna meča naj si da občudovati od natakarice na kegljišču in v beznici, za lov na vidro pa so potrebni mnogokrat ribiški, vedno pa vsaj navadni škornji.

Kdor namerja s strelom kaj opraviti, si mora omisliti dobro, trdo mečočo dvocevko; če ima trocevko, tem bolje. Časih prideš do strela samo s kroglo.

Pa do strela bi še prišel, podnevi kaj pa da redko; ponoči pa tam, kjer je dosti vider, in te ne mine potrpljenje in ti ne preseda prezebanje, večkrat. Toda imel ne boš dosti od svojih strelov, tudi če si žival pogodil. Skoro vedno je izgubljena, posebno, če si streljal na plavajočo vidro in je potok količkaj večji in globočji, da ne govorim o kalni vodi.

Najprej je še računati, da boš imel uspeh, če slučajno zaloliš vidro pri belem dnevu, daleč od vode na kopnem. Ti slučaji so seveda redki. Zadeta pa mora biti dobro, tako da obleži v ognju.

Na vidro v vodi ne boš s srečo streljal. Če jo vidiš, da plava pod vodo in nanjo že streljaš iz bližine, meri p r e d zračne mehurčke, ki jih spušča žival od sebe in p o d njo. Meri vedno na glavo, posebno tedaj, ko jo je pokazala celo iz vode, ali pa tudi samo nozdrvi. Vsak drug strel je navadno brezpomemben in brezuspešen.

Kjer je mnogo vider, se dá nanje napraviti z družbo lovcev in tropo za ta lov posebno izučenih krepkih psov-vidračev pogon. Tudi mreže zastavljavke rabijo pri tej vrsti lova. Znani lovec vidrar Schmidt iz Westphalskega, ki je tekom svojega življenja baje pokončal 1500 vider, je na ta način v enem samem dnevu dobil 22 živali v roke. Upajmo, da je to res, in da ni mož bolehal kar vse življenje na pijanskem bledežu, v katerem je mesto podgan videl — vidre.

Angleži so nekaj časa gojili posebno pasmo psov-vidračev in tudi med Francozi in Nemci so se trudili posamezni vneti športniki, da ožive love na vidre s pogoni in za to sposobnimi

psi. Pa vsa prizadevanja se baje radi prevelikih materijalnih žrtev niso obnesla, stvar je zaspala in o kaki vidraški pasmi ne more biti danes več govora.

Kdor bi hotel na ta način izvajati lov na vidre, bi moral vsekako terjati od psov, katere namerava uporabljati, ostrost, živahnost, neumornost in vztrajnost pri delu in krepko konstitucijo. Iskači in iztikači bi morali imeti mimo vsega še dober nos. Vsi pa bi morali biti dobri plavači. Psi, ki bi imeli končno zgrabiti vidro, bi jo morali glede telesne moči močno nadkriljevati; tudi še potem bi imeli dovolj posla ž njo.

Jaz bi si v to svrho sestavil svojo pogonjico iz dveh tropov, in bi za končno delo uporabil kake slabo dresirane, a na roparice divje obstajače, morda tudi kakega jako krepkega kraševca, za iztikanje in prve ostre napade pa resaste, na lisico in jazbeca že navajene foksterierje, ki v vsakem oziru daleko nadkriljujejo pri nas še vedno v smešni gloriji proslavljane jazbečarje. Kdor je pod enakimi pogoji kdaj videl delati nemškega jazbečarja in angleškega lisičarja - resavca, ne bo mogel biti niti četrt ure več v dvomu, komu gre prednost, če ni uprav rojen Nemec ali zaklet sovražnik Angležev. Na Slovenskem seveda lisičar še vedno ne spada k lovskim psom, pa ne vem, ali zato ne, ker ga gospod predsednik še vedno nima, ali samo, ker ga ni še lani — imel! Bomo videli, kaj bo letos!

Če so lisičarji dodobra vpeljani v lov na lisice in jazbece, ne bo dosti truda stalo, da jih seznaniš z vidro, katero bodo z isto divjostjo in besnostjo napadali in preganjali, kot druge zveri. Kakor hitro pa žival spoznajo, bodo tudi z vnemo stikali za njo, posebno pa od tedaj naprej, če se jim je v resnici posrečilo, katero stakniti in spoditi. Seveda bodo sodelovali tudi pri gonji na kopnem in v vodi, pri zastavi, pri ustavku, napadih in če treba pri davljenju. Glavno je, da pes enkrat razume, za kaj gre, vse ostalo se razvija samo po sebi.

Pri pogonu na vidre zastavljajo mnogokrat tako jase na kopnem kakor tudi posamezne dele potoka, pritoke in rokave itd. pod vodo z mrežami, v katere se vidra na begu pred psi mnogokrat zaplete in zakomota, in kjer jo je moči ustreliti, zabosti ali pobiti. Če se lovi brez mrež, mora biti potok navzgor in navzdol par sto korakov zastavljen z lovci, katerim je treba z rogom in piščalkami signalizirati razvoj in potek lova, n. pr. če so psi vidro našli, če jo gonijo navzdol ali navzgor, končno tudi, kdaj naj se vrsta ob vodi pomakne naprej itd. Lov je torej jako šumen in glasan, kjer vrvi glavna gonja, dočim morajo spodnji in zgornji lovci stati in čakati čim bolj mogoče tiho in

skrito. Vsekako je tak pogon jako zanimiv, pa tudi jako utrudljiv, ker je treba obhoditi mnogokrat prav po grdem potok, mnogo kilometrov daleč in neredko brez vsakega uspeha. — Da te vrste lov ob mnogih rekah in potokih sploh ni izvedljiv, je ob sebi umevno.

S temi izvajanji so načini lova s strelnim orožjem ob polni dnevni luči izčrpani. Seznaniti se nam je še s streljanjem na vidro v ranem jutru, na večer in ob nočnem času, kot z edino metodo, ki prihaja resno v poštev za preprostega lovca, ki hoče vidri do živega s puško v roki.

Tak lovec mora natančno vedeti, kdaj in kam prihajajo vidre, in jih mora poprej dalj časa opazovati. Če se mu je posrečilo izsledіti tak kraj, jo mora na slepo srečo čakati jutro za jutrom, kar je pa jako negotovo, in večer za večerom še pred solnčnim zahodom. Lovcem, ki so hodili lisic zvečer čakat, naj povem, da prihajajo vidre v splošnem dokaj prej kakor lisice, da se že prikazujejo, ko jih solnce polno obseva, in da je mnogokrat še luči dovolj, da še streljaš nanje s kroglo. Kjer niso torej preplašene in zbegane, zadostuje, če si dobre pol ure na mestu pred solnčnim zatonom, in da se skriješ čim bolj mogoče. Kjer so pa sumnjave in previdne, ne reci »ima vremena«, in glej, da čakaš uro poprej na mestu, če hočeš vidro — videti. Streljaš tudi lehko nanjo; enkrat in nikoli več. Kajti, če ti ne obleži v glavo zadeta, ne vidiš jo zlepa, če je ostala živa, in prav tako ne, če je bogvekje poginila. Pomisli tudi, da kmalu po strelu nastopita mrak in noč, in da je zate na mestu ubita vidra v valovih v temi izgubljena, če nimaš psa pri roki. Seboj ga pa ne jemlji, če ni izredno dobro dresiran, tako da ga zanesljivo vsaj 100 korakov od sebe v stran dobro skritega položiš in mu ob potrebi požvižgaš. V tem slučaju je pa zopet vprašanje, če zagleda pes ubito vidro, ki plove na vodi, kajti presneto malo je je videti na večer, tako da jo pes z nizkega brega le težko zapazi. Da bi jo iz večine prepluto z vodo tudi ob dobrem vetru, če je količkaj od brega oddaljena, zavohal, na to ni misliti.

Kar je torej lovcu v prvi vrsti treba, je mirna kri. Raje ne streljaj, če nimaš utemeljene nade, da zver dobiš. Premisli vse dobro in pridi rajši desetkrat, kakor da se vidri zameriš ali jo celo zastreliš. Prazen odideš tudi v tem slučaju, ali brez nade, da bo končno vidra le tvoja. In še tedaj, ko boš mislil, da je vse v redu in da se ti mora posrečiti, ko si storil vse, kar je možno od dovršenega lovca zahtevati, še tedaj, mi verjemi, je vedno več vider izgubljenih kot domov prinešenih. Od štirih s kroglo v vodi ustreljenih vider sem zadel samo eno v zgornjo

čeljust, in jo našel čez teden dni napihnjeno niti 5 m v stran v zatoku med skalami; drugo, ki ji je krogla prebila lobanjo, so našli otroci, ko je upala voda, zaklinjeno med korenike izpodjedenega brega, kamor ji je navzlic skoraj takojšnji smrti še bilo moči pobegniti — samo 2 m proč od kraja, kjer je bila zadeta in se je potopila. Ej, in kako smo iskali in iskali! — Tretjo sem zadel v pljuča. Našli so jo par tednov pozneje na pol ure oddaljenem jezu, — in vendar smo jo videli mrtvo nekaj časa plavati, pes je plaval ponjo in prišel jako blizu nje, a je ni mogel zagledati; gledali smo jo z mosta — in vendar je bila izgubljena! Samo četrto sem dobil 20 minut po strelu v roke.

O vidrah pa, ki so bile brezdvomno zadete, pa se ni dalo smrti in smrtne okvare neovrženo dokazati, pa je odveč, da bi radi možnih ugovorov izgubljal le eno besedo.

V ilustracijo, kako stoji s streljanjem na vidro, naj navedem še sledeči slučaj:

Iz hiše, stoječe kakih 10 metrov nad vodno gladino, nekako 20 metrov od jezu navzdol, so opazovali, da prihaja večkrat vidra po neznatnem curku navzgor, da prinese s seboj kako ribo, jo povečerja, ali se tudi sicer ustavi na klečetu poleg curka pod jezom 3 metre tik pod skalo, ki je molela proti onostranskemu koncu jezu. Od okna do tega mesta je bilo približno 90—100 korakov. Kdor je pa stal na gosto obrasli skali, je imel vidro naravnost pred in pod nogami, in v premi v vsem oddaljeno kake 3—5 metrov, in je dobro skrit do mrvice lehko opazoval iz neposredne bližine, kaj žival počne, kako se kreta, kako jé itd. Da sem se večer za večerom na tem razgledu utaboril, ni treba posebej povedati, in da sem pozneje iz radovednosti in prešernosti v navzočnosti vidre cigareto pušil in pihal neopaženo dim skozi vejevje, mi smete verjeti. Tako je bilo tudi tisti večer, ko si je moj prijatelj Francè izprosil, da bo streljal z okna na vidro. Kakor sva se domenila, sem jo čakal na skali brez puške, samo da opazujem, kaj bo ž njo, kako se bo vedla, kam pobegnila in podobno. Solnce je zlatilo z vsem sijajem še hišo, ko je počil strel in je zadela krogla v vidro, stoječo na milini ter poškropila z njeno krvjo prodec. V hipu se po strelu vzdigne žival, se preokrene in spusti v curek, ki jo je kolebala v smrtnem boju pač nezavestna po mirnejši vodi sem ter tja, dokler je ni začelo zanašati h kraju. Jaz sem gledal nanjo ves čas, kolikor je pripuščal breg, sledeč toku vode. Naenkrat pa se je nekoliko potopila, zaobrnila in preden sem vedel, kaj in kako, je ni bilo več. Tudi to vidro smo močno nagnito našli 2 meseca pozneje na nekem otoku daleč od jezu navzdol. Dobila je strel v vrat,

ki ji je zdrobil vretence — umirala mi je pred očmi, zasledoval sem jo v vodi — in navzlic vsemu je šla rakom žvižgat, ribam gost!

Pa če je to bila tudi posebna smola, vem, da se tudi drugim lovcem, ki so stokrat premislili, preden so skrivili prst, ni bolje, če ne še slabše godilo.

Strel s šibrami je obče še bolj nezanesljiv kot s kroglo, če gre zato, da žival ostane na mestu. Seveda bo pa moral biti lovec navadno vesel, če bo mogel sploh s šibrami priti do ugodnega strela.

Prisvoji si načelo, da streljaš, če količkaj možno na vidro čim bolj oddaljeno od vode. Našel sem izstopišča, od katerih je vodila stezica do 10 metrov daleč v travnik na prostor, kamor se je hodila valjat. Časih kaže navado z ene strani otoka koracati na drugo stran njegovo, kjer se oddalji v sredi časih tudi do 10 in več metrov od vode. Na takih krajih bi se dalo celo misliti na to, da se postavi ob bregu lovsko kolibo. V ostalem si zapomni: vidro streljaj vedno v glavo, da jo, če moči, na mestu omotiš, da takoj pade, in streljaj, če treba v drugo. S strelom v pljuča in celo v srce ti še odskoči do vode in je izgubljena. In potem streljaj vedno z debelim zrnom, ne nad št. 21 stare numeracije. Zajčarji ji navadno ne narede ničesar, če ni strel zadel iz največje bližine. Šibra se odbije na kožuhu in mnogokrat niti kože ne prodre. Videl sem ujeto vidro, ki je imela pod kožo vse polno zrn št. 4 vceljenih, v meso se ni zarilo menda sploh nobeno.

Končni facit vseh teh razmotrivanj je, da s strelom prideš vidri le težko do živega, da so doseženi uspehi relativno neznatni, in da obili trud in samozatajevanje lovca daleko ne stojita v nobenem količkaj primernem razmerju k njim.

Navzlic temu se moramo ozreti še na eno vrsto lova s strelilnim orodjem, če tudi bi ga nikomur ne priporočal, to je na lov s samostreli.

(Dalje prih.)

M. Hanzlovský:

Obris lovskega živaloslovja.

(Dalje.)

Bobnarica (botaurus stellaris L.)

živi v močvirjih naše domovine deloma kot stalni gost, deloma pa kot selivka. Dolžina znaša 60—85 cm, premer preko peruti pa 120—130 cm. Kljun je 7—8 cm dolg in sivkastomodrikast, oko je rumeno. Po hrbtu je rjastorumena in z nepravilnimi črnimi risbami prepredena, po trebuhu pa svetlorjastorumena, posejana z večjimi črnimi pegami. Podbradek je bel, noge so rumenkastozelene in mrežasto slikane. Tudi bobnarica, ki ljubi mirne vode, škoduje ribjim zalegam. Samec daje od sebe osobito v času parjenja rjoveče glasove; babjeverni ljudje, ki so čuli te čudne glasove, pravijo, da so čuli divji lov, ki se vrši v zraku.

Gnezdi v trstju in bičevju na tleh. Zleže do pet zelenkastih jajec, ki jih zvali v treh tednih.

V vrsto čapelj spadajo poleg imenovanih še naslednje: **pritlikava trstenica** (ardetta minuta L.), **nočna čaplja** (nycticorax nycticoraxL.), **navadni** ali **črni ibis** (plegadis falcinellus L.).

Črna štorklja (ciconia nigra L.), **bela štorklja** (ciconia ciconia L.) in **žličarka** (platálea lencoródia L.). — Poleg imenovanih vrst, ki niso za lovce posebne važnosti, se navajajo še naslednje lovne ptice: **Prilivka** (oedicnemus oedicnens L.), ki ne prihaja za naša lovišča v poštev, ker živi samo po ruskih planotah, **priba** ali **vivek**, (vanellus vaneellus L.), ki se pokaže v naših krajih posebno v poznem jesenskem času; **svadljivec** ali **togotnik** (pavonalla pugnax L.), **rdečenogi polojnik** (tringa alpina L.), **bekasina** ali **kozica** (ggallinago gallingo L.) in pa **grbež** (gallinago gallinula L.).

V jesenskih časih naletimo v naših krajih tudi na velikega **močvirnega kljunača** (galinago media Lath.). Ta ni tako plah kot navadni kljunač in zdrži tudi fermača veliko bolje. Veliki kljunač ima mnogo krajši kljun, ki je rdečkasto-rjave barve. Po glavi je črn z rumeno marogo, trak nad očesom je svetlorjav; vrhnji del telesa je črn in rjastopikast, spodnji del pa svetlorjavo-rumenkast in črno-marogast. Zadek je rjastorjav in črno prepasan, konice perja so pa bele; noge so sivozelene. Dolžina telesa je 26 cm. Navadno so samice nekoliko večje kot samci.

Lov na velikega močvinrega kljunača se izvaja enako kot na navadnega gozdnega kljunača.

* *

Roparice nizkega lova.

Lisica (canis vulpes L.).

Ni živali na svetu, kateri bi se posvetilo toliko spisov, vezane in nevezane oblike, kot lisici. Ni ga lovca, katerega bi že na katerikoli način ne bila ukanila. Pozna jo vsak otrok, če ne drugače, vsaj po basnih. Najbolj jo pa pozna kmetska gospodinja, kateri je spulila marsikatero jarčko, purana, gos ali raco. Ne ljubi je nobeden, vse ji prisega smrt, grozno smrt, s katero naj poplača rdečka vse svoje grehe, ki jih je izvršila s skrajno pretkanostjo.

Zadostuj samo kratek opis.

Psu podobno telo lisice je vitko. Čelo je široko, gobček zelo koničast, v katerem je vsajeno snežnobelo, močno in ostro zobovje. — Ušesa so kratka, pokonci stoječa in koničasta, oči se svetijo v rjavkastordeči barvi. Vrat je primerno dolg, zelo močen in okrogel ter stopa lobanja le nekoliko čez širino vrata. Žilave noge so primerno močne, rep je dolg in gosto porasel. Izraz glave kaže nekak navihan nasmeh in pretkanost.

Po barvi si niso enake vse lisice. V gorovju naletimo na vrsto, ki je nekoliko krajša, ima črne nogavice, je po hrbtu temnorjavordeča s črnimi konicami na daljših dlakah, podbradek, trebuh in pa ob zadnjici je črnikastosiva. V gričevju in nižini pa najdemo drugo vrsto lisic, ki je po hrbtu bolj rumenkastordeča s sivimi konicami daljših dlak, po podbradku, trebuhu in ob zadnjici je pa sivkasto bela. Te dve vrsti se nazivajo kot glavni; prva se imenuje gorska lisica ali črnivka, dočim se naziva druga dolinka ali sivka. Poleg teh dveh glavnih vrst pa je še polno raznih premen, ki so nastale iz večkratnega križanja imenovanih glavnih vrst. To velja seveda samo za naše kraje. V Švici živi neka rumenkastobelkasta, v ruski Tatariji pepelasta, v severni Rusiji in na Finskem črna, v Virginiji sivosrebrna in v visoki severni poluti pa bela premena.

Lisica je takorekoč vsepovsod domača. Ako ne najde za svoj dnevni počitek dovolj mirnega kotička v kakem gostem grmovju ali gozdu, se zadovolji tudi z ležiščem v visokem žitu, v bičevju ali trstju. Ob lepem vremenu ne gre rada v lisičine. Slednje porablja samo za kotenje in če jo preganjajo, in to le v skrajni sili. Če je ranjena, se tudi kaj rada zaleze v jamo. Lisičine si izkoplje na pripravnem mestu pod kakim štorom, med koreninami dreves ali pa pod kako skalo. Poleg glavnega rova si izkoplje še več stranskih, ki bi ji služili v sili za beg. Največkrat je pa rjavka precej komodna in prepusti kopanje jame

jazbecu. Lisica si kaj rada prilasti zapuščene jazbečine, katere si potem prilagodi po svoje. Vsaka lisica pa ima po več jam, ki pa ne ležijo blizu druga poleg druge, ampak v raznih krajih. Navadno razlikujejo lisičine v glavne jame, ki imajo več izhodov in kjer se vrši plodítev in kotenje, nadalje stranske jame, ki jih porablja samo v sili.

Kjer vlada mir in pa ob času preskrbovanja mladičev jo dobimo ne samo ponoči, ampak tudi čez dan na njenih roparskih pohodih. V zadnjem slučaju je predrznost lisice nepopisna. V zimskem času, ko zapade gorske planote globok sneg, je tudi čez dan spretna zalezovalka zajčkov in srn.

Poletno hrano lisic tvorijo največ zalege zajčkov, pobira ptiče-mladiče iz talnih in pritalnih gnezd, lovi miši, pobira razne sadeže in jagode, hrošče, žabe, mrhovino itd. Ena sama lisica prebrede v eni noči veliko sveta. Če ji je gozd ali grmovje preveč prazno, se poda na polje, da celó v vasi in preišče vse kupe in jame in nezaprte kurnike. Ko je pozimi izbira prav majhna, ji pride vse prav, kar je količkaj užitno. Kjer se najde kaka zajčja sled, tam je poleg gotovo tudi lisičja. Zalezuje to in ono, prebrska in preišče vse in se ne straši tudi daljših pohodov mimo rek, ob potih, ob vaseh in zaide celo v trg. Kar najde, to obvlada s posebno pazljivostjo, in če se prepriča, da ni nastavljena kaka past, potem šele vzame najdeno v svoj koničast gobček. Lisica je zelo strastna morilka in roparica prve vrste, ter more, ako jih je več v enem lovišču, znižati divjačino nižjega lova na najnižjo stopnjo. Nekateri lovci pravijo, da opravlja posel gozdnega sanitejca s tem, da iztrebi iz lovišča vso bolehavo in splošno zanikarno divjačino. Ti lovci bi imeli docela prav, ko bi poznala lisica razloček med bolno in zdravo divjačino. Res je sicer, da ji pada kot žrtev hitreje bolehava divjačina kot pa zdrava. Če pa upoštevamo njen zvit način lova, potem ni lisica več samaritan, ampak zelo škodljiv ropar. Lisica pozna namreč vse zajčje in druge stečine in se vleže na prežo ter čaka tako dolgo v zasedi, da pride mimo zajček ali druga divjačina. In kako spretno zna loviti fazane in jerebice! Kake važnosti bi bilo za lovca, ko bi poznal svoj revir tako dobro, kot ga pozna lisica! Pa pravi marsikateri, kako dober nos ima. In komaj tri mesece stara lisica ga prevari na slehern korak.

Ko pritiska v naših krajih mraz z vso ostrino, se prične lisjak ogledovati za lisico. Mesec januar in začetek februarja tvorijo pri lisici čas plemenitve. Za plemenitev sposobni so pa tudi mladiči iz prejšnjega leta, torej še ne eno leto stari. Ko se približa ta čas, postaja lisica nemirna ter »laja« ponoči. Seveda

ni to po lovcih imenovano »lajanje« nič podobno lajanju psa, ampak je to neki zadirajoč oziroma hropeč glas. Ž njim vabi lisica lisjaka na ljubavni sestanek.

Gonja lisic traja nekako 14 dni. Lisica nosi 60—63 dni in skoti 4—8 sivih in precej okornih mladičev, ki ostanejo 10—12 dni slepi. Mladiči postanejo sčasoma bolj temnorjavi. Kotenje se vrši navadno v lisičini ali pa pod kakim skednjem. Jamo z mladiči ni težko določiti, kajti pred glavnim vhodom je obilo perja in drugih nezaužitih ostankov naropane hrane. Kotlina, v kateri skoti samica mladiče, je skrbno postlana z listjem, mahom in lisičjo volno; zato se lovec ne sme čuditi, ako mu pride v času kotitve pred cev lisica, ki je skoro docela oskubljena in nosi samo koncem repa čop dlake.

Mladiči ne dobijo prvih 14 dni druge hrane kakor materino mleko. Po preteku tega časa pa jim začne prinašati raznotero hrano, kakor ptice, miši, kokoši in druge lažje prebavljive živali. Da bi lisica prinašala nalovljene živali žive mladičem, in sicer, da bi jih učila — daviti, nisem še nikoli opazoval. Ne morem zato potrditi vesti nekaterih lovcev, ki to trdijo. Ko so mladiči stari nad mesec dni, jih lisica prične izvabljati pred lisičino navadno ob solnčnem vzhodu in pa v poldanskih urah. Seveda ne ostane samo pri solnčenju. Ne dolgo potem se pričnejo izleti v okolico, kjer se prične temeljit pouk v lovljenju in v vseh lisici znanih pretkanostih. Vsa družina ostane skupaj komaj 3½—4 mesece, nakar se razidejo in se preživljajo na lastno pest. Mlade lisice se dajo udomačiti; ne sklepajo pa s psi nobenega posebnega prijateljstva. — Bastardi med psi in lisico so mogoči. Rajnki gozdni čuvaj Žvan v Bohinju je imel lepe polutane, nastale iz križanja psice z lisjakom.

Sled lisice je obče znana. V trabu lisica moljka, če pa skače, je sled podobna pasji.

Lisica prenaša v črevesju tako zvano pasjo trakuljo, koje trihine povzročajo v možganih ovac, koz, srn itd. mehurje in vrtoglavost. Opasna postane lisica človeku, če steče. Naloga lovcev je, da pazijo na slučaje stekline in da jih tudi takoj naznanijo oblastem. Naleteli so pa tudi na garjeve lisice. S tem je podana tudi nevarnost prenosa te grde bolezni na lovske pse. Znano je tudi, da se napravijo pri človeku razni izpuščaji na koži, če prenese ali pride z rokami v dotiko s tako bolno lisico.

Razen ob času gonje čujemo tudi čez leto bevskanje lovečih lisic in pa mladiče, ki čavkajo vsled gladu ali pa dolgega časa pred lisičino. —

Lovec 1923

V naših krajih love lisico največ na pogonih s psi (brakade) ali gonjači. Glavni pogoj uspešnih pogonov je, da postavimo lovce pravilno ob znanih stečinah, kajti nobena druga divjačina ne drži svoje stečine tako dobro kot ravno lisica. Lovci kakor tudi gonjači, odnosno brakirji, morajo zavzeti svoje prostore docela tiho in če le mogoče z dobrim vetrom. Če sluti lisica ob strelni črti kaj sumljivega, potem jo priženeš na strel le s težavo. Strelci morajo biti zelo pazljivi, kajti lisica se prikrade tiho kot tat, in če ni lovec pazljiv, vidi v dobrem slučaju še samo odmahanje z repom. Na vsak način je dobro, da si lovci izberejo za stojišče prostor, ki krije lovca in to zlasti ob goščavah. Če stoji strelec na prostem nekrit, more videti samo za trenutek smehljajoč obraz tetke, ki zgine nato kot kafra. Lisica ima jako žilavo življenje. Treba je torej poleg primernega zrnja (št. 2 ali 4) zelo oster strel, da preseka zrnje gosti kožuh in drob.

Zelo mikaven lov je tudi klicanje, ki se lahko izvršuje ob vsakem letnem času. Ta način lova se po največ vrši v zimskem času, in sicer podnevi in ponoči ob luninem svitu. Za klicanje se porablja navaden majhen inštrument, čigar glas je podoben jokanju mladega zajčka. Glas se primerno modulira z napol zavitimi prsti in dlanjo in se po kratkem vežbanju spravijo iz te navadne »piske« tako v srce segajoči glasovi, da bi se kmalu nad njimi še človek zjokal. Ta mamljiv klic elektrizira docela rdečega roparja in se ne more nikakor ustavljati, da bi ne pogledal, kdo tako milo veka. Pri tem lovu je treba paziti predvsem na veter in pa na kritje. Če opaziš na kakem travniku ali drugod miši iščočo lisico, jo privabiš najhitreje na klic jereba ali pa na mišji glas, kar se da izvajati z ustnicami brez vsakega glasbila.

Lovci se pa poslužujejo še več drugih načinov klicanja, kakor glasu, ki ga izvajajo iz napol zavite pesti s sesanjem zmočenega kazalca in palca. Kliče se tudi na klic drozga in kosa.

Čakanje lisice ob stečinah je dolgočasno, ker pride lisica zelo pozno ali pa si izbere za izhod drugo stečino. Zelo hvaležen lov je pa čakanje ob postavljeni vabi (mrhovini) v zimskih nočeh. V to svrho se izbere pripraven prostor na polju ali drugod, koder najraje hodijo lisice, ter se napravi v strelni razdalji visoko stojišče. Mnogo lovcev porablja za tak lov kup gnoja, na katerega nametajo razne dišeče odpadke, drobovje ustreljene divjačine, ostanke slanikov, kri itd. Take prostore napravljajo v bližini staj, podov ali kake druge samotne stavbe. Lisice hitro izvohajo take prostore in postanejo polagoma zaupne. Če je našel lovec na

takih prostorih še lisičje iztrebke, potem se ob prvem dobrem luninem svitu postavi na prežo. Opozarjajo se pa lovci, da pride na take prostore lisica v pozni jeseni in začetku zime kmalu, ko se stemni, dočim prihaja po Sv. treh kraljih navadno vedno bolj in bolj pozno. Ta lov je krasen, ker lovec lahko opazuje lisico v njenih kretnjah in povzdiguje romantiko kraja magična svetloba lune. Dobro je, če se vadi lovec v streljanju v slabi razsvetljavi, kajti če enkrat lisice ni zadel, je ne bo videl tako kmalu. Vabljenja lisic z raznimi sredstvi, ki dišé po raznih orientalskih preparatih, ne bi svetoval, enako ne mazanja čevljev s takimi tvarinami, ko greš na stojišče. Vsak ve, da lisica obvoha na svoji poti do znanega vabišča marsikatero stvar, ki diši navadno. Če ji pa pride v nos kak tuj vonj, potem postane gotovo pozorna in se ji zrak ne zdi več čist.

Zanimivo je tudi izkopavanje lisice iz jame ali lisičine. Ta lov se vrši navadno ob času, ko so lisice že skotile. Za to delo se uporabljajo navadno zgodnje dopoldanske ure. Ko se je ugotovilo, da je rov še poln, se spusti vanj oster jazbečar ali foksterijer. Pes kmalu naznani, kje je rdeča mamica, ki brani svoje mladiče. Preden pa spustiš v rov psa, je vsekakor dobro, da zabiješ vse stranske rove, pred glavni vhod pa postavi urnega strelca; kajti navadno švigne samica iz jame kot blisk. Če je pa začel lajati pes stalno na enem mestu, potem se mora ugotoviti kraj, kje je rov. Treba je torej leči na tla in prisluškovati; nato se začne naglo kopati navpično in sicer v smeri, da prideš v rov med psa in lisco. Pri tem delu se mora vsekakor paziti, da ne poškoduješ z orodjem psa. Lisico potegneš navadno živo iz rova s kleščami, ki so podobne kovaškim; primeš jo s kleščami za vrat. Če pa mamice ni bilo doma, opravi dober pes svoj posel hitro in znosi kmalu vse zadavljene mladiče na dan.

Kopanje lisic se vrši navadno z uspehom tudi ob času gonje, če niso tla preveč zamrzla. Dostikrat so dobili poleg samice še enega do dva samca.

Zadimanje z listjem in cunjami je rodilo sem ter tja kak uspeh; navadno pa je planila lisica iz rova mimo lovca, ko je ravno pihal s klobukom dim v lisičino in še sploh ni prišel do strela. Zasmrajene lisičine ne pogleda več nobena lisica.

Predno pa spustiš v rov psa, je vsekakor dobro, da zabiješ vse stranske rove, pred glavni uhod pa postavi urnega strelca; kajti navadno švigne samica iz jame kot blisk. Če je pa začel lajati pes stalno na enem mestu, potem se mora ugotoviti kraj, kje je rov. Treba je torej leči na tla in prisluškovati; nato se začne naglo kopati navpično in sicer na ta način, da prideš v rov med psa in

lisico. Pri tem delu se mora vsekakor paziti, da ne poškoduješ z orodjem psa. Lisico potegneš navadno živo iz rova s kleščami, ki so podobne kovaškim; primeš jo s kleščami za vrat. Če pa samice ni bilo doma, opravi dober pes svoj posel hitro in znosi kmalu vse zadavljene mladiče na dan.

Kopanje lisic se vrši navadno z uspehom tudi ob času gonje, če niso tla preveč zamrzla. Dostikrat so dobili poleg samice še enega ali dva samca.

Zadimanje z listjem ali cunjami je rodilo sem ter tja kak uspeh; navadno pa je planila lisica iz rova mimo lovca, ko je ravno pihal s klobukom dim v lisičino in še sploh ni prišel do strela. Zasmrajene lisičine ne pogleda več nobena lisica.

O lovu lisice v železje in pokladanju strupa spregovorim na drugem mestu.

Jazbec (meles taxus L.).

Ta samotarski čudak je povsem znan v naših krajih, ker dela kmetovalcu obilo škode v koruzi, žitu in v vinogradu.

Jazbečeva glava je zadaj precej široka in se zoži proti gobčku v rilček. Ušesa stoje na strani glave, so zelo majhna in zaokrožena. Noge so kratke in močne ter imajo široko stopalo s 5 dolgimi prsti, ki nosijo močne, za kopanje zelo pripravne kremplje. Rep je ploščnat in komaj 15 cm dolg. Pod repom ima jazbec jamico, ki izločuje neko smrdljivo tekočino. Jazbečevo zobovje je jako močno in ostro; jezik je zel oraskav. Glava je sivkastobele barve in prepredena samo ob strani od rilčka do tilnika s črnim pasom. Ta pas daje deloma tudi ušesom črno barvo in pušča konice bele. Po hrbtu je porasel z daljšo, bolj ščetinasto dlako, ki je črnikasta, in s krajšo rumenkasto volno. Vsled te raznobarvnosti dlak se vidi suknja melirana. Ob straneh ima jazbec črne pasove; rep je porasel s kocastimi sivimi dlakami in je črno zarobljen. Po trebuhu je črn in rumenkasto-rjav. Samec je navadno v barvi nekoliko temnejši kot samica in je tudi veliko čvrsteje ustvarjen.

Jazbec se boji dneva, zato se skriva čez dan v jazbinah ali pri zemlji votlih drevesih. Zunaj jame ga dobimo čez dan le redkokdaj. Jazbec je ponočnjak. Ko nastopi tema, zapusti svoj dom in se vrne nasičen v zgodnjih jutranjih urah. Jazbine si koplje sam in so podobne lisičjim. Poleg glavnega vhoda si izkoplje še več stranskih rovov, ki se stekajo vsi v kotel, kjer ima svoje ležišče. Preden se jazbec zvečer odpravi iz jazbine, potegne zrak v svoj izborni nos. Če se je uveril, da ni nič nevarnega, potem jo jadrno odkuri iz rova. Če se mu pa vidi, da ni kaj v redu, potem smukne hitro nazaj v rov. Jazbec ne vidi dobro podnevi, zato pa mnogo

bolje v mraku. V jesenskem času postane jazbec vsled zaužite koruze, sadja, kostanja, žira, želoda, gob itd. zelo debel, in ko nastopi zima, se ne prikaže več na dan. Zimo predremlje enako kot medved. Južno vreme in lepi zimski dnevi ga privabijo na solnce, da si ogleda okolico. Na spomlad izkopani ali vlovljeni jazbeci ne kažejo, da bi jim vzel dolg zimski počitek dosti maščobe in so še precej rejeni. Poleg omenjene njegove hrane moramo še omeniti, da zaužije jazbec tudi obilo miši, črvov, hroščev, žab, mladih zajčkov, razdira gnezda jerebic, fazanov. Všeč mu je celo mrhovina. Ta puščavnik ni torej strog vegetarijanec in je lovu zelo škodljiv.

Goni se jazbec, kar se je z vso natančnostjo dognalo, v mesecu juliju ali avgustu. Samica skoti navadno koncem februarja ozir. začetkom marca 3 — 5 mladičev, ki so devet dni slepi. Prvotno živijo mladiči od materinega mleka, pozneje jim donaša razno hrano. Do ponovne gonje ostane navadno vsa družina skupaj v enem rovu. Sled jazbeca je obče znana in je ne moremo zamenjati s kako drugo sledjo.

Najenostavnejši lov na jazbeca je izkopavanje iz jame ali jazbine, ki se vrši v jeseni na enak način kot pri lisici. Izkopanega jazbeca usmrtimo z udarcem po zelo občutljivi nosnici.

Jazbeca lovimo tudi ob luninem svitu na poljih s psi, ki so nalašč nanj izurjeni. Lovec se poda ponoči na polje, kamor rad zahaja jazbec v škodo, in spusti psa, ki ga kmalu najde in ga po kratki gonji zaradi njegove neokretnosti ustavi. Ta način lova izvajajo kaj radi tudi kmetje, ki zabodejo jazbeca z gnojnimi vilami.

Manj uspešen lov je pa čakanje ob jazbini. Za ta lov je treba obilo potrpežljivosti, ker ga je treba dostikrat čakati do polnoči.

(Dalje prih.)

Jakob Medved:

Nekaj podatkov o jerebih.

Kot zvesti sin zelenega Pohorja moram ugovarjati lovskemu tovarišu g. Milošu Rošu, ki piše v članku »To in ono o gozdni jerebici« (Lovec 1921, str. 242), doslovno: »Le nekega krčmarja izpod zelenega Pohorja sem zasledil, ki je imel malo pojma o klicanju jerebov, tako da sem v resnici uverjen, da je baš v moji domovini najbolj znan lov na to lepo ptico.« Da temu ni tako, ampak da je bil lov na jereba znan že od nekdaj tudi na Pohorju, kjer se podeduje od roda do roda, vem iz lastne skušnje.

V mislih imam tukaj severni del Pohorja, kjer se razprostira med Št. Lorencem in Ribnico gorata in hribovita občina Legen. Tukaj, kakor po severnem pobočju Pohorja sploh, imajo navadno kmetje velika, popolnoma zaokrožena posestva po 200 do 300 oralov in še večja, tedaj lastni lov. Pretežno večino teh posestev tvorijo gozdi, navadno iglovi, najdejo se vmes bukve, javori, bresti itd. Jase po gozdih pokriva kopinje (robidovje), borovinje, »činčovje« imenovano, ne manjka malin, črnega in rdečega bezga, brusnic in v višjih legah celo jerebike; vmes se rine vsepovsod leska. Torej pravi paradiž za to lepo perjad vsepovsod tam, kjer ne manjka gostega »mlaja« — mladega naraščaja. Jerebu dela družbo i veliki petelin in često ruševec.

Moj rajnki oče, ki so umrli 1. marca 1917 kot 70 letni starček, so nam često pravili, da je za njihovega očeta, ki so prevzeli čez 216 oralov veliko posestvo leta 1854., prišel vsako leto po enkrat »petelinom piskat« neki Kašman. »Ta je znal ‚piskati', po 6—8 jerebov je navadno prinesel domov. Le redkokdaj je bila kakšna ‚kura' vmes.« Kdo je bil ta Kašman, ne vem, ker se takrat kot deček nisem zanimal za to. Pozneje sem pa očeta pozabil vprašati po njem. Tudi mi ni znano, kakšnega sistema piščalko je rabil Kašman na svojih uspešnih lovih. —

Kašmanov naslednik je bil neki Klevšnik in njega sinovi, sami »nezgruntani jagri«. S Klevšnikom so hodili že moj oče jerebe klicat. Toda oče, ki so najbrž slišali sami še Kašmana, s Klevšnikom niso bili zadovoljni, češ, piska kakorsibodi, ampak tiho moraš biti, niti glasneje dihati ne smeš. Klevšnika sem še sam poznal kot blizu 80 letnega starčka. Njegove piščalke mi je podaril njegov najstarejši sin. Mačkina kost je prevladovala. Bile so za na prst. S temi sem delal kot 13 leten deček prve poskuse in »zapiskal« očetu vse peteline.

Klevšnik me je tudi poučeval o jerebjem lovu: »Med ‚mašami'[1] se gnezda[2] razdružijo. Nekaj dni je mlade peteline strah. Zato so tihi in mirni. Ko se pa privadijo samotarskemu življenju, se začnejo oglašati; najrajši gredo na ‚pišev' o Miholovem in na ‚zmadlet' (spomlad) o Jožefovem.«

Boljši kurji lovec kakor Klevšnik je bil neki »Lekš«, sicer slab lovec, ali piskati je znal tako imenitno, da ga tudi vešči kurji lovec ni ločil od jereba. Po poklicu je bil Lekš žagar, vmes muzikant, v jeseni pa imeniten kurji lovec. On je bil učitelj mojega očeta in fabrikant njihovih piščalk. Njegova piščalka — rabil je izključno samo zajčje kosti nadlahtnice — se loči samo v tem od Valentiničeve, da ima zarezo prvo zgoraj, za ustnice spodaj, dočim ima Valentiničeva prvo zarezo na strani. Oče so mu morali skrbno spravljati takšne zajčje kosti. Seve kakor povsod je bilo i tukaj nekaj prazne vere vmes. Lekš je bil namreč prepričan, da se dado napraviti najboljše piščalke le iz kosti zajčje samice, povržene sušca. Ta ima sredi čela belo liso.

Spominjam se dobro, kako so mu oče vsako leto vestno izročili vse pozimi nabrane zajčje kosti in kako malo piščalk jim je Lekš prinesel. Kvečjemu samo po eno, ali ta je bila prava. Če je imel Lekš razen mojega očeta še druge odjemalce, je mogoče, ker je bilo takrat razen imenovanih še dosti drugih kurjih lovcev.

Kako izvrstno je znal Lekš »kure klicati«, kaže dogodek, ki so ga moj oče takrat kot mlad posestnik, najbrž še sami nevešči klicanja, doživeli in tolikokrat pripovedovali. Evo ga: »Potreboval sem nekaj petelinov — pri nas je bila nekdaj navada, da se je divjačina in perjad poklanjala raznim sorodnikom, znancem, prijateljem itd. — pa sem poslal po Klevšnika. Dobila sva oba skupaj komaj 3 peteline. Medtem je prišel Lekš, šel za nama in prinesel sam 4 peteline. Tako da smo imeli potem petelinov dosti.«

S temi izvajanji menim, da sem dokazal lovskemu tovarišu g. M. Rošu, da je lov na jerebe že od nekdaj znan po zelenem Pohorju in da sem rešil čast pohorskih jerebarjev.

---

[1] Maše = velika in mala Gospojnica.

[2] »Gnezdo« rabijo lovci po Pohorju v istem pomenu kakor Nemci »Kette« in menda Slovenci »kita«. Ta izraz je pristno slovenski in ga priporočam i drugim lovcem. Na Pohorju se vedno le sliši: Videl sem gnezdo vran, ki so se pasle na travniku. Videl sem gnezdo kur, bilo jih je okoli 20 in se že od starih ne ločijo dosti več itd. itd.

Ni mi znano, kje se je Klevšnik naučil jerebe klicati in tudi ne, odkod je imel Lekš svojo umetnost. — Zastran vremena pa so bili moj oče, ki so se izvežbali v dobrega »kurjega lovca«, mnenja, da petelin najrajši pride na klic (pristoji), kadar iz megle prši in se megle vlačijo. — Od svojega očeta sem se naučil piskati jaz in še moji trije bratje, izmed katerih sta še sedaj dva dobra »kurja lovca«.

Po dovršenih študijah sem prišel leta 1890. na slavnoznano Ponikvo ob južni železnici. Tukaj je bilo dosti zajcev, lisic, rac, jerebic, a prav redki jerebi. Na piščalko jih razen mene ni znal nihče klicati. Največ sem jih našel v Žusemskih gorah, kjer sem se leta 1893. mudil kot suplent od februarja do 1. septembra. Ne vem pa, če jih je kateri lovec znal klicati. Pač pa je bilo v sosednem Šentjurju ob južni železnici razen bratov dr. Ipavic več jerebarjev, ki so se na piščalko razumeli.

Spoznal in slišal sem v svojem 40 letnem lovskem življenju marsikaterega jerebarja, a vsak je piskal in klical po svoji metodi in se prepričal, da najboljše uspehe doseže brezdvomno le jerebar z dobrim muzikaličnim posluhom, drugi pa ne.

Ako še dodam, da imamo tudi tukaj v naših gorah jerebe, da jih na piščalko nihče ne kliče, ker tukaj, razen mene, tega nihče ne zna, da se redkokdaj prigodi, da pride na lovu kakšen jereb pred puško, da se pa vendar jerebi ne razmnožijo kakor bi bilo pričakovati, ker jim manjka gostega mladega naraščaja po starodavnih bukovih hostah, sem menda povedal vse, kar sem bil namenjen odgovoriti na omenjeni članek tovariša g. M. Roša. —

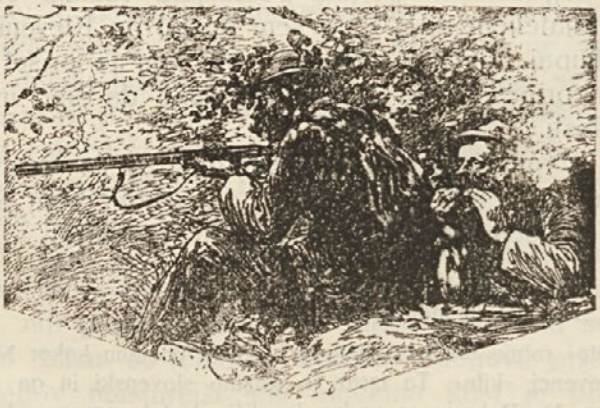

Kako naj se sestavljajo pogodbe o zakupu ribolova.

Ker se posamezni često obračajo na ribarsko društvo, kako naj sestavljajo zakupne pogodbe o ribolovih, podajamo v naslednjem vzorec in navodila za sestavljanje take pogodbe.

Pogodba
o zakupu ribolova.

§ 1.

N. N. . . . . daje, N. N. . . . . pa vzame v zakup ribarski revir . . . . . ., štev. . . . .

§ 2.

Ta pogodba velja za dobo 10 let, to je za čas od . . . . . do . . . . .

§ 3.

Zakupnina znaša na leto . . . . . dinarjev.

§ 4.

Za čas zakupne dobe se pogodba ne sme odpovedati nekvarno določilom zakona.

Zakupna pogodba preneha, ako umre zakupnik (podzakupnik).

§ 5.

Revir se more dati v podzakup samo, ako privoli v to lastnik (zakupnik) revirja.

Zakupnik ne sme izdajati ribolovnih licenc, ali sme oddajati na leto le . . . . . (število) licenc.

§ 6.

Zakupnik se zavezuje, da bo upošteval določila § 16. rib. zak. z dne 18. avgusta 1888, dež. zak štev. 16 iz leta 1890.

§ 7.

Zakupnik se zavezuje, da bo spuščal v revir letno . . . . . postrvjih mladic in se mora izkazati o vlaganju pri lastniku (zakupniku) s potrdilom ribarskega odbora (društva).

Zakupnik mora nastaviti in plačati zaprisežen ega ribarskega paznika.

§ 8.

Ako krši zakupnik (podzakupnik) določila te pogodbe, mu sme odvzeti politično oblastvo revir.

§ 9.

Ta pogodba se izda v dveh izdatkih, prvi se izroči . . . . . , drugi . . . . . .

§ 10.

Vse stroške pogodbe in eventuelne pristojbine plača . . . . . .

K posameznim točkam pogodbe podajam sledeča pojasnila :

K § 1. Po §§ 13. in 18. rib. zak. se sme oddajati revir, bodisi samosvoj ali zakupni, le v celem obsegu. Neveljavna je pogodba, s katero bi se oddal v zakup le del revirja. Radi tega v pogodbi ni treba omenjati, katere vode spadajo k revirju, ker so revirji natančno označeni v ribarskem katastru. Vsaj za ozemlje bivše Kranjske zadostuje, ako se navede v pogodbi ime in številka revirja, n. pr. Tacen 19.

K § 2. Zakupna doba traja najmanje 10 let (§ 15 zakona). Zakon določa namenoma to daljšo dobo, ker je pričakovati le tedaj, da bo zakupnik varčno in racionelno ravnal z revirjem, ako ga bo užival dalj časa, t. j. ako bo imel tudi koristi od varčevanja, od vlaganja zaroda itd. Krajša zakupna doba je po zakonu nedopustna. Iz istih razlogov se revirji ne smejo deliti, ker tvorijo gospodarsko celoto, ki bi trpela, ako se deli v posamezne dele, ki onemogočajo enotno in racionelno gospodarstvo.

K § 4. Ker traja zakupna pogodba najmanj 10 let, je pogodbenika v tem času ne smela odpovedati. Razveljaviti jo sme le okrajno glavarstvo, ako bi zakupnik kršil pogodbo ali določbe ribarskega zakona. Ker je nevarnost, da preide revir po smrti zakupnika (podzakupnika) v roke dedičev, ki nimajo smisla za ribarstvo, je umestno in potrebno, da se določi, da preneha pogodba s smrtjo zakupnika (podzakupnika).

Določba § 5 ni obligatorična, pač pa je praktična, ker si ž njo obdrži lastnik ali zakupnik vsaj deloma pravico razpolaganja z revirjem. S to določbo more preprečiti, da pride revir v neprave roke.

Ribarski zakon določa v § 16., da se mora sprejeti v pogodbo o zakupu ribolova določba, da zakupnik ne bo kršil prepovedi ribarskega zakona in da bo revir v redu upravljal. Ribarski zakon prepoveduje osobito lov za časa varstvene dobe lov rib, ki nimajo predpisane mere, lov s prepovedanim orodjem itd.

§ 16. rib. zak. določa, da sme politična uprava odvzeti zakupniku revir, ako krši zakupno pogodbo ali zakon.

Ni v zakonu izrečno predpisano, pač pa je potrebno, da se more zakupnik zavezati s pogodbo, da bo vlagal vsako leto v revir primerno število mladic.

Vsako pogodbo o zakupu ali podzakupu ribolova mora prijaviti zakupnik pristojnemu okrajnemu glavarstvu, da jo odobri in odredi vpis v ribarski kataster. Brez odobritve okrajnega glavarstva je pogodba neveljavna. Okrajno glavarstvo bo odobrilo pogodbo seveda le, ako ustreza predpisom zakona in ako je pričakovati, da bo zakupnik racionelno gospodaril z revirjem.

Dr. Munda.

Kapherr - Bračun:

Prijatelj Tintalovič.

Izpraznil se je svet, odkar je besnel po njem razorni vojni vihar, osiromašel je na vsem, kar razveseljuje človeka, ga zadovoljuje in osrečuje. Sivo strašilo suhoparnosti in otopelosti se plazi po krajinah, samopašna sebičnost se šopiri povsod, napeti strankarski spori razpihujejo sovraštvo in sejejo mržnjo. Čemerikava je današnja doba, polna zlobe, brezsrčnosti, podtikanja, sumničenja in surovih osebnih napadov. Težka borba za vsakdanji kruh in obstanek leži kakor mora na ljudeh in jim mrači čela. V takih razmerah je nedolžen humor, ki more razvedriti dušo in vsaj na kratke trenutke potisniti v ozadje vsakdanje skrbi, neprecenljive vrednosti. Zato upam, da mi bodo čitatelji hvaležni, ako jih seznanim s šegavo osebnostjo »prijatelja Tintaloviča«, kakor sem bil tudi jaz pisatelju. Podati hočem zgodbo po možnosti v enako preprostem slogu, kakor nam jo pripoveduje pisec.*

Baron Kapherr je živel dolga leta menda kot gozdar na večjem posestvu nekje globoko v Rusiji. Nekega mrzlega zimskega dne se odpravi z lovcem na medvedji lov. Ko iztikata po gošči za medvedovim brlogom, se vdere nenadoma visoka snežna plast in mužik pade skoro na — staro medvedko, ki buši presenečena izpod snega ter jo pocedi prestrašena godrnjaje in puhaje iz nevarne človeške bližine. Pri padcu je obvisel lovec na vejah stare podrte trepetlike. Iz neprijetnega položaja ga reši tovariš, ki mu prihiti na klic v pomoč. Nato preiščeta moža zapuščeni brlog ter najdeta v ozadju srčkana, komaj nekaj dni stara medvedka, ki sta jedva izpregledala. Medvedek je namreč kakor psiček še nekoliko dni po rojstvu slep.

Lovca zavijeta vriščavo in praskavo dvojico v volneno robo, da jo zavarujeta pred občutnim mrazom; nato pa se požurita, kolikor jima dopuščajo krplje na nogah, proti domu. Tu odkažeta

* Primerjaj: Kapherr: »Der Waldschreck« — Eckstein — Leipzig.

nepričakovanima gostoma skupno ležišče v košu za perilo, ki ga posteljeta primerno z mehkim senom. Toda že čez nekoliko dni podari baron enega medvedka dobremu prijatelju, drugega pa obdrži, da mu pomaga krajšati čas v gozdni samoti. —

Od časa do časa je posečal barona v osameli koči otroški Aljoša, sin njegovega ruskega lovca. Tu se je zabaval z raznoterimi igračami, plezal možu po kolenih in mu stavil po otroški navadi vprašanje na vprašanje. Ko je zagledal deček ob taki priliki prvič v košu debelušnega, zavaljenega kosmatinca, takrat še komaj zajčje velikosti, se mu je očevidno prikupila žival namah.

»Kaj to?« vpraša mali ter pokaže z drobnim prstkom na medvedka, ki ga gleda začudeno s sinjastima, malima svinjskima očescema.

»To je sin Mihajla Ivanoviča.«

Rusi imenujejo namreč medveda »Mihajla Ivanoviča« nekako tako, kakor pravijo pri nas lisici »tetka zvitorepka«.

Aljoši se povesi spodnja čeljust, da se odprejo usta na stežaj: »Čigav, prosim?«

»Pazi, Aljoša! Oče mu je Mihajlo Ivanovič!«

»Tintalovič?«

»Ej pa naj bo! Torej Tintalovič!«

Tako je prišel medved do imena, ki mu je ostalo v življenju.

Mali Tintalovič je živel v košu udobno življenje. Delil je z baronom, njegovim jazbečarjem ter jerebičarjem edino sobo v koči. Ako ga je prebudil glad, je praskal po koševih stenah ter povekal na lahko. Gorje pa, ako se mu ni nikdo namah odzval z mlekom! Že v naslednjih trenutkih je prešel vek v neznanski vrišč, da je kar vrglo jazbečarja iz ležišča pri peči. Začudeno in prestrašeno je buljil ob taki priliki črnuh proti košu, dvigal razdražljivo klapasta uhlja in si gubal čelo. Ko pa je prišlo mleko, je hlastno posrebal medvedek gumijev sesek v usta ter stiskal in gnetel stari votli kravji rog, kjer se je nahajala pijača, z debelima mehkima šapicama, da ga je bilo veselje gledati. Med obedom je cmakal glasno in godrnjal slastno v vidnem zadoščenju: nununununu... Skoro kakor meketanje se je glasilo. Ko pa je izpraznil rog in si utolažil glad, je izpustil posodo, se zvil po pasje v klopčič, si podložil šapico pod kocljasto glavo ter sopel samorado. Še globok vzdih je sledil in — Tintalovič se je nahajal nanovo v — kraljestvu sanj.

Malčka zadovoljiti posebno ponoči ni bil lahek posel. Ako je takrat napel na vse grlo vsa svoja — bogme vse prej ko nežnoubrana — glasila, je moral hočeš, nočeš baron iz tople

postelje, pa najsi je bilo zunaj tudi včasih do trideset stopinj mraza in je žvižgal veter skozi razpoke enostavne kladarne kakor na skednju. Moral je vstati, da zakuri, razredči mleko z vodo, ga osladi s sladkorjem in mu ga primerno segreje. Na spanje itak ni bilo misliti, dokler Tintalovič ni prejel mleka. Zato mu je baron raje takoj ustregel, da je imel vsaj ostali del noči mir.

Tintalovič je rastel hitro in se razvijal bujno. Kmalu mu je bil koš premajhen. Zamenjati ga je moral z vrečo ob peči, naphano s senom, ki jo je posihmal delil z baronovima četveronožcema. V početku je vladala med raznoliko trojico genljiva složnost. Posebno je kazal jazbečar vprav očetovsko skrb napram osirotelemu kosmatincu. Bržčas ga je smatral za mladega psa, kajti silno se je brigal zanj. Tintalovič je bil pač kratkoinmalo »njegov« in gorje vsakemu, ki se je drznil bližati mladičku. Grdo je renčal črnuh vanj in mu kazal vrsto belih zob. Kmalu pa se je ohladilo prijateljstvo. Malček je imel namreč navado, da je strastno rad sesal vsakega in vse, kar mu je prišlo pod šape, da je bilo le mehko in prožno; posebno so mu ugajali tudi pasji uhlji. Dobrodušni jerebičar je prenašal medvedkove muhe v požrtvovalnem potrpljenju, dasiravno so mu razpraskali dostikrat ostri krempeljci na šapicah občutno obraz. Samoglavi jazbečar pa ni bil tako strpljiv. Ako je opazil, da se mu bliža Tintalovič z očevidnim sesalnim namenom, je jezno zarenčal krivonožec vanj, skočil žurno po konci, bevskal togotno in lajal srdito ter se spretno umikal. Celo baron se ni mogel zlepa ubraniti silni strasti malega sesalčka. Ako se mu je pritihotapil proti jutru na posteljo, spraskal odejo na strani in se preril kakor krt s smrčkom naprej do moževega obraza, si je tudi kaj rad privoščil nos ali uhelj v svoje svrhe. Gorje pa, ako bi mu bil hotel braniti sesanje. Tedaj se je Tintalovič besno razljutil, praskal občutno in grizel divje. Spadal je pač med osebnosti, ki ne trpe ugovora in ne poznajo šale, dokler se jim ne izpolni volja.

Nekoč je obiskal barona znanec iz Nemčije. Takrat je dosegel Tintalovič že velikost malega popotnega kovčega. Gost je delil z gospodarjem spalnico ter še sladko sanjal pozno v jutro, utrujen po dolgem, napornem potovanju.

Tedaj poluka Tintalovič pri vratih v sobo, odrine na lahko dveri, se postavi v izbi na zadnji nogi in si ogleda položaj. »Kaj? tuj ‚stric' tam v postelji? Nanj!« V skoku se požene neugnani zizohlep na prsi nič hudega slutečega gosta, mu vzame glavo med šapice ter mu jame sesati — nos.

»Za božjo voljo — medved!«

»Miren bodi in se ne gani, drugače grize . . .!«

Trd od strahu obleži mož na postelji in si da sesati nos in uhlja. Ko se medvedek naveliča, se zakobali na stran, položi glavo na gostovi prsi in začne kmalu glasno smrčati.

Nad vse šegav in ljubek je moral biti mali sesalček. Pisec naglaša, da mu je rad odpuščal razne nespodobnosti in nečednosti, ki jih je zagrešil dan na dan v sobi preproste koče. Dragocenih preprog itak ni po lovskih hišicah, samci pa vobče tudi ne gledajo preveč na red in ličnost...

Tintalovič je skoro vidno rastel in se bohotno razvijal. Kmalu mu je bila tudi soba pretesna. Tedaj se je sukal in se gugal večinoma po dvorišču okrog, zamomljal prestrašeno in se spel po koncu, ako je stopil tujec v dvor, ter se bal kakor vrag križa okrogle kopanje iz pločevine. Ako je vzel to baron v naročje ter bil po dnu, se je dvignil kosmatinec na zadnji nogi, zapuhal in zamomljal od strahu ter jo pocedil kakor debela okrogla kepa po dvorišču. Nato je zbežal po stopnicah na streho, kjer je obsedel in dal duška ogorčenju v glasnem zmerjanju. Izleti na pločnato hišno streho pa so mu bili tudi sicer zabavno opravilo ob lepem vremenu. Tedaj je posedal na ploskem krovu in bobnal s prednjima šapama po pločevini, da je grmelo daleč na okrog: bumbumbumbum...

Neznansko rad je trupal stekla na oknih. Očevidno mu je ugajalo rožljanje, zvenčanje in prasketanje razbite steklene robe. Slaba mu je predla, če ga je zalotil baron pri početju, zato je bil sila previden pri opravku. Vsakikrat se je predvsem prepričal, če je zrak čist. Nezaupno je poškilil krog oglov in izza podboja, preden se je splazil tiho po stopnicah v podstrešje. Tam se je vzpel na zadnji nogi, zamahnil s šapo in — cin-cen-cin — že je bilo po šipi. Nato je odskočil napol v veselju napol v strahu od okna, se dvignil puhaje kvišku ter gugal smešno prednje telo na zadnjih nogah semtertja. Če pa je začutil korake po stopnicah, je planil na streho, zbežal do žleba, zdrknil na tla, jo pocedil prek dvorišča ter se vzpel ob robu gozda po navadi še enkrat kvišku, da pregleda puhaje in momljaje položaj za hrbtom. Nato se je izgubil v gozd, splezal na kako drevo, se skril v vrh ter ni prišel po več ur na izpregled.

Ko je pobegnil prvič na opisani način pred baronom, je splezal ta za njim na drevo ter ga ujel za eno izmed zadnjih tolstih šapic. Tedaj pa se je primerilo nekaj groznega — baronu. Tintalovič je zarjovel od strahu in slabe vesti ter — hm — brrr... Mož je splezal po bliskovo z drevesa in stekel k vodi...

Velika vodna kad pod kapom je tudi kmalu vzbudila njegovo pozornost. Če se mu je zdelo, se je pognal po steni do

vrha, se oprijel s prednjima šapama trdno roba, spustil zadek v polno posodo, se pomakal v vodo, da je pljuskala prek roba, ter puhal in krulil od slasti in zadovoljstva. Nato pa je prihajal gladek, tenek in moker v sobo, da se otrese in osuši pri peči.

Mnogo navdušenja je kazal Tintalovič tudi za knjige in časopise. Rsk-rsk-rsk — papirčki so kar frčali po zraku — in preden se je baron prav zavedel, je bilo že zopet po kaki dragoceni knjigi, ki mu jo je slučaj podtaknil pod šape. Istotako ga je privlačevala jedilna shramba z neodoljivo silo. Nekoč je iztaknil tam sodček s slaniki. Takrat si je temeljito pomazilil telo z omako, zlezel nato v mokarnico ter prišel lepek, smrdljiv in potresen z moko baronu na — koleni.

Kakor vsak medved je bil i Tintalovič navdušen prijatelj medu. Ako je iztaknil lonec s strdjo ali sirupom, ni nehal, dokler ga ni izpraznil do dna. Istotako rad je plenil sladkornico in čislal surovo maslo kot živilo in — lepotilo; kajti s slastjo si je mazal glavo, prsi in trebuh z vsebino v maslenjaku, ako je po naključju naletel nanj.

Tudi v rastlinoznanstvu se je spoznal Tintalovič. Pred kuhinjo je stal — pomijak. Tu je rastlinaril kosmatinec često z vnemo in razumnostjo ter prihajal s teh izletov običajno v zelo dvomljivem vonju. Nekoč pa je rastlinil v — greznici. Takrat se je prizibal v izbo kot jeguljasto gladka, peklensko smradljiva, z vsakojakimi papirčki polepljena gmota, planil na hleb sira na mizi, ga pograbil s čeljustmi ter odvihral s plenom, ki si ga je med begom potiskal s šapo v gobec, na prosto. Tam je požrl sir, se zakadil nato med dekle v kuhinji, ki so zbežale pred njim na vse strani in mu prepustile krompir, pojedel tu par gomoljev, telebnil skozi vrata ter izginil na — vrt. Precej časa in truda je stalo, da so ga ujeli in očedili s pomočjo vrtne škropilnice, mila in krtače.

Lov je zelo ljubil. Po cele ure je prežal za hišnim oglom na kokoši ter se božansko zabaval, ako se mu je posrečilo izpuliti petelinu nekoliko ponosnih peres iz repa. Ko se je zgražala zbog tega enodušno vsa kokošja srenja in ugovarjala na vseh oglih in krajih glasno proti nasilju s kokodakom in vikom, je sedel na tolsti bedri, gugal telo sem ter tja ter delal — gobec še poln perja — tako paglavo vesel in zadovoljen obraz, da se baron ni mogel zlepa odločiti za kazen. Nikdar pa ni Tintalovič ubil in požrl kokoši. Zato je bil preveč dobročuten. Le burke so mu rojile po glavi, nikdar zloba in umor.

Nekoč mu prilimajo na zadnjo plat muholovni papir in na tega nekoliko listov od starega časnika. Kakor se zgane, zasliši

za seboj neobičajno šumotanje in prasklanje — rst-ršč-rst-ršč! Ves v strahu zapuha in zvihra v glasnem tesnobnem rjovenju iz sobe, premeri v okornih visokih skokih dvorišče, zavije mimo hišnega ogla na vrt, spleza na nizko plosko streho na kleti in zdrči po svoji »južni« plati nizdol. Tako se reši papirjev in strahotnega šuma.

Psom je bil dober tovariš, le jazbečarjev se je bal. Večkrat je celo zbežal pred njimi v najbližji kot, ako so se ga lotili in lajali vanj. Tu je počenil, da si zavaruje pred napadi predvsem tolsti zadek. Jazbečarji so ga namreč skušali ščipati v »južno« plat telesa, kar mu očevidno ni prijalo. Barona je spremljal često na izprehod. Racal je okorno po potu poleg njega, splezal, če se mu je zdelo, na drevo in se igral šegavo s psi in — otroki. Posebno so ga veselili mravljinjaki. Te je razdiral s slastjo in opazoval z zanimanjem gomazenje in vrvenje srditih živalic. Tudi kopal se je rad v ribnikih in rekah ter ostal navadno dolgo časa v vodi. Od časa do časa je spremljal barona tudi v kako rusko selo, kar mu je prinašalo vedno dovolj zabave. Nenavadna prikazen je vzbujala povsod presenečenje in bojazen. Ženske in otroci so begali pred njim v kriku in viku, vaški revsači so se umikali z ulic v hiše ter cvilili bojazljivo od daleč, konji so se plašili, vozovi se prevezovali. Tintalovič pa je gledal nered ter se posmihal poredno.

Nekoč pa si je dovolil kosmatinec šalo, ki bi mu bila kmalu v nesrečo. Trgovec je privezal konja na dvorišču. Hudomušnež se priplazi tiho v bližino ter sede po gosposko na voz. Konj pa, ki menda še nikdar ni ne videl, ne vohal medveda, se splaši, potrga vezi ter zdirja z vozom po grbinasti cesti naprej. Tintalovič rjove od strahu na vozu ter plaši z glasom le še bolj že itak do smrti prestrašenega konja. V divjem diru gre vožnja, dokler ne zadene kolo na večji obcestni kamen in se vozilo ne prevrne. Tintalovič zleti tedaj na vrat na nos v cestni jarek, obleži tam dalje časa, moli žalostno vse štiri od sebe in tuli turobno v svet. Na konec pa se le vzdigne ter jo mahne boječ in potrt proti domu. Vozu pa in konju se sam ni nikdar več bližal. —

Pozneje je dal postaviti baronov stričnik Tintaloviču na dvorišču lepo prostorno hišico. Tam je počival često podnevi, ponoči pa je kolovratil po zaprtem dvorišču ter igral vlogo ponočnega stražnika. Noben tujec se mu ni upal v območje...

Tudi pozneje, ko je dosegel Tintalovič že moževno velikost, je še spremljal barona in stričnika na izprehode in na lov. Pri zagonih je posedal mirno poleg stričnika, zbežal pa namah celo pred — zajcem. Bil je pač v dnu bistva tudi — razdražljiv.

Kadar so se peljali na izprehod, je sedel kosmatinec, podoben na videz debelemu ruskemu kočijažu, zavitemu v kožuh na saneh, gledal začudeno krog sebe in puhal prestrašeno, ako so srečali drugo vozilo. Kadar so ribarili, je stal Tintalovič na ledu in pomagal dvigati mrežo prav tako kakor štorkljasti človek. Tu pa tam je posegel v pentlje, izvlekel ribo ter jo snedel na mestu.

Skozi steno v živinskem hlevu na stričnikovem posestvu je bila napeljana vodovodna cev. Tintalovič je sila rad vtikal nos v luknjo in puhal v cev. Nekoč se skrije baron v hlev, stričnik pa položi košček sladkorja v odprtino. Tako pripravi kosmatinca, da pomoli zopet nos v luknjo. V tem trenutku pa zatrobi baron od one strani v cev. Medved odskoči nazaj, se prekopicne na hrbet ter otepa zmeden od strahu in brez moči z vsemi štirimi krog sebe. Nikoli več se ni zopet bližal cevi, kajti bil je babjeveren kakor pristen — mužik.

V starosti nekako dveh let ga je zapustil baron ter odšel v Nemčijo in od ondod v daljno Sibirijo. Čez štiri leta pa ga je mož zopet obiskal pri stričniku. Tintalovič se je razvil medtem v velikega, tehtnega korenjaka v pravem pomenu besede, saj je bil takrat nad dva in pol metra dolg in nad dva in pol metrska stota težak. Bil pa je še vedno dobrodušen in povsem nenevaren, ker ga ni nikdo dražil in mu nagajal. Barona je še poznal. Posetil ga je koj prvo jutro v spalnici, ko se je baš oblačil. Prevohal ga je, si zlil vodo iz umivalnika prek glave, požrl kos mila in se izguncal zopet na prosto. Takrat je rad izkopaval krompir po polju in se preživljal tako na jesen skoro samostojno. Nikoli pa ni storil nikomur nič žalega, a tudi delavcev ni motil nikdar. Vse ga je poznalo, vse ga je imelo rado, a večina se ga je tudi nekoliko bala, kajti kosmati stric se je prav dobro zavedal svojega »dostojanstva« . . .

Iz lovskega oprtnika.

Jerebice in tehnične naprave. Naša poljska jerebica, ki nudi marsikateremu navdušenemu lovcu na jesenskem lovu raznoteri užitek, se žal v naših krajih zelo redči. Pred kakimi desetimi leti se je v tukajšnjem lovišču vedno ustrelilo 40—50 jerebic. Od tistega časa pa se število vedno manjša. Prišlo je celo tako daleč, da se je lani, t. j. leta 1922. moralo streljanje popolnoma opustiti, ker se je po vsem lovišču, ki meri 700 oralov povečini ravnega polja in hribov z vinogradi, našla samo ena jata, ki je štela 8 udov. Ta se je letos razmnožila na tri jate, ki pa štejejo samo 8—10 udov. Ni pa jih puška tako zredčila, ampak to je povečini kriva naša lepo se razvijajoča industrija. Naše polje je namreč že tako prepleteno z električnimi, telefonskimi in telegrafičnimi žicami, ki prinašajo naši ljubki, plahi jerebici velike preglavice. Naj omenim samo to, da ima koroška železniška proga nič manj kakor 18 brzojavnih in telefonskih žic, ki so na drogih komaj 4—6 cm druga od druge. Veliki električni vod Fala-Trbovlje jih šteje 5, ki so seveda precej visoko v zraku in niso za ptico tako usodepolne kakor železniške, ki so nizko pri zemlji in sežejo tako visoko kakor žival v begu leti. Nazadnje so še žice električnega voda v Limbuš in Pekre, torej zadosti smrtonosno za našo že redko lovsko perjad. In zakaj smrtonosno? Jata se vzdigne, jo mahne proti tem napravam in se zažene v žice, ki zazvonijo, da se daleč sliši. Navadno ena ali dve padeta mrtvi na tla, kajti polet je tako silen, da se smrtno ranijo in žice se še delj časa potem tresejo. To se godi v večernih in jutranjih urah, menda pa tudi ponoči, če jih kaka roparica v počitku vznemirja. Pa tudi pri belem dnevu živali ne vidijo naprav, se naravnost zakadijo v nje in mrtve padejo na tla ali pa se tako ranijo, da morajo pozneje poginiti. Lovili smo popoldne ob lepem, solnčnem dnevu, spodili jato, jo obstreljevali, a nobene zadeli. Spustila se je naravnost proti gostim žicam pri železnici. Šibri je ušla, a žicam se ni mogla ogniti. Padle sta dve od jate mrtvi na zemljo. To je en slučaj. Takšnih se pa gotovo prigodi več. Pripoveduje se, da železniški uslužbenci proge mnogokrat poberejo te žrtve ob železniški progi. Seveda teh lovski gospodar nikdar ne vidi, še manj pa dobi. Pa tudi drugi, ki imajo pri teh napravah opravka, najdejo te ponesrečenke. Da celo orožnik, ki je patruliral ob železnici, mi je to sporočil in me vprašal, zakaj žival ravno pod žicami leži. Slično se godi tudi prepelicam, pa redkeje, ker je žival manjša in se lažje ogne teh nevarnih naprav. Našle so se pa tudi kozice — scolopax gallinago

— in mokoške — rallus porzana. Pred leti sem ustrelil pozimi na našem malem potoku Blažovnica blizu telefonskih vodov krevljo — anas crecca, ki je imela na glavi vso kožo odrgnjeno in ji je visela nazaj na vrat. Najbolj v nevarnosti so ptice, ki letijo nizko pri zemlji, manj pa, katerih polet se vrši visoko v zraku. Ant. Godec.

Srnjad 1923. Kakor splošno čujemo iz lovskih krogov, se je srnjad pri nas že precej popravila. Z ugodnim letošnjim uspehom je dosti pripomoglo vreme: popoldne dež, proti večeru pa je pokukalo solnce izza oblakov. Muh in mušic ni bilo ob večerih in zato so srnjaki kaj radi stopali že v zgodnjih večernih urah iz goščave. Tudi rogovje imajo letos srnjaki pav lepo, ker je bila mila zima in ugodna pomlad. O kakih boleznih ni bilo dosedaj slišati, razen enega slučaja v Jelovci. Star srnjak, ustreljen sredi junija, po životu močan, je imel za naše razmere izredno lepo rogovje, 26 cm visoko, je bil poln črvov v glavi. Vl. Kapus.

Srna in lisica. Lansko leto sredi junija je bilo, ko sem v lepem pomladanskem jutru zalezoval srnjaka. Med leščevimi grmi sredi cvetoče planice sem zalezel mladico, enoletno srno, ki se je brezskrbno pasla. Šel sem mimo nje, da me niti opazila ni. — Nedaleč od nje zapazim rjavo liso, ki se premika med grmičevjem. Lezem in napenjam oči ter komaj čakam, da opazim rogato glavo. Toda na žalost že zopet samo dolga ušesa. Ker sem bos, poskusim, kako blizu se pri ugodnih razmerah more srni približati, ki je bila od mene obrnjena in objedala mlado leščevje. Približam se na kakih deset korakov. Srna trenutno odskoči in bil sem trdo uverjen, da me je občutila. Toda glej ga spaka! Srna za leskov grm, izza grma pa oguljena, a mršava lisica, ki zbeži v hitrih skokih z napol dvignjenim repom preko planice, za njo pa razsrjena srna v velikih skokih in jo skuša s sprednjimi dolgimi nogami pobiti. Ko sta se oddaljili, začujem za grmičevja mladiča, ki je klical svojo mater. Malo postojim in vidim, kako se je vrnila srna k mladiču. Vl. Kapus.

Lansko klicanje srnjaka. No, pa se bo našel lovski tovariš, ki mi poreče: »Že zopet lovska latinščina!« Pa bilo je vendarle tako in nič drugače! 9. avgusta zjutraj, na dan, ko sem imel vsako leto najboljši uspeh pri klicanju, sem približno ob pol šestih prilezel ves zaspan iz vodiške bajte. Bila je v koči vesela družba, ki se je vso noč veselila, da more uživati in požirati dim napol suhih bukovih in jelovih polen. Da pa ni dim preveč okadil in osajil grl, smo skrbeli z izborno kapljico »domačega«. — Šel sem k planinskemu studencu in se malo umil. Voda je bila tako mrzla, da me je kar zapeklo po sajastih licih. Pol spanca sem si izmil, pol sem ga pa nesel seboj. Pri »Pogrošarjevi plani« sem zlezel preko precej hude strmine v goro. Kmalu pod vrhom sedem k vitki smrečici, izvlečem iz žepa piščalko in fip - fip - fip. Ponovim drugič in nato me premaga tista polovica spanca, ki si je nisem izmil, da nagnem glavo in zaspim. Vrag zna, kam sem poletel v sanjah, le toliko vem, da v gozdu nisem bil. Kar začujem neko čudno hrstenje. Ali sanjam, ali bdim? Dvignem glavo in gledam, kje sem. Še vedno hrstenje... Gledam pred sebe, nič! Pogledam na stran in glej — glej! Sedem korakov od mene pri sosednji jelki čudno stoji ali bolje čepi lep srnjak. S prednjimi nogami brska in koplje po listju; oči je kar buljil, tako je bil zamišljen v svoje delo. Kaj mi je preostalo? Dvignem puško in pomerim. A srnjak je nekako iz zaničevanja nad takim lovom, da me je moral sam šele prebuditi, v zadnjem trenutku svojega življenja obrnil zadnji del života proti meni. Ko sem si srnjaka natančneje ogledal, sem se veselil lepega, sicer popolnega, ali vendar nenavadno zrastlega rogovja. Vl. Kapus.

Skalni jereb in drugo. Po naših skalnatih gorenjskih gorah se je poka-

zal precej močno naš skoraj pozabljeni skalni jereb. Najprej sem ga opazil in sicer dve precej močni tropi v Gornji Krmi pod Medvedjekom. Tudi na Rošci so mi pripovedovali, da se je že pred par leti pokazala tropa te prelepe ptice, a se ni pomnožila. Lansko leto sem jih opazil v Švigancj in v Jeklu na Golici. Pastir na Golici mi je pravil, da jih je videl tudi v drugih delih Golice. Letos sem jih videl, na nekaterih mestih pa slišal na Begunjščici. Nadlovec imenovanega revirja mi je pripovedoval, da jih je tudi na Stolu in Zelenici več trop. Dobro bi bilo, da se še naprej popolnoma čuva ta prelepa ptica, ki tako ljubko oživlja naše lepe planine. — Tudi njegov bratec, snežni jereb, se precej močno kaže in zabava lovce, posebno pri lovu na malega petelina, ko že v zgodnjih urah prične regljati svojo enolično pesem. — Malih petelinov je v pretekli pomladi precej pelo, le škoda, da je bilo letos preveč ustreljenih. — Veliki petelini so se na Gorenjskem precej izredčili. — Na Begunjščici, kjer so bili pred par leti najlepši petelinji lovi, se je letos samo eden oglasil. Podobno je po vsej Gorenjski. Izjemo bi navedel v Jelovci, kjer so se letos pojavili veliki petelini celo na nekih nižjih mestih. Vl. Kapus.

Novodobne lovske zakupnine. Vsesplošna draginja povojnega časa nam je prinesla tudi znatno zvišanje zakupnin celo naših najmajših lovišč. Dne 17. maja 1923 se je zdražil pri okrajnem glavarstvu v Kočevju za dobo od 1. avgusta 1923 do 31. julija 1928 za letno najemnino 4300 Din lov občine Stari log v izmeri 2500 ha; prejšnja letna zakupnina je znašala 860 K. Lov občine Novi lazi v izmeri 3395 ha je šel za isto dobo za 12.750 Din, prejšnja najemnina je znašala le 1000 K. Nadalje je zdražil gozdarski urad Karla Auersperga v Kočevju lov občine Koprivnik, ki meri 6436 ha, za letnih 25.000 Din, prej 3500 K. Znani lovec Rikard Loser, posestnik in trgovec v Kočevju, je zdražil isti dan za isto dobo občino Livold, ki meri 1534 ha, za letnih 10.000 Din, prej je znašala letna najemnina samo 1500 K. Slednjič je ostal lov občine Koče v izmeri 1630 ha posestniku Jožefu Nagliču iz Koč za isto dobo za letnih 16.502 Din 50 p, prej letno 4510 K. Zadnje lovišče je videti zelo slabo, ker je razloček prav malenkosten; kaj takega se pripeti dandanes prav redko. — Dné 19. maja 1923 je zdražil Alojzij Mantel iz Prerigla št. 4 lov občine Nemška Loka za letno najemnino 6750 Din. — Lov občine Turjak je zdražil Fran Žužek, Raščica 46, za letno najemnino 2525 Din. — Lov občine Briga je zdražil Anton Kovač, pos. v Prežuljah 1, za letnih 2025 Din. — Kot najemnik obč. lova Srednji Log za letnih 4270 Din se je odobril Janez Rom, pos. iz Mozlja 13; kot zakupnik obč. lova Fara za letnih 1400 Din Jos. Butina, pos. iz Lazca 3, in obč. lova Knežja lipa Janez Fritzel za letnih 7500 Din; obč. lov Banjaloka pa je vzel v najem Anton Delač, pos. Podsteni, za letnih 2500 Din za dobo od 1. avg. 1923 do 31. jul. 1928, za isto dobo Jos. Putre iz Mozlja 11 obč. lov Mozel za letnih 15.750 Din.

Za Zeleni križ sta darovala: neimenovani 20 Din in Anton Avsenik v Vrbnjah 2.50 Din.

PABERKI.

Golob-selec izumrl. S to ptico nas je seznanil Fran Erjavec, ki je na str. 35 do 38 v 1. snopiču »Ptic« opisal po Audubonu, v kakih nešteth množinah živi ta golob po Zedinjenih državah, posebno po vzhodnem delu teh držav. Dne 1. septembra 1914 je poginil v zoološkem vrtu v Cincinnatiju zadnji golob-selec po 29 letnem jetništvu. Sramotno je za človeški rod, da je njegova pohlepnost uničila ta prvovrstni naravni spomenik. — (Ornith. Monatsberichte 1914, str. 192.)

DRUŠTVENE VESTI.

Poročil se je dne 27. septembra t. l. naš društveni predsednik tovariš dr. Ivan Lovrenčič z go. Zoro Rauer roj. Lenarčič, hčerjo veleposestnika g.

Jos. Lenarčiča na Verdu. Novoporočencema obilo sreče na življenski poti!

Ustanovni občni zbor kluba ljubiteljev brakov, ki je bil sklican v «Lovcu«, str. 255, za 27. sept., se preloži na 22. okt. ob 20. uri zvečer v gostilni g. Zalaznika v Ljubljani, Dunajska cesta 6.

Podružnica SLD v Ptuju. Dne 6. oktobra t. l. se je vršil v Ptuju sestanek tamošnjih lovcev. Centralni odbor SLD sta zastopala odbornika Zupan in Tančič. Občni zbor podružnice se vrši v nedeljo dne 4. novembra 1923 ob desetih v Ptuju (Narodni dom). Lovci in prijatelji lova se vabijo, da se ga polnoštevilno udeleže.

† Adolf Orel. Dne 19. avgusta t. l. je preminul nagle smrti v starosti 56 let Adolf Orel, trgovec v Šoštanju. Pokojni je bil lovec, kakršnih je malo v naših vrstah. Že v svoji mladosti je bil vnet ljubitelj narave in zaščitnik divjačine. Pred 30. leti je bilo v šoštanjskem okraju malo petelinov, ker jih ni nihče čuval. Zlasti so bila prazna lastna lovišča večjih gozdnih posestnikov. Videč to uničevanje in propadanje petelina, ki nudi pravemu lovcu največji užitek, je vzel v zakup mnogo petelinjih lovov. Kmalu je žel uspehe svojega truda. Od tedaj ni minilo leto, da bi ne imel v svojem dnevniku zaznamovanega, a nikoli pred 21. aprilom. V njegovih loviščih je pel petelin skoro bi rekel, kjer si hotel. Z ruševci jih šteje okoli 200. Svoje trofeje si je vedno prav mojstrsko sam prepariral. Če je rabil pojasnila, je šel v gozd, poiskal petelina ter ga opazoval z daljnogledom tako dolgo, da je izvedel kar je hotel. Njegova zbirka petelinov je zanimiva po razliki barv in pozah, ker je petelina gačil, kakor ga je streljal. Študiral je rad lovsko živaloslovje ter bil v tem predmetu mlajšim in starejšim lovcem dober učitelj. Za lovske pogovore mu ni bilo nikoli žal časa. — Bil je tudi izvrsten metuljar. Svojo zbirko metuljev je pričel še kot otrok ter jo izpopolnjeval z istim veseljem do zadnjega. Zbirka je krasna ter šteje na tisoče metuljev iz vseh delov sveta. — S pokojnim izgubijo tudi ribiči izvrstnega tovariša. Kljub vsem neprilikam ni nikoli obupal v delu. Svoje lastno lovišče rib je tako popravil, da je eno najboljših; postrvi kar mrgoli. Tudi rake se mu je končno posrečilo vzrediti. — Pokojnega vzornega lovca in ljubitelja narave pa ohranimo v častnem spominu!

Jesenska tekma ptičarjev v lovišču Ježica se ne vrši dne 30. septembra, kakor je bilo prvotno določeno (»Lovec« 1923, str. 254), temveč je preložena iz tehtnih vzrokov na 14. oktober. Tekma na Štajerskem odpade, ker je priglašenih premalo psov. Istotako tekma španijelov, ki naj bi se bila priključila tekmi v Ljubljani. Vsled preložitve tekme je rok za prijave podaljšan do 9. oktobra. Lastniki psov, kateri so dobili te od kluba ljubiteljev ptičarjev, se opozarjajo, da je njihova častna dolžnost, da se udeleže tekme.

Ribarska mreža.

Navodila za transport in vlaganje postrvskih mladic. Med transportom bodisi z vozom bodisi z železnico je treba paziti predvsem na to, da se voda neprestano giblje, ker sicer zmanjka kisika. Za transport so najbolj prikladni okrogli podolgovati sodčki. Tudi je treba paziti na to, da se voda preveč ne segreje. Najboljša temperatura je okrog 7° R. Če le mogoče, naj se s kopalnim termometrom voda med transporti meri. Kakor hitro se voda segreje, ohladimo vodo z vlaganjem posameznih koščkov ledu. Led je neobhodno potreben za transport, posebno po železnici in po cestah brez mrzlih studencev. Transport naj se vrši z največjo naglico. Ko pridemo do vode, je treba najprvo mladice prilagoditi temperaturi vode, v katero jih vložimo. Ako je razlika med temperaturo vode v transportni posodi in temperaturo vode, v katero jih vla-

gamo, velika, je nevarnost, da se mladice prehlade in poginejo. Zato prilivajmo počasi v transportno posodo vodo iz potoka, da se ribe polagoma navadijo vode, v katero bodo vložene. Ta zamenjava vode naj traja vsaj četrt ure. Ribice vlagamo potem na sledeči način: Nikdar ne smemo vlagati v tolmune ali na prostore, kjer je obilo drugih rib. Vlagajo se naj na plitvejša mesta, kjer se voda precej premika in kjer je mnogo kamenja ali drugih skrivališč. Vložena ribica namreč takoj poišče skrivališče, kar je zelo važno za obstanek vložka. Nikoli ne smemo vlagati na popolnoma mirna mesta brez skrivališč. Koristno je tudi, da vse druge ribe, osobito kapeljne, odpodimo od prostorov, kjer vlagamo. Ribic ne smemo nikdar prijemati z rokami, temveč s prav majhno mrežico iz tula. Na eno mesto naj se ne vloži več kakor tri do pet ribic. Čim bolj razdelimo vložek po vsem potoku, tem bolje je. Mali potočki s hladno vodo so posebno prikladni za vlaganje. Seveda morajo biti taki, da imajo stalno dovolj vode.

Lipani in postrvi v Savi. Kakor je že g. Plemelj omenil v eni zadnjih »Lovčevih« številk, so lipani v Podkorenski Savi in po združenju obeh Sav do Kranja skoraj popolnoma izginili. Na mestih, kjer sem ujel po sedem lipanov, ga danes sploh ne dobiš. Že kakih deset let se opaža, kako izginjajo. Pojavila se je precej močna postrv, seveda ne v številu, da bi jo bilo vredno loviti. — Ko sem pozimi lovil sulce, sem ujel več prav lepih postrvi, do 2·5 kg težkih. Te postrvi pa niso navadne potočne, nego križane z neko drugo postrvjo; po hrbtu so več ali manj marmornirane s črnimi progami, le nekatere imajo rdeče pike. Sodim, da so se križale potočne postrvi s soško postrvjo, ki so jih pred več leti na raznih mestih spustili v Savo. Pred nekaj leti smo opazili podoben pojav v potokih, kjer so bili spuščeni »zajblingi«. Tudi drugih rib, n. pr. belic je v Savi veliko manj, kakor jih je bilo. Sulcev je še nekaj, a so skoraj samo mali in zanikarni. Vzrok zaostalosti je gotovo pomanjkanje hrane. — Pomanjkanje lipanov pa so najbrž povzročili jezovi, preko katerih ne morejo ne lipani in ne belice. Ker ni bilo zadosti belic, so sulci uničili še ostale lipane. Gotovo pa tudi voda, ki je deloma onesnažena po kemikalijah iz tovarn na Jesenicah, občutljivim lipanom ne ugaja. Nasprotno pa so se začele pojavljati postrvi, ki so odpornejše kakor lipan. Lipan in postrv navadno nista posebna prijatelja in lipan uniči mnogo postrvnih iker. Za Savo, ki ni posebno ugodna za postrvi, je nazadovanje lipana, najlepše sportne ribe, velika škoda. — O izredni rasti postrvi sem zvedel, da se je pojavila tudi v drugih vodah. Največje so ujeli v Sevški Sori v ribolovu g. Dolenca; ujeli so postrvi do 5 kg težke. Dobro bi bilo ugotoviti, ali so te postrvi tudi sposobne za plodítev, ali so morda vsled križanja jalovke. Ako se plode, bi bila dolžnost ribičev, da preskrbijo ikre takih postrvi. Vl. K.

Zbirka rib. Slovensko ribarsko društvo namerava započeti zbirati vse ribe, ki se nahajajo na slovenskem ozemlju. Teh rib je okrog 50. Kdor ujame ribo, ki se mu zdi redka in neznana, naj jo konzervira s formalinom in jo odda proti vrnitvi stroškov društvu. Zbirajo in konzervirajo pa se naj tudi znane ribe, da bo zbirka popolna. Formalin se dobi v lekarnah in drogerijah; zadostuje mala količina (dve žlici na liter vode). Tekočina naj se premeni, če se pobarva s krvjo, tako dolgo, dokler ne ostane popolnoma čista. Dr. M.

Velikega sulca, težkega 19·50 kg, je ujel v Savi pri Zidanem mostu tržni nadzornik Slavko Plemelj.

Ozimice v Bohinjsko jezero. Ozimica (lat. coregonus) je lipanu podobna riba, ki živi v velikih množinah v koroških jezerih. Ozimica je salmonid, in ima kakor vsi salmonidi na mestu druge nahrbtne plavuti meseni izrastek (tolščenko), in je izvrstna riba. Želeti bi bilo, da se presadi v Bohinjsko in Blejsko jezero, kjer bi gotovo uspevala, ka-

kor v koroških jezerih; hrani se s planktonom (male živalice nižje vrste).

Vališče v Bohinju. Pokrajin. uprava, oddelek za kmetijstvo, zida v Bohinjski Bistrici vališče, kjer bo prostora za milijon iker. Vališče bo izgotovljeno še to leto in bo pričelo še to leto obratovati. Ribarski odbor je prispeval k stroškom za vališče z zneskom 5000 Din.

Pokrajinska uprava, oddelek za kmetijstvo, je naklonila Slovenskemu ribarskemu društvu kot podporo za naročanje »Lovca« znesek 2500 Din, Okr. ribarskemu odboru pa znesek 2666 Din 66 para za fond za izdajanje strokovnih ribarskih knjig. Za podporo izrekamo pokrajinski upravi iskreno zahvalo.

Ribnik v Želimljah. Enoletnice-postrvi v ribniku ribarskega društva v Želimljah so letos dobro uspele. Dosegle so dolžino do 10 cm, dočim so one, ki se se vzgajale v vališču samem, daleč zaostale. Obnese se torej le odgajanje v ribnikih z naravno hrano. Dr. M.

Meja pri Idriji. Časopisi poročajo, da so v teku pogajanja z Italijo radi poprave meje pri Idriji. Ako bi se vest glede korekture meje, ki ji pa žalibog ni posebno verjeti, uresničila, bi dobili s tem vrnjen izvrsten ribarski revir s svetovno znanimi idrijskimi postrvmi (salmo dentex, marmorata), ki dosegajo težo do 15 kg.

Kranjski ribarski zakon. Ribarsko društvo v Ljubljani se je obrnilo na pokrajinsko upravo s prošnjo, naj posreduje, da se sprejme v dvanajstine odnosno v finančni zakon določba, s katero se razširja kranjski ribarski zakon na vse območje pokrajinske uprave za Slovenijo. S tem bo deležna dobrot modernega ribarskega zakona tudi bivša Štajerska, ki je v ribarskem pogledu še zelo zaostala.

Takse za ribarske knjižice. Okrajnemu ribarskemu odboru ni mogoče več shajati z rednimi dohodki, ker takse za ribarske knjižice, ki so glavni in skoro edini vir dohodkov, ne odgovarjajo več stanju valute. Ribarsko društvo je prosilo vlado vnovič za odpomoč.

Knjižnica slovenskega ribarskega društva. V smislu sklepa občnega zbora je društveni odbor izvedel nakup strokovnih in znanstvenih knjig profesorja Ivana Franketa. Vseh knjig je okolu 100 in so bogate znanstvene vsebine. Kolikor bodo dopuščala sredstva, bo odbor vsako leto spopolnil knjižnico s knjigami ribarske stroke, ki bodo izšle nanovo. Dr. M.

Odborova seja Slovenskega ribarskega društva v Ljubljani se je vršila dne 23. avgusta 1923 ob 20. uri v Rožcah hotela Uniona. Za vališče v Bohinjski Bistrici se odobri podpora v znesku 7500 Din iz sredstev okrajnega revirnega odbora. — Za sulčje mladice se določi cena 335 Din za 1000 komadov. — Sklene se ustanoviti zbirko prepovedanega ribarskega orodja (zank, osti, omotičnih sredstev itd.), ki se ga poslužujejo ribji tatovi. V to svrho se naprosi pravosodno in politično centralno oblastvo, da naročita podrejenim instancam, naj izroče vsa zaplenjena ribarska orodja Slovenskemu ribarskemu društvu v Ljubljani. — Sklene se predlagati vladi, da razdeli Savo od Trbovelj do hrvatske meje v revirje. — Inventar vališča v Želimljah se bo nanovo sestavil, oziroma spopolnil. — Vlada se naprosi, da sprejme v finančni zakon ali v dvanajstine določbo o zvišanju takse za ribarske knjižice in o razširjenju kranjskega ribarskega zakona na ozemlje vse Slovenije.

SLOVSTVO.

Prvi ribarski list v Jugoslaviji. Prijetno iznenadeni smo prejeli prvo številko »Ribarskega Vestnika«, službeno glasilo zagrebškega ribarskega društva. List je mesečnik, naročnina znaša na leto 26 Din. Rokopise je treba poslati prof. Gjuri Kaitneru, Kačićeva ul. 9/II., naročnino pa Franju Bouri, Kukovićeva ulica 15. List je za sedaj le glasilo zagrebškega ribarskega društva; v uvodnem članku pa pravi, da upa postati glasilo ribarskega saveza, čim se le-ta

osnuje. Priobčeval bo tudi poročila ribarskih društev drugih pokrajin, osobito iz Slovenije, ki je v ribarskem oziru najnaprednejša. — Pozdravljamo list najiskrenejše, čestitamo ribarskemu društvu v Zagrebu na dobri misli, da je začelo izdajati glasilo in želimo listu najboljšega uspeha ter upamo, da bo zagovornik ribarstva po vsej državi. Pozivljamo vse ribiče in sportnike v Sloveniji, naj si naročajo list in naj mu bodo dopisniki. Dr. M.

RAZGLAS.

Lov krajevne občine Stara Loka se odda v zakup na javni dražbi v četrtek dne 29. novembra 1923 ob desetih na uradni dan v Škofji Loki v pisarni občinskega urada za dobo od 1. januarja 1924 do 31. decembra 1929 l. Zakupni in dražbeni pogoji se morejo vpogledati pri okrajnem glavarstvu v Kranju med navadnimi uradnimi urami.

MALA OZNANILA.

Lovski nož z nožnico v skupni dolžini 40 cm se proda za 150 din. Poizve se pri upravništvu »Lovca«.

Prodam psa ptičarja »Štopa Grlovskega« za 2500 Din. Pes je pri lovcu Andr. Premku v Mengšu, kjer se lahko ogleda. »Štop« ima prav dober nos, izvrstno stoji in aportira, je zelo poslušen in oster na roparice. — Prodam tudi čistokrvno jazbečarko rjave barve. Psica je stara eno leto, ni še vajena lova, kaže pa veliko veselja.

Kupim več želez (Tellereisen) za lisice in eno pištolo repetirko kal. 7 mm sistema »Browning« ali »Steyer«. Kdo bi prodal dva jazbečarja-braka (Dachsbracken) čiste pasme (tudi mladiče)? — Ponudbe na: Fran Bizjak, knežji rev. gozdar, Oplotnica pri Konjicah.

Zanimam se za dobrega, dresiranega ptičarja. Ponudbe na naslov: Ivo Čater, Celje.

Štirje sledilci (barvarji), osemtedenski samci dobrih staršev, so naprodaj. Cena po dogovoru. Josip Bleyer, gozdar v Črni pri Prevaljah.

Kupim čistokrvnega jazbečarja, ki je oster na lisice in jazbece, kakor tudi istrsko psico-brako, ki izvrstno goni. Ponudbe z navedbo cene naj se naslovijo: Ivan Donko, logar kneza Windischgrätza, Konjice.

Kupim psa jazbečarja v starosti 6 do 12 mesecev. Ponudbe z navedbo cene na: Drago Benedik, Ljubljana, Ilirska ulica 22, II. nadstropje.

Cenjenim gg. lovcem ptujskega okraja se s tem vljudno naznanja, da se dobi **vsa lovska in ostala municija,** kakor lovske potrebščine sploh, od sedaj tudi pri domači tvrdki Anton Brenčič, trgovina z železnino v Ptuju, katera se najtopleje priporoča

Proda se šest mesecev star ptičar, lepe postave, kratko-resaste dlake in svetle barve, lovsko premiranih staršev, zelo živahen in ubogljiv, opravičen do vpisa v rodovnik ptičarjev. — Cena 600 Din. Ponudbe je nasloviti na: Dr. Jan, Krško.

Prodajo se I., II., III. in VI. letnik »Lovca«, vezani v originalne platnice, po 100 Din, in poučna lovska knjiga Otto Grashey (nemška) s podobami. Cena 300 Din. — Dobi se pri upravništvu »Lovca«.

Puška dvocevka se proda, kal. 16, z menjalnimi cevmi za risanico 16/8. Je ohranjena kot nova in se odda za 2250 Din. Na ogled pri upravništvu »Lovca«.

Prodajo se dolgi gumasti škornji za vodni lov. Naslov pove uprava »Lovca«.

Prodam škornje iz gumija štev. 42, skoro nove, pripravne za lovce in ribiče. Cena Din 500. Na ogled so pri odv. dr. Ivanu Lovrenčiču, Ljubljana, Miklošičeva cesta 8.

Dr. Quidam:

O vidrah in tem in onem.

Lov — lova in lov — lovi.

(Dalje.)

V svojem bistvu ni samostrelnica ničesar drugega kot pištola, pritrjena na kako drevo ali kak kol in mereča na neko izbrano točko, katero mora pričakovana žival preiti. Od jezika pištole sèm je napeta tenka, malo vdajljiva, a trdna žica, ki je v smeri strela par metrov od samokresa kjerkoli že pritrjena tako, da žival zadene obnjo, potegne s tem ježiček in izproži sama nase smrtonosni strel.

Samostrelnice so navadno kratke, velikokalibrirane pištole-enocevke, opremljene s kobilico in muho in ježičkom na skok. Namesto pravega ročaja nosijo dolg, koničast vijak, katerega zasvedramo v kako deblo, kak hlod ali karkoli. Moderne samostrelnice se dadó razklopiti in basati s posebnimi patroni, prav kakor lovske puške.

Strel iz samostrelnic, katere se dajo le težko pravilno nastaviti in usmeriti, je iz umljivih vzrokov negotov in nezanesljiv. Prvič meče radi prevelike bližine preozko, drugič trosi radi prevelike daljave preredko; poči prehitro ali prepozno in je težko pravilno preračunljiv, ne glede na to, da ni preveč krajev, kjer bi se sploh dal uporabiti. Tudi velja zanj seveda, če se posreči, da zadene, vse, kar smo povedali o strelu na vidre sploh.

Samostreli se dajo namerjati na domnevne pasaže vider v vodi, na izstopiščih in tudi na kopnem, kakor rečeno z več kot dvomljivim uspehom. Kar pa govori najbolj proti uporabi, je njihova velika nevarnost za ljudi in domače živali. V prejšnjih letih,

ko so jih še večkrat nastavljali, se je navzlic vsem oklicem in svarilnim napisom, vedno dogajalo obilo nesreč. Pa tudi nastavljavcev samih je dokaj ponesrečilo. Zato je tudi uporabo samostrelov v naših krajih, morda z malimi izjemami opravičeno smatrati za povsem nedopustno, osobito, če pomislimo, da malokdaj vodijo do zaželenega uspeha, da so vseskozi z boljšimi metodami nadomestljivi in se torej dajo v vsakem oziru pogrešati.

Izmed vseh lovskih metod obetajo in vodijo še vedno do najboljših uspehov p a s t i. Praktično prihajajo tudi samo te v poštev, tako da izpregovorim o ostalih lovnih načinih samo h koncu pomenka, kolikor treba.

V širšem pomenu besede štejemo med pasti:

1. vdornice (Grubenfallen);
2. zrušnice, podkopljavke ali ubijavke (Prügelfallen);
3. prelaznice (Kistenfallen);
4. železnjače ali lóvnice, ki se opredeljujejo v: a) vabnice (Ködereisen), b) skopce (Schwanenhals), c) stopavke ali ploščanke (Tellereisen) in d) škarje (Stangeneisen).

Za lov na vidre prve tri vrste dandanes komaj prihajajo v poštev, dasi ne trdim, da bi se primerno prirejene v čisto izrednih slučajih ne mogle uporabiti.

Izmed železnjač že radi nezanesljivosti in slabega grabeža vabnice in skopca ne bomo nastavljali, ne glede na to, da sta nerodna, da rabita mnogo prostora in da se vidra navadno vab sploh ne pritakne.

Preostane nam torej samo stopavka, in za gotove odnošaje rezervirane tudi še škarje.

Princip, na katerem je stopavka zgrajena, je ta, da žival z nogo stopi na železno, kakih 20 cm² merečo ploščo, in da s tem sproži pero, ki dvigne in prisili dvoje železnih, s topimi zobovi oboroženih lovilk (čeljustnic), da zagrabita svojo žrtev za nogo, rep ali izjemnih slučajih tudi za vrat in jo tudi zanesljivo obdržita. Nikdar ne sme stopavka pritisniti živali čez telo, to je naloga skopca; mora pa biti trdna in krepka dovolj, da drži ujeto nogo trajno kakor v kleščah, a ji ne sme zdrobiti kosti ali celo prerezati in odsekati noge, tako da se zver ne more niti izviniti izmed čeljusti, a se tudi ne odtrgati od ujetega kosa in se z begom rešiti. Železje mora biti masivno dovolj, da se ne ukrivi, in vendar toliko vdajljivo v peresu, da sicer tišči čeljusti skupaj, a da se ne zajeda brez potrebe še nadalje v meso, kite in kosti. Končno bodi toliko težka, da pomeni ujeti živali pezo in zavoro, katere ne more z lahkoto vlačiti s seboj. Važno je tudi, da niso lovilke previsoke, ki bi pri vzmetu odbile celo žival in nogo ž

njo, a zopet ne prenizke, ki bi več ne dosegle noge takoj v prvem vzdigu.

Stopavka, ki izpolnuje vse navedene zahteve, je dobra in za lov na vidro primerna. Take pasti iz tovarn Weber ali Grell v Hainauu — obe tvrdki sta enako priporočljivi — poznam iz lastne izkušnje in jih lahko vsakomur priporočam.

Kdor hoče vidre loviti v past, obrni svojo pažnjo še v večji meri na izstopišča, kot je to treba na lov s puško. Preglej in preštudiraj natančno vse prostore in izberi si tiste za nastavo, ki že po svoji konfiguraciji sami na sebi, kakor v terenu, vabijo vidre in lovca. Na takih velikih izstopiščih najdeš vedno dokaj iztrebkov in ribjih ostankov, mnogokrat v neposredni bližini tudi razhojeno in povaljano travo, tla pa, če niso skalnata, odrsana in pomandrana, robove proti vodi pa odrgnjene in izglajene. Če je ta rob količkaj širši, pazi natančno na odtiske nog, osobito krempljev, kje točno vidra izstopa, da ne nastaviš pasti

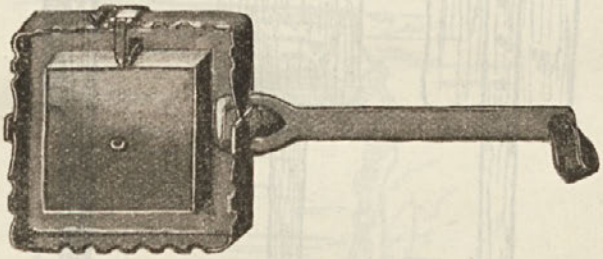

preveč na desno ali na levo. Od dobrega opazovanja in temeljitosti je skoro vse odvisno in vsaka vihravost in površnost se kruto maščuje. Tudi za delo pri nastavljanju samem veljajo ista načela.

Če nisi gotov, ali vidra vstopa ali izstopa na kakem mestu — včasih je oboje na istem prostoru, včasih uporablja ena žival dosledno kak pomol za izstop, a druga za vstop, kar se dá mnogokrat tudi poleti, a še laže in lepše pozimi po sledeh ugotoviti, — torej, če nisi povsem gotov, brez skrbi zarini v pesek ali ilovico na robu do 10 cm visoke slamice ali bilke. Po tem, kako bodo nagnjene, od vode ali proti vodi, boš lahko sklepal, ali je prostor izstopišče ali narobe, kar je včasih jako važno.

Kjer je gola skala, če le moreš, ne nastavljaj. Tak prostor maskirati je najtežje, in uspeh več kot dvomljiv, kajti tvojo našarjeno past bi spoznal celo gospod pekovski mojster in hišni

posestnik Egidij Žemlja iz Krušnega sela kot izumetničeno »rihto« in bi jo pahnil z nogo v vodo.

Prav tako ne nastavljaj pasti na skali pod vodo, če ti skala ne nudi slučajno primerne stopnice.

Dosti bolje se ti mnogokrat ne bo godilo, če imaš debel prodec pred seboj. Vendar tukaj si lahko vsaj deloma pomagaš. Če pa moreš, nastavljaj na mehkem svetu, kjer so travnata, peščena ali ilnata tla.

Preden se lotiš lova, si nabavi še kake 3 m dolgo železno verižico, katero z enim koncem privežeš na obroč ali uho, ki ga ima vsaka stopavka, na drugi konec vrečico, v katero gre kake 4 litre peska, tudi kamenja, ali če je sila in je malha iz dobrega blaga (nankinga), tudi ilovice.

Poleg verižice priveži v istem obroču kake 4—5 m vrvice z enim koncem, na drugem pa kos, če mogoče, suhega lesa, kako

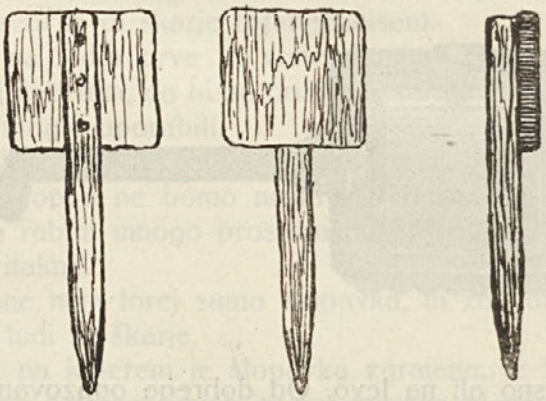

poleno ali šop slame. Če imaš stare zamaške pri rokah, jih lahko nabereš v venec, jih zamotaš v kepo in jih privežeš na vrvico namesto polena.

Da ne prideš tako lahko v zadrego glede tal, na katere ti je položiti past, če je voda ob izstopišču globoka nad 20 m, naj ti odreže mizar kakih 22—25 cm široko, četverooglato, 2—3 cm debelo deščico, na katero pribij preko vse širine segajoč, 3 cm debel četverooglat, 50 cm dolg količek z enim koncem, dočim ukoniči drugega tako, da dobi deščica nekak pecelj, katerega, če bo treba, zarineš pod vodo v brežino. Če hočeš kaj več storiti, daj to umetno stopničico še prepleskati s sivkasto-zeleno barvo.

Pripravi tudi par pol sivega pivnika, kakor ga rabijo šolarji, da polagajo nanj rastline, preden jih devajo v stiskalnico. Še bolje pa je, če dobiš kaj tenkih sajastih ali sivih, prepranih, toda celih, ne luknjičavih kuhinjskih cunj v velikosti 30 cm². Ko si vse to spravil v nahrbtnik, priloži še kako posodo za vodo, ali najbolje kak korec ali manjšo vevnico, zaveži, oprtaj in hajdi na breg!

Vidram lahko nastavljaš na kopnem ali pod vodo. Kjerkoli pa le moreš, nastavljaj pod vodo, ker je ondi nastava neprimerno boljša in uspešnejša nego na suhem, kakor uči to tisočera izkušnja.

Prišedši k lovišču, za katero si se odločil, si oglej kraj še enkrat natančno, preudari dobro vnovič svoj načrt, ne stopaj po

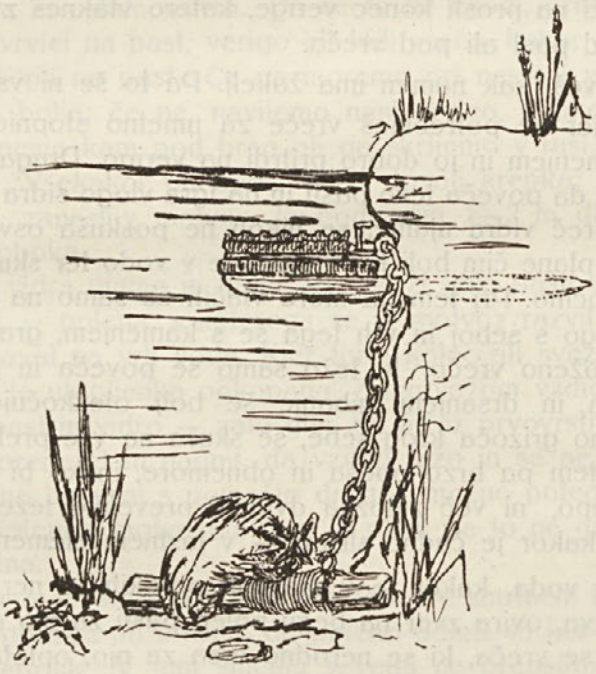

nepotrebnem po prostoru in krog njega, odloži nahrbtnik in razloži iz njega, kar potrebuješ. Če je izstopišče tako, da moreš nastaviti past pod vodo, se brez obotavljanja odloči za ta način. Vodna gladina naj ne stoji nad pastjo više kot največ 25 cm. Če je dno sicer globočje, a je pred izstopiščem stopnica dovolj prostrana in dovolj trdna, da past obdrži in se ne vdaja preveč pod njo, si zadel glavno srečko; kjer tega ni, si moraš stopnico sam prirediti.

Kjer je torej voda globoka in ni stopnice, napravi takole:

Natančno pod mestom, o katerem domnevaš, da vidra izstopa, porini in zabij količek z vodoravno položeno deščico v breg tako, da stoji voda 15—20 cm nad njo. Deščica naj se ne guglje in ne vahlja; stati mora dovolj trdno, da obdrži kakih 10 kg nanjo položenih, ne da bi se pod to težo vdala, kar doženeš na ta način, da poizkusiš odpor, ki ga deščica napravlja napram pritisku tvoje roke.

Na skalnatih tleh in bregovih, če ni voda pregloboka, pa tudi drugod, kjer ne bi mogel uporabljati lesene stopnice, zgradi iz kamenja primerno visoko in široko stopnico pod vodo, da položiš nanjo past. Kjer bi tudi tega ne mogel storiti, tamkaj posezi po vrečici, napolni jo nabito nagačeno s peskom, prodcem, kamenjem ali v sili celo z ilovico, zaveži jo z vrvico in jo priveži na prosti konec verige, katero vtakneš zvito v serpentino pod past ali pod vrečo.

Sedaj veš, kak namen ima žakelj. Pa to še ni vse.

Tudi kjer ne potrebuješ vreče za umetno stopnico, jo napolni s kamenjem in jo dobro pritrdi na verigo. Druga naloga te vreče je ta, da poveča težo pasti in da igra vlogo sidra ali mačka. Če se namreč vidra ujame, se nikoli ne poskuša osvoboditi na kopnem in plane čim bolj hitro mogoče v vodo ter skuša pobegniti v globočino. Pri tem pa mora vlačiti že samo na sebi težko past z verigo s seboj in vrh tega še s kamenjem, gramozom ali ilovico obloženo vrečo, ki težo samo še poveča in ji s svojim zapletanjem in drsanjem gibanje še bolj otežkočuje. Žival, v strasti besno grizoča krog sebe, se skuša na vse pretege osvoboditi, pri tem pa brzo opeša in obnemore, in ko bi morala na zrak po sapo, ni več zmožna dvigniti prevelike teže, utone in se zaduši, kakor je čudno slišati — v lastnem elementu.

Kjer je voda, kakor je v majhnih potokih to neredko najti, povsod plitva, ovira zver na begu poleg pasti za njo drsajoča in opletajoča se vreča, ki se nerodno drsa za njo, opleta in zatika po koreninah, grmovju, glini in kamenju prav kakor sidro, jo veže na kraj, od katerega se zver mnogo teže oddalji, se hitro utrudi in obstane v bližini lovišča.

Past privezavati z verigo na kako bližnje drevo ali kak kol, je navadno velika napaka, ki mnogokrat omogoči vidri, da si, če je n. pr. slabo ujeta, izvleče nogo, prste ali rep iz stopavke ali si jih tudi izvije, ali če bi bile nasekane, iztrže celo. Če bi se že kje smela past privezati, bi bilo misliti kvečjemu na kak sveženj vrbovih vej, korenin ali kaj podobnega, kar je prožno in gibljivo, se vdaja, ako nateganje preneha, pa omahne v

prvotni svoj položaj zopet nazaj, tako da je bilo vse oprostilno delo in ves napor za žival zaman in brez vsakega uspeha.

V izredno globokih vodah, kakor n. pr. v Krki ali kakih jezerih, pa seveda ne preostane drugega, kakor past zanesljivo privezati ali prikleniti na bregu na kako drevo, ali močan v zemljo zabit kol, katerega je pa treba že par tednov prej pognati v tla, preden nastaviš. V teh slučajih mora biti veriga močna in 4, 5 ali več metrov dolga, da tudi njena teža kaj izda in čimprej potegne vidro v dno in jo uduši, preden se more sploh dvigniti zopet na površino.

V globoki, posebno pa še široki vodi bi bilo utopljenko, ki ni poginila v neposredni bližini izstopišča, mnogokrat trudapolno iskati in težko najti; izgubljeno bi bilo neredkokdaj krzno in še past, veriga in ostalo povrh. Da se to ne zgodi, privežemo polenček na vrvici na past, verigo ali tudi vrečo, kakor bolje kaže; če le moči, pa na past. Če ga moremo pri nastavi vtakniti pod žakelj, tem bolje; če ne, navijemo nanj vrvico, kolikor moremo, in ga vtaknemo kam pod breg ali ga skrijemo v ruši, v grmovju ali kjerkoli. Vsekakor pa bodi vrvica dovolj krepka; najboljši je pač dober, zanesljiv motvoz, ki bodi vsaj 1—2 m daljši, kakor je voda globoka.

Ko se vidra ujame in utopi, jo obdrži teža pasti in vreče na tleh, ne pa — polena, s katerega se je motvoz razvil in mu dal, da je priplaval na vrh vode. Kjer torej kolec ali sveženj ali plut plava, tam je utopljenka pokopana. Z motvozom vzdigneš potem istočasno past in vidro — zato glej, da bo iz prvovrstnega blaga, da ne bo preperel in nagnit, da vzdrži težo in se ne utrga.

Navadno bo vsaj s pomočjo drogov možno potegniti poleno k sebi in potem z motvozom past in plen. Če to ne gre, je treba seveda čolna.

Izjemoma se seveda zgodi, da vidra v smrtnem boju vrvico pregrizne, pretrga ali odtrga, da poleno odleti, in kar je še takih mogočih neprilik. V tem slučaju seveda ne preostane drugega, kot s kolom in kavljem na dobro srečo sistematično prežokati, presuvati in prebrskati domnevna mesta, dokler ne trčiš s kljuko na železo ali na žival.

Sedaj se moramo pomeniti še o najvažnejšem, kako je nastaviti past.

Kakor vsaka lovnica, ima tudi stopavka dvoje čeljusti, lovk ali šap, s katerimi zagrabi in v katerih obdrži svoj plen. S tem, da pritisneš pero ob tla, t. j. da past nastaviš, postanejo čeljusti gibljive in razleknjive; če izpustiš, to se pravi, da past sprožiš, skoči pero v svojo prejšnjo lego nazaj, porine s tem obenem

čeljusti drugo na drugo in jih obdrži v tem položaju. Pero mora biti torej tako prirejeno, da ga, če je napeto, lahko sprožiš vsak čas, in to z najmanjšim naporom.

V to svrho ima past posebno napravo, s katero se obdrži v miru poljubno dolgo pero napeto, in torej past nastavljena, ki pa dovoljuje, da se ob primernem dražljaju vsak hip sproži. Tak dražljaj se pojavi n. pr., ko se žival te naprave, tako imenovanega sprožila, dotakne oziroma stopi nanjo.

Sprožilo sestoji iz plošče, ki polni skoro ves prostor med obema popolnoma razleknjenima čeljustima. Na eni strani te plošče, ki v resnici ni drugega kot enokrakast vzvod, štrli zob, pod katerega se vtakne na posebnem, izven ene čeljusti stoječem stolpiču gibljivo pritrjen jeziček. Ves sistem sprožila pritiska, ko je nastavljeno, na čeljust pod jezičkom, drži pero napeto in past pripravljeno za zaklop.

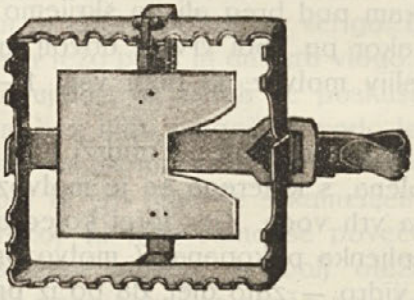

Peresa stopavk, namenjenih vidram, so jako krepka in trda, da jih z roko le težko nastaviš, in če si neroden, te čeljusti tudi po prstih lahko pošteno vsekajo. Zato nastavljajo te pasti navadno z nogo, s katero stopajo na pero, ali pa z vijakom, katerega ti pošlje tovarna na tvojo željo skupno s pastjo. Svetujem ti, da si naročiš vijak, ki nastavljanje jako olehkoči, in ne skopari pri tistih par groših. Reci: »Kamor je šla krava, naj gre še tele!« in kmalu ti odleže pri srcu.

Vprav radi velike sprožljivosti pasti in zbog tega nastajajočih neprijetnosti pri nastavljanju, kakor tudi telesnih okvar, katerim se le težko izogneš, ima vsaka moderna stopavka še posebno kljuko, zavarovalo imenovano, ki se da vrtiti naokrog ter obrniti v tak položaj, da se postavljena past ne more sprožiti, dokler ji to zavarovalo brani. Brž pa, ko zaobrneš zavarovalo, je past sprožljiva in od tedaj naprej jo je puščati v miru.

Bolj kot vse popisovanje pasti pa te pouči o njej, njenem mehanizmu in njeni uporabi ona sama. Ko jo dobiš v roke, oglej si jo natančno doma v hiši, prešťudiraj jo temeljito, razpiraj in nastavljaj jo na tleh in lovi za začetek v njej večja in manjša polena. Ne bo to napačna šola zate in naj se ti še tako smejejo ljudje. To nič ne dé; le tolaži se, da se tako godi skoro vsem ženijem. Pri teh domačih vajah se pa ne pozabi vaditi tudi v zavarovanju pasti, kot v odpiranju varovala. Tudi to je nujno potrebno.

V nahrbtnik, kamor si vtaknil ostalo opremo, vtakni tudi zavarovano past in tudi vijaka ne puščaj doma — za vse slučaje.

Ko si rešil vprašanje prostora, kamor položiš past, si mesto popravil po potrebi, morda zgradil stopnico ali se odločil, da uporabiš deščico ali vrečo, kar je pač na tistem mestu najbolj prikladno, položi past na izbrano podlago in poskusi najprvo, če dobro in trdno na njej stojiš, če se ne ziblje, ne maje in ne vdaja. Eno kot drugo je treba popraviti, bodisi da položiš podnjo kak kamen, kak klin, kako zagozdo ali karkoli.

Past obrni tako, da bo pot na njo odprta med obema šapama. Žival naj domnevno ne stopi v past prekó ene čeljusti, ampak med obema.

Ko je dodelana stopnica in na njej pravilno položena stopavka, je od okolice in slučajnosti odvisno, kam, kje in kako vtakneš ali skriješ verigo, motvoz, polence itd. Tu si moraš znati sam pomagati. Zapomni si samo to: Karkoli moreš, prikrij, in če se le dá, spravi pod vodo. — Končno si še natančno zapomni kraj zavarovala na pasti.

Že tako pripravljena past, posebno če je sivo ali olivnosivo prepleskana, je nastavljena lovno, in brezdvomno smeš pričakovati, da ujameš vanjo vidro. Bolje je pa še, da jo zasenčiš in prikriješ, čim bolj mogoče.

V to svrho si tudi pobasal v nahrbtnik pivnik in cunje. Eno ali drugo ima namen, da zagrneš ž njim past. V ta namen razprosti polo pivnika po vodi, in ko se skoraj namoči, jo priveslaj nad past, da pade nanjo, kjer popravi vse, kakor je treba, in preko pasti moleče robove podvij in podtakni pod njo. Ko si še to izgotovil, poglej še enkrat, če je vse v redu, potem pa sezi po zavarovalu, ga zasuči, da postane past lovna, in delo je končano. — (Jaz za svojo osebo dajem prednost pred papirjem stari cunji, ki se zložneje in bolje vleže na past kot papir.)

Ne, še ne! Sedaj preglej še izstopišče, pospravi po njem, če si kaj iztrosil ali kaj pozabil na njem in skušaj ga napraviti, da bo tako, kakor je bilo pred nastavljanjem.

Potem vzemi korec, napolni ga z vodo, kolikorkrat je treba, in splakuj izstopišče s polivanjem od pasti sèm po rakovo nazaj gredé.

Po izstopišču se kretaj samo toliko, kolikor moraš to nujno storiti. Osobito skušaj plešo izstopišča (to je mesto, ki je najbolj zguljeno, zglajeno ali vsaj razhojeno) ohraniti tako, kakor je, in nastavljaj rajši s strani čepeč ali na trebuhu ležeč. Če pa moreš v vodi stati ali v čolnu in odtod nastavljati, je seveda še bolje.

Veliko težje, ker zahteva še več pažnje in natančnosti, je nastavljanje na kopnem, kjer je to sploh mogoče. Nastava n. pr. na goli skali je vsaj navadno toliko kot brezuspešna, ker ne moreš pasti nikakor dobro prikriti. Pa v enem slučaju sem si tudi tukaj pomagal. Zvišal sem enostavno s cementom skalo za par centimetrov in ji v sredi dal natančno toliko in takšno kotlinico, kakršno je zahtevala stopavka. V nekaj tednih so se vidre navadile na novo obliko skale in pustile svoje prve vizitke na njej. Da sem dvoboj sprejel, je umevno; dobojeval ga je z ujeto vidro in pastjo vred pa tisti pegasti Češnjev Gašper iz Planice, ki ni spoštoval ne božjih ne cesarskih postav in se bržčas zaradi tega še danes pokori tam nekje v sibirskih vicah, kakor je zadnjič pisal. Pa naj se le, meni se nič ne smili, kot se mu nisem smilil tisto jutro jaz, ko je stal široko razkoračen pred bajto vrh Planice, držal roke v žepih in se hudomušno muzal prav tedaj, ko sem jaz na svojem patentiranem nastavišču našel namesto pričakovanega zoološkega plena, botaničnega, namreč njegov — cactus cerasipunctatus Linné.

Kakor meni, se je in se bo, četudi v manj komplicirani obliki zgodilo še marsikateremu lovcu ali ribiču, ki uporablja pasti: pokradejo mu jih, posebno take, ki so nastavljene na kopnem. Vrh tega imaš še sitnosti, če ti kak otročaj z boso nogo stopi v past, pa tudi odraslega ti n. pr. škarje lahko pošteno okvarijo. Ljudi, posebno pa otročajev, ki stikajo krog potokov in vode in ki imajo vedno kaj iskati tam, kjer niso ničesar izgubili, je dovolj. Če pa opozoriš ljudi na nastavljene pasti s svarilnimi napisi, postavi zraven koj rajši stražnika. Bolj zanesljivega poziva, naj ti past, in če mogoče, še ujeto žival, izmaknejo, od takega svarila ali celo oklica sploh ni. In prav gotovo bodo tebi prej pasti pošle, kot bo pa zmanjkalo tatov na lovišču.

Nastavljaj torej v čim bolj skritih, neobljudenih krajih, in če količkaj mogoče, pozimi, ko vsaj ni koscev v bližini in se ne kopljejo prav vsi paglavci širom lepe domovine.

A vrnimo se k vprašanju, kako je nastavljati na kopnem.

Kot temeljno načelo mora veljati: Nastavišče mora navidezno po nastavku ostati tako, kot je bilo pred njim.

Te zahteve nam seveda nikjer in nikoli ni mogoče doseči, a možno se ji je bolj ali manj približati. Še najlaže bo to izvedljivo, če je nastavišče, kar ni tako redko, zmandrana ali zglajena ilovica ali prst.

Skušaj po sledeh nog na glini dognati, ali se prime vidra s prednjima šapama na robu, kako se vzpne in kje je najti odtiske od prvega koraka njenega na zemljo. Ko si to ugotovil, se odloči, kje nastaviš past, in izreži ondukaj z nožičem ali lopatico toliko ila ali prsti in peska, da v izkopano jamico dobro položiš nastavljeno stopavko, ne da bi ta količkaj štrlela iz zemlje, da se trdno opira na tla in da ne vahlja. Pazi tudi, da niti sedaj niti pozneje ne pride kak kamenček ali vejica med razprti čeljusti, ki bi provzročil, da se ob njem zagvozdi, tako da ne bi mogle z zobmi popolnoma skupaj trčiti. Od pasti v stran pa je treba zgrebsti majhen jarek, v katerega položiš verigo in vrv. Vrečo in količek pa skrij v bližini, nameči nanju listja, trave in prsti, ali jih na lahko zagrebi v zemljo.

Jarek, v katerem leži veriga, zameči zopet z izmetanim ilom ali prstjo, nastavljeno, toda zavarovano past pa pokrij s pivnikom ali cunjo in rahlo natresi nanjo in krog nje drobce ila, zemlje ali mivke. Čim lepše zaličiš past in nastavišče, da je videti naravno in neizpremenjeno, tem bolje bo. S cunjo, katero sem, kjer in kakor je bilo to potrebno, pritrdil v glini tudi z zarjavelimi buckami, se mi je to redno imenitno posrečilo.

Ko si vse to uredil, si pomagal tudi s suhim listjem, bičjem in travo, vzameš korec in polivaš prostor, kakor sem to prej povedal. V marsičem se je sedaj zunanjščina nastavišča izpremenila: tu in tam se je sesedla zemlja, krog pasti so se pojavile udrtine in podobno. To vse popravi iznova, polivaj itd., dokler ne dosežeš, kar se sploh da doseči. Šoprv sedaj previdno odmakni zavarovalo, — past je lovna.

Če si našel na prostoru iztrebke, nažrte ribe itd., jih položi pred delom v stran in razstavi jih krog pasti in vrzi kaj malega teh ostankov nanjo, neposredno preden se dotakneš zavarovala.

O tem, da vidra izvrstno voha, ni dvoma. Da bi bila pa tako silno občutljiva za najmanjšo sled znoja, osobito človeškega, je pretirano. Tako moja opazovanja živali v naravi, kakor moje izkušnje na izstopiščih me prepričujejo o tem, da je vidra sicer plaha, oprezna, sumnjava žival, da pa v krajih, kjer je ne preganjajo in

kjer hodijo ljudje leto in dan vse vprek po njenih in ob njenih izstopiščih, nikakor ne kaže teh lastnosti v pretirani meri. Izstopi, povohlja po tleh, vetriči, pregleda posebej okolico, prisluškuje, pogleda prostor pred seboj, a ga ne preiskuje posebej, dokler ne vzbudi kaka novost njene pozornosti in sumnje. In tudi v teh slučajih se vede kakor druga divjačina: manjše, ne morda na prvi hip opazljive izpremembe se ji zde pomembnejše in opasnejše, nego na prvi hip vidne, kakor se tudi srna ne umika pred krevsanjem, glasnim robantanjem drvarjev in njihovim kričanjem, pač pa pred pritajenim in tiho plazečim korakom zalezujočega lovca. Kosci papirja, olupki oranž, obrane kosti in podobni predmeti, ki jih razmečejo na obiskovanih krajih vedno poleti kopat se prihajajoči izletniki ali domačini, ne vzbujajo pri vidrah, in bodisi v najneposrednejši bližini njihovih izstopišč ali celo na njih, posebne sumnje, ker so jih navajene. Na takem nastavišču jo bo nerodno iz prsti štrleč brst prej opozoril kot lisa papirja. Daleč gori v gozdu, kamor navadno nikdo ne zahaja, je pa druga. Tam je vidra jako občutljiva in kaj rada zameri.

Včasih pa velja tudi pri vidrah sentenca o sivi teoriji in zelenečega življenja zlatem drevesu.

Tamkaj izlazijo, kjer to najmanj pričakuješ, a tja jih ni, kamor bi po tvojem preudarku morale priti. Kjer je v neznatni razdalji več izstopišč, nastavijo ribiči in lovci pasti na prostorih, o katerih menijo, da so najbolj obiskani, ostale pa »zasmradé«, kakor se pravi, in to v pravem pomenu besede; ali pa jih vsaj razdrapajo, namečejo nanje čike, papir, izlijejo žlindro iz pipe in uganjajo druge take burke. Res je, navadno ta metoda pomaga in požene vidro na izlizano in izlikano nastavišče. Doživel sem pa že tudi nasprotno. Ko sva nastavljala vidram z rajnkim Golčajskim Jakom, a imela samo dvoje pasti, se je Jaka odločil za opisano metodo in jo nekoč tako individualno udejstvil, da osebna nota producirane umetnine ni mogla ostati prikrita nosilcem tudi dokaj manj občutljivih čutov, tako nosu kot očesa, nego jih ima vidra v lasti. In to na kraju, kamor je le redkokdaj stopila človeška noga. A glej ga spaka! Ne samo, da vidra ni hotela hoditi po izbranih in nakazanih ji potih, izstopila je baš na »kraju rečenem«, in kot v zasmeh pristavila, da velja za vse enaka pravica.

Tako mi vere! gospoda jasna!

Za abnormalnosti in izjeme pa zakoni niso. V splošnem veljajo vseskozi načela, katera sem podal pri opisu nastavljanja. Splakovanje nastavišča z vodo pa smatram kot popolnoma zadostno za razvonjitev prostora in nastavka. Kdor misli, da brez zavonjil nikakor ne more izhajati, naj si namaže in nadrgne v

božjem imenu past in makari še roke s svežim ribjim mesom. Ko je pa to delo, vredno starih bab, opravil, pa še sebi želodec s sardinami in kozarcem cvička, da bo na vse strani ustreženo.

Umljivo je, da s časom vsaka sled izgubi svoj vonj, ki je naravno tem izrazitejši, čim manj časa je poteklo od tedaj, ko je nastala. Ker moraš računati z možnostjo, da vidra poseti morda nastavišče že ob zgodnji večerni uri, ne nastavljaj pasti o poznem popoldnevu ali proti večeru, ko je sled za teboj še sveža in jedka. Taki posli se najbolje opravijo v zgodnjih jutranjih ali vsaj dopoldanskih urah, ne res g. predsednik, seve, če bi se dalo vstati. Hm!

S tem sem, mislim, povedal vse, dovolj obširno, temeljito in natančno, kar se dá povedati o nastavljanju s stopavko. Naj sedaj izpregovorim še par besedi o škarjah.

Škarje so res nekake škarje, pri katerih si mislite, da sta obe rezalnici jako dolgi, obe ušesi pa tako majhni, da jih ni; da se

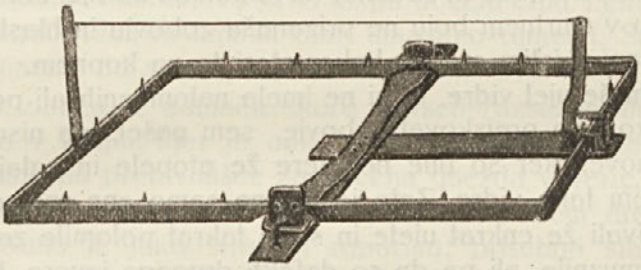

prvi dve dasta širom razkleniti in skoro vodoravno, in da treščita, če se sproži pero, od obeh strani skupaj in zagrabita kakor škarje, kar tiči med njima.

Škarje sestoje iz dveh, včasih zobčastih, do metra dolgih, krepkih železnih drogov, katera veže na enem koncu pero, na drugem pa se dasta potegniti vsaksebi. Nastavljajo se s tenko žico, vprek nategnjeno od enega do druzega prostega konca obeh drogov. Kajpada imajo tudi škarje svoje zavarovalo, brez katerega lahko postanejo prav tako za nastavljalca nevarne.

Razkrehnjene škarje nastavljamo izjemoma na ugotovljene prelaze na kopnem, navadno pa v majhne potočke v plitvo vodo. Ko jih hoče žival prekoračiti, se dotakne žice, past se sproži, se požene še nekoliko kvišku, objame žival z drogovoma, jo ž njima pretisne in večkrat na mestu konča.

Da je tudi škarje za vse slučaje opremiti z verigo itd., je umljivo. Tudi jih je treba primerno prikriti in zašariti z listjem, krakom in drugo povodno navlako, kar je samo ob sebi umevno.

Uporaba malo priročnih škarij je, kakor rečeno, precej omejena in ne brez nevarnosti. Zato se dajo škarje lahko pogrešati, če niso, izvzemši posebnih odnošajev, sploh odveč. Preprost vsakdanji vidrar izhaja tudi brez njih.

Vsaka v pasti ujeta vidra skuša, kakor sem že povedal, čim prej priti v vodo in poiskati globočino. Večina se jih torej tudi utopi in jih najdemo mrtve. Kjer pa ni v bližini globeli ali je voda vseskozi preplitva, ostane vidra živa v pasti, včasih skrita pod kako rušo ali korenino, navadno pa ždeča sredi vode, kjer čaka na dohod nastavljača, katerega sprejme s pihanjem, hrkanjem in sikanjem, se pred njim po malem umiče, a ga tudi naskakuje. Treba je torej, da prideš oborožen s primernim količem ali drenovko, in da jo čehneš pošteno po čelu, ali jo ustreliš, če ti to bolj prija, in ne polagaš važnosti na neprestreljeno krzno.

Živa ujeta vidra besno divja po svoji okolici, pomandra, scepta in razruje vse krog sebe, zgrize grmovje v bližini, in se loti tudi pasti s tako jezo in strastjo, da si polomi ob njej zobe. Pa tudi pod vodo v smrtnem boju ne prizanaša zobovju in hlasta po lovnici najmanj z istim srdom, kakor stori to na kopnem.

Nisem še ujel vidre, ki bi ne imela nalomljenih ali polomljenih zob. A ko sem preiskoval zobovje, sem našel, da niso bile vse škrbine nove, ker so bile nekatere že otopele in zglajene. Tudi ustrelil sem take vidre. Zato je možna samo ena razlaga, ali da so bile živali že enkrat ujete in so si takrat polomile zobe ter se srečno izmuznile, ali pa da so defekti drugega izvora, bodisi, da izhajajo od bolezni ali da so posledica starosti. S popolno ohranjenim zobovjem ustreljenih vider ni mnogo, skoro vedno so to manjše, in če je kak sklep dopusten, menda pač mlajše živali.

S temi izvajanji je poglavje o lovi na vidro s pastmi pri kraju. Oglejmo si sedaj še par drugih lovnih načinov.

(Konec prihodnjič.)

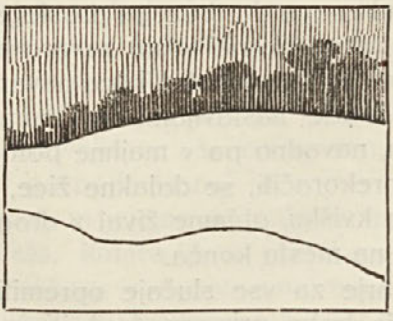

M. Hanzlovský:

Obris lovskega živaloslovja.

(Dalje.)

Žlahtna kuna ali kuna zlatica (mustela martes Briss.)

Kunina glava je okrogla in se zoži proti gobčku v podobi stožca. Zelo kratka in zaokrožena ušesa stoje pokoncu, vrat je razmeroma zelo močan in je skoro enako debel kakor glava. Na podbradku nosi zlatorumeno ali rumenkasto ali samo belo liso, ki je rumeno obrobljena. Ta lisa je z a o k r o ž e n a. V tem se v glavnem razlikuje od kune belice; pri tej je lisa bela, n i z a o k r o ž e n a, ampak se steka navzdol v dva jezika ali pasa. — Telo je dolgo in zelo vitko. Kratke noge imajo črnikaste nogavice, rep je porasel z dolgimi dlakami in je precej dolg. Njena zimska obleka je rumenkasto-črna. Daljša dlaka, ki pokriva precej gosto rumenkasto spodnjo volno, je temnorjavo-črna ali pa docela črna. Letna obleka je vsled izgube daljših temnih dlak umazano-rumena. Samica je nekoliko manjša od samca in je tudi nekoliko svetlejša.

Kuna zlatica je domača skoro v vseh razsežnejših gozdih, osobito pa v krajih, kjer je obilo divje kuretnine. Navadno porablja za dnevno prebivališče zapuščena gnezda veveric, vran ali si pa napravi udobno prebivališče v kakem votlem drevesu ali skalovju. Kuna je jako strastna roparica; posebno starejše so skoro noč in dan na roparskih pohodih. Navadno lovi samo ponoči; če pa ni dobila ponoči zadosti hrane, nadaljuje revirjenje še pozno v jutro. Ptiči poznajo to strastno roparico zelo dobro, ker jim prazni gnezda, zato jo spremljajo na njenih pohodih z bojaznipolnim čivkanjem. Kuna zlatica ljubi mir, zato jo dobimo le s težavo v bližini posekov, kjer je delo v polnem teku ali kjer vlada kako trajno vznemirjenje. Njena hrana so divja kuretnina, jerebi, mladiči ptičev, zajci, sploh vse, kar si upa premagati. Izredno je požrešna, če pride v kak kurnik.

Kunja sled je značilna in je ne moreš zamenjati s kako drugo. Kuna drsjači, to se pravi, da postavlja vedno po dve stopnji vštric : : : :. Stopa torej vedno z zadnjo desno nogo v sled desne prve noge, z levo pa v sled leve prednje noge. Sled je približno tolika kot sled domače muce; poznajo se tudi odtisi krempljev. Neuki lovci kaj radi zamenjajo sled veverice s kunino.

Kuna se goni navadno v istem času kakor lisica, namreč koncem januarja ali v pričetku februarja, kakršna je pač zima. Samica nosi devet tednov in skoti 2—4, redko več mladičev, ki so prvotno slepi. Mladiči sesajo do tri mesece, dobijo pa vmes kak

priboljšek mesa. Ob času gonje se pripeti, da vidimo več samcev, ki strastno preganjajo samico po tleh in po drevju, pri čemer se prav pridno derejo in pihajo.

Ko zapade prvi sneg, je pravi kunar že z dnem vred v revirju in pridno išče kunjih sledov. Ko ga najde in ugotovi smer, ga skuša presekati, ker napravi kuna na svojih pohodih obilo ovinkov. Pri tem delu je treba nekoliko vztrajnosti in potrpežljivosti. Ko je končno lovec prišel do rova ali drevesa, kamor je splezala kuna, je potrebno, da se prepriča, če ni šla kuna dalje po drevju. To se ugotovi po sledovih odpadlega snega, katerega je stepla na tla. Če ni teh sledov, je treba pregledati drevo, ali ni na njem ali v njega bližini kako veverično ali vranje gnezdo, oziroma votlina. V gnezdo se navadno vstreli z močnimi šibrami, ki lahko prestrele gnezdo. Če je bila kuna zadeta, skoči navadno iz gnezda in pade na tla, ker ji manjkajo moči za skakanje po drevju. Če pa kuna ni bila zadeta, potem takoj ubere svojo pot po vejah. Lovec mora torej paziti, da zadene skakajočo kuno v trenutku, ko preskoči na drugo vejo, kjer navadno za trenutek obstane, da se povzpne na zibajočo se vejo. Če je pa porabila kuna za skrivališče duplino drevesa, potem si mora pomagati lovec na ta način, da tolče ob drevo s kolom ali palico, nikdar pa s puškinim kopitom. Pripravljen pa mora vedno biti, da lahko vsak trenutek neovirano strelja na kuno, ki je skočila iz votline. Če ne pomaga tolčenje, potem se ji malo zakuri z listjem in cunjami. To skrajno sredstvo, ki pa je po gozdnem zakonu prepovedano, se uporablja le tedaj, če more lovec tudi pogasiti eventuelno nastalo tlenje trhlobe v notranjosti drevesa.

Iz zemeljskih lukenj se kuna najlažje prežene z dimom. Pri takem poslu je pa vsekakor na mestu jazbečar ali foksterijer, ki je precej oster na roparice. Iz zemeljske votline planečo kuno spravi hitro na drevo, odkoder prav zvedavo gleda na spodaj lajajočega psa. Navadno tudi ne zbeži, če se približa lovec.

Zelo zanimivo je loviti kunico s psom. Nekateri braki imajo z njo posebno veselje. V jesenskem času, pa tudi v poletju, hitro najdejo sled te roparice in so ji kmalu za petami. Preganjanje po tleh ni kunici nič kaj všeč, zato jo po kratki gonji ubere na priličnо drevo, kjer tudi obstane. Med veje stisnjeno kunico ni lahko zagledati in je treba za ta lov tudi dokaj vaje. Znani kunar, gozdni čuvaj Ravnik, je ustrelil na llovici letno 15—20 kunic, katere mu je napodil njegov izboren kužek na drevo. Čudno je le to, da je moral vsakokrat psa prej privezati, preden je streljal, ker mu je navadno pograbil pes ustreljeno kuno in zbežal z njo v kak skrit kraj, kjer jo je zakopal. S tem je hotel gotovo preprečiti, da bi je

gospodar ne jedel, ker pač ni vedel, da gre gospodarju za kožušček in ne za meso. Znano je, da kunjega kadavra ne mara nobena roparica in ga še lisica ne vzame kaj rada.

V krajih, koder so rade kunice, se tudi uporablja klicanje s posnemanjem glasu jereba, drozga in veverice. Slednje ima kuna jako rada in jih preganja prav strastno.

Kuna belica (mustela foina Briss).

ali domača kuna, je skoro docela podobna plemeniti kuni. V glavnem se razlikuje, kakor že omenjeno, po b e l i lisi na podbradku, ki ni zaokrožena kakor pri plemeniti kuni, ampak tvori dva navzdol idoča jezika. Razen tega znaka ima domača kuna nekoliko širša ušesa. Rep belice je krajši in manj košat kot pri zlatici. Zimska barva kožuha je bolj črnorjava po hrbtu, po trebuhu pa bolj rjava. Tudi noge so krajše kot pri zlatici.

Ta roparica je pri nas precej domača in dela nižjemu lovu obilo kvara, ker ni nič manj krvoločna od zlatice. Za domačijo si izbere najrajši kake razvaline, skednje, staje v bližini hiš, kjer ima tudi obilo hrane. Hrano si išče po polju in gozdu in žre fazane, jerebice, zajčke, domače golobe in kokoši. Gorje kokošim, če je našla kunica odprt kokošnjak ali kurnik: mori kar vprek in ne samo toliko, kar bi ji zadostovalo za hrano; ne jenja prej, dokler ne leži okrog nje vse na tleh. Temu roparju je potrebno, koder se pokaže, iti takoj z vsemi sredstvi do življenja. Lovi se navadno ponoči.

Kuna belica se goni nekoliko pozneje kot pa kuna zlatica, in sicer koncem februarja ali v pričetku marca. Ob tem času lahko naletiš na njo ponoči, ko rogovili po skednjih, po strehah ali stajah. Tudi pri domači kuni naletiš na več samcev poleg ene kunice, ki se z vso ljutostjo grizejo za kunino naklonjenost. Kunica nosi 9 tednov in skoti 3—5 slepih mladičev, ki sesajo 3 mesece in se razidejo šele v pozni jeseni.

Kjer so izsledili to drzno roparico, tam jo hitro preženo na ta način, da najeti pomagači rožljajo z verigami ali pa tolčejo ob pločevinaste ponve. Tega glasu ali ropota ne prenese nobena kuna. Dober strelec se mora postaviti ob luknji, katero navadno uporablja za svoj izhod.

Skočino uporablja kunica vedno eno in isto in jo najlažje izsledimo ob snegu, in če je lovec pazljiv, dobi kmalu od krempljev naluknjičan les in luknjo, ki je precej uglajena. Ob luninem svitu se izplača čakanje na kuno, ki odhaja na ropanje. V ostalem se izvaja lov na kuno belico kakor na kuno zlatico.

Dehór (mustela putorius L).

je podoben kuni, samo je dokaj manjši. Glava mu je bolj koničasta, ušesa so kratka in zaokrožena, oči so izbuljene. Vrat je razmeroma dolg in močan, noge kratke, rep je raven in gosto porasel. Pod repom ima dehor dve žlezi, ki izločata neko neprijetno dišečo tekočino; ta vonj prepaja ves kožuh. Ta smrad je prišel celo v ljudski pregovor. Prednje noge imajo 10, zadnje pa devet nagih kepic, ki se poznajo tudi razločno v njegovem sledu (v blatu, vlažnih tleh, prahu in snegu). Poletni kožuh je bolj rumenkast, ker mu izpadejo temnorjave ali črne daljše zimske dlake. Pozimi je črnikastorumen. Ušesa so belkasto obrobljena, gobček je tudi bel, nosnice pa črne in suhe; od oči do ušes se steka bel trak. Samica je manjša od samca in se razlikuje od samca po docela belih ušesih in nosu.

Za prebivališče si izbere dehor skoro ista zavetišča kakor domača kuna; samo v letnem času živi mnogo rajši v gostem grmovju in lesu in pride šele na zimo v bližino hiš.

Dehor vidi in voha prav dobro, samo posluh ga pušča nekoliko na cedilu. Kakor vse kunje vrste, je tudi dehor strasten ropar, ki se ne ustraši nobenega napora, če gre za uničenje napadene žrtve.

Tudi dehor mori z isto vnemo kot kuna in je osobito nižjemu lovu zelo nevaren ropar.

Dehor se goni februarja ali marca. Ob tem času si kažejo samci svoje čvrste zobe in se koljejo in trgajo z največjo srčnostjo, pri čemer glasno sičejo in godrnjajo. Značilno je, da je samica veliko bolj poželjiva kot samec. Samica nosi navadno 8—9 tednov in povrže v skritem gnezdu 3—5 prvotno slepih snežnobelih mladičev, ki dobijo po enem mesecu normalno barvo. Tudi pri dehorju sesajo mladiči izredno dolgo in se razidejo že na jesen. — Sled dehorja je podoben sledu domače kune, samo da je mnogo manjši. Glede lova velja isto, kar smo rekli pri kuni belici.

Vidra (lutra vulgaris Erxleben).*

Med kune spada tudi

velika podlasica ali hermelin (putorius erminea Keys Blas.)

Na podlasico naletimo skoro povsod: v gozdu, grmovju, na polju in okrog hiš. Njen gobček je precej koničast, čelo ploščato,

* Ker je letošnji »Lovec« posvetil vidri obsežno monografijo, ki je, kakor nam poročajo od raznih strani, zbudila med lovci in prijatelji prirode splošno zanimanje, zato o vidri na tem mestu podrobneje ne obravnavamo. — Uredništvo.

ušesa so neporasla, zaokrožena in h glavi pritisnjena. Oči so obrnjene naprej in izbuljene. Zobovje je kot pri vseh kunjih vrstah jako čvrsto in ostro. — Telo je podolgovato, ki ga nosi skrivljeno. Noge so oborožene z ostrimi kremplji. Rep je kratek, raven in ga nosi poševno. Po hrbtu je poleti rjavorumena, spodaj in pod vratom pa bela. Pozimi je snežnobela, samo konica repa je črna. Hermelinu podobna je manjša podlasica ali lasica (Mustela vulgaris), ki je zgoraj rjavorumene barve, spodaj pa bela in se ne prebarva na zimo kot velika podlasica.

Podlasice so zelo krvoločne in se lotijo celo srne. Najrajši pa podlasice lovijo miši, podgane, ptiče in njih zalege in druge manjše živali. Uničijo tudi mnogo zajcev in zajčkov, jerebic, fazanov in druge kurečine. Napadeni žrtvi skoči podlasica za vrat in ji prigrizne žile ali pa zasadi zobovje v hrbtenico in jo na ta način omami in nato pokonča.

Hermelin se prične goniti koncem februarja, mala podlasica pa v marcu. Samici obeh vrst nosita 5 tednov in skoti velika podlasica 4—8, mala pa 3—6 prvotno slepih mladičev, ki sesajo do šest tednov, nato jih pa krmijo starši skoro 4 mesece z mišmi, ptiči in drugo drobnarijo.

Na tako malo živalco skoro ne moremo napraviti lova; ustreli se le ob priliki, če slučajno naletimo nanjo na polju ali v gozdu. Love jo največ v razne pasti.

(Konec prihodnjič.)

Slavko Plemelj, upravitelj dvornih lovišč, Ljubljana:

Planinski orel.

Kot znano, je planinski orel danes zakonito zaščiten, in sicer v taki obliki, da mu je omogočena popolnoma prosta razmnožitev, brez ozira na lovske interese. Uspeh je bil ta, da so se planinski orli pričeli pogosteje kazati, ker se jim je posrečilo, da so n. pr. v triglavskem pogorju skozi par let nemoteno izvalili mladiče. Ker moramo skušati biti objektivni, in to posebno v zakonodaji, bom v naslednjem v kratkih besedah podal nekaj poročil o razmnožitvi planinskega orla v slovenskih planinah, predvsem v triglavskem pogorju, ki mi je znano. Zaeno navedem par besedi o življenju te ptice.

Stari lovci v triglavskem pogorju poznajo to roparico posebno dobro, in sicer radi tega, ker so imeli od nekdaj planinski orli mladiče vsako leto nad Savico v Bohinju in v eni izmed treh triglavskih dolin Krme, Kota in Vrat. Ker so med temi lovci možje, ki jim lovska latinščina ni znana in katerim je stalno življenje v gorah vdahnilo dovolj resnosti, smatram iz lastne izkušnje njih navedbe kot popolnoma verodostojne in točne.

Letošnje leto so imeli planinski orli zopet gnezdo nad Savico v Bohinju. V teh pečinah, ki so popolnoma nedostopne, gnezdijo orli vsako leto. Do gnezda je mogoče priti na razdaljo 300 korakov. Gnezdo samo je v idealno ležeči lopi v steni, da je pogled na gnezdo nemogoč in radi tega tudi strel s kroglo na orla izključen. Moremo opazovati samo oba starca, ki običajno enkrat na dan prineseta mladiču z veliko brzino in glasnim pivkanjem hrano. Kdor ni na to posebno opozorjen, orla niti ne opazi. Pod steno se nahajajo veliki kupi kosti različnih živali, predvsem srnjačkov, gamsovih mladičev, zajcev, petelinov itd. Iz kosti je razvidno, da se planinski orel ukvarja samo z večjim plenom. To dejstvo potrjujejo tudi vsi lovci, ki so dneve in dneve čepeli v bližini gnezd in opazovali početje orlov. Običajno prineseta starca vsak samo enkrat na dan mladiču hrano, in sicer v taki preobilici, da se razširja okrog gnezda hud smrad. Letošnje leto sta imela orla nad Savico enega mladiča, kot običajno. Takoj začetkom avgusta so vsi trije pričeli krožiti nad vsem triglavskim pogorjem. Ob lepem vremenu so bili pogosto gostje v dobro zaplojenih gamsovih loviščih.

Drugo gnezdo je bilo nad Peričnikom na Lengarjevem komnu. To gnezdo je bilo dostopno na razdaljo 60 korakov in vidno, radi tega so tu mogli točno opazovati početje orlov.

Tretje gnezdo je bilo v Karavankah, ni pa bilo mogoče točno določiti, kje. Konštatirali so pogosto samo orle, noseče plen. Brez dvoma tudi kamniške planine niso bile prazne.

Vestni lovski čuvaji tako sovražijo planinskega orla, da navadno ne poročajo nič kaj radi o eksistenci teh roparic in navadno skušajo sami pospraviti to roparico v svojem revirju, ker so bili v prejšnjih časih k temu privzgojeni. Nevarne stene, kjer gnezdijo orli, niso bile privlačne za lovca - športnika, radi tega so prepuščali to roparico lovskim čuvajem.

Življenje planinskega orla more opazovati edino lovec, ki je stalno v gorah in ki ga leto in dan opazuje. V nasprotju z drugimi pticami-roparicami, ki žive bolj v nižjih legah, je planinski orel ljubitelj višin. Kroži, kadar išče plen, visoko nad vrhovi, ker mu njegovo neverjetno bistro oko pokaže vse, kar išče po razritem skalovju in niže ležečih gozdovih. Njegovo oko prodre gosto grmovje in posebno redkejši gozdovi gora ne nudijo plenu planinskega orla nikakega zavetišča. V teh višinah so orli tako neznatni, da jih je težko opaziti, in je treba za to izkušenega očesa. Zelo rad sede planinski orel na rob strmega skalovja in od tam opazuje okoliš. Na drevo planinski orel ne seda rad. Posebno so planinski orli vidni, ko zleti mladič in ga stara vodita po revirjih. Neprestano krožita krog njega in ga polagoma vežbata v iskanju plena, in le prehitro postane mladič samostojen. Preko zime ostanejo skupaj, ko pa pride spomlad, stara dva, zvesta si do smrti, zopet mislita na novo ljubezen in mladi mora iti svoja pota. Človeka se planinski orel izogiba na velike razdalje, ker mu ni težko ga opaziti. Snidenja na kratko razdaljo so samo obojestranska presenečenja, ali v bližini gnezd, kjer si lovec napravi nalašč zato skrivališče, se planinski orli popolnoma privadijo. O opevanem, impozantnem kroženju planinskih orlov po mojih izkušnjah ne more biti mnogo govora, ker dobimo orle izredno redko pred oči na tako razdaljo, da pride njihova velikost v poštev. Navadno se je treba s triedrom prepričati, ali so res orli ali kaka druga roparica. Ko sem čakal orla pred gnezdom, ga nisem opazil prej, nego tik pred gnezdom, v katerega se je pripeljal z neverjetno brzino vzlic temu, da je nesel divjega petelina v kremplji. Praktično ne more biti govora o tem, da bi nudili planinski orli turistu in opazovalcu narave bogve kak užitek s tem, da opazuje njihovo grandioznost v zraku. Planinski orel se ne kaže mnogo, ker je to v njegovem interesu. Čim manj se kaže, tem manj je divjačina opozorjena na njegovo prisotnost in tem manj je oprezna. Kdor hodi mnogo v gore, pozna iz lastne izkušnje, kako težko in redko more opazovati orla. Le lovci, ki so stalno v revirjih, se pogosto srečavajo ž njim, ker hodijo po istih potih, namreč v bližini divjačine. Predvsem nas zanima plen planinskega orla. Kot navedeno, se ukvarja planinski orel le z večjim plenom, miši in male ptice mu niso mar. Grozovito gospodari orel med divjimi petelini in planinskimi zajci. Letošnje leto je prinesel, ko sem opazoval planinskega orla ob gnezdu, samec divjega petelina, par dni poprej nadlovcu Rabiču divjo kokoš. Posebnost planinskega orla so srnjakovi in gamsovi mladički. Stara srna ne more prav nič braniti srnjačka, medtem ko gamsova koza brani mladiča, ki ji pobegne, za slučaj, da ima še dovolj časa, pod trebuh. Orel preseneti namreč svoj plen z neverjetno brzino in ga odnese v istem zaletu, ne da bi se ustavil. Srnjačka ali gamska pograbi v zaletu s kremplji za hrbet in ga odnese, ne da bi kaj obstal, živega v zrak. V dvornem lovišču je letošnje leto pred očmi lovca in kmetov, ki so kosili travnik, odnesel orel srnjačka vzlic temu, da je bila koza v neposredni bližini. Srnjaček je milo jokal, dokler ga orel ni predrl s kremplji in ga v zraku umoril. Gamsova koza posebno ob prvem času ne zapusti mladiča in je ludi pozneje vedno v njegovi bližini. Ker pa orlu zadostuje samo hipec časa, vendar preseneti starko in ji pogosto odnese mladiča, posebno še, ker orel ne obiskuje vsak dan istega revirja, temveč lovišča

zato zelo menja, da se divjačina preveč ne vznemirja in ne opozarja na njegovo prisotnost. Število srnjačkov in gamskov, ki jih v enem letu ugrabi en planinski orel, se da približno oceniti iz opazovanj lovcev in obilice kosti pod gnezdi, kjer so gnezda taka, da meče orel kosti doli in ne ostanejo kosti v lopi. Posebno ropajo orli ob času gnezditve. Po splošnih izjavah vseh starih lovcev, ki so imeli dovolj prilike opazovati orla, ugrabi vsak orel na teden najmanj po enega kozlička. Radi tega izginejo v okoliških revirjih orlovih gnezd skoro vsi srnjakovi mladiči. Letos n. pr. v Vratih skoro ni videti koze z kozličem vzlic razmerno velikega števila srn v tem lovišču. Tudi odrasle lisice se planinski orel loti; tako je n. pr. v Mežakli prinesel stari orel mladiču živo lisico - starko. Orel se loti tudi težkega plena in more odnesti do 15 kg težak plen v zrak. Tako je n. pr. prinesel v Vrata odraslega domačega jarca in sedel ž njim na rob skale. Slučajno je bil v bližini pastir, ki je orla prepodil. Jarec je prebolel rane. Ker je imel v teh krajih neznane znake (kmelje zaznamenujejo vsak svoje jarce), se je iz povpraševanja izvedelo, da je jarec doma s koroških planin in da ga je orel moral prinesti celo od tam. V Krmi se je dogodil lovcu naslednji slučaj. V velikem snegu dospe do lovske koče in začuje naenkrat jokanje v zraku in v tem trenutku se pripelje preko koče na razdaljo 80 korakov planinski orel z enoletnim gamsom v krempljih. Na strel lovca je orel izpustil plen, ki se je pri padcu globoko zaril v visoki mehki sneg. Lovec je bil s smuči hitro pri gamsu, ki ga je cenil na kakih 15 kg. Gams je bil živ in samo malo poškodovan na hrbtu. Po kratkem tresenju si je gams zopet opomogel in odkoracal nazaj v gozd. Težak plen orel običajno odnese v zrak in ga spusti na tla, da se ubije. Slično dela z večjo divjačino, posebno pozimi. Ako opazi kak primeren plen na hudi strmini, se z neverjetno brzino zaleti v žival in jo zbije preko stene. Orel pusti večji plen vedno na istem mestu. Ko se nažre, odleti in se drugi dan zopet vrne na isto mesto, dokler je še kaj mesa. To dejstvo lovci izkoriščajo za nastavljanje pasti. Tudi psa se orel prav rad loti. Nadlovcu Rabiču se je dogodil slučaj, da je napadel orel psa braka, ko je lovil zajce. Pes je imel toliko časa, da se je umaknil v luknjo pod podrtim drevesom. Orel je sédel na vejo tik nad psom in tolkel s perotmi po vejah, da bi psa oplašil in ga spravil iz luknje. Kozlički domačih jarcev so orlu na prosto razpolago. Količina mesa, ki ga more orel naenkrat pogoltati, je naravnost neverjetna; tako se nažre, da jedva odleti od obilega plena. Tudi mladič gospodari neusmiljeno v svojem gnezdu. Planinskega orla lahko smatramo glede škodljivosti za divjačino sličnega volku. V dobro planinskemu orlu bodi povedano, da vrši tudi sanitetno službo v tem smislu, da se loti tudi poginule divjačine. Posebno rad obišče spomladi plazove, ki v naših krajih žalibog pogosto strahovito uničujejo divjačino.

Zanimivo je, da si poišče orel, ako izgubi par, takoj nadomestilo. Posebno se to zgodi ob času gnezditve. Ako ustrele enega, navadno ne traja dva dni, že sta zopet dva starca pri gnezdu. To dejstvo so v Mojstrani pogosto opazovali.

Iz navedenih podatkov moremo sklepati, da je planinski orel za lovišča skrajno škodljiv, posebno danes, ko so radi vojne trpela lovišča toliko, da je z največjim naporom in z velikimi stroški bilo mo-

goče predvsem gamsova lovišča zopet nekoliko popraviti, da imamo danes upanje, da dosežejo ta lovišča, seveda čez več let, zopet predvojno višino. Vsak gamsov kozliček je dragocen, isto pri srnah. Pri velikem številu divjačine v prejšnjem času orel ni bil v taki meri škodljiv, predvsem radi tega, ker jih je bilo malo, za kar so skrbeli lovski čuvaji, zato se ugrabljeno število divjačine ni lako poznalo. Danes pa ne moremo zahtevati od lovca, ki z velikimi stroški in ljubeznijo čuva lovišča, da bi pustil nemoteno gospodariti planinskemu orlu, ki ugrabi neprimerno več divjačine, kot jo ustrele pravi lovci. Popolna zaščita planinskega orla je nevzdržna in tudi nevarna, ker smo lahko prepričani, da se lovski čuvaj na tihem ne bo ravnal po zakonitih določilih, ker mu tega ne pripušča njegova vest. S tem se vzgaja nespoštovanje zakonov in slabo vpliva na mišljenje lovcev. Popolno uničenje planinskega orla je nemogoče, ker se redko posreči dobiti orla na strel ali ga vloviti v past. Pri gnezdih je le slučajno mogoč odstrel. Če bi pa ostalo sedanje zakonito določilo v veljavi, bi se planinski orli v taki meri razmnožili, da bi do skrajnosti ogrožali naša najlepša lovišča. Proti temu se bodo brez dvoma vsi lovci gorskega lova uprli na tako izrazit način, da ne bo kazalo vzdrževati nadalje take zakonite določbe. Slično bi bilo zaščititi volkove, ki so enako krasna divjačina. Kaj bi k temu rekli lastniki srninih lovišč? Orel in volk nista podobna lisici, ki živi predvsem od miši in vrši sanitetno službo, čeprav ima poleg tega mnogo hudih grehov na svoji vesti. V tem oziru sem se zanimal za mnenje lovcev vsepovsod in našel enodušno izjavo, da je zabrana orla popolnoma nevzdržna in nesmiselna, da celo energične izjave, da se ne bo noben pravi lovec držal te določbe. Neki lovski čuvaj mi je izjavil: Če bi vam enkrat odnesel izpred nosa kozliča in da čujete njegov jok v zraku, potem bi tudi vi obljubili orlu maščevanje ob prvi priložnosti. Pravi lovec goji resnično ljubezen do svojih varovancev in instinktivno preganja vse škodljivce. Bojazen, da se orli popolnoma uničijo, je nepotrebna, ker je to neizvršljivo. Da pa ni planinskih orlov toliko, kolikor jih je bilo morda svoje dni, je res, mislim pa, da je to v interesu naših lovišč in da si ne želimo zopet takega števila orlov.

Dr. Avgust Munda:

Ribe v porečju Save.

I.

Tekoče vode delimo v biološkem in ihtiološkem oziru v odseke in to po višinski legi, temperaturi, brzini, padcu, po kakovosti dna, rastlinstvu in favni. Nekatere ribe žive in uspevajo izključno v čisti, mrzli, tekoči vodi s kamenitim dnom, druge rabijo toplejšo, mirno ali stoječo vodo, kjer je dno peščeno ali blatno. Nekatere rabijo več kisika, druge manj. Tekoča gorska voda ima povprečno 7 do 8 cm^3 kisika na liter. Ako ima manj kakor 3 cm^3, postrv gineva; pogine pa, čim se zmanjša kisik na 1·5 cm^3. V mirnih, toplih vodah še žive krapi, če je v vodi 2 do 3 cm^3 kisika, zaduše pa se, čim se zmanjša količina kisika na 0·5 cm^3 (Hämpel in Doljan, Lehrbuch der modernen Fischereibetriebslehre, Wien, Leipzig 1921). Vsaka riba uspeva torej le v vodi, ki je zanjo primerna.

Dokler je voda hladna, čista, dobro prezračena, uspeva v njej najbolj postrv, ki rabi primeroma največ kisika. Odsek, v katerem je vodilna riba postrv, imenujemo vodovje postrvi. V takih bistrih potočkih žive razen postrvi še glavač (kapelj), ševnica (phoxinus), nežica (cobitis taenia) in piškur. Čim se potok po pritokih nekoliko zveča, čim se ublažita brzina in padec, se pojavlja v postrvjem vodovju razen drugih rib (klena, podlesti) tudi lipan. Vodovje, kjer je vodilna riba lipan, imenujemo po njem vodovje lipana. Tretji odsek imenujemo vodovje mrene, četrti (dolnji tok) pa vodovje plošiča. To so torej znani štirje odseki, v katere delimo vode v ribarskem pogledu. Teh odsekov pa ne razlikujemo točno pri vseh vodah, nego le pri onih, ki nastanejo iz malih izvirkov in ki prihajajo iz visokega gorovja ter teko polagoma v nižino. Pri kraških vodah, ki izvirajo že kot male reke (Ljubljanica, Krka), ne razlikujemo teh odsekov. Blizu izvira Ljubljanice živi postrv poleg lipana, podlesti in ščuke.

Sava je tipična voda, pri kateri moremo točno ločiti omenjene štiri odseke. Sava je eden največjih pritokov Donave in meri od

izvira do izliva 712 km. Porečje Save se stopnjuje od najvišjih gora do slavonske nižine. Obsega skoro vso bivšo Kranjsko, južno Štajersko, največji del Hrvatske, Bosno in del Srbije. Sava nastane iz dveh Savic, Save Bohinjke in Podkorenske Save.

Podkorenska Sava je s pritoki do Jesenic izključno postrvja voda. Po izlivu Radovine, ki je izvrstna postrvja voda, se pojavljata v Savi tudi lipan in sulec. Podkorenska Sava ni rodovitna, ker ima predvsem radi pritoka Pišence značaj hudournika, kar opazimo že na prvi pogled (razprostrani prod). Talna hrana je vsled tega pičla. Ribe žive po večini od hrane, ki prihaja iz zraka (žuželke). Sava Bohinjka, odtok Bohinjskega jezera, je izvrstna sportna voda, ki mora zadovoljiti tudi najbolj razvajenega Angleža. Lipan prihaja že v gornji tok, le pritoki so čisto postrvji. Čisto postrvje vodovje sega torej v Savi približno do Radovljice. Natančno seveda teh odsekov ne moremo odmeriti na karti, ker prehajajo drug v drugega. Vodovje lipana se prične v Savi pri Radovljici in sega do jezu pri Medvodah. V gornjem toku Save (od Radovljice do Medvod) je bilo svoj čas, tako pripovedujejo stari ribiči, mnogo velikih sulcev. Odkar so zgradili jez v Medvodah, ne moreje več bele ribe, ki so hrana roparicam, v gornji tok. Posledica temu je, da je v Savi nad medvoškim jezom malo rib. Sulec je degeneriran, ker mu primanjkuje hrane. Pravijo, da se drste v gornjem toku Save sulci, ki tehtajo komaj 2 kg. To ni nič čudnega. Sulec se drsti v vodah z normalno hrano, ko doseže približno težo 3 do 4 kg. V vodah, kjer je degeneriran in kjer ne doseže v času, ko postane ploden, običajne mere in teže, se drstijo seveda manjši eksemplari. To je tipičen znak degeneracije (glej: Dr. Walter, Einführung in die Fischkunde, 1913, str. 8). Tok nad medvoškim jezom obeta postati s časom izrazita lipanska voda. Kazalo bi gojiti v tem odseku izključno lipana in postrv. Razen salmonidov žive v tem delu Save predvsem klen, podlesť in mrena; vendar postajajo te ribe vedno bolj redke, ker jim zapreča prehod medvoški jez.

Ribja favna pod medvoškim jezom je znatno obilnejša kakor nad jezom. Kotlina pod jezom je polna rib. Ob solnčnih zimskih dneh so posamezni deli vode zatemneli od samih podlesti. Tukaj najde sulec obilo hrane. Baš pod medvoškim jezom je raj za sulce. Voda, izvrstno prezračena in nad 13 m globoka; skrivališča v ogromnih skalah so njih nedostopna trdnjava. In res je mogoče uloviti tu sulca le ob dneh, ko zapusti riba skrivališče in si išče plena na plitvejših mestih.

Pod medvoškim jezom se začne vodovje mrene, četudi je Sava, zlasti še okoli Tacna, pristno salmonidska voda. Lipan sega še preko Litije, vendar postaja že redek. Postrvi pa so v Savi od

Medvod naprej že redke in žive v tem delu Save le še kot roparice. Savska struga se je v zadnjih letih od Tacna do Černuč vsled regulacije zelo poglobila. Tok je enakomeren, voda v ribarskem pogledu brez vrednosti. Od černuškega mostu do izliva Ljubljanice pa je Sava prava puščava; regulacija jo je popolnoma pokvarila. Rodovitna postaja zopet po izlivu Ljubljanice. Od izliva Ljubljanice do Zagorja so najboljši sulčji revirji. V tem delu Save je toliko rib, da bi se izplačala eksploatacija. Tu se pojavlja tudi že ščuka, pa le v stranskih rokavih, nadalje ostriž, platnica in pisanec (alburnus bipunctatus). V Zagorju priteče v Savo odtočna voda iz premogokopa, v Trbovljah pa prihaja v Savo iz čistilnice (separacije) premogokopne družbe tako umazan in po premogu onečiščen pritok, da izpreminja sicer temnozeleno barvo Save v črnorjavo. To barvo ohrani Sava do Brežic; celo v Zagrebu je še neprozorna od premogovnih drobcev. Razume se, da škoduje tako onečiščena voda ribam. Dno Save od Trbovelj naprej je pokrito z drobci premoga; vsled tega je dno nerodovitno, brez hranilnih snovi in ne more uspevati na njem nikako rastlinstvo, ki živi v vodi od hranilnih snovi dna; teh pa ni, ker je dno pokrito s premogom. Kjer ni rastlinstva, tudi ni živalstva nižje vrste, ki se hrani z rastlinami. Živalstvo nižje vrste, kakor: črvi, moluske, krustaceje, ličinke žuželk in mikrofavna (plankton) pa služi ribam v hrano. Kjer ni obilo teh živalic, ni rib, ker nimajo ob čem živeti. Preteklo leto je pregledovala komisija pokrajinske uprave vsled pritožbe ribarskih in drugih interesentov Savo od Zagorja do hrvaške meje. Strokovnjaki so preiskali vodo kemično in biološko. Kemičnih izprememb očividno v vodi ni, onesnaženje je bolj mehanično. Rezultat preiskave pa je bil ta, da je živalstvo nižje vrste (ribja hrana) v tem delu Save zelo pičlo. Kolikor se spominjam, ni mogla komisija najti drugih živalic kakor moluske (polže, školjke). Število rib pa se je skrčilo, odkar traja onesnaženje, po mnenju profesorja Franketa v tem delu Save na eno osmino.

Od Trbovelj naprej Sava ni več razdeljena v revirje, ker leži levi breg že na ozemlju bivše Štajerske, ki nima ribarskega zakona. Ribarske pravice so deljene. Vsak breg ima drugega upravičenca. Že pred prevratom so poizkušali doseči ribarske revirje tudi od Trbovelj naprej; temu pa se je upiral štajerski deželni odbor, ki je ščitil posestnike ribarskih pravic levega (štajerskega) brega. Ti posestniki so namreč večinoma nemški fevdalci. Slovensko ribarsko društvo v Ljubljani je zbiralo podatke o ribarskih pravicah Save od Trbovelj do hrvaške meje. Na obeh bregovih je mnogo pravic, in sicer na več mestih po več pravic na istem delu reke. Mnogo pravic je spornih, listine segajo v 18. stoletje. Skrajni čas

je že, da se uredi ribarstvo tudi v tem delu Save. Težkoče dela le, da se ni razširil kranjski ribarski zakon ob prevratu na vso Slovenijo. Slovensko ribarsko društvo je že večkrat skušalo doseči razširjenje imenovanega zakona; a do sedaj ni uspelo, ker so imeli merodajni činitelji »formalne« pomisleke. Sedaj je vnovič v teku akcija, da se sprejme določilo o razširjenju v finančni zakon. Ako akcija uspe, bi bilo s tem rešeno to pereče vprašanje. Če pa z razširjenjem zakona zopet nič ne bo, ne kaže drugega, kakor doseči sporazum glede razdelitve z upravičenci na levem bregu.

Od Zidanega mosta naprej postaja tok Save mirnejši, dno pa je še vedno prodovito. Po izlivu Krke pričenja dolenji tok Save. Voda se je že precej umirila, dno postaja peščeno in močvirnato. Pojavljajo se že ribe dolnjega toka, kakor: plošič, androga, smuč, okun, krap, bolen, som in kečiga.

II.

Ribe vsega savskega porečja se dele v tri razrede, enajst rodov in 32 vrst. Vseh vrst rib, prvotnih in udomačenih je približno 60. Pravim »približno«, ker se bo gotovo posrečilo ugotoviti še to ali ono križanko, ki ni bila sprejeta v seznam. V naslednjem podajam kratek pregled rib savskega porečja. Radi jasnosti mu dodajam kratek opis rib, v kolikor je potreben, da se morejo razločiti in spoznati posamezne ribe, posebno one, ki niso splošno znane.

Ribe razlikujemo po raznih znakih. Tako je n. pr. splošen znak za salmonide tolščenka (mesni izrastek na mestu druge hrbtne plavuti). Posamezne salmonide razlikujemo zopet po ralu. Ralo (latinsko vomer) je majhna ploščata kost na nebu; na nji je ena ali več vrst zob. Po obliki in številu zob na ralu razlikujemo posamezne salmonide.

Bele ribe razlikujemo po številu zob v požiralniku. Nekatere imajo eno, druge dve, nekatere tri vrste takih zob na vsaki strani zadnjega škržnega obloka. Ihtiologi označujejo vrsto in število teh zob s formulo, ki se glasi n. pr. pri klenu 2,5—5,2. To se pravi: klen ima v požiralniku na vsaki strani zadnjega škržnega obloka dvoje vrst zobov po 2, oziroma 5 zob. Razlikujemo ribe tudi po številu lusk, ki je namreč stalno. Luske štejemo na pobočnici (črti po dolžini života) in na mestu, kjer je riba najvišja. Formula za luske se glasi n. pr. pri plošiču: 12—13/51—57/6—7. To se pravi: plošič ima na najvišjem mestu 12 do 13 lusk nad, in 6 do 7 lusk pod pobočnico, 51—57 lusk pa na pobočnici. Slednjič ločimo ribe po številu trakov ali bodic, ki so v plavutih. Formula za plavuti se glasi, n. pr. pri ostrižu: h_1 13—16, h_2 1/13—15, p 2/7—10. To se pravi: prva hrbtna plavut ima 13 do 16 bodic, druga hrbtna plavut

1 trd in 13 do 15 mehkih trakov, predrepna plavut pa 2 trda in 7 do 10 mehkih trakov. To sem moral pripomniti, ker omenjam pri posameznih ribah večkrat število zob, plavutnih trakov in lusk. Dostavljam le še, da označujem dolžino rib z dvema številkama: prva znači običajno mero, ki jo ima riba, ko je dorasla, druga pa znači najvišjo mero, ki jo more doseči.

III.

Sistematični pregled rib savskega porečja.

A. Razred: Oblouste — Cyclostomi.

Obloustke so nepopolne ribe, ki se razlikujejo v marsičem od drugih rib. Usta so jim okrogla brez čeljusti (radi tega oblouste), život kačast ter brez prsnih in trebušnih plavuti. Koža je sluzasta in nima luskin. Škrge nimajo poklopcev. Voda, ki jo usrkajo, se odteka skozi skržne odprtine (luknjice), ki jih ljudstvo zamenjuje z očmi. Ogrodje je hrustančasto in brez reber. Usta so prirejena za sesanje. Te ribe nimajo mehurja.

I. Rod (I. vrsta).

Piškurji — petromyzontidae.

1. Lampetra fluviatilis — rečni piškur, kačela, blatež, polkača (sh.[1] paklara zmijulica) je kačasta ribica, dolga do 40 cm, debela kakor prst. Hrbet ji je temnozelen, trebuh bel in svetel kakor srebro, boki sivkasti in bledorumeni. Obe hrbtni plavuti sta ločeni; zobje so ostri. Drsti se meseca aprila in maja. Rečni piškur je precej redka riba.

2. Lampetra planeri Bl. — potočni piškur, kačelica, blatež (sh. potočna paklara). Ta ribica najbrž ni nič drugega, kakor v rasti zaostal rečni piškur, ki se je prilagodil prilikam v manjših vodah. Na hrbtu je zelenkaste barve, trebuh je svetel. Obe hrbtni plavuti sta ločeni, zobje so topi, život debel kvečjemu kakor svinčnik. Živi v blatu v manjših bistrih, posebno stranskih vodah.

Ob drsti, od marca do junija, se zbira po 10 do 50 komadov v brzo tekoči vodi, kjer si izkopljejo majhne jamice in se izdrste. Pri tem se prisesavajo z ustmi na kamen, mlečniki pa ikrnicam na vrat. Iz iker se ne izležejo ribe, nego ličinke, ki se zakopljejo v blato. V blatu žive 4 do 5 let. Usta ličink so polmesečno odprta in niso prikladna za sesanje kakor pri razviti ribi. Majhne oči so skrite pod kožo. Prej so mislili, da je ta ličinka posebna riba in so jo zvali ammocoetes branchialis (slov. svelčica). V četrtem ali petem letu se preobrazijo ličinke v ribe, ki se izdrste in nato

poginejo. (Natančneje opisuje njih življenje dr. Mišo Kišpatić v knjigi: Ribe. Izdala Matica Hrvatska. Zagreb, 1893.)

Ličinke (svelčice) so izvrstna vaba, s katero love sulca. Sulčarji zvežejo 4 do 5 komadov tako, da visi vsak piškur posebej, jih montirajo s trnki trojčki, na glavice pa pritrde svinčeno kapico. Tak piškurnik posnema, ako ga vlečemo po vodi, plavajočo ribico. Dr. Heintz pobija v svoji knjigi »Der Angelsport im Süßwasser«, München 1903, str. 350, ta način lova in ga smatra za navadno črvarenje, a po krivici. Posameznih piškurjev niti ne opazimo, ako vlečemo piškurnik po vodi, vidimo le obliko plavajoče ribice, koje glavo posnema svinčena kapica.

B. Razred: Ganoidei — sklenoluske.

Sklenoluske se že na zunaj ločijo od vseh drugih rib po šiljastem gobcu, ki je podaljšan v nekak rilec, in po repni plavuti, ki je neenako razdeljana. Gornji del te plavuti je mnogo daljši kakor spodnji. Ogrodje teh rib je hrustančasto, koža brez luskin, telo oblo, pokrito po dolžini s petimi vrstami koščenih plošč (ščitov); ena vrsta je na hrbtu, po dve pa na bokih in trebuhu. V sredini se dvigajo ščiti v greben. Gobec nima zob in je podaljšan v rilec, s katerim išče riba na dnu hrane. Na dolnji strani rilca ima 4 tipalnice (brkice). Škrge so le deloma pokrite po škržnem poklopcu.

II. Rod (II. vrsta).

Jesetre — acipenseridae.

Vse jesetre so morske ribe, ki prihajajo v reke, da se izdrste. V rekah ostanejo tudi cela leta. Žive na dnu, rijejo z rilcem v pesek in blato ter si iščejo hrane. Meso teh rib je zelo okusno. Jeseter ne love le radi mesa, nego predvsem radi mehurja in iker.

3. Acipenser huso, beljuga ali viza (sh. moruna, šipar) je največja riba med jesetrami. Meri po več metrov in more tehtati nad tisoč kilogramov. Živi v Črnem morju in prihaja po Donavi v donlji tok Save, a zelo redko. Drsti se v maju. Od te ribe dobivajo ribji klej in kaviar (nasoljene ikre).

4. Acipenser Güldenstaedtii, kašikar, koster, živi v Donavi in prihaja tudi v Savo. Postane 3 do 4 m dolg in 80 kg težak. Głowacki omenja v svojem spisu »Die Fische der Save und des Isonzo« (Celje 1896, str. 9), da spadajo očividno k tej vrsti jesetre, ki so jih ulovili svoj čas v Savi pri Brežicah. Tamkaj so ulovili l. 1876. jesetro, težko 27 kg, ki je imela 5·6 kg iker. Profesor Ivan Franke pa omenja v spisu »Die Gewässer in Krain und ihre nutz-

bare Fauna 1892«, da so ujeli okoli 1890 v Savi nad Litijo jesetro (kašikarja), ki je tehtala okrog 20 kg.

5. Acipenser stellatus Pall., pastruga. To ribo ločimo od drugih jeseter po zvezdnatih koščenih luskah, ki so med vrstami ščitov. Na hrbtu je rjavkasta, ob bokih in na trebuhu vijoličasta. Postane do 2 m dolga in 25 kg težka. Tudi ta riba prihaja iz Črnega morja po Donavi v dolnji tok Save.

6. Acipenser schypa Güldenst., jesetra, živi v dolnjem toku Save. Na hrbtu je črnkastosiva, na trebuhu rumenobelkasta. Postane okoli 2 metra dolga in do 30 kg težka.

7. Acipenser glaber, sim, živi istotako v dolnjem toku Save. Na hrbtu je rdečkastosiv, na trebuhu umazanobele barve. Doseže isto mero in težo kakor prejšnja riba.

8. Acipenser Gmelini, čiga, nesreča, je podobna kečigi. Doseže dolžino približno 60 cm. Prihaja iz Črnega morja v Savo, pa ne živi nikjer v veliki množini.

9. Acipenser ruthemus, keča, kečiga (sh. kečiga, nosvica) je edina izmed jeseter, ki prihaja stalno po Savi v Slovenijo. Je okusna in zelo priljubljena. V Zagrebu je stalno na ribjem trgu. Prihaja po Savi do Sevnice. Običajno ne postane večja kakor 60 cm in ne težja kakor 5 kg. Drsti se aprila, maja in junija. Njene ikre dajejo najfinejši kaviar, iz njenega mehurja dobivajo najfinejši klej. Na ribjem trgu v Beogradu plačajo za kilogram kečige 100 Din. V zadnjem času se bavijo ribarski časopisi s tem, kako bi gojili to plemenito in okusno ribo umetnim pótem v ribnikih. Stvar je vsekakor velikega gospodarskega pomena.

C. Razred. Kostnice. Teleostei.

Kostnice so ribe, ki imajo koščeno ogrodje (okostnico). Večina rib spada v to vrsto.

III. r o d. Lososi. Salmonidae.

Lososi so plemiči med ribami. Njih plemiški grb je tolščenka, t. j. majhna mesena plavutka (brez trakov) na mestu, kjer imajo nekatere ribe drugo hrbtno plavut. Losose ločimo po ralu (lat. vomer), to je majhna koščena plošča sredi neba. To ploščo moremo odstraniti z lahkoto, ako skuhamo glavo. Na plošči so zobje, ki so pri posameznih lososih različni po številu in legi.

III. v r s t a. Lipan. Thymallus.

10. Thymallus thymallus L. — lipan, s. h. lipan, lipen, je za perničarja najbolj cenjena športna riba. Živi v gornjem toku Save

do Litije. Drsti se marca in aprila ter si hitro opomore po drsti. Meri 30—50 cm, tehta do 1 kg. V rodovitnih vodah (v Ljubljanici, Krki) zraste do dveh kilogramov. Docent dr. Ivan Robida je ujel v Ljubljanici pred nekaj leti lipana, ki je tehtal 3 kg 15 dkg. To je seveda izredna redkost.

IV. vrsta. Losos. Salmo.

a) Pleme (subgenus). Losos. Salmo.

Na ralu so zobje le na plošči.

11. Salmo bucho L, — sulec, sulač, s. h. glavatica, sulac — najplemenitejša sportna riba v naših vodah. Drsti se marca in aprila; meri 60—160 cm, tehta do 40 kg. Sulec živi v Evropi le v Dunavu in njegovih pritokih. V Savi je le v gornjem toku do Zagreba. Ploden postaja, čim doseže približno dolžino 65—70 cm in približno težo 3 kg. Ralo je kratko in ima le po širini eno vrsto zob (pet do sedem).

12. Salmo fontinalis Mitch. — zlatovščica, rdeča postrv, s. h. zlatovčica. To ribo so prenesli v Evropo iz Amerike (Kanade). Profesor Franke je spuščal mladiče v Staro vodo pri Ljubljani, kjer so izredno uspevali. V 18 mesecih so tehtale po 65 dkg. Zlatovščica je krasno barvana in je ena najlepših sladkovodnih rib. Prsni in trebušni plavuti sta belo obrobljeni, za belim robom je črna črta. Hrbet je rjavozelenkasto marmoriran, ob straneh ima majhne rdeče modroobrobljene pike. Drsti se istočasno kakor potočna postrv in živi kakor ta le v mrzli vodi. Meso je rumenordečkaste barve. Profesor Franke jo je vsadil tudi v Podpeški potok, v Krko, v Bistro, Savo, Bohinjsko jezero in Hribški potok (Vrhnika). V Hribškem potoku je merila po 18 mesecih 20 cm. Zlatovščica se dobro križa s potočno postrvjo. Beli rob plavutk vidimo tudi še pri križankah.

b) Pleme (subgenus). Postrva. Trutta.

Na ralu so zobje povprek (na plošči) in po dolžini.

13. Trutta lacustris L, jezerka, jezerska postrv, črna postrv, glavatica, s. h. sulač, živi v Bohinjskem jezeru. V Blejsko jezero so jo nasadili umetnim potem, pa ne s posebnim uspehom. Jezerka je slična potočni postrvi, ima pa le črne pege, ne pa rdečih pik. Drsti se v istem času kakor potočna postrv.

Na ralu je povprek (na plošči) ena vrsta zob; po dolžini pa so posejani zobje deloma v eni, deloma v dveh vrstah. Jezerka se dobro križa s potočno postrvjo. Take križanke žive v Bohinjskem jezeru in v Bohinjki. Križanke so plodne; zarod je krepak

in raste hitreje kakor zarod potočne postrvi. Zarod teh križank odgaja Slov. ribarsko društvo v Ljubljani v svojem vališču v Želimljah.

14. Trutta fario L., potočna postrv, postrva, potočnica, — v Bohinju ji pravijo kratko »riba« — s. h. pastrva, pastrmka, bistranga, živi v gornjem toku Save, v bistrih stranskih potokih in v Bohinjskem jezeru. V Blejskem jezeru je redka.

Potočna postrv se drsti od oktobra do januarja; v mrzlih vodah prej, v toplejših pozneje. Ikrnica izleže po 1000 do 2000 iker na kilogram.

V rodovitnih vodah (Krki, Ljubljanici) dosega postrv težo do več kilogramov, sicer običajno ne postaja težja od enega kilograma. Večji eksemplari so redki. Pred približno 20 leti je ulovil ribič Tine Vidmar v Ljubljanici na Prulah pravo potočno postrv z rdečimi pikami, ki je tehtala 10 kg 26 dkg. V nerodovitnih vodah uspeva postrva slabo. V mrzlih gorskih potokih, ki teko v skalovju, ne doseže niti zakonite minimalne mere (24 cm). Takozvana gorska postrv ni posebna postrvja vrsta, nego degenerirana postrv, ki je zaostala v rasti vsled pičle hrane. Take male postrvi s tipičnimi znaki degeneracije (velika glava, vitek život) sem našel v Zali, pritoku Iške.

Postrv ima na plošči rala počez eno vrsto, po dolžini rala pa običajno dvoje vrst zob.

15. Trutta iridea W. Gibb., šarenka, šarenica, šarena postrv, amerikanka. Domovina te postrvi je v Ameriki (ozemlje Sakramenta), kjer biva v potokih kakor tudi v dolnjih tokih rek ob izlivu v morje. Šarenko so prenesli prvič okoli leta 1880 v Evropo. Drsti se od februarja do aprila, je požrešnejša, plodovitejša in raste hitreje kakor potočna postrv. Šarenka se zove radi tega, ker ima ob pobočnici in na obeh straneh pobočnice pas v mavričnih barvah. Na hrbtu, hrbtni in repni plavuti in na tolščenki ima majhne črne (nikdar rdeče) pike. Ta postrv je velikega gospodarskega pomena, ker se da uspešno gojiti v toplejših vodah in v ribnikih. Pri nas se je udomačila v Kotredešici, Starem bregu (Grosuplje), Savi okoli Kranja, Iški, gorenji Krki, Želimeljščici, Tržiški Bistrici in Radovini. Je sportna riba prve vrste in se krepko brani, ako je na trnku.

16. Trutta dentex Heck., jadranska postrv, pri nas jo imenujejo soško postrv, ker so jo prenesli iz Soče. Nasadil jo je profesor Franke v letih 1896—1898 v Ljubljanico. Sedaj je v Ljubljanici in v Savi precej redka, vendar še ujamejo vsako leto nekaj komadov (Gruberjev kanal, Sava nad Kranjem). Riba zraste v Soči do 15 kg težka. To postrv imenuje Głowacki salmo dentex

Heck. (Die Fische der Save und des Isonzo. Celje 1896, stran 19). Po Hecklu, ki jo imenuje salar dentex Heck., spada ta riba v pleme (subgenus) trutta, sodeč po zobeh na ralu. (Die Süßwasserfische der österreichischen Monarchie, Jakob Heckel und dr. Rudolf Knor, Leipzig 1858. str. 257).

IV. rod. Ščuke. Esocidae.

V. vrsta. Esox.

17. Esox lucius L., ščuka, šuka, s. h. štuka, je edina zastopnica svojega rodu in svoje vrste v sladkih vodah Evrope. Glava ji je podolgovata in ploščata, podobna kljunu; hrbtna plavut povsem blizu repa. Gobec je zelo zobat in izredno velik.

Ščuka se drsti februarja do aprila. Samica odloži okrog 100.000 sluzastih iker, ki se primejo oziroma prilepijo vodnim rastlinam. Ščuka raste zelo hitro. V rodovitni vodi more doseči v enem letu težo enega kilograma.

Kosti ščukine glave imajo raznovrstno obliko. Ljudstvo jih primerja orodju, s katerim so mučili Krista.

V. rod. Činklje. Cobitidae.

VI. vrsta. Cobitis.

18. Cobitis fossilis L., činklja, čik, s. h. čikov, čig, čiga, žujac, je največji zastopnik svojega rodu v naših vodah; zraste do 30 cm. Život mu je jeguljast. Na hrbtu in bokih je rumenkastorjave barve s črnorjavim pasom po dolžini, na trebuhu pomarančast. Na ustnicah ima 10 tipalnic. Činklja živi v mirnih vodah na močvirnatem dnu. Drsti se od aprila do julija. Če se pripravlja nevihta, postaja nemirna in pride na površino.

Činklja je izvrstna vaba za lov roparic. Ako jo ulovimo in držimo v roki, daje od sebe čuden glas kakor miška. Odtod najbrže onomatopoetično ime »čik«.

Posebnost te ribe je, da diha kakor ostale činklje tudi skozi črevo.

19. Cobitis barbatula L., babica, šarin, s. h. tivuška, zminka, vijun, brkica, pesak, je majhna ribica, ki zraste redko do 15 cm. Hrbet ji je temnozelen, boki rjavo marmorirani. Na gornji ustnici ima 4 krajše in 2 daljši tipalnici. Repna plavutka je ravno odrezana, brez zareze. Babica se drsti aprila in maja. Živi v bistrih vodah na peščenem dnu.

20. Cobitis taenia L., nežica, jelšnica, polzača, s. h. badelj, puza, lezibaba, je majhna, nežna ribica, najmanjša izmed činkelj. Zraste le do 10 cm. Podobna je babici. Na gornji ustnici ima 6

zelo kratkih tipalnic, pod očmi pa koščeno ost z dvema konicama. Drsti se v istem času kakor činklja in postaja istotako nemirna, če se izpreminja vreme. Radi tega jo rabijo, kakor vse činklje, za akvarije, da kaže vreme.

VI. rod. Krapovci. Cyprinidae.

VII. vrsta. Plošiči. Abramidinae.

Plošiči spadajo med ribe srednjega in dolnjega toka. Spoznamo jih na prvi hip po dolgi podrepni plavuti. Repna plavut je ločena po zarezi v dva neenaka dela.

21. Abramis vimba L., ogrica, vogrica, dvrst, s. h. ugrica, se loči od drugih rib svoje vrste po podaljšanem gobcu. Zamenjujejo jo s podustjo. Loči se na prvi pogled od slednje po dolgi predrepni plavuti, ki ima 3 trde in 17 do 20 mehkih trakov.

Ogrica si odene za časa drsti krasno ženitovanjsko obleko. Hrbet in boki postajajo bleščeče modročrni, trebuh in trebušne plavuti pa oranžaste.

To ribo imamo tudi v neposredni okolici Ljubljane, v Ljubljanici okoli Vevč. Drsti se od maja do julija. V Ljubljanici zraste do ¾ kg.

22. Abramis brama L., plošič, plosk, kozel, gologlavka, naznavka, s. h. deverika, deva, sinjevac, šusta, pečenica, hajn, je na hrbtu sivkastozelen, na bokih in trebuhu svetlobel s srebrnim sijajem. Spoznamo ga na prvi hip po visokem hrbtu. Plavuti so sive.

Plošič je plodovita riba. Ikrnica odloži 200.000 do 300.000 iker na vodne rastline. Živi v dolnjem in srednjem toku Save. Ob izlivu Krke jih je mnogo.

Drsti se maja in junija; tehta do 6 kilogramov. Meso plošiča je polno koščic, sicer pa okusno. Plošič je boječa riba in prijema trnkarju ponajveč le v močni vodi.

23. Abramis sapa Pall., črnooka, živi v dolnjem in srednjem toku. Zraste le do 30 cm. Hrbet ji je sivkastomoder, boki srebrnobeli, gornja čeljust daljša od spodnje. Drsti se aprila in maja. Na pobočnici ima 49 do 52 lusk.

24. Abramis ballerus L., kosalj, belavica, beovica, kesega, zraste tako velika kakor ogrica. Ima majhno glavo in manjše oko kakor črnooka. Na hrbtu je modrikastočrna, na bokih in trebuhu srebrnobela. Plavuti so črno obrobljene. Na pobočnici ima 66 do 73 lusk.

Kosalj živi v dolnjem in srednjem toku. Drsti se v istem času kakor plošič.

(Konec prihodnjič.)

Iz lovskega oprtnika.

Iz Bele Krajine. Ker je letošnja jesen prav mila, so se srečno odpravile ptice selivke na dolgo pot preko morja. Dne 10. oktobra je bila videti na Bezgovcu zadnja grlica. Drobni liščki iščejo v tropah raznih semen. Vsako popoldne se zberejo po petih v jato, ki jih šteje po 100—200, in žvrgole večernico na hrastu. Ako jih sliši lišček v višavo, se spusti navpično mednje. Dne 1. oktobra se je pokazal s severa že prvi žerjav. Na tuševskih njivah sta se ustavili letošnje leto dve poljski jerebici, ki jih že ni bilo videti več let v široki črnomeljski okolici. Na žalost sta si izbrali tak kraj, ki ga prepreže pozimi lisica največ s sledovi. Tudi kragulj premotri v obsežnih lokih večkrat okolico, ako pa sede na vrh kake smreke, je previden do skrajnosti. Med poljskimi vranami se zbirajo škorci, ker dobro vedo, da opazijo vrane prej nevarnost, kateri lahko ubeže. Sicer škorci niso posebno plašljivi. — Zopet se slišijo tožbe, da napadajo volkovi ovce. Lansko leto so jih pobrali nekemu posestniku štiri, drugemu pa sedem. Tudi za srnadjo so jih sledili. Največ te zveri se priklati iz kočevskih gozdov.

A. Čebular.

Lovska zbornica. Lovstvo propada vsled vojnih in povojnih razmer vidno, in ako ne bo pomoči, bo kmalu popolnoma uničeno. Država nas ne bo podprla kakor je ribarstvo. Misliti moramo na samopomoč in strniti svoje vrste, da se osnuje močna organizacija vseh poklicanih činiteljev. Nemci so si osnovali lovsko zbornico v Berlinu, ki ima svoje pododseke v Draždanih in v Ehrfurtu. Dela se v odsekih, n. pr.: časniki, lovsko pravo in lovska zaščita; lov, lovec in lovski uradnik; lovsko gospodarstvo; lovski psi; trgovina z divjačino; ureditev zakonitih lovopustov; vzgoja lovcev in lovskega osebja s potovalnimi predavanji; oddaja izvedeniških mnenj itd. Število odsekov se ravna po potrebi. Članarina mora biti majhna, za vsakogar znosna.

Dr. I. P.

Lovske skušnje je uvedel senat mesta Bremen, kakor poročajo časniki. Vsakdo, kdor hoče dobiti lovsko dovoljenje, se mora podvreči preizkušnji in dokazati, da so mu dodobra znani lovski predpisi in tudi določbe o zaščiti prirode in ondi navedene živali. Najbrž mora pred to komisijo tudi dokazati, da zna ravnati z orožjem in da ima glavne pojme o pravem lovu. Ali bi ne kazalo tudi pri nas vpeljati kaj takega? Kmalu bi se divjačina pomnožila in cene loviščem bi tudi padle, ker bi ne bilo tolikega navala pri lovskih dražbah. Potem bi prišli do kakega lova tudi pravi lovci, ki nimajo tako natrpane denarnice, kakor mrharji verižniki. Koristi od tega bi imela v prvi vrsti divjačina. Na vsak način moramo

kaj ukreniti, da dvignemo izstreljena lovišča, in lovske skušnje bi k temu veliko pripomogle. Dr. I. P.

Direkcija šum v Ljubljani je z razpisom z dne 24. 9. 1923, štev. 2414, dovolila in izplačala klubu ljubiteljev ptičarjev za prireditev plemenske in poljske tekme podporo 2500·— Din.

Lesteneč iz jelenovih rogov. Lovce opozarjamo na lesteneč iz jelenovih in srnakovih rogov, ki je razstavljen v izložbnem oknu urada za pospeševanje obrti v Sodni ulici, last g. Iv. Rusa, znanega lovca iz Brež pri Ribnici. Krasno delo, ki ga je izvršil g. Alojzij Arhar, konces. elektrotehnik v Sp. Šiški 47, mojstra najbolj priporoča.

Zadnja povodenj na Ljubljanskem barju je ugonobila skoraj vso divjačino. Divjemu elementu so pri tem uničevalnem delu pomagali razni lovski tatovi. Kot žalostne ostanke so ugotovili pri Sportnem klubu tri zajce in nekaj jerebic na obeh bregovih Ljubljanice. — Tudi ribištvo je hudo prizadeto.

DRUŠTVENE VESTI.

Častni večer predsedniku Slovenskega lovskega društva.

Dne 23. oktobra t. l. so se zbrali odborniki in zastopniki SLD v lično okrašeni restavracijski sobi »Pri šestici«, da počaste spomin na poroko svojega predsednika. Odborovemu vabilu so se odzvali povabljenci oblastev in sorodnih društev in tako so bili med zastopniki SLD zastopniki direkcije za šume in rude g. dvor. svet. Rustia in višji gozdarski svet. ing. Šivic, predsednik ribarskega društva g. primarij dr. Robida, predsednik društva ostrostrelcev g. Jean Schrey in predsednik kluba ljubiteljev psov-ptičarjev g. Fr. Urbanc.

Po pozdravu navzočnih je podpredsednik SLD g. notar Hafner v imenu odbora čestital predsedniku dr. Lovrenčiču. V lepo zamišljenem govoru je pregledno orisal vso zgodovino Slov. lov. društva, ki ga je ustanovil g. dr. Lovrenčič. Spočetkoma je bil osnovan samo lovski klub, ki pa se je širil in širil. Pravo zanimanje za naravo in vnema za pravilno in pravično izvrševanje lova sta združila lovce v Slov. lov. društvu pod spretnim vodstvom dr. Lovrenčiča. Nič čudnega torej ni, da si je društvo izbralo in si vedelo ohraniti svojega ustanovitelja kot predsednika, ki je vselej in povsod zastopal edino le koristi lovstva in se izkazal ne samo kot lovec, ampak tudi kot gojitelj divjačine in zaščitnik onih vrst, katerim preti nevarnost, da se iztrebijo za vedno iz naših lovišč. Govornik je izrazil svojo zadovoljstvo nad soglasjem v lovskih vrstah. Prepričan je, da bo to soglasje rodilo obilo lepih sadov in prav nič ne dvomi, da bi po predsednikovem prizadevanju ne dosegli v doglednem času lovske zbornice. Z željo, da ostane slavljenec še nadalje društveni predsednik in vnet pospeševatelj pravih lovskih nazorov, ponovi novoporočenima čestitke društva; g. predsednika pa prosi, da sprejme v znak priznanja in zahvale za požrtvovalno društveno delovanje skromen spominek Slov. lov. društva. — Društveni gospodar g. Rozman izroči krasno izdelanega bronce-jelena z gravirano ploščico: »Svojemu predsedniku Slovensko lovsko društvo — 27. sept. 1923.«, g. Tančič pa pokloni gospé dr. Lovrenčičevi šopek cvetja.

Sledil je govor g. dvor. svet. Rustie, ki je omenjal čvrste vezi med SLD in med direkcijo šum. Le v skupnem delu in obojestranski podpori se lahko dvigne lovstvo na višino, na kateri si ga želi vsak pravi lovec.

Podpredsednik prečita došle brzojavne in pismene čestitke.

V imenu ribarskega društva je čestital g. dr. Robida v originalno zasnovanem humorističnem govoru tako-le:

Častita gospoda, dragi prijatelji!

Če naj po tako lepo zgrajenih, zaokroženih in izlikanih govorih sedaj ribič, čigar grlo in jezik sta še dokaj bolj neuglajena in raskava, kakor pa

lovčeva govorila, povzame besedo, ni zavidljiv njegov položaj, tem manj pa še, če je tak, kot je moj, kakor se prepričate v naslednjih izvajanjih.

Prav mikalo me je, izjavljam prostodušno, da vas ogovorim drugače, kot sem to storil, in da porečem situaciji ne povsem neprimerno: Slavna lovska družba, častiti gospodje pogrebci! Tega pa seveda nisem zagrešil, dasi obhajamo nocoj slavje mojega starega prijatelja in našega dičnega predsednika, čigar fantovski svobodi trobimo z mešanimi čustvi odkritosrčne vdanosti — pa prav tako ne čisto brez vsake škodoželjnosti, ki tudi tako dobro stori pravemu prijateljskemu srcu, — sicer nekoliko post festum — ali vseeno izdatno zasluženi: halali!

Tako bi me mikalo govoriti, da stojim pred vami kot eden izmed vas, kot skromna in ponižna osebica v črnosti in častih osivelega in oplešenega zdravnika, kot prijatelj slavljencu iz tistih dni, ko so še vse drugače živo zeleneli javori in bukve po naših gozdih in so vse slajše peli jerebi po leščevju in češminju, kot se to danes godi, ko je za nami zatonila že davno naša lepa mladost, toda na slavje častitega vašega g. predsednika me je poslalo bratsko ribarsko društvo, v čigar tradicijo menda spada, da podeli prvo šaržo tistemu, ki ni sicer za nobeno rabo, s čimer pa ni rečeno, da ni ta princip uveljavljen nikjer drugod širom naše ljube domovine. Tako torej nastopam nocoj tudi kot predsednik Slov. ribarskega društva, seveda z vezanimi rokami in z oficijelno zabranjenim razmahom svoje prave iskrene individualnosti.

Ker pa niso zahtevali od mene, da odložim sicer svoj dobro plačani poklic, si vam dovoljujem pozvati v spomin, da sem kot psihiater svoj čas tudi malo pokukal v psihologijo, da sem slovnično naobražen človek, in da štejem med svoje prijatelje profesorje, ki me še izven gimnazijskih let po malem, seveda z istim historično-slabim uspehom naprej poučujejo. Zato vem, kar morda vsakomur izmed vas ni baš — kako naj rečem? — prezentno, da ločimo vse reči v konkretne in abstraktne. Konkretne so, pravijo, take, katere lahko primemo, vidimo, slišimo, pokusimo itd. kot n. pr. ura, voda, kača, mlin — (na to skupino priporočajo velike egiptovske sanjske bukve staviti št. 4) — abstraktne pa take, o katerih imamo (kamor že sodimo: v vizuelen ali akustičen tip) samo več ali manj megleno zgrajene predstave in pojme in si jih predočujemo potem posluha ali tiska. Da se umejemo: tak abstrakten pojem je n. pr. recimo »krepost«. Kaj je pravzaprav »krepost«, ne ve nihče; — mi čujemo besedo, jo vidimo natisnjeno; vemo o kreposti, da jo ima človek, ko pride na svet, da jo potem navadno izgubi, in da jo zopet dobi pozneje enkrat, bodisi po zaslugah, ali ker pride — kakor je to navadno — kar sama ob sebi. Vidite, cenjena gospoda, tako stoji s krepostjo, ki je, kakor sem povedal, abstrakten pojem.

Med taka abstrakta pa prištevajo nekateri tudi Slov. lovsko društvo, češ, jaz lahko potem posluha vzhvačam ime, ali ga vidim tiskanega, predstaviti si ga pa ne morem, dasi je, kakor pravijo, juridična oseba. Kar vas ima z menoj vred gotova naziranja o glumaštvu, se ne boste dalj belili glave s takimi problemi. Jaz vam samo povem, če slišim kje »Slov. lovsko društvo« — je to zame nekaj k o n k r e t n e g a.

Tisto »društvo« je namreč precej sloko raslo, nima nikjer in nikoli za nobeno stvar časa, je silno »štemano« po svojih gestah in svojem nastopu, da ne rečem ošabno in oholo kot kak baron iz še nenapisane opere »Sodraških plemičev«, hodi v Unionsko kavarno zaspano in slabovoljno zajutrkovat in novine brat — (ali je saj tako delalo do zadnjega časa), — za njim pa krevsa in coklja kaka črnerna neubogljiva in nebogljena žival, ki že ni več koštrun, pa še ne jazbec, in ki je v razdalji nad 333 m (torej v prav taki, kakor jo prehiti zvok v 1 sekundi) — še najbolj po-

dobna nekakemu predpotopnemu — psu.

Jaz mislim, slavna gospoda, da ste vsi uganili, da je to Slov. lovsko društvo in da je, če se vse prav premisli, identično s tistim gospodom, ki tam ob koncu mize sedi tako prešerno in oblastno, katerega nocoj proslavljamo, in ki se imenuje dr. Ivan Lovrenčič. »Slov. lov. dr.« in on sta eno in isto; on je početek in konec društva; os, krog katere se vse vrti in suče; on je tisti, katerega hvalijo, čez katerega zabavljajo, brez katerega si ne moremo misliti društva in prav tako tudi društva ne brez njega, čigar srce in duša sta neoporečna, kakor mu mora to priznati tudi njegov najhujši nasprotnik.

Če sedaj še pristavim, da se je temu gospodu posrečilo pridobiti tudi nas ribiče, ki imamo na razpolago »vse puno fondova«, in nas je kot listja in trave, za vaš društveni organ, za elegantnega »Lovca«; da se sedaj lahko postavlja z nami in se nosi kot nekak nadpredsednik tudi r i b i š k e aristokracije, sem samo izpopolnil podano sliko. Resnici na ljubo pa morem vendarle ugotoviti, da je mož saj za en čin nižji od predsednika ribarskega društva, kar bi se n. pr. najbolj pokazalo, če bi se midva kedaj udeležila kake procesije, kjer bi moral on korakati z menoj na levici, če ne naravnost za mano. Jaz seveda ne silim na to on pa iz umevnih razlogov, ki sem vam jih pojasnil, tudi ne, in zato — mirna Bosna!

Če si je človek s civilizacijo podvrgel naravo, a s kulturo samega sebe, je umevno, da sem se kot eminentno kulturen človek premagal tudi j a z in ga prišel (naj že bo kakor hoče) nocoj proslavljat. Pri tej priliki pa naj mu kot star prijatelj povem, da je institucija zakona, ob katero se tako rada obregavata humor in satira, vendarle ena naših najvišjih kulturnih pridobitev, ki terja brez presledka trajne okrnitve razrastkov lastne osebnosti, nezadržane utesnitve egoističnih tendenc in vedne pripravljenosti k žrtvam, plemenitim in darovanim iz najlepših motivov, v najbodrejše namene: iz ljubezni za ljubezen. Ena izmed šol je, visokih šol k onemu človečanstvu, katerega doživljati v vsej popolnosti nam še ni dano, a upajmo, da dojde na dobro saj poznim rodovom — i s t i n i t e g a človeka, k vzoru, h kateremu imamo stremiti mi vsi. V tem zmislu želim g. slavljencu, kakor njegovi mil. g. soprogi, katerima je usoda blagohotno naklonila mnogobrojne in izbrane darove duha in srca, najobilnejše in najjasnejše sreče na skupni cesti njihovega življenja, ki bodi široka in gladka in bela, brez strmin in klancev, in ki naj poteka v nepregledno vrsto let, — z zarjo danes na v z h o d u — z zarjo nekdaj na z a h o d u — en sam veder, velik, svetel dan. Bog vaju živi! —

S to željo pa se ni popolnoma strinjal okr. šol. nadzornik g. Černej. Kot zastopnik celjske podružnice je napil slavljencema in citiral kratko svojo pesmico, češ da mora biti tudi v zakonskem življenju izpremememba, ker se tudi najpotrpežljivejši zemljan naveliča vednega solnca, in kaj bi lovec na cesti planjave brez gričev in gorá!

Predsednik dr. Lovrenčič se je zahvalil za prirejeni večer in za spominek SLD poudarjajoč, da mu je na tem, da se zasadi v vsako lovsko srce pravo pojmovanje narave in ljubezen do stvarstva. Kadar doseže SLD to vzvišeno nalogo, potem lahko rečemo, da je dovršilo velik del svojega programa.

Iz zadovoljstva nad vzajemnostjo in nad bratsko slogo so se oglasila lovska grla, mlajša in starejša, v slovenski pesmi. Napitnici je sledila pesem. In šlo je dalje — veselo dalje. Pa kako tudi ne, saj se ne oženi vsak dan — predsednik Slovenskega lovskega društva!

Na VIII. odborovi seji Slov. lov. društva dne 23. oktobra 1923 so se sprejele sledeče strelnine za nepoklicne lovske čuvaje:

Za kaznovanega divjega lovca 100 dinarjev, za psa (čuvaj mora pokazati

smrček) 10 Din, za mačko (pokazati šapo) Din 5, za volka (oddati je kožo) Din 250, volčica Din 300, za mladiča Din 100, za lisico v zimskem času (od 15. oktobra do 1. marca) Din 50, sicer pa za starko Din 20, za mladiča Din 5, za kuno zlatico v času od 15. oktobra do 1. marca Din 100, za belico Din 75, za jazbeca Din 20, za dehorja v času od 15. oktobra do 1. marca Din 20, za podlasico v vsakem letnem času Din 10, za vidro v vsakem letnem času Din 100, za ptice roparice Din 5, za vrane, srake, kavke in šoje Din 1.

Streljanje koristne divjačine naj se lovskim čuvajem prepove.

Lovskemu čuvaju je plačati, kadar spremlja svojega lovskega gospodarja ali gosta, za vsakega ustreljenega srnjaka Din 25, za ustreljenega divjega petelina Din 50. Brez strela mu je plačati dnevnine Din 20, razen jedi in pijače.

Dnevnina za brakirje Din 10 brez jedi in pijače. Brakir, ki vodi pse, dobi dvojno dnevnino, jed in pijačo. Razen tega gre lovskemu osobju prosta municija, potrebno orožje in pasti. Po možnosti naj se mu da tudi prosta obutev.

Navedene nagrade veljajo kot minimalne za lovske čuvaje, ki niso poklicni lovci; za poslednje je treba te nagrade za 50 odstotkov znižati.

Ribarska mreža.

Lov sulcev. Nastopilo je hladnejše vreme in pričela je sulčja sezona, sicer malo pozneje kakor prejšnja leta. Ker večina lastnikov sulčjih revirjev varčno čuva sulce, so se sulci v zadnjih letih, zlasti v Savi in Ljubljanici, zelo zaredili. Na drugi strani pa prihajajo društvu pritožbe, da nekateri upravičenci ne postopajo pri sulčji lovi tako, kakor bi morali. Čujejo se celo pritožbe, da jemljejo sportniki sulce, ki nimajo zakonite mere. Zakonita mera znaša za sulce (po naredbi pokrajinske uprave z dne 19. julija 1922, Uradni list štev. 259) 70 cm, varstvena doba pa traja za sulce od 1. marca do 31. maja, v Krki od 1. februarja do 31. maja. Opozarjamo ribarske upravičence, da se strogo ravnajo po označenih predpisih, ker bomo brez usmiljenja naznanili vsakogar, ki bi ravnal proti tem predpisom, pristojnemu oblastvu, in sicer neglede na družabno in socialno stanje prizadetega. Tudi bo društvo predlagalo oblastvu, da vzame dotičniku, ki bi kršil ribarske predpise, revir. (§ 16. ribarskega zakona.)

Sulca, težkega 16 kg, je ulovil v veliki Ljubljanici pod mostom pri Jurčevi gostilni g. Slavko Plemelj, tržni nadzornik v Ljubljani. Sulec (ikrnica) je meril 1 m 18 cm. Bil je vitek, želodec mu je bil popolnoma prazen. Orodje: primeroma mali trnki-trojčki; vrvica je tanka kakor za postrvi, lahka Henitzova sulčarka.

Sulca, težkega 11 in pol kg, je ujel dne 4. novembra v Savi pri Tacnu gospod Josip Urbanc, veletrgovec v Ljubljani. Sulec (mlečnik) je meril 1 meter. Brez droba je tehtal 9·75 kg.

Redka riba v Ljubljanici. V Vevčah je ulovil gospod Škrem ribico, ki je v naših vodah precej redka. Podobna je smuču, je pa bolj podolgovata. Zove se latinsko aspro streber, slovensko (po Wolfu) pa »hlepivec, upiravec«. — Pri tej priliki pozivljemo vse ribiče, naj pošljejo oziroma prineso ribe, ki so redke in nepoznane, Slovenskemu ribarskemu društvu, da jih odda v muzej. Dr. M.

Bogat ribji lov. V šibeniško ribarnico so 5. septem. pripeljali tri ogromne tune (scomber thinnus). Prvi je bil 2·4 m dolg in 136 kg težak, drugi 1.98 m dolg in 127 kilogr. težak, tretji pa je meril 1·86 in tehtal 118 kg. (Po »Jutru«, št. 210, 8. sept. 1923.)

Morski pes ulovljen v Bakru. V Bakru so 20. avgusta zvečer ulovili ribiči v mreže, ki so bile nastavljene tunom, 4 m dolgega in nad 700 kg težkega morskega psa. Zver je zašla v bakarski zaliv ter se zapletla v mreže, ki jih je močno strgala. Končno se je ribičem posrečilo,

polegnili redki plen na suho. Ko so ga razparali, so našli v njegovem želodcu med drugim v vrečo zašito mačko. Ker so ulovljeno samico videli ribiči dan poprej v družbi morskega psa-samca, upajo tudi njega kmalu dobiti v svoje mreže. (Po »Jutru«, št. 196, 23. avg. 1923.)

Nova blestivka. Blestivke so zelo porabne za lov na roparice, ker si prihranimo živo vabo. Neprijetno pa je pri blestivkah to, da niso obtežene. Svinec (utež) je treba pritrditi višje blestivke. To pa učinkuje neugodno pri metanju in otežkoča, odnosno onemogoča, da moremo loviti v globini, osobito v majhnih kotlinah. Sedaj je izumel, kakor je čitati v ribarskih časopisih, neki Nemec tako konstruirano blestivko, da je utež sredi blestivke, blestivka sama pa se suče okoli uteži. Konstrukcija vsekakor izgleda izvrstno, treba jo bo le še preizkusiti v praksi. Dr. M.

Ribarski zakon. Osnutek edinstvenega ribarskega zakona za kraljevino SHS je že dolgo izgotovljen in smo bili mnenja, da se že bliža uzakonitvi. Sedaj pa prinaša zagrebški Obzor br. 273 vest, da je odredilo ministrstvo poljedelstva, da se osnuje strokovna komisija, ki naj proučava morske in rečne ribolove v svrho, da izdela osnutek zakona. — Iz te notice, ki jo prinaša tudi Ribarski vestnik v Zagrebu, torej sledi, da bo poteklo še mnogo vode po Savi, preden pride do uzakonjenja novega ribarskega zakona. Dr. M.

Naredba pokrajinskega namestnika za Slovenijo z dne 12. okt. 1923, št. 8356, s katero se izpreminja naredba o določitvi varstvene dobe in najmanjše dopustne mere ribam z dne 19. VII. 1922, št. 259, U. l. št. 82.

Čl. 1. točka 2. naredbe pokrajinskega namestnika za Slovenijo o določitvi varstvene dobe in najmanjše dopustne mere ribam z dne 19. VII. 1922, št. 259, U. l. št. 82, se izpreminja tako, da se določa varstvena doba za vsa postrvja plemena, ki se drste pozimi, od dne 16. oktobra do 15. marca. Ta naredba velja od dne 1. oktobra.

Ribarsko društvo v Zagrebu je slavilo dne 16. septembra t. l. svojo tridesetletnico. Proslava se je vršila blizu vojaškega kopališča na levem bregu Save pod vedrim nebom. Proslave so se udeležili zastopniki mesta Zagreba in zastopniki sportnih društev. Društveni predsednik Vladko Bartulić je omenil, da je ribarstvo v Hrvatski in Slavoniji v žalostnem stanju. Do l. 1896. sploh ni bilo ribarskega zakona; l. 1896. je bil zakon sicer obelodanjen, ni pa bil proveden, ker ni bilo mogoče napraviti ribarskega katastra; zato se tudi sklepajo ribarske pogodbe na poljuben čas, četudi odreja zakon, da mora trajati pogodba najmanj 10 let. Tudi vode so prazne, ker se brezumno gospodari, oblastvo pa se malo briga, da bi preprečilo neracionelno gospodarstvo in zatiralo neupravičeno ribarjenje.

Društvo je nasadilo potoke zagrebške gore in okolice Samobora s postrvmi. Uspehi so bili povoljni. V Savo je pa vlagalo pred vojno smuče in krape. Društvo je sklenilo ustanoviti lastno vališče; razne neprilike so dosedaj preprečile to namero. — V spomin na proslavo je spustilo društvo v Savo 5000 mladih krapov.

Slovensko ribarsko društvo v Ljubljani je prejelo vabilo na proslavo. Žalibog ni bilo mogoče udeležiti se proslave, ker je dospelo vabilo prekasno. Društvo pa je pismeno čestitalo bratskemu društvu k proslavi. Dr. M.

Krka in električna centrala pri Krškem. Kakor znano, zida zagrebška občina električno centralo blizu Krškega, ki naj bi dala električno luč vsej brežiški in zagrebški kotlini. V to svrho namerava napraviti kanal iz Save, ki bi se iztekal v Krko blizu Krške vasi. S to napravo bi prihajala onesnažena savska voda tudi v Krko in bi jo onesnažila od Krške vasi naprej. Ravno ta del Krke je zelo ribovit in bo uničeno s to napravo ribarstvo v tem delu Krke ravno tako kakor v Savi.

Odborova seja Slov. ribarskega društva v Ljubljani dne 5. novembra 1923. Odobrijo se stroški za vezavo

knjig, ki jih je kupilo društvo od prof. Franketa. — Sklene se, da se napravi na stroške revirnega odbora zbirka ribje favne porečij v Sloveniji. — Za članke ribarske vsebine v Lovcu se plača v bodoče iz blagajne ribarskega društva za vrsto po 1·50 Din, za notice v ribarski mreži po 50 par za vrsto v koloni. Dopisniki naj pošiljajo članke, oz. notice Slovenskemu ribarskemu društvu, ki jih bo pregledalo, zbiralo in izročilo uredniku Lovca. Društveni podpredsednik bo pregledoval in odmerjal račune potem, ko bodo članki natisnjeni v Lovcu. — Na Javorniku pri Jesenicah je vališče, sedaj zapuščeno, ki so ga ponudili društvu v porabo. Odbor bo poslal odposlanca društva, da pregleda vališče.

Knjižnica Slov. ribarskega društva v Ljubljani nima vseh letnikov Lovca. Manjkajo mu letniki 1.—6., 8. in 9., od 10. letnika pa številke 1 in 2. Pozivljemo vse člane društva, da po možnosti odstopijo društvu imenovane letnike brezplačno ali proti primerni odškodnini. Tudi prosimo, da se nam odstopi Schoedlerjeva Knjiga prirode, IV. snopič, Zoologija, v Erjavčevem prevodu, ki ga je izdala Matica Slovenska l. 1875.

Vinko Proházka, lekarnar v Ljubljani, je umrl. Pokojni je bil preglednik slov. ribarskega društva, odkar društvo obstoja. Društvo je položilo na krsto venec. Bodi blagemu pokojniku ohranjen trajen spomin.

Prenehanje ribarskega časopisa. Znani nemški ribarski časopis »Deutsche Fischerei-Correspondenz« je prenehal izhajati. Izhajal je 27 let in bil eden najboljših nemških ribarskih listov. Urednik mu je bil Oton Berbig, ki je bil znan po svojih humorističnih ribarskih člankih.

Dr. M.

RAZGLASI.

Koncem letošnjega leta poteče zakupna doba niže navedenim 22 občinskim lovom. Ti lovi se bodo oddali na javni dražbi v nov zakup za dobo 5 let, t. j. od 1 januarja 1924 do 31. decembra 1928, v sledečem redu:

V torek, dne 11. decembra 1923 s pričetkom ob trinajstih v pisarni mestnega županstva Metlika lovi občin: Božakovo, Drašiči, Lokvica, Metlika in Suhor.

V četrtek, dne 13. decembra 1923 s pričetkom ob osmih pri okrajnem glavarstvu v Črnomlju lovi občin: Adlešiči, Butoraj, Čeplje, Črnomelj, Dobliče, Dol, Kot, Loka, Petrovavas, Planina, Podgora, Radence, Semič, Talčji vrh, Tančagora, Tribuče in Vinji vrh.

Zakupni pogoji so vsakomur na vpogled pri okrajnem glavarstvu v Črnomlju ob uradnih urah.

Dražba lova. Pri okrajnem glavarstvu v Ljubljani, soba št. 3, se bo dne 20. decembra 1923 ob devetih na javni dražbi oddal v zakup lov občine Moste za dobo petih let, to je od 15. januarja 1924, do 14. januarja 1929. Na to dražbo se vabijo vsi prijatelji lova s pristavkom, da lahko vpogledajo dražbene pogoje vsak dan ob uradnih urah.

MALA OZNANILA.

Prodajo se mladi lovski ptičarji, nemški resavci, poleženi 24. julija 1923. Starši jako dobri z nemškim rodovnikom, pod imenom »Flora Pudelpointer«. Novi Vodmat 62, p. Ljubljana.

Kupim resastega ali kratkodlakega ptičarja, dobrega donašalca na kopnem in v vodi ter sigurnega zajčjega predstavca. Adolf Grom, Novo mesto.

Gozdar v neodpovedani službi, verziran v vseh panogah gozdarstva in lova, želi premeniti mesto, ako mogoče v gorski teren. Naslov pove uredništvo lista.

Prodam 8 mesecev starega, kratkodlakega nemškega ptičarja lepe postave. Franc Remžgar, Selo št. 38, Moste pri Ljubljani.

Lična vabila na brakade in druge love (v obliki dopisnice) je založilo »Slovensko lovsko društvo« v Ljubljani.

Da si prihrani dopisnik čimveč časa, je natisnjeno praktično besedilo, katero se izpopolni le s krajem, časom in podpisom. Upamo, da se bo sleherni lovec, ki prireja obsežnejše love, poslužil teh praktičnih vabil. Dobe se pri upravništvu Sl. l. d. v Ljubljani, Strossmayerjeva ul. 1, in sicer najmanj 50 kom. po 50 par s poštnino vred.

AKO PIJEŠ „BUDDHA“ ČAJ, VŽIVAŠ ŽE NA ZEMLJI RAJ!

IZ UPRAVNIŠTVA.

Reklamacije. Posamezni člani Slovenskega ribarskega društva v Ljubljani se često obračajo bodisi ustno bodisi pismeno na Slov. ribarsko društvo, češ da se jim »Lovec« ne pošilja redno. Slovensko ribarsko društvo nima nikakega posla z razpošiljanjem »Lovca«. Zategadelj naj pošiljajo člani vse reklamacije izključno le upravništvu lista, ki je v Ljubljani, Strossmayerjeva ulica štev. 1.

IZ UREDNIŠTVA.

Tiskarski škrat je zamenjal na strani 248 pri sliki besedi »desno« in »levo«. Isto velja za sliko posebnega odtisa.

Rumunska kamenata sol (v kosih)
se dobiva pri blagajniku SLD — kg po 5 Din.

Strokovna puškarska tehnična delavnica
Albert Rutar, Celje, Slovenija
ZALOGA prvorazrednih lovskih pušk, municije, original Browning in drugih avtomatskih pištol, revolverjev ter lovskih in sportnih potrebščin. — Vsa POPRAVILA, spadajoča v puškarsko stroko, se izvršujejo strokovno in po zmernih cenah. — PRODAJA znakov Sl. lovsk. društva proti članskim izkaznicam.

RIBOLOVSKI PREDMETI
vsake vrste — en gros & en detail — vsake vrste
Adolf Perissich, Celje, Slomškov trg

Ing. Anton Šivic:

Lovstvo v Sloveniji.[1]

V Sloveniji izvira lovska pravica iz lastnine na zemljišču in daje lovskemu upravičencu pravico, v določenem času izvrševati lov, zlasti vso divjačino loviti in si jo, kakor tudi njene dele, kot rogovje i. dr. prisvajati in tudi lovne živali gojiti. Štajerski in koroški zakon izrečno našteva »lovne« živali.

Lovišča delimo v samosvoja lovišča in rezervate ter v občinska ali zakupna lovišča. Samosvoja delimo zopet v ograjene »obore« in lastna lovišča. Samosvoja lovišča bi se mogla imenovati tudi »zasebna«.

O številu in skupni velikosti lovišč po posameznih kategorijah nam daje podroben pregled sledeča razpredelnica, ki je sestavljena na podlagi podatkov lovskega katastra po stanju koncem leta 1922.[2] Opozoriti pa moram, da podatki glede navedenih ploskev pri logaškem, prevaljskem in prekmurskem okraju niso po-

[1] Ta spis je posnet iz knjige: »Gozdarstvo v Sloveniji«, ki jo je izdala Ljubljanska podružnica Jugosl. šumarskega udruženja o priliki letošnje glavne skupščine J. Š. U. V omenjeni knjigi, ki jo je uredil ing. Šivic, je članek o našem lovstvu priobčen v srbohrvatskem prevodu in spisan v svrho, da se naši bratje na jugu seznanijo z našimi lovskimi odnošaji. — Uredništvo.

[2] Tekom prihodnjega leta bomo priobčili stanje lovskega katastra koncem leta 1923.

polnoma točni, ker vsled novih državnih meja niti zemljarinski kataster še ni v redu. Malih popravkov bo treba tudi v kranjskem okraju.

Glede posameznih kategorij lova naj navedem sledeča pojasnila.[3]

L a s t n a lovišča so tista, kjer imajo lastno lovsko pravico dotičniki (fizične in juridične osebe), kojih lastna zemljišča, jezera in ribniki obsegajo najmanj 115 hektarjev (200 katastr. oralov) združema ležečega sveta tako, da se more priti od enega zemljiškega dela do drugega, ne da bi se prestopilo tuje zemljišče. Poti, železnice in njih pritikline, reke in potoki, ki prekrižavajo zemljiški prostor in pa tudi popolnoma ali le deloma na njem stoječe vode, ne utemeljujejo nobenega presledka njegove nepretrganosti in v tem oziru je tudi otoke smatrati za nepretrgoma se držeča obrežna zemljišča.

Nasproti pa po tujem zemljišču držeča pot ali tekoča voda ne napravlja za lastno lovišče potrebne zveze med prostorno ločeno ležečimi zemljišči.

Glede Prekmurja[4] je omeniti, da veljajo vobče enake določbe, vendar se smatrajo tam za lastna lovišča tudi taka, ki so manjša kot 200 oralov (115 ha), ako se oskrbujejo kot vrtovi ter so obdana s plotom ali jarkom, in pa tedaj, ako tvorijo vinograd ali otok. Dalje obstoja za Prekmurje določba, da se morejo posestniki, ki imajo najmanj 50 oralov (28·77 ha) posestva, zaradi izvrševanja lovske pravice združiti, ako imajo vsi skupaj najmanj 200 oralov (115 ha) zemljišča.

Za izvrševanje lova na tujih osredkih (enklavah pod 115 ha) v lastnem lovišču ima lastnik lovišča pravico predzakupa. Zakupnina se določi po razmerju zakupnine, ki so jo dosegla sosedna, zakupna lovišča.

Lastnih lovišč je bilo v Sloveniji glasom podatkov razpredelnice koncem leta 1922. 507 s skupno površino 225.382 ha, ne vštevši obor in reservatnih lovišč.

Največ lastnih lovišč manjšega obsega imamo tam, kjer so po hribih posamezna kmetska veleposestva, tako na pr. v kranj-

[3] Deloma posneto po člankih pisčevih, ki jih je sprejel vseuč. prof. dr. Gjuro Nenadić v »Šumarsko-lovački kalendar« za god. 1923.

[4] Na predlog svojedobnega civilnega komisarja za Prekmurje je gozdarski oddelek deželne vlade za Slovenijo meseca aprila 1921 stavil pri nadrejenem oblastvu predlog, da se določbe štajerskega lovskega zakona razširijo na Prekmurje. Nadrejeno oblastvo predloga ni rešilo.

Po ustavi, ki smo jo kmalu nato dobili, pa bi bilo takšno razširjenje sedaj možno le s posebnim državnim zakonom (čl. 78 in 80 ter 133) ali pa z uredbo oblastne skupščine (čl. 96 in 99).

skem okraju (Kokra, Jezersko), v mariborskem (Pohorje), mozirskem (Solčava), slovenjegraškem (Pohorje, Marenberška brda).

Lovska koča v Krmi.

Posestnik, čigar zemljišče je ograjeno z zidom, omrežjem ali z drugo stalno ograjo, ne glede na ploskovno mero, tako, da je

Politični okraji	Samosvoja lovišča				Reservati		Pregled samosvojih lovišč po velikosti			
	ograjena		lastna							
	število	površina v hektarih	število	površina v hektarih	število	površina v hektarih	od 115 do 200 ha	od 200 do 500 ha	od 500 do 1000 ha	nad 1000 ha
Brežice	.	.	13	6.829	1	237	2	6	3	2
Celje	.	.	15	4.887	.	.	9	4	1	1
Črnomelj	.	.	4	1.064			.	4	.	.
Kamnik	.	.	10	8.483		.	5	2	2	1
Kočevje	.	.	22	17.285	6	189	8	9	1	4
Konjice	1	60	8	6.708	1	743	3	1	1	3
Kranj	1	3.128	67	20.121	.	.	43	16	4	5
Krško	.	.	20	7.916	.	.	7	6	6	1
Litija	.	.	14	5.445	.	.	7	6	.	1
Ljubljana (z mestnim območjem)	.		11	2.856	1	466	8	.	2	.
Ljutomer	.	.	2	483	.	.	1	1	.	.
Logatec		.	12	4.767	4	1.984	8	2	.	2
Maribor	1	5	63	17.785	1	129	39	22	1	2
Mozirje (ekspozitura)	.		40	18.001	.		27	9	3	1
Murska Subota z ekspoz. v Dolnji Lendavi	.		32	19.331	.		8	14	5	5
Novo mesto	.	.	20	13.660	.		8	7	2	3
Prevalje	.	.	48	14.940	.	.	27	17	2	2
Ptuj	.		19	5.922	.		8	9	1	1
Radovljica	.	.	37	36.592	5*	2.866	15	8	5	10
Slovenjgradec		.	50	12.307	.	.	36	11		3
Skupaj . . .	3	3.193	507	225.382	19	6.614	269	154	39	47

Občinska lovišča								Opombe
v zakupu		Letna zakupnina v dinarjih	oskrbovana po izvedencih		neoddana		Število leta 1922. vnovič izdražbanih lovišč	
število	površina v hektarih		število	površina v hektarih	število	površina v hektarih		
58	54.298	4.386	.	.		.	.	
55	109.007	95.505		.	1	207*	44	* Lovišče v območju celjskega mesta ni v zakupu, ker je lov nemogoč
31	53.500	6.514	.	.	.	.	7	
60	50.522	15.969		.	.	.	8	
42	98.204	34.766		.	.	.	1	Posamezni reservati imajo le po 2 do 67 ha
27	27.807	28.751	.			.	27	
30	86.690	40.960	.	.	.	.	4	
20	78.073	22.319	.	.	.	.	.	
40	62.933	9.637	.	.	.		.	
38	93.258	64.248	.		.	.	3	
68	35.982	16.767	.	.	.	.	3	
13	58.092	46.576					9	
175	108.886	168.375		.	.		118	
10	32.827	16.578	.	.		.	8	
164	70.142	37.004		.	6	2933*	37	* Radi obmejnih razmer
23	79.459	15.220		.			1	
12	13.508	9.170	1	1.003	1	neznano	4	* Eno lovišče radi neurejenih razmer ni oddano
133	92.700	81.259	.	.	.	.	133	
22	65.711	12.907	.	.	.	.	.	* Tri reservatna lovišča se držijo lastnih lovišč
41	67.000	10.240	1	1.516	.	.	1	
1.062	1,338.599	737.151	2	2.519	8		408	

zabranjen vhod in izhod dlakasti divjačini, ima tudi lastno lovsko pravico na tem zemljišču. Takih lovišč ali o b o r imamo v Sloveniji, kakor kaže razpredelnica, le 3 na površini skupno 3193 ha.

Lov pristoja nadalje dotičniku, ki je svojčas servitutne pravice z oddajo primernega, nad 115 ha obstoječega zemljiškega ekvivalenta odkupil ter si lasten lov, ki ga je imel poprej na tem zemljišču, pridržal zase. (Ces. sklep z dne 30. marca 1859.) Nove ustvaritve takih r e s e r v a t o v po štajerskem lovskem zakonu niso dopustne.

V Sloveniji je dandanes 19 reservatnih lovišč v večjih in manjših kompleksih, katerih ploskev meri skupno 6614 ha.

Ta reservatna lovišča so bila svojedobno priznana kranjskemu verskemu zakladu na ploskvi skupno 286·3715 ha, brežiški graščini 237 ha, kočevski graščini 188·59 ha, hasberški graščini 1984 ha (na jugosl. ozemlju), konjiški graščini 743 ha, falski graščini 129·4795 ha, graščini v Goričanah 466 ha.

Zanimivo je, da se nahajajo med reservatnimi lovišči slučaji, pri katerih znaša ploskev manj kot 115 ha, na pr. v občini Višelnica le 10.3911 ha (verskega zaklada), v občini Stari log 4 slučaji s ploskvijo 23·84, 1·77, 67·42 in 35·74 ha, v občini Koprivnik 32·82 ha in 27 ha (graščine kočevske). Te ploskve se držijo samolastnih lovišč ter so po njih od občinskega lovišča popolnoma odrezane, po drugi strani pa mejijo na zakupno lovišče druge občine. Na teh malih ploskvah, ki so podobne enklavam, — četudi niso enklavirane — ne bi mogel lova izvrševati nihče, ako ne bi bil prideljen samolastnemu lovišču.

Ni izključeno, da so te male ploskve imeli posestniki lastnih lovišč od zakupnika občinskega lovišča prvotno v podzakupu; pozneje pa so najbrž lov izvrševali brez tega podzakupa.

V primeri s celokupno površino Slovenije zavzemajo samosvoja (lastna, ograjena in reservatna) lovišča 15%.

Večina njih se upravlja v lastni režiji, bodisi po lastnikih, bodisi po njihovem gozdarskem oziroma lovskem osebju. Le nekatera lastna lovišča, osobito taka, ki pripadajo posestnikom skupnih zemljišč (soupravičencem), so po lastnikih dana v zakup kakemu zakupniku.

Vrednost, ki jo imajo samosvoja lovišča, lahko približno precenimo, ako primerjamo odstotno ploskovno razmerje z razmerjem občinskih lovišč. Vendar imajo prva razmeroma večjo veljavo nego občinska, ker so trajna.

Vsa lovišča, ki niso izločena kot samosvoja lovišča, odkazana so občini, v katere območju ležijo. Na pravočasno prošnjo se iz občinskih lovišč izločijo po samosvojih lovih enklavirana pod 115 ha

obsegajoča zemljišča in dovoli predzakupna pravica enklav lastniku samosvojega lova. Občini odkazana zemljišča se redovno dajejo v zakup na javni dražbi, ki jo vrši okrajno politično oblastvo, na Koroškem pa občinski predstojnik. Imenujemo jih občinska ali zakupna lovišča.

Dražba se razpiše in razglasi 3 mesece pred potekom zakupa.

Lovišče se da v zakup dotičniku, proti kateremu ni pomisleka. Od zakupa so izključeni predvsem tisti, ki ne dobijo lovske karte; dalje tisti, ki se od njih ne pričakuje, da bodo vršili svojo dolžnost kot zakupniki; taki, ki so se ponovno pregrešili proti lovskim zakonom; izključene so tudi občine ali agrarne skupščine.

Zakup na podlagi izvršene dražbe je odvisen od končnega odobrenja okr. polit. oblastva.

V Sloveniji se uvažuje resolucija Slovenskega lovskega društva glede omejitve števila družabnikov v lovskih družbah. Pri oddaji občinskih lovišč v zakup se pripuščajo družbe do vštetih treh članov brez ozira na obseg lovišča. Družbe, obstoječe iz več kot treh članov, so radi ohranitve lovišč dopustne le v razmerju: 1 družabnik na vsakih polnih 500 ha ploskve, vendar pa ne sme šteti taka družba nikoli več kot 12 družabnikov.

Razen lastnika in zakupnika lovišča morejo izvrševati lov od slučaja do slučaja po predpisih zakonov tudi takozvani gostje,

ako so dobili dovoljenje od lastnika ali zakupnika lova in ako imajo lovsko karto ter orožni list.

Zakupnik mora položiti v zakonih predpisano kavcijo, ki služi svojemu posebnemu namenu.

Zakupna doba traja na Kranjskem in Koroškem 5 let, na Štajerskem in v Prekmurju 6 let. Na Štajerskem in Koroškem se sme zakupna doba z določnimi pogoji razširiti na 10 odnosno 8 let in skrajšati na 3 odnosno 4 leta. Podaljšanje zakupa je možno le z določnimi, v zakonih izraženimi pogoji.

Zakupne dobe za razna občinska lovišča potekajo ob različnih časih. Za negovanje lovišč pa bi bilo potrebno, da bi zakupna doba potekla ali 1. januarja ali vsaj pred 1. junijem, ko lov na srnjaka še ni odprt.

Zakupnina je last zemljiških posestnikov, vendar pa se steka večinoma v občinsko blagajno, ker posestniki-občani navadno ne zahtevajo razdelitve denarja.

Leta 1922. so znašale letne zakupnine občinskih lovišč, ki tvorijo 85% lovnega ozemlja Slovenije, skupaj 737.151 Din, na 1 ha povprečno po 0·55 Din. Pri loviščih, ki so prišla tekom leta 1922. in

Jelenjad na posestvu barona dr. K. Borna pri Sv. Katarini.

1923. vsled potekle zakupne dobe na novo na dražbo, so se zakupnine zopet izdatno zvišale.[5]

Glede zakupodaje je omeniti, da delna ali celotna prepustitev v zakup vzetega lovišča v podzakup ali drugim osebam v zakup brez dovoljenja okrajnega političnega oblastva ni dovoljena. Štajerski in koroški zakon izrečno zahtevata pritrditve občinskega zastopa.

[5] Primerjaj pisčev članek: »Podatki lovske statistike v Sloveniji za leto 1920«, ki ga je objavil »Lovec« leta 1921. Lovska zakupnina je znašala leta 1920. 578.920 K ali 144.730 Din.

Štajerski in koroški lovski zakon dopuščata izvrševanje občinskega lova po izvedencih in pa oddajo iz proste roke. Te vrste lov pa je vezan na razne, v zakonih obsežene, precej komplicirane pogoje. Leta 1922. sta se na ta način upravljali le dve lovišči.

V občinskih loviščih dovoljujejo lovski zakoni razveljavljenje zakupa, ako zakupnik kavcije ni pravočasno vplačal oziroma dopolnil, vendar je običajno, da se zamudni zakupnik poprej v to pozove; ako zakupnik nadzor lovišča zanemarja, ako ponovnokrat ni ugodil oblastvenim odredbam in zagrešil prestopke zakona, ako je izgubil možnost, dobiti lovsko karto.

* * *

Lov se v Sloveniji izvršuje po posebnih lovskopolicijskih predpisih, ki obsegajo določila o lovskovarstvenem osebju, lovskih kartah, prepovedanem lovskem času, povračilu škode, povzročene po lovcih in divjačini, prestopkih in kaznih i. dr.

Nekaterih določb se hočem nekoliko dotakniti ter jih osvetliti s statističnimi podatki.

Glede lovskovarstvenega osebja predpisujejo zakoni, da mora lovski upravičenec namestiti primerno število za lov sposobnih in izvedenih čuvajev, ki se zaprisežejo.

Na večjih posestvih, s katerimi so zvezane pravice do lastnega lova, imamo večinoma zakonito izprašane lovce po poklicu, posebno med gozdarji, drugod pa prevladuje število neizprašanih poklicnih in nepoklicnih lovskih paznikov.

Ustrezajoč določbam min. naredb iz leta 1852. in 1854. odnosno iz leta 1857., vsled katerih naj bodo lovski čuvaji izučeni lovci ali vsaj taki, ki jih okr. polit. oblastvo kot izvedene pripozna, stavijo nekatera okr. glavarstva pred zaprisego čuvajev posebna vprašanja o dolžnostih in pravicah javne straže, o lovskopolicijskih predpisih, negovanju divjačine, lovu itd. Dotičnih čuvajev, ki se pri izprašanju izkažejo za nesposobne, ne zaprisežejo.

Zakoni seveda vsebujejo še posebne predpise glede na starost, zanesljivost itd., ki so predpogoj zaprisegi.

Mnogo je še slučajev, kjer nima lovski upravičenec nameščenega nobenega paznika; to velja zlasti za lastna lovišča manjšega obsega, med katerimi so nekatera v prav žalostnem stanju, posebno tam, kjer posestnik sam nima smisla za to, da bi se seznanil z lovskim zakonom.

Lovske karte. Razen po oborah ne sme nihče loviti brez lovske karte. Lovske karte izgotavljajo okrajna politična oblastva.

Pristojbina za lovsko karto je znašala doslej po 15 Din na leto. Varstveno zapriseženo osebje pa, v kolikor so ga politična

oblastva smatrala za posamezna lovišča potrebnim, pa je plačevalo za lovsko karto le polovično pristojbino 7 Din 50 p na leto. Od 1. avgusta 1923 dalje pa se pobira za lovske karte brez izjeme enotna pristojbina po 15 Din na leto.

Pristojbine se stekajo v pokrajinski lovski zaklad,[6] ki ga začasno upravlja gozdna direkcija (odsek A) v Ljubljani.

Poleg teh pristojbin se pobira po taksnem zakonu posebna taksa v kolkih, ki znaša na leto 30 Din, ako lovec lovi brez psa.

Kozorog na Korošici; posestvo barona Frid. Borna pri Sv. Ani.

Za pse se pobira posebna kolkovna taksa. Vseh teh kolkovnih taks so oproščeni[7] državni gozdarski uslužbenci in zapriseženo lovsko varstveno osebje (državno in zasebno) popolnoma, gojenci gozdarskih strokovnih šol pa na polovico.

[6] Podrobnosti o lovskem zakladu je povzeti v zadevnem pisčevem članku, ki ga je priobčil »Lovec« l. 1923.

[7] Kolkovne takse so oproščeni tudi člani vladarskega doma; diplomatsko in konzularno osebje (razen častnih konzulov, ako niso naši državljani), po vzajemnosti.

Za lovske zaprisežene čuvaje izgotavljajo sedaj okrajna politična oblastva na zahtevo lastnika ali zakupnika lova v smislu § 2, točke 2, zakona z dne 28. febr. 1922 (Ur. l. štev. 419) za lovišča do 500 ha po eno tako znižano karto, pri večjih loviščih pa za vsakih nadaljnjih polnih 500 ha po eno daljnjo lovsko karto. Znižana karta velja le za lovišča, za katera je bila izdana.

Po predpisih lovskih zakonov, veljavnih v Sloveniji, smo imeli za lovske karte koledarsko leto. Začasni zakon o taksah iz leta 1921. pa je uvedel lovsko leto, ki prične s 1. avgustom in konča z 31. julijem. Zakon o lovskih kartah za Slovenijo z dne 28. februarja 1922 pa je iznova uvedel koledarsko leto.

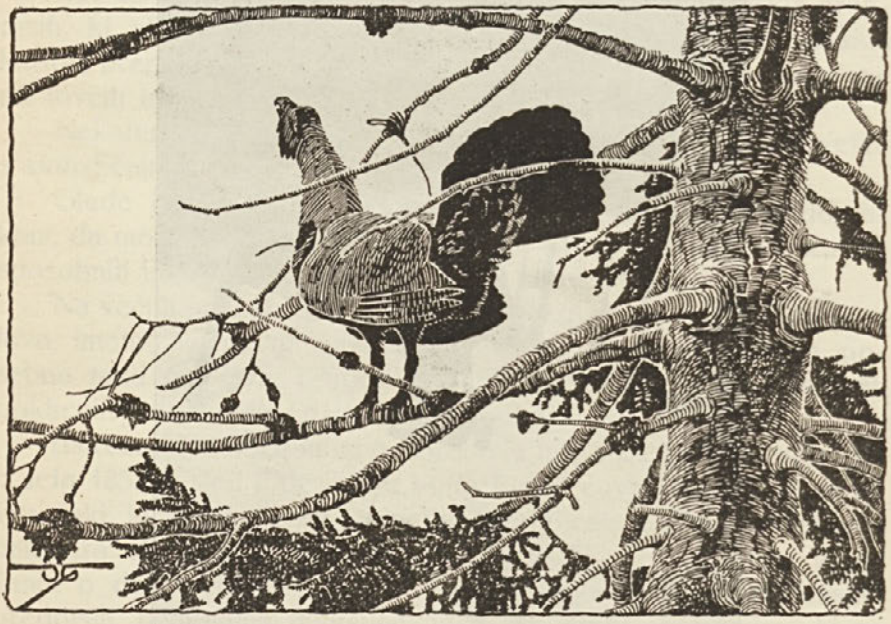

Da moremo preiti zopet h koledarskemu letu, nam je bilo koncem julija 1923 razmotrivati, ali naj se izdado nove lovske karte le za 5 mesecev, t. j. od 1. avgusta 1923 do 31. decembra 1923, ali podaljšajo stare karte za dobo teh mesecev, ali pa se izdado karte ta pot za 17 mesecev, to je od 1. avgusta 1923 do 31. decembra 1924. Iz praktičnih ozirov smo se odločili za slednje in je plačati za to dobo za lovsko karto s o r a z m e r n o pristojbino in kolkovno takso. Slednja seveda odpade pri osebah, ki so kolkovne takse oproščene.

Od 1. januarja 1924 bomo torej imeli zopet normalno koledarsko leto za lovske karte.

Leta 1920. se je oddalo 4616 komadov lovskih kart za polno ceno in 1537 kart za omejeno število zapriseženega varstvenega osebja.

Leta 1921. je bilo oddanih 5289 državnih lovskih kart in 1319 znižanih za varstveno osebje.

Ker je novi začasni zakon o taksah in pristojbinah zahteval, da se lovske karte izgotavljajo za dobo od 1. avgusta do 31. julija, morale so se lovske karte iz l. 1921. podaljšati do 31. julija 1922. Podaljšanih, odnosno novih kart, veljavnih le od 1. januarja do 31. julija 1922, se je oddalo samo 2534, in sicer 1808 državnih in

726 znižanih. Zadnje navedene nizke številke, primerjane z l. 1920. in 1921. kažejo, kako neprevidno je vpeljavati novotarije.

Tekom leta 1922./23. se je oddalo 6024 državnih in 1430 znižanih lovskih kart.

Lovska karta sama na sebi ne daje nobene pravice, hoditi na lov. Lovski gost, na primer, dobi lovsko karto le tedaj, ako se izkaže, da ga je povabil na lov lastnik, zakupnik ali podzakupnik kakega lovišča.

Lovske karte ne smejo dobiti oni, ki se ne izkažejo, da so upravičeni iti na lov, dalje ne mladoletni, ako niso zanje prosili oče ali varuh, vodstvo kake gozdarske šole, gozdna oskrbništva; ubožci, podpirani v dobrodelnih zavodih ali iz občinskih sredstev (na Kranjskem tudi ne delavci-dninarji); umobolni in pijanci; za

dobo 5 let po prestani kazenski dobi oni, ki so bili obsojeni zaradi hudodelstva zoper varnost osebe ali lastnine; za 3 leta po preteku kazenske dobe oni, ki so bili obsojeni po § 335 kaz. zak., ker so neprevidno ravnali s strelnim orožjem ali zaradi prestopka tatvine ali soudeležbe pri tatvini; za 2 leti oni, ki so bili večkrat kaznovani zaradi premišljenega prestopka prepovedanega lovskega časa (na Štajerskem in Koroškem tudi zaradi zlorabe lovske karte).

L o v s k i č a s je bil po predpisih, veljavnih v deželah, ki tvorijo današnjo Slovenijo, z naredbo deželne vlade z dne 25. decembra 1919, štev. 827, izenačen. Povodom uzakonjenja te naredbe si je posebno Slovensko lovsko društvo prizadevalo, da bi se lovski čas za nekatere vrste divjačine nekoliko preuredil. Predlog imenovanega društva sta gozdarski oddelek in predsedstvo deželne vlade toplo podprla.

Vendar pa je bila prvotna izenačitev potrjena z zakonom z dne 28. februarja 1922, dočim se izpreminjevalni predlogi niso upoštevati. Temeljem navedenega zakona je upoštevati nastopni prepovedani lovski čas:

I. Za dlakasto divjačino:

1. a) za jelene in damjake (samce) od dne 1. novembra do vštetega dne 30. junija;
   b) za košute jelenov in damjakov in za njih jelenčke in košutice od dne 1. februarja do vštetega dne 30. septembra;
2. a) za kozoroge, kozorožke in kozorožčeke (koze in kozličke) vse leto;
3. a) za divje kozle od dne 1. januarja do vštetega dne 31. julija;
   b) za divje koze, kozličke in kozice od dne 1. decembra do vštetega dne 15. avgusta;
4. a) za srnjake od dne 1. januarja do vštetega dne 31. maja;
   b) za srne, srnjačke in srnice od dne 1. januarja do vštetega dne 15. oktobra;
5. za poljske in planinske zajce od dne 16. januarja do vštetega dne 31. avgusta.

II. Za divjo perutnino:

6. a) za divje petelinе od dne 1. junija do vštetega dne 31. marca;
   b) za ruševce od dne 15. junija do vštetega dne 31. marca;
   c) za divje kokoši in ruševke vse leto;
7. za fazane od dne 1. januarja do vštetega dne 31. avgusta;
8. a) za gozdne jerebe, za bele in planinske jerebe in jerebice od dne 1. decembra do vštetega dne 31. avgusta;
   b) za gozdne jerebice vse leto;
9. za poljske jerebice in prepelice od dne 15. novembra do vštetega dne 15. avgusta;
10. za sloke (kljunače) od dne 1. aprila do vštetega dne 15. avgusta;
11. za velike divje race od dne 1. marca do vštetega dne 31. julija;
12. za druge divje race, za divje gosi, za močvirne in povodne ptice od dne 16. aprila do vštetega dne 30. junija.

Pri jelenih, potem pri srnah in divjih kozah se smatra za jelenčka ali košutico, za srnjačka ali srnico, za kozlička ali kozico mlada divjačina do dne 1. julija leta po porodu in se v letu poroda ne sme ne loviti in ne streljati.

Štirinajst dni po nastopivšem lovopustu se divjačina ne sme prodajati. (Na Štajerskem je še dovoljeno prodajati divjačino, ki je bila spravljena v javnih hladilnicah, prodajalec pa mora doprinesti potrebne dokaze. Izjeme so nadalje povsod v slučajih, ko bi oblastvo odredilo predčasen odstrel posameznih vrst divjačine, kar je treba pri prodaji dokazati.)

Za divjačino v oborah ne veljajo prepovedani lovski časi, pač pa se ne sme iz njih divjačina med prepovedanim lovskim časom prodajati.

Okrajna politična oblastva lahko v slučaju velike škode na gozdnih in poljskih kulturah po zaslišanju v poštev prihajajočih faktorjev odredijo, da se zmanjša število posamezne divjačine, če treba tudi ob prepovedanem lovskem času (Kranjska 1786; Štajerska in Koroška po svojem samostojnem lovskem zakonu).

Na Štajerskem v krajih, kjer je vinoreja važna, sme občinski odbor skleniti, da je zajca izcimiti in se ima temu sklepu lovski upravičenec pokoravati, ako ni po zakonu utemeljenega ugovora.

Na Štajerskem in Koroškem se od početka spomladi do končane žetve na obdelanih njivah in po vinogradih ne sme niti loviti niti goniti niti s psi zasledovati, razen tedaj, ko bi posestnik zem-

ljišča dovolil. Izvzeta so polja, obdelana s krompirjem, koruzo, repo in zeljem ali z drugimi pridelki, rastočimi v širših vrstah. Na Koroškem in Štajerskem se od 1. februarja do 15. avgusta, na Kranjskem od 16. januarja do 31. avgusta ne smejo prirejati brakade s psi.

Obstreljena ali ranjena divjačina, ki se je zatekla v tuje lovišče, se tja ne sme zasledovati, ker je last sosednega lovskega upravičenca.

Posebni predpisi veljajo glede zatiranja škodljivih živali.

Omeniti je še, da zakon o varstvu redkih ali za Slovenijo tipičnih in za znanstvo pomembnih živali in rastlin in o varstvu špilj prepoveduje po lovskem zakonu in po zakonu o varstvu za poljedelstvo koristnih ptičev loviti še sledeče nezavarovane divje ptice, ki so:

»Vir ali uharica, sokol-selec, rjasti škarnjak, kostanjasti škarnjak, ribji orel, belorepec, sršenar, kraljevski orel, planinski orel, klinkač ali ruski orel, mišar, kocasta kanja, rjavi lunj, pepelasti splinec, lunj dolgorepec, lunj belorilec, orehar, krokar, rjava čaplja, čapljica, bobnarica, kvakač.«

Živali, ki ne uživajo posebnega varstva po lovskem zakonu, sme na Kranjskem na svojem zemljišču vsakdo pobijati in pokončavati. Ako jih hoče streljati s puško, mora imeti orožni list, dovoljenje lovskega upravičenca in lovsko karto. Toda te živali (lisica, vidra, jazbec, volk, divja svinja itd.) ostanejo last lovskega upravičenca in jih je torej temu oddati.

Glede vidre velja na Kranjskem določilo, da preide ta v last ribarskega upravičenca, ako jo je ta ulovil, ako pa jo je ubil lovski upravičenec, potem je tega last.

Po štajerskem in koroškem deželnem lovskem zakonu sme medvede, volke, rise, divje mačke in divje prašiče vsakdo loviti, pobijati in si jih s tem prisvojiti. Dalje naštevata ta dva zakona celo vrsto živali (na pr. lisice, kune, dehorje, veverice, divje kunce itd., razne ptice ujede, vrane, srake itd.), ki jih smejo loviti in streljati in obdržati v lovišču lovski upravičenec, njegovo lovsko osebje in s pismenim dovoljenjem prvega tudi tretje osebe.

Posebni predpisi obstojajo glede nastavljanja pasti in glede zastrupljevanja.

Pse, ki jih lovski upravičenec zaloti, da sami lovijo, sme pobiti, vendar velja to načelo samo v splošnem, kajti vsaka dežela ima posebna določila. Tako na pr. dovoljujeta štajerski in koroški lovski zakon, da se smejo pobijati psi, ki se zalotijo na samem, ako vstran od hiš in čred sami lovijo. Na Kranjskem pa o tem nismo popolnoma na jasnem. Načelno se psi, ki so zašli iz sosednega lovišča, kjer baš lovijo njihovi gospodarji, ne streljajo.

Po štajerskem zakonu se smejo domače mačke ugonabljati, če se zalotijo, da pohajajo po gozdu in polju; na Koroškem pa samo po gozdu. Kako daleč od hiš, ni predpisano. Kranjski deželni zakon o tem ne predpisuje ničesar. Popolnoma zanemarjene domače mačke, ki pohajajo po gozdih, in podivjane mačke, ki delajo na ptičih veliko škodo, je smatrati za divje mačke, ki se smejo streljati.

Vsako leto se zbirajo podatki o postreljeni divjačini.

Število in vrsto divjačine, užitne in škodljive, ki je bila leta 1922. postreljena ali na drug način pridobljena, je posneti iz posebnega izkaza.

V izkazu so vpisani podatki, ki so se zbrali pri lastnikih in zakupnikih lova ter presodili po gozdarskem osebju polit. uprave. Vendar je verjetno, da se je polovilo mnogo živali, ki niso izkazane.

Izkaz sam na sebi nam pove, kake vrste divjačine živijo po naših loviščih. V okrajih, kjer se razprostirajo visoke planine, so v loviščih divje koze, ruševci, planinski jerebi, planinski zajci, divji petelini i. dr. Tudi planinski orel ni redek.

Kozorog živi edino le v lovišču pri Sv. Ani pod Ljubeljem na Gorenjskem, kjer ga je pred leti naselil lastnik lovišča. Ta divjačina se je tekom let s skrbnim negovanjem lastnika lova razmnožila in je štela pred prevratom 55 komadov. Prevratne razmere na

Politični okraji	Užitna divja-														
	jeleni	damjaki	kozorogi	srne	divje koze	zajci	divji petelini	ruševci	gozdne jerebice	planinske jerebice	bele jerebice	fazani	poljske jerebice	prepelice	sloke
Brežice	.	.	.	45	.	630		.	10	.	.	12	65	15	10
Celje	.	.	.	80	.	1460	5	.	70	.	.	6	70	5	10
Črnomelj		.	.	86	.	450	1	.	15	6	.	.	.	15	20
Kamnik	.	.	.	115	45	840	9	4	48	.	.	8	130	110	70
Kočevje	.	.	.	290	.	250	10	.	50	.	.	.	6	.	35
Konjice	.	24	.	95	.	260	13	6	12	.	.	3	18	5	.
Kranj	29	.	.	280	98	770	24	16	48	.	.	.	95	70	75
Krško		.	.	65	.	950	1		40	.	.	6	24	20	30
Litija	1	.	.	63	1	520	8	.	70	.	.	3	26	22	6
Ljubljana	.	.	.	280	2	1230	12	.	66	.	.	12	362	685	96
Ljutomer	.	.	.	14	.	1364	.	.	.	.	.	130	565	115	30
Logatec	3	.	.	170	.	250	2	.	22	.	.	.		8	.
Maribor	.	7	.	130	3	1780	19		160		.	100	600	160	36
Mozirje	.	.	.	49	44	100	17	12	26	.	.	.	25	8	14
Murska Sobota z Dol. Lendavo	.	.	.	45	.	2350	.	.	.	.	.	120	770	170	140
Novo mesto	.	.	.	112	.	520	3	.	18	.	.	.	50	15	10
Prevalje	.	.	.	45	12	160	15	4	12	.	.		8	4	5
Ptuj	.	.		42	.	1060	.		16	.	.	246	334	60	36
Radovljica	.	.	.	162	168	298	22	10	65	.	8	.	28	8	.
Slovenjgradec	1	.	.	124	.	280	28	7	70	.	.	.	20	10	10
Skupa j .	34	31		2292	373	15.522	189	59	818	6	8	646	3196	1505	633

čina			Škodljive živali															
vel. kozice	divje gosi	divje race	medvedi	volkovi	divji prašiči	jazbeci	lisice	kune	podlasice	dehorji	vidre	divje mačke	veverice	orli	sove	jastrebi, sokoli, kragulji	vrane, srake
.	15	80	.		.	25	85	8	8	25	3	5	120	.	23	98	500
.	5	60	.	.	.	16	95	6	12	20	4	1	280	.	14	100	800
.	4	46		.	1	32	90	12	10	20	3	4	32	1		84	210
.	.	90	.	.	.	15	80	9	9	22	2	.	195	.	.	85	600
15	2	65	5	3	5	38	130	30	10	13	3	5	45	.	.	80	90
10	.	15	.	.	.	6	45	10	9	4	.	.	190	.	6	30	340
3	.	38	.	.	.	17	153	28	18	8	2	2	110	.		96	390
4	34	80	.	.	.	12	85	6	16	20	1	4	100	.	18	190	510
3	3	55	.	.		11	80	3	7	10	1	.	150	.		103	550
30	20	256	.	1	.	23	170	14	35	37	2	5	83	.	.	220	800
.	7	200	.	.	.	11	95	3	30	32	.		250	.	50	220	2120
6	4	120	.	1	.	8	85	12	3	5	.	4	40	.	.	31	130
.	2	110	.	.	.	32	160	16	42	26	3	1	780	.	.	175	2400
12	6	45	.	.	.	17	40	10	7	12	3	3	50	.	.	20	124
.	15	160	.	.	.	.	128	4	50	20	4	.	360		70	260	2550
10	10	110		.	5	40	86	10	4	16	.	4	220	1	16	100	430
4	4	30	.	.	.	10	50	12	4	2	2	2	30	.	1	26	86
.	8	205	.	.	1	14	114	3	50	35	3	.	350	.	.	220	2320
.	6	45	.	.	.	14	78	34	10	8	1	2	42	.	2	30	100
5	3	46	.	.	.	12	100	6	16	14	3	2	70	.	.	35	150
102	148	1856	5	5	12	353	1949	236	350	349	40	44	3497	2	200	2203	1520(

tem obmejnem ozemlju so to plemenito divjačino močno decimirale. Sedaj je zopet kakih 15 komadov v tem revirju, kjer nahajamo tudi večje število divjih koza in srnjadi.

Jelene goji lastnik obore pri Sv. Katarini nad Tržičem. V ograjenem lovišču, ki znaša 3128 ha, je tačas kakih 200 komadov te divjačine.

Na prostem je še nekaj jelenov na Notranjskem v območju in bližnji okolici snežniške graščine. Bilo jih je tam svoj čas mnogo. Razmere na bivši demarkacijski črti so krive, da je bilo mnogo jelenjadi pregnane in pokončane.

Damjake gojijo le v malih oborah, in sicer v Pardovcu in v Slivnici.

Fazanov je bilo svojedobno več, kot jih je dandanes. Ponekod jih je vojaštvo med svetovno vojno skoro popolnoma iztrebilo, tako n. pr. v okolici Škofje Loke in Kranja.

Volkovi so se začeli v večjem številu pojavljati šele zadnja leta. Poprej so se le redkeje pokazali kako leto v obširnih snežniških gozdovih. Lani so jih postrelili v kočevskem okraju 3, v logaškem 1, na Krimu pri Ljubljani 1. Tekom letošnjega leta so jih doslej ustrelili ozir. ujeli v snežniških in kočevskih gozdovih 9. Leta 1921. pa je bilo ubitih 18 komadov.

Tekom pretekle zime so jih opazili po raznih krajih, vendar so ostale prirejene gonje ponajveč brezuspešne. V Kočevju računajo na uspeh, ako bi bili posamezni kraji in lovišča telefonično zvezani, vendar doslej ni bilo mogoče dobiti potrebne telefonske žice.

Škoda, povzročena po volkovih, je posebno pri srnjadi ogromna. Napadli pa so tudi drobnico in krave in se je bati še večje škode, ako se ta zver ne bo mogla iztrebiti.

Za ubite volkove se podeljujejo nagrade iz sredstev pokrajinskega lovskega zaklada, in sicer za volkove, ubite od posameznika, po 375 Din, za mladiča iz skotišča pa 75 Din. Za volka, ubitega pri gonji, se plača le 250 Din.

Divje svinje so zastopane v manjšem številu v goščavah na Gorjancih in v kočevskih gozdih ter jih vsako leto nekaj postrelijo; lani jih je bilo 12 ubitih, predlanskim pa 31. Tega leta so se lovski zakupniki pozvali, da prirede večkratne love na divje svinje, da se omeji škoda na polju.

Medved živi v razsežnih gozdih kočevske graščine, odkoder se je razširil tudi v sosedne gozde. Včasih je bilo mnogo medvedov po snežniških gozdih, dandanes pa so tam že redki. V kočevskem okraju so jih lani ustrelili 5.

Ostale, v izkazu navedene živali v naših loviščih niso redke.

Nekatere nelovne živali so se posebno razmnožile, tako da delajo kmetovalcem in lovcem veliko škodo, — to so vrane. Ker je cena nabojev visoka, jih malokdo strelja. Zato je gozdna di-

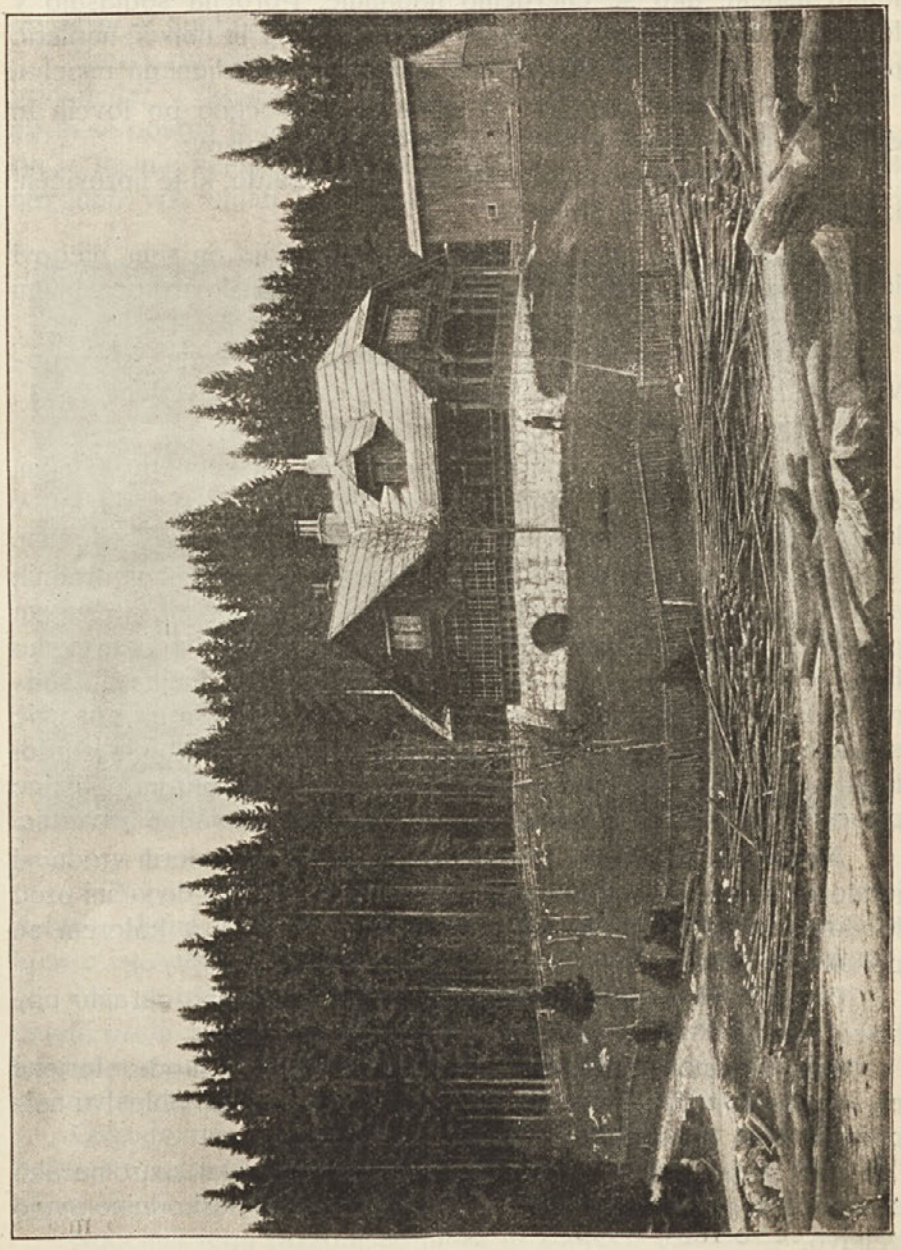

Lovska hiša pri Mrzlem studencu na Pokljuki.

rekcija (odsek A) izdala razglas, v katerem priporoča pokončavanje vran s posebnim zastrupljenim preparatom, in je dal oddelek za kmetijstvo na razpolago sredstva za podeljevanje nagrad do-

tičnikom, ki bi si stekli posebnih zaslug in izkazali uspehe pri pokončevanju vran.

Poziv je imel le delni uspeh, upati pa je, da bo akcija kolikor toliko uspela, ako se energčino nadaljuje. Poročila soglašajo v tem, da vsled mile zime, posebno v nižinah, kjer je največ nadlege po vranah občutiti, ni bilo pričakovanega in zaželjenega uspeha.

Glede odškodnine za škodo, povzročeno po lovcih in divjačini, naj omenim le nekaj poglavitnih predpisov:

Za bivšo Kranjsko velja določba, da je vsakdo, ki je upravičen, izvrševati lov, dolžan povrniti:

a) škodo, ki jo pri izvrševanju lova napravijo on sam, njegovi lovski gostje in pomožno osebje, kakor tudi pri lovu uporabljeni psi, in

b) praviloma vso škodo, ki jo v njegovem lovskem okraju povzročijo zemljišču in pridelkom divje lovne živali (navedene v § 1. zak. z dne 22. avgusta 1889, dež. zak. štev. 20).

Povračilo ne gre samo oškodovanemu zemljiškemu posestniku, ampak tudi zakupniku, upravičenemu uporabniku ali užitniku, v kolikor so bili ti po izvrševanju lova ali po divjačini oškodovani.

Zemljiški posestnik, oziroma zakupnik, upravičeni uporabnik ali užitnik zemljišča sicer ni dolžan braniti z ograjo ali z drugimi pripravami zemljišče pred škodo po divjačini; vendar ima samo tedaj pravico do povračila škode, ki jo povzroči divjačina po sadnih, zelenjadnih ali umetnih vrtovih, po drevesnicah in na posamič stoječih drevesih, če se ne dokaže, da je škoda nastopila zaradi tega, ker je oškodovanec opustil one v tamošnjem okraju običajne priprave, s katerimi dober gospodar take reči navadno zavaruje.

Ako je bila škoda na žitu ali drugih pridelkih, katerih vrednost je možno izračuniti šele ob žetvi, storjena po lovu ali divjačini pred to dobo, tedaj je škodo povrniti v onem obsegu, v katerem se pokaže ob žetvi.

O zahtevah za povračilo škode razsoja politično okrajno oblastvo onega kraja, v katerem se je škoda zgodila.

Oškodovanec mora svoje zahteve za povračilo škode, storjene po lovu in divjačini, naznaniti pri političnem okrajnem oblastvu najpozneje v 14 dneh po tem, ko je zanje izvedel.

Ako se povračilo ne zahteva v navedenem roku, oziroma ako se opusti prošnja za cenitev, izgubi pravica do odškodnine svojo veljavo.

Za bivšo Štajersko veljajo vobče isti predpisi, posebej pa še:

Vsakdo je upravičen odganjati divjačino s svojega zemljišča na različne načine, v vinogradih od 1. septembra do 31. oktobra

tudi s strašilnimi streli (ne z ostrimi). Če se pri tem divjačina poškoduje ali pogine, tedaj lovski upravičenec nima pravice do odškodnine.

Lovski upravičenec sme zagraditi tudi tuja zemljišča proti divjačini, v kolikor to ne ovira lastnika pri uporabi tega zemljišča.

Škoda po divjačini v sadovnjakih, zelenjadnih in lepotičnih vrtovih ter v drevesnicah ali na posamezno stoječih mladih drevesih se povrne le tedaj, če se dokaže, da se je zgodila kljub temu, da je lastnik zemljišča primerno zavaroval te predmete, kakor to navadno vrši umen kmetovalec, n. pr. na mladih drevesih ovil

Smotra psov v Kranju dne 7. marca 1920.

debla s slamo do višine 120 cm in večja debla obdal z drevesnimi koši v isti višini, tako da je divjačini zabranjen dostop do debla.

Ako se oškodovanec in lovski upravičenec ne moreta sporazumeti, pride zadeva na Štajerskem pred posebno razsodišče, kateremu imenuje načelnika in namestnika politično okrajno oblastvo po zaslišanju občinskega odbora in lovskih upravičencev.

Oškodovanec mora svoje odškodninske zahteve naznaniti načelniku razsodišča že v času, ko se povzročena škoda še lahko pozna in oceni, drugače ugasne njegova pravica do odškodnine.

Načelnik tega razsodišča mora to zahtevo oškodovanca takoj naznaniti lovskemu upravičencu in pozvati oba na mirno poravnavo. Ako se ta ne da doseči, določi načelnik kraj in čas za obravnavo s pozivom, da imenujeta stranki vsaka po enega razsod-

nika v razsodišče. Kako ima postopati to razsodišče, vsebuje v podrobnem lovski zakon.

Koroški deželni lovski zakon vsebuje domalega iste predpise glede povračila škode po lovu in divjačini, kakor štajerski.

Prestopki in kazni. Občinski predstojniki, orožništvo (na Štajerskem in Koroškem tudi izvedenci, tam kjer se lov po njih izvršuje), priznani in zapriseženi lovski čuvaji, so dolžni, da pazijo na izvrševanje zakonitih predpisov in da prijavijo znane jim prestopke polit. okrajnim oblastvom. Isto dolžnost ima v danih razmerah tudi tržno nadzorstvo.

Prestopki se kaznujejo na Štajerskem in Koroškem z denarnimi globami do 500 Din (ako pa se prestopki ponovno zgodijo in ako se je napravila velika škoda, pa do 2500 Din); kdor ne bi mogel plačati, obsodi se v zaporno kazen od 6 ur do največ 20 dni. Zaporna kazen se lahko naloži tudi za težke, ponovne in dlje časa trajajoče prestopke. — Na Kranjskem, kjer nimamo enotnega lovskega zakona, se v posameznih zakonih in določbah navajajo kazni za prestopke dotičnih predpisov.

Pri gotovih prestopkih je ujeto, ustreljeno in na prodaj prinešeno divjačino kakor tudi prepovedano lovsko orodje zapleniti. Zaplenjene predmete, razen pušk, ima občinski predstojnik prodati na javni dražbi v korist ubožnega občinskega zaklada; glede pušk pripada ta dolžnost okr. polit. oblastvom.

Prestopki zastarajo po 6 mesecih (na Kranjskem v gotovih zadevah tudi že po 3 mesecih). Sicer veljajo glede uradovanja predpisi političnega kazenskega postopanja.

Pritožbe zoper ukrepe občinskega predstojništva (Štajerska, Koroška), je vlagati na okrajna politična oblastva, zoper ukrepe okr. polit. oblastev na II. upravno instanco (tč. gozdno direkcijo); proti odločbam poslednje je v gotovih slučajih dopustna pritožba na ministrstvo za gozde in rudnike (do uveljavljenja zakona o upravnih sodiščih). Pritožbe zoper ukrepe prvih odločujočih instanc je vlagati tekom 14 dni po dnevu, ki sledi dostavi odloka. Pravočasno vložena pritožba ima v gotovih, v zakonih posebej označenih slučajih odložilno moč.

O prekrških, za katere prihajajo v poštev določbe kazenskega zakona, razsojajo sodišča.

Lovsko društvo. Kakor pokazuje število lovskih kart, imamo v Sloveniji čez 7000 lovcev. Več kot tretjina vseh lovcev je organizirana v »Slovenskem lovskem društvu«, kojega sedež je v Ljubljani, dočim so podružnice društva razširjene po vsej Sloveniji. Društvo je bilo ustanovljeno leta 1911. z glavno nalogo, da med slovenskimi lovci učvrsti smisel za pravilno izvrševanje lova

in gojitev divjačine. Društvo zasleduje zastavljeni si cilj v prvi vrsti s svojim vzornim glasilom »Lovcem«, ki izhaja v Ljubljani že deseto leto. List prinaša znanstvene, poučne in zabavne članke lovske, v slednjem času, ko je postal tudi glasilo ribarskega društva, pa tudi ribarske vsebine. Društveni člani dobivajo list brezplačno. Član more postati vsakdo, ki pospešuje društvene svrhe in se podvrže pravilom. »Lovca« je dvignil dolgoletni urednik dr. Janko Lokar do ugledne višine. Društvo se nahaja od svojega početka pod smotrenim vodstvom agilnega predsednika dr. Ivana Lovrenčiča.

Véliki lov v Krškem dne 22. nov. 1913.

Podružnice imajo svrho, da oživljajo in popularizirajo društveno delovanje.

Društvo skrbi vsako leto tudi za razne popularne prireditve, kot za strelske tekme, lovski ples, izložbe i. dr. Slovensko lovsko društvo vrši veliko strokovno in kulturno nalogo; njegove predloge in nasvete oblastva primerno uvažujejo ter ga podpirajo moralno in materielno.

Razen tega obstoja in se lepo razvija tudi »Klub ljubiteljev ptičarjev«, ki je ustanovil in vodi jugoslovensko rodovno knjigo psov, ki je mednarodno priznana.

Lovske družbe, z ograničenim številom članov se osnavljajo v poedinih krajih s ciljem zakupa kakega večjega kompleksa lovišč, lovski klubi pa tudi v družabne svrhe. Vsi so v ozki zvezi z društvom ter imajo svoja klubovna in družbena pravila ter lovske pravilnike in stojijo pod nadzorom oblastev in centralnega društva.

Končno naj omenim, da je ministrstvo za gozde in rudnike leta 1921. započelo akcijo, da bi se za vso državo izdelal enoten okvirni lovski zakon. Pozvani so bili centralni gozdarski uradi posameznih pokrajin, da predložijo primerne osnutke. Pozivu se je odzvala tudi Slovenija, ki je izdelala načrt na temelju dosedanjega zakupnega lovskega sistema, dočim je v stari Srbiji običajen takozvani regalni sistem, to je prost lov za vsakogar, komur država izda proti plačani taksi dovoljenje loviti.

Osnutek novega okvirnega lovskega zakona je produkt najnovejše zakonodaje. Našteva divjačino z lovopustom in jo razločuje od one brez lovopusta.

Razlikuje se od gori opisanih sedanjih lovskih predpisov v tem, da pripoznava samolastne love nad 200 ha površine in stare reservate, ustvaritve novih reservatov pa, kakor štajerski zakon več ne dopušča.

Zakupna doba za občinska lovišča, ki naj obsegajo 500 ha in več, je po predlogu 10 letna.

Pri družbah je na vsakih 500 ha le po 1 družabnik dopusten.

Osnutek se ozira sicer le na glavne splošne določbe in prepušča ureditev podrobnih predpisov oblastnim skupščinam posameznih pokrajin.

* * *

Lov je najpopularnejši, najpriljubljenejši in najplemenitejši sport, obenem pa tudi važna panoga narodnega gospodarstva v Sloveniji. Zato se zaščiti in negi lova, ki je v ozki zvezi s turistiko, posveča že od nekdaj velika pažnja od strani državnih in samoupravnih oblasti. Naše lovstvo je narodno in demokratizirano, tako da tvori bistven del onih etičnih momentov, ki tako živo vežejo duh širnega naroda na rodno mu grudo. To nam posvedočajo mnoga najboljša dela naše literature ter mnoge narodne priče in bajke, nadvse pa ono toplo čustvovanje v prirodi, ki zaplapola po gorah in dolinah v zlati jeseni, kadar lovci primejo za puško, in se razlega lovski rog.

Tako moremo pravilno umeti tudi ono vseobče navdušenje in svečano razpoloženje, kadar Njegovo Veličanstvo naš kralj Aleksander I. in njeno Veličanstvo kraljica Marija pohite iz svojega čarobnega »Suvobora« v spremstvu naših lovcev v »kraljestvo Zlatorogovo« na lov na divje koze in na peteline.

Tako sta ljubav in spoštovanje do visokega kraljevskega doma tudi v Sloveniji dobila oni srčni značaj in sijaj, ki sta jih deležni Njihovi Veličanstvi povsod po naši veliki domovini.

Dr. Quidam:

O vidrah in tem in onem.

Lov — lova in lov — lovi. (Konec.)

Kdor bi se posebno zanimal za vidre, osobito pa bi brez večjega truda hotel dobiti mladiče v roke, bi moral v primernem revirju nastaviti jim »past«, v katero se ujame celo gnezdo eventualno s starko vred, kar se da z nekoliko stroški napraviti na sledeči način.

Kjer so vidre ustaljene, nepreplašene in zaupljive, sezidaj na skalnatem ali tudi ilnatem, vsaj do 2 metra nad vodno normalo se dvigajočem otoku umeten brlog, če le mogoče iz cementa. Dovodna cev naj ima vstop kakih 20 cm pod vodo, naj bo 25 cm² široka, nekoliko zavita in naj vodi polagoma v tako višino, da njenega gorenjega konca zanesljivo tudi največja povodenj ne doseže. Kotel je lahko čveteroglat, 30 cm visok in naj zavzema kakih 60 cm², iz njega pa naj vodi od koderkoli 1—2 metra dolga, močno zavita cev iste prostranosti, kot jo ima podvodna cev, na zrak. To cev lahko nabašeš tudi z debelim kamenjem, ob njenem zunanjem vhodu pa nasadiš grmičevje ali lapuh, da vhod čim bolj zakriva s svojim perjem. Tlak kotla bodi iz cementa in nekoliko nagnjen proti zračni cevi. Na kotel pa položi kot pokrov par centimetrov debelo cementno ploščo, ki s svojimi padajočimi robovi presega zunanji rob kotla, in ki bodi tako oblikovana, da nudi svojemu podstavku dobro streho, raz katero se tudi deževnica in snežnica lahko odcejata in ne kapljata ali curljata v kotanjo.

Pokrov seveda ne sme biti k stenam prizidan, da ga je moči vsak čas dvigniti. Če hočeš, mu zaliješ v sredo tudi primeren ročen obroček.

V kotel nameči potem dokaj mahu in bičevja, povesi pravilno pokrov na obzidek in nameči na vse, tako na kotel kot na cev, lepo plast ila, peska, prsti, ruševin in kamenja, nasadi, kjer moreš, vrbe in lapuh in prepusti kotanjo svoji usodi. Pred potekom pol leta težko, da bi se naselila kaka vidra v njem, pozneje pa gotovo, posebno, če si ponovno nametal na trdnjavo še rib, ostankov pojedin in vidrekov.

V tak umeten grad imaš vedno možen vpogled in vstop, in če pri podvodni cevi tik zraven kotla napraviš še zarezo, katera je normalno pokrita s podolgasto horizontalno ležečo ploščico, v katero pa porineš, kadar revidiraš brlog, primerno ploščo skozi

špranjo navzdol, in zapreš s tem izhod, imaš trajno lovečo in nastavljeno past tako za starko kot za mladičke, vsekdar pa za vidre sploh.

Po mojem mnenju ne more biti najmanjšega dvoma, da v pravem revirju in na pravem prostoru tako zgrajena vidrina, ki nudi živali vse udobnosti v toliki meri, kakor jih v naravi skoraj nikoli ne more najti, in poleg vsega tudi navidezno popolno varnost, ne ostane dalj časa nikdar prazna in je za premožnejšega lovca lahko trajen vir marsikaterega užitka. Žalibog imajo pa vprav premožnejši lovci z redkimi izjemami le malokdaj zmisel še za kaj drugega kot za tisto enolično pokanje po jerebicah, za komodno postajanje po brakadah in za dobre prigrizke med njimi

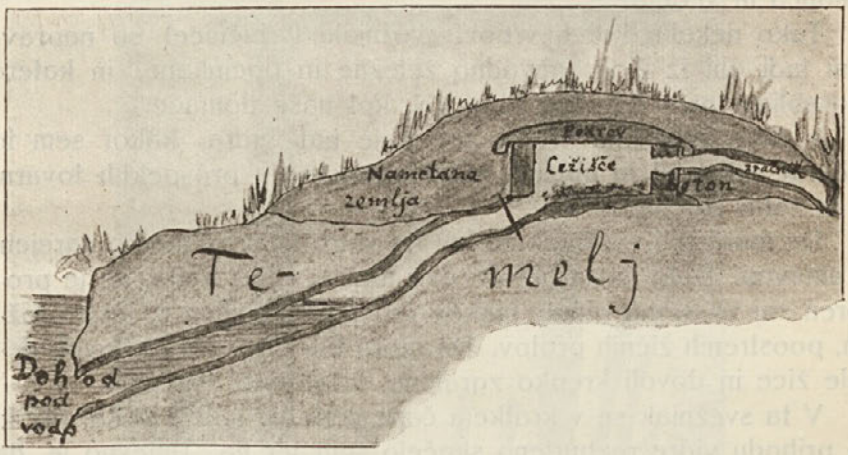

in še bogatejše po njih, da o lovcih niti ne črhnem, katerim je nad vsemi ideali zadnji ideal le kaka zanikarna in umazana kmetska »oštarija«, zakajena in zasmrajena beznica z nizkim stropom in nešteviln imi roji ogabnih muh pod njim, kjer ob žarki gnjati in jedkem vrisku proslavljajo svojo dvomljivo čvičkarsko-lovsko slavo.

Po tej pridigi, s katero se nisem prikupil vprav vsem nimrodovcem, zaradi katere me bodo pa pohvalili g. Janez Kalan, prehajam še k dvema malo znanima načinoma lovi, katerih navajam kot prvo: lov s svežnjaki ali ravšeljni.

Svežnjak je ribiško lovno orodje, v bistvu iz mreže spletena, na enem koncu zvezana, na drugem odprta cev, katero v tej obliki vzdržujejo vmes vtaknjeni obroč in vzdolž vtaknjene palice. A tudi »odprti konec« ne zija docela, marveč od obročevega oboda se kakor lijak vnikuje mreža v smeri proti slepemu

koncu, od koder vodijo napeto vzdržane vlakni do dna lijaka, puščajoč ondi večjo ali manjšo odprtino — vlaznico, skozi katero prihajajo ribe in skozi katero od notranje strani zbog svoje, dejal bi, »zakonske« inteligence ne najdejo več poti v svobodo nazaj.

Svežnjake nastavljajo ribiči na primernih krajih v vodo, jih obložé s kamenjem in potem prilično pobero ujete ribe iz njih.

Svežnjaki pa niso samo pleteni iz mrež. Divji lovci so od nekdaj razumeli z neznatnimi sredstvi mnogokrat več doseči, kakor je zmogla z najnovejšimi iznajdbami opremljena jara in druga gospoda. Zato so posegli tako nekako v prve čase mlajše kamenene dobe nazaj (pozni neolit je že poznal vlaknene mreže) in so si napravljali ravšeljne iz vrbovih šib ali ločja, ki ne stanejo mnogo, ribe pa prav tako dobro love kot ribiški, napravljeni iz sukanca in vrvičja.

Tako nekako kot ti vrbovi svežnjaki (vrbičnice), so napravljeni tudi oni iz žice, navadno železne in pocinkane, in katere uporabljajo prav tako za ribjo lov, kot naše domače.

V take svežnjake iz žic gre baje tudi vidra, kakor sem to večkrat čul, bral in jih tudi videl naslikane v prospektih tovarn, ki to robo izdelujejo.

Da mora biti svežnjak za lov na vidro temu primerno narejen, je umevno. Dolg mora biti do dva metra; vhod treba, da je prodoren saj za širino glave, lijakov rep pa sestavljen iz jako prožnih, poostrenih žičnih protov. Da mora biti priprava iz dovolj debele žice in dovolj krepko zgrajena, je ob sebi umevno.

V ta svežnjak se v kratkem času verjetno nalovi nekaj rib, ki ob prihodu vidre razburjeno skačejo sem ter tja. Umevno je, da si vidra, ki pod vodo itak ni preoprezna, ne bo hotela pritrgati od ust pred očmi švigajoče srebrne pečenke. Iskala bo pristopa, da se je polasti, in ko najde vhod, se prerine v kletko, iz katere ni izhoda — tudi za vidro ne. Ker leži svežnjak na dnu pod vodo, vidra ne more obnoviti potrebnega zraka in se neslavno zaduši v zavratni ribji pasti.

Kot zadnji način lova na vidro, rekel bi za silo, je lov na zanko, ki pa nikakor ni tako dvomljive vrste, kakor bi bilo to morda misliti na prvi pogled. Stari Bitenčev Šimon, ki je na svoje pozne dni osebenjkoval na Negastrnu, v svoji mladosti pa kot mlinarski hlapec, še bolj pa menda kot čarostrelec služil po Tuhinjski dolini, pod Kolovratom ob Medijšici in bogve še kje povsod, mi je zatrjeval, da je marsikatero vidro spravil na »gavge« in na drugi svet. In tudi Golčajevemu Jaki ta način lova ni bil neznan, čeprav ga sam baje ni nikoli izvrševal, ker je ta lov samo za take ljudi na žagah in malnih, kakor se je ne brez pomilovalnega zani-

čevanja izrazil. K temu pristavim samo to opombico, da sta si bila pa Šimon in Jaka v svoji mladosti pri zajcih in ribah huda tekmeca in baje tudi pri dvonogih srnah, o čemer je poleg lepe kvarte, očividno »prizdejane s topim orodjem« na Jakovem čelu, pričal tudi že dolgo let škrbaste košate Medvedove Urše še vedno mladostno živahni jezik.

Sledeč svojima izvedencema podajam v sledečem točen popis tega lova, ki se da izvrševati povsod tam, kjer gre točno doznati vidrine prehode, pa sem pa tja tudi na primernih izstopiščih.

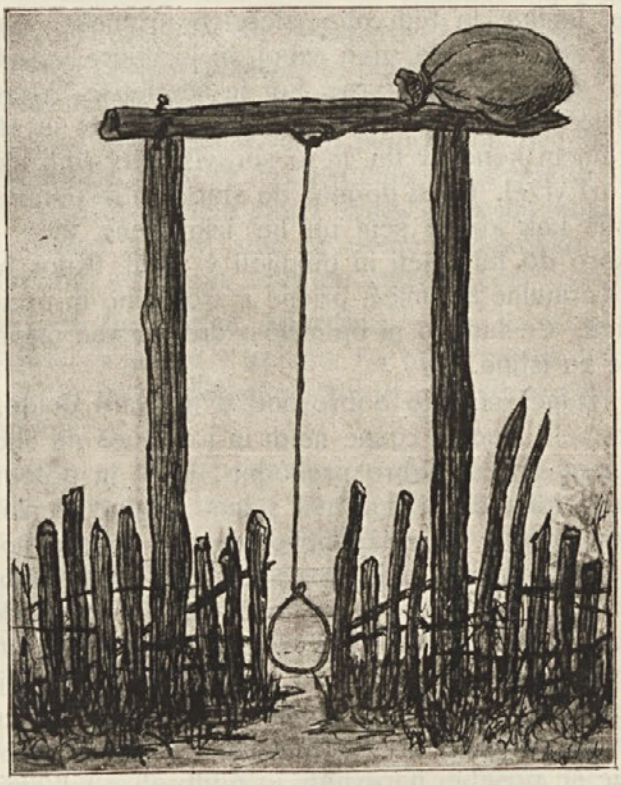

Če si n. pr. prvo ugotovil, kje ubira vidra ob mlinu svojo pot izpod jeza nad jez, pričneš delati ondi »mejico«, to je v črti navpično preko smeri pota pričneš zabijati 1—2 čevlja visoke remeljne, količe in palice, danes par, jutri par itd., a vedno tako, da ostane vidrina steza v širini kakih 22 cm popolnoma prosta za prehod, da pa ograja zraste na več metrov na desno in levo in postaja vedno bolj gosta. Ko je »mejica« gotova, zabiješ po pol metra v stran od stezice med količe vsaj 2 metra visok stebrič, in

če doženeš, da se ga vidra ni oplašila, čez nekaj časa na drugi strani steze prav takega in prav toliko oddaljenega. Če se vidra ne zmeni tudi ne za drugega, pribiješ trdno na vrh obeh kolov vodoravno ležeč tretji, poldrug meter dolg količ, in če hočeš tudi kako staro 30 cm² veliko desko. Sredi količa pa poženeš na spodnji strani v les krepek dolg žebelj, katerega tako ukriviš, da napravlja s svojo glavico »uho«, prehodno prilično za mazinec. Vrh količa, ali še bolje na desno, pa položi takoj žakelj, s kamenjem ali peskom, v skupni teži kakih 20 kg.

S tem so zgrajene in za prve oči dograjene vislice. Sedaj je samo še treba, da se vidra nanje navadi. Kakor se navadno količem ne umika in tudi oba stebriča prenese, pa postane pozorna, ko zagleda oder nad seboj, in jo ubere včasih ob mejici naokoli, ali pa se celo vrne, kar je še slabše. V prvem slučaju podaljšaš mejico in zabiješ še par količev in stebrov na njenem skrajnem koncu v tla, in jo spraviš prav radi njih v staro stezo in skozi vrzel. Ko si dognal, da stopa vidra pomirjena skozi vrzel, spustiš kak konec sem pa tja izkrivljene žice od ušesa navzdol skoro do tal viseti in bingljati v vrzel. (Kdor hoče uveljaviti vse »formalne stopnje«, prične s srobotino in preide stoprv potem k žici). Če tudi to ni oplašilo vidre, so vse priprave končane in gre za istino.

Sedaj vzameš nekako dobro nad dva metra dolgo, kake tri milimetre debelo žico iz žgane medi in ji naviješ na enem koncu za kakih 5 mm široko, dobro prehodno »uho« in potegneš drugi konec skozi, tako da si napravil s tem lovilno zanko. Prosti konec vtakneš sedaj skozi žebljevo uho na vodoravno ležečem kolcu vrh stebričev, napraviš še na drugem koncu dobro zavito novo uho, in ga privežeš na vrečo na količu ali deski. Vrečo moraš tako položiti, da pri prvem, količkaj krepkejšem potegu zdrči s podlage in pade na tla; od vreče navzdol pa naj visi žica precej napeto. Zanka naj ne sega niže kot kakih 8 cm od tal, rajši više nego niže, na obeh straneh pa do obeh stebričev. Po potrebi jo je še posebej naravnati, jo podpreti z bilkami ali brstjem, da stoji točno v smeri mejice.

Če stoji zanka prenizko, lahko da ulovi vidro za nogo, a je ne obdrži. Če stoji pa više, tako da jo vidra, slučajno glavo prenizko držeča, porine v stran, ni nič skaženega; vedno je ne bo tako nizko nosila, in ujame se pa vendarle slej ali prej. Ujeti pa se mora vedno za vrat, izključno na to je preračunana vsa naprava.

Če je zanka padla vidri preko glave na vrat, ga pri prvem koraku nalahko zadrgne in ne pusti živali naprej. Kakor hitro pa

ta poskoči ali se samo dobro zgane ali strese, spravi vrečo s kamenjem iz ravnovesja, da se prevali in štrbunkne na tla. Ker je protiutež težja in poleg tega še s silo trešči navzdol, zadavi vidro na mestu, jo potegne kvišku in — obesi. Žival ne najde najmanj časa, da bi se količkaj mogla braniti, ker se onesvesti navzlic gosti dlaki, debeli koži in krepkemu vratu gotovo že tekom nekaj minut, če ne še prej.

»Gavge« so dobro premišljena, četudi menda že precej pozabljena iznajdba divjih lovcev, ki gotovo, če so točno napravljene in je vse pravilno postavljeno, precej zanesljivo lové. Tudi so trajno uporabljive. Seveda je pa verjetno, da polove, če ne baš mnogo vider, pa tem več mačkov, kar tudi ni nikaka nesreča. In če je zanka nizko nastavljena, zaide pa vanjo prav gotovo tudi marsikak dehor. Tega je pa še manj škoda!

Bolj, da se oddolžim lovskim manom Bitenčevega Šimna in Godčajevega Jake, — ki je žalibog celo storil zeleno smrt in umrl v škornjih — in da otmem staro domačo lov pozabljenja, kot pa iz drugih lovskih ozirov, sem se pomudil nekoliko dalj pri tem opisu, s katerim so načini lova na vidre precej izčrpani.

Pa saj sem že omenil, kdor ima srečo, jo ustreli v kleti, in kdor še večjo, jo ujame v kanglo, ko gre v potok vode zajemat. Zato tudi še ni čisto izključeno, da jo ne ujame prilično prijatelj Rudi — na cof.

In zakaj bi je ne, saj so vidre že ujeli v ribje mreže, v katere so zabredle in se niso mogle dovolj hitro iz njih izmotati. Tudi v Ljubljanici pod Fužinami je zašla nekoč vidra ponoči v mreže, jih raztrgala in ušla. Ti ribiči so pa ujeli še nekaj več nego vidro, tako nekako pred kakimi 80 leti, kakor mi je to pravil stari Kosanec. Tudi ponoči, v jako temni, deževni noči, ko so potegnili mrežo h kraju, je čudna zver divje brcala in se zaganjala vanje, da so jo komaj ukrotili in jo komaj z vsem naporom spravili na breg. In kaj je bilo, kaj mislite? Le ugibajte, saj ne uganete do sodnega dne. Stavim, da ne uganete. Vso svojo mesečno plačo stavim, a s pridržkom, da izplačam stavo šoprv drugo leto ob tem času! Pa vem, da ne uganete? Torej ujeli so, čujte in strmite, pravega divjega kozla, ter ga oddali tedanjemu posestniku zverinjaka na Studencu, ki je nataknil tej gorski vidri srebrn obroček na rog z napisom kraja in dneva zajetja, ter potem žival, časti vreden lovec, spustil zopet na svobodo.

Če se taka čudesa dogajajo, zakaj bi potem moj Rudi pokopal misli visokoleteče, želj neizpolnjenih bolečine? Saj ni treba, da bi se mu povsod enako godilo, in vidra vendar ni — sulec!

IV.

Finish.

Sedaj pa, gospoda častita, miljena, jasna! dovolite, da končam in sklenem to svoje slabo pisanje. Kar sem mogel zbrati, in tisto malo, kar sem sam doživel in doznal, sem skušal podati tako in v taki obliki, da lahko hasne novincu in da dovršen lovec moje izkušnje kontrolira na svojih, in morda še celo svoje izpopolni z mojimi, kar mi bo v največjo radost. Starim koreninam sem pa morda osvežil in oživil nekaj spominov, da bodo ob njih laže nosili pezo tistih čisov, ki gotovo niso njihovih »dni lepša polovica«. Verodostojen in resen sem ostal vseskozi tam, kjer je to zahtevala snov iz lovskih interesov, v ostalem pa nisem hotel nikjer povečati števila mnogobrojnih lekarniških in literarnih uspavalnih sredstev.

In še nekaj! Naj ne misli nikdo, da se to, česar sam ni doživel, ni moglo pripetiti. Kakor življenje sicer, tako ti tudi lov včasih nudi slučaje, kakor bi se jih ne mogla izmisliti najbujnejša fantazija. Prav tako bi bilo napačno soditi, kadar se lastni doživljaji ne skladajo z izkušnjami drugih, da so poročila potem nujno same izmišljotine in laži ali vsaj potvorki. V bistvu prav gotovo žive živali ene ter iste vrste povsod enako. Toda poleg prirojenega ustroja ima vsako bitje zopet samo možnost in zmožnost, pridobivati si v omejeni širini lastnih individualnih izkustev, pa celo cele generacije in istodobni rodovi. Kakor mi, je tudi žival odvisna od različnih izpremenljivih življenjskih pojavov, od svoje okolice, od podnebja in zemlje, na kateri živi, in cele vrste drugih vplivov, ki jo lahko v njenih navadah in načinu življenja globoko izpremene. Seveda se pa tekom kratkih dob privzete lastnosti ne ustalijo od danes do jutri, marveč ostanejo labilne in so vzrok pravemu, še večkrat pa navidezno različnemu pojavljanju živalske psihe tu in tam, v teh in onih odnošajih. In končno, koliko nam nejasnega, neumljivega, nerazloženega je tudi sicer v naravi in nam ostane bržčas tako za vse veke.

Iz tega pa istotako ne izhaja, da bi morali kar na slepo in brez vsake kritike verjeti in prevzeti vse, kar nam skuša obesiti na nos kak poljubni lažnivi Kljukec. Toda preden kaj zavržeš, premisli dobro vse in poglej stvar od vseh strani. Mnogo od vsega tega pa, kar smatramo za dognano, gotovo in utrjeno, pade, kakor nas uči vsakdanja izkušnja, in stalno se ohrani samo nekaj malega; dozorelega spoznanja pikri sad pa je — dvom.

Ko sedaj prihajam k slovesu, naj po stari navadi izrečem svojo zahvalo vsem p. t. sotrudnikom in sodelovalcem, ki so me

direktno ali indirektno podpirali pri teh mojih lovskih pomenkih, osobito pa gg. Ch. Darwinu, Brehmu, Zellu, Hecku, Morganu, Corneliju, Voglerju, Grasheyu in ostalim pisarjem prve in druge klase in vsem ljubim drž. pravdnikom, profesorjem in drugim dobrim ljudem, ki skrbe za našo zabavo, četudi ne vedno čisto dobrovoljno. V tem delé usodo z mojimi dragimi prijatelji »zelene in modre barve«, katerim se seveda tudi iskreno zahvaljujem, da so »račili« notorično puščavo, lastno vsem razpravam in drugim takim mojstrovinam prijazno osvetliti tu in tam z naravnost astralnim žarom njihove prononsirane, rekel bi historične individualnosti in iz nje izvirajočega udejstvovanja, vrednega, da se otme spominu poznih rodov in pokolenj. Ne najdem pa in nimam besedi, da bi se še tebi primerno zahvalil, zlati moj Rudi, ti vseh prijateljev prijatelj, ki si me tolikrat rešil iz zadrege, kadar se je ustavljalo in ni vedelo kaj napisati pero; tebi, ki ti je prorokovano, da prideš v III. inkarnaciji prav gotovo sam kot sulec na svet. Tedaj... da, tedaj pa prav gotovo ujameš sulca, lepega, divnega, lepo rejenega sulca! Kajti, kar za hlače se poprimeš in kar ostane v njih... o Rudi... o sulec!... imel se boš, in sulec tebe!

Sedaj vam pa vsem podajam roke čez hribe in doline, čez reke in potoke, odlagam pero, vam pošiljam svoje iskrene lovske pozdrave in vam kličem v slovo: Živeli!

Vidrina sled.

M. Hanzlovský:

Obris lovskega živaloslovja.

(Konec.)

Ujede nizkega lova.

Podnevne roparice.*

Sivi jastreb (vultur monachus L.).

Visoke planine Evrope in pa gorovje Balkana so njegova domovina.

Kljun je 9 cm dolg in srpasto zavit, oko je rjavo, tilnik in del vratu je brez perja in je vidna modrikasta, grapava koža. Voščenica nad kljunom je modrikasta. Krog spodnjega dela vratu ima kutasti ovratnik iz fino scepljenega perja. Noge so napol s perjem porasle; med perutnicam in vratom mu rasejo čopi perja. Sivi jastreb je 95—120 cm dolg in meri preko stegnjenih peruti 2·50—3 m. Samec, ki je manjši od samice, ima po hrbtu črnorjavo perje, po trebuhu je rjav; letalna peresa so črna. Starejši dobijo mnogo temnejše perje, ki se sveti v kovinastem lesku.

Parjenje se vrši v marcu. Samica zleže 1—2 jajec, ki jih samec in samica izvalita v 5 tednih. Precej obširno gnezdo je na visokih drevesih. Mladiči postanejo godni v osmem tednu.

Sivi jastreb pobira najraje mrhovino, ki jo obvoha že na velike daljave. Če pa ne dobi dovolj mrhovine, potem lovi žive živali, kakor mladiče srn, divjih koz, zajce, perutnino in drugo. Značilno je, da požira ta jastreb vse s perjem in dlako in izmetava pozneje pri prebavljanju obilo izmečkov.

Sivi jastrebi imajo navado, da se jih združi zvečer več skupaj in skupno prenočujejo. — Sivi jastreb je velik škodljivec lova.

Beloglavi jastreb (gyps fulvus Habl.)

je tudi prebivalec južnih pokrajin (Balkana). Glava in vrat sta mu pokrita z belim mahom ter ima koncem vratu čop belkastih peres. Ostalo perje je rjasto, samo rep in peruti so rjavočrne ali črne. Kljun je močen, črn, raven in ob konici srpasto zavit. Perje postane v starosti mnogo svetlejše, tako da so stari jastrebi nejasno-svetleje rjavi. Noge so samo do polovice s puhom pokrite, so umazano-modre barve in oborožene s topimi in slabo zakrivljenimi krempljii. — Beloglavi jastreb meri po dolžini 110 do 125 cm, preko peruti pa 260—290 cm. Kljun je 8 cm dolg. Čutila tega jastreba so zelo fino razvita, posebno vonj. Je zelo požrešen

* O naših podnevnih ujedah je podal dr. St. Bevk v »Lovcu« VIII (1921), str. 7—12, 35—40 strokovnjaški pregled, ki se med seboj izpopolnjujeta.

in ovoha mrhovino na veliko daljavo. Najdene mrhovine kakor umorjene živali ne požira kakor sivi jastreb s perjem in dlako vred, ampak loči spretno meso od kosti in kože, preden ga zaužije. Prenočuje tudi v družbah.

Pari se v marcu. Samica, ki je mnogo večja od samca, zleže navadno samo po eno jajce, vali 6 tednov. Mladiči postanejo godni z 8—9 tedni. Gnezdi samo v nepristopnih podmolih skalovja.

Brkati ser (gypaetos barbatus L.)

živi le še v južnejših krajih, posebno v Bosni in Hercegovini. V Alpah je malone docela izumrl. — Kljun je sivkasto-modrikast in se končuje v ostro zakrivljeno konico ter je 10—12 cm dolg. Punčica očesa je rumena. Voščenica, nosne odprtine in kljun so obrasli s trdim, ščetinam podobnim perjem. Na podbratku nosi ščetinaste brke. Po prsih je rjastorumen. Z enako barvanim perjem je porasel tudi po glavi in vratu. Čez sredino prs se steka temnorjav pas. Po hrbtu je črnorjav. Nahrbtno perje je belo obrobljeno; letalna peresa peruti so črna. Rep sestoji iz 12 peres, je črnorjav, le po sredini je sivkastobel. Noge so porasle do krempljev, ki so črni in zelo ostri. Paritev se vrši v aprilu. Gnezdi v nepristopnih stenah, v zavarovanih skalnih podmolih ali razpokah. Samica vzgoji navadno samo po enega mladiča, akoprav zleže 2—3 jajca, ki navadno niso vsa oplojena, ali pa pade eden mladičev iz gnezda. Mladiči so godni šele v treh mesecih.

Poleg mrhovine, ki si jo išče v prvi vrsti, ropa tudi divje koze, katere vrže z udarcem peruti preko robovja, kozliče in drugo divjačino. Največ škode napravita samec in samica v času, ko krmita mladiča. Čutila brkatega sera so izredno fino razvita.

Poleg enakega načina lova kot na orla se izvaja tudi čakanje v kolibi poleg izpostavljene žive ali mrtve vabe. Če bi se zaletel v naše kraje kateri prej opisanih jastrebov, naj se ne preganja, ampak pusti živeti, ker itak ne ostane dolgo v naših krajih, temveč se preseli kmalu v svojo domovino.

Rjasti škarnjek ali milan (milvus milvus L.)

je pri nas videti semtertja samo ob preletu. Glavni znak je škarjasto razdvojen rep. Kljun je razmeroma kratek, topo nazobčan in meri komaj 4 cm. Telo je dolgo 60—78 cm, čez peruti meri 160 — 175 cm. — Voščenica na kljunu je rumena, enako so rumene samo do polovice porasle noge. Vrh glave je rjastorjav in belkasto črtan. Rjasto perje vratu ima (na vsakem peresu) v sredini črno pego. Mogočne peruti so rjaste, istotako tudi hrbet, ki ima črne črte.

Njegova domovina so južnejši kraji, kjer gnezdi na visokih drevesih. Paritev se vrši v mesecu aprilu ali majniku. Milan je spreten letalec in pade kot puščica na svojo žrtev. Dela osobito nižjemu lovu obilo škode. Mrhovine ne zameta. Milan more le sedeče živali umoriti in še pri tem delu je zelo neokreten.

Črni milan (milvus migrans Bodd.).

Črni milan nima tako škarjastega repa kot rjavi ali rjasti milan, je domač v južnejših krajih in pride v naše kraje le ob preletih. Kljun je 3·5 cm dolg, črn, brez nazobčanja. Voščenica in konec kljuna sta umazano rumena. Oko je pepelaste barve. Po temenu in podbradku je belkast in črnorjavo črtan. Po trebuhu je rjast, po hrbtu pa temnorjav. Rjast rep ima sive poprečne pasove. Ostalo je enako kot pri rjastem milanu.

Kragulj ali kokošar (astur palumbarius L.)

je drzen ropar, ki ga ne poznajo samo skrbne kokošarice, ampak tudi lovci. — Kljun je močno upognjen in rožene barve. Voščenica je zelenkasto-rumena, oko je rumeno. Nad očesom nosi belkasto progo. Noge so samo v prvem delu porasle, rumene in oborožene s črnimi krempljі, ki so močni in zelo ostri. Telo je 60—65 cm dolgo, perutni premer je 110—120 cm. Hrbet je temno sivorjav, spodaj pa sivkasto bel in prepredžen z gostimi rjavimi trakovi (grahast). Zaokrožen rep je pepelast in poprečno temno trakast. Samica je mnogo večja od samca in je temneje barvana.

Marsikateri lovec podcenjuje nevede tega drzovitega roparja, in se mu oči odpro šele tedaj, ko mu je izropal lovišče skoraj do čistega. Krvavo delo kragulja se bolj težko opazuje, zato je pa toliko bolj škodljiv. Nikjer se stalno ne naseli, ampak se preseli takoj v drug kraj, ko je izropal enega. Najljubši so mu visoki gozdi, odkoder dela roparske izlete po bližnjih nižjih šumah, po polju in okrog hiš. Od divjega petelina do poljske jerebice, od srnice do miške, nič ne uide njegovim ostrim krempljem. Napad se vrši nenadno in hitro. Manjše živali odnese takoj, dočim skuša večje živali umoriti na mestu. Kdor je videl, kako razmesarjene so žrtve, od katerih so prepodili kragulja, takoj po napadu, ta ve, da dela hitro in temeljito. Navadno zagrabi plen s krempljі na hrbtu, s kljunom pa udari po glavi ali vratu in odtrga cele kose kože in mesa. Plen torej omami in mu obenem spusti kri, ker mu pretrga žile na vratu. Njegovo ropanje pa je ob času vzgoje svoje mladine najhujše, ker rabijo mladiči obilo hrane. Tega drznega roparja poznajo posebno vrane in se zaženejo za njim z velikim vriščem

ter ga skušajo raniti oziroma pregnati na ta način, da se srdito zaganjajo z vrha v kragulja. Ta se seveda ne zmeni dosti za ta vrišč, poskrbeti pa mora pazen lovec, da se poda takoj na kraj vrišča kolikor mogoče tiho in krito, da izpihne luč roparskega življenja najhujšemu sovražniku nižjega lova.

Pari se meseca marca. Gnezdo si napravi navadno na kakem zelo visokem drevesu v sredini drevesne krošnje. V času paritve se oglaša kragulj na vse zgodaj in to posebno v okolici, kjer je že staro gnezdo, katerega namerava porabiti za valitev, ali kjer si namerava napraviti novo. Stara gnezda navadno porablja kragulj več let; če se podere ali razmeče staro gnezdo, si napravi kragulj v bližini drugo. Gnezdo je plitvo in malo nastlano. Samica zleže 2 do 4 belkastih jajec, katera izvali v treh tednih. Mladiči so zelo požrešni. Samec in samica, ki donašata hrano mladičem, ne sedeta dosti na gnezdo, ampak takoj odletita. Če sta pa opazila kaj sumljivega pod gnezdom ali v bližini, potem vržeta hrano v gnezdo samo mimolete. Kdor hoče torej streljati kragulja ob gnezdu, si mora napraviti zadostno kritje na vse strani. Biti mora spreten strelec, ako hoče zadeti bliskovito letečega kragulja. — Mladiči so v 8 tednih godni.

Glede barve perja si niso vsi kragulji enaki, razlikujejo se po svetlejši ali temnejši barvi. Na barvo ima velik vpliv starost in pa spol. Sodeč po raznih časopisnih strokovnih vesteh iz predvojnih časov delna beličnost kraguljev ni nenavadna.

Skobec (accipiter nisus L.)

je enako drzen ropar kot kragulj in ki je tudi po naših gozdih precej domač. Telo je dolgo 40 cm, premer preko peruti je 60 do 65 cm.

Kljun je črnikast, voščenica rumenkasto zelena. Zob (zareza) na kljunu je bolj plošnat in ne tako izrazit kot pri sokolih. Perutnice segajo kakor pri kragulju samo do polovice dolgega repa. Po barvi je skoro docela enak kragulju. Tudi vse njegovo življenje, predrznost in spretnost je podobna kragulju. Vsled manjše moči se loti le manjših živali, premaga pa z lahkoto zajca in divjega petelina.

Pari se v mesecu aprilu. Samica znese 3—5 belih in rjavopikastih jajec, katere vali navadno 3 tedne. Gnezdi navadno v visokem drevju. Tudi skobec je najbolj predrzen v času, ko zalaga mladiče z živežem.

Kragulju podoben je tudi **srbski skobec** (astur brevipes Severtz.), ki pa ne živi v naših krajih, ampak v Dalmaciji.

Mišar ali kanja (buteo buteo L.)

je pri nas najbolj navadna roparica, ki se od neveščih lovcev često zamenja s kraguljem. Mišar je 55—60 cm dolg in meri čez peruti 130—140 cm. Kljun kanje je 3·50 cm dolg, ima rumeno voščenico ter je ob korenini modrikast, proti koncu pa rjav. Noge so luskaste in rumene, kremplji so močni in črni. Po hrbtu je temnorjava, spodaj rumenkasto-siva in s širšimi rjavimi pasovi valovito prepredena. Srednje dolg in zaokrožen rep ima 12—15 nejasnih temnih pasov. Razlikuje se torej od kragulja po veliko daljših perutnicah, krajšem repu in po širših valovih po oprsju. Poleg teh znakov se omenja, da kanja kroži po zraku, kragulj pa nikdar. Kanja lovi miši po travnikih, hodi brez zaletavanja ter skače za kobilicami in drugim precej neokretno. Kdor je videl enkrat kragulja, jastreba in kanjo, ta jih gotovo ne zamenja pod skupno firmo kragulj. Akoprav kanja tudi ni povsem nedolžna pri nižjem lovu, se ji pač ne more nikakor naprtiti vseh zločinov, ki jih izvrši kragulj in njegov najožji sorodnik skobec.

Kanja se pari v mesecu aprilu. Svoje obsežno gnezdo si napravi v krošnji visokih listovcev in zleže v začetku majnika 2—3 umazano belih jajec, katera zvali v 25—28 dneh.

Kakor omenjeno mišar ni povsem nedolžen in si prisvoji kaj rad kakega pol doraslega zajčka, jerebico ali fazana. Označba »mišar« torej ni povsem točna.

Koconoga kanja (archibuteo lagopus Brünn.)

ni pri nas navadna, živi v severnih deželah. Dolga je 50—70 cm in meri preko peruti 140—160 cm. Kljun je 3·50 cm dolg in močno kljukast. Voščenica in oko sta rumena, istotako noge. Po hrbtu je temnorjava, po trebuhu pa belkasta z rumenkastimi pegami. Rep je bel in nosi ob koncu črnorjave proge.

Sršenar (pernis apivorus L.)

je doma v severnih deželah in se priklati bolj proti jugu v hudem zimskem času. To vrsto kanj se lahko prezre, ker je posebno poleti zelo enaka navadni kanji. Dolžina telesa je 52—60 cm, perutni premer pa 120—130 cm. Kljun je črn in kljukast, voščenica pri mlajših ptičah rumena, pri starejših rjava. Ob korenini kljuna je gosto porasla s perjem kakor riba z luskinami. Oko je rumeno. Po zgornjem delu telesa je navadno temnorjava, spodaj pa rjava in belkasto vzvalovana. Rep je rjav s temnejšimi pasovi. Živi se po večini s čebelami in osami.

Sokol selec (falco peregrinus Gm.)

je zelo drzen ropar, ki pustoši naša lovišča. Dolžina telesa je 15—50 cm, perutni premer pa 110—125 cm. Kljun je 3 cm dolg ter ima na zgornjem delu na vsaki strani po en oster zob (škrbino), ki se vlegata natančno v zajede spodnjega dela kljuna. — Ta zob tvori obenem glavni znak za določitev vrste sokolov. Kljun je črnikastomodre barve, voščenica je rumena. Noge so tudi rumene in oborožene z ostrimi dvoreznimi kremplji. Po hrbtu in perutih je pepelast in preprežen s temnejšimi prečnimi lisami. Spodaj je belkast in preprežen s prečnimi zelo ozkimi rjavkastimi valovi. Od kljuna do podbradka se mu steka črna proga. Peruti so jako dolge in segajo na rob repa. Starejši imajo modročrne, mlajši pa svetlejše prečne pasove.

Sokol selec je jako močan in drzen ropar, ki napade in uniči vse kakor kragulj. Napada lete. Sokol selec kroži navadno visoko v zraku, odkoder opazuje vso okolico. Če je zagledal kak primeren plen, potem plane po njem kot puščica.

Parijo se koncem marca ali začetkom aprila. Gnezdo si napravi visoko na drevesu in je pri odgoji mladičev, ki se zvalijo v 3 tednih iz rjasto rumenih in rjavo pikastih jajec, zelo oprezen, vsled česar ga je jako težko dobiti. Navadno ima po 3—4 mladiče, ki postanejo godni v 6—7 tednih. Ubija in mori vse od vrabca do gosje velikosti. Tudi temu roparju naj velja vsa lovčeva pažnja, ako noče imeti svojega lovskega okoliša praznega.

Sokol merilec (falco cherrug Gr.)

je pri nas bolj redek gost in se pritepe v naše kraje iz vzhodnih krajev. Kljun nosi ostre škrbine in je 25 mm dolg in močno kljukast, ob korenini rožene in ob konici črne barve; voščenica je sirkastomodra. Zgoraj je temnorjav, spodaj pa umazano belkasto-rumen s temnejšimi pegami posipan. Rep je rjav, zaokrožen in ob konici rumenkasto-rdeče barvan. Noge so modrikasto sive. — Ta sokol je za spoznanje večji od sokola selca. Na plen se spušča iz višine skoro navpično. Največji kvar napravlja v fazanerijah.

Ostriž (falco subbuteo L.)

je 30—35 cm dolg, perutni premer meri 50—58 cm, dolžina kljuna 16—18 mm. Kljun je srpast, škrbine so močne in rožene barve, roženica in noge so rumene, oko je rdečkasto-rumeno. Peruti so dolge, na koncu nekoliko prikrivljene in segajo pri sedečem ptiču čez rep. Podbradek je bel. Po hrbtu je temnosiv ali sivkastorjav,

glava je rjava. Spodaj je umazano rumenkastobel in prepredžen po dolgem s črnimi marogami. Rep je modrikastosiv in prepasan s 7 rjastorjavimi progami.

Pari se v marcu. Gnezdi na visokih drevesih ali v skalovju. Zleže 3—4 umazanobelih in zelenkasto pikastih jajec, katera vali 3 tedne.

Kakor vsi sokoli, je tudi ostriž jako spreten ropar. Če mu je ušla preganjana žrtev v kak grm, se ne ustraši, se zaleti vanj, samo da si osvoji plen. Ker ostriž lovi le manjše ptice, napravi obilo škode med našimi pticami pevkami in jerebi.

Poleg opisanih vrst sokolov se še omenja **sokolič** (falco regulus Pall.), ki se zelo redko prikaže v naše kraje v marcu ali aprilu. **Eleonorin sokol** (falco eleonorae L.), ki je precej podoben sokoliču in pride na jug zelo redko, nadalje **postovka** (cerchneis finnunculus L.), ki je pri nas v večji množini kot selivka, **rdečenoga postovka** (cerchneis vespertina L.) in **južna postovka** (cerchneis naumanni Fleiseh.), ki so po velikosti in barvi precej podobni postovki, a so pri nas precej redki gostje.

Mala uharica (asio otus L.)

je podobna uharici, samo da je mnogo manjša. Meri 35—40 cm in preko peruti 95—100 cm. Kljun je črn, oko rdečkasto-rumeno, krempljі črni. Noge so porasle s puhom do krempljev. Na glavi ima 5 cm dolge, pernate čope. Mala uharica, kakor tudi vse sovrstnice, ima v primeri s telesom zelo debelo glavo, zelo velike oči in jako mehko perje, vsled česar je njih letanje jako tiho. Zgoraj je rjastorjava in posejana z temnorumenimi pegami, spodaj je svetlorjaste barve in prepredžena z različnimi prečnimi valovi rjavkaste barve. Čopi na glavi so črni ter belo in rumenkasto obrobljeni.

Paritev se vrši v mesecu aprilu; v tem času jo slišimo tudi največ se oglašati. Za valitev porablja največ od vran in veveric zapuščena gnezda. Znese 4—5 belkastih jajec in vali tri tedne.

Ta sova ni lovu posebno škodljiva, ker lovi večinoma le miši, ptiče in razne metulje ponočnjake. Lovi le ponoči. Vid in posluh sta fino razvita.

Močvirna uharica (asio accipitrinus Pall.)

živi v naših krajih samo pozimi, čez poletje se zadržuje bolj na severu. Ušesa (pernati čopi) so docela kratka, kljun je črn, oko rumeno. Zgornji del telesa je temnorjav, posamezna peresa so rumenkasta brez prečnih valov in je samo po dolgem rjavkasto

in ozko črtana. Rep je umazano rumen in prepredžen s temnimi progami; konica repa je belkasto obrobljena. Peruti segajo precej čez konico repa. Telo je dolgo 34—42 cm, perutni premer pa 100—110 cm.

Gnezdi aprila; v tem času se tudi pari. Gnezdo si napravi v močvirju, v bičevju in trstju na tleh. — Je zelo koristna ptica in dela lovu le malenkostno škodo.

Veliki skovik (otus scops L.)

je edina sova, ki ima nage, neporasle prste. Dolga je samo 18—20 cm in meri preko peruti 34—38 cm. Kljun je črn, oko rumeno. Ušesni čopi so docela kratki in komaj vidni. Zgoraj je sivkastorjava in prepredžena s prečnimi črnimi trakovi. Spodaj je dokaj svetlejša kot po hrbtu. — Paritev se vrši v aprilu. V gnezdo, katero si napravi v votlih drevesih, skalnih votlinah ali kakem starem zidovju, znese 2—4 belkastih jajec, ki jih vali 18—20 dni. Škoduje lovu le v neznatni meri, zato jo naj lovci raje varujejo kakor pa preganjajo.

Lesna sova (syrnium aluco L.).

Kjer so obsežnejši gozdovi, tam je gotovo tudi domača lesna sova. Meri 37—40 cm, perutni premer pa 80—84 cm. Glava je zelo velika; kljun je črn, oko pa rumeno. Ob korenini kljuna ji raste ščetinasto perje. Debele oči obdaja pernat venec. Noge so porasle z belkastim perjem. Peruti segajo do konice repa. Barve je različne, navadno sive ali rjave ter posejane s temnejšimi pegami. Rep je rjavkast in prepredžen z nejasnimi črnimi in belimi pasovi.

Gnezdi v drevesnih duplih ali v skalnih votlinah. Paritev je v aprilu. Zleže 3—4 belkastih jajec, ki jih vali tri tedne. Ker se lesna sova hrani tudi z jerebicami in mladimi zajčki, je njeno bivanje v naših gozdih lovcem neljubo. Vsekakor naj lovec pazi, da se mu v lovišču preveč ne zaredi.

Pegasta sova (strix flammea L.)

je pri nas posebno domača. Telo meri po dolžini 25—38 cm, premer preko peruti pa 103—105 cm. Biva navadno v starem zidovju, v podstrešjih in kozolcih. Kljun je belkastorožene barve in samo ob konici zakrivljen. Krog rumenega očesa ima venec tenko razčesanega rjasto-belkastega perja. Zgoraj je pepelasta, spodaj pa rjasta ter je izmed vseh sov najlepše barvana. Po

hrbtu se steka precej temnejših prog, po spodnji strani je pa belkasto pegasta. Pari se v aprilu. Zleže 3—4 belkastih in bolj okroglih jajec. Vali tri tedne. Gnezda si ne napravi, ampak zleže jajca na gola tla. Čez poletje ne škoduje toliko lovu, pozimi si pa rada privošči kako jerebico, če je prišla preblizu na samem stoječega skednja. Opazili so, da je tudi z vso spretnostjo ulovila zajčka in ga razkosala. Tudi tu veljaj načelo, da ni dobro imeti preveč pegastih sov v svojem okolišu.

Mali skovik (glaucidium passerinum L.)

meri samo 15—20 cm in preko peruti 38—42 cm. Domač je samo v visokogorskih gozdih, kjer nagaja petelinarjem s svojim tutkanjem baš v času petelinove rastitve. Kljun je močan in rdečkasto-rumen, oko je rumeno. Noge so do krempljev gosto porasle. Zgoraj je temnosivo-rjav, spodaj pa belkast s prečnim rjavkastim črtanjem.

Krokar

je postal v naših krajih že zelo redek. Čeravno ga smatrajo za večjega škodljivca lova, se mora iz naravno-estetičnih ozirov ščititi. Zato pa naj velja boj njegovim sovrstnicam, te so: črna in siva vrana, sraka in šoja.

Dr. Avgust Munda:

Ribe v porečju Save.

(Konec.)

VIII. vrsta. **Krupatka. Blicca.**

25. Blicca argyroleuca, Bl. björkna L., krupatica, jurjevčan, androga, je povsem podobna plošiču. Razločuje se od njega po prsnih in trebušnih plavutih, ki so rdečkaste. Spodnja čeljust je nekoliko daljša od gornje; tudi v tem pogledu se razločuje od plošiča že po zunanjosti. Glavna razlika pa je v zobovju. (2, 5 do 5, 2.)

Na hrbtu je sivkastomodra, ob straneh srebrnobela z modrikastim sijajem. Drsti se maja in junija v velikih jatah; živi v spodnjem in srednjem toku.

IX. vrsta. **Sabljarka. Pelecus.**

26. Pelecus cultratus L., sabljarka, sablja, sabljar, sabljaš, brdva, zec, kosač. Ta riba se loči po obliki od vseh drugih krapovcev. Hrbet ji je popolnoma raven, život ima obliko noža, radi tega ime sabljarka. Usta so obrnjena navzgor. Predrepna plavut je izredno nizka in dolga, hrbtna plavut majhna, prsna dolga in koničasta.

Že po teh znakih se riba lahko spozna. Sabljarka živi v dolnjem in srednjem toku in biva najrajša na površini vode. Posebnost te ribe je tudi, da ji je pobočnica zakrivljena.

X. vrsta. **Bolen. Aspius.**

27. Aspius rapax Ag., bolen, s. h. bolen, brzac, kurjak, bucov. Dočim so vsi krapovci miroljubne ribe, ki žive od rastlin in majhnih živalic, je bolen velik ropar, četudi v gobcu nima zob. Telo je podolgovato kakor pri vseh roparicah, glava in gobec velika. Meri do 80 cm in tehta do 6 kg.

Na hrbtu je zelenkastosiv, na bokih srebrnast; hrbtna in repna plavut sta sivkasti, ostale rdečkaste. Bolen se drsti od aprila do junija. Živi v dolnjem in srednjem toku Save in v Krki. Lovi vedno

na površini vode; zaleti se s silo v jato malih ribic in jih požene v zrak. Prijema rad na blestivko in je zelo priljubljena športna riba. Meso je kostljivo, a okusno. Mnogo bolenov vidimo ob izlivu Krke v Savo. Bolena je težko ujeti v mrežo, ker skače preko mreže, ko čuti, da je zajet.

XI. vrsta. Belice. Alburnus.

28. Alburnus lucidus Heck., zelenika, zelenec, klija, belica, belka, grenkela, s. h. uklija, klija, muharica, belka, povrhušica, varavac, je majhna ribica, dolga 10—15 cm. Hrbet ji je modrozelen, boki srebrnobleščeči, gobček zelo majhen.

Zelenika je splošno razširjena riba in je v različnih vodah različne rasti, da so prej mislili, da gre za več vrst. Živi na površini vode, se neprestano giblje in skače iz vode. Je zelo pripravna vada za lov na roparice. Zelenike so znamenite radi tega, ker se delajo iz kristalov njihovih luskin krivi biseri. Kilogram luskin, za kar je treba tisoč ribic, daje četrt kilograma biserne materije (Essence d'Orient).

29. Alburnus mento Ag., belica, s. h. buconja, suvača, je največja ribica vrste »Alburnus«. Zraste do 18 cm. Hrbet ji je temnozelen; ostalo telo srebrnkasto. Živi v Blejskem jezeru in v gornjem toku Save. (Głowacki, str. 11.)

30. Alburnus bipunctatus L., pisanec, s. h. kolašica, plovka se loči od rib svoje vrste po črnkasti lisi nad pobočnico. Ob pobočnici sami ima dvoje vrst črnih pik (bipunctatus).

Pisanec je majhna ribica, ki zraste le do 12 cm. Živi na prodovitem dnu v tekoči vodi. Za časa drsti (maja, junija) postajajo barve žive. Hrbet zazeleni, proga nad pobočnico postane vijoličasta, koreni plavut pa dobivajo rdečkasto barvo.

31. Alburnus Erjavecі Głow., belica (križanka). To križanko omenja Głowacki (Fischfauna der Save u. des Isonzo. Celje 1896). Zasledil jo je v Savi Erjavec. Hrbet ji je zelenkastorjav, boki in trebuh srebrnobeli. Razločuje se od zelenike po predrepni plavuti, ki je po vsej širini enako visoka. Głowacki trdi, da je ta riba najbrže križanka med zeleniko in klenom. (Die Fische der Drau und ihres Gebietes. Julij Głowacki. Ptuj, 1885, str. 10.)

XII. vrsta: Pezdirk. Rhodeus.

32. Rhodeus amárus Bloch, pezdirk, grenčak, grenkljač, s. h. gavčica, gavica, ogavčica, dorica, okruglica, je najmanjša in najnežnejša ribica v naših vodah. Zraste običajno le do 6, kvečjemu do 8 cm. Pezdirk je podoben majhnemu krapu. Hrbet mu je sivkastozelen, boki srebrnobeli z modrikastim sijajem. Od

sredine života se vleče po dolžini do repa zelenkasta proga. Svatbene barve pezdirka za časa dresti so nepopisno lepe in nežne. Mlečnik dobiva po vsem životu marvrične barve, zelenkasta proga sredi života postaja živa kakor smaragd, prsi in trebuh porumene in dobe oranžasti sijaj. Ikrnici se podaljša za dresti spolna odprtina v daljšo cev, s katero leže ikre med škržne liste potočne školjke, kjer se izvalijo v ribice.

Posebnost te ribe je, da ima grenko meso in da ji je pobočnica kratka. Sega le od glave do tretjine života.

Pezdirk živi v srednjem in dolnjem toku. Tudi v jarkih Ljubljanskega barja ga je mnogo.

XIII. vrsta. **Podust. Chondrostoma.**

33. Chondrostoma nasus, podust, podustev, podlask, drstnica, podlest (ker lazi pod kamna in si išče hrane), podlestev, podlestva, podlesk (leskетati), pečenka, s. h. podust, skobalj, ugljevka, kaludjerka, morunaš, šljivar, rijač, je splošno razširjena, znana riba; lahko jo spoznamo po njuški. Usta so pod njuško (radi tega podust), ustnice so rožnate in ostre. Za časa dresti dobiva na bokih črnobleščečo progo.

Posebnost te ribe je, da ima črno trebušno mreno. Podust živi na dnu; posebno ljubi brzo tekočo vodo. Hrani se z rastlinsko in živalsko talno hrano.

Drsti se od marca do maja; takrat potuje v velikih jatah iz rek v manjše pritoke, kjer odloži ikrnica 50.000 do 100.000 iker.

34. Chondrostoma rysela Ag., jalec. Ta riba je križanka podusti (Ch. nasus) in jelševke (Telestes Agassizii Val.). Jalec ji pravijo očividno radi tega, ker se baje ne plodi. Ugotovili so jo, kakor piše Głowacki (Fische der Drau, Ptuj 1885, str. 8), v Dreti pri Gornjem gradu in v Savinji.

Hrbet jalca je zelenkastomoder, boki srebrnkasti z majhnimi črnimi pikami, nad in ob pobočnici ima širok, siv pas. Vse plavuti so belorumene, oranžasto obrobljene. Jalec zraste do 20 cm. Na podbradku ima na vsaki strani 6 majhnih luknjic.

XIV. vrsta. **Linj. Tinca.**

35. Tinca, vulgáris Cuv., linj, linjak, ruska, karpoč, s. h. linjak, je temnozelen, včasih zlatobleščeče barve. Luske so zelo majhne, na pobočnici jih je približno 100. Linj se drsti maja do julija. Živi v mirnih vodah na močvirnatem dnu, kjer se zarije v blato. Zimo prespi v blatu. Meso linja je zelo okusno, seveda le, če živi v čisti vodi. Linji iz Ljubljanice so prava delikatesa.

Linj je plodna riba. Četudi ne raste tako hitro kakor krap, je vendar precejšnjega gospodarskega pomena ter se da gojiti v ribniku. Linj zraste običajno do 30, pa tudi do 70 cm in tehta izjemoma do 6 kg. Živi v dolnjem in srednjem toku, pa tudi v Ljubljanici, zlasti v stranskih vodah ljubljanskega barja.

XV. vrsta. Belice. Leuciscus.

36. Leuciscus rutilus L., rdečeperka (krivo: črnovka), s. h. crvenperka, žutoperka, bodorka, kesega. Hrbet ji je modrozelen ali zelenkastočrn, boki pa svetlobeli. Plavuti so različne barve, ponekod rdeče ali oranžaste, ponekod zopet svetlejše barve. Glava ji je kratka, život visok. Na pobočnici ima 40—44 lusk.

Drsti se aprila in maja. Živi v mirni, stoječi vodi in je splošno razširjena.

37. Leuciscus virgo Heck., platica, platnica, s. h. platica, pločica, plotica, je na hrbtu zelenkaste barve, na bokih bela s kovinastim bleskom. Zraste običajno do 40 cm in tehta do enega kilograma. Je splošno razširjena, manjvredna riba, dasi je meso bolj okusno kakor meso ostalih belic.

XVI. vrsta. Klen. Squalius.

38. Squalius cephalus L., klen, klin, s. h. klen, je splošno znana in splošno razširjena riba. Najdemo jo tako v potočku poleg postrvi kakor v dolnjem toku rek. Klen je dolgega, okroglega života in se mu vidi že na zunaj, da je okretna in brza riba. Hrbet mu je črnozelen, boki in glava blešče v zlatem sijaju. Luske so črno obrobljene.

Klen zraste do 60 cm in postaja težak do 3 kg. Izjemoma pa more tehtati tudi do 4 kg.

Klen je zelo požrešna riba in v hrani ni izbirčen; je tudi ropar, posebno nevaren ribjemu zarodu. Iz postrvjih voda ga je treba brez usmiljenja iztrebiti, ker sicer prevladuje.

39. Leuciscus leuciscus L., klenič, s. h. klenič, je podoben klenu, loči se od klena v tem, da mu je život bolj okrogel, glava pa manj debela in da ima gornjo čeljust daljšo od spodnje. Je manjši od klena in zraste le do 25 cm (kvečjemu 30 cm). Ima zelo svetle luske.

Klenič živi običajno po vseh vodah, kjer živi klen in ga navadno ne ločijo od klena.

XVII. vrsta. Jelševka. Telestes.

40. Telestes Agassizii Val., jelševka, s. h. jelšovka, je majhna ribica, nekoliko večja od zelenike. Zraste do 20 cm. Život ji je

podolgovat in okrogel, usta majhna, hrbet siv, pobočnica oranžasta. Nad pobočnico ima širok, vijoličast pas, ki postane pri mlečniku ob času dresti temnovijoličaste barve. Luske so precej velike.

Jelševka živi v brzo tekočih stranskih potokih s prodovitim dnom. Kakor sem omenil že gori, se križa s podustjo.

41. Telestes polylepis Steind. Neka vrsta jelševke, živi v potokih Dobri in Mreznici na Hrvaškem. Heckel in Kner je ne omenjata, pač pa Kišpatič (str. 424) in Głowacki (str. 12).

XVIII. vrsta. Jez. Idus.

42. Idus melanotus Heck., jez, jezevka, zeleni klen, s. h. jez, jiz, jaz, jazavac, jazvenac, je podoben klenu. Glava mu je krajša in ne tako okrogla kakor pri klenu; luske pa so manjše in na bokih modrikaste. Život jeza je nekoliko višji kakor pri klenu. Drsti se v istem času kakor klen. Živi v srednjem in dolnjem toku.

Varieteta te ribe (zlatica) je zlatobleščeče barve.

XIX. vrsta. Črnovka. Scardinius.

43. Scardinius erythrophthálmus L., črnovka, črmnooka (črmnjel = rdeč, Pleteršnik), androga, rdečeoka, s. h. crvenokica, jandužica, crvenperka je splošno razširjena in znana riba. Život ji je visok, usta majhna, stoječa navzgor, hrbet temnorjav ali temnomoder, plavuti krvavordeče, boki medenorumeni. Od trebušne do predrepne plavuti sega oster trebušni rob. — Razlikuje se od rdečeperke (leuciscus rutilus) po strmem gobcu in zobeh v požiralniku. Ljudstvo splošno zamenjuje obe ribi.

Črnovka živi v mirnih vodah na dnu. V solnčnih dneh pride tudi na površino in prijema na muho.

Meso je kostljivo.

XX. vrsta. Ševnica. Phoxinus.

44. Phoxinus laevis Ag., ševnica, ševenca, s. h. pijor, svetlica, svetličica, zlatnica, svetlarica, je majhna, živahna, nežna ribica, ki neprestano pleše po vodi. Odtod njeno ime. Ševljati znači: igrati se po vodi (Pleteršnik). Zraste kvečjemu do 12 cm.

Života je oblega, proti repu pa primeroma ozka. Na hrbtu in ob straneh se menjajo na osnovni zelenkasti barvi povprečne temnejše pege. Po dolžini ima več pasov; pas nad pobočnico je zlatobleščeč. Boki sevajo kakor od srebra, trebuh je belkastorumen. Na hrbtu in trebuhu je deloma brez lusk.

Ševnica je splošno razširjena ribica; živi tudi v postrvjem vodovju.

Ob času dresti si odene bajnolepo ženitvanjsko obleko. Kdor je še ni videl ob drsti, bi mislil, da ima pred seboj eksotično ribico. Ženitvanjske barve niso pri nobeni naših ribic tako izrazite kakor pri ševnici. Život je poln najbolj živih barv; vrste se temne proge s škrlatnordečo in z zeleno kakor smaragd. Ob izviru Ljubljanice se drsti maja in junija toliko ševnic, da je dno vode na plitvih mestih zatemnelo.

45. Phoxinellus croaticius Steind., hrvatska ševnica živi v nekaterih hrvatskih potokih na Krasu. (Lika in Novčica pri Gospiću, Otoha pri Grahcu, Rečica pri Slikadi.) (Głowacky, str. 13, Kispatić, str. 317.) Na hrbtu je temnozelena, boki so svetlejši, trebuh srebrnkast. Na bokih ima sivo progo. Zraste do 20 cm.

XXI. vrsta. Globoček. Gobio.

46. Gobio fluviatilis Cuv., globoček, krešelj, krešek, pesak, krašorka, gavec, s. h. krkuša, pesak, pesanac, brkaš, puzak, grgač, mrmak, je splošno znana majhna ribica, dolga 10 do 15 cm. Život ji je okroglast, gobček top, spodnja čeljust krajša od gornje. Na gornji čeljusti ima dve tipalnici. Hrbet ji je sivozelen. Na hrbtu in bokih ima več črnkastih peg z vijoličastim sijajem. Plavutke so rjavopikaste.

Globoček živi na prodovitem ali peščenem dnu, je družabna ribica in zelo požrešna. Je dobra vaba za lov na roparice.

47. Gobio uranoscopus Ag., zvezdogled (Erjavec), se razlikuje od globočka po daljši tipalnici. Oči mu stoje blizu skupaj, tako, da gleda proti nebu. Živi v srednjem in dolnjem toku na prodovitem dnu in zraste le do 13 cm.

XXII. vrsta. Mrena. Barbus.

48. Barbus fluviatilis Ag., mrena, s. h. mrena, bradac, je zelo razširjena, znana riba, ki živi v srednjem toku, ki so mu dali po njej ime »vodovje mrene«.

Hrbet mrene je siv ali zelenkast z modrim bleskom, ob straneh je rumenkastobleščeča s temnimi vmesnimi črtami. Gornja čeljust ji je daljša od spodnje. Ustnice so mesnate. Na gornji čeljusti ima dve daljši in dve krajši tipalnici.

Zraste do 65 cm, tehta do 4 kg.

Drsti se od maja do julija. Ikre so za dresti strupene.

Mrena živi v tekoči vodi na prodovitem dnu. Prijema rada na sir, ali na sir, pomešan s kruhom. Na trnku se krepko brani in sili z gobcem v dno.

49. Barbus petényi Heck., pohra, mrenica, mrenčé, poharca, potočna mrena, se loči od mrene v tem, da ima top gobec, manj mesnate ustnice in da bodica hrbtne plavuti ni nazobčana.

To ribo spoznamo lahko po črnih pegah na životu in plavutih.

Pohra živi v potokih. V Ljubljanici jo često ulovijo.

Kdaj se drsti, se še ni dognalo. Očividno istočasno z mreno. Zraste kvečjemu do 30 cm. Luske 11—12 (55—60) 8—9. (Heckel, Kner str. 87.)

XXIII. vrsta. Karas. Carassius.

50. Carassius vulgaris Nils., karas, korešelj, plosk, kureselj, s. h. karas, vališ, je podoben krapu, ima veliko glavo, a ustnice so brez tipalnic. Na hrbtu je rjavozelen, na bokih medenobleščeč.

Karas raste počasi in ne zraste velik. V naših krajih postaja do 2 kg težak. Varieteta karasa je zlatica, ki je pa ne smemo zamenjati z zlatico (carassius auratus), ki so jo prenesli v Evropo iz Kitajske. Karasa vidimo stalno na ljubljanskem ribjem trgu. Dobe ga v mirnih stranskih vodah na ljubljanskem barju.

XXIV. vrsta. Krap. Cyprinus.

51. Cyprinus carpio L., krap, karp, s. h. šaran, je v gospodarskem pogledu najvažnejša sladkovodna riba.

Domovina krapu je Azija. Že v starem veku so ga prenesli v Evropo, kjer je sedaj splošno razširjen.

Barve je različne. Hrbet mu je modrosiv, zelenorjav ali rjavkast. Glava mu je velika, na gornji ustnici ima četvero tipalnic. Krap, ki živi na svobodi, ima luskine. V ribnikih je ali brez luskin ali ima posamezne izredno velike luske. Prej so mislili, da so to posebne vrste.

Krap je zelo plodovit; ikrnica odloži do 700.000 iker. O krapu pravijo, da doseže izredno starost, baje do 200 let. Zraste do 70 cm in še več; tehta do 20 kg. Ko je bila Krka še rodovitna, so ulovili v nji mnogo krapov-velikanov. Ko so izginili raki, ki so bili glavna hrana ribam, so izginile tudi večje ribe.

VII. rod. Somi. Siluridae.

XXV. vrsta. Som. Silurus.

52. Silurus glanis L., som, s. h. som, je edini zastopnik svoje mnogoštevilne rodbine (okoli 500 vrst) v Evropi.

Som je splošno znana riba. Život je brez lusk, glava široka, gobec izredno velik, zobje majhni, ščetinasti, oči neprimerno majhne. Na gornji čeljusti ima 2 veliki, na spodnji 4 manjše tipalnice. Barve je temnozelene, ob straneh črnkasto marmoriran.

Som zraste do 3 m in tehta do 200 kg. Živi v mirnih vodah srednjega in dolnjega toka. Pride do Krškega, višje le izjemoma. Pred nekaj leti so ulovili ribiči v Savi pri Tacnu somiča, ki je tehtal nekaj kilogramov. To je vsekakor izredna redkost. V Blejskem jezeru zraste preko 100 kg.

Som je velik ropar. Lovi ribe, loti se pa tudi drugih povodnih živali. Podnevi leži nepremično v blatu, ponoči pa si išče plen. Zategadelj ne prihaja v sportnem oziru v poštev. Na trnku se ljuto brani.

VIII. r o d. **Lupači. Gadidae.**

XXVI. v r s t a. **Menek. Lota.**

53. Lota vulgaris L., menek, menič, s. h. manjič, mlječ, mlič, je edini zastopnik tega rodu v sladkih vodah.

Hrbet mu je zelenkast ali svetlorjav in temnorjavo marmoriran, trebuh rumenkastobel. Život je valjast, pokrit z majhnimi, mehkimi luskinami. Na podbradku mu visi daljša tipalnica. Hrbtna in predrepna plavut sta zelo dolgi, repna je zaokrožena. Gobec mu je velik in širok, zobje majhni.

Menek živi v čisti vodi na skalnatem dnu; je nevaren ropar in posebno nevaren ikram. Radi tega ga je treba zatreti tembolj, ker je zelo ploden. Samica, težka 1 kg, ima milijon iker.

Menkovo meso ima malo koščic in je zelo okusno. Jetra, pravijo, da so delikatesa. Menka lovimo z vršo.

IX. r o d. **Glavači. Cottidae.**

XXVII. v r s t a. **Glavač. Cottus.**

54. Cottus gobio L., glavač, kapič, kapelj, menkiček, s. h. peš, glavač, je dobro znana majhna ribica, ki živi v vodovju postrve. Že ime kaže, da ima veliko glavo. Život je sluzast, brez lusk. Vse plavutke imajo bodice; druga hrbtna in predrepna plavut sta izredno dolgi. Barva ribici je različna, splošno pa je sivorumena s progami in pasovi počez. Glavač se drsti od marca do maja. Ikrnica leže ikre v neke vrste gnezdo, mlečnik jih pa čuva in brani, dokler se ne izležejo mladice. Stalno bivališče glavača je pod kamni, kjer preži na živež. Je ropar in nevaren ribjemu zarodu. Radi tega ne smemo nikdar spuščati postrvjih mladic na mestih, kjer je mnogo kapljev. Mladica se skrije, ko jo spustimo v vodo, pod kamen, kjer jo pograbi požrešnež.

Glavača rabijo za vabo, da ž njo love postrvi. V to svrho mu odrežemo glavo in ga oderemo na meh. Meh montiramo z dvema trnkoma, ki sta privezana drug za drugim na poalu, nato

ga zvežemo tik nad drugim trnkom in ga pokrijemo z majhno svinčeno kapico.

X. rod. Ostriži. Percidae.

Ostriži imajo dvoje hrbtnih plavut. Sprednja ima bodice, druga po večini mehke trakove. Trebušne plavuti so spredaj na prsih (prsoplute), luske nazobčane, na škržnih poklopcih so trni in osti.

XXVIII. vrsta. Okun. Acerina.

55. Acerina cernua L., okun, okak, okuk, s. h. balavac mali, smrkiš, je majhna riba, ki zraste do 22 cm. Na hrbtu in ob straneh je zelenkast s temnimi pegami. Okun ima debelo glavo, velike oči; na glavi ob straneh so jamice, napolnjene s sluzjo.

Živi na dnu v mirni, globoki vodi.

56. Acerina schraetser L., smrkež, slinavec, sleznovec, s. h. balavac isprutani, slinavec, smrkiš, je bolj podolgovat kakor okun. Hrbet mu je rumenkast s črnimi progami po dolžini.

Okun in smrkež živita v srednjem in dolnjem toku Save in v Krki.

XXIX. vrsta. Vretenci. Aspro.

57. Aspro zingel L., čep, s. h., veliki vretenac, vretenar, čep.

Kdor se je vozil v okolici Brežic z brodom preko Save, ko je bila še čista, je zapazil v globoki, mirno tekoči vodi na dnu nepremično ribo s podolgovato glavo z velikimi očmi. To je čep. Na hrbtu je sivkastorumene barve, ob straneh belkast s temnimi progami počez. Život je vitek in pred repom nenavadno zožen. Čep zraste le do 35 cm.

58. Aspro streber Sieb., upiravec, hlepivec, vretenec, rihtar (ljubljanska okolica), s. h. vretenac mali, vretenica, preslica, kočič je majhna ribica, podobna čepu. Manjša je od čepa in meri le do 16 cm. Pred repom je še bolj zožena kakor čep. Pred repom je život vretenčast.

Upiravec živi večinoma v globoki, čisti in deroči vodi. Ribica je precej redka. Letos so ulovili eno v Ljubljanici pri Vevčah. Živi tudi v Savi. V Tacnu so jo ujeli pogosto, kakor mi je pravil ribič starina Čižman.

XXX. vrsta. Smuč. Lucioperca.

59. Lucioperca lucioperca L., smuč, smoj, s. h. smudj, šulj je v sladkih vodah najodličnejši in največji član rodu ostrižev. Smuč je lepa riba. Život mu je podolgovat, glava ozka, zobje veliki in redki. Na hrbtu in ob straneh je zelenosiv s temnimi trakovi in lisami počez. Na hrbtni in deloma tudi repni plavuti ima črne pike.

Ostale plavuti so umazanorumene barve. Smuč živi v mirnejši vodi v globočini. Pojavlja se v Savi pri Brežicah, prihaja tudi v Krko. Zraste do 10 kg, pa tudi več.

60. Lucioperca volgensis Pall., ruski smuč, zoban, s. h. smudj šarac, kamenjak, zuban. Živi v dolnjem toku Save.

XXXI. vrsta. Ostriž. Perca.

61. Perca fluviatilis L., ostriž, ostrež, s. h. grgeč, ostreš, bandar, bulja, bulješ, je znana, splošno razširjena riba. Hrbet mu je temnozelen, boki zeleni z medenim sijajem in s črnimi progami povprek. Život mu je kratek in visok. Na koncu prve hrbtne plavute je modročrna pega. Plavuti, razen hrbtne, so rumenordeče barve.

Ostriž je požrešna riba in ropar; pri nas zraste le izjemoma do enega kilograma.

XI. rod. Rape. Umbridae.

XXXII. vrsta. Rapa. Umbra.

62. Umbra Krameri Fitz, rapa, crnka, ruca crnkasta, je ribica, ki zraste le do 8 cm. Život ji je valjast, luskine primeroma velike. Na hrbtu in bokih je umazano zelene in rjave barve s temnimi pegami; trebuh je nekoliko svetlejši. — Ribica je po rasti podobna ščuki (hrbtna plavut je blizu repa, gobec zobat, život podolgast), zato so jo svoj čas uvrščali v rod ščuk. — Rapa živi v mirnih, močvirnatih vodah. Našli so jo v Surčinski bari pri Zemunu in pri Lupoglavu blizu Zagreba. (Medić, Zoologija, Zagreb 1920.)

* *

S tem končam seznam rib savskega porečja. Ni izključeno, da prihaja v Savo, osobito v dolnji tok, še ta ali ona riba iz Dunava. To velja predvsem za čepo (clupea alosa). Čepa je morska riba iz rodu sledov, ki prihaja iz Črnega morja drstit se v Dunav. Pride v Dunavu do Gjurgjevca in le izjemoma do Zemuna. (Kišpatić, str. 333.) Głowacki jo omenja med savskimi ribami. Tudi trdi Głowacki, da ni izključeno, da se bodo dali ugotoviti v Savi še: gobio marmoratus Pall. (vrsta krešlja), abramis melanop Heck (majhna vrsta ogrice) in leucaspius delineatus Heck (majhna belica). Označene ribe so ugotovili v Dunavu in deloma tudi v Dravi.

Razen tega je skoro gotovo, da so v Savi tudi bastardi, ki jih je našel Głowacki v Dravi. To so scardinius anceps Jäk., križanka črnovke (leuciscus rutilus L.) z rdečeperko (scardinius erythrophthálmus L.), blicca abramo rutilus Hol., križanka krupatke

(blicca bjoerkna L.) z rdečeperko, križanka ogrice (abramis vimbra L.) s kosaljem (abramis ballerus L.) in slednjič cyprinus Kollarii Heck., križanka krapa s karasom. (Głowacki, Fische der Drau, str. 9—11, Heckel in Kner, str. 64 in 117.)

Že pri opisu rib sem omenil, da živi v Bohinjskem jezeru križanka potočne in jezerske postrvi. O bastardih salmonidov piše Borne, da niso posebno plodni. (Künstliche Fischzucht, Berlin 1905.) Glede križank potočne postrvi z jezerko moremo potrditi iz skušnje ravno nasprotno. Ta križanka je plodna, raste brže in postaja težja, kakor potočna postrv. Vališče v Želimljah goji le to križanko.

Ugodno se križata tudi zlatovščici (salmo fontinalis in s. salvelinus).

V nekaterih naših gorskih potokih imamo tudi križanko potočne postrvi z zlatovščico. Te križanke žive v vseh potokih, kamor so spuščali svojčas zlatovščice. Poznamo jih po plavutkah, ki so belo obrobljene. Očividno se plode tudi te križanke. V Bistri sem ujel letos tako križanko, ki je merila jedva 25 cm. Zadnje zlatovščice so pa vlagali okoli leta 1900. To dokazuje, da se plode.

Izmed splošno znanih rib manjkajo v porečju Save jegulja (anguilla vulgáris L.) morski piškur (petromyzon marinus L.) in vrsta coregonus (ozimice). Jegulja in morski piškur sta morski ribi. Jegulja se drsti v morju. Ker je dno Črnega morja v globinah, kjer se običajno drste jegulje, nerodovitno, jegulja ne more uspevati v Črnem morju. Radi tega je tudi ni v porečju Dunava.

Od ozimic imamo eno vrsto (coregonus Wartmanni Bl.) v koroških jezerih. Ozimica je losos, podobna lipanu. Živi v ogromnih množinah v jezerih in je izvrstna riba. Želeti bi le bilo, da jo zaplodimo tudi v naših jezerih, Blejskem in Bohinjskem.

IV.

V naslednjem podajam še kratek pregled vseh savskih rib. V pregledu navajam znake rib (število trakov v plavutih, število zob), po katerih moremo ribe določiti in razločevati. Te znake sem navedel le pri ribah, ki žive oziroma prihajajo stalno v Slovenijo. Nisem jih pa navedel pri ribah, ki jih že po zunanjosti ni mogoče zamenjati z drugimi (n. pr. ščuka, som, menek itd.). Seznam naj služi ribičem, da morejo določiti z njim vsako ribo, ako jim je neznana.

Kakor sem omenil že gori, pomeni v tabeli v zadnji koloni h = hrbtno, p = predrepno (zadnjično) plavut. Prva številka pomeni število trdih, druga število mehkih trakov.

Pregled rib v Savi.

Šlev.	Riba	Se drsti meseca	Meri cm	Število zob v požiralniku	Število trakov v plavutih
1	piškur rečni lampreta fluviatilis L.	aprila maja	30—40	.	.
2	piškur potočni lampreta planeri Bl.	marca do junija	15—30	.	.
3	beljuga acipenser huso	maja junija	60—800	.	.
4	kašikar acipenser Güldenstädti Br & Ratz	maja junija	60—300	.	.
5	pastruga acipenser stellatus Pall.	maja junija	60—200	.	.
6	jesetra acipenser schipa Güldenst.	maja junija	60—200	.	.
7	sim acipenser glaber	maja junija	60—200	.	.
8	nesreča acipenser Gmelini	maja junija	40—100	.	.
9	kečiga acipenser ruthenus L.	aprila maja junija	40—60	.	.
10	lipan thymallus thymallus L.	marca aprila	20—50	.	.
11	sulec salmo hucho L.	marca aprila	60—160	.	.
12	jezerka trutta lacustris L.	oktobra novembra decembra	40—70	.	.
13	postrva trutta fario L.	od oktobra do konca januarja	25—40	.	.
14	šarenka brutta iridea W. Gibb.	februarja marca aprila	25—50	.	.
15	zlatovščica salmo fontinalis Mitch.	oktobra novembra decembra januarja	20—45	.	.

Štev.	Riba	Se drsti meseca	Meri cm	Število zob v požiralniku	Število trakov v plavutih
16	postrva soška trutta dentex	oktobra novembra decembra januarja	25—70	·	·
17	ščuka esox lucius L.	februarja marca aprila	40—100	·	·
18	činklja cobitis fossilis L.	od aprila do konca julija	20—30	·	h 3/5—6 p 2—3/5
19	babica cobitis barbatula L.	aprila maja	10—15		h 3/7 p 3/5
20	nežica cobitis taenia L.	od aprila do konca julija	8—10	·	h 3/7 p 3/5
21	ogrica abramis vimba L.	maja junija julija	20—40	5—5	h 3/8 p 3/17—18
22	plošič abramis abramis L.	maja junija julija	40—70	5—5	h 3/9 p 3/23—28
23	črnooka abramis sapa Pall.	aprila maja	20—30	5—5	h 3/8 p 3/38—45
24	kosalj abramis ballerus L.	aprila maja	20—35	5—5	h 3/8 p 3/36—39
25	krupatka blicca bjoerkna L.	maja junija	20—30	2, 5—5, 2	h 3/8 p 3/19—23
26	sabljarka pelecus cultratus L.	maja junija	25—40	2, 5—5, 2	h 3/7—8 p 3/26—29
27	bolen aspius rapax Ag.	aprila maja junija	40—80	3, 5—5, 3	h 3/8 p 3/12—15
28	zelenika alburnus lucidus Heck.	aprila maja junija	10—15	2, 5—5, 2	h 3/8 p 3/17—20
29	belica alburnus mento Ag.	maja junija	15—30	2, 5—5, 2	h 3/8 p 3/14—16
30	pisanec alburnus bipunctatus L.	maja junija	9—12	2, 5—5, 2	h 3/7—8 p 3/15—17
31	belica (križanka) alburnus Erjaveci Glow.	maja junija	10—20	—	h 3/8 p 3/11—14

Štev.	Riba	Se drsti meseca	Meri cm	Število zob v požiralniku	Število trakov v plavutih
32	pezdirk rhodeus amárus Bloch	aprila maja	5—8	5—5	h 3/9—10 p 3/9
33	podust chondrostoma nasus	marca aprila maja	25—50	7—6 ali 6 6	h 3/9 p 3/10—11
34	jalec chondrostoma rysela Ag.	sterilna?	15—22	5—5 ali 6—5	h 3/8 p 3/9—8
35	linj tinca vulgaris Cuv.	maja junija julija	20—50	4—5 ali 5—5	h 4/8—9 p 3—4/6—7
36	rdečeperka leuciscus rutilus L.	aprila maja	15—30	6—5 ali 5—5	h 3/9—11 p 3/9—11
37	platica leuciscus virgo Heck.	aprila maja	20—40	6—5 ali 5—5	h 3/9—11 p 3/10—12
38	klen squalius cephalus L.	aprila maja junija	30—60	2, 5—5, 2	h 3/8—9 p 3/7—10
39	klenič squalius leuciscus L.	marca aprila maja	20—30	2, 5—5, 2	h 3/7 p 3/8—9
40	jelševka telestes agassizii C. V.	marca aprila maja	14—20	2, 5—5, 2 ali 2, 5—4, 2	h 2/8 p 3/8—9
41	hrvaška jelševka telestes polylepis Steind	marca aprila maja	10—12		h 3/7 p 3/8—9
42	jez idus melanótus Heck.	aprila maja junija	30—70	3, 5—5, 3	h 3/8—9 p 3/9—11
43	črnovka, rdečeoka scardinius erythrophthálmus L.	aprila maja	20—30	3, 5—5, 3	h 2—3/8—9 p 3/9—12
44	ševnica phoxinus laevis L.	maja junija	7—12	2, 5—5, 2 ali 2, 5—4, 2	h 3/7 p 3/7
45	hrvaška ševnica phoxinus croaticus Steind	maja junija	18—20		h 3/7—8 p 3/7
46	globoček gobio gobio L.	maja junija	10—15	3, 5—5, 3 ali 2, 5—5, 2	h 3/7—8 p 3—6
47	zvezdogled gobio uranoscopus Ag.	maja junija	8—13	3, 5—5, 3 ali 2, 5—5, 2	h 2/7 p 2—6

Štev.	Riba	Se drsti meseca	Meri cm	Število zob v požiralniku	Število trakov v plavutih
48	mrena barbus fluviatilis L.	maja junija julija	30—65	2,3,5 - 5,3,2	h 3/8—9 p 3—5
49	pohra barbus petenyi Heck.	nepoznano	15—30	2,3,5 -5,3,2	h 3/8—9 p 3—5
50	karas carassuis vulgaris L.	maja junija	15—30	4—4	h 3—4/14—21 p 3/5—7
51	krap cyprinus carpio L.	maja junija	30—70	1,1,3—3,1,1	h 3—4/17—22 p 3/5—7
52	som silurus glanis L.	maja junija	100—300	.	.
53	menek lota lota L.	decembra januarja	30—70	.	.
54	glavač, kapič cottus gobio L.	marca aprila maja	10—15	.	h_1 6—9 h_2 15—18 p 12—13
55	okun acerina cernua L.	marca aprila maja	15—20	.	h 12—14/11—14 p 2/5—6
56	smrkež acerina schraetser L.	aprila maja	15—20	.	h 18—19/12—13 p 2/6—7
57	čep aspro zingel L.	marca aprila	25—35	.	h_1 13—15 h_2 1/18—20 p 1/12—13
58	upiravec aspro streber Sieb.	marca aprila	14—16	.	h_1 8—9 h_2 1/12—13 p 1/12
59	smuč lucioperca lucioperca L.	aprila maja junija	40—100	.	h_1 14 h_2 1/20—22 p 2—11
60	ruski smuč lucioperca volgensis Pall.	aprila maja junija	—	.	h_1 13 h_2 2/22 p 2/9
61	ostriž perca fluviatilis L.	aprila maja junija	20—30	.	h_1 13—16 h_2 1/13—15 p 2/7—10
62	rapa umbra Krameri Fitz	neznano	8—10	.	h 15—16 p 7—8

Iz lovskega oprtnika.

Volkovi v Loškem potoku. Malokdaj zaide kaka vest iz naših krajev v »Lovca«. Pa bodi s temi vrsticami vsaj deloma izpolnjena vrzel. V prvih dveh številkah »Lovca« 1914 sem v članku: »Za lisicami« med drugim naglašal in oznanjal pogin lisici. Nasprotoval sem pa izkapanju in streljanju »garjevih« v juniju, v jeseni pa le po njih! Bil sem torej mnenja, da je lisica največji sovražnik zajcev. A dobro se spominjam, da je bilo pred 25 leti zajcev, skoraj bi rekel, v vsakem grmu, a lisic ni lovil nihče, le po brakadah sempatja je katera pomotoma prišla pred zarjavelo cev naših očetov. Dandanes pa se polovi veliko lisic, a zajcev je kljub temu vedno manj. Večkrat, ko križarim po novopadlem belinu, ugibam, kam so izginili zajčki! Nobenega sledu daleč naokoli! Nehote se mi tedaj vsiljuje misel, da so gospod Lisjak morda vendarle doktor univ. med. Kaj?...! Meseca oktobra sem imel posebno srečo. Navajal sem roparsko zverjad na gotova nastavišča z razno meseno smrdetino. Nekega jutra sem ugotovil tudi volčje sledove. Da bi šel volk na mrhovino? Pa v božjem imenu! Nastavil sem past, ki je imela za utež kos verige in celo zidno opeko. Ko drugega dne zarana koračim proti nastavišču, nisem našel pasti, pač pa čez poljski kolovoz sledove dveh volkov, katerih večji je vlekel past s seboj. Obesek je bil prelahek. Nekaj časa sem mu sledil, kmalu pa je kot nalašč pritisnila huda ploha in zmešala sledove, posebno ko sem dospel za njimi do hoste. Iskali smo na vseh koncih in krajih, a vse zaman, le eden orožnikov ga je videl čez tri dni po dogodku, kako je vlekel past z opeko, a je bil predaleč za strel. Ko smo prihiteli tja, je že zginil kot bi se bil vdrl. Prvi se mi je ujel v petek 5. oktobra. Drugega dne sem zopet nastavil. 8. oktobra v ponedeljek sem v jutranjem polumraku napenjal oči in ugledal ne daleč od stave meglene konture večje živali, ki se je besna metala sem ter tja. Ko prisopiham bliže, sem v svoje nemalo veselje zrl v brk lepo rejenemu, 32 kg težkemu volku, ki se je medtem hitro potuhnil na tla ter se ni ganil, četudi sem ga z gorjačo dregal v rebra. Šele ko sem ga precej gorko potipal preko hrbta, je skočil ter začel gristi past in verigo. Seveda sem si ga temeljito ogledal od vseh plati: bil je popolnoma nepokvarjen in zdrav, kajti past ga je držala samo za prste leve prve noge. Končno sem mu pognal svinčenko skozi debelo bučo. — Zopet sem nastavil. Dne 13. oktobra je držala past 34 kg težko volkuljo, ki sem jo po kratkem ogledu »ekspresno« poslal v nebeška lovišča. Od tedaj se ne pojavi nobeden več v bližini nastave, in že sem mislil, da nobenega več ni v naši dolini. 20. oktobra pa sem v zgodnjih

jutranjih urah dobil ostanke srne, kosce kože in še sveže tekočo kri nedaleč od nastave. Ugotovil sem, da se še najmanj trije lopovi klatijo po naših, skoro docela izčrpanih loviščih.

Al. Knavs.

Dobra lisičja letina. Letos se lisice pri kmetih prav pridno oglašajo in jim delajo precej preglavice. Tako mi je pravil kmet v neki vasi, da so odnesle lisice vaščanom kokoši za 2000 K. Eno letošnjo mladico je ubil s polenom. Neki moj prijatelj mi je pravil, da ga toži ali hoče tožiti kmet, kateremu so lisice pobrale kure, ker hoče imeti kure plačane, kar pa bo v tem slučaju kmetu najbrž spodletelo. — Tudi vrane in kragulji, veliki in mali, so precej nadležni in že marsikateri zajček ali jerebica je izginil. Pri zadnjem pohodu skozi lovišče sem poslal s tremi streli šest malih kragljev v večne poljane. Gnezdili so že drugo leto v najlepši grapi za gozdne jerebe, in to je najhujši sovražnik gozdnega jereba. Marsikaterega sem spodnesel jeseni, ko sem klical jerebe. Pripomnil bi še nekaj o naših medvedih. Mnogokrat sem že slišal naše lovce, če je ustrelil ta ali oni kakega manjšega medveda, da je ustrelil mravljinčarja. Potem bi človek mislil, da imamo pri nas dvoje vrst medvedov, rjavega in manjšega, mravljinčarja, kar pa najbrž ne bo istina, kajti pri nas imamo samo rjavega medveda, mravljinčar pa živi v Ameriki in tudi ne spada v družino medvedov. Pač se ločijo po barvi, eni so namreč temnejši, drugi svetlejši, nikakor pa ne po zobovju. —

Kragulj in pes. Nenavaden, menda tudi redek prizor je doživel lovski paznik L. Lešnik na Bistrici pri Mariboru. Dne 8. oktobra se je podal s svojim malim psičkom foksterijerjem po lovskih pohodih v bližnji gozd. Mirno stopa med drevjem in vejevjem, ko naenkrat sliši za hrbtom močno šuštenje. Komaj se ogleda, že se zažene velika ptica v psa ter ga hoče zgrabiti. Ta hitro odskoči ter hlastne zalajajoč proti napadajoči roparici, ki v tem trenutku tudi odleti. Hiter strel lovca jo podere na tla, da se ne gane več. Bil je lep eksemplar kragulja, astur palumbarius — stara samica, ki je merila z razprtimi perutnicami 102 cm ter izredno močnega telesa. V naših krajih je ta drzna ptica že precej redka, ker jo lovci neprestano zalezujejo in preganjajo. Gorje pa, če se je v loviščih zaredila: Tam so kmalu precej prazna vseh poljskih in gozdnih jerebic, fazanov, divjih rac in zajcev, kajti loti se tudi starega zajca, katerega s kljunom toliko časa vztrajno obdeluje, da ga premaga. — Malo znano je menda, da so naši srednjeveški vitezi dresirali kragulja, da je lovil divjačino, katero je mogel obvladati, čeravno se je to zaradi svoje trdoglavosti težje naučil kakor sokol-lovec. Zdaj ga še rabijo na Tatarskem in v Indiji kot najbolj čislanega lovca za divjačino, posebno za race, čaplje, droplje, milane, zajce i. dr. Kadar gredo ž njim na zajčji lov, dobi usnjate gamaše, da si ne poškoduje nog, kajti večkrat ga zajec vleče skoz najbolj bodeče grmovje. Potopisci pravijo, da postane kragulj v rokah dobrega sokolarja zelo bistroumen in nič manj dovzeten za uk, kakor dober lovski pes.

Ant. Godec.

Kosec ali hariš (ortygometra crex). To ptico, katere življenje je precej skrivno, kajti težko jo dobiš pred oči, posebno v spomladi in v poletju, so letos v našem lovišču v lovskem času nenavadno veliko opazovali. Skoraj v vsaki koruzi in vsakem krompirju, pozneje v ajdi jo je pes zasledoval in se po dolgem iskanju ustavil pred njo in zdaj se je šele vzdignila ter spet padla v bližnjo njivo, ki pa je bila vedno gosto porasla s posevki ali plevelom. Na prazno njivo, pokošen travnik ali njivo z nizko kulturo se ni kosec nikdar spustil. Težko se vzdigne od zemlje in leti le kratke presledke, kajti letanje mu dela težkoče. Skoraj smešno ga je gledati, kadar leti. Počasi plahuta s perutnicami, telo mu stoji poševno navzgor, vrat in glavo drži malo navzdol,

noge ima pa napol skrčene. A bolj hiter in spreten je na zemlji. Tukaj pa smuka med rastlinami tako urno, da ga nikdar ne zagledaš. Če ga še tako preganjaš, se ti ne bo vzdignil. To posebno v poletnem času, ko gnezdi v naših mokrotnih travnikih. Ako ga zasleduješ na njivi, se ti skriva tako dolgo, da pride na konec, a tam ne leti na rob v drugo njivo, ampak se obrne, in gonja, če ti je ljubo, se lahko vnovič začne. V tukajšnjem lovišču sem slišal v spomladi samo enega, ki je pa kmalu utihnil. Najbrž mu kraj ni ugajal, da bi gnezdil, ter se je zato podal dalje. Kot selilka se je pojavil koncem avgusta ter sem zadnji eksemplar našel v nekem gostem korenju 20. oktobra. Da pa je selitev letos tako dolgo trajala, je menda vzrok mila, topla jesen. Ni se jim mudilo, kajti hrane je bilo obilo. Strel na kosca je lahek; leti namreč naravnost naprej, in se izplača, kajti meso je prav okusno. V času žetve postane kosec tako masten in debel ter neokreten, da se ne dvigne rad ter se rajši zažene v gosto travo ali v kopico žita, kjer ga delavci v mnogih slučajih polovijo. — Pri lovu na kosce sem doživel zanimiv slučaj, kako se pri ptičah frakture (zlomljene kosti) v kratkem zacelijo. Ustrelil sem kosca, ki je kakor kamen naravnost padel v neko repo. V upanju, da je mrtev, pošljem psa, da ga prinese. A pes ga ne najde na mestu, kjer je padel. Umaknil se mu je in tako sva ga iskala pol ure in nisva ga dobila, ker se je vedno v gosti repi spretno psu umikal. Štirinajst dni po tem sem spet lovil blizu te repe. Na njivi ajde pes postoji in sproži kosca, ki je visoko skočil v zrak ter se spet spustil na tla. Ulovil sem ga tokrat z roko. Ko sem ga gačil, sem dognal, da mu je strel gornji del leve perutnice strl in da sta bila oba strta kosa zdaj že prav lepo zrasla. Sicer je še rana bila precej otekla, a trdim, da bi bil ptič v kratkem času zmožen odleteti v tuje kraje.

Ant. Godec.

Prepovedani lovski čas. S 1. januarjem prične prepoved lova na g a m s e (kozle), s r n j a k e in s r n e ter fazane; lov na z a j c e pa preneha dne 15. januarja. V lovopustu pa so že od 1. nov. jeleni (samci), od 1. decembra divje koze (samice) in gozdni jerebi, od 15. nov. pa poljske jerebice in prepelice.

Letos se je mnogo lovilo, ponekod pa je število divjačine močno skrčila povodenj. Zato ne kaže, podaljševati lova na posamezno divjačino v času l o v o p u s t a, še manj pa v tem času dopuščati brakade, ker psi preganjajo tudi ono divjačino, ki bi ostala izvzeta od lova. Utemeljene bi bile samo take prošnje, kjer bi prosilec mogel nepobitno dokazati, da se vsled preobilice divjačine delu poljedelstvu občutna škoda, in da števila divjačine za časa, ko je bil lov dovoljen, ni mogel spraviti na normalno in primerno stanje. Druge neresne prosilce pa bi bilo nele zavrniti, temveč bi se spodobilo, priobčiti njih imena v »Lovcu«.

ing. A. Š.

Lovske karte se ob novem letu ne obnavljajo odnosno ne izpremnijo. V veljavi so in ostanejo sedanje lovske karte od 1. avgusta 1923 do 31. decembra l. 1924.

ing. A. Š.

Za Zeleni križ je darovala ga. dr. Grablovčeva, odvetnikova soproga, 100 dinarjev. Srčna hvala!

Ribarska mreža.

Prevažanje ribjih iker. Ribje ikre moremo prevažati, kakor znano, šele tedaj, ko dozore, t. j. čim dobe pike, (čim se pokažejo ribje oči.) Nedozorele, sveže oplojene ikre pa so zelo občutljive. Prevažati jih moremo le z veliko opreznostjo. Težkoča je ravno v tem, kako spravimo ikre v vališče. Najbolje je, ako moremo oploditi ikre v vališču samem in jih takoj nato spraviti v valilnice. »Allgemeine Fischerei-Zeitung« v Münchenu priporoča v

štev. 21/22, da se naj spravijo ikre in mleko v ločenih posodah v vališče. Šele v vališču naj se ikre oplode. Pisec članka pravi, da ostane postrvje mleko živo 70 ur, ikre pa 24 ur. Oboje se more prevažati v suhih steklenicah seveda brez vode; steklenice morajo biti dobro zamašene in do vrha napolnjene.

Vlaganje lipanskih iker. Mladice lipana so zelo nežne in občutljive. Težko jih je gojiti, še težje pa jih spravimo žive na kraj, kjer jih hočemo spustiti v vodo. »Österreichische Fischerei-Zeitung« priobčuje v številki 21/22 dopis nekega Švicarja, ki je vlagal z uspehom lipanske ikre. Ikre je vlagal malo dni poprej, preden so izlezle mladice.

Kako konserviramo piškurje. Ker je težko dobiti ob vsakem času svežih piškurjev, jih sulčarji konservirajo. Nekateri jih dado v formalin, drugi v špirit. Ne eno ne drugo ni pravilno. V formalinu in špiritu postanejo piškurji trdi in nepripravni za lov. Mehke jih ohranimo, ako vzamemo le eno tretjino špirita in dve tretjini vode. V taki mešanici se drže piškurji do dva meseca in še dalje, ako večkrat izmenjamo tekočino.

Ribja selitev v Savi. Odkar je zgradila Vevška papirnica v Medvodah čez Savo več metrov visok jez, je prenehala selitev rib izpod jeza nad jez. Posledica tega je bila, da so začele ginevati ribe v toku od Medvod navzgor. Proces je trajal okrog 25 let. Mrene so izgnile v 10 do 15 letih do zadnje, podlesti, kleni in belice pa ginevajo vedno bolj in bolj. Naravna posledica tega je bila, da so začeli ginevati tudi sulci, ker jim je zmanjkalo hrane. Nad medvoškim jezom je malo sulcev in kar jih je, so majhni, ker radi pičle hrane ne morejo rasti. Temu žalostnemu stanju se je hotelo odpomoči z ribjo stezo ob medvoškem jezu. To stezo so zgradili pred nekaj leti. Stezo so pa napravili slabo; po enem letu jo je odnesla Sava. V interesu ribarstva je želeti, da se popravi steza čimprej. — Pri Kranju popravljajo Majdičev jez, ki tudi zapreča va prehod rib. Tudi v ta jez je treba vzidati stezo, ki bo omogočila ribam prehod. Najbolje bi bilo, da se napravi ribja steza na način, kakor so jo napravili v Fali. Falska steza je napravljena pravilno; ribe se je dejansko poslužujejo.

Zakupne pogodbe. Že večkrat so opozarjali lastnike in zakupnike ribarskih okrajev, da ne smejo sklepati zakupnih pogodb za krajšo dobo kakor za 10 let. To predpisuje zakon izrečno (§ 15. kranjskega ribarskega zakona). Vkljub temu nam prihajajo še vedno pritožbe, da sklepajo posamezni posestniki revirjev zakupne pogodbe za krajšo dobo. Vse take pogodbe so neveljavne, ker kršijo zakon. Tako je oddala graščina Turn pred kratkim dva okraja (Lipnica in Radovljica) v zakup za dobo petih let. — Opozarjamo vse zakupnike in posestnike revirjev, da naznanijo vsak tak slučaj kršenja zakona pristojnemu oblastvu, ki bo po obstoječih predpisih pogodbo razveljavilo in stranke kaznovalo.

Iz seje odbora Slovenskega ribarskega društva v Ljubljani, dne 12. decembra 1923.

Občni zbor bo dne 4. januarja 1924 ob osmih v Rožcah hotela Uniona. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora; 2. poročilo odbornikov, sklepanje o poročilih in absolutoriju; 3. volitev predsednika, podpredsednika in dveh preglednikov; 4. predlogi odbora (zvišanje članarine); 5. slučajnosti.

Članarina se zviša na 50 Din proti naknadni odobritvi občnega zbora. — Ribam se določijo sledeče cene: sulec 50 Din, postrva 50 Din, lipan 50 Din, ščuka 40 Din, krap 35 Din, linj 35 Din, koreselj 20 Din, somiči 20 Din, belice 15 Din. Za piškurje (vaba za lov roparic) se določi cena 75 par do 1 dinarja za komad. Te cene so za vse člane ribarskega društva obvezne. Cene odgovarjajo tržnim cenam rib v Ljubljani.

ERRATA CORRIGE! V razpravi o v i d r a h popravi: Str. **98**, 18. vrsta sp.: vidrovem: vidrinem. **100**, 14. zg. po: pa. **104**, 11. sp. moči: noči. **106**, 20. zg. niti: ni; 21. zg. ugotovljiva: ugotovljivo; 3. sp. druge: drugo. **107**, 13. sp. se: si; **108**, 21. zg. ogledajo: ogleda; 25. zg. veslov: veslo. **109**, 19. zg. od 60: od 6. **183**, 8. sp. se: a se. **187**, 8. sp. Da: Dà, —. **190**, 17. sp. Golšajev: Golčajev. **195**, 9. zg. platnice, v Savi in v Malošici: platnice v Savi, v Malošci pa. **228**, 17. sp. razvaljenemu: razvaljanemu. **229**, 17. sp. mlakuža: mlakuži. **233**, 8. zg. vplala: vsplala. **292**, 3. sp. težka: težko. **360**, 6. zg. nastavit: nastaviti. **363**, 4. zg. prizdejane: prizadejane. **366**, 10. zg. čisov: časov.

IZ BLAGAJNIKOVE MAPE.

Z zadoščenjem opazujemo, da se v zadnjem času naročniki »Lovca« vedno bolj množijo. Ako pa pomislimo, da se je v letu 1922/23 samo v Sloveniji izdalo nad 7000 lovskih kart ter da naše društvo šteje danes redno plačujočih članov le 2125, ni to niti tretjina lovcev iz Slovenije. Odbor Slov. lovskega društva deluje marljivo na spopolnitvi glasila »Lovca«. V letu 1924 hoče vse storiti, da izide list redno, da tudi v tem pogledu zadovolji svoje člane. — Po sklepu zadnje plenarne seje je članarina v letu 1924 za člane celoletno 50 Din, za poklicne lovce in šolske knjižnice pa 25 Din. Današnji številki je priložena poštno-čekovna položnica, katero blagovoli vsak član točno in razločno izpolniti. Kdor pa želi članarino plačevati v mesečnih, četrtletnih obrokih, naj na položnico pripiše: članarine prvi obrok. Člani podružnic naj istotako plačajo članarino po tej položnici, da imajo tako o plačani članarini potrdilo v rokah; na položnici pa naj pripomnijo, kateri podružnici pripadajo. Ako vsak lovec stori svojo dolžnost takoj v začetku leta, pripomore s tem svoji strokovni organizaciji do rednega življenja. Kličem z lovskim »Z d r a v o« v leto 1924! —

Zupan, t. č. blagajnik.

MALA OZNANILA.

Mesto urednika razpisujemo za svoje društveno glasilo »Lovca«. Plača 10.000 dinarjev za 24 številk. Ozirati se moremo le na strokovno in jezikovno usposobljene prosilce. Ponudbe do 15. januarja 1924 na »Slovensko lovsko društvo v Ljubljani«, Miklošičeva cesta štev. 8.

Somborsko lovačko društvo traži, da kupi živih zečeva i fazana. Ponude valja slati na Somborsko lovačko društvo, Sombor.

Strokovna puškarska tehnična delavnica

Albert Rutar, Celje, Slovenija

ZALOGA prvorazrednih lovskih pušk, municije, original Browning in drugih avtomatskih pištol, revolverjev ter lovskih in sportnih potrebščin. — Vsa POPRAVILA, spadajoča v puškarsko stroko, se izvršujejo strokovno in po zmernih cenah. — PRODAJA znakov Sl. lovsk. društva proti članskim izkaznicam.

RIBOLOVSKI PREDMETI

vsake vrste — en gros & en detail — vsake vrste

Adolf Perissich, Celje, Slomškov trg